

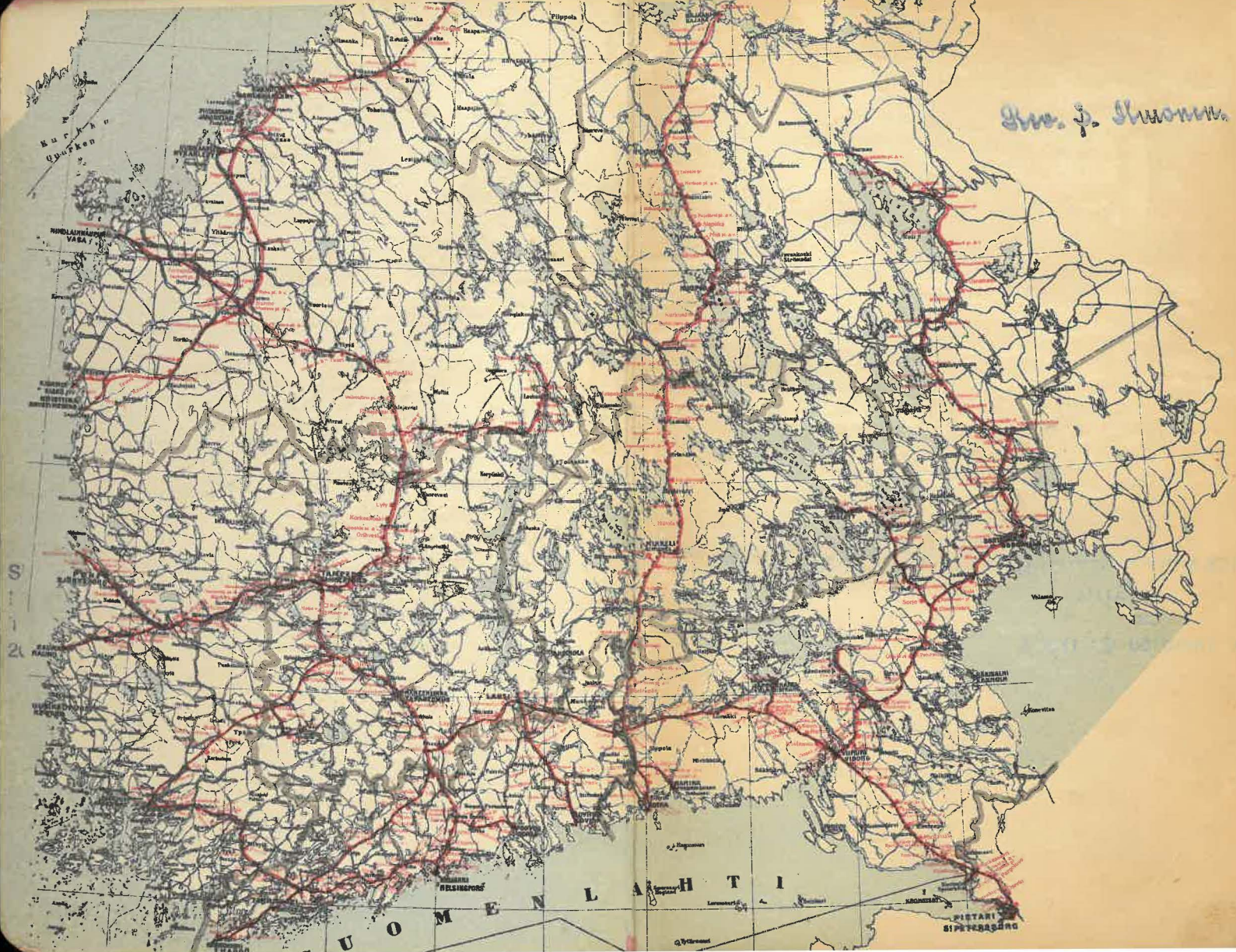
KARNAVALISTUS:
SEURAN

TIETOKALENTERI

1911

Handwritten notes in the top left corner.

Dr. J. Suominen

S
21

U O M E N L A H T I

PIETARI
SIPERANG

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö

SUOMI

myöntää Henkivakuutuksia lääkärintarkastuksen perusteella ja ilman sitä, Opintovakuutuksia, Lapsenvakuutuksia, Myötäjäisvakuutuksia, Elinkorkoja, Jälkeenelokorkoja.

Henkivakuutuskanta $\frac{1}{2}$ 1911 noin 300 milj. mk. Henkivakuutettujen luku $\frac{1}{2}$ 1911 noin 90,000 henkilöä. Vakuutusrahasto $\frac{1}{2}$ 1911 noin 74 milj. mk. Muut rahastot yhteensä $\frac{1}{2}$ 1911 yli 6 $\frac{1}{2}$ milj. mk.

Toimintansa aikana on yhtiö suorittanut:

Kuolemantapauksista Smk. 13,716,303.

Voitto-osuuksina vakuutetuille Smk. 10,348,015.

Koska yhtiö on keskinäinen, tulee koko sen voitto yksinomaan vakuutettujen hyväksi.

Suurin kotimainen henkivakuutusyhtiö.

POHJOISMAIDEN OSAKEPANKKI

Kauppaa ja Teollisuutta varten. Perustettu 1872.

Omat varat Smk. 27,000,000. Pääkonttori: Helsinki.

Haarakonttorit	Karja	Lieksa	Seinäjoki
	Kemi	Loviisa	Sortavala
Hamina	Kokkola	Maarianhamina	Tampere
Hanko	Kotka	Oulu	Turku
Heinola	Kouvola	Pori	Uusikaupunki
Hämeenlinna	Kristiina	Porvoo	Vaasa
Imatra	Kuopio	Raaha	Varkaus
Joensuu	Käkisalmi	Rauma	Viipuri
Jyväskylä	Lappeenranta	Savonlinna	

Vastaanottaa talletuksia ja sisäänpanoja talletuskonttoranttilille ja juoksevalle tilille.

Ulosantaa „Kodin Säästökassoja“.

Asettaa matkakreditiivejä, maksettavia useammassa kuin 600 eri paikassa.

Toimittaa rahanperimisiä ja harjoittaa täydellistä pankkiliikettä.

Toimia voidaan antaa pankille kirjeellisestikin.

Sähköosoite: Pohjoispankki.

Alkuperäisiä

SINGER

ompelukoneita

saadaan ainoastaan niistä myyntihuoneustoista, joiden kilvissä on ylläoleva kuva.

SINGER COMPANY

HENKIVAKUUTUSOSAKEYHTIÖ

Henkivakuutus on edullisin säästämistapa sen vuoksi, että sen avulla saavutetaan tarkoitettu tulos siinäkin tapauksessa, että kuolema kesken katkaisee säästäjän elämän.

Edullisimmat ehdot tarjoo uusi suomalainen henkivakuutusyhtiö

SALAMA

sillä vastaperustettuna on se ollut tilaisuudessa järjestämään vakuutusmaksunsa ja ehtonsa uusimpien vapaamielisten vakuutusperiaatteiden pohjalta. Yhtiö on perustettu 1 milj. markan pääomalla.

Pääkonttori Helsingissä Klauvikadun 4. Asiamiehiä useimmilla paikkakunnilla.

Jokaisella aikaansa seuraavalla kansalaisella on hyvin toimitettu sanomalehti välttämätön.

UUSI
SUOMETAR

maamme ensimmäisenä suomalaisena ja meikäläisissä oloissa tarkoituksen mukaisimmin oimitettuna pääkaupungin lehtenä olisi siis tilattava näin vuoden vaihteessa

UUSI
SUOMETAR

on kaikkein ensin levinneenä suomalaisena aamulehtenä edullisin ilmoittajille

Konttori: Helsingissä Antink. 4.

Puh. 12 90 ja 65 55.

Vakuuttakaa henkenne Kalevassa,

joka on ensimmäinen suomalainen henkivakuutuslaitos. Se perustettiin v. 1874 osakeyhtiöksi, mutta osakkaille tuleva jako-osuus rajoitettiin ja yhtiöjärjestys laadittiin sellaiseksi, että vakuutetutkin saivat äänestysoikeuden yhtiökokouksissa ja heille myönnettiin myöskin osallisuus yhtiön voittoon.

Nyt on Kaleva toiminut 36 vuotta ja on tällä ajalla kehittänyt sellaiseksi, että yhtiön toiminnassa on keskinäisyysperiaate tullut vallitsevammaksi kuin osakeyhtiömuoto. Vakuutettujen yhteinen äänimäärä tekee noin 25,000 ja osakkaiden ainoastaan 2,000. Vakuutettujen äänimäärä kasvaa tuhansilla vuosittain, mutta osakasten pysyy aina samana, joten yhtiö muuttuu vuosi vuodelta enemmän keskinäiseksi.

Toimintansa aikana on Kaleva suorittanut yksistään kuolintapauksista vakuutettujen jälkeläisille

yli 18,000,000 miljoonaa markkaa.

Tiedustelkaa vakuutusehtoja Kalevan asiamiehiltä tahi pääkonttorista Helsingissä.

Konekauppa- Osakeyhtiö

AATRA

hankkii parhaat maanviljelys-, tehdas-, teollisuus-, sähkö-, puunjalostus- y. m. koneet sekä tarpeet.

Helsinki. Tampere. Viipuri. Vaasa.

ASIANAJO- TOIMISTO **KOSKI & SUOMALAINEN**

Helsingissä . . . Aleksanterink. 40. . . . Puh. 23 35.

Omis- { **OLAVI RASINEN** } varatuotajat: { **ONNI HEINONKOSKI** } mareita.

AJAVAT asioita kaikissa Suomen oikeuksissa ja virastoissa.

PERIVÄT saatavia, pienimpiäkin.

VALVOVAT konkurseissa.

JÄTTÄVÄT muutoksenhakuja kaikkiin oikeuksiin ja virastoihin Helsingissä.

SELVITTÄVÄT konkurssi- ja kuolinpesiä.

ANTAVAT neuvoja lakiasioissa.

LAATIVAT anomuksia ja kaikkia kakemuksia.

TOIMITTAVAT perunkirjoituksia ja perinnönjakoja y. m., y. m.

MATKUSTAVAT kaikkialle Suomeen.

J.A. NIKKILÄN

Asianajo- ja liiketoimisto.

Omistaja J. A. Nikkilä, lakit. kand., varatuomari. **Turku, Humalistonk. 12.**

Matkustetaan maaseudulle.

OSAKEYHTIÖ VICTOR FORSELIUS, TURUSSA

suosittaa

Ruston, Proctor & Kumpin IMUKAASU-MOOTTOREITA, joidenka kehittämä voima ei tule maksamaan enempää kuin noin 2 penniä tunnissa hevosvoimaa köhti,

VOIMA lokomobileille, jotka kehittävät noin 8 vaik. hv.; sopivimmat ja emimmin polttoaineita säästävät lokomobileit, mitä pienviljelystä varten voi saada,

VALLA ja RUSTON puimakoneita, joita valmistetaan useita eri suuruuksia,

HERKULES niittokoneita, taotuilla pyörillä varustettuja, 2 vuoden takuu,

BALTIK käsiseparaattoreita, parannettua rakennetta, jotka ovat varmimmat,

sekä suuren määrän muita KONEITA, joita tilaustauden vuoksi ei voida tässä luetella, mutta joiden suhteen pyydämme saada viitata alempana mainittuihin kuvitetuihin luetteloihimme:

N:o 348 Puunjalostuskoneista, N:o 386 Rautatyökoneista, Konetarpeista y. m., N:o 387 Maanviljelyskoneista, mylyistä y. m., N:o 394 Kaleva ompelukoneista, N:o 404 Lokomobileista, Höyrykoneista y. m., N:o 409 Pumpuista, Tuulimoottoreista, Paloruiskuista y. m., N:o 415 Meijerikoneista, kuten Separaattoreista, Kirnuista, Maidonkuljetusastioista, N:o 434 Moottoritarpeista, N:o 435 Kivenäisvesikoneista, N:o 436 Buffalo moottoreista ja moottoriveneistä, N:o 439 Kutomakoneista, N:o 440 Imukaasu- ja Petroleumimoottoreista, N:o 445 Wallace lypsykoneista y. m. Hintaluettelomme lähetämme pyydetäissä kernaasti postitse.

Osakeyhtiö VICTOR FORSELIUS, Turussa.

Vieressä oleva kuva havainnollisesti esittää

Underwood-Standard-

kirjoituskoneen leviämisen muihin kilpaileviin koneisiin verraten.

Olemme Underwood-koneiden edustajat Suomessa; myymme myös lasku- ja kopiokoneita, konttorikalustoja, irtolehti-tilikirjoja y. m. Kirjastoissa tarvittavat korttijärjestelmäatikat ja niihin tarvittavat kortit ovat edullisimmin saatavissa meillä. — Tiedustelkaa meiltä; neuvonantomme ilmaiseksi.

Osakeyhtiö Konttoritarpeita.

Helsinki, Aleksanterink. 13.

Meillä on

mitä monipuolisin varasto sekä **tukku-** että **vähittäismyyntiä** varten alaamme kuuluvia tavaroita, kuten

Kirjoitustarpeita,

Kirjekuoria,

Paperia y. m.

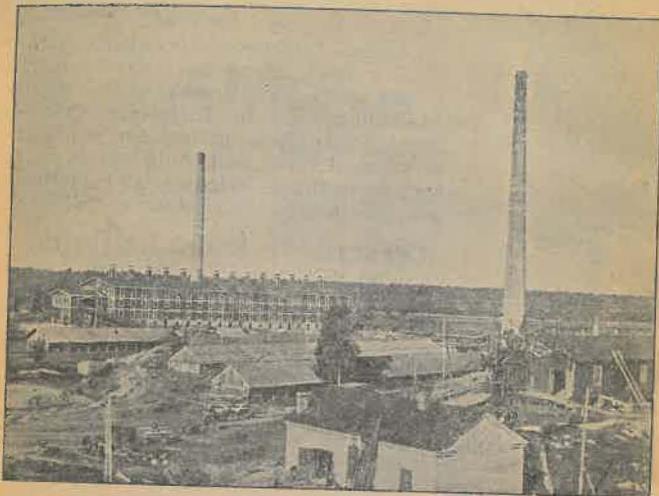
SIIRTOLAISUUS- ja Leppäaho O. Y.

MIGRATIONSINSTITUUTTI Paperikauppa.

Turun Yliopisto, Helsinki, Aleksanterinkatu 44.
20500 Turku 50 ☎ 17536

157-1980

TAMMISUON TEHTAAT

Höyrysaha, höyläslaitos, mylly ja tällitehtaat, varustetut uusimmilla ajanmukaisilla koneilla, valmistavat parhaiten paikkakunnalla alansa kuuluvat tuotteet, joita saatavina sekä tilauksesta että varastosta. Tilauksia vastaanottavat tehtaiten konttori Tammissuolla (puh. 5 37) ja konttorini Viipurissa.

J. HALLENBERG.
VIIPURI.

J. HALLENBERG, VIIPURI.

TUKKOKAUPPA & KONTTORI, Karjalankatu 7. Puhelimet 22, 333 ja 600.

HEDELMÄ-, SIIRTOMAA- ja SEKATAVARAIN VÄHITTÄISKÄUPPA, Karjalankatu 7. Puhelin 922.

TURVEPEHKUTEHDAS Kellomäellä. Puhelin tehtaän konttoriin.

Varmasti edullinen kauppapaikka niinhyvin jälleenmyyjille kuin kuluttajillekin

Sähköosoite: **HALLENBERG, VIIPURI.**

Asioita ajaa
kaikissa oikeuksissa
ja virastoissa ympäri maata

Varatuomari

**Otto Tannerin
Asianajotoimisto**

Viipurissa

Punasen lähteen tori.

Otsoyhtiön talo. Puhelin 914.

Kiinteistöjen kauppoja
myöskin välitetään.

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI
MIGRATION SINSTITUTET
Turun Yliopisto
20500 Turku 50 ☎ 17535

157-1980

Kansallis-Osake-Pankki

Osakepääoma 10,000,000 mk. Vararahastot 11,000,000 mk.

Pääkonttori: Helsinki. — Haarakonttorit:

Hamina, Hanko, Heinola, Hämeenlinna, Iisalmi, Joensuu, Jyväskylä, Jämsä, Kajaani, Kemi, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Käkisalmi, Lahti, Lappeenranta, Loimaa, Mikkeli, Nurmes, Oulu, Pori, Porvoo, Raahe, Rauma, Riihimäki, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Sortavala, Tampere, Turku, Uusikaupunki, Vaasa, Vammala, Viipuri.

☞ Ottaa vastaan rahoja korkoa kasvamaan **Talletustilille, Talletustilille muuttuvalla korolla, Talletuskonttokurantille, Säästökassatilille ja Juoksevalle tilille** sekä toimittaa kaikkia säännölliseen pankki- liikkeeseen kuuluvia asioita. **Toimia** voidaan Pankille antaa myös kirjallisesti osoitteella:

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI.

Paraisten kalkki

on parasta ja sentähden käytet-
täessä halvinta

rakennus-, maanviljelys- ja teknillisiin
tarpeihin. Katso ilmoitusta almanakasta.

Paraisten Kalkkivuori Osakeyhtiö.

Konttori Paraisissa ja Helsingissä.

„Vahinko

ei tule kello kaulassa“,

vaan

„niinkuin varas yöllä“.

Siksipä olisi tulipalo-vahin-
gon varalta vakuutettava ta-
lot ja tavarat kotimaisessa
Palo vakuutusosakeyhtiössä,
jonka vakuutusmaksut ovat edeltäpäin määrättyt, joten ei
suurien kaupunkipalojenkaan tähden tule mitään lisämak-
suja. Ei myös tarvitse maksaa vuosi- eikä palotarkastuksesta.

Pohjolassa

Nyt voipi saada sellaisen tapaturmavakuutuksen, että jos
sattuu tapaturma, niin maksetaan tavallinen korvaus,
vaan jollei satu vahinkoa, niin saapi vakuutuksenottaja
kaikki rahansa takaisin. mitkä hän on suorittanut vakuu-
tusmaksuina, ja yhtiö pitää silloin omanaan ainoastaan
vakuutusmaksujen korot. Siis vakuutus ja säästäminen
yhdistettynä. Näin edullisia va-
kuutuksia myöntää kotimainen
T a p a t u r m a v a k u u t u s o s a k e y h t i ö

Kullervo.

H U O M.! Pohjolan ja Kuller-
von pääkonttori on

Helsingissä,

Aleksanterinkadun 44:ssä

ja asiamiehiä kaikkialla
maassamme.

Älkää jättäkö huomiseksi sitä,
jonka tänään voitte tehdä!

„Vahinko ei tule kello kaulassa“

Turen Yhtiö 1910
20500 Turku 50 17530

157-1980

Takaharjun Keuhkotautisten Parantolaan,

joka sijaitsee kuivalla hiekkaharjulla mäntymetsässä, luonnonihanuudestaan ja terveellisestä ilmanalastaan kuulussa **Punkaharjun Kruununpuistossa**, vastaanotetaan sellaisia keuhkotautisia, joiden voi toivoa parantolahoidolla paranevan tai saavuttavan takaisin menetetyt työkykynsä.

Kunkin parantolaan haluavan on ensin lähetettävä *kirjallinen pyyntö* parantolan lääkärille.

Lähempiä tietoja parantolaan pääsemisestä y. m. on saatavissa maamme kaikilta herroilta lääkäreiltä.

Kirjallisiin kysymyksiin vastaa parantolan ylilääkäri R. Elmgren (osoite Punkaharju).

Päivämaksut vaihtelevat 3 mk:sta 8 mk:aan.

Vapaapaikkoja löytyy.

Parantolan ylilääkäri: Tohtori R. Elmgren.

ALBION

Lamppumakasiini

omistaja **VICTOR RYDMAN**

Helsingissä Aleksanterinkatu 11
Hakaniementori 2

Liike perustettu 1865.

Suurin erikoisliike

lasitavaroita, Kaikenlaatuisia Taide-esineitä y. m., y. m. Parasta amerikalaisista bentsiiniä.

tukuttain ja vähittäin: Lamp-
puja, Lampunomia, Porssiini- ja
taloustavaroita, Lastenvaunuja,
Parasta amerikalaisista bentsiiniä.

Kun kaunista tikkiä vaatteisiin' tahdot,
Ja kukkaros hyötyä samalla katsot,
Käy Viipuriin **Albin Kempin** luo,
Hän halvalla „Kayserin“ hyvän suo,

Jos sarkaan, nabkaan tai silkkikin
Sä tahtonet tikin kauniin,
Niin „Kayser“ aina on valmiina.
Vuosikymmenet ompelee vahvana.

Vaikk' linnoissa uljaissa koristus,
Matalan majankin somistus
On sirous, komeus „Kayserin“;
Ja kuuletko? — käynti on hiljaisin.

Albin Kemppi.

Ompelukone- ja Polkupyöräliike, Viipurissa.

Pohjolan- ja Maununkatujen kulmassa.

SUOMEN TEOLLISUUDENHARJOITTAJAIN KESKINÄINEN PALOAPUYHDISTYS

Fabianinkatu 16

Helsinki

Konttori aika 10—3

Sähköosoite: »Assurans».

Puh.: Konttori 3908. Tarkastusosasto 903. Toimitusjohtaja 4511.

Vakuutuskanta 31 p. jouluk. 1909 **Smk. 275,561,820.**

Varoja 31 p. joulukuuta 1909:

Pohjarahasto Smk. 3,466,052: 70

josta käteistä Smk. 1,203,232: 10

osakkaiden sitoumuksia „ „ 2,262,820: 60

Vararahasto (käteistä) Smk. 3,510,718: 81

RAITTIUSKANSAN
KIRJAPAINO O.-Y.
HELSINGISSÄ

TEKEE KAIKKIA KIRJAPAINO-
TÖITÄ NOPEAAN, SIISTISTI JA
HUOKEALLA. KUVA-KLISEITÄ
JA -PIIRROKSIA HANKITAAN

ANNANKATU 29 P. Puhelin 6000

Suomen Yhdys-Pankki

Maan vanhin yksityispankki, perustettu v:nä 1862

Osakepääoma Smk. 27,000,000: —

Vararahastot „ 11,000,000: —

Omia varoja siis Smk. 38,000,000: —

Karttuvalla-talletustilillä, talletus- ja juoksevilla tilillä ole-
via varoja elokuun 31 p:nä 1910 yli Smk. 166,300,000: —.

Pääkonttori Helsingissä.

Haarakonttorit: Forssassa, Haminassa, Hangossa, Hämeenlin-
nassa, Joensuussa, Jyväskylässä, Kajaanissa, Kokkolassa, Kotkassa, Kuopio-
piossa, Lahdessa, Loviisassa, Mikkelissä, Oulussa, Pietarsaarella, Porissa,
Porvoossa, Raahessa, Rovaniemellä, Sortavalassa, Tammissaarella, Tam-
pereella, Torniossa, Turussa, Vaasassa ja Viipurissa.

Karttuvalle-talletustilille otetaan varoja Smk. 1: — al-
kaen ja hyvitetään korosta korkeimman voimassa olevan korkokannan
mukaan. Koska korko, jota ei nosteta, puolivuositain liitetään pää-
omaan, kasvaa tämä korkoa korolle.

Toimii muuten kaikilla pankkiliikkeen aloilla. Toimia voidaan pan-
kille antaa myöskin kirjeellisesti. — Sähköosoite: Yhdyspankki.

Kansanvalistusseura

Eerikinkatu. 3. Helsinki. Puhelin 632.

Monipuolisin varasto kansantajuista helppohintaista tieto-
ja käytännönkirjallisuutta. Erikoisaloja torvisoitto-, kan-
tele ja laulunuoitit (satoja eri viikkoja).

Ainoa kirjastojen erikoisliike ja edullisin kirjojen ja kir-
jastotarpeiden ostopaikka.

Täydellisin taikalayhtyen, -kuvien ja -tarpeiden myynti-
ja lainausliike. Lähes 200 eri kuvasarjaa selittävine teksteineen.

Kansanvalistusseuraan jäseneksi liittymällä (tilaamalla
lähimmästä postitoimistosta Kansanvalistusseuran Toimitusten
A-sarjan) saatte vuosimaksuanne 3 mk. (elinkautismaksu 40 mk.)
vastaan joka vuosi noin 3 markan arvoisen kirjautuusko-
koelman.

Täydelliset luettelot ja vuosiohjelma pyydetessä ilmai-
seksi.

PALO vakuutus-

OsaKeyhtiö FENNIA

Pääkonttori **Helsingissä**, Unioninkatu N:o 25.

Puhelimet: 206 ja 6193.

SUOMEN KAUPPAPANKKI O.-y.

Osaakepääoma Smk. 4,000,000: —

Pääkonttori: VIIPURISSA. Haarakonttorit: HELSINGISSÄ,
IISALMESSA, LAHDESSA, SAVONLINNASSA, SORTAVALASSA.

Harjoittaa täydellistä pankkiliikettä.

Kannattakaa kotimaista teollisuutta!
KÄYTTÄKÄÄ

1:n palkinto Kultamitali
Helsingin Ammatti- ja Teollisuusnäyttelyssä 1908.

KANSANVALISTUSSEURAN

TIETOKALENTERI

1911

KOLMAS VUOSIKERTA

HELSINGISSÄ 1910
KANSANVALISTUSSEURAN KUSTANTAMA.

TURUN YLIOPISTO

Ex libris

JOHN I. KOLEHMAINEN

	ERIN	
	T.	
		Sivu
		1—44
II	JOHN I. KOLEHMAINEN	45—66
III		67—224
IV	OPPI-OSASTO	221—249
V	KÄYTÄNNÖN OSASTO	250—272

Sienikartta. Suomen Liikekartta.

HELSINGISSÄ 1910, RAITTIUSKANSAN KIRJAPAINO.

Asialuettelo.

(Numerot osoittavat sivuja. — Luvut I ja II viittaavat seikkaperäisempiin selontekoihin Tietokalenterin edellisissä vuosikerroissa)

Abessinia 203.	Asetusten antopäivät 45—48
Adventistit 201	Asiakirjakaavojia II 233—239
Afghanistan 203	Asunto-olot 222
Aikakauskirjat 176—182.	Asutuksen tiheys 82
Aistivialliset 221, II 199—201.	Asutustoiminta, valtion 172—173
Aistivialliskoulut 160.	Avioliittoja solmittu 217—222
Ajanlasku, kansanom. I 208.	Avioerot eri maissa 197
Aksiisit 221.	Aviottomia lapsia 166, 190, 201
Alaikäiset teoll. palv. 221	” ” kuolevaisuus 190
Alkoholien kulutus I 162	Baptistit 201
Alotteet eduskunnassa I 74	Belgia 204
Amerikan suomalaiset 84	Bhutan 204
Amerikan Yhdysvallat 203	Bolivia 204
Ammattien tarkastus 221	Brasilian Yhdysvallat 204
” tarkastuspiirit 167	Bukhara 205
Ammattijärjestö 170—171	Bulgaria 203
Ammattikoulut 150	Chile 205
Ammattiyhdist. liike, kans. väl.	Diakonissalaitos, Helsingin, 200
220—221	Domingo 205
Anarkismi 221	Edistysliikkeet 183—189
Audorra 204	Edusk. alam. kirjelmä H. M.
Anniskeluyhtiöt 221	K:lle $\frac{23}{9}$ 1910 64—66
Apukassat, työv., 221—222	Edustajat v. 1910 37—40, v. 1909
Apu tapaturmissa I 221—225	II 25—30
Argentina 204	v. 1907 ja 1908 I 69—74
Arkkipiispat I 21	Eduskunnan toimihenkilöt II 31
Aset. maanvuokralain sovelt.	Edusk. päätökset v. 1910 43,
aik. vuokrasuhteis. II 62—63	” v. 1909 II 37
Aset. venäj. kiel. käyttö I 86—88	” v. 1908 I 75
Asetus maanvuokrauksesta II	Edusk. vaalikaudet 2
43—61	Eduskunnat eri maissa 44
Asetus muutoksista kiinnityksen	Edustajain puoleryhmitys 40
ottamiseen II 63—65	Egypti 205
” muutoksista ulosotto-	Ekvador 206
lakiin II 65—67	Elinkeinoluokat 223
” vuokralautakuntien aset-	Elinkorkolaitokset 135
tamisesta II 72—75	Eläinlääkärit 9
” vuokrakirjain rekist. II 67	” ” piirit 82
—72	Eläinvakuutus 136—137, 223

Eläkekassat 223
Eläkelaitokset 225
Ensi apu tapaturmissa I 221—
225.
Esittelijäsihteerit 13
Esittelyjärj., Suom. asiain, II 76
—77
Espanja 206
Euroopan siirtolaisuus 220
Evankeliumiyhdistys, Suomen
Luth. 200
Hallitus 3
Hallitsija 2
Hankkija II 177
Heinänsato 95
Henkikirjoittajat 17—18
Henkivakuutus 133—134, 224
Henkivakuutusyhtiö Suomi 133
—134
Hevosien luku 96
Hevoshoido 9
„ koulut 102
Hiippakuntain piispa 24
Hollanti 206—207
Honduras 207
Hovioikeuksien jäsenet 14
Hukkuneen virvoittaminen I 224
Huonekalujen puhdistaminen 197
Huvit, julkiset, 250
Hypoteekkipankit 129
Irtolaisuus ja kuljeskelu 160
Iso-Britannia 207
Italia 207
Itävalta-Unkari 208
Itsemurhat 160, 164, 219
Japani 208
Julistuskirja sotilaskäsym. II 77
—78
Juomien kuljetus 29, II 76—76
Junstonvalmistus 98
Juutalaiset 201, 225
Jyväskylä 92
Jälleenvakuutus 137
Järjestyneet työntekijät 220
Kaavoja, asiakirjain, II 233—239
Kalastus 106
Kalastushoido 9
Kameraalihallinto 7—8
Kanavat 105, 118, 225
Kansakoulut 141—142, 225
„ tarkastajat 142
„ „ piirit 82
Kansalaisopinnot 175
Kansalaisvapaudet 2
Kansallinen Terveysliitto 165
Kansallismiel. Nuorisoliitto 189
Kansallisuus 225, II 161—
166
Kansallis-Osake-Pankki 131—132
Kansanedustajat ks. Edustajat
Kansaneduskunnat 44
Kansanopistot 143—147, 225
„ kartta II 185
„ johtajat 143—145
„ ulkomailla II 186
„ oppilastilasto 146—
147
Kansanvakuutus II 172
Kansanvalistusseura 174
Kansanvalistus 174—182
Kansan varallisuusolot 158
Karjanhoit. ja meijerikoul., ohje-
säant. muutokset 49—50
Karjanhoito 96
„ harjoittelulaitokset II
117
„ koulukartta II 118
„ koulut 102
„ kurssit 102
Karjakantakuvio II 111
Karjatilasto 196
Kasvatustilokset 191—192
Kauppa 10—11, 111—114, 140
225
„ koulut II 191
„ laivasto 119, 226
„ vaihto (Suomen) 112
Kaupungit, suurimmat, I 229
Kaupunki- ja maalaisväestö 202
Kaupunk. kehitys 202, 154—551
„ pormestarit 16
„ puistot II 198

Kaupunkilähetykset 200
Kauran viljeleminen 91—94
Kauttakulikutavaraliike II 133
Kengityskoulut 102
Kenraalikuvernöörit 13, II 13,
I 13
Keskusosasto II 108
Keskushallinto 3
Keskusvirastojen pääll. 14, II
16, I 19
Keskusosuuskunnat II 177
Keuhkotauti 226
Kielisuhteet, väestön, II 96
Kihlakunnat 82
Khiva 208
Kiina 209
Kiinnitysasetuksen muut. II 63
—65.
Kirjanpito, maamiehen II 253—
272
Kirjastot 174
Kirkko 12, 198—202
Kirkkoherrakunnat 82
Kokouslaki I 88—90
Konevoima 108
Kolumbia 209
Kongo 209
Korea 209
Korkokanta II 167
Korkeimm. virkamiehet II 13—21
Kosket, teollisuuden palv. II 128
„ Suomen suurimmat I 230
Koskivoima eri maissa II 128
Kostarika 209
Kotitalousopetus 193
Kotiteollisuuskoulut 150, 226
Kreikkalais-katoliset 201
Kreikka 210
Kreta 210
Krist. työväen äänimäär. 67—81
Kruununmetsät 103—104
„ tuotanto, hoitokust. 104
„ omaisuus II 161—165
„ torpparit II 104
Kruununvoudit 16—17
Kuba 210
Kulkulaitokset 10—11
Kulkuneuvot 115—121, II 136—
148, I 137—142
Kuljetusvakuutus 137
Kullan huuhtonta II 127
Kunnallinen itsehallinto 4—5
Kunnallisolot 151—158.
„ taksoitus 155
Kuntien lukumäärä 82.
„ maomaisuus 85, 227
„ luettelo 67—81
„ pinta-ala 67—81
„ talous 5—6
Kuolevaisuus Europan suurkaup.
192
„ lasten 190, 218
Kuolimpesät 158
Kulleita 217
Kuvernöörit 14—15, II 16—17,
I 17—19
Kuuromykät 221, II 199
Kyllien lukumäärä 82
Kylpylät 165—166
Kylätiet 10
Kyytilaitokset 118
Kyyditys 118
Käräjäkunnat 82
Käyttövoima teollisuudessa 108
Käsityökoulut 150
Käytännön osasto 250—256
Köyhäinhuolto 159
Laivoja eri maissa II 147
Lakien antopäivät 45—48
Lakeja ja asetuksia 45—66
Laki maanvuokrauksesta II 43
—61
„ kansak. opett. palk. I 94
„ työstä leipomoissa I 94
„ yleisistä kokouks. I 88—90
Lampujen puhdistaminen 147
Langaton sähkölennätys II 152
Lasivakuutus 137
Lasten kuolevaisuus 190, 218
Lasten tilasto 190—192
Lauselmia 182, 201
Leimasuostunta 1911 52—59

Leipuriammatin järj. ohjeet I 95
Lepaan puutarhaopist. ohjesään-
tö 50—51
Liberia 210
Liechtenstein 210
Liik. Suom. satamista II 132—133
Liikevaihto, osuuskuntien II 176
Luentotoimi 11
Luotsitoimi 11, 119
Luksemburg 210—211
Lähetysseurat 12, 199—200
Lääkärit, piiri-, 23—24
Läänien hallitusmiehet 14—15
„ „ kuvernöörit 14—15
Lääninhallinto 4
Maakauppiaat 140
Maalaiskuntain talous 157
Maalaisväestön yhteisk. luok. 89
Maalaisväestö eri aikoina 202
Maalaisliiton äänimäärät 67—81
Maalaiskansakoulu 141—142
Maamiehen kirjanpito II 253—272
Maan jakautuminen 85
„ omistajat 85
Maanmittaus 229
Maanomistus 85—90
Maanosien suuruus ja väestö 219
Maantiet 10, 117
Maanvilj.seurain jäsenluku 100
„ „ aluekartta II 120
„ „ apurahat 100
„ „ sihteerit 98—100
„ „ luku 98—100
„ „ puh.joht. 98—100
Maanvilj. oppilaitokset 101
„ insinöörien piirit II 121
„ väestö 87
Maanviljelys 91—102
Maanviljelystyöv. palk. II 217—
220
Maanvuokralaki II 43—61
Maanomaisuuksien suuruus 85
Maatalousseurain toiminta 100
Maatalousopetus 101
Maatalousyhdistykset 9
Maatalouskoulu 101—102
Maatilan jako 86
Maissin viljelys II 113
Maitomäärä meijereissä 98
Mantereen pinta-ala 82
Marokko 211
Marraskuun manifesti I 84—86
Marttayhdistys 197
Matkustajaliike rautat. 116
Mehiläishoitokalent. II 245—252
Meijeriharjoittelulaitokset II 118
Meijerikonsulentit 9
„ „ virkapiirit II 121
Meijeriliike 96—98
Meijeriosuuskunnat 140
Meijerikoulu 102
Meijerikurssit 102
Meijerit, suurimmat 97
„ „ eriluontoiset 96
Merenkulku 121
Merikoulu II 191
Merimiehet 119—120
Merimieslähetykset 198—199
Merivakuutus 137
Metodistiepiskopaal. kirkko 200
Metsämaan ala 85, 103
Metsät 103—105, 230
Meksiko 211
Mielisaira 163
Miesten lukumäärä II 99
„ „ kuolevaisuus II 99
Mille alalle antaudun 251—256
Ministerineuvoston pöytäkirja
esittelyjärjestyksestä II 76—77
Ministeristöt I 228
Ministerivaltiosiht. 13, II 13, I 13
Monako 211
Montenegro 211
Mustalaiset 230
Muuttoliintujen lentoaika I 212
Murtovarkausvakuutus 137
Myrkytykset I 225
Naimattomuus II 99—100
Naisedustajat 37—40, 195
Naiset eduskuntavaal. 195
„ „ opettajina 194
„ „ teollisuudessa 195

Naiset työv. järjestöissä 196
„ „ virka-aloilla 194
„ „ yliopistossa 195
Naisjärjestöt 196—197, 230
Naisoppilaat oppikoul. 193
Naisliitto, suomalainen, 196
Naisten kuolevaisuus II 99
„ „ lukumäärä II 99
„ „ olot 193—197
Naisyhdistys, Suomen 196
Nautakarjan luku 96
Nepal 211
Nicaragua 211—212
Niittymaa-ala 85
Nimipäivien luettelo 257—259
Nimismiehet 18—23
Nimismiespiirit 82
Norja 212
Nuorisoliike 186—189
Nuorsuomal. äänimäär. 67—81
Nuorten Miesten Krist. Yhd. 200
„ „ Naisten „ „ 200
Oihran viljelys 91—94
O. keushallinto 6
O. keuslaitos 2—3
Oikeusosaston jäsenet 13
Omaisuus, yksityinen 158, II
165—166
Oman 212
Opastus maatalouskirjaupitoin
II 253—255
Opettajayhdistys, Suom. 142—143
Opetusolot 12, 141—150
Opetuslaitos 12
Opintokirja, maanvilj. II 266
Opisk. nuoris. raittiusliitto 185
—186
Oppikoulu 148
Osakeyhtiöt 129
Oppiosasto 221—249
Osakeyht. voitot II 127
Osakkeiden pörssi hinta I 148
Osakeyhtiöt, suurimmat I 147
Osuuskaupat 138—139
Osuuskaupp. keskusos. II 177
Osuuskassat 139

Osuuskass. kesk lainarah. II 178
Osuuskunnat 138
„ „ läänittäin 138
Osuuskuntien jäsenet II 175
„ „ liikevaihto II 176
„ „ luku 138
Osuusmeijerit 140
Osuustoiminta 138—140, 231
Pahantapaiset lapset 191—192
Paikkakunnalliset rahastot 156
Pakettitavarataksa raut. II 141
Pakkoluovutuskust. raut. II 145
Paletuminen I 224
Palkkausluettelo II 267—270
Palkat, virkamiesten 32—36
„ „ työvään 153
„ „ maanvilj. työssä II 217
—220
Palkolliset 171—172
Palohaavoja vastaan 88
Palovakuutus 137, 232
Palstaviljelmät 87—88
Palvelijattaret 171—172
Panama 212
Pankit, yksit. 128—129, 131—
132
Pankkien korkokanta II 167
„ „ osingot 128
Pankkiosakkeiden hinnat I 146
Panttilaitokset 232
Paperiteollisuus 107, 109
Papit 25—32
Paraguay 212
Parlamentit 44
Pelastusarmeija
Pellervo II 173
Peltomaan ala 85
Persia 212—213
Peru 213
Perunasatokartta II 110
Perunanviljelys 91—94
Perustuslait 1—2, 232
Piirilääkäripiirit 82
Piirilääkärit 23—24
Pispat 24
Pikatavarataksa II 141

Pikkuviljelmät 87—88
Pikkukoulu 198
Pinta-ala, kuntien, 67—81
Pitäjämmakasiinit 153
Pitäkö näitä tuoda ulkoa I 133
Pormestarit 16
Porojen lukumäärä II 111
Portukali 213
Postiliike 121—122, 233
Postisäästöpankit 131
Postiverkko, maailman, II 150
Prokuraattorit 13, II 13, I 16
Puhelinverkko, maailman II 152
Puistot kaupungeissa II 198
Puolueitten ohjelmat I 23—67
„ voimasuhteet 36, 40, 67—
81, II 32, 79—93
Puolueitten voimasuhteet edus-
kunnassa 40
Puoluehallinnat 41—42, II 32
Puolueitten äänimäärät 1910
vaaliپییرittäin 36
kunnittain 67—81
äänimäärät 1903
vaaliپییرittäin II 32,
kunnittain II 79—93
„ äänimäärät 1907 ja 1908
I 192—207
Puustellit 233
Puutarhakalenteri I 209—212
Puutarhakoulu 101—102
Puutavarain vienti 103
Pyörtyminen I 224
Pyhäkoulu 198
Pyhäkoulu yhdistys 200
Päivätyöluettelo II 256—266
Pörssit 233
Raajarikot II 199—201
Raastuvanoikeudet 85
Raha-asia in hallinto 7
Rahanlyönti 128
Rahaa liikkeessä 128
Rahalaitokset 127—132
Rahaliike 127—132
Rahtitavarataksa II 141
Raitiotiet, Helsingin, 156—157
Raittiuden Ystävät 183—185
Raittiussarmeija 186
Raittiussali 183—186, 233—234
Rajajärjestelyt, Suomen I
Rakennustoiminta Helsing. II 192
Rakennusteollisuus kaupung. II
192
Ranska 213
Rautamalmin saanti II 126
Rautat. tavarataksa II 140—142
Rautateitten voitto 116
Rautateitten perust. kust. 116
„ pituus 115
„ menot 117
„ tulot 117
Rautatiet, yksit. 115
„ uudet 115
„ palveluskunta 117
Rautatiet 115—117
Rautateitä eri lääneissä 115—116
„ eri maissa 203—216,
II 146
Rautat. pakkoluovutus II 145
Rekisteröim., vuokrakirj. II 67
—72
Rekorditilastoa II 244
Rengit 171—172
Rikkomukset paloviina-aset. vas-
taan 162
Rikollisuus 161, 234
Roomalais-katoliset 201
Rovastikunnat 82
Rukiin viljelys 91—94
Rumania 213—214
Ruotsi 214
Ruotsinkielinen väestö I
Ruots. puol. äänimäärät 67—81
Sahaliike 105
Saimaan kanava 105
Sairashoito 163
Saksalaisia Suomessa II 96
Sanomalehdet 176—182
Saksa 214
Salvador 214
Sanos 214
San Marino 214—215

Satamat, tavaralaj. vienti II Suomen Höyrylaiva-Osakeyhtiö
132—133 120
Sekaviljan viljelys 91—92, 94 Suomenkielinen väestö I
Seminaarit 143 Suomen pankki 127—128
Senaatti, toimituskunnat 3 Suomen Merimieslähetys 198
Senaatin jäsenet II 13, I 14, 15 199
Serbia 215 Suomen pinta-ala 82
Seurakunnat 82 Suomen valtio I—12
Seurakuntain papit 25—32 Suom. as. esitt. järjestys II 76
Siam 215 —77
Sienikartta (lopussa) Suomen naisyhdistys 196
Sieniä, syötäviä 272. Suomen Nuorison Liitto 186—
Siipikarj. hoit. kalent II 245— 188
—252 Suomen opettajayhd. 142—143
Siirtolaisten ikä 84 Suomen Pelastusarmeija 200
„ lukumäärä 83—84 Suomensukuiset kansat I 227
„ päämäärä 84 Suot 235
„ yhteisk. asema 84 Suurimmat kosket I 230
Siirtolaisia Amerikassa 84 Suurkaupungit, kuolev. niissä 218
Siirtolaisuus Amerikkaan 220 Suurtilat ja pikkutilat 87
Siirtolaisuus 83—84, 234 Suurviljelmät 87—88
„ Europasta 220 Sveitsi 215
Siirtolaiset läänittäin 83—84 Syntyneiden lukumäärä 201
Siirtolaisuuden kasvaminen 83 Syntyneitä, kuolleina 190, 217
Siirtolaisten sukupuoli 83 Syntyneitä 201, 217
Sikojen lukumäärä II 111 Sähkölennätys, langaton, II 152
Silitysraut. vapaut. ruosteest. 197 Sähkösanomaliike, maailm. II 151
Sisälähetysseura, Kirkon 200 Säästöpankit, suurimmat II 169
Siveellisyyskysymys 234 Säästöpankit 130, 235
Siviilihallinto 6 Taksa, rautat. tavarakul. II
Sokeat 221, II 199 140—142
Sos. demokr. äänimäärät 67—81 Taksoitus kaupungeissa 155
„ „ naisliitto 196 Takuuvakuutus 137
„ „ nuorisoliitto 189 Talousosaston jäsenet 13
„ „ puolue 169 Tanska 215
Sotalaitoskust. eri maissa II 220 Tapaturmat 159
„ „ työväen II 209
Sotilaskysymys II 77—78 Tapaturmavakuutus 136, 235
Spitalitautiset 164 Tarkastajat, ammattien 221
Sukupuoli, syntyneiden 201 „ kansakoulujen 142
„ väestön jako II 99 Tavaraliikenne rautat. 116
Sunnuntaihoulu 198 Tavarakul.taks., rautat. II 140
Suojeluslaitokset 191—192 —142
Suom. puol. äänimäär. 67—81 Tavaraluokitus rautateillä II 141
Suomenkiel. sanomalehdet 177 Tavarat, kielto-, rautat. II 143
—182 Tautitilast. Europan kaup. 192
Suomalaiset ulkomailla 66

Teknillinen korkeakoulu 149
Telefooniverkko, maailman II 152
Telegraafiverkko, maailm. II 115
Teollisuuden edistäminen 109
Teollisuus 9—10, 107—109, 235
Teollisuusoloja 109
Teollisuustyöväki 108
Teollisuustyöpaikat 107
Teollinen opetus 150
Teollinen tuotanto 107—108
Teollisuuden kannattavais. II 127
Terveyshallinto 6—7
Terveysolot 165—166
Teräksen puhdistaminen 105
Tilastollinen käsikirja 67—220
Tilastollinen väestö 172, 235
Toimituskunnat, senaatin 3
Torpparilaki II 43—61
Torpparit 86
Tukehuttaminen I 224
Tukkipuiden myyntihinn. II 125
Tukkipuita kruununmetsissä 104
Tullikamarit 11
Tullitulot 110, 236
„ eri tavara-lajeista 114
Tullitulojen kasvaminen 113
Tuomiokunnat 82
Tuomarit 15—16
Tuontitulli 110, 113
Tuonti, tavarain laatu 113
Tuontikaupungit 113
Tuonnin kasvaminen 111
Tuonti Venäjältä y. m. 112
Tupakan kulutus I 163
Turkki 216
Turun hovioikeus, jäsenet 14
Työajan pituus 153, 168, 236
Työkyvyttömyysvak. II 172
Työlakot 236
Työnantajaliitto 168
Työnvälitys 168, 237
Työnseisaukset 236
Työpalkat 153
Työpalkkain laskutaulu II 273
Työttömyys 151—152
Työväensuojelus 110, 237
Työväenjärjest., naisia 196
Työväen opistot 171, 237
Työväenliike, valtioll. 169
Työväenluokka 167
Työväen palkat 153
„ „ maanvilj. II 217—22
Työväenvakuutus II 209
Työväen tapaturmat II 209
„ tilasto 167—173
„ asunto-olot 222
Työväen vuokrat 156
Uimäreille neuvoja I 226
Ulkomat 203—220
Ulosottolain muutokset II 65—67
Unioni, naisasiainliitto 196
Urheilijan klanteri II 240—244,
I 213—219
Urheiluennätykset II 244
Uruguay 216
Uskonnolliset seurak. 12
Uusien vaalien aih. toimenpit.
II 35
Vaalipiirit 41, 82
Vaalilain määräyksiä II 35—36
Vaalien tulokset 136, 40, 67—81,
II 32, 79—93, I 192—208
Vaalipiirien edustajat 37—40,
II 25—30
„ keskuslaut. puheenjoht. 42
Vaalipiirikartta 41
Vaasan hovioik., jäsenet 14
Vakauspäivät 82
Valio II 178
Valiokunt. puheenj. ja siht. II 31
Valistusjärjestöjen yhteistoimi-
kunta 175
Vakuutustoimi 133—137
Valtakunnanlainsäädäntö 59—64
Valtio, Suomen, I—12
Valtiovelka 5, 126
Valtion talous 5, 123—126, 237
Valtiollinen käsikirja I—44
Valtion maa-ala 85
„ tilat, metsät ja rakennuk-
set II 161—165
„ tulot 123

Valtion menot 124—125
„ omaisuus II 161—165
„ synty 1
Vanhuusvakuutus II 172
Vankeinhoito 162, 238
Vararikot 140
Vapaakirkolliset 200
Vehnänviljelys 91—92, 94
Veneeriset taudit 164
Veneuselan Yhdysval. 216
Venäjä 216
Venäjänkielinen väestö II 96
Venäj. kiel. käyttämis. as. 86—88
Verotettujen tulot I 100—114
Vesien pinta-ala 82
Vientikaupungit II 132—133
Vienti, tavarain laatu 113
Viljanhinnat I 124
Viljan kulutus 94
Viljansato eri maissa II 113, 114
Viljansatokuva 90
Viljantuotantokuva II 109
Viljelty maa pinta-al. 88
Viinavero 238
Viipurin hovioikeus, jäsenet 14
Virkamiesten palkat 32—36
Virkamiehiä 13—32
Virkatalot, valtion II 162
Voimisteluseurat II 240—244
Vointuotanto 97
Voinhinnat I 124
Voinvienti 95—96
Vuokraajien luku 86
Vuokramaa 87
Vuokralautak. asettam. II 72—75
Vuokrat. rekisteröim. II 67—72
Vuokralain vaikutus taaksepäin
II 62—63
Vuokrat, työväen 156
Väestö kielen mukaan II 96
Väestön lisäys 202, 217
„ jako 202
Väestötiheys 1
Väkiluku 67—81, 202
Väkijuomain kuletuks. 49, II 75—76
Väkijuomat ja itsemurhat 164
Yhteiskunnallinen sanasto 221
—239
„ valituslait. ulkom.
239—240
Yhteiskunnan kovaos. 159—164,
166
Yhteisostot II 174
Yhtiöitten maanomaisuus 85
Yksityinen maanomaisuus 85
Yksityisomaisuus 158, II 165—166
Yksityispankit 128—129, 131—
132, 239
Yliopisto 149
Yliopiston kirjasto 12
Ylioppilassakunnat 148—149
Äänestysalueet 82
Äänimäärät vaaleissa 67—81

Merkintöjä varten:

Valtiollinen Käsikirja

Suomen valtio.

Maa ja kansa. Suomi on pinta-alaltaan 373,604 km² laaja s. o. suurempi kuin moni Euroopan suurvalta. Mutta väkiluvultaan (v:n 1909 lopussa 3,059,324 henkeä) on Suomi Europan viimeisiä maita; vähempi väkiluku on ainoastaan Tanskassa, Norjassa, Kreikassa, Serbiassa ja eräissä vielä pienemmissä valtioissa. Uudenmaan läänissä on 30 asukasta mutta Oulun läänissä vain 1,8 ja koko maassa 8 asukasta km² kohden; harvemmin asuttu valtio Euroopassa on ainoastaan Norja. Suomen asukkaista elää maaseuduilla n. 86 % ja kaupungeissa 14 %. Äidinkieleltään on Suomen asukkaista lähes 87 % suomenkielisiä ja lähes 13 % ruotsinkielisiä; hyvin pieni (n. 0,3 %) on muunkielisiä.

Suomen valtion synty. Porvoon valtiopäivillä 1809 antamallaan vakuutuskirjalla lupasi keisari Aleksanteri I pitää järkähtämättöminä voimassa Suomen uskonnon ja perustuslait sekä kaikki oikeudet, joita maan asukkaat olivat siihen saakka valtiosäännön mukaan nauttineet. Suomen valtiosäädyt puolestaan vanhoivat pitävänsä Aleksanteri I:tä esivaltanaan ja järkähtämättöminä säilyttävänsä maan perustuslait ja konstitutionin sellaisina, kuin ne olivat saaneet vahvistuksen ja olivat voimassa. Sillä tavoin perustettiin sisällisissä asioissaan itsenäinen Suomen valtio. Suhteissaan ulkomaihin sitävastoin ei Suomen valtio ole itsenäinen, vaan Venäjän valtiovallan alainen, josta myöskin kruununperimys, valtakunnan puolustuslaitokset y. m. s. yleisvaltakunnalliset, Suomen sisällistä itsenäisyyttä ja kansalaisia koskemattomat seikat riippuvat.

Perustuslait. Perustuslait sisältävät valtiomme toiminnan ylimmät ohjeet (valtiosäännön). Varsinaiset perustuslait ovat hallitusmuoto v:lta 1772, yhdistys- ja vakuuskirja v:lta 1789 ja valtiopäiväjärjestys v:lta 1906. Perustuslain luontoisia ovat erinäiset 1878 v:n asevelvollisuuslain kohdat. Perustuslakeihin

kuuluu myöskin sanan-, paino-, kokoontumis- ja yhdistymisvapautta koskeva laki v:ltä 1906. Perustuslakia voidaan säätää, selittää, kumota tai muuttaa ainoastaan hallitsijan aloitteesta ja valtiopäiväin suostumuksella ($\frac{2}{3}$:lla kaikista valtiopäivillä annetuista äänistä).

Hallitsija. Perustuslakien mukaan tulee hallitsijan hallita maata; hän valvoo lakien pyhyyttä, käyttää korkeinta tuomio- ja armahdusoikeutta, on korkein sotapäällikkö, nimittää korkeimmat virkamiehet ja hänellä on laaja yksinoikeus hallinnon ja hallinnollisen lainsäädännön (m. m. tulliverotuksen) alalla. Nykyinen hallitsija H. M. Keisari ja Suuriruhtinas Nikolai II on synt. 18 p. toukok. 1868, nousut valtaist. 1 p. marrask. 1894.

Eduskunta. Lainsäädäntö- ja verotusvaltaa valtiossamme käyttävät valtiopäivät ja hallitsija yhdessä perustuslaeissa lähemmin määrättyllä tavalla. Valtiopäivät, joille joka kolmas vuosi valitaan yleisellä äänioikeudella ja suhteellisella vaalitavalla 200 edustajaa, kokoontuvat joka vuosi helmik. 1 p. (valtiopäiväjärjestys 20 p:ltä heinäk. 1906 ja vaalilaki sam. p:ltä). Uuden valtiopäiväjärjestyksen aikana on toimitettu neljä yleiset vaalit (viidennet vaalit 2 ja 3 p. tammik. 1911) ja kutsuttu valtiopäivät koolle 8 kertaa nim.:

I vaalikausi 1) 22 p. toukok. 1907 ja 2) 10 p. helmik. 1908 (hajoitetut 6 p. huhtik. 1908);

II vaalikausi 3) 1 p. elok. 1908 ja 4) 16 p. helmik. 1909 (hajoitetut 22 p. helmik. 1909);

III vaalikausi 5) 1 p. kesäk. 1909 (hajoitetut 18 p. marrask. 1909);

IV vaalikausi 6) 1 p. maalisk. ja 7) 14 p. syysk. (ylimäär. valtiopäivät, hajoitetut 7 p. lokak. 1910);

V vaalikausi 8) 1 p. helmik. 1911.

Kansalaisvapaudet. Perustuslaeissa on vakuutettu Suomen kansalaisille henkilöllinen vapaus ja omistusoikeus. Julistuskirjassa 4 p:ltä marrask. 1905 luvattiin perustuslainsäädännöksillä turvata maan kansalaisille sanan- ja paino-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus. Ne onkin ylimalkaisesti vahvistettu lailla 20 p:ltä elok. 1906, mutta yksityiskohtainen laki on saatu ainoastaan kokoontumisvapaudesta (20 p. helmik. 1907). Kansalaisvapauksiin lienee luettava myöskin vielä v:n 1879 elinkeinolain suoma yleinen elinkeinovapaus sekä kieliasetusten antama oikeus yksityisille käyttää oikeusistuimissa ja virastoissa äidinkieltään, s. o. suomea tai ruotsia.

Oikeuslaitos. Tuomiovaltaa valtiossamme käyttävät oikeuslaitokset, jotka ovat riippuvia ainoastaan laeista. Suomen

maaseuduilla on 62 tuomiokuntaa, joiden tuomarit ovat kärjäkunnissa istuvain kihlakunnanoikeuksien puheenjohtajia. Useimmissa kärjäkunnissa pidetään vuosittain kahdet lakimääräiset kärjät; tarvittaessa pidetään ylimääräisiä eli n. s. välikärjiiä. Kihlak. oikeuteen valitsevat kärjäkunnan miespuoliset asukkaat 12-miehisen lautakunnan. Kaupungeissa käyttävät tuomiovaltaa raastuvanoikeudet (36), joihin kuuluu pormestari ja kaupungin äänivaltaisten miespuolisten asukkaiden valitsemia neuvosmiehiä. — Näitä alioikeuksia ylempiä oikeusistuimia (ylioikeuksia) ovat hovioikeudet, joita on Turussa, Vaasassa ja Viipurissa. Ylimpänä oikeusistuimena on senaatin oikeusosasto, johon kuuluu nykyisin jäsenenä varapuheenjohtaja ja 10 senaattoria. Senaattiin kuuluva oikeudellinen virkamies on prokuraattori, joka on lakien ylin valvoja. Tuomiot panee hallinto toimeen. — Yleisenä lakina Suomessa on v:n 1734 laki, jota kuitenkin on myöhemmin suuresti muutettu ja täydennetty erikoislaeilla.

Hallitus. Ylintä toimeenpanevaa valtaa valtiossa kutsutaan hallitukseksi. Sen korkeimpana päämiehenä Suomessa on hallitsija.

Hallitsijan lähimpänä neuvonantajana, joka esittää hänelle Suomen asiat ja nimellään varmentaa hallitsijan päätökset, on Pietarissa oleva ministerivaltiosihteeri, jolla on apulainen ja erityinen virasto. — Ylin hallitusmies Suomessa on kenraalikuvernööri, jolla on apunaan kanslia.

Varsinaisen hallituslaitoksena on senaatin talousosasto. Sen puheenjohtajana on kenraalikuvernööri ja jäsenenä varapuheenjohtaja sekä senaattoreja, joista useimmat sen lisäksi ovat päällikköinä erityisissä toimituskunnissa. Nämä toimituskunnat ovat seuraavat 8:

oikeustoimituskunta,
siviilitoimituskunta,
valtionvaraintoimituskunta,
kamaritoimituskunta,

maanviljelystoimituskunta,
kauppa- ja teollisuustoimitusk.,
kulkulaitostoimituskunta,
kirkollisasiuntoimituskunta.

Keskushallinto. Hallinnolla (administratiolla) ymmärretään toimeenpanevan vallan käytännöllistä toimintaa. Valtion hallintoa ohjaa hallitus useiden ammatillisten virastojen sekä virkamiesten avulla. Hallintoa, jonka toimipiirinä on koko maa, sanotaan keskushallinnoksi. Tämä hallinto on suureksi osaksi koottu senaatin talousosaston toimituskuntiin; niitä lähinnä alempia virastoja ovat yllähditukset ja erinäiset viranomaiset, joiden toiminta käsittää koko maan ja joita sen vuoksi sanotaan keskusvirastoiksi.

Lääninhallinto. Paikallista hallintoa hoitavat määrättyissä piireissä ja paikoissa toimivat virastot ja virkamiehet. Niistä ovat tärkeimmät lääninhallitukset, joiden esimiehinä ovat suoraan kenraalikuvernöörin alaiset kuvernöörit. Kuvernöörinvirasto jakautuu lääninkansliaan, jonka esimies on lääninsihtööri, ja lääninkonttoriin, jota lääninkamreeri johtaa. Lääninhallitus hoitaa läänissä yleistä järjestystä, poliisilaitosta ja oikeudenpalvelusta (vankien kuljetusta y. m.), terveydenhoidollisia ja irtolaisasioita, välittömään verojen kantoa ja tilitystä, teitä, siltoja ja kestikievereita, valvoo kuntain itsehallintoa ja pitää huolta läänin yleisistä talousasioista. Läänit ovat: Uudenmaan, Turun ja Porin, Hämeen, Viipurin, Mikkelin, Kuopion, Vaasan ja Oulun.

Verotus- ja järjestysasioita varten ovat läänit jaetut kihlakuntiin (nyk. 51), joiden virkamiehiä ovat kruununvoudit ja henkikirjurit. Kihlakunnat jakautuvat nimismiespiireihin (nyk. 274), joissa nimismiehet toimivat.

Kunnallinen itsehallinto. Yksityisiä paikkakuntia koskevain yhteisten asiain hoidon on valtio luovuttanut kuntain huostaan, jotka suorittavat tehtävänsä valittujen luottamushenkilöitten ja omien virka- ja palvelusmiestensä kautta. Tällaista hallintoa sanotaan kunnalliseksi itsehallinnoksi. Siihen kuuluu esim. kansanopetuksen, terveydenhoidon, köyhäinhoidon, väkijoumairin kaupain, valaistuksen, vesijohtojen, palosammutuksen y. m. s. asiain hoito. Suomessa on 38 kaupunkia ja 480 maalaiskuntaa (ks. Tilast. osasto »Suomen väestö»).

Nykyisen itsehallinnon ovat kaupungit saaneet v:n 1873 kunnallisasetuksen ynnä siihen v. 1883 tehtyjen muutosten kautta. Äänioikeus kunnallisissa vaaleissa riippuu kaupungin asukkaitten kunnallisveroista (ylin äänimäärä yhdellä äänestäjällä 25). Kaupungin äänivaltaiset asukkaat valitsevat raastuvankokouksessa kaupunginvaltuuston, joka on kaupungin varsinaisen kunnallishallinnollinen laitos. Valtuustolla on apunaan kunnallisia virastoja, lautakuntia ja virkamiehiä (rahatoimikamari, koulujen johtokunnat, köyhäinhoitohallitus, terveydenhoitolautakunta, kaupungin insinööri, palomestari y. m.). Maistraatilla, jonka esimiehenä on (kunnallis)pormestari, on laaja toimivalta varsinkin toimeenpanoissa ja kunnallisasiain valvonnassa.

Nykyinen maalaiskuntain itsehallintoa järjestävä asetus on vuodelta 1898. Tärkeimmät kunnalliset asiat ratkaistaan kunnankokouksessa; äänestäjän äänimäärä riippuu hänen veröyreydestään tai hänen omistamansa maan manttaaliluvusta. Kunnankokous valitsee toimeenpanevan kunnallislautakunnan ja on oikeutettu tai velvollinen asettamaan muitakin kun-

nallisia lautakuntia, johtokuntia ja virkamiehiä. Maalaiskunnan hallinnon voi kunnankokous osittain luovuttaa valitsemilleen kunnanvaltuusmiehille.

Valtion ja kuntain talous. Valtion toiminnan ylläpitämistä varten tarvitaan varoja. Suomen valtion tulot jaetaan seuraaviin ryhmiin: 1) Tuloja valtiontiluksista ja muusta valtion omaisuudesta (kruunun maatiloista, kruununmetsistä, valtiorautateista y. m.); nämä tulot tekivät v. 1909 noin 56.8 milj. mk. 2) Välittömiä veroja (maaveroja, elinkeinoveroja, henkiveroja), 6.4 milj. mk.; lienee vain ajan kysymys, milloin Suomessakin useitten sivistysmaitten esimerkin mukaan vanhain välittömään verojen sijaan otetaan käytäntöön asteittain nouseva tuloverotus. 3) Välillisiä veroja (tullituloja, aksiiseja juovutusjuomain valmistamisesta ynnä pelikorteista), 60.9 milj. mk. 4) Sekaluuontoisia veroja (leimasuostunta — siihen sisältyy nykyisin myös perintövero —, maksuja yleisistä huveista y. m.), 4.1 milj. mk. 5) Maksuja erinäisten valtiolaitosten käyttämisestä (postimaksuja, koulumaksuja y. m.) 9.0 milj. mk. 6) Sekalaisia tuloja (sakkoja, tuloja perinnöksi myydyistä kruununtiloista, osuutta anniskelyhtiöitten voittovaroista y. m.), 6.8 milj. mk. Yhteensä v. 1909 varsinaisia valtiontuloja 143,589,266 mk. Ylimääräiset sekä tuloarvion ulkopuolella olevat y. m. s. valtiontulot v. 1909 tekivät 41.5 milj. mk. (siitä uusi valtiolaina 40.5 milj.), joten valtion kaikki tulot nousivat 185,053,833 mk:aan.

Useimmat valtion tulot ovat vakinaisia, kerta kaikkiaan laillisesti määrättyjä (kuten välittömät verot) tai hallituksen määrättäviä (esim. tullit, rautatie- ja postimaksut). Osan valtion tuloista ovat valtiopäivät myöntäneet määrääjäksi (aksiisi, leimasuostunta) siltä varalta, etteivät valtion vakinaiset tulot riittäisi menoihin; näitä varoja sanotaan suostuntavaroiksi. Muihin valtionvaroihin nähden on eduskunnalla tarkastusoikeus,

Rautatieverkkonsa rakentamista varten on valtion täytyntä käyttää luottoa. V:n 1909 lopussa tekivät Suomen valtionvelat 179,763,295 mk. Valtiolaitoksen rahastojen kirjaanpannut pääomat nousivat samaan aikaan 156,050,422 mk:aan.

Valtion menoista (v. 1909 varsinaiset menot 122,760,186 mk., ylimääräiset 54.1 milj. mk. ja kaikki menot yhteensä 179,763,295 mk.) ovat suurimmat erät viime aikoina menneet hallitus- ja hallintolaitoksiin, virkamiesten eläkkeisiin, opetuslaitoksiin, kulkulaitoksiin, erinäisiin elinkeinoin ja valtionvelan korkoihin ja kuoletukseen.

Kunnat saavat tuloa samantapaisista lähteistä kuin valtiokin. Kunnillakin on tuloa tuottavaa omaisuutta, ne harjoit-

tavat tuloa tuottavaa liikettä ja verottavat kunnan asukkaita (ks. Tilast. osasto »Kunnallistilastoa»). Suomen kuntain menot tekevät (1906) 31 milj. mk., josta 22 milj. kaupunki- ja 9 milj. maalaiskuntain menoja. Kuntain velat tekevät (1905) noin 62 milj. mk., josta 50 milj. kaupunki- ja 12 milj. maalaiskuntain velkoja.

Oikeushallinto. Ylin virasto tällä hallinnon alalla on senaatin talousos. oikeustoimituskunta. Se käsittelee vankeuslaitosta koskevia asioita, erivapautuskysymyksiä, kansalaisoikeusasioita y. m. s. Sen alaisia laitoksia ovat: lainvalmistelukunta, joka valmistaa hallitukselle lakiehdotukset; — vankeinhoitohallitus, jonka hoidettavia ovat Helsingin, Turun, Hämeenlinnan ja Lappeenrannan kuritushuoneet ja työvankilat, läänin vankilat läänien pääkaupungeissa, kolme kihlakunnanvankilaa sekä Koivulan (Tuusulassa), Kotiniemen (Ruovedellä), Vuorelan (Vihdissä) ja Sippulan kasvatuslaitokset alaikäisiä rikoksellisia varten — sekä maan tuomioistuimet (hallinnollisissa asioissa).

Siviilihallinnolla tarkoitettiin ennen kaikenlaista ei-sotilaalista hallintoa; tässä sillä tarkoitetaan järjestysasiain ja väestönasiain hallintoa. Sitä johtaa ylinnä senaatin talousos. siviilitoimituskunta, jonka alaisia keskusvirastoja ovat: Suomen passi- ja painoasiain ylihallitus, joka on myös suoraan kenraalikuvernöörin alainen; — tilastollinen päätoimisto; — vaivahoidon tarkastelija, jonka toimenä on kunnallisten köyhäinhoitolaitosten tarkastaminen ja valvonta; — yleisten rakennusten ylihallitus, joka hoitaa valtion rakennuksia. — Sen lisäksi valvoo siviilitoimituskunta läänien hallintoa järjestys-, kunnallis- y. m. s. asioissa.

Terveyshallinto. Ylin valtionvirasto tälläkin hallintoalalla on siviilitoimituskunta, mutta varsinaisena keskusvirastona terveydellisten asiain hoitoa varten on lääkintähallitus. Sen alaisia ovat piirilääkärit maan 53 piirilääkäripiirissä, valtion yleiset sairaalat Helsingissä, läänien pääkaupungeissa ja useissa muissakin kaupungeissa, valtion houreinhoitolaitokset Lapinlahdessa (Helsingissä), Pitkäsäniemessä (lähellä Tampereetta) ja Niuvanniemessä (lähellä Kuopiota) sekä asyylit Seilissä (Navossa) ja Käkisalmissa, rokkoaineen valmistuslaitos Helsingissä, läänineläinlääkärit (useita joka läänissä) ja apteekit, jotka harjoittavat liikettensä erityisten erioikeuksien perusteella.

Kuntain terveydenhoidollisia viranomaisia ja laitoksia ovat terveydenhoitolautakunnat, kaupunginlääkärit, kaupunkien sairaalat, kunnanlääkärit, kuntain sairaalat, kuntain palkkaamat kättilöt, erinäiset tarkastusmiehet y. m. s. Kuntain ja yleisönkin velvollisuuksia yleisen terveydenhoidon alalla koskee terveydenhoitoasetus v:ltä 1879.

Julkista toimintaa terveydenhoidollisella alalla harjoitavat vielä yksityiset sairaalat ja parantolat (m. m. Takaharjun ja Nummelan keuhkotautisparantolat), kylpylaitokset sekä vihdoin yksityiset laillistetut lääkärit (v. 1909 512) ja hammaslääkärit (v. 1909 79).

Raha-asiain hallinto. Oman rahan sai Suomi 1860 ja vuodesta 1878 alkaen on kulta ollut Suomen rahakantana. Suomen pankin vuotuiset voittovarat — useita miljoonia markkoja — ovat eduskunnan käytettäviä. Suomen hallitus löytää kovaa rahaa rahapajassa Helsingissä. Seteleitä ulosantaa yksin Suomen pankki, joka on Suomen kansaneduskunnan oma ja sen vallan alainen, vaikka hallituksen hoidettava laitos (pankin ohjes. 1895 ja pankkivalv. ohjes. 1908).

Valtion raha-asioita hoitaa ylinnä senaatin valtionvaraintoimituskunta, joka laatii valtion tulo- ja menoarviot, valvoo valtiontulojen kokoamista, käyttämistä ja tilitystä, valtiolainoja, pankkeja ja yleistä lainausliikettä j. n. e. Toimituskunnan alaisia ovat: Suomen pankki haarakonttoreineen 14 kaupungissa; — valtiokonttori (hoitaa valtion yleisiä ja erityisiä rahastoja, pitää valtion tilejä ja yleensä on toimeenpanevana laitoksena valtion rahataloudessa); — rahapaja, karttapaperikonttori, säästöpankkien ja panttilainalaitosten tarkastaja ynnä yksityispankkien julkiset asiamiehet (ks. Tilast. osasto »Rahaliike»).

Kameraalihallinto. Tällä vanhanaikaisella nimityksellä tarkoitetaan valtion maanomaisuuden sekä valtiolle tulevien verojen hoitoa ja tarkastusta. Ylimpänä virastona tällä alalla on senaatin kamaritoimituskunta, jonka toimialaan kuuluvat valtionvarain tarkastus, maakirjoja, henkiluetteloja, perinnöksi ostoja, maaveroja, maaluontoja, maanjakoa y. m. s. koskevat asiat sekä kruunun tilain, metsäin ja kalastusten hallinto, hoito ja käyttäminen.

Valtio on Suomen suurin maanomistaja. Valtion maat ovat kuitenkin suurimmaksi osaksi viljelemättömiä, osittain aivan kasvuttomiakin aloja (»kruununmetsiä»). Maan pelloista ja luonnonniityistä on ainoastaan noin 2,5 % valtion hallussa; sitävastoin kuuluu valtiolle viljelemättömästä maasta noin 48 % (kasvuisasta metsämaasta noin 40 %).

Kruununmetsiä hoitaa kamaritoimituskunnan alainen metsänhoitohallitus. Paikallista hoitoa varten ovat kruununmetsät jaetut 49 metsänhoitajanpiiriin ja 7 ylimetsänhoitajanpiiriin. Korkein metsänhoito-opetus annetaan yliopistossa. Metsänhoitovirkamiesten apuna on useita satoja metsänvartijoita, joiden kehittämistä varten on metsänvartijakuluja Evossa, Tuomarinniemessä (Ätsärissä), Nikkarilassa (Pieksämäellä) ja Ro-

vaniemellä. Kruununmetsissä on melkoinen määrä valtion isäntävallan alaisia »kruununmetsätorppia» ja »uutisasutuksia».

Paitsi kruununmetsiä omistaa valtio vanhoista ajoista 872 virkataloa (kruununpuustellia), jotka suurimmaksi osaksi on vuokrattu yksityisille. Virkataloja tarkastavat virkatalojen tarkastajat, jotka ovat lähinnä lääninhallitusten alaisia.

Verotusta varten on maa jaettu kolmeen veroluokkaan, nim. 1) perintömaahan, josta on maksettava kruunulle pysyvä maavero, 2) kruununmaahan, joka verollisesti on samassa asemassa, mutta oikeudellisesti on valtion omaisuutta, ja 3) rälssiin maahan, joka on pysyvistä maaveroista vapautettu.

Maa- ja henkiverojen kannon toimittavat lääneissään lääninhallitukset kruununvoutien ja henkikirjoittajain kautta. Verolaitoksen toimintaa ja valtion koko rahataloutta tarkastavat yleinen revisionioikeus ja revisionikonttori, jotka ovat kamaritoimituskunnan alaisia keskusvirastoja Helsingissä.

Maatalous ja sen hallinto. Suurin osa Suomen viljeltyä ja viljelyskelpoista maata on jaettu pieniin tai keskikokoisiin maatiloihin, joita itsenäiset talonpoikaissäättyyn kuuluvat maanviljelijät omistavat ja viljelevät. Maanomistuksen ja maanviljelyksen järjestämiseksi on säädetty useita lakeja, joista etenkin lailla maanvuokrasta maalla (torpparilailla) v:ltä 1909 ja palkkaussäännöllä v:ltä 1865 on suuri yhteiskunnallinen merkitys (ks. Tilast. osasto »Maanomistus»). Maatalouden hyödyksi on valtio edelleen pannut toimeen n. s. »isonjaon» ja maanjakolaitoksen (maanmittausohjesääntö v:ltä 1848, laki maatilain halkomisesta, lohkomisesta ja palstoittamisesta v:ltä 1895, vesioikeuslaki v:ltä 1902).

Ylin maataloushallinto on keskitetty senaatin maanviljelys-toimituskuntaan, jonka alaisia laitoksia ja viranomaisia ovat maanmittauksen ylhäällitys, vakuustoimisto, maanviljelyshallitus, maatalousoppilaitokset, kalastusten tarkastaja sekä maataloudelliset seurat.

Maanmittauksen ylhäällituksen alaisia ovat läänien maanmittauskonttorit sekä maaseuduilla toimiva maanmittarikunta. Maanmittarit saavat ammatillisivistyksensä teknillisen korkeakoulun maanmittausosastolla.

Maanviljelyshallituksella on apunaan joukko maan eri osissa toimivia virkamiehiä, lääninagronomeja, kynnönneuvoja, maanviljelysinsinöörejä, pellavanviljelyksen neuvoja y. m. sekä erinäisiä laitoksia (koeasemia, maanviljelys- ja kaupakemiallinen laboratorio sekä siementarkastusasema Helsingissä). Maanviljelyshallituksen alainen on koko maataloudellinen opetus-oimi, paitsi ylin maatalousopetus, jota annetaan yliopiston

maanviljelystaloudellisessa tiedekunnassa (ks. Tilast. osasto »Maanviljelys»).

Karjanhoidon edistämisestä huolehtii maanviljelyshallituksen alainen eläinsitoksen ja karjanhoidon konsulentti. Lääkintähallituksen alaisina toimii maassa 85 laillist. eläinlääkäriä (niistä useimmat valtion palkkaamia); sen lisäksi ovat monet kunnat hankkineet piiriinsä omia eläinvälskärejä.

Meijerialouden edistämistä varten on maanviljelyshallituksen palveluksessa 5 meijerikonsulenttia. Säännöllisen voivien edistämiseksi on valtio rakennuttanut jäänmurtajalaitteita »Murtajan», »Sammon» ja »Tarmon», järjestänyt vointarkastuksen Hangossa ja palkannut vointientiasiamiehen Englantiin.

Hevoshoidon edistämiseksi palkkaa valtio hevoshoidon neuvoja, ostaa ja sijoittaa kruununoriita, panee toimeen kilpa-ajaja, avustaa hevoshoidon- ja hevosenkengityskouluja.

Metsänhoitoa yksityisten maatiloilla koskee metsälaki v:ltä 1886. Syötävän metsänriistan suojelemiseksi on 1898 julkaistu metsästyslaki.

Kalastuselinkeinon järjestämiseksi on annettu kalastussääntö (1902) ja asetettu kalastusten tarkastaja. Kalastusten valvontaa ja meritutkimuksia varten on kruunu rakennuttanut erityisen höyrylaivan (»Nautilus»). Helsingissä on kalastusmuseo ja Evossa kalan-istutuksen koeasema sekä kalanhoitokoulu. (Tilast. osasto »Kalastus»).

Valtion apua nauttivista maatalousseuroista mainittakoon, paitsi 19 maataloudellista keskusseuraa (ks. Tilast. osasto »Maanviljelys»), Suomen suonviljelysyhdistys, Auran puutarhanystävät Turussa, Suomen puutarhayhdistys Helsingissä, Suomen metsänhoitoyhdistys Tapio, Suomen metsästysyhdistys, Kalastusyhdistys sekä maataloudellista osuustoimintaa harrastava Pelervo-seura ja Osuuskassain keskuslainarahasto Helsingissä (ks. Tilast. osasto »Osuustoiminta»).

Tärkein maataloudellinen luottolaitos on Suomen hypoteekkiyhdistys. Ainoita maataloudellisia vakuutuslaitoksia ovat Turun hevovakuutusyhtiö ja Suomen eläinvakuutusyhtiö (ks. Tilast. osasto »Vakuutustoimi»).

Teollisuus. Teollisten elinkeinojen harjoittaminen on v:n 1879 elinkeinolain mukaan yleensä vapaa kaikille kansalaisille (ks. Tilast. osasto »Teollisuus»). Tutitukujen sekä ruudin ja dynamiitin valmistaminen samoin kuin kirjapainoteollisuus ovat erityisten säännösten alaisia. Myöskin vuorikaivos-ten ja malmisuonten valtauksista sekä mineraalivesien valmistamisesta on annettu erityisiä asetuksia. Valtion virastojen tai kuntien luvasta riippuva ja tarkkain rajoitusten alainen on vä-

kijuomateollisuus, jonka tuotteiden kauppakin on enimmäkseen viranomaisten ja kuntain luvasta riippuva (asetukset viinan valmistamisesta ja myynnistä 1892, miedompain väkijuomain myynnistä 1895, oluen myynnistä 1902 sekä mietojen mallasjuomain myynnistä 1908). Margariiniin (keinotekoisoin voin) valmistaminen on kokonaan kielletty, vaan saa sitä tuoda ulkomailta.

Teollisuudessa toimivan työväen suojelemiseksi ja turvaamiseksi on valtio antanut määräyksiä alaikäisten käyttämisestä teollisuudessa sekä ammattien tarkastuksesta (1889), teollisuustyöväen pakoll. tapaturmavakuutuksesta (1895), työväen sairas-, hautaus- ja eläkerahastojen hoitamisesta (1897) sekä leipomotyöstä (1908).

Teollisuuden yleistä valvontaa ja hallintoa johtaa ylinnä senaatin kauppaja- ja teollisuustoimituskunta. Sen alainen on teollisuushallitus. Teollisuuden tarkastamista varten on asetettu 6 ammatintarkastajaa (ks. karttaa Tilast. osast. »Työväen tilasto») ja kotiteollisuuden tarkastajia. Teollisuusalaitoksia valvovat myös kunnalliset viranomaiset ja poliisi. Suomen maanopillista tutkimista johtaa geologinen toimisto, joka on teollisuushallituksen alainen laitos.

Korkein teknillinen oppilaitos on Helsingissä oleva teknillinen korkeakoulu, joka on jaettu viiteen osastoon (insinöörien, koneenrakentajien, arkkitehtien, kemistien ja maanmittarien ammattikouluihin). Alempaa teknillistä opetusta antavat Tampereen teollisuusopisto sekä teollisuuskoulut, joiden tarkoitus on kehittää koneenkäyttäjii sekä työnjohtajia ja -mestareita teollisuuden eri aloille. Teollisuustyöväestön teknillistä tietoa ja taitoa edistävät ylempät ja alemmat käsityöläiskoulut. Moneen paikkaan ovat yksityiset tai yhdistykset perustaneet käsityökouluja; niitä on miehiä ja naisia varten ja nauttivat ne yleensä valtion-apua. Huomattava laitos on Suomen taideteollisuusyhdistyksen perustama taideteollisuuskoulu Helsingissä (ks. Tilast. osasto »Opetustoimi»).

Kulkulaitokset. Maanteitten rakentaminen ja kunnossapitäminen on 1883 v:n asetuksen mukaan maanomistajain velvollisuus. V. 1900 oli Suomessa noin 44,777 km. maanteitä, joista 26,264 km. yleisiä maanteitä ja 18,513 km. kyläteitä. Kestikievareita, joita maanomistajain kunnittain ylläpidettävä, oli v. 1902 kaikkiaan 230.

Rautateitten, kanavain ja muitten tie- ja vesilaitosten rakentaminen sekä sisämaan laivateitten ja kanavain ylläpitäminen on tie- ja vesirakennusten ylläpidon huolena. Paikallista hallintoa varten tällä alalla on maa jaettu kuuteen piiriin, joita piiri-insinöörit hoitavat.

Valtionratojen käyttämistä hoitaa rautatiehallitus, joka on jaettu toimisto-, liikenne-, rata- ja koneosastoihin (ks. Tilast. osasto »Kulkuneuvot»).

Meriliikettä varten on meriväyläin varsilla ja Laatokalla valotorneja, tulituslaivoja, erilaisia merimerkkejä ja 94 luotsiasemaa. Hangon ja Turun satamaisia pidetään jäänmurtajain avulla meriliikettä yllä talvikuukausinakin. Laivaliikettä turvaa ja järjestää merilaki v:ltä 1873 myöhempien lisäyksineen. Meriliikkeen varsinaisen hallinto on uskottu sotilaalliseen tapaan järjestetyille luotsi- ja majakkalaitoksen ylläpidolle. Luotsipiirejä on maassamme 9, niistä 3 sisämaan vesistöillä. Luotsilaitoksella on useita omia höyrylaivoja. Laivanpäällikköjen ja perämiesten kehittämistä varten ylläpitää valtio 4 ruotsinkielistä ja 3 suomenkielistä merikoulua. (Ks. Tilast. osasto »Kulkuneuvot»).

Tie- ja vesirakennusten yllähditys, rautatiehallitus, luotsi- ja majakkalaitoksen yllähditys sekä postihallitus ovat senaatin kulkulaitostoimituskunnan ylimmän valvonnan ja johdon alaisia. **Kauppa.** Maamme ulkomainen kauppa on tulliverotuksen alainen (tullitaksa 1886): Suomen ja Venäjän kauppasuhteista on voimassa 1897 annettu asetus. Useimpia venäläisiä tavaroita saa tuoda Suomeen tullitta. Suomesta voidaan tullitta viedä Venäjälle erikseen luetteluita maatalous- ja käsiteollisuustuotteita. Suomen tärkeimmistä teollisuustavaroista sitävastoin otetaan Venäjällä n. s. differentiaali- eli välitullia, joka kuitenkin koskee ainoastaan rajoitettua vientimäärää (limiittejä); mitä siitä päälle Venäjälle viedään, siitä siellä otetaan täysi ulkomaan tulli.

Maamme tullilaitosta valvoo ylinnä senaatin talousosaston valtionvaraintoimituskunta. Sen alainen keskusvirasto on tullihallitus, joka puolestaan valvoo maan tullikamareita. Niitä on nykyään 38 (kaikissa kaupungeissa, paitsi Käkisalmissa, Heinolassa, Lahdessa ja Kajaanissa, sekä lisäksi Ekkerössä ja Degerbyssä Ahvenanmaalla ynnä Terijoella Venäjän rajalla). Kaakkoiselle rajalle Laatokan rannikolle sekä jokirajalle Ruotsia vastaan on asetettu tullivartio-asemia sekä liikkuvia rajavartiijoita. Tullivartiopaikkoja on tärkeimpien rannikkoreittienkin varsilla; sitäpaitsi on tullilaitoksella palveluksessaan useita höyrylaivoja.

Kotimaankauppa on avoin ja vapaa kaikille kansalaisille. Ainoastaan kirjakauppa, lääke- ja myrkyaineiden kauppa (apteekit) sekä väkijuomain myynti ja anniskelu ovat rajoitettavain määräysten alaisia. Yleisistä kauppaa ja liikettä säännöstävistä laeista ovat huomattavimpia laki osakeyhtiöistä 1895, asetus kaupparekisteristä 1895 ja osuustoimintalaki 1901 (ks. Tilast. osasto »Osustoiminta» ja »Rahaliike»).

Kauppaoppilaitoksia on maassamme nykyään 12, joista 8 suomalaista ja 4 kaksikielistä. Nämä oppilaitokset ovat kaikki yksityisiä, mutta nauttivat valtion avustusta (ks. Tilast. osasto »Opetustoimi»).

Opetuslaitos. Valtion ylin virasto opetusasioita varten on senaatin kirkollisasiaintoimituskunta. Sen alaisista laitoksista on tärkein kouluylhallitus, joka hoitaa valtion oppikouluja (normaalilukioita, klassillisia ja reaaliukioita, alkeiskouluja, tyttökouluja, jatko-opistoja), kansakoulunopettajaseminaareja, kansakouluja ja aistivalliskouluja. Kansakoulutoimi on järjestetty v:n 1866 kansak. asetuksella ja 1898 koulupiirilailla. Kansakoulujen tarkastamista varten on maa jaettu 26 tarkastuspiiriin.

Yksityiskouluja on monenlaisia. Niistä mainittakoon kansanopistot, joita nykyään on 27 suomalaista ja 14 ruotsalaista. Viime aikoina ovat myöskin työväenopistot, kansanopistokursit, lomakurssit y. m. s. vapaa opetustoimi päässet hyvälle alulle, osittain kuntain kannatuksella.

Opin vanha pääpaikka on yliopisto Helsingissä. Yliopiston laitoksista mainittakoon yliopiston kirjasto (n. 1/4 milj. sidettä).

Valtion tieteellisistä laitoksista mainitsemme valtionarkiston sekä kansallismuseon. Kansankirjastoja ylläpitävät kunnat ja yhdistykset.

Kirkko. Suomen luterilaisella kirkolla on laaja itsehallinto. Kirkollista hallintoa varten on maamme vanhastaan jaettu hiippakuntiin, joita nykyään on 4, nim. Turun arkkihiippakunta sekä Porvoon, Savonlinnan ja Kuopion hiippakunnat (viimeksimainitun hallintopaikka Oulussa). Hiippakunnat jakautuvat provastikuntiin ja seurakuntiin (kirkkoherrakuntiin, kappeleihin, kaupunki- ja tehdas seurakuntiin). Seurakuntia on nykyään 531. Niiden hengellistä hoitoa pitävät papit (kirkkoherrat, kappalaiset ja komministerit, apulaiset); muuten hoitavat seurakunnat itse kirkollisia tehtäviään (kirkonkokous ja sen valittava kirkkoneuvosto). Useimmilla seurakunnilla on oikeus itse valita pappinsa. Suomen luterilaisen kirkon ulkonainen järjestys on määrätty v:n 1869 kirkkolaissa sekä siihen myöhemmin tehdyillä muutoksissa.

Luterilaisen kirkon piirissä toimii useita seuroja ja yhdistyksiä, Suomen lähetyseura (per. 1859), Suomen merimieslähetyksen (1879), Suomen kirkon sisälähetyseura, Suomen pyhäkouluyhdistys ja Luterilainen evankeliumiyhdistys.

Suomen kreikkalaiskatoliset asukkaat, joita on noin 50,000, ovat Viipurin hengellisen konsistorin alaisia. — Muitten eriuskolaisten oloja järjestää eriuskolalaislaki 1889.

Lyhennetyt vuosiluvut nimen perässä merkitsevät edellinen syntymävuotta, jälkimäinen virkaannitysvuotta. Sulkumerkkien sisällä mainittu virkamiesten postiosotteita.

Kenraalikuvernööri.

F. A. A. Seyn, kenraaliluutn. 62; 09. Kenraalikuvern. apul. salaneuvos A. A. Lipski 60; 10. Kanslian päällikkö valtion. Platan Ivanow 63; 09.

Ministerivaltiosihteeri.

K. A. F. Langhoff, kenraaliluutn. 56; 06. Ministerivaltiosiht. apul. kenraali P. v. Eßer 61; 09. Valtiosihteerinviraston päällikkö A. v. Minkwitz 51; 06.

Senaatti.

Taloussoston varapuheenjoht. Wl. Markoff, kenraali 59; 09. Oikeustoimituskunta v. t. pääll. F. F. Saarikoski 57; 10. Siviilitoimituskunta v. t. päällikkö Wl. Markoff, v. t. apulaispäällikkö E. R. Rainesalo 64; 10. Valtionvaraintoimituskunta v. t. pääll. kenraalil. V. B. Hedlund 53; 09. Kamaritoimitusk. v. t. pääll. A. Hosiainoff 61; 10. Maanviljelystoimitusk. v. t. pääll. A. v. Kothen 67; 09. Kirkollisasiaintoimitusk. v. t. pääll. eversti Paul Kraatz 63; 09. Kauppa- ja teollisuustoimitusk. v. t. pääll. v.-amiraali Andrei Wirenius 56; 09. Kulkulaitostoimitusk. kreivi E. Berg 76; 09.

Oikeusosasto: varapuheenjoht. D. W. Åkerman 43; 10. Jäsenet: J. N. Bärlund 55; 09, V. A. Andersin 71; 09, A. A. Käpy 71; 09, A. K. O. Malin 63; 09, J. V. Peltonen 68; 09, S. Saarinen 57; 09, Benj. Anneberg 65; 10, A. A. Liuksiala 61; 10.

Senaatin esittelijäsihteerit: Taloussosasto. Oikeustoim. A. L. Gröndahl 64; 03, Siviilitoim. A. Brofeldt 68; 03, A. Å. Krogerus 68; 09. Valtionvar. toim. H. W. Rautapää 74; 03. — Kamaritoim. F. B. Rosendahl 48; 97. — Kirk. toim. N. Karilas 52; 05, Hj. Kahelin 68; 09. — Maanviljelystoim. J. A. Nordman 48; 97. — Kulkulaitostoim. R. O. Lindberg 59; 10. — Kauppa- ja teollisuustoim. A. Listo 56; 06. — Oikeusosasto: H. A. af Hellen 63; 06, F. Grönvall 64; 10.

V. t. Prokuraattori K. I. Savonius 61; 10.

Hovioikeudet.

Turun hovioikeus: Varapres. W. Hirvikanta 63; 10. — Hovioik. neuvokset: J. V. Havu 62; 05, A. A. Juselius 57; 07, A. Älenius 63; 07, Hj. F. Bronikowsky 58; 10, R. W. Montin 59; 10, A. W. Ruusuvaara 67; 10, G. E. Havu 54; 10. — Asessorit: F. H. Hartman 62; 07, K. A. S. Gruner 62; 07, H. W. Pere 62; 07, A. Luoma 56; 07, F. Stenström 57; 07, I. M. Alanen 57; 08, K. E. Raade 66; 10, G. Hj. Roinila 68; 10.

Vaasan hovioikeus: Hovioik. neuvokset: F. V. Eriksson 46; 05, V. Cajanus 48; 07, A. G. Fonselius 59; 08, K. G. Söderholm 59; 09. — Asessorit: O. J. Revell 57; 00, G. E. Ekholm 60; 01, A. F. Berger 59; 06, A. J. A. Cederberg 63; 06, H. A. Malmberg 64; 06, G. F. Stenbäck 65; 07, E. v. Troil 65; 07, K. I. W. von Zwegberg 64; 10, O. E. Marelius 66; 10.

Viipurin hovioikeus: Hovioik. neuvokset: G. V. Homén 49; 94, E. V. Elfvengrén 60; 04, A. V. Brunou 63; 06, A. V. Forsman 63; 07, A. V. Winter 64; 09, U. J. O. Gadd 64; 09, J. B. Nordgrén 67; 09. — Asessorit: O. E. Broms 66; 06, K. Ignatius 68; 08, G. F. Granfelt 65; 08, J. V. Fagerström 67; 09, E. F. Forsström 66; 10, A. R. Liljus 67; 10, A. E. Andersson 61; 10.

Keskusvirastojen päälliköt:

Vankeinhoitohallitus: ylijocht. A. Gripenberg 52; 06. Lääkintölaitos: pääjocht. R. Sievers 52; 06. Tilastoll. päätoimisto: johtaja Aug. Hjelt 62; 02. Vaivashoidontarkastaja: G. A. Helsingius 55; 89. Yl. rakenn. yllhall.: ylijocht. E. Th. Granstedt 42; 05. Suomen Pankki: johtok. puheenjoht. C. H. v. Collan 62; 07. Valtiokonttori: ylijocht. J. K. Paasikivi 70; 03. Tullihallitus: pääjocht. A. F. af Enehjelm 61; 10. Säästöpankkien tarkast.: A. G. Järnefelt 69; 00. Yl. revisionioikeus: ylijocht. B. A. Strählman 55; 07. Metsähallitus: ylijocht. P. V. Hannikainen 58; 03. Koululait. yllhallitus: ylijocht. Y. K. Yrjö-Koskinen 54; 02. Maanviljelyshallitus: ylijocht. R. E. Gripenberg 52; 02. Kalastustarkast.: J. A. Sandman 66; 04. Maanmitt. yllhallitus: ylijocht. J. Sjölin 36; 87. Tie- ja vesirak. yllhallitus: ylijocht. K. Snellman 55; 09. Rautatiehallitus: pääjocht. A. Ahonen 65; 09. Postihallitus: pääpostijocht. P. Jamalainen 57; 03. Luotsi- ja majakkal. yllhallitus: luotsijocht. K. Samsonoff 60; 10. Teolisuushallitus: yli-intendentti A. F. Tigerstedt 60; 01.

Läänién hallinto:

Uudenmaan lääni: Kuvernööri E. Nyman 62; 10. Läänin-sihtööri A. E. Th. Möller 66; 06. Lääninkamreeri A. V. Helander

45; 95. — *Turun ja Porin lääni:* Kuvern. N. Borgenström 51. 05. L:siht. R. L. Wigren 54; 06. L:kamr. F. E. Stenvik 43; 97. — *Hämeen lääni:* V. t. kuvern. A. Brofeldt 68; 10. L:siht. K. U. Chydenius 68; 06. L:kamr. Th. S. Granberg 61; 08. — *Viipurin lääni:* Kuvern. — L:siht. O. O. Älgren 60; 06. L:kamr. J. W. Broman 65; 06. — *Mikkelin lääni:* Kuvern. Ilmari Vuorinen 75; 10 L:siht. S. W. Koski 67; 10. L:kamr. I. H. Kaste 67; 04. — *Kuopion lääni:* Kuvern. E. W. Stenius. 51; 05. L:siht. A. A. Aho 67; 04. L:kamr. M. Bremer 58; 05. — *Vaasan lääni:* Kuvern. B. O. Widnäs 69; 10. L:siht. G. A. Ingman 50; 06. L:kamr. K. J. Salenius 57; 97. — *Oulun lääni:* Kuvern. G. Gadolin 51; 07. L:siht. I. Poppius 64; 08. L:kamr. F. O. Silén 60; 06.

Tuomiokuntain tuomarit.

Turun hovioikeuspiiri: Ikaalisten A. J. Björnvik 67; 10. Tyrvään C. M. Paqvalin 50; 03 (Karkku). Ulvilan Th. L. Eck 49; 88 (Pori). Euran I. Kyander 54; 07 (Rauma). Vehmaan K. H. Arola 70; 04 (U:kaupunki). Maskun O. A. Westerling 59; 06 (Turku). Loimaan K. G. V. Furuhejm 62; 08 (Loimaa). Piikkiön J. Leopold 52; 98 (Turku). Halikon J. Pesonen 64; 07 (Salo). Ahvenanmaan O. Hj. A. Sundel 53; 08 (M:hamina). Ruoveden A. Aejmelaus 47; 01 (Viippula). Pirkkalan O. Hj. Pesovenius 56; 96 (Lempäälä). Jämsän H. G. Tauler 56; 07 (Kuhmoinen). Hollolan Kl. R. Helanen 64; 04 (Lahti). Hauhon W. Bläfield 66; 08 (Pälkäne). Janakkalan G. J. Sourander 50; 09 (Riihimäki). Tammelan E. C. N. Furuhejm 62; 08 (Urjala). Raaseporin V. A. Kumlin 53; 89 (Tammisaari). Lohjan H. B. Anthoni 60; 04 (Helsinki). Helsingin E. A. Stigzelius 53; 01 (Helsinki). Mäntsälän — Porvoon — Iitin B. A. V. Granfelt 65; 03 (Inkeroinen). Lapin O. J. Sandelin 68; 04 (Kittilä). Tornion S. V. Stenius 65; 07 (Tornio). Kemini V. Winter 55; 03 (Oulu). Kajaanin F. M. S. Holsti 47; 04 (Sotkamo). Oulun F. A. Pehkonen 70; 08 (Oulu). Saloisten F. E. Grönroos 49; 90 (Raahe). Piippolan K. F. Mannil 65; 06 (Haapavesi). Kokolan F. J. L. Pethman 60; 07 (Kokkola). Udenkaarlepyyn I. E. H. Taucher 47; 04 (Usikaarlepyy). Korsholman F. S. Lindberg 51; 10. Närpöön J. F. Barck 47; 04 (Maalahti). Ilmajoen C. Törnudd 48; 96 (Seinäjoki). Alavuden V. L. Tanner 51; 03 (Alavus). Jyväskylän A. Grönblad 56; 07 (Keuru). Saarijärven — Viitasaaren A. B. Wichmann 66; 09 (Kuusa). Kymin O. J. Karsten 60; 09 (Hamina). Lappeen P. E. Svinhufvud 61; 08 (Luumäki). Jääskén A. J. Zitting 60; 08 (Imatra). Rannan V. A. Krogerus 59; 03 (Viipuri). Äyräpään J. R. B. Selin 56; 00 (Viipuri). Käkisalmen I. H. Polén 56; 07 (Käkisalmi).

Kurkijoen J. A. Wahlberg 51; 06 (Jaakkima). Sortavalan K. U. Montin 56; 10 (Sortavala). Salmin V. A. Örn 53; 07 (Pitkä-ranta). Pielisjärven O. E. A. Wahlberg 70; 10 (Lieksa). Ilomantsin A. E. v. Weissenberg 63; 09 (Joensuu). Kiteen I. J. Paqvalén 64; 09 (Savonlinna). Liperin K. G. Krook 56; 04 (Joensuu). Kuopion A. G. Argillander 55; 06 (Kuopio). Iisalmen J. B. Saraste 57; 07 (Iisalmi). Pielaveden J. V. Flemming 66; 04 (Kuopio). Rautalammin F. O. Möller 51; 06 (Rautalampi). Leppävirtain T. A. Kiljander 69; 10 (Varkaus). Rantasalmen E. V. Sopanen 63; 10 (Savonlinna). Juvan G. E. Weber 62; 07 (Juva). Mikkelin K. L. Molander 68; 04 (Mikkeli). Mäntyharjun H. Guseff 57; 10 (Mäntyharju). Heinolan J. E. Viljoma 66; 08 (Heinola).

Pormestarit:

Helsinki: Kunnall.porm. A. Aminoff 60; 08, Oik:porm. J. E. Loo 52; 08. Porvoo: A. M. Schauman 52; 95. Loviisa: G. Kuhlfelt 60; 93. Tammisaari: H. Winqvist 76; 09. Hanko: A. Nordenstreng 70; 08. Turku: Kunn.porm. R. A. v. Willebrand 66; 09, Oik:porm. H. Bäckström 70; 10. Naantali: F. W. Kurtén 34; 70. U:kaupunki: A. H. Söderman 76; 04. Rauma: V. O. Anthoni 68; 06. Pori: H. v. Hellens 65; 00. H:linna: v. t. G. I. Idestam 68; 08. Tampere: Kunn.porm. K. Hj. Schreck 57; 04. Oik:porm. K. W. Walldén 65; 05. Lahti: O. Lyytikäinen 77; 07. Viipuri: Kunn.porm. V. E. Fagerström 69; 10, Oik:porm. I. G. Alopæus 79; 08. Hamina: J. F. Ekholm 73; 08. L:ranta: J. Hallonblad 82; 08. Käkisalmi: K. A. W. Grönlund 64; 93. Sortavala: P. Pajula 78; 07. Kotka: O. A. Backman 47; 80. Mikkeli: G. P. Alopæus 49; 81. Heinola: V. A. Calenius 85; 10. Savonlinna: M. E. Alopæus 83; 09. Kuopio: R. Streng 73; 07. Joensuu: W. Wallenius 60; 02. Iisalmi: A. Olsoni 55; 94. Vaasa: I. W. Hasselblatt 64; 99. Kristiinank. K. E. Hj. Granfelt 63; 92. Kaskinen: G. A. Aminoff 76; 07. U:kaarlepyy: O. Calamnius 66; 02. Pietarsaari: K. A. Brunberg 71; 10. Kokkola: G. J. Lagerlöf 62; 95. Jyväskylä: Th. W. Lilius 64; 02. Oulu: Kunn.porm. P. E. Turpeinen 74; 10, Oik:porm. J. A. Castrén 66; 08. Raah: A. G. M. Karikoski 78; 10. Kajaani: F. K. Hyöky 73; 02. Tornio: —. Kemi: M. E. Niemelä 50; 05.

Kruununvoudit:

Uudenmaan lääni: Raaseporin klk. Th. L. Ljungberg 54; 06 (Skuru). Lohjan A. L. E. Allén 64; 06. Helsingin —. Pernajan F. A. Backberg 68; 07.
Turun ja Porin lääni: Ahvenan J. A. Bergroth 62; 06 (Sund). Vehmaan F. G. von Busendorff 66; 07 (Laitila). Mynä-

mäen K. A. Runstén 53; 10 (Turku). Piikkiön L. O. Hjelmman 65; 06 (Turku). Halikon C. H. Fagerlund 69; 06 (Salo). Ulvilan F. F. Frostell 63; 06 (Pori). Ikaalisten J. D. Selin 55; 06 (Ikaalinen). Tyrvään A. Rydman 66; 06 (Kiikka). Loimaan K. R. Lyden 46; 86 (Lauttakylä). Maskun —.

Hämeen lääni: Ruoveden K. E. K. Bergius 54; 96 (Ruovesi). Pirkkalan P. J. A. Bergius 58; 09 (Vesilahti). Tammelan S. Schreck 61; 01 (Toijala). Hauhon L. J. Tötterman 55; 94 (Hilina). Jämsän A. J. Kara 69; 04 (Kuhmoinen). Hollolan W. v. Hausen 60; 97 (Lahti).

Viipurin lääni: Rannan Br. Lagercrantz 57; 06 (Viipuri). Kymn K. Jäppinen 59; 99 (Hamina). Lappeen G. O. Cajander 53; 02 (L:ranta). Jääsken Hj. Erikson 50; 99 (Vuoksi). Äyräpään —. Käkisalmen G. V. Molander 63; 06 (Käkisalmi). Kurkijoen K. A. Teittinen 61; 06 (Parikkala). Sortavalan A. Weledjeff 61; 06 (Sortavala). Salmin —.

Mikkelin lääni: Heinolan E. T. Hjelmman 67; 00 (Mäntyharju). Mikkelin O. G. Sahlstein 51; 91 (Mikkeli). Juvan K. A. Lindström 72; 10 (Pieksämäki). Rantasalmen N. Schröder 50; 99 (Savonlinna).

Kuopion lääni: Pielisjärven L. Stenius 52; 87 (Nurmes). Ilomantsin L. A. F. Thuring 45; 91 (Joensuu). Liperin A. R. Wickstrand —; 10 (Joensuu). Iisalmen K. O. Hurskainen 66; 06 (Iisalmi). Kuopion E. R. Lundson 59; 07 (Kuopio). Rautalammin E. V. Törnqvist 64; 08 (R:lampi).

Vaasan lääni: Ilmajoen K. E. Huldén 64; 10. Korsholman M. Sario 65; 05 (Vaasa). Lapuan K. E. Ottelin 65; 06. Pietarsaaren A. Svens 64; 06 (Kokkola). Kuortaneen F. A. Lagus 45; 09 (Alajärvi). Laukaan K. V. Lindroth 68; 06.

Oulun lääni: Oulun B. S. A. Tengén 67; 06 (Oulu). Saloisten V. Rehnback 51; 92 (Raah). Haapajärven Ch. E. Ahnger 44; 92 (Haapaj.). Kajaanin G. Envald 61; 01 (Kajaani). Kemi I. E. Leisten 65; 07 (Tornio). Lapin A. H. Sandström 67; 06 (Kittilä).

Henkikirjoittajat:

Uudenmaan lääni: Raaseporin klk Th. W. Brofeldt 67; 10 (T:saari). Lohjan O. Z. Cleve 67; 10. Helsingin K. Moberg 69; 06 (Porvoo). Pernajan J. A. Backberg 44; 95 (Orimattila).

Turun ja Porin lääni: Ahvenan R. O. Silander 61; 07 (Sund). Vehmaan P. Rosendal 65; 93 (U:kirkko). Mynämäen —. Piikkiön E. G. Wigren 56; 97 (Turku). Halikon E. W. Hällfors 56; 90 (Salo). Ulvilan R. Bergman 70; 10 (Pori).

Ikaalisten B. A. Alfthan 60; 95. Tyrvään K. Wegelius 60; 92. Loimaan P. Wasz 65; 07. Maskun D. J. Roos 67; 07 (Turku).
Hämeen lääni: Ruoveden A. A. Lindeqvist 49; 78 (Ruovesi). Pirkkalan E. O. W. Bergius 49; 83 (Vesilahti). Tammelan K. A. Wasz 64; 01 (Viiala). Hauhon P. L. Fagerström 64; 01 (Riihimäki). Jämsän I. Järnström 51; 89. Hollolan C. J. Nesselblad 43; 83 (Lahti).

Viipurin lääni: Rannan V. Ahrenberg 44; 87 (Viipuri). Kymin G. Nordgrén 69; 10 (Hamina). Lappeen A. A. Lagercrantz 59; 95 (L:rauta, Taipalsaari). Jääsken J. Walle 58; 86. Äyräpään P. Paavolainen 68; 99 (Kivennapa). Käkisalmen A. J. Bergh 67; 06 (Pyhäjärvi). Kurkijoen R. E. Ritz 66; 07 (Pariikkala). Sortavalan J. A. Åkermaai 45; 90. Salmin R. A. Palmberg 61; 07 (Impilahti).

Mikkelin lääni: Heinolan Y. L. V. Polén 64; 02 (Mäntyharju). Mikkelin O. G. Sirelius 60; 99. Juvan D. J. Ikonen 36; 95 (Haukivuori). Rantasalmen K. B. Stenius 69; 10 (Savonlinna).

Kuopion lääni: Pielisjärven O. B. Lang 60; 93 (Nurmes). Ilomantsin —. Liperin J. M. Calenius 69; 08 (Liperi). Iisalmen K. Stenius 34; 73. Kuopion L. O. Ekberg 61; 08. Rautalammin H. E. Arppe 55; 94 (Suonenjoki).

Vaasan lääni: Ilmajoen G. A. Levan 69; 06 (Lappväarti). Korsholman J. Holmström 52; 90 (Vaasa). Lapuan S. R. Jernström 67; 09 (U:kaarlepyy). Pietarsaaren P. A. Dyhr 65; 06. Kuortaneen A. B. Fagerström 63; 99 (Keuruu). Laukaan F. W. Chydenius 64; 06 (J:kylä).

Oulun lääni: Oulun E. Castrén 69; 07. Saloisten V. M. Pitkänen 71; 07 (Raahе). Haapajärven F. V. Leino 64; 10 (Pyhäjärvi). Kajaanin J. Huovinen 67; 01. Kemian F. Junnelius 50; 86.

Nimismiehet:

Uudenmaan lääni: Inkoon ja Degerbyn O. J. Less 70; 97. Karjan, Mustion, Karjalohjan ja Sammatin H. O. S. Palmgren 83; 08 (Karja). Pohjan, T:saaren maalk. ja Snappertunan J. E. Liljebld 52; 06 (T:saari). Tenholan ja Bromarvin J. G. A. Sjöstedt 67; 09 (Tenhola). Espoon H. V. A. Berglund 80; 09. Kirkkonummen G. Palmgren 73; 02 (Masaby). Siuntion E. Hj. Söderholm 75; 10. Lohjan G. Hj. Honkanen 84; 08. Nummen ja Pusulan F. A. Hj. Aulio 79; 08 (Lohja, Nummi). Viuhdin ja Pyhäjärven U. A. Dahlberg 76; 05 (Nummela). Helsingin pit. G. E. Holmström 55; 06 (Malm). Nurmijärven K. I. Thesman 78; 06 (Hyvinkää). Mäntsälän G. F. M. Granberg 72; 06. Si-

poon ja Pornaisten K. A. Hämäläinen 79; 09. Tuusulan J. V. Frostell 45; 71. Porvoon pit. A. K. A. Lindroos 61; 02. Askulan ja Pukkilan T. H. Niklander 73; 06. Pernajan ja Liljendalin J. M. Grönholm 77; 05. Myrskylän ja Artjärven K. A. Hj. Alenius 64; 02 (Myrskylä). Ruotsinpyhtään ja Lappträskin C. Wallén 74; 10 (Loviisa). Elimäen ja Anjalan J. Granqvist 62; 06 (Koria). Iitin eteläosan A. Lindström 67; 05 (Kausala). Jaalan ja Iitin pohjoisosan K. Kahila 84; 08 (Jaala). Orimattilan K. G. Lindvall 63; 02.

Turun ja Porin lääni: Sundin, Vårdön, Saltvikin, Finströmin ja Getan A. Z. Planting 74; 03 (Godby). Eckerön ja Hammarlandin G. B. Sundblom 47; 97 (Hammarland). Jomalan, Lemlandin ja Lumparlandin A. E. Ekman 72; 06 (M:hamina). Föglön, Sottungan ja Kökarin C. Björkman 73; 02 (Degerby). Kumlingen ja Brändön K. Mantila 79; 09 (Kumlinge). Vehmaan ja Lokalahden J. F. Saarioinen 72; 08 (Vehmaa). Taivassalon, Velkuan, Niön ja Kustavin —. Uudenkirkon ja U:kpgin maalk. A. R. Ungerth 53; 02 (Uusik.). Laitilan ja Pyhämaan A. W. Waldstedt 65; 92 (Laitila). Mynämäen, Karjalan, Mietoisten, Lemun ja Askaisten D. E. Lyytinen 61; 04 (Mynämäki). Rymättylän ja Merimaskun E. G. Ingman 77; 04 (Rymättylä). Nauvon A. Th. Mörne 51; 82. Korppoon ja Houtskarion O. I. Fougstedt 45; 03 (Korppoo). Piikkiön, Kuusluodon, Kaarinan ja Kakserran J. K. Göransson 67; 06 (Turku). Paimion K. W. Grönroos 58; 82. Sauvon ja Karunan S. Hj. Grönroos 62; 08 (Sauvo). Paraisten —. Kemiön, Dragsfjärdin ja Vestanfjärdin E. W. Schalien 54; 81 (Kemiö). Perniön ja Finbyn J. Moberg 53; 87 (Priö). Kiskon, Suomusjärven ja Kiikalan W. W. Runsmo 82; 09 (Kisko). Halikon ja Angeliemen A. W. Ekblom 60; 94 (Haliikko). Uskelan, Muurlan, Perttelin ja Kuusjoen G. A. Lindbom 65; 90 (Salo). Hiittisten ja Kemiön Kyrkosundin A. E. Hannikainen 54; 01 (Taalintehdas, Hiittinen). Ulvilan, Porin maalk:n, Nakkilan ja Kullaan B. J. Färling 58; 99 (Pori). Noormarkun, Ahlaisten ja Pomarkun A. W. Parmanen 81; 07 (Noormarkku). Merikarvian ja Siikaisten M. W. Selander 56; 84 (Pori, Merikarvia). Euran, Kiukaisten ja Honkilahden K. J. Blomqvist 67; 07 (Eura). Eurajoen ja Luvian J. A. Saarnivaara 77; 04 (Luvia). Lapin, Rauman maalk:n ja Hinnerjoen V. E. Lampo 68; 05 (Vuojoki, Lappi). Ikaalisten ja Jämijärven K. F. Sparfvén 61; 85 (Ikaalinen). Parkanon R. W. Wirtala 54; 83. Kankaanpään, Karvian ja Honkajoen L. Lindell 80; 08 (K:pää). Hämeenkyrön ja Viljakkalan A. W. Nyström 57; 82 (H:kyrö). Karkun ja Suoniemen W. F. G. Wegelius 60; 92 (Siuro, Kulovesi). Mouhijärven, Suodenniemen ja Lavian A. Wahroos 75; 03 (M:järvi). Tyrvään,

Kiikan ja Kiikoisten J. N. Hjortman 61; 04 (Tyrvää). Huittisten, Wampulan ja Kauvatsan J. A. Kalske 65; 04 (Lauttakylä). Punkalaitumen P. H. Wahlroos 82; 07. Loimaan, Metsämaan ja Alastaron O. M. Lindström 73; 07 (Loimaa). Kokemäen ja Harjavallan R. K. Rosenlind 63; 06 (K:mäki). Köyliön ja Säkyllän K. F. Ahlqvist 62; 05 (Köyliö). Marttilan, Kosken, Euran ja Karinaisten K. G. Holmberg 67; 10 (M:la). Liedon ja Prunkkalan K. Aho 60; 07 (Lieto). Pöytyän, Viäneen ja Orispään A. E. Mennander 59; 07 (Pöytyä). Maarian ja Paattisten P. H. O. Jäykkä 67; 07 (Turku). Raision, Naantalın maalk:n ja Ruskon A. A. L. Blomqvist 59; 06 (Turku). Maskun, Wahdon ja Nousiaisten A. V. Boxberg 65; 09 (Turku).

Hämeen lääni: Ruoveden J. F. Seikku 58; 91. Kurun ja Teiskon G. S. Silén 66; 09 (Kuru). Oriveden E. E. Paavola 82; 09. Pirkkalan ja Ylöjärven G. A. Kaukoranta 63; 99 (Tire). Vesilahden, Tottijärven ja Lempäälän J. F. Ollikainen —; 10 (Lempäälä). Kangasalan ja Messukylän H. Häyrynen 74; 03 (Kangasala). Pälkäneen ja Sahalahden H. Raassina 68; 09 (Pälkä.). Tammelan A. E. M. Svlvin 65; 98 (Forssa). Jokioisten, Humpilan ja Ypäjän Fr. Salenius 71; 06 (Humpila). Urjalan, Akaan ja Kymmäkosken A. A. Wikman 58; 06 (Toijala). Someron ja Somerniemen O. E. R. Ståhlhammar 68; 94 (S:o). Kalvoilan ja Sääksmäen G. E. R. Renfors 59; 01 (Kuurila). Hauhon ja Tuuloksen H. M. Pomoell 84; 09 (Hauho). Hattulan, Tyrvännön ja H:linnan maalk:n I. E. Levan 59; 02 (Parola). Vanajan ja Janakkalan K. E. Hellman 66; 05 (Turenki). Lopen ja Rengon A. A. Forstén 63; 04 (Loppi). Hausjärven M. Hurme 65; 08 (Riihimäki). Jämsän H. W. Palmroth 50; 74. Korvilahden K. Liukkonen 72; 06. Längelmäen, Kuoreveden ja Eräjärven C. W. Nordanwehr 59; 07 (L:mäki). Luopioisten, Kuhmalahden ja osan Sahalahtea G. A. Costiander 59; 05 (Luop.). Kuhmoisten O. Paasikallio 72; 05. Kärkölän ja Hollolan A. J. Saranko 82; 09 (Lahti). Nastolan ja osan Hollolaa T. I. Tiisanen —; 10. (Lahti). Asikkalan W. T. F. Mittler 70; 05 (Anianpelto). Padasjoen K. V. Weckman 50; 91. Lammin ja Kosken Aug. Rancken 68; 03 (Lammi).

Viipurin lääni: Viipurin mlk:n J. Räsänen. Koiviston ja Johanneksen K. Freyberg —; 10. Uudenkirkon Th. Wegelius 66; 07. Kuolemanjärven J. Karvonen 80; 10. Lavansaaren, Seitskarin v. m. W. E. Hirvonen. Pyhtään ja Kymin H. Varius 64; 06 (Kotka.) Vehkalahden F. E. Vikberg 38; 04 (Hamina). Virolahden ja Miehikkälän E. W. Westling 59; 06 (Virol.). Säkkijärven I. Lindeman 63; 08. Sippolan E. F. Winter 74; 01. Suursaaren, Tyttärsaaren y. m. ulkosaarten A. G. Lundh 71; 06 (Suurs.).

Valkealan P. Waittinen 65; 05 (Kouvola). Luumäen G. O. Relander 70; 06 (Taavetti). Lappeen G. R. M. Tallroth 81; 09 (L:ranta). Lemminkäisen ja Taipalsaaren A. Pöllänen 54; 07 (Lemi, Kuitto). Savitaipaleen ja Suomenniemen K. U. O. Sarlin 65; 06 (Savit.). Joutsenon V. Härmälä 75; 10. Ruokolahden A. Hagman 62; 07 (Vuoksenniska). Rautjärven ja Ilmeen J. A. Vis-kari 57; 06 (R:järvi). Kirvun A. B. Brander 55; 84. Jääsken O. E. Gadding 64; 00. Antrean A. W. Forsberg 63; 99. Muolan ja Heinjoen J. A. Karppinen 61; 07 (Muola, Kyyrölä). Kiveinmäen E. E. Salenius 67; 06. Valkjärven K. J. Lindqvist 57; 94. Raudon R. J. Relander 63; 06. Raivolan K. V. Pesonen 72; 06. Terijoen A. Hyyryläinen 65; 06. Sakkulan ja Metsäpirtin H. V. Helander 64; 94 (S:la). Pyhäjärven O. Th. Nordström 62; 07. Räisälän F. Bergh 79; 09. Käkisalmen ja Kaukolan E. A. Mether 65; 06 (K:salmi). Hiitolan H. E. Lojander 70; 09. Kurkijoen E. W. Wilén 77; 06. Parikkalan L. J. Hallonblad 60; 06. Jaakkiman R. W. F. Lagerwall 47; 80. Ruskealan ja Leppälahden E. G. Grönfors 80; 08 (Kaalamo). Sortavalan J. L. Costiander 64; 06. Uukuniemen O. A. Wilskman 58; 06. Impilahden ja Kitelän Joh. Raassina 68; 06 (I:lahti). Suistamon —. Salmin U. Gråsten 74; 10. Suojärven E. A. Wäntti 71; 07. Korpiselän ja Soanlahden W. J. Jankowsky 50; 10 (S:lahti).

Mikkelin lääni: Heinolan maalk:n A. P. Pesonen 70; 98. Sysmän G. F. Broms 61; 88. Hartolan O. F. Lindgrén 73; 07. Luhangan, Joutsan ja Leivonmäen S. S. Gylden 58; 10 (Joutsa). Mäntyharjun B. I. Broms 51; 84. Mikkelin maalk:n itäosan ja Anttolan O. W. Wahlgren 68; 06 (Mikkeli). Mikkelin maalk:n länsiosan A. F. Broms 61; 89 (Mikkeli). Kangasniemen J. Langinkoski 55; 10. Ristiinan Bengt Broms 64; 97. Hirvensalmen K. B. Broms 58; 90. Juvan H. K. Granberg 74; 06. Pieksämäen pohj.osan ja Jäppilän C. A. Linsén 65; 06 (P:mäki). Pieksämäen eteläosan Haukivuoren ja Virtasalmen T. L. Streng 71; 06 (Haukivuori). Joroisten A. Manninen 66; 06. Puumalan W. Th. Chydenius 81; 07. Rantasalmen ja Kangaslammin E. B. Sahlstein 59; 89 (R:salmi). Sulkavan A. Walkonen 75; 09. Säämingin L. Hj. Schlüter 61; 10. Kerimäen eteläosan E. E. Masalin 48; 06. Kerimäen pohjoisosan, Savonrannan ja Enonkosken J. Kock 76; 09 (E:koski). Heinäveden G. M. Calonius 71; 09.

Kuopion lääni: Pielisjärven J. H. Kuivalainen 77; 07. Juuan O. A. Liljefors 76; 09. Nurmeksen ja osan Valtimoa W. S. Wuorio 76; 07 (N:mes). Rautavaaran ja osan Valtimoa M. Sormunen 63; 07 (N:mes). Enon J. A. Ekholm 74; 04. Tohmajärven ja Pälkäjärven V. Mielonen 78; 06 (Värtsilä). Kiihtelys-

vaaran E. E. Zimmermann 70; 05 (Hammaslahti). Ilomantsin ja Koveron M. J. A. Kock 47; 86 (Ilomantsi). Kaavin A. Lampinen 59; 03. Liperin W. J. Chydenius 74; 05. Kontiolahden J. F. Hultin 54; 87 (J:suu). Polvijärven ja Kuusjärven O. V. Andberg 74; 06 (P:järvi). Kiteen K. A. Winter 45; 74. Rääkkylän A. F. Airanne —; 10. Kesälahden K. Th. Ståhlberg 46; 90. Iisalmen pohjoisosan Y. A. Kivinen 74; 06. Iisalmen eteläosan ja Lapinlahden P. Jääskeläinen 83; 07 (Lapinl.). Kiuruveden O. W. Koponen 64; 03. Nilsin ja Muuruveden T. L. Meklin 58; 05 (N:iä). Pielaveden ja Keiteleen E. J. Ikonen 81; 09 (P:vesi). Tuusniemen K. O. A. Järnefelt 70; 06. Kuopion maak:n J. B. Jauhainen 66; 09. Karttulan O. O. Zimmermann 51; 97. Maaningan K. A. Frisk 70; 06. Rautalammin ja Vesannon E. L. Airila 75; 08 (R:lampi). Leppävirtain —. Suonenjoen E. E. Zimmermann 46; 76. Hankasalmen U. A. I. Lindholm 60; 03.

Vaasan lääni: Lappväärtin, Kristiinank:n maak:n ja Sidebyn G. A. Svan 68; 06 (Lapväärti). Isojoen ja Karijoen J. A. Berg 85; 08 (K:joki). Närpiön F. H. Ekblom 65; 06. Teuvon M. Nikula 67; 99. Jalasjärven ja Peräseinäjoen A. Leikkola 81; 04 (J:järvi). Kauhajoen J. Silfverberg 61; 06. Kurikan J. A. Krokfors 59; 04. Imaajoen ja Seinäjoen L. Tolvanen —; 10 (I:joki). Korsnäsin ja Ylimarkin J. G. Björkman 61; 06 (Ylim.). Maalahden, Petalahden, Bergön, Sulvan ja Pirttikylän G. Tidström 65; 05 (Maal.). Mustasaaren ja Koivulahden K. J. Reheli 43; 06 (Vaasa). Raippaluodon O. E. Modée 83; 09. Laihian ja Jurvan K. E. Kuula 68; 01. Vähänkylän K. Keli 58; 08. Isonkylän A. E. Sirviö 69; 06. Ylistaron A. J. Hj. Liljestrand 60; 01. Vöyrin, Oravaisten ja Maksamaan V. Huldén 58; 01 (Vöyri). U:kaarlebyn maak:n, Jepuan ja Munsalan O. Olson 57; 03. Ylihärmän ja Alahärmän O. W. Hjelt 83; 09 (Härmä). Kauhavan J. A. Östberg 68; 06. Lapuan ja Nurmon B. Wikman 62; 06 (Lapua). Pietarsaaren maak:n, Purmon, Luodon ja Ähtävän A. W. Hagman 64; 06 (P:saari). Kronoby ja Tervjärven J. H. Herpman 61; 89 (Kronoby). Vetelin, Perhon Halsuan ja Kaustisen O. S. Tainio 49; 78 (Veteli). Kakkolan ja Alavetelin E. S. Haglund 66; 06 (K:la). Kälviän ja Ullavan O. Ellfolk 59; 94 (Kälviä). Lohtajan, Himangan ja Kannuksen K. V. Ervasti 83; 10 (Kannus). Toholammin ja Lestijärven Ä. A. Rautavaara 77; 07 (T:lampi). Lappajärven ja Vimpelin K. O. Odenvall 48; 74 (L:järvi). Evijärven ja Korttesjärven —. Alajärven, Soinin ja Lehtimäen Hj. Fr. v. Alftan 70; 08 (A:järvi). Kuortaneen, Alavuden ja Töysän J. Myllykangas 82; 10 (Alavus). Keuruun, Pihlajaveden ja Multian J. W. Saxén

56; 84 (Keuruu k. k.). Virtain ja Ätsäri John Gyllenbögel 61; 95 (Virrat). Laukaan K. J. Kekoni 46; 78. Petäjaveden ja Jyväskylän maak:n A. Rönneberg 52; 03 (J:kylä). Saarijärven ja Uuraisten J. W. Flinkman 44; 87 (S:järvi). Karstulan S. Lindstedt 48; 05. Viitasaaren K. N. Gyllenbögel 59; 10. Pihtiputaan G. Petterson 56; 03. Kivijärven ja osan Viitasaarta T. T. Anjala 74; 06. Sumiaisten ja Konginkankaan H. K. Kuula 61; 98 (K:kangas).

Oulun lääni: Limingan, Kempeleen, Temmeksen, Lumijoen ja Tyrnävän K. O. Wirzenius 71; 10 (Kempele). Oulun maak:n ja Oulunsalon E. J. Aitto 56; 95 (Oulu). Muhoksen ja Utajärven A. Pisi 66; 08 (Muhos). Kiimingin, Ylikiimingin ja Haukiputaan G. E. Moberg 65; 03 (Haukipudas). Iin ja Kuivaniemen E. O. Kulovaara 76; 06 (Ii). Pudasjärven A. A. Manninen 70; 05. Taivalkosken G. R. Hernberg 68; 03. Kuusamon S. A. Palvola 79; 08. Alavieskan, Kalajoen ja Raution A. W. Wiljakkala 56; 08 (K:joki). Ylivieskan ja Sievin J. H. Wuorela 64; 10 (Y:vieska). Pyhäjoen, Merijärven ja Oulaisten K. S. Åkerman 57; 06 (P:joki). Saloisten, Salon ja Vihannin K. Heinemann 50; 07 (Raahe). Paavolan ja Rantsilan M. Perttunen 79; 10 (Ruukki). Siikajoen ja Revonlahden V. Nordlund 73; 03 (S:joki). Hailuodon Johan Tasanen 59; 06. Haapajärven ja Reisjärven —. Pyhäjärven ja Kärsämäen E. J. Jatkola 79; 07 (P:järvi, Oul.). Haapaveden ja Nivalan J. E. Petterson 47; 84 (N:la). Piippolan, Pukkilan ja Kestilän J. Reherdt 47; 77 (Pulkki). Paltamon ja Kajaanin maak:n H. I. Gutzén 63; 01 (Kajaani). Säräisniemen V. J. Alaranta —; 10. Hyrynsalmen ja Ristijärven B. V. Nyman 61; 93 (H:salmi). Puolangan R. Allinniemi 49; 91. Suomussalmen E. G. R. Aschan 80; 06. Sotkamon K. V. Planting 52; 07. Kuhmoniemen R. E. Packalén 84; 07. Kemin ja Tervolan —. Simon J. Vuorio 61; 07. Alitornion ja Karungin B. F. O. Möller 66; 05 (Tornio). Ylitornion ja Turtolan E. Tenlén 59; 05. Kolarin G. Svahn 85; 08. Rovaniemen J. Rossander 65; 06. Kemijärven J. Sjöberg 54; 06. Kuolajärven J. K. Tuusilehto 68; 04. Muonionniskan O. F. Paatero 75; 05. Enontekiön K. Hänninen 83; 05. Kittilän K. E. Möller 50; 82. Sodankylän länsiosan K. H. Gummerus 74; 05. Sodankylän itäosan A. E. Raassina 81; 05 (Kemijärvi, Pelkosenniemi) Utsjoen V. K. O. Soriola 79; 05. Inarin T. Pärssinen 82; 10.

Piirilääkärit.

Helsingin K. ReijoVaara 53; 04 (Helsinki). Loviisan O. I Appelberg 48; 09 (Loviisa). Tammisaaren R. F. Fabritius 50; 03 (T:saari). Lohjan K. F. Valle 41; 91 (Lohja). Turun J. Mar-

tola 57; 03 (Turku). U:kaupungin G. I. Rothström 55; 98 (U:kaupunki). Rymättylän A. A. Branders 56; 98 (Naantali). Godbyn A. L. G. Hornborg 56; 08 (Godby). Porin F. Hj. Nordling 60; 03 (Pori). Ikaalisten K. A. A. Achrén 54; 99 (Ikaalinen). Tyrvään O. Meurman 59; 04 (Karkku). Salon E. J. Wärén 54; 06 (Salo). Huittisten A. C. Mechelin 62; 04 (Huittinen). H:linnan K. J. v. Fieandt 49; 97 (H:linna). Hollolan O. F. Bergström 60; 10. (Lahti). Tammelan G. M. v. Essen 50; 07 (Forsa). Tampereen O. Londén 53; 10. Jämsän (avoinna). Ruoveden J. E. Roos 61; 98 (Wilppula). Viipurin G. E. I. v. Weymarn 52; 00 (Wiipuri). Haminan A. Th. Ehrström 61; 08 (Hamina). Lappeenrannan K. A. Hällström 54; 93 (L:rantaa). Antrean A. V. Fabritius 46; 76 (Jääski). Muolaan C. F. Gustafsson 62; 07 (Terijoki). Käkisalmen G. V. Levander 64; 04 (Käkisalmi). Kurkijoen K. B. Standertskjöld 51; 99 (Kurkijoki). Sortavalan V. J. Starck 56; 97 (Sortavala). Salmin K. B. H. Fonselius 66; 04 (Pitkäranta). Mikkelin E. A. Hillbom 53; 03 (Mikkeli). Heinolan C. O. Höijer 62; 04 (Joutsa). Joroisten K. A. L. Svinhufvud 50; 89 (Joroinen). Savonlinnan V. Snellman 51; 95 (S:linna). Kuopion A. M. Nykopp 59; 03 (Kuopio). Rautalammin J. E. Rahm 59; 96 (Suonenjoki). Iisalmen K. E. Brax 61; 06 (Iisalmi). Pielisjärven O. L. Granholm 55; 00 (Nurmes). Tohmajärven O. O. Ruuth 58; 03 (Värtsilä). Joensuu S. F. Parviainen 64; 03 (Joensuu). Vaasan A. G. Rosendal 60; 03 (Vaasa). Kristiinank:n T. A. J. Munsterhjelm 56; 94 (Kristiinankaup.). U:kaarlepyyn N. G. Durehman 46; 07 (U:kaarlepyy). Kokkolan O. Myrén 63; 04 (Kokkola). Kuortaneen H. Borenus 55; 95 (Alavus). Jyväskylän N. J. Arppe 66; 07 (Saarijärvi). Oulun S. V. Liljebloom 62; 05 (Oulu). Raahan v. t. M. E. Prunsi 62; 08 (Raabe). Kalajoen W. Lindman 55; 91 (Kalajoki). Haapajärven J. A. Levonius 65; 07 (Haapavesi). Kajaanin K. A. Arvelin 56; 02 (Kajaani). Tornion Juho Soimi 59; 03 (Kemi). Pudasjärven K. F. R. Mellberg 67; 03 (Pudasjärvi). Rovaniemen F. O. A. Sahlberg 65; 03 (Rovaniemi). Kittilän F. K. Dickström 65; 04 (Kittilä)

V:n 1909 loppuun oli Suomessa kaikkiaan 512 laillistettua lääkäriä ja 79 hammaslääkäriä.

Hiippakunnat.

Turun arkkipiispa G. Johansson 44; 99. Porvoon piispa H. Råbergh 38; 92. Savonlinnan piispa O. J. Colliander 48; 99. Oulun piispa J. R. Koskimies 59; 00.

Seurakuntain papit.

Mainittu kirkkoherrat sekä kappelien kappalaiset (kpl.) Nimien jäljessä lyhennetyt syntymä- ja virkaanimitys- (tai virkaanastumis-)vuodet.

Turun hiippak.: Turun J. Hedberg 51; 08. Kaarinan E. J. Savolin 46; 05. Piikkiön J. W. Ahlroos 55; 94. Kuusiston kpl. A. E. Helin 52; 03. Paimion A. B. Leivo 62; 08. Sauvon J. W. Warttainen 49; 99. Karunan kpl. A. Ahonen 75; 05. Paraisten F. G. Nilsdorff 48; 07. Navon J. Nordqvist 44; 91. Korpon K. J. Blomroos 57; 07. Houtskarim L. J. M. Lagerbohm 58; 89. Naantalim J. F. Hellman 52; 09. Raision H. Nurmio 53; 95. Maarian I. M. Tallgren 50; 87. Liedon I. E. Wihervaara 70; 08. Prunkalan kpl. O. V. Tupala 70; 03.

Mynämäen F. V. Sipilä (lääninprov.) 58; 02. Karjalan kpl. E. Th. Schönberg 70; 05 (av.). Mietoisten E. Antila 62; 06. Lemun J. A. Vapaavuori 60; 99. Askaisten kpl. v. t. E. E. Kiviluoto 83; 10. Maskun A. F. Waldstedt 62; 04. Ruskon U. M. Renvall 77; 06. Vahdon E. F. Laurila 78; 07. Nousiaisten J. Pyhälä 65; 07. Pöytyän D. A. Aimonen 57; 13, v. t. P. Räsänen 59; 07. Orispään S. S. Sirenius 77; 14, v. t. kpl. E. E. Ervo 59; 03. Yläneen K. Haavio 60; 06.

Vehmaan F. W. Bergroth (lääninpr.) 52; 87. Lokalahden kpl. H. P. Yrjänäinen 70; 03. Taivassalon E. A. Sarasto 63; 11. Kustavin (avoinna). Intön (avoinna). Uudenkaupungin J. J. Simelius 67; 07. Uudenkirkon F. O. Blomqvist 49; 97. Iaitilan H. O. Elers 46; 99. Hinnerjoen H. O. Mäkelä 69; 07. Pyhämaan A. Pouru 49; 85. Rauman K. Helenius 59; 04. Lapin v. t. F. W. Tommila 71; 09.

Ulvilan K. E. Stenbäck 34; 79 (lääninpr.). Porin kpl. L. W. Häggström 50; 83. Kullaan kpl. v. t. O. E. Ojanne 78; 09. Reposaaren komm. J. O. Rindell 56; 04. Nakkilan K. O. Kraft 49; 86. Noormarkun O. D. Paloheimo 55; 09. Pomarkun kpl. J. V. Rauteala 71; 00. Ahlaisten F. A. Fröberg 65; 10. Merikarvian H. E. Wegelius 53; 03. Siikaisten K. J. E. Blomberg 34; 70. Eurajoen V. Vaurio 53; 07. Luvian H. Hermonen 53; 08. Euran K. A. Seikkula 39; 02. Kiukaisten kpl. v. t. F. E. Vare 69; 08. Honkilahden kpl. v. t. V. A. Suojamaa 78; 08.

Loimaan Chr. Sjöblom 47; 06. Metsämaan kpl. V. M. Kaipio 70; 05. Alastaron J. K. Mäkinen 55; 05. Huittisten W. Lindstedt (lääninpr.) 38; 93. Kouvatsan kpl. v. t. K. I. Haunio 80; 09. Vampulan G. Manner 49; 99. Punkalaitumen J. A. Leivo 52; 03. Säksylän P. Korhonen 59; 00. Kokemäen E. O. Setälä 57; 01. Harjavallan K. E. Raimoranta 69; 08.

Tyrvään K. A. Heikel 46; 01. Kiskon kpl. v. t. E. V. Bagfors 63; 09. Kiikoisten kpl. v. t. I. T. Tarmo 77; 08. Karkun K. E. Bergroth 58; 94. Suoniemen kpl. E. Soini 70; 06. Mouhijärven B. W. Sandell 53; 05. Suodeniemen kpl. J. Kalpa 67; 04. Lavian R. Grönvall (lääninpr.) 51; 96. Hämeenkyrön J. H. Ilvonen 46; 90. Viljakkalan kpl. A. F. M. Bergius 56; 86. Ikaalisten K. O. Mannström 52; 05. Jämijärven J. V. Leppänen 65; 06. Parkanon G. A. Lönnmark 42; 82. Kankaanpään K. H. Lindfors 47; 03. Karvian K. F. Wihtinen 75; 09. Honkojoen Y. F. Kivalo 41; 04.

Kemiön C. A. Mellberg 32; 95, v. t. O. J. Jurva —; 10. Dragsfjärdin kpl. v. t. M. A. J. Söderholm 80; 07. Vestanfjärdin kpl. A. A. Schalien 56; 84; Hiittisten E. Th. Schönberg 70; 12. Perniön K. A. Troberg (lääninprov.) 51; 02. Finbyn kpl. A. T. Vilenius 70; 02. Kiskon J. Sántti 62; 02. Suomusjärven E. E. BENG 60; 02. Kiihkalan J. A. Kerppola 54; 86. Uskelan T. N. v. Pfaler 64; 10. Muurlan kpl. v. t. K. L. Nurmi 80; 09. Perttelin V. Korpela 66; 05 (av.). Kuusjoen kpl. A. F. Oja 76; 05. Halikon J. G. Rosendahl 71; 09. Angeliemen kpl. K. S. Tommila 71; 09. Marttilan A. V. Sederström 67; 09. Kosken kpl. I. Närvi 62; 97. Euran kpl. A. V. Wirtanen 63; 07. Tarvasjoen (ent. Euraisten) K. K. Turtola 65; 10.

Finströmin K. E. Sonck 22; 76, v. t. M. Lindell 66; 99. Getan kpl. J. L. Vikman 71; 02. Saltvikin O. P. A. Sjögren (lääninpr.) 55; 99. Sundin C. E. S. Henriksson 59; 10. Vårdön O. F. Sevelius 73; 07. Hammarlandin G. G. Castrén 62; 00. Eckerön E. A. Göransson 68; 09. Jomalan H. H. Snellman 57; 05. Maarianhaminan K. G. E. Mosander 71; 07. Lemlandin G. E. Lindberg 61; 97. Lumparlandin kpl. J. F. Manner 52; 95. Föglön J. E. Törnroos 77; 08. Köökarin (av.) v. t. kpl. A. V. Lindfors 86; 09. Sottungan kpl. v. t. A. Sonck 87; 08. Kumlingen J. F. Manner 52; 10. Brändön E. E. Elenius 62; 08.

Vaasan J. A. Heikel 51; 93. Mustasaaren I. A. Björklund (assess.) 55; 10 v. t. A. R. Hedberg 62; 09. Raippaluodon K. Smeds 64; 12. Koivulahden E. F. Hemmer 60; 10. Maalahden J. W. Fontell 51; 98. Petalahden kpl. K. G. R. Vilenius 53; 86. Bergön v. t. A. Sandbacka 80; 09. Sulvan J. A. Roos 53; 91. Närpöön L. G. V. Dahlberg 47; 86. Kaskisten saarn. K. V. Sivenius 77; 09. Ylimarkin E. S. Cronström 42; 02. Pirttikylän P. A. Kallio (lääninprov.) 50; 81. Teuvan E. A. Lundqvist 56; 05. Lapväärtin G. A. I. Laurén 63; 06. Kristiinank. L. E. Törnvall 61; 06. Sidebyn G. E. Stenfors 60; 03. Isojoen Y. Alanen 60; 03. Karijoen T. Palonen 59; 02.

Ilmajoen F. A. Heikel 33; 98, v. t. J. Lauronen 67; 09. Seinäjoen E. K. Koskimies 65; 99 (avoinna). Peräseinäjoen A. Saarinén 63; 08. Kauhajoen G. E. Lybeck 51; 91. Kurikan Y. Alanen 60; 12, v. t. T. A. Koskela 82; 09. Jalasjärven N. Blom 61; 08. Isonkyrön G. Durchman (lääninpr.) 48; 88. Ylistaron v. t. K. F. Kuusisto 80; 08. Vähänkyrön O. Forsman 48; 00. Laihian K. E. Hohenthal 46; 02. Jurvan E. K. Koskimies 65; 12. Pietarsaaren A. J. Lindberg 74; 07.

Pietarsaaren kaup:n P. G. Vikman 65; 08. Purmon H. A. Autero 70; 06. Luodon K. E. Forss 73; 05. Ähtävän J. R. Forsman (lääninpr.) 57; 97. Vöyrin A. J. Bäck 72; 05. Maksamaan V. K. Turkanheimo 63; 03. Oravaisten E. E. Palenius 59; 10. U:kaarlebyn K. V. Petrell 64; 96. Jepuan kpl. F. Nordgren 54; 90. Munsalan G. v. Essen 43; 93.

Lappajärven A. Nyström 53; 90. Vimpelin K. A. Silén 76; 07. Korttesjärven E. A. Appelberg 66; 04. Evijärven (avoinna). Alajärven J. Gummerus 49; 06.

Soinin M. Haataja 61; 04. Lapuan W. Malmivaara 54; 00. Nurmon I. L. Roos 59; 10. Kauhavan K. E. F. Bergroth 45; 93. Ylihärman O. J. Cleve 52; 86. Alahärman O. S. Saarivirta 57; 07. Alavuden K. A. Schroderus 47; 92. Töysän saarn. v. t. E. I. Valanne 82; 09. Kuurtaneen L. Hj. Svanberg 69; 00.

Kronobyyn J. J. Wegelius (lääninpr.) 46; 87. Tervjärven E. G. Appelberg 57; 99. Kakkolan E. Johansson 59; 95. Kakkolan kaup. kpl. K. M. Mellberg 63; 98. Alavetelin F. W. Nejnstedt 57; 02. Vetelin O. V. Oksanen 49; 03. Halsuan kpl. J. A. Lilius 59; 97. Perhon E. O. Ojala 69; 05. Kaustisen K. F. Strömmer 58; 02. Kälvian K. J. Kivekäs 70; 08. Ullavan saarn. v. t. A. G. Pajula 85; 09. Lohtojan H. V. Selin 71; 05. Himangan O. V. Lampo 73; 05. Kannuksen avoinna, v. t. J. E. Vuorinen 79; 06. Toholammin D. A. Aimonen 57; 93 (avoinna). Lestijärven kpl. F. E. Sola 70; 04.

Porvoon hiippak.: Porvoon E. v. Herten (tuomiopr.) 53; 99. Askulan kpl. R. Ilmonen 58; 92. Pukkilan A. V. Kyrö 76; 11. Pornaisten P. Pitkänen 49; 00. Pernajan H. A. F. Mikander 46; 93. Liljendaalin kpl. H. J. Tyyskä 55; 98. Loviisan I. A. Nikander 63; 95. Lappträskin R. Rickman 63; 98. Artjärven H. A. Mäkinen 63; 08. Myrskylän A. G. Hypén 60; 96.

Helsingin pohj. suomalais. seur. E. Kaila 67; 09. H:gin pohj. ruots. seur. avoinna. H:gin etel. suomalais. seur. K. A. Hildén 53; 07. H:gin etel. ruots. seur. v. t. J. A. Forsblom 84; 09. Sörnäisten suom. seur. J. I. Engström 63; 07. Sörnäisten ruotsal. seur. S. W. Roos 58; 07. Helsingin pit:n K. L. Tallqvist 46; 04.

Nurmijärven K. A. Sadenius 30; 92. Tuusulan A. M. Berger 61; 07. Sipoon E. G. Sundén 61; 06. Mäntsälän B. A. Broms (v. t. lääninpr.) 54; 03.

Itin J. S. Pajula (asess.) 56; 05, v. t. K. E. Airila 80; 10. Jaalan K. Palmunen 70; 05; Elimäen G. W. Törnvall 56; 06. Anjalan F. Hj. Prins 80; 11, v. t. G. S. R. Paasonen 80; 10. Ruotsinpyhtään K. A. Candolin 57; 00. Orimattilan J. Ilmanen (v. t. lääninpr.) 40; 49

Hollolan N. Seijes 62; 03. Kärkölän V. Pusa 58; 11, v. t. M. B. Soini —; 10. Nastolan J. F. Siljander (v. t. lääninpr.) 50; 98. Hauhon H. G. Outinen 54; 12, v. t. sama 54; 10. Luopioisten kpl. O. Willberg 38; 77. Tuuloksen V. Järvinen 64; 09. Lammin A. W. Sjöblom 57; 03. L.-Kosken E. O. Salonen 54; 93. Asikkalan W. A. Mandellöf 48; 07.

Jämsän J. Hovilainen 60; 10. Korpilahden P. W. Harald 47; 07. Kuhmoisten M. A. Levander (v. t. lääninpr.) 63; 96. Padasjoen K. A. Lauri 65; 10. Petäjäveden N. Borg 55; 13, v. t. A. I. Lybeck.

Jyväskylän maaseurak:n G. A. Heman 55; 02. Toivakan S. O. Korpela 63; 09. Jyväskylän kaupunkiseurak. K. E. Wanne 69; 04. Laukaan A. Lundén (v. t. lääninpr.) 46; 07. Äänekosken v. t. F. O. Niemi 70; 10. Sumiaisten K. H. Hakanen 64; 07. Saarijärven A. W. Lund 53; 09. Pykkönmäen v. t. G. I. Harvio 80; 09. Karstulan O. W. Wesamaa 64; 02. Uuraisten A. O. Elovainio 65; 08. Viitasaaren S. W. Virkkula 51; 07. Konginkankaan O. H. B. Godenhjelm-Kairamo 64; 09. Pihtiputaan A. Gummerus 45; 78. Kivijärven (avoinna) v. t. J. L. Seppänen 81; 10.

Pirkkalan B. W. Ebeling (v. t. lääninpr.) 45; 99. Ylöjärven F. E. Salokas 59; 99. Lempäälän I. R. Tamminen 51; 04. Kangasalan U. Ä. I. Tuhkanen 74; 10. Kuhmalahden K. F. Perkiö —; 11, v. t. J. H. Pulkki 71; 03. Messukylän K. M. Olander 55; 03. Tampereen A. W. Walli (asess.) 47; 04, v. t. K. A. Wallenius 71; 09. Teiskon K. A. Palmroth 64; 03. Orihveden E. F. Reinius 31; 80, v. t. K. E. Erander 75; 09. Eräjärven kpl. K. O. Laurila 67; 05. Längelmäen I. Virtanen 66; 05. Kuorehveden F. O. Lampola 72; 10. Keuruun A. F. Leikola 53; 06. Pihlajaveden V. Brusila 69; 10. Multian J. O. Kättö 69; 03. Ruoveden J. Schönberg 46; 92. Kurun A. M. Numminen 57; 92. Virtain P. A. Carlstedt 57; 10. Ätsäriin J. Bergroth 49; 02.

Sääksmäen L. H. Durchman 57; 07. Pälkäneen K. A. Varmavuori 59; 08. Sahalahden S. O. Soriola 71; 07. Hattulan J. J. Westerlund (lääninprov.) 45; 92. Tyrvännön kpl. J. G. A. Helenius 47; 85. Kalvoilan A. R. Leván 58; 03. Akaan J. F. Lehto 57; 04. Kylmäkosken A. Hj. Rönberg 65; 05. Urjalan N. Borg

55; 01 (avoinna). Vesilahden J. S. Ticklén 43; 94. Tottijärven kpl. v. t. Hj. A. Paunu 82; 07.

Tammelán N. J. Almark 36; 00, v. t. U. A. Sainio 82; 09. Ypäjän G. O. Holmberg 50; 00. Jokioisten S. B. Fredriksson 54; 04. Humpplán K. I. Savander 71; 09. Hämeenlinnan ja Vanajan K. L. Eukvist (v. t. lääninpr.) 56; 04. Rengon K. L. Alha 64; 10. Janakkalan A. Krank 41; 86. Hausjärven A. W. Murén 65; 99. Someron E. J. Karanen 54; 01. Somerniemen kpl. v. t.

Lohjan A. A. Neovius 58; 02. Nummen G. A. Nyholm 45; 99. Pusulan A. M. Havonen 48; 04. Lopen J. H. Tuori 52; 91. Vihdin v. t. I. Haapaniemi 81; 10. Pyhäjärven Kustaa Warmavuori 62; 04. Espoon K. O. Fontell (v. t. lääninpr.) 53; 06. Kirkkonummen avoinna, v. t. K. Smeds 64; 10. Siuntion K. R. Bonsdorff 72; 08.

Inkoon O. V. Bergroth (lääninpr.) 52; 97. Degerbyn kpl. E. G. Ljufström 61; 05. Karjan J. E. af Hällström 65; 03. Mustion tehtaan saarn. K. A. Möller 39; 64. Pohjan K. F. Eklund 63; 93. Tammisaaren J. A. Eneback 50; 91. Tenholan V. M. Roslin 52; 91. Bromarvin A. Nauklér 59; 93. Hangon G. Storgårds 69; 07. Karjalohjan F. V. Leino 73; 06. Sammatin kpl. O. E. Lahtinen 74; 05.

Savonlinnan hiippak.: Savonlinnan—Säämingin A. Auvinen (tuomiopr.) 57; 06. Rantasalmen P. Malinen 32; 96, v. t. T. W. Laine 77; 04. Kangaslammen K. A. Pohjola 66; 03. Heinäveden K. J. Lind 32; 79, v. t. Fr. Mielonen 50; 02. Kerimäen J. Jalkanen 49; 05. Enonkosken v. t. J. Pulkkinen 78; 09. Savonrannan E. V. Hynninen 64; 07. Sulkavan F. E. Cleve 55; 03.

Juvan J. Snellman 49; 12, v. t. J. J. Kaila 83; 10. Joroisten A. V. Ståhlhammar (v. t. lääninpr.) 57; 02. Pieksämäen v. t. K. F. Salovaara 74; 08. Jäppilän v. t. J. Sinkkonen 80; 07. Virtasalmen v. t. K. R. Sorri 58; 09. Haukivuoren O. M. Hahl 60; 95. Puumalan K. E. Uino 63; 10.

Mikkelin maaseur. J. A. Cederberg 52; 07. Mikkelin kaupunkiseur. J. W. Wallinheimo 71; 07. Anttolan (avoinna). Ristiinan A. L. Gulin 55; 10. Hirvensalmen K. J. V. Breitholtz 61; 10. Kangasniemen G. B. Juslén 52; 08. Mäntyharjun V. Berner (lääninpr.) 56; 07.

Heinolan v. t. I. W. Talvitie 74; 09. Sysmän A. A. Achander 47; 95. Luhangan O. W. Olander 57; 90. Hartolan G. A. Rosander (v. t. lääninpr.) 61; 08. Joutsan J. Siikanen 63; 05. Leivonmäen J. Korhonen 62; 04.

Lappeenrannan ja Lappeen (avoinna), v. t. T. Kukkonen 79; 09. Taipalsaaren M. Tarkkanen 62; 05 (asess.), v. t. K. P.

Soveri 66; 09. Savitaipaleen F. W. Durchman 41; 99. Suomeniemen K. M. Martin 71; 10. Lemm (avoinna) v. t. H. Repo 81; 10. Luumäen J. Hukkanen 61; 06. Valkealan K. Wilén 42; 90.

Haminan ja Vehkalahden G. A. Taube 64; 10. Haminan kpl. O. J. Ingman 65; 93. Sippulan A. O. Vuorimaa 54; 02. Virolahden V. J. G. Ritoniemi (v. t. lääninpr.) 50; 02. Miehikkälän (avoinna) v. t. A. Pärnänen 82; 10. Kymmin J. G. Snellman 32; 87, v. t. K. K. Olander 63; 05. Kotkan kpl. J. Ripatti 59; 03. Pyhtään V. Mårtensson 53; 07. Säkkijärven F. A. Carpen 50; 97. Suursaaren saarn. A. Hälvä 47; 09. Tyttärsaaren saarn. N. Viitala 68; 07.

Viipurin maas:n E. Hannula 59; 06. Viipurin suom. kaupunkiseur. K. R. Jauhiainen 59; 06. Viipurin ruots. kaupunkis. S. F. Gräsbeck 57; 05. Viipurin saks. seurak. A. Wegener 00; 11. Johanneksen V. Hämäläinen 59; 03. Koiviston P. Härkönen 49; 97. Uudenkirkon A. J. A. Lönnroth (lääninpr.) 56; 00. Kuolemajärven H. Hukkanen 59; 08. Muolan B. A. Piispanen 63; 10. Heinjoen P. Pakkanen 68; 06. Kivennavan J. A. Maunu 56; 06. Terijoen T. A. Brummer 73; 10. Lavansaaren saarn. V. A. Varpelaide 77; 07. Seiskarin saarn. E. Hackman 85; 11.

Käkisalmen K. Helén (lääninpr.) 61; 95. Kaukolan C. V. Olin 52; 00. Pyhäjärven J. E. Lindgren 53; 10. Sakkolan avoinna, v. t. G. A. Wikman 53; 10. Räisälän K. S. Olsson 55; 05. Valkjärven J. H. Reijonen 55; 06. Raudun A. Järveläinen 49; 91. Metsäpirtin J. K. Sakkinen 71; 11, v. t. E. Pispala —; 10.

Jääsken A. Lappalainen 60; 07. Joutsenon K. A. Kunnas 62; 05. Kirvun U. Sieberg 29; 67. Antrean P. A. Eriksson 53; 01. Ruokolahden O. A. W. Aurén (lääninpr.) 39; 91. Rautjärven K. F. Rantanen 48; 07. Hiitolan K. F. Järnefelt 63; 08. Nuijamaan K. A. Olander 65; 07.

Sortavalan J. Sahlman 38; 89. Uukuniemen A. G. Walle (lääninpr.) 43; 75. Ruskealan E. J. Lindberg 52; 09. Impilahden R. F. Saraste 55; 07. Parikkalan J. I. Gummerus 55; 01. Jaakkiman A. Noponen 56; 05 (asess.), v. t. E. Hackman 85; 10. Kurkijoen G. Arokallio 54; 97, v. t. J. Varonen 63; 06. Soanlahden K. R. Tavast 47; 98, v. t. E. Suvanne 69; 08.

Enon E. J. W. Ekroth 65; 04. Ilomantsin O. A. Airio 49; 99. Koveron v. t. A. J. Rätty 67; 09. Kesälahden M. Merivirta 66; 10. Kiteen J. Holmström 52; 07. Rääkkylän F. E. Blomberg 66; 07. Tohmajärven T. G. Wärén (lääninpr.) 54; 08. Värtsilän v. t. K. J. Karsten 51; 09. Värtsilän teht. saarn. K. J. Karsten 51; 79. Kiihtelysvaaran V. Vartiovaara 49; 94. Pälkjärven E. R. Siimes 71; 10.

Liperin S. Manninen 55; 01. Polvijärven S. H. Ihalainen 60; 01. Kuusjärven A. Vartiainen 68; 09. Kontiolahden H. Piipponen 43; 91. Joensuun kaup. saarn. N. J. Laamanen 49; 79. Kaavin J. G. Sipilä 42; 88. Nurmeksen N. E. Vainio 60; 07. Valtimon N. A. Huttunen 73; 09. Rautavaaran H. R. Damstén 59; 10. Pielisjärven A. F. Hahl 46; 97. Juuan S. G. Sarvilinna 58; 10.

Kuopion hiippak.: Oulun E. Lönnrot (tuomiopr.) 58; 06. Oulujoen E. Pesonen 56; 09. Oulunsalon v. t. J. N. Merenheimo 70; 10. Limingan G. G. Forsman 41; 90. Lumijoen kpl. E. D. Åström 59; 97. Temmeksen kpl. v. t. N. Holmström 71; 06. Tyrnävän P. G. Korpi 58; 06. Muhoksen S. A. Strömmer 54; 97. Utajärven J. A. Heilala 80; 10. Iin J. F. Thauvon 28; 76. Kuivaniemen kpl. v. t. J. V. Teräsvasara 66; 01. Kiimingin M. A. V. Katavisto 80; 13, v. t. J. Kytömäki 84; 10. Ylikiimingin kpl. R. J. Heikinheimo 68; 99. Haukiputaan V. A. Virkkula 54; 01. Pudasjärven E. Thauvon 58; 02. Ranuan, v. t. E. Thauvon 58; 10. Taivalkosken J. V. W. Kiviharju 75; 12, v. t. Y. Kortekangas 85; 09. Kuusamon A. A. Waltavaara 62; 95.

Raahen ja Saloisten K. F. Durchman (asess.) 46; 87, v. t. K. A. Strönmier 79; 09. Vihannin kpl. v. t. J. V. Virkkunen 69; 06. Siikajoen A. W. Karttunen (lääninpr.) 64; 98. Revolahden kpl. P. A. Vuolle 57; 99. Paavolan K. F. Melartin 50; 01. Rantsilän N. I. Simelius 64; 08, v. t. N. Holmström 71; 10. Luodon E. Wirkkula 79; 12, v. t. sama 79; 10. Pyhännän B. G. F. Borg 78; 10. Piippolan R. Calamnius 72; 06. Pulkkilan V. Kyyrö 70; 07. Kestilän (av).

Kalajoen J. Pohjonen 55; 99. Raution J. Kajanan 47; 99. Alavieskan J. A. Sarkkila 62; 07. Ylivieskan J. Montin (lääninpr.) 46; 94. Sievin M. Hiltula 56; 10. Haapajärven R. J. Heikinheimo 68; 10. Nivalan J. F. Cajan 50; 04. Reisjärven K. A. Wuorela 64; 98. Pyhäjoen G. J. A. Ask 60; 06. Merijärven J. Kipinä 70; 10. Oulaisten P. Martikainen 52; 04. Haapaveden H. Hj. Molin 57; 06. Kärämäen F. F. Alenius 54; 03. Pyhäjärven K. Z. Simelius 70; 10.

Kuopion J. Schwartzberg 46; 93, v. t. J. J. Mustakallio 76; 06. Karttulan E. Hyvärinen (lääninpr.) 59; 98. Maaningan E. F. Roschier 52; 03. Tuusniemen A. Laaksonen 52; 07. Rautalammin A. Koivisto 53; 03. Vesannon M. Laitinen 58; 02. Hankasalmien J. Tanskanen 51; 86. Suomenjoen V. Korpela 66; 12, v. t. R. Makkonen 63; 09. Leppävirtain H. E. Rauramo 43; 95. Varkauden teht. saarn. A. B. Caselius 65; 97.

Iisalmen H. G. Th. Brofeldt 37; 83. Kiuruveden E. Saurén 50; 05, v. t. K. O. Holppi 72; 07. Lapinlahden J. Österbladh (lääninpr.) 45; 94. Nielsiän H. Miettinen 58; 06. Juankosken teht. saarn. E. J. Turtiainen 73; 03. Muuruveden F. P. Wuornos 65; 08. Pielaveden K. Rechartd 49; 05. Kuusjärven A. Vartiainen 68; 09. Varpaisjärven v. t. G. A. K. Hymander 00; 09. Keitele O. W. Snellman 55; 93.

Paltamon F. Rechartd 52; 84, v. t. W. E. Wiljanen 80; 06. Kajaanin kpl. J. Väyrynen 60; 93. Säräisniemen A. Jacklin 61; 02. Vuolijoen kpl. v. t. A. Jacklin 61; 09. Sotkamon H. Mustakallio 44; 93. Kuhmoniemen K. A. Pfaler (lääninpr.) 46; 84. Hyrynsalmen J. E. Snellman 54; 89, v. t. J. W. Hirvonen 71; 09. Risti-järven kpl. v. t. K. V. J. Pfaler 77; 09. Suomussalmen A. B. Calamnius 34; 76; Puolangan P. Hamunen 59; 12, v. t. F. J. Bergh 55; 10.

Kemin J. R. Lagus (lääninpr.) 59; 06. Kemin kaup:n J. N. Johansson 69; 06. Simon K. Töyry 62; 10. Tervolan G. Ervast 77; 10. Karungin A. Haikola 71; 08. Alatornion G. Junnelius 53; 07. Tornion K. H. Airas 80; 09. Ylitornion A. Holmström 52; 81. Turtolan kpl. v. t. J. V. V. Kiviharju 75; 06. Kolarin kpl. v. t. F. J. Tela 82; 09. Rovaniemen A. Laitinen 53; 10. Kemijärven P. R. M. Heikinheimo 62; 94. Kuolajärven A. Hakkarainen 54; 03.

Sodankylän P. H. Heickell 68; 05. Kittilän F. F. Öberg 71; 03. Muonionniskan N. H. Holmström 00; 12, v. t. J. Snellman 49; 10. Enontekiön kpl. H. A. Järventaus 00; 11. Utsjoen P. R. Heikinheimo 63; 03. Inarin L. A. Itkonen 65; 98.

Virkamiesten palkkoja.

Geologisen toimiston johtaja 8,000, geologit 5,000.

Hovioikeudet: presidentti 19—20,000 mk., varapres. 11,000—11,600; hovioik. neuv. 10,500—11,000, assessori 8,000—8,400; kanneviskaali 7,000—7,400; notaari 4,000—4,200, reistraattori 3,500—3,700, aktuaari 3,500—3,700, kanslisti 3,000—3,200.

Kalastustentarkastelija 8,000, vanh. apul. 5,000, nuor. apul. 4,000.

Kenraalikuvernööri 80,000, kenraalikuva. apul. 40,000. Kanslian tireht. 20,000, varatireht. 16,000, osastopääll. 12,000.

Kihlakunnantuomari keskim. n. 7,500.

Kouluylihallituksen ylijocht. 14,000, apul. 9,000, ylitarkastajat 8,000, sihteerit 7,000, kansakouluosast. apul. siht. 4,800, kansak. tarkastajat 7,000, aistiviall. koul. tarkastajat 7,000, venäj. kiel. tarkastajat 7,000—7,500, kamr. 6,000, akt. 3,500,

not. 2,500. — Normaaliyls. yliopettajat 6,500, lehtorit 4,600, kollegat 4,200; lyseonlehtorit 4,000, kollegat 3,600. Seminaar. joht. 5,600—7,000, leht. 4,600, kansak. piiritarkast. 4,000. Aistiviall. koul. joht. 4,000.

Lainvalmistelukunnan vanh. jäsen 14,000, nuor. jäsenet 10,000.

Leimakkonttorin kamr. 6,500; kontroll. 5,000.

Luotsi- ja majakkalaitoksen ylijocht. 13,500, apul. 8,000, siht. 6,000, kamr. 6,000, siht. apul. 5,000, reistr. 3,000, insin. 7,500, apul. insin. 4,000; siltsilait. upseerit: everstit 6,000, kapt. 4,500, alikapt. 4,000, luutn. 3,300, alluutn. 2,800; merikartast. hoit. 8,100, apul. 5,700; luotsauspiirin pääll. 3,000—7,200, vanh. luots. 280—600, nuor. 220—500, luotsiopp. 160, majakkamest. 1,400—2,000, vanh. majakanvart. 850, nuor. majakanvart. 750, majakkalainvuri 2,300.

Lääkintähallituksen ylijocht. 14,000, lääkintäneuvokset 10,000; assess. 8,000, Piirilääkärit 4,000; valtioapu kunnanlääkärien palkkauks. 1,000—5,000.

Lääninhallinto: kuvernöörit 18,000—24,000, lääninsiht. 10,000—11,500, lääninkamr. 8,500—9,500, varalääninsiht. 5,000, varalääninkamr. 5,000, lääninrahast. hoit. 6,500—8,500, lääninkirj. 4,000—4,400, notaar. 3,700, reistr. 1900—2,600, kanslist. ja konttor. 1,751—2,200. — Kruununvoudit 4,800, henkikirj. 3,200, nimism. 3,000, maalaispol. 600—800. Poliisimest. 5—14,000, poliisikonisar. 2,400—8,000, ylikonst. 1,200—1,800, konst. 900—1,500.

Maanmittausylihallituksen ylijocht. 12,000, apul. 8,000, insin. 7,000, siht. 5,500, kansl. 2,400. Vakausten tarkast. 6,000, apul. 2,400. Lääninmaanmitt. 6,000—6,500, vanh. komissionimaanmitt. 2,400, nuor. komiss. maanmitt. 2,000; lääninmaanmittauskontt. siht. 2,400—2,600.

Maanviljelyshallituksen ylijocht. 12,000, yli-insin. 7,500, ylitarkast. 7,500, siht. 6,000, akt. 6,000, kamr. 6,000, not. 4,500, ekspedit. 2,200. Maanvilj. insin. 5,000, vanh. lääninagron. 3,600, nuor. lääninagron. 2,400. Hevoshoidonneuvoja 6,500.

Meteorologisen keskuslaitoksen joht. 6,500, apul. 4,000, aman. 2,000.

Metsähallituksen ylijocht. 12,000, metsäneuv. 8,000, metsänhoid. ylitark. 8,000, metsänsin. 7,000, metsänhoit. 6,000, metsänarvost. 6,000, akt. 6,000, siht. 7,000, not. 4,500, kamr. 8,000, apukamr. 4,000—5,000. — Ylimetsänhoit. 6,500—7,000, metsänhoit. 3,500—4,000, metsänvartijakoul. joht. 5,000, opett. 3,500, virkatal. tark. 4,000.

Painoasiainylhallituksen puheenjoht. 14,000, jäs. 3,000, yliasiam. 8,000, siht. 5,500; painoasiomiehet 3,000—5,000.

Passitoimiston (Pietarissa) toimistopääll. 17,000, ens. siht. 10,000 toin. siht. 5,800.

Piirieläinlääkärit 3,000.

Piispat: arkkipiispa (paitsi asuntoa Turussa ja Koroisten prebenditilaa) n. 22,820; Porvoon hiippak. piispa n. 15,950, Kuopion h. p. n. 13,370, Savonlinnan h. p. n. 13,000. — Tuomiokapit. assess. 3,000—4,000, siht. 4,500—5,000, not. 3,500.

Postihallituksen pääjoht. 12,000, apul. 9,000, siht. 7,000, kansl. 4,000, reistr. 3,500, kopist. 1,900. Liikenneosaston pääll. 8,000; yliekspedit. 6,000, ekspedit. 4,300, aktuar. 4,400, kansl. 3,400, reistr. 3,400, kopist. 1,900. Tiliosast. kamr. 8,000, ylirev. 5,800, rev. 4,200, rev. apul. 2,200. I l. postinhoit. 8,000—8,600, II l. postinh. 6,600—7,100, III l. postinh. 3,600—5,100, IV l. postinh. 3,900, V l. postinh. 3,000—3,400, VI l. postinh. 3,000, vanh. ekspedit. 4,700—5,300, ekspedit. 3,000—4,300, ekspedit. apul. 1,600—2,200, postilajittel. 1,400—2,200, postilj. 1,060—1,420. Rautat. ekspedit. 3,400, ekspedit. apul. 1,500—1,800, I l. postitoimiston hoit. 600—1,200, II l. postitoim. hoit. 400—750, postiasem. hoit. 200—500.

Rautatiehallituksen pääjoht. 16,000, toimisto-osast. joht. 10,500, siht. 7,000, asiam. 7,000, not. 5,200, reistr. 4,000; kamr. 8,000, apukamr. 4,400—5,200, rev. 4,400; pääkasööri 7,000, kas. 5,000, kas. apul. 3,800, kontrollikontt. esimies 5,500, ensim. kontroll. 5,000, tois. kontroll. 4,400, kirjanp. 2,400—3,000, tois. kirjur. 1,800—2,600; tilastokonttorin esimies 7,000, akt. 4,400, kirjanp. 3,600, tois. kirj. 1,800—2,600; kilometrikontt. esim. 6,000, kirjanp. 3,600, tois. kirjur. 1,800—2,600; ylilääk. 6,000; liikenneosast. joht. 8,500, apul. 8,000, I l. liikennetark. 7,000, II l. liikennetark. 5,700, not. 4,000; sotajoukk. kuljetusosast. esimies 7,500, apul. 5,700; telegr. insin. 5,200, telegr. tark. 6,000; rataosast. joht. 8,500, apul. 8,000, rata-ins. 4—7,000, varastokontt. esim. 7,000, varastokontroll. 5,000, spedit. 5,000, kirjanp. 2,400—3,200; piiripääll. 7,300; liikennetireht. apul. piirihallinnossa, ratatireht. apul. ja konetireht. apul. 6,000; linjakas. 4,000, toimisto-osast. not. 5,200, piirirev. 5,200, piirikas. 5,000; rautat. pappi 3,000, lääk. 300—6,000; poliis. 928—2,200; liikennetark. 5,500—7,000; I l. asemapääll. 5,200, II l. asemapääll. 4,000, III l. asemapääll. 3,200, IV l. asemapääll. 2,800, V l. asemapääll. 2,400; rautat. ensim. kirjur. 2,400—3,200, tois. kirj. 1,800—2,400, piletinmyyj. 1,600—2,600, telegr. rev. 1,800—2,200, linjatelegr. 1,400—1,800, telegrafist. 1,400—2,200, ylikondukt. 1,800—2,400; kondukt. 1,200—1,800; jarrumieh. 800—1,100, vaununpuhd.

800—1,000, pakkamest. 1,100—1,600, vaakamest. 1,100—2,000, asemavahtim. 1,000—1,400, vaihdem. esim. 1,000—1,600, vaihdem. 800—1,400, asemamiest. esim. 1,000—1,400, vaihde- ja asemam. 800—1,400, asemam. 800—1,100, vaihde- ja pump-pum. 800—1,000, yövart. 800—1,000; rataosast. ratains. 5,500—7,000, rakennusmest. 2,800—3,550, vanh. ratamest. 2,000—2,750, nuor. ratam. 1,400—2,000; ratavart. esim. 1,000—1,400, rata-vart. 800—1,100, varikonesim. 2,400—3,200, vanh. veturinkulj. 2,000—2,600, nuor. veturinkulj. 1,400—1,800, vanh. lämmitt. 1,100—1,200, nuor. lämmitt. 900—1,000, tallinvart. ja pumppumieh. 900—1,200, veturipuhdist. esim. 1,000, veturipuhdist. 800—1,000, vaunumest. 1,400—2,600, vanh. vaunurev. 1,200—1,400, nuor. vaunurev. 1,000—1,100, vaununvoit. 800—1,000; varastonhoit. 4,300—5,000, kirjanp. 2,400—3,000, kirjur. 1,800—2,600 vahtim. 900—1,200; työpaj. insin. mek. 7,500, koneins. 5,700, 7,000.

Senaatti: varapuheenjohtajat: tal. osast. 30,000, oik. os. 25,300; jäsenet: tal. osast. 26,000, oik. os. 20,000, prokuraatt. 20,000, esittelijäsiht. 10,500—11,500, protokoll. siht. 8,000, kanslist. 4,500.

Säästöpankkien tarkastaja 7,000, apul. tarkast. 4,000.

Teknillisen korkeakoulun professori 8,000, leht. 6,000, ylimäär. leht. 4,500, ylimäär. op. 1,200—3,000; rehtorin palkk. 2,000; siht. 3,600, tal. hoit. 4,800.

Teollisuushallituksen yli-intendentti 12,000, intend. 8,000, vuori-ins. 5,500, siht. 5,000—5,500, kamr. 5,000, akt. 4,500; ammattien tarkast. 6—7,000; naisp. amm. tark. 3,600, apul. 3,000; teollisuuskoululeht. 3,600; merikoulujoht. 4,500—5,500.

Tie- ja vesirakennusten ylläpidon ylijoht. 13,000, yli-insin. 10,500, assess. 9,000, siht. 6,000, kamr. 6,500, kansl. 3,750, apukamr. 4,000, piiri-insin. 8,000, vanh. rakennusinsin. 6,000, nuor. rakennusinsin. 4,000, I l. rakennusmest. 2,000, II l. rakennusmest. 1,600. Hydrografisen toimist. joht. 7,500, assist. 5,000.

Tilastollisen päätoimiston joht. 12,000, ensim. aktuar. 6,000, toin. akt. 4,500.

Tullihallituksen pääjoht. 14,000, assess. 10,500, siht. 7,500, kamr. 6,500, siht. apul. 5,000, kannevisk. 7,000; kanslist. 3,000, kamarikirj. 3,000. — Tullinhoit. 2,500—8,500, pakkahuoneen inspeht. 3,500—6,500, rajavisk. 1,650—2,000, vanh. tullinvart. 750—1,200, nuor. tullinvart. 600—1,100 (paitsi tarve- ja matkarah.).

Vaivashoidon tarkastaja 8,000; vaivash. neuv. 3,200.

Valtiokonttorin ylijoht. 13,000, joht. 10,500, kamr. 6,000—8,000, siht. 5,500, kas. 7,000.

Valtionarkistonhoitaja 9,000, arkiv. 6,000.

Valtiosihteerinvirasto: ministerivaltiosiht. yht. 49,600, apul. 36,000, virkam. ministerivaltiosiht. avuksi 25,000, toimituspääll. 20,000, virkam. erit. toimia varten 12,000, vanh. toimittussiht. 12,000.

Vankeinhoitohallituksen ylijoht. 12,000. Vankilanjohtaj. 4,500—8,000.

Virallisten lehtien toimitt. 9,000, apul. 4,500.

Yleisten rakennusten ylläpidon ylijoht. 12,000, yliarkkiteht. 8,000, ensim. arkkitehd. 7,000, koneinsin. 7,000, siht. 5,300.

Yliopisto: varakanslerin »pöytärahat» 10,000, rehtorin 4,000. Professorit 10,000, ylimäär. profess. 6,000—6,500, yliop. sihteerit 6,500; osak. inspeht. ja tiedek. dekanusten korvaus 1,000. Yleisen kirjaston kirj.hoit. n. 8,000, varakirj.hoit. 6,500, vanh. amanuenss. 3,500, nuor. aman. 2,500. Venäl. kirj. hoit. 5,000, aman. 2,500.

Ylisotatoimien puheenjoht. 4,000 (nauttimansa palkan t. eläkk. lisäksi), ylisotatuom. 8,000.

V:n 1910 valtiollisten vaalien tulokset vaalipiirittain.

Hyväksytyt vaalilippuja annettiin:

vaalipiiri	sd	sp	ns	rp	ml	kr	mp
Uudenmaan lääni	39,841	15,204	6,577	45,197	—	1,788	52
Turun ja Porin „, etel.	22,639	21,550	8,076	21,120	—	4,634	19
Turun ja Porin „, poh.	37,014	17,496	7,284	—	—	3,194	99
Hämeen lääni etel.	29,275	12,249	6,809	—	—	1,124	14
Hämeen „, pohj.	26,989	11,406	6,093	—	—	3,227	11
Viipurin „, länt.	28,580	13,942	19,696	—	5,791	—	6
Viipurin „, itäinen	18,933	11,882	13,934	—	16,895	978	89
Mikkelin „	22,816	11,659	8,903	—	687	1,050	14
Kuopion „, länt.	23,460	2,430	13,045	—	4,515	643	14
Kuopion „, itäinen	15,483	4,143	7,456	—	1,808	—	5
Vaasan „, itäinen	19,497	9,203	5,212	—	3,687	658	6
Vaasan „, etel. ..	7,039	13,790	856	22,418	3,933	—	4
Vaasan „, pohj.	5,225	13,566	319	17,267	3,422	—	4
Oulun „, etel. ..	10,542	9,182	4,132	—	14,107	—	10
Oulun „, pohj.	4,547	4,136	2,528	—	5,196	—	6
Lapin „	120	506	684	—	11	—	19
Koko maassa	312,000	172,344	111,604	106,002	60,052	17,296	372

Valitut vaaleissa 1910.

Kr. t. = kristillinen työväenliitto, Ml. = maalaisliitto
Ns. = nuorsuomalainen puolue, Rp. = ruotsalainen puolue,
Sd. = sosialidemokratinen puolue, Sp. = suomalainen puolue.

Uudenmaan läänin vaalipiiri. Heikkilä, Seth, toim., Turku, Sd.
Aro, V., räät. Hausjärvi, Sd. Hjelt, Aug., s n., H:ki, Sp.
Erkko, Eero, toim., H:ki, Ns. Kaarne, A., koneenk., Messu-
Hallberg, M., valtion., H:ki, Rp. kylä, Kr. t.
Helle, Edv., puusep., Vihti, Sd. Knuutila, K., maanv., Paimio, Sp.
Hjelt, Vera, amm.tark., H:ki, Rp. Lilius, H., sen., H:ki, Ns.
Hörhammer, I., toim., H:ki, Sd. Neovius, Dagm., optr., H:ki, Rp.
Käkikoski, Hilda, optr., Karja- Nuorteva, S., toim., T:re, Sd.
lohja, Sp. Rannikko, J., trpp., Taivassalo, Sp
Laine, O., maanv., Mäntsälä, Sp. Roos, S. V., kirkhra, H:ki, Rp.
Lindelöf, U., prof., H:ki, Rp. Sipilä, V., prov., Mynämäki, Sp.
Lundström, W., kirjalt., H:ki, Sd. Sundblom, J., toim. M:hamina, Rp.
Manner, K., toim., H:ki, Sd. Yrjö-Koskinen, I., rva, T:re, Sp.
Mechelin, Leo, sen., H:ki, Rp. **Turun läänin pohj. vaalipiiri.**
Nybergh, A., sen., H:ki, Rp. Aromaa, E., suut., Mouhij., Sd.
Ojanen, K., maanv., Nummi, Sp. Aronen, J. N., työm., Pori, Sd.
Perttilä, V., kirvesm., H:ki, Sd. Grönvall, R., prov., Lavia, Sp.
Rosenqvist, G. G., prof., H:ki, Rp. Hannula, E., prov., Viip., Ns.
Schybergson, E., joht., H:ki, Rp. Ingman, Lauri, tri, H:ki, Sp.
Sillanpää, M., toim., H:ki, Sd. Junnila, T., maanv., Tyrvää, Sp.
Sirén, A., kirvm., Orimattila, Sd. Kanervo, M., rva, H:ki, Sd.
Sohlberg, Hedv., joht., T:saari, Rp. Kivikoski, J. F., puhuja, Pori, Sd.
Söderholm, K. G., tuom., H:ki, Rp. Koskinen, F. H., toim., Loi-
Valpas-Hänninen, E., toim. H:ki, ma, Sd.
Sd. Laine, J. V., puusep., Pori, Sd.
Wrede, R. A., sen., H:ki, Rp. Lautasalo, J., torpp., Ikaal., Sd.
Turun läänin etel. vaalipiiri. Paasikivi, J. K., sen., H:ki, Sp.
Aalle, Iida, H:ki, Sd. Rantanen, F., kirvesm. Kokem. Sd.
Annala, V., ratav., Maaria, Sd. Saarinen, K. A., ins., Tyrvää, Sd.
Aschan, O., prof., H:ki, Rp. Seppä-Murto, J. T., torpp., Tyr-
vää, Sp.
v. Born, M., vaphra, Pernaja, Rp. Setälä, E. N., prof., H:ki, Ns.
Eloranta, E., torpp., Karjala, Sd. Tanner, V., toim., H:ki, Sd.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri.

Astala, J., maanv., Urjala, Ns.
Danielson-Kalmar, J. R., sen.,
 H:ki, Sp.
Eloranta, J. V., toim., H:ki, Sd.
Jokinen, Alma, rva, H:linna, Sd.
Jokinen, V., toim., H:linna, Sd.
Kaivamo, A. Osw., sen., prof.,
 Hattula, Sp.
Kopila, K., torpp., Jokioin., Sd.
Salmi, Hulda, optr., Hollola, Sd.
Sivenius, A., toim., Lahti, Sd.
Virkkunen, A. H., ylitark., H:ki,
 Sp.

Vuolijoki, S., maist., H:ki, Sd.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri.

Halonen, A., toim., T're, Sd.
Häyrynen, H., satulas., Jämsä, Sd.
Kaakko-oja, K., torpp., Teisko, Sp.
Lumio, K. I., kauppan., Pirkkala, Sd.
Murros, K., toim., Tampere, Sd.
Nevanlinna, E., tri H:ki, Sp.
Pohjola, J. K., toim., T're, Sd.
Saarinen, E., suut., T're, Sd.
Teikkä, N., kaupanh., Tottijärvi, Sd.
Viljakainen, K., toim., H:ki, Ns.
Yrjö-Koskinen, E. S., vaphra,
 reht. Tampere, Sp.

Viipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Airola, M., toim., Viipuri, Sd.
Arajärvi, J., joht., Tampere, Sp.
Castrén, Jon., tuom., H:ki, Ns.
Hullin, Tekla, tri, H:ki, Ns.
Kakriäinen, G. A., maanv., Viip.
 pit., Ml.
Kellosalmi, F., fakt., Kotka, Sd.
Kirves, J., viilaja, Viip. Sd.,

Paasivuori, M., kirvm., H:ki, Sd.
Pietinen, M., tehtail., Viip., Ns.
Pärssinen, Hilja, optr., Viip., Sd.
Riihelä, T., maanv., Luumäki, Ns.
Tulikoura, J., maanv., Vehkalahti, Sp.
Typpö, T., maanv., Virolahti, Sd.

Viipurin läänin itäinen vaalipiiri.

Arokallio, G., kirkhra, Kurkijoki, Ns.
Kaasalainen, A., tri, H:ki, Ns.
Kekki, M., agr., Vuoksenniska, Ns.
Kotonen, A., tuom., Svvala, Sd.
Leinonen, M., maanv., Jaakkima, Ml.
Oranen, E., maanv., Pyhäjärvi, Ml.
Poutiainen, M., maanv., Sortav.,
 Ml.
Pullinen, Erkki, agr., Antrea, Sp.
Pyhälä, K. K., maanv., Muolaa, Ml.
Relander, L., agr., Kurkijoki, Ml.
Repo, H., torpp., Parikkala, Sp.
Saarikivi, S., puusep., Sortav., Sd.
Svinhufvud, P. E., asess., Luumäki, Ns.
Turunen, O. V., vaihdem., Riirola, Sd.
Valavaara, N., toim., Viip., Sd.
Virkki, M., mäkityp., Terijoki, Sd.
Vuorivirta, O., past., Pyhäjär., Sp.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Anneberg, B., tuom., Mäntyh., Sp.
Eronen, O., torpp., Joroinen, Sd.
Huttunen, P., lampuoti, Rantasalmi, Sd.
Järvinen, J., opett., Varkaus, Sd.
Kannisto, A., puus., Mikkel, Sd.
Orasmaa, O., toim., Mikkel, Sd.
Peurakoski, J. O., joht., Pieksämäki, Sp.
Renvall, H., tri, H:ki, Ns.

Ripatti, J., maanv., Hirven-Turunen, M., torpptr., Tohmajärvi, Sd.
 salmi, Sp.

Savolainen, A., optr., Viipuri, Sd.
Soininen, M., prof., H:ki, Sp.
Tanntu, A., maanv., Hirvensalmi, Ns.
Valjakka, A., kirjalt., Mikkel, Sd.
Ahesson, E. G., koll., Mikkel, Ns.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri.

Aakula, Pekka, op., Kuopio, Sd.
Boman, V., siht., Kuopio, Sd.
Hahl, E., agr., Iisalmi, Ml.
Homén, Th., prof., H:ki, Ns.
Hämäläinen, K., toim., Kuop., Sd.
Kiiskinen, A., ompel., Viip., Sd.
Kääriäinen, H., torpp., Iisalmi, Sd.
Löthman, Tilda, optr., Pieksämäki, Ns.
Miettinen O., vuokr., Tuusniemi, Sd.
Nylander, H., ylitark., H:ki, Ns.
Salo, A., maalar, Iisalmi, Sd.
Snellman, J., maanv., Karttula, Ns.
Vainio, V., kaupanh., Rautalampi, Sd.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri.

Koponen, A., levys., Pielisjärvi, Sd.
Kronqvist, E., maal., Nurmes, Sd.
Kurkinen, S., työm., Luopioinen, Sd.
Lonkainen, M., torpp., Tohmajärvi, Sd.
Pennanen, P., maanv., Kesälahti, Ns.
Puhakka, O., maanv., Liperi, Ns.
Rautapää, H., sen., tri, H:ki, Sp.
Sainio, J. W., leip., Joensuu, Sd.
Talas, O., tri, H:ki, Ns.
Tikkaanen, P., puusep., J:suu, Sd.

Vaasan läänin itäinen vaalipiiri.

Etelämäki, J., op., Viitasaari, Sd.
Kautto, J., maanv., Saarijärvi, Sd.
Koivisto, A., maanv., Kuortane, Sp.
Koshelin, K. V., agr., J:kylä, Ns.
Latvala, M., vuokr., Vimpeli, Ml.
Listo, A. A., esittsiht., H:ki, Sp.
Mäkelä, S., maanv., Vimpeli, Sd.
Mänty, K., vahtim., J:kylä, Sd.
Rantanen, S., torpp., Keuruu, Sd.
Tuomi, O., toim., J:kylä, Sd.
Varvikko, K. J., kauppan., Kars-tula, Sp.

Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri.

Atkio, Santeri, kirj., Laihia, Ml.
Estlander, E., prof., H:ki, Rp.
Granfelt, George, tri, H:ki, Rp.
Gädda, G., maanv., Mustasaari, Rp.
Honkajuuri, M., tuom., Ilmajoki, Sp.
Lanne, K., maanv., Ilmajoki, Sp.
Mäki, J., maanv., Ilmajoki, Sd.
Neovius, A., tri, H:ki, Rp.
Nordlund, K. I., past., Närpöö, Rp.
Saari, K., op., Kurikka, Sd.
v. Troil, E., asess., Vaasa, Rp.
Yrjö-Koskinen, Y. K., ylijohnt.,
 H:ki, Sp.

Vaasan läänin pohjoinen vaalipiiri.

Björk, M. V., tuom., Viip., Rp.
Bäck, A. J., kirkhra, Vöyri, Rp.
Grottenfelt, J., prokur., H:ki, Rp.
Inbovr, J., lautam., P:rsaari, Rp.
Lahdensuo, O., maanv., Lapua, Ml.
Malhamäki, J., maanv., Ylis-taro, Sp.

Malmivaara, W., kirkhra, La- *Lagerlöf, A.*, tuom., Raahe, Sp.
pua, Sp. *Leino, A.*, ratamest., Kannus, Ml.
Storbjörk, J., lautam., Kruunu- *Mäkelin, Y.*, toim., Oulu, Sd.
pyy, Rp. *Saastasti, F.*, agr., Kempele, Ml.
Tokoi, O., maanv., Kannus, Sd. *Törmä, H.*, tal.hoit., Oulu, Sd.
Torppa, J., maanv., Veteli, Sp. *Vahe, I.*, maanv., Haapavesi, Sp.

Oulun läänin eteläinen vaalipiiri.

Castrén, A., porm., Oulu, Ns. *Ahmavaara, P.*, maanv., Ii, Ns.
Haapanen, S., op., Hyrynsalmi, *Herrala, H.*, ompelij., Kemi, Sd.
Sp. *Junes, A.*, maanv., Alatornio, Ml.
Heikkinen, J. A., maanv., Hy- *Lehtonen, F.*, seppä, Kemi, Sd.
rynsalmi, Ml. *Lohi, K.*, maanv., Pudasjärvi, Ml.
Hoikka, M. V., seppä, Oulu, Sd. *Vaarala, J.*, maanv., Kuusamo, Sp.
Kallio, K., maanv., Nivala, Ml.
Karhi, O., maanv., Oulu, Ml.
Komu, J. A., toim., Oulu, Sd. *Fränti, A.*, op., Kittilä, Ns.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Lapinmaan vaalipiiri.

Tähänastiset eduskuntavaalit.

	1907	1908	1909	1910
Sosialidemokr. puolue	329,946	310,048	337,685	312,000
Suomalainen	243,573	205,577	199,920	172,344
Nuorsuomal.	121,604	114,755	122,770	111,604
Ruotsalainen	112,267	103,289	104,191	106,002
Maalaisliitto	51,242	51,061	56,943	60,052
Kristill. työväki	13,801	21,311	25,259	17,296
Muita	18,557	1,701	1,703	372

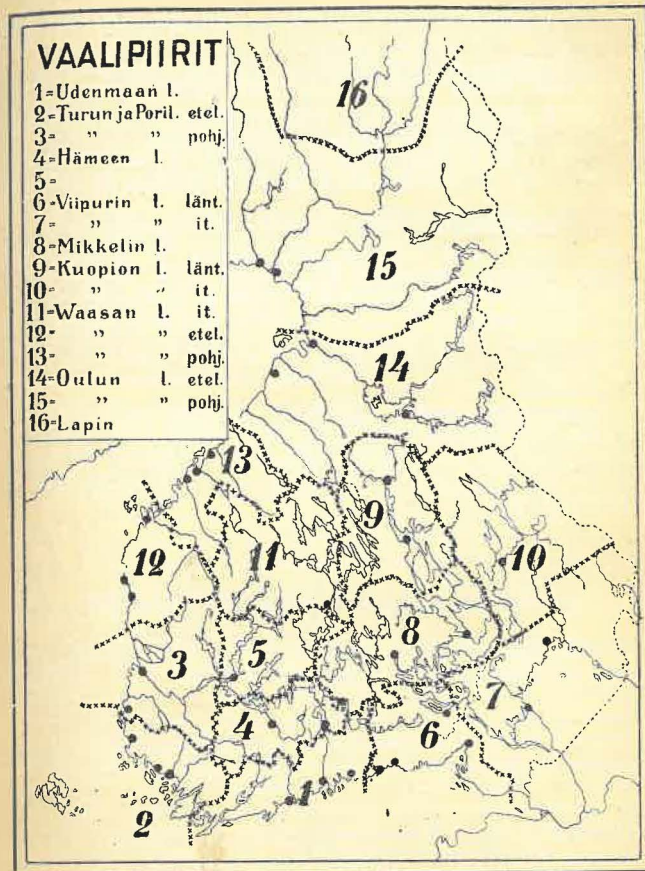
Yhteensä 890,990 807,742 846,471 779,670

(Seikkaperäisiä tietoja v:n 1907 ja 1908 vaaleista I, s. 192

—208 sekä v:n 1909 vaaleista II, s. 32 ja 79—93.)

Puolueitten voimasuhteet eduskunnassa.

vaalivuodet	Sos.dem. puolue	Suomal. puolue	Nuor-suom. puolue	Ruotsal. puolue	Maal. liitto	Krist. työvä.
1907	80	59	26	24	9	2
1908	83	54	27	25	9	2
1909	84	48	28	25	11	1
1910	86	49	28	26	11	1

Puoluehallintoja.

Sosialidemokratinen puolue: Kotkan puoluekokouksessa syyskuulla 1909 valittu hallinto: M. Paasivuori (puheenj.), M. Turkia (siht.), O. V. Kuusinen, A. B. Mäkelä, Hilja Pärssinen,

Miina Sillanpää (varajäs.), V. Tanner (varajäs.), J. Järvinen (varajäs.) ja V. Vuolijoki (varajäs.).

Suomalainen puolue: Puoluekokouksessa Helsingissä touku-kuulla 1908 valittu hallinto (varsinaiset jäsenet): J. K. Paasikivi, K. N. Rantakari, Y. K. Yrjö-Koskinen, J. R. Danielson-Kalmari, Aleksandra Gripenberg, August Hjelt, A. Listo, E. Nevanlinna, K. A. Paloheimo, O. Hallstén, Kaarlo Koskimies, H. Rautapää, O. A. Hainari, S. Sario, L. Ingman ja F. Nummivuori.

Nuorsuomalainen puolue: Viipurin puoluekokouksessa huhtikuulla 1910 valittu hallinto: ylitarkastaja U. Brander, ins. Jalmari Castrén, senaattori K. Castrén, tri Z. Castrén, prof. Rafael Erich, toimittaja Eero Erkko, prof. K. Grotenfelt, yliopp. Arvo Inkilä, opett. A. H. Karvonen, tri F. O. Liljus, yliopp. A. J. Nikula, nti Alli Nissinen, ylitarkast. H. Nylander, rakennusmest. K. J. Rousti, senaatt. O. Stenroth, tri O. Talas, joht. E. W. Walldén ja opitar Olga Oinola.

Ruotsalainen puolue: Helsingin puoluekokouksessa toukokuulla 1910 valitut: tri A. Lille, tri O. Rosenqvist, ins. Hugo Lindberg, kirjalt. A. Tallroth, valtioneuvotar Emma Saltzman, toht. K. von Alffhan, prof. O. Aschan, hra S. Ehrstedt, toht. G. Granfelt ja prof. U. Lindelöf.

Vaalipiirien keskuslautakuntain puheenjohtajat.

Uudenmaan läänin vaalipiiri: maist. Onni Hallstén (Helsinki). — Turun l. etel. vp.: hovioik. notari V. K. Snellman (Turku). — Turun l. pohj. vp.: varatuom. L. Paalanen (Turku). — Hämeen l. etel. vp.: lääninrah.hoit. O. V. Vannas (Helsinki). — Hämeen l. pohj. vp.: kansanop. joht. R. Saikku (Sääksmäki). — Viipurin l. länt. vp.: hovioik. notari E. Stenius (Viipuri). — Viipurin l. itäinen vp.: toht. Uno Saxén (Viip.). — Mikkelin l. vp.: lehtori Aleks. Lilja (Mikkeli). — Kuopion l. länt. vp.: pankinkomis. A. O. Vallenius (Kuopio). — Kuopion l. it. vp.: maanvilj. O. Pennanen (Kesälahti). — Vaasan l. itäinen vp.: hovioik. viskaali vapaahra E. Palmén (Vaasa). — Vaasan l. etel. vp.: hovioik. assess. A. Cederberg (Vaasa). — Vaasan l. pohj. vp.: maanvilj. neuvos E. Björkenheim (Orismala). — Oulun l. etel. vp.: rehtori S. Dahlström (Oulu). — Oulun l. pohj. vp.: rehtori J. U. Nordberg (Tornio).

Eduskunnan v. 1910 käsittelemiä asioita.

Varsinaisella istuntokaudella helmik. — toukok. 1910 eduskunnan ratkaisemat tärkeimmät asiat olivat seuraavat:

Laadittiin vastaus valtakunnanlainsäädäntöasiassa.

Tehtiin anomukset nykyisen hallitusjärjestelmän muuttamisesta sekä luotsilaitosta vastaan tähdättyjen suunnitelmien johdosta.

Hyljättiin ne hallituksen raha-asialliset esitykset, jotka olivat yhteydessä sotilasasian kanssa.

Oppivelvollisuusasia ratkaistiin.

Tehtiin anomus, joka koski työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusasian järjestämistä.

Päätettiin kyytilaki.

Käsiteltiin kysymys kruununmailla asuvien torpparien oikeudellisen aseman parantamisesta.

Tehtiin anomus virkamiesasiassa.

Muutettiin eräitä perintökaaren ja ulosottolain pykäläiä.

Anottiin 150,000 mk:n vuotuista määrärahaa maalaiskansakoululasten ravinto- ja vaatetusavustusta varten, 100,000 mk:n määrärahaa pikku- ja kiertokoulujen opettajien palkkauksen avustamiseksi ja opetusvälineiden hankkimiseksi niihin kouluihin, 300,000 mk:n kannatusta työväenopistoille, 400,000 mk:n vuosittain jaettavaksi tasan tuberkulosin vastustamisyhdistykselle sekä n. s. keräystoimikunnalle, 50,000 mk. siveellisyystyön avustamiseksi maamme suurimmassa kaupungeissa ja vielä 10,000 mk. kotiseutututkimuksen edistämiseksi.

Paloviinaverot ja mallasuostunta pysytettiin entisellään (edellinen 2 mk litralta ja jälkimäinen 8 mk kymmeneltä mallaskilolta).

Hyljättiin eduskuntaesitys viljelyspakosta. Samoin raukesi kysymys palkkaussäännön poistamisesta.

Tehtiin välikysymyksiä: 1) uusien kunnallisetustusten viipymisestä, 2) siitä millä perusteilla hallitus kumosi juovutusjuomien rautatiellä kuljettamista koskevat kieltomääräykset, sekä 3) siitä, että vaalilippuja oli edellisten vaalien aikana huolimattomasti toimitettu Suur- ja Tytärsaarille. Senaatti ei vastannut yhteenkään näistä välikysymyksistä.

Vilimääräisillä valtiopäivillä syksyllä 1910 eduskunta ei suostunut käsittelemään sille jätettyjä valtakunnanlainsäädäntöjärjestykseen kuuluvia asioita. Valtiopäivien päätös aiheutti eduskunnan hajoituksen.

Tietoja kansaneduskunnista eri maissa.

Eduskunnan nimi tai luonne	Ylähuone		Alahuone tai eduskunta kokonaisuudessaan	
	Nimi	Edust. luku	Nimi	Edust. luku
Alankomaat	Stätes General	1-nen kamari	2-nen kamari	100
Belgia	Parlamentti	Senaatti	Edustajahuone	166
Englanti	"	Ylähuone	Alahuone	670
Espanja	Kortes	Senaatti	Edustajahuone	406
Italia	Parlamentti	360	"	508
Itävalta	Valtiopäivät	358	"	425
Japani	Parlamentti	Herrain huone ylj. 400	"	379
Kreikka	Bulee	Ylähuone	Bulee	235
Norja	Suurikärjät	—	Suurikärjät	123
Portugali	Kortes	—	Edustajahuone	148
Ranska	Parlamentti	Ylähuone	"	584
Rumania	"	Senaatti	"	183
Ruotsi	Valtiopäivät	1-nen kamari	2-nen kamari	230
Saksa	"	—	Reichstag	397
Serbia	Skupshina	—	Skupshina	160
Suomi	Eduskunta	—	Eduskunta	200
Sveitsi	Parlamentti	—	Nationalrath	167
Tanska	Valtiopäivät	44	Folketing	114
Unkari	Parlamentti	223	Alahuone	453
Venäjä	"	98 vai. 25 rpi. päiv.	Duma	524
Vuodysvaalit	Kongressi	92	Edustajahuone	386

1-n kamarin jäsenet valitaan 9 vksi, 2:n 4 vksi. Senaatin jäs. valit. 8ksi, e. 1:n 4 vksi. Kok. marrask. vähint. 40 pksi. Alahuoneen jäs. valitaan 7 vksi. Kok. helmik. puoliväl. elok. loppuun Edust. valitaan 5 vksi. Edust. valitaan 6 vksi. Edust. valitaan 4 vksi. Kokoon 14 p. marrask. Kok. 10/10 vähint. 2 kksi. Isunnot. 9-kunkautaisia. Edust. valit. 4 vksi. Kok. toisena tiist. tam-mik. vähint. 5 kksi. Senaattorit valitaan 8, edustajat 4 vksi. 1-n kamarin jäs. valitaan 9, 2:n 3 vksi. Edust. valitaan 5 vksi. Kokoon 1 p. lokak. Kok. 1 p. helmik. 3 kksi. Kok. lokak. ensi maanant. vähint. 2 kuuk. Ed. val. 5 vuodeksi. Sen. 6 vksi, ed. 2 vksi.

Erinäisten lakien ja asetusten antopäivät.

- 1858, maalisk. 29 p. Vekselisääntö.
 1864, marrask. 24 p. Asetus kommandiittiyhtiöistä.
 " jouluk. 19 p. Asetus tilusten rauhoittamisesta.
 1865, tammik. 30 p. Palkkaussääntö.
 " helmik. 20 p. Asetus suomenkielen asettamisesta maan oikeus- ja virkakunnissa käytettäväksi.
 1866, toukok. 11 p. Aset. kansakoulutoimen järjestämisestä.
 1867, toukok. 31 p. Paimoasetus.
 1868, marrask. 9 p. Konkursisääntö.
 " " " Asetus kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen.
 1869, jouluk. 6 p. Kirkkolaki.
 1872, elok. 8 p. Asetus alkeisoppilaitosten järjestämisestä.
 1873, maalisk. 24 p. Asetus metsäntuotteiden lauttaamisesta.
 " kesäk. 9 p. Merilaki.
 " jouluk. 8 p. Asetus kunnallishallituksesta kaupungeissa.
 1875, huhtik. 5 p. Sääntö rapujen pyynnistä ja rauhoituksesta.
 1877, lokak. 9 p. Asetus ruudin valmistuksesta, varastossa pidosta, myymisestä ja kuljetuksesta.
 1879, maalisk. 17 p. Vaivaishoitoasetus.
 " " 31 p. Elinkeinolaki.
 " helmik. 19 p. Asetus matkustajahöyrylaivoista.
 " jouluk. 22 p. Terveystoimitus.
 1880, maalisk. 15 p. Asetus kirjailijain ja taiteilijain oikeudesta työnsä tuotteisiin.
 Asetus koskeva toimenpitoja yhdenvertaisuuden perille saattamiseksi ruotsin ja suomen kielten käyttämisessä tuomioistuimissa ja virastoissa.
 1881, toukok. 9 p.

- 1881, toukok. 9 p. Julistus koskeva laajennettua oikeutta suomenkielen käyttämiseen tuomioistuimissa ja virastoissa.
- 1883, tammik. 15 p. Asetus teitten ja siltain tekemisestä ja kunnossapitamisesta maalla.
- ” ” ” Asetus toimituskirjojen lunastuksesta ja toimituspalkkiosta.
- ” huhtik. 2 p. Asetus muinaisaikaisten muistomerkkien rauhoittamisesta ja suojelemisesta.
- ” ” ” Asetus irtolaisista.
- ” ” ” Asetus mallasjuomien myymisestä ja anniskelemisesta.
- ” kesäk. 6 p. Asetus asukasoikeudesta kruunun tiloilla.
- ” marrask. 12 p. Asetus kyydinpidosta ja kestikievaritaloista.
- ” jouluk. 17 p. Rokotusasetus.
- ” jouluk. 29 p. Asetus ruotsin- ja suomenkielten käyttämisestä erinäisissä tuomioistuimissa ja virastoissa.
- 1884, tammik. 15 p. Ohjesääntö rokotukselle.
- 1885, marrask. 17 p. Asetus keinotekoisten kivennäisvesien valmistuksesta ja myynnistä.
- 1886, tammik. 25 p. Asetus kihlakunnan lautakunnasta.
- ” toukok. 10 p. Asetus pankkilikkeestä, jota yhtiö harjoittaa.
- ” ” 24 p. Asetus postisäästöpankista.
- ” heinäk. 16 p. Asetus mitoista ja painoista (metrimittain käyttämisestä).
- ” elok. 5 p. Asetus papiston palkkauksen järjestämisestä.
- ” syysk. 3 p. Metsälaki.
- ” jouluk. 23 p. Julistus niistä ehdoista, joilla telefoni-johtoja saadaan asettaa ja käyttää.
- ” ” 22 p. Tullitaksat.
- 1887, jouluk. 30 p. Tullisääntö.
- 1888, tammik. 24 p. Asetus rohdoskaupasta.
- ” huhtik. 11 p. Asetus höyrypannuista.
- 1889, helmik. 11 p. Asetus tavaraleimain suojelemisesta.
- ” huhtik. 15 p. Laki aviopuolisoiden omaisuus- ja velkasuhteista.
- ” ” ” Aset. teollis työntekijäin suojelemisesta.
- ” marrask. 11 p. Eriuskolaislaki.
- ” ” ” Asetus laivarekisteristä.
- ” jouluk. 19 p. Rikoslaki.

- 1889, jouluk. 21 p. Johtosääntö ammattitarkastajalle.
- 1890, helmik. 18 p. Aset. lääkärinammatin harjoittamisesta.
- 1891, helmik. 16 p. Matkustussääntö.
- 1892, kesäk. 9 p. Paloviina-asetus.
- ” heinäk. 19 p. Asetukset kirkon ja pappilan rakentamisista sekä asetus papiston virkataloista.
- 1894, huhtik. 10 p. Asetus henkikirjoituksesta.
- 1895, toukok. 2 p. Laki osakeyhtiöistä.
- ” ” ” Asetus kaupparekisteristä, toiminimistä ja prokurasta.
- ” ” ” Asetus eräistä viinien ja muitten miedompien väkijuomien kaupan rajoituksista.
- ” kesäk. 12 p. Asetus maatilojen osittamisesta.
- ” kesäk. 19 p. Asetus ja julistus säästöpankeista.
- ” jouluk. 3 p. Ulosottolaki.
- ” jouluk. 5 p. Tapaturmavakuutuslaki.
- 1896, maalisk. 23 p. Johtosääntö maatilojen osittamisesta.
- ” huhtik. 13 p. Asetus sakko-osuuskien korvaamisesta asianomaiselle virkamiehelle.
- ” syysk. 9 p. Asetus tulenarkojen öljyjen ja nesteitten valmistamisesta, myynnistä ja kuljettamisesta.
- 1897, tammik. 14 p. Julistus oikeudesta veräjän pitämiseen maantiellä.
- ” maalisk. 1 p. Asetus vahingon korvaamisesta linnoitusesplanadipiirissä.
- ” toukok. 29 p. Asetus kauppasuhteista keisarikunnan ja Suomen välillä.
- ” heinäk. 15 p. Arvojärjestys.
- ” syysk. 2 p. Asetus työntekijäin apukassoista.
- 1898, tammik. 21 p. Asetus patenttioikeudesta.
- ” helmik. 19 p. Laki rautatiekäytöstä johtuvan vahingon vastuusta.
- ” maalisk. 22 p. Asetus vapaiehtoisista huutokaupoista.
- ” huhtik. 19 p. Panttilainausliikkeen harjoittamisesta.
- ” toukok. 24 p. Asetus ylempien kansakoulujen perustamisen edistämisestä.
- ” kesäk. 15 p. Asetus maalaiskuntain kunnallishallinnosta.
- ” kesäk. 15 p. Taajaväkisistä maalaisyhdyksunnista.
- ” kesäk. 22 p. Edesvastuusta valtiosalaisuuksien ilmailmisesta.

- 1898 heinäk. 14 p. Laki kiinteän omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen.
- „ elok. 4 p. Julistus muuttamisesta yhdestä seurakunnasta toiseen.
- „ „ 19 p. Holhouslaki.
- „ „ „ Sakkopäätöksen täytäntöönpanosta.
- „ lokak. 20 p. Metsästysasetus.
- 1901, huhtik. 11 p. Laki sähkölaitoksista valonsyönnittämistä tahi voiman siirtoa varten.
- „ „ 22 p. Asetus lukkarien ja urkurien palkkauksen järjestämisestä.
- „ „ 23 p. Laki kadonneen henkilön kuolleeksi julistamisesta.
- „ heinäk. 10 p. Osuustoimintalaki.
- „ „ „ Asetus toisen maalla kasvavan metsän kiinnittämisestä.
- „ elok. 8 p. Aset. keinotek. lannoitusaineitten, rehuvain sekä siementavarain kaupasta.
- „ „ 14 p. Laki asiakirjain kuolettamisesta.
- „ „ „ Muutettuja määräyksiä tuomioistuimesta riita-asioissa.
- „ syysk. 7 p. Asetus haastomiehistä.
- 1902, kesäk. 19 p. Asetus suomen ja ruotsinkielen käyttämisestä.
- „ „ „ Laki maanvuokrasta maalla.
- „ heinäk. 23 p. Laki välirajasta vedessä.
- „ „ 23 p. Vesioikeuslaki y. m. siihen kuuluvia asetuksia.
- „ „ „ Kalastussääntö.
- „ elok. 7 p. Vuokramiehen oikeuden turvaamisesta kruununtilaa perinnöksi ostettaessa.
- „ elok. 14 p. Asetus kotieläinten teurastamisesta.
- 1904, tammik. 28 p. Asetus tarttuvien kotieläintautien ehkäisemisestä.
- 1906, heinäk. 20 p. Valtiopäiväjärjestys ja vaalilaki.
- 1907, helmik. 20 p. Laki yleisistä kokouksista.
- 1908, huhtik. 17 p. Laki paloapuyhtiöistä.
- „ kesäk. 4 p. Laki työstä leipomoissa.
- 1909, maalisk. 12 p. Torpparilaki.

Väkijuomain kuljetus rautateillä.

Senaatti on 24 p. maalisk. 1910 kumonnut ne väkijuomain ja viinien kuljettamista Suomen valtionrautateilla koskevat määräykset, jotka Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaan tammikuun 23 p:ltä 1909 on otettu sanotuille rautateille tammikuun 21 p:nä 1897 annetun liikenneohjesäännön 72 §:n a) kohtaan.

Yhdistetyt karjanhoitaja- ja meijerikoulut.

Niiden muutosten mukaisesti, mitä asetuksessa 22 p:ltä huhtik. 1910 on tehty 24 p. heinäk. 1902 annettuun karjanhoidon ja meijerialouden opetusta Suomessa koskevaan julistukseen, on senaatti 12 p. toukok. 1910 laatinut näiden koulujen ohjesääntöön seuraavat muutokset:

(32 §.) Yhdistetyn karjanhoitaja- ja meijerikoulun voimassa pitämiseksi saa koulutilan omistaja vuotuisena valtioapuna 1,200 markkaa ja sen lisäksi korvauksena oppilasten elatuksesta 250 markkaa kutakin oppilasta kohti. Valtioavun määrää Maanviljelyshallitus edeltäkin maksettavaksi kultakin puolelta vuodelta asianomaisen talous- tai maanviljelysseuran tilauksesta ja saatuaan todistuksen koulussa olevien oppilasten lukumäärästä.

(33 §.) Jokaisen koulun oppilasten luvun määrää Maanviljelyshallitus karjaston suuruuden ja meijerissä käytettävän maitomäärän mukaan sillä tilalla, jolle koulu on sijoitettu, siten että kutakin oppilasta kohti tulee noin 10 lypsävää lehmää, mutta että sitäpaitsi kouluun voidaan harkinnan mukaan ottaa lisää oppilaita sanotun maitomäärän sekä tilalla elätettävien sikojen ja nuoren karjan luvun perusteella, huomioonottamalla kuitenkin ettei oppilasten lukumäärä nouse yli 20.

(35 §.) Opetus yhdistetyssä karjanhoitaja- ja meijerikoulussa on siten järjestettävä, että ensimmäisellä vuosikurssilla huomiota pääasiallisesti omistetaan käytännöllisille harjoituksille ja tietopuolista opetusta annetaan talven aikana 1—2 tuntia päivässä sekä että toisella vuosikurssilla annetaan enemmän tietopuolista opetusta, ainakin 3 tuntia päivässä talven aikana, kuin myöskin että tietopuolisen opetuksen yhteydessä aika ajoin oppilasten kanssa pidetään käytännöllisiä harjoituksia sekä koulutilaa, karjaa ja meijerioloja koskevia kuulusteluja.

Mikäli muuten koskee opetusta sanotuissa kouluissa, niiden hallintoa ja hoitoa, opettajia niissä sekä oppilasten ylläpitoa, vel-

vollisuuksia ja heidän koulusta erottamistaan, vuositutkintoja ynnä muita seikkoja, on niistä soveltuviissa kohdin voimassa mitä tässä ylempänä karjanhoitajakouluista ja alemmista meijeri-kouluista on säädetty.

Ohjesääntö Lepaan puutarhaopistolle.

Senaatti on 28 p. toukok. 1909 annetun, »Carl Fredrik Packalénin säädös» nimisen puutarhaopiston perustamista Tyrvännön kappelissa olevalle Stjernerundin eli Lepaan tilalle koskevan asetuksen mukaisesti, 12 p. toukok. 1910 vahvistanut mainitulle opistolle ohjesäännön, jonka tärkeimmät pykälät kuuluvat seuraavasti:

6 §. Hedelmäviljelyksen opettaja on hedelmäviljelyksen neuvojana eli valtionpomologina velvollinen m. m.:

asianomaisille viranomaisille sekä talous- ja maanviljelys-seuroille antamaan lausuntoja alaansa kuuluvissa asioissa; antamaan neuvoja hedelmäviljelyksen järjestämisessä mainituille seuroille ja yleisille laitoksille, kuten puutarha-, maamies- ja maanviljelyskouluille sekä seminaareille;

avustamaan alaansa kuuluvien esitelmien pidossa kursseilla, joita toimeenpannaan puutarhanneuvot, kansakoulunopettajia y. m. varten;

7 §. Yleisen puutarhanhoidon opettaja on velvollinen toimimaan puutarhakonsulenttina niiden määräysten mukaan, jotka maanviljelyshallitus antaa.

8 §. Opetusta antavat opettajat allamainittavissa aineissa: yleisen puutarhanhoidon opettaja tähän kuuluvissa aineissa ja samoin hedelmäviljelyksen (pomologian) opettaja alaansa kuuluvissa aineissa; sekä

luonnontieteiden opettaja; kasviopissa sekä fysiikan (siihen luettuna myös maanviljelysfysiikka), kemian (siihen luettuna myös maanviljelyskemia), mineralogian, geologian ja entomologian perusteissa.

Opetus piirustuksessa, aine- ja asioimiskirjoituksessa kuin myös punituksessa ja kenttämittauksessa sekä kirjanpidossa jaetaan harkinnan mukaan eri opettajien kesken.

Opiston puutarhurin tulee asianomaisen ammattiopettajan valvonnalla opastaa oppilaita kaikissa puutarhoissa, taimitarhoissa ja kasvihuoneissa tehtävissä käytännöllisissä töissä.

9 §. Opetukseen kuuluu: 1) luentoja, joita opettajat pitävät opettajakunnan laatiman ja maanviljelyshallituksen vahvistaman yleisen opetussuunnitelman mukaan, valaisten esitystään

esineitten, kuvien tai piirustusten näyttämällä ja kokeilla; 2) säännöllisiä, jaksottaisia kertauskuulusteluja; 3) kirjallisia tehtäviä; 4) harjoituksia piirustuksessa, kenttämittauksessa, punituksessa sekä puutarhasuunnitelmien teossa, kasvien ja sementin tutkimisessa, veisto- ja sitomotöiden suorittamisessa y. m.; 5) osanotto kaikkien puutarhassa, taimitarhoissa ja kasvihuoneissa tehtävien töiden suorittamiseen; sekä 6) havainnollisia selityksiä ja retkeilyjä.

11 §. Päästäksensä vakinaiseksi oppilaaksi opistoon tulee hakijan esittää todistus siitä: että hän on täyttänyt 18 vuotta ja on hyvämaineinen; ett'ei häntä vaivaa tarttuva tauti; että hänellä on holhoojan tai edusmiehen suostumus, jos hakija on alaikäinen; että hän on suorittanut viiden luokan kurssin lyseossa tahi omaa vastaavat tiedot sekä vähintään kahden vuoden ajan on todenteolla ollut mukana puutarhanhoidossa esiintyvissä askareissa, tahi myös että hakija, joka hyvillä arvosanoilla on päättänyt oppijakson kaksivuotisessa alemmassa puutarhakoulussa ja sen jälkeen vähintään yhden vuoden ajan on tehokkaasti ottanut osaa käytännöllisiin puutarhatöihin, omaa maanviljelyshallituksen lähemmin vahvistaman määrän tietoja luonnontieteissä.

12 §. Vakainainen oppilas saa opistossa ollessaan lämpimän asunnon ynnä valaistuksen, vuoteen patjoineen sekä tarpeelliset huonekalut, mutta kustantaa itse ruokansa.

13 §. Päästäkseen ylimääräiseksi oppilaaksi opistoon tulee hakijan esittää, paitsi samanlaisia todistuksia iästä, hyvästä maineesta, terveydestä, holhoojan tai edusmiehen suostumuksesta sekä edellä käyvästä harjoittelusta, joita 11 §:n mukaan vaaditaan vakinaiseksi oppilaaksi pyrkivältä, myös todistus siitä että hän omaa sellaiset maanviljelyshallituksen lähemmin määrämät tarpeelliset tiedot, että hänen katsotaan voivan seurata opetusta haittaamatta vakinaisten oppilaiden opinnoita.

14 §. Ylimääräinen oppilas saa säännöllistä opetusta ainoastaan talvikuukausien aikana eikä hän ole oikeutettu maksutomaan asuntoon.

16 §. Voidakseen saada täydellisen päästötodistuksen tulee varsinaisen oppilaan suorittaa suulliset ja kirjalliset tutkinnot opetusohjelmassa lähemmin määrättyissä aineissa ja tällöin saatua siinä niinkään määrätty arvolauseiden keskimäärä.

Ylimääräiselle oppilaalle annettakoon vain ylimalkainen todistus hänen osoittamastaan käytöksestä, harrastuksesta ja edistyksestä; ja on tähän todistukseen myös merkittävä aika, jonka hän on opistossa opetusta seurannut.

Leimasuostunnasta 1911.

I Luku. Leimasuostunnan suorittamisvelvollisuudesta ja maksuperusteista.

1 §. Seuraavat virastojen ja viranomaisten toimituskirjat on varustettava leimalla alla olevan taksan mukaan:

Arvokirja, valtakirja, pöytäkirjanote y. m.

1) jolla nimi tai arvo, todellisen viran sitä seuraamatta, annetaan: a) sille, jolla on tai on ollut valtion, kirkon tai sellainen kunnan virka, johon valtion viranomaisen antaa valtakirjan; kun arvonimi on 2 arvoluokassa 600 mk., 3 arvol. 500 mk., 4 arvol. 400 mk., 5 arvol. 325 mk., 6 arvol. 250 mk., 7 arvol. 200 mk., 8 arvol. 175 mk., 9 arvol. 100 mk., 10 arvol. 70 mk., 11 arvol. 60 mk., 12 arvol. 45 mk., 13 arvol. 35 mk., 14 arvol. 25 mk., rovastiin ja sotarovastiin arvo 180 mk., nimipastorin arvo 30 mk., muu arvojärjestyksessä mainitsemaan arvonimi 15 mk.; b) sille, jolla ei ole eikä ole ollut edellisessä kohdassa mainittua virkaa, kolminkertaiseen määrään siitä mitä siinä kohdassa on sanottu; 2) jolla annetaan aatelinen arvo 1,000 mk., vapaaherran arvo 2,000 mk., kreivin arvo 3,000 mk.;

3) jolla annetaan oikeus tulla vastaanotetuksi Suomen ritarihuoneeseen: muukalaiselle aateliselle suvulle 1,000 mk., muukalaiselle vapaaherran suvulle 2,000 mk., muukalaiselle kreivin suvulle 3,000 mk., ulkomaiselle aatelismiehelle jo vastaanotettuun sukuun 800 mk.;

4) jolla vahvistetaan vaakuna tai vaakunan muutos 150 mk.

Eläkekirja, jolla eläke eli vuotuinen apuraha valtion varoista annetaan: 1) vakinaisena eläkkeenä, 1 prosentti sen vuotuisesta määrästä; 2) ylimääräisenä eläkkeenä: kun eläke on korkeintaan 2,000 markkaa, 5 prosenttia sen määrästä, kun eläke on suurempi, 5 prosenttia 2,000 markasta ja 10 prosenttia eläkkeen muusta osasta. Jos eläke ei ole 500 markkaa suurempi, on eläkekirja leimaverosta vapaa. Erikoinen kirja eli lupapäätös apteekin perustamiseen tai apteekioikeuden siirtämiseen: kaupungissa 100 mk., maaseudulla 50 mk.

Leimasta, jolla apteekioikeuden luovutuskirja on varustettava, säädetään 2 §:ssä. Kansalaiskirja kansalaisoikeuden saamiseksi 20 mk. Lahjoituskirja eli päätös lahjoituksesta, lainan helpotuksesta sekä avusta, joka valtion varoista annetaan kun lahjan arvo on 500 mk:aa suurempi, 5 % lahjan arvosta. Lepojankirja 10 mk. Myyntikirja,

ulosottotoimin myydystä kiinteistöstä, laivasta ja muusta 2 §:ssä kauppakirjan kohdalla mainitusta omaisuudesta; sen leimaamisesta noudatettakoon mitä 2 §:ssä on kauppakirjasta säädetty. Passitus, paloviinan sekä muiden väkevämien tai miedompjen väkijuomain 5 mk. Patenttikirja 20 mk.

Resolutsioni, päätös tai pöytäkirjanote, jolla määrääjäksi myönnetään oikeus anniskella tai vähittäin myydä väkevempiä tai miedompia väkijuomia tai väkeviä mallassuomia, jokaiselta myyntipaikalta, koko vuodelta tai vuoden osalta 500 mk.; jolla määrättyksi tilaisuudeksi myönnetään oikeus anniskella sellaisia juomia, 100 mk.; jolla myönnetään lupa määrättyä tai vapaaehtoista maksua vastaan julkisesti antaa sirkus-, varietee- tai akrobaattinäytäntöjä, harjoittaa posetiivinsoittoa tai muuta katusoittoa, pitää karusellia, näytellä vahakuvia, kinematografikuvia, eläinkokeilua y. m.: a) jos lupa annetaan määrääjäksi, kultakin kuukaudesta tai kuukauden osalta: sirkus- ja varieteenäytännöistä 500 mk., muista yllämainituista näytännöistä ja karusellin pitämisestä 100 mk., posetiivinsoitosta ja muun katusoiton harjoittamisesta 3 mk.; b) jos lupa myönnetään määrättyiksi näytännöiksi, jokaisesta näytännöstä: sirkus- ja varieteenäytännöistä 50 mk., muista yllämainituista näytännöistä 10 mk.

Valtakirja, konstitutoriali tai muu toimituskirja, jolla asetetaan

A. Valtion, kirkon tai sellaiseen kunnan virkaan, johon valtion viranomaisen antaa valtakirjan, virkaa seuraavasta palkasta, palkkiosta, vuokratuloista ja pöytärahoista: kun palkka- edut ovat korkeintaan 2,000 mk., 2 %, kun ne ovat 2,000 mk. suuremmat, 4 %. Jos viransaajalla ennestään on virka, vähennetään siitä leimamaksusta, joka uudesta virasta olisi suoritettava, se leimamaksu, joka tämän asetuksen mukaan olisi edellisestä virasta menevä. Jos siirtäminen toiseen virkaan tapahtuu ilman hakemusta, ei leimamaksua suoriteta, eikä myöskään uudelleen määrättäessä toimittamaan virkaa, joka asetusten mukaisesti täytetään määrättyiksi vuosiksi. Määräyskirjasta sellaiseen ammattiin tahi toimitukseen valtion palveluksessa, josta ei vuosirahansäännössä ole määrättyä palkkiota tahi muita palkkaetuja, suoritetaan leimamaksua niinkuin muusta toimituskirjasta alempana tässä pykälässä säädetään. Kihlakunnantuomarin palkka- edut luetaan hänelle virasta erotessa tulevien täyden eläkkeen suuruisiksi ja kirkollisvirakautaan kuuluvien viranhaltijain palkka- edut tuomiokapitulun arvion mukaan.

B. Kansakoulunopettajan toimeen, 2 prosenttia palkka- edusta, jolloin maalaiskansakoulunopettajan palkka- edut lasketaan vuotuisen valtioavun suuruisiksi ja kaupunkien kansakoulun-

opettajien palkat yhtä suuriksi kuin palkat vastaavista viroista maalla.

Valtauskirja 20 mk.—**Muuttoimituskirjat, tuomiot, päätökset, resolutsionity. m.:** Senatintin ja sen toimituskuntain 5 mk. arkilta, hovioikeuksien 2 mk. 50 p. arkilta, lääninhallituksen 1 mk. arkilta, kihlakunnan-, maanjako- ja raastuvanoikeuksien sekä maistraattien ja järjestys-oikeuksien 50 p. arkilta. Leimasta vapaa on kuitenkin diaritodistus, jäljennös viranomaisen luona säilytetystä asiakirjasta, määräyskirja yhden viikon tai lyhyemmäksi ajaksi hoitamaan virkaa tai toimitusta, notariaattitodistus, passi matkaa varten ulkopuolelle Suomea, vastuuvaadintapäätös, virkaerokirja, kun ero hakemukset annetaan, sekä resolutsioni tai todistus, joka kirjoitetaan viranomaiselle annetulle asiakirjalle.

2 §. Alempana mainitut yksityisten välikirjat ja asiakirjat on varustettava leimalla seuraavin määrin:

Kauppakirja, lahjakirja, vaihtokirja taikka muu luovutuskirja kiinteästä omaisuudesta, kun lainhuudatusta haetaan: jos omaisuuden arvo on korkeintaan 25,000 markkaa, $\frac{1}{2}$ prosenttia kultakin täydeltä 100 markalta omaisuuden arvosta, ei kuitenkaan vähempään kuin 50 pennin määrään; jos omaisuuden arvo on 25,000 markkaa suurempi, 1 prosentti kultakin täydeltä 100 markalta omaisuuden arvosta. Jos useampia kiinteistöjä on yhdellä luovutuskirjalla luovutettu samalle vastaanottajalle, on se leimalla varustettava täyteen määrään, kun lainhuudatusta ensi kerran haetaan. Samansuuruinen leimamaksu on suoritettava samanlaisista asiakirjoista, jotka koskevat laivaa, kun se ilmoitetaan rekisteröitäväksi, tai kaupungissa olevaa vuokratonttia rakennuksineen, kun siirto viranomaiselle ilmoitetaan, taikka apteekki inventarioineen, kun siirto viranomaisen hyväksyttäväksi alistetaan. Kun omaisuuden arvo ei mainita tai kun arvo on ilmeisesti liian alhaiseksi määrätty, on luovutuskirja leimalla varustettava viranomaisen arvion mukaan. Jos omaisuus on useamman kerran luovutettu, ennenkuin lainhuudatusta haetaan tai siirto viranomaiselle ilmoitetaan, on jokainen luovutuskirja erikseen leimalla varustettava. Kuitenkin on ennen tammikuun 1 p:ää 1892 annettu luovutuskirja, joka oikeudelle näytetään aikaisemman omistajan tai haltijan saannon todistamiseksi, leimasta vapaa.

Metsänhakkukontrahfi, kun se tuodaan oikeuteen kiinnitettäväksi, hakkukoikeudesta ja metsänautinto-oikeudesta sovitun hinnan kokonaissummasta 1 %:n. Jos hakkukoikeuden vastike ei käy kontrahdista ilmi, leimataan metsänhakkukontrahfi kultakin täydeltä metsäalan hehtaarilta, johon hakkukoikeus on myönnetty, 2 markan määrään.

Perunkirjoituskirja, kun se rekisteröitäväksi tuodaan:

a) jos perinnönjättäjältä ei ole jäänyt jälkeen puolisoa, vaan rintaperillinen, kultakin täydeltä 100 markan määrältä:

1:ksi $\frac{2}{10}$ % säästöstä, kun se ei nouse 10,000 mk:aan; 2:ksi $\frac{3}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 10,000 mk., mutta ei nouse 20,000 mk:aan; 3:ksi $\frac{4}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 20,000 mk., mutta ei nouse 30,000 mk:aan; 4:ksi $\frac{5}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 30,000 mk. mutta ei nouse 40,000 mk:aan; 5:ksi $\frac{6}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 40,000 mk., mutta ei nouse 50,000 mk:aan; 6:ksi $\frac{7}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 50,000 mk., mutta ei nouse 65,000 mk:aan; 7:ksi $\frac{8}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 65,000 mk., mutta ei nouse 80,000 mk:aan; 8:ksi 1 % säästöstä, kun se on vähintään 80,000 mk., mutta ei nouse 100,000 mk:aan; 9:ksi 1 $\frac{2}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 100,000 mk., mutta ei nouse 150,000 mk:aan; 10:ksi 1 $\frac{8}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 150,000 mk., mutta ei nouse 200,000 mk:aan; 11:ksi 1 $\frac{8}{10}$ %^o, kun se on vähintään 200,000 mk. ja nouse 250,000 mk:aan; 12:ksi 2 $\frac{1}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 250,000 mk., mutta ei nouse 300,000 mk:aan; 13:ksi 2 $\frac{4}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 300,000 mk., mutta ei nouse 350,000 mk:aan; 14:ksi 2 $\frac{7}{10}$ % säästöstä, kun se on vähintään 350,000 mk., mutta ei nouse 400,000 mk:aan; 15:ksi 3 % säästöstä, kun se on vähintään 400,000 mk., mutta ei nouse 450,000 mk:aan; j. n. e. sekä 16:ksi 6 $\frac{6}{10}$ % säästöstä, kun se nousee 1,000,000 markkaan tai enempään. — Maksu on niin muodoin kultakin täydeltä 100 markalta säästöstä: 1:ssä luokassa Smk. —: 20, 2:ssa luokassa Smk. —: 30, 3:ssa luokassa Smk. —: 40, 4:ssä luokassa Smk. —: 50, 5:ssä luokassa Smk. —: 60, 6:ssa luokassa Smk. —: 70, 7:ssä luokassa Smk. —: 80, 8:ssa luokassa Smk. 1: —, 9:ssä luokassa Smk. 1: 20, 10:ssä luokassa Smk. 1: 50, 11:ssä luokassa Smk. 1: 80, 12:ssa luokassa Smk. 2: 10, 13:ssa luokassa Smk. 2: 40, 14:ssä luokassa Smk. 2: 70, 15:ssä luokassa Smk. 3: —, j. n. e. 27:ssä luokassa Smk. 6: 60. b) jos perinnönjättäjältä on jäänyt jälkeen puoliso, siihen katsomatta, onko rinta- tai muuta perillistä vai ei, ainoastaan puolet edellä olevassa taksassa mainitusta määrästä; c) jos perinnönjättäjältä ei ole jäänyt jälkeen puolisoa eikä rintaperillistä, vaan isä, äiti, veli, velipuoli, sisar, sirarpuoli tai veljen, velipuolen, sisaren tai sisarpuolen jälkeinen, taksassa mainittu määrä lisättyä 150 %:lla sekä, jos ainoastaan kaukaisempia tahi ei mitään perillisiä jää jälkeen, lisättyä 300 %:lla. Velvollisuus leimata perunkirjoituskirja säädettyyn määrään ulottuu ainoastaan siihen kappaleeseen kirjaa, joka on asianomaisene oikeuteen jätettävä, ja pitää

toiseen kappaleeseen, joka kuolinpesän osakkaille annetaan kaksin, kirjoitettaman todistus siitä, että asianomaisesti leimattu kappale on oikeuteen annettu. Kun perunkirjoituskirja annetaan sisään sinetillä suljettuna, pitää sen päällykseen olla kirjoitettu toimitusmestren todistus siitä, että kirja on leimattu säädettyyn määrään. Perunkirjoituskirja on leimattava sen asetuksen mukaan, joka on voimassa siihen aikaan, jolloin kirja annetaan oikeuteen. Jos useammassa paikkakunnissa on vainajan jälkeen jäänyttä omaisuutta, josta eri perunkirjoitukset on pidetty, suoritetaan leimamaksu kaikkien perunkirjoitusten yhteenlasketun säästön mukaan, ja tulee näiden perunkirjoituskirjain leimamisen olla toimitettu, kun ne jätetään sen paikkakunnan oikeuteen, jossa vainaja kuollessaan oli hengille kirjoitettu. Kun pesän säästö ei nouse 3,000 mk:aan ja perinnönjättäjältä on jäänyt puolisoo tai rintaperillinen, on perunkirjoituskirja leimamaksusta vapaa.

S i i r t o k i r j a, kruununrusthollin, kruunun talon tai muun kruunun tilan, immissionia haettaessa siihen, sekä kruununvirka talon, kun siirtokirja viranomaiselle siirron vahvistamiseksi annetaan, samoin kuin kauppakirja.

T e s t a m e n t t i, joka tuodaan valvottavaksi: a) omaisuuden, johon on täysi omistusoikeus, leimataan, milloin määrätty rahasumma on mainittu, 1 markalla kultakin täydeltä 100 mk:alta omaisuuden arvoa; mutta jos ei määrättyä summaa tai arvoa omaisuuden arvoa, lasketaan leimamaksun määrä niinkuin tuomari, testamentun omaisuuden arvon mukaan, kohtuulliseksi näkee; b) omaisuudesta, johon on ainoastaan nautinto-oikeus, varustetaan samoin, tuomarin tutkinnon mukaan, leimalla 2 mk:sta 200 mk:aan, siihen katsomatta, onko vissi raha-arvo määrätty vai ei; kuitenkin leimataan fideikomissikirja lähinnä edellisen a) kohdan mukaan.

Testamentti isälle, äidille, veljelle, velipuolelle, sisarelle, sisarpuolelle tai veljen, velipuolen, sisaren tai sisarpuolen jälkeiselle leimataan 50 pennillä kultakin täydeltä 100 markalta omaisuuden arvoa. Testamentti puolisolle tai rintaperilliselle, opetuslaitokselle, kansanvalistuksen hyväksi, tieteelliseen tai taiteelliseen tarkoitukseen tai armeliaisuuslaitokselle sekä yleensä kaikille laitoksille, sääteille taikka yhdistyksille, joilla on yleishyödyllinen tarkoitus, niin myös kaikki muut testamentit, joilla annetaan omaisuutta, minkä arvo ei nouse 100 mk:aan, ovat leimatta vapaat.

V e l k a k i r j a tai muu saamistodiste, kun se kiinnityksen tai maksun saamiseksi oikeuteen tai ulosottoviranomaisille tuodaan, leimataan sen pääomamäärän mukaan, josta kiinnitystä

tai maksua haetaan: enintään 100 mk:an pääomalta 20 piä ja sen yli jokaiselta täydeltä 100 mk:an pääomalta 20 piä. Kun ennen leimattua velkakirja tai muu saamistodiste kiinnityksen tai maksun saamista varten uudelleen tuodaan viranomaiselle, on se leimattava ainoastaan mikäli silloin kysymyksessä olevasta saamisesta aikaisemmin ei ole leimamaksua suoritettu. Saamistodiste, joka konkurssin tai vuosihaaston valvonnassa näytetään oikeudelle, on leimasta vapaa.

3 §. Leimasuostunnan suorittamisesta ovat vapaat: Kruunu. Valtion viranomaiset virka-asioissa.

1 §:ssä säädetyn leimamaksun suorittamisesta ovat vapaat: Koulu, kunta ja kunnallinen viranomainen sekä uskonnollinen yhdyskunta ja seurakunta, ei kuitenkaan kiinteätä omaisuutta koskevissa asioissa. Varaton henkilö, jonka köyhyys on tunnettu tai asianmukaisesti todistettu. Vieraan valtion tuomioistuin ja viranomainen, asioissa, jotka käsitellään soveltamalla oikeudenkäyntilaitosta koskevia kansainvälisiä sopimuksia.

4 §. Leimamaksusta ovat vapaat toimituskirjat: rikosasioissa, jotka ovat virallisen syytteen alaiset, kun virallinen syyttäjä on niissä ottanut puhevallan, olkoonpa edesvastausta vaadittu taikka ei; oikaisu-, kurinpito- ja virkasyyteasioissa; verotusta ja taksoitusta koskevissa valitusasioissa; asioissa, jotka koskevat eduskunnan ja kirkolliskokouksen jäsenten valitsemista; asioissa, joita käsitellään maistraatin edessä raastuvankokouksessa; asioissa, jotka koskevat sääntöjen vahvistamista osuuskunnille ja yleishyödyllistä tarkoitusta varten perustetuille yhdistyksille; asioissa, jotka koskevat maan lohkomista, uutistalojen ja kruununorppain perustamista sekä kaskimaiden hakattavaksi määräämistä; sekä posti-, kanava- ja rautatieliikettä koskevissa asioissa.

Leimasta vapaat ovat myös toimituskirjat, jotka annetaan ilman lunastusta tai muuta maksua.

5 §. Asiakirja, joka on tehty kuoletetun asiakirjan sijaan, on leimasta vapaa, jos kuoletettu asiakirja todistettavasti on ollut säädettyllä leimalla varustettu.

II Luku. Leimojen käyttämisestä ja leimasuostunnan suorittamisen valvomisesta.

6 §. Asiakirja, joka tämän asetuksen mukaan on leimamaksun alainen, kirjoitettakoon leimapaperille tai varustettakoon leimamerkillä. Jos suoritettavan leimamaksun suuruista leimaa ei ole, eikä määrää voida pienemmällä leimoilla tasan suorittaa, käytettäköön lähinnä pienempää leimaa.

7 §. Milloin asiallisen sallitaan oikeudessa tai virastossa pääkirjan sijaan esiintuoda jäljennös siitä, pitää samalla todistettaman, että pääkirja on varustettu leimalla ja mihin määrään sekä että leima on asianmukaisesti kelpaamattomaksi tehty. Jos tätä ei noudateta taikka jos jotakin olisi laininlyöty pääkirjan asianmukaiseen leimaamiseen nähden, varustettakoon jäljennös sillä leimamäärällä, joka pääkirjasta puuttuu. Tällaisen todistuksen antakoon mieluummin kaupungissa maistraatin puheenjohtaja tahi siinä palveleva virkamies ja maalla tuomari, pappi tahi kruunupalvelija. Muiden uskottujen miesten, jotka sen todistavat, tulee, paitsi nimeänsä, merkitä siihen myös virkansa tahi ammattinsa ja kotipaikkansa.

8 §. Sellaisten nimitys-, arvo- ja virkaerokirjain leimaamisen, jotka Keis. M. omakätisesti allekirjoittaa, toimittaa se virkamies, joka on esittänyt asian Senaatissa. Muitten toimituskirjain leimaamisesta vastatkoon se virkamies, joka on toimituskirjan varmentanut, taikka, jollei toimituskirjaa varmenneta, se joka sen on antanut.

9 §. Kun yksityinen asiakirja viranomaiselle esitettäessä on leimalla varustettava, vastatkoon virkamies, joka asiakirjan vastaanottaa, siitä että leimamaksun suorittamisvelvollisuus asianmukaisesti täytetään.

III luku. Erinäisiä säännöksiä.

10 §. Virkamiehen päätöksestä, joka koskee asiakirjan leimaamista, on asianomaisella lupa valittaa sille viranomaiselle, jonka alainen virkamies on.

11 §. Leimapaperista, joka viranomaisen luona erhekirjoittamisesta tai muuten pilaantuu, taikka allekirjoitetusta ja leimatusta toimituskirjasta, jota köyhyyden takia ei ole lunastettu tai muun laillisen syyn takia ei ole ulosannettu, suoritettakoon leimamaksut takaisin, kun leimapaperit tai leimamerkit lääninhallitukseen lähetetään.

12 §. Jos yksityisen henkilön käyttämä leimapaperi erhekirjoittamisesta tai muuten pilaantuu, tai jos hän erehdyksestä on käyttänyt leimapaperia tai leimamerkkiä, kun sitä ei olisi tarvittu, tai korkeampaa leimaa kuin säädetty on, haettakoon leimamaksu takaisin kuvernööriltä, joka päättää, onko se takaisin suoritettava.

13 §. Kun lainaa ei ole annettu kiinnitettyä velkakirjaa vastaan, joka on asetettu Suomen Pankille, Suomen valtiokonttorille, hypoteekikassalle, yksityispankille, säästöpankille tai muulle yleiselle laitokselle, olkoon lainanhakijalla oikeus asian-

omaisten laitoksen antaman todistuksen nojalla lääninhallituksesta saada suoritettu leimamaksu takaisin.

14 §. Senaatin talousosaston asiana on antaa niitä tarkempia määräyksiä ja ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita tämän asetuksen täytäntöönpanoa sekä sen noudattamisen silmälläpitoa varten katsotaan tarvittavan.

15 §. Jos leimanmyyjällä ilmaantuu vaillinki tai tili jää tekevä, on kruunulla myyjän omaisuuteen sama etuoikeus tilitämättömän leimavaraston arvosta kuin kruunun veronkantomiehen omaisuuteen yleensä.

16 §. Tämä asetus on voimassa 1 päivästä tammikuuta 1911 saman vuoden loppuun.

Valtakunnanlainsäädäntö.

Valtakunnanneuvoston ja Valtakunnanduuman hyväksymä laki niiden Suomea koskevien lakien ja asetusten säätämisen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys. Armollisimmasti vahvistettu Baltishportissa »Standart» laivalla 17 (30) p. kesäk. 1910.

I. Selittämällä, muuttamalla, täydentämällä ja kumoamalla tähän kuuluvat säännökset, myöskin sellaiset, jotka on annettu Suomen Suuriruhtinaanmaalle erityisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä (Lakikok. I nid., 1 osa, Perustusl., 1906 vuoden pain., 2 art.), säädetään niinkuin seuraa:

1. Lait ja asetukset, joiden vaikutus ulotetaan Suomen Suuriruhtinaanmaahan, annetaan:

1) yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä, jos ne eivät kohdistu yksinomaan tämän maan sisäisiin asioihin, sekä
2) erityisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä (Perustusl., 1906 vuoden pain., 2 art.), jos ne kohdistuvat yksinomaan tämän maan sisäisiin asioihin.

2. Paitsi Valtakunnanperustuslakeja sekä muita yleisessä järjestyksessä annettuja lakeja ja asetuksia, joiden vaikutus on ulotettu Suomeen ennenkuin tämä laki on annettu, kuin myöskin niihin kuuluvia muutos- ja lisäsäännöksiä, luetaan 1 artiklan 1 momentissa mainittuihin lakeihin sellaiset lait, jotka säätävät:

1) Suomen osanotosta valtakunnanmenoihin sekä siihen tarpeellisia rasituksista, maksuista ja veroista;
2) Suomen väestön asevelvollisuuden sekä myöskin muiden sotilastarpeita tarkoittavien velvollisuuksien suorittamisesta;
3) sellaisten Suomessa asuvain Venäjän alamaisten oikeuksista, jotka eivät ole Suomen kansalaisia;

- 4) valtakunnankielen käyttämisestä Suomessa;
- 5) Suomen hallituksen hoitamisen alkuperusteista erityisten laitosten kautta erityisen lainsäädännön perustuksella (Perustusl., 1906 vuoden pain., 2 art.);
- 6) Keisarikunnan laitosten ja viranomaisten oikeuksista, velvollisuuksista ja toiminnan järjestyksestä Suomessa;
- 7) Keisarikunnan muitten osien tuomioistuinten tuomioiden ja päätösten, sikäläisten viranomaisten vaatimusten sekä myös siellä tehtyjen sopimusten ja asiakirjain täytäntöönpanosta Suomessa;
- 8) valtakunnallisten etujen vaatimien poikkeusten säätämisestä Suomen rikos- ja oikeudenkäyntilaeista;
- 9) valtakunnallisten etujen turvaamisesta opetussuunnitelmien laatimisessa ja tämän asian valvomisesta;
- 10) julkisia kokouksia, yhdistyksiä ja liittoja koskevista määräyksistä;
- 11) Keisarikunnan muissa osissa ja ulkomailla perustettujen yhtiöiden ja seurain oikeuksista ja toiminnan ehdoista Suomessa;
- 12) Suomen painotointa koskevasta lainsäädännöstä sekä painotuotteiden maahantuonnista ulkomailta;
- 13) Suomen tullilaitoksesta ja tullitariffeista;
- 14) teollisuus- ja kauppamerkkien, kauppaoikeuksien sekä kirjailijain ja taiteilijain omistusoikeuden suojaamisesta Suomessa;
- 15) Suomen rahajärjestelmästä;
- 16) postista, telefoonista, ilmapurjehduksesta ja senkaltaisista yhdysliikenteen apuneuvoista Suomessa;
- 17) Suomen rautateistä ja muista kulkuneuvoista valtakunnanpuolustukseen sekä Suomen ja Keisarikunnan muiden osien väliseen yhdysliikenteeseen ynnä kansainväliseen liikenteeseen nähden; rautatiensähköennättimestä;
- 18) Suomen kauppamerenkulusta sekä luotsi- ja majakkalaitoksesta;
- 19) ulkomaalaisten oikeuksista Suomessa.

3. 2 artiklassa olevain lakien ja asetusten luettelon muuttaminen ja täydentäminen tapahtuu yleisessä lainsäädäntöjärjestyksessä yksinomaan Hänen Majesteettinsa Keisarin aloitteesta.

4. Lainsäädäntöalote 2 artiklan 1—19 momentissa mainituissa asioissa kuuluu yksinomaan Hänen Majesteetilleen Keisarille.

5. Lainsäädännölliset ehdotukset 2 artiklan 1—19 momentissa ja 3 artiklassa luetelluista asioista, jotka ehdotukset Ministerit ja erilleen jaettujen Hallitusosastojen Päälliköt valmistavat,

on asianomaisen Ministerin tai Hallitusosaston Päällikön, ennenkuin ehdotus alistetaan Ministerineuvoston harkittavaksi, annettava Suomen Kenraalikuvernöörin välityksellä Keisarillisen Suomen Senaatin lausuntoon. Ministerien ja Hallitusosastojen Päälliköiden muista kuin edellämainituista Suomea koskevista asioista tekemien ehdotusten antaminen Suomen Senaatin lausuntoon riippuu Ministerineuvostosta ja tapahtuu samassa järjestyksessä.

Ministereillä ja Hallitusosastojen Päälliköillä on oikeus, lähettäessään asioita Keisarillisen Suomen Senaatin lausuntoon, määrätä lausunnon antamiselle määräaika, jonka ajan kuluttua asiata käsitellään edelleen, ilman tämmöistä lausuntoa.

Keisarillisen Suomen Senaatin päättämät lausunnot toimittaa Suomen Kenraalikuvernööri asianomaiselle Ministerille tai Hallitusosaston Päällikölle.

6. 1 artiklan 1 momentissa mainittuja lakeja ja asetuksia koskevat ehdotukset, jotka valmistaa Suomen Kenraalikuvernööri tai Keisarillinen Suomen Senaatti, lähettää Kenraalikuvernööri Ministerineuvostoon.

7. Sellaisia asioita koskevat lakiehdotukset, jotka luetaan 2 artiklan 1—19 momentissa sekä 3 artiklassa ja samalla kuuluvat Suomen Eduskunnan toimivaltaan tai koskevat Eduskunnan käsittelemiä paikallisia Suomen lakeja, on, ennenkuin ne annetaan Valtakunnanduomalle, Ministerineuvoston jätettävä Suomen Eduskunnan lausuntoon. Muista Suomea koskevista, 2 ja 3 artiklassa mainituista asioista tehtyjen lakiehdotusten jättäminen Eduskunnan lausuntoon riippuu Ministerineuvostosta ja pannaan myöskin toimeen ennen näiden lakiehdotusten antamista Valtakunnanduomalle.

Suomea koskevat lakiehdotukset (2 ja 3 art.), joista Ministerineuvosto ei ole hankkinut Suomen Eduskunnan lausuntoa, voidaan antaa Eduskunnan lausuntoon Valtakunnanduuman päätöksen nojalla. Tämmöinen lausuntoonantaminen voi tapahtua ainoastaan ennenkuin Valtakunnanduuman täysi-istunto on asianomaisen lakiehdotuksen hyväksynyt.

Lakiehdotukset, jotka Ministerineuvoston tahi Valtakunnanduuman päätösten mukaan ovat Eduskunnan lausuntoon annettavat, toimittaa Eduskunnalle Ministerineuvoston Puheenjohtaja Suomen Kenraalikuvernöörin välityksellä. Eduskunnan lausunnot sille täten jätetyistä lakiehdotuksista annetaan niillä varsinaisilla tai ylimääräisillä valtiopäivillä, joiden kestäessä ne ovat käsiteltäviksi saapuneet, jos lakiehdotuksen jättäminen Eduskunnalle on tapahtunut viimeistään kaksi kuukautta ennen istuntokauden loppua; päinvastaisessa tapauksessa lausunto annetaan seuraavalla lakimääräisten tai ylimääräisten valtiopäi-

vien istuntokaudella. Nämä lausunnot kaikkinne asioihin kuuluvine liitteineen jätetään venäjänkielisinä Suomen Kenraalikuvernöörin välityksellä Ministerineuvoston Puheenjohtajalle edelleen toimitettaviksi asianomaiseen paikkaan. Ellei Eduskunta ole antanut siltä vaadittua lausuntoa edellämainitun ajan kuluessa, niin asianomaista lakiehdotusta käsitellään edelleen ilman selaista lausuntoa.

8. 1 artiklan 1 momentissa osoitettujen lakien ja asetusten julkaisemisen Hallitsevan Senaatin toimenpiteestä yleisesti vahvistetussa järjestyksessä katsotaan merkitsevän näiden lakien julkaisemisesta Suomessakin.

Suomen Kenraalikuvernööri ryhtyy puolestaan tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta nämä lait ja asetukset käännetään suomen ja ruotsin kielille sekä kuulutetaan paikalliselle väestölle.

9. Sen ylin valvonta, että 1 artiklan 1 momentissa mainitut lait ja asetukset pannaan täytäntöön, niihin nähden syntyneiden epätietoisuuksien ratkaiseminen sekä niiden selittäminen ja noudatettaviksi teroittaminen on yleisellä perusteella Hallitsevan Senaatin asia. Suomen Kenraalikuvernöörin on puolestaan pidettävä tarpeellista huolta siitä, että Hallitsevan Senaatin käskyt asianomaisesti pannaan täytäntöön Suomessa.

10. Yleisessä järjestyksessä annetut lait ja asetukset (1 artiklan 1 mom.) itsestään kumoavat kaikki erityisessä järjestyksessä (1 artiklan 2 mom.) annettujen Suomen lakien ja asetusten määräykset, jotka eivät ole niiden mukaiset, ja ovat voimassa huolimatta mistään niiden kanssa ristiriitaisista säännöksistä paikallisissa laeissa ja asetuksissa.

11. Erityisessä järjestyksessä (1 artiklan 2 mom.) annetut lait ja asetukset eivät voi kumota, muuttaa eivätkä täydentää, vaikutuksestaan lakkauttaa eivätkä selittää yleisessä järjestyksessä (1 artiklan 1 mom.) annettuja lakeja ja asetuksia.

II. Valtakunnanneuvostoon ja Valtakunnanduumaan otetaan Suomen Suuriruhtinaanmaan väestöstä jäseniä, jotka valitaan Valtakunnanneuvostolle annetun Ohjesäännön ja vaaleja Valtakunnanduumaan koskevan Asetuksen määräysten mukaan, seuraavin muutoksin ja lisäyksin näihin määräyksiin.

A. Vaaleista Valtakunnanneuvostoon.

1. Suomen Eduskunta valitsee kolmen vuoden ajaksi kaksi jäsentä Valtakunnanneuvostoon henkilöistä, joilla on vaalioikeus valtiopäiville ja jotka täyttävät alempana olevassa 2 ja 3 artiklassa määrättyt vaatimukset.

Tarkempia määräyksiä mainittujen Valtakunnanneuvoston jäsenten valitsemisen järjestyksestä vahvistaa Eduskunta.

2. Suomen Suuriruhtinaanmaassa eivät voi tulla valituiksi Valtakunnanneuvoston jäseniksi, paitsi niitä henkilöitä, jotka mainitaan Valtakunnanneuvoston Ohjesäännön 20 artiklassa (1906 vuoden pain. ja jatko vuodelta 1908): 1) henkilöt, joihin nähden tuomio on annettu rikollisista teoista, jotka paikallisen rikoslain mukaan tuottavat kuritushuonerangaistuksen tai kansalaisluottamuksen menettämisen taikka maan palvelukseen kelpaamattomuuden, kun heitä ei ole oikeuden päätöksellä syyttömiksi julistettu, vaikkakin he, tuomitsemisensa jälkeen, ovat vapautuneet rangaistuksesta vanhentumisen takia taikka Armollisen Julistuskirjan tai erityisen armollisen käskyn nojalla; 2) henkilöt, jotka Suuriruhtinaanmaan tuomioistuimen päätöksellä ovat erotetut virantoimituksesta, kolmen vuoden aikana erottamisesta lukien, vaikkakin he ovat vapautuneet tästä rangaistuksesta vanhentumisen takia taikka Armollisen Julistuskirjan tai erityisen Armollisen käskyn nojalla, sekä 3) henkilöt, jotka ovat syytteessä tämän artiklan 1 momentissa mainituista rikollisista teoista tai sellaisista, jotka tuottavat virantoimituksesta erottamisen.

3. Valtakunnanneuvoston jäseniksi ei voida valita henkilöitä, jotka eivät osaa venäjän kieltä.

4. Eduskunnan vaaliasiakirjat (1 sekä 3—5 art.) ja samaten valitukset virheellisyyksistä, joita vaaleissa on tehty, sekä Eduskunnan Puhemiehen selitykset mainittujen valitusten johdosta annetaan venäjänkielisinä yhden kuukauden kuluessa vaalitoimituksesta Suomen Kenraalikuvernöörille edelleen toimitettaviksi säädettyssä järjestyksessä (Valtakunnan Ohjes., 1906 vuoden pain., 22 art.).

B. Vaaleista Valtakunnanduumaan.

1. Valtakunnanduumaan valitaan neljä jäsentä Suomen Suuriruhtinaanmaan väestöstä.

2. Valtakunnanduuman jäsenet Suomen Suuriruhtinaanmaan väestöstä valitsee Suomen Eduskunta henkilöistä, joilla on oikeus ottaa osaa eduskuntavaaleihin ja jotka täyttävät alempana 3 ja 4 artiklassa määrättyt vaatimukset.

Tarkempia määräyksiä mainittujen Valtakunnanduuman jäsenten valitsemisen järjestyksestä vahvistaa Eduskunta.

3. Suomen Suuriruhtinaanmaassa eivät voi tulla valituiksi Valtakunnanduuman jäseniksi, paitsi niitä henkilöitä, jotka mainitaan vaaleja Valtakunnanduumaan koskevan Asetuksen 9—11 artiklassa (Lakikok. I nid., 2 osa, 1907 vuoden pain.): 1) henkilöt, joihin nähden tuomio on annettu rikollisista teoista, jotka paikallisen rikoslain mukaan tuottavat kuritushuonerangaistuksen tai kansalaisluottamuksen menettämisen taikka maan palveluk-

seen kelpaamattomuuden, kun heitä ei ole oikeuden päätöksellä syyttömiksi julistettu, vaikkakin he, tuomitsemisensa jälkeen, ovat vapautuneet rangaistuksesta vanhentumisen takia taikka Armollisen Julistuskirjan tai erityisen Armollisen käskyn nojalla; 2) henkilöt, jotka Suuriruhtinaanmaan tuomioistuimen päätöksellä ovat erotetut virantoimituksesta, kolmen vuoden aikana erottamisesta, vaikkakin he ovat vapautuneet tästä rangaistuksesta vanhentumisen takia taikka Armollisen julistuskirjan tai erityisen Armollisen käskyn nojalla, sekä 3) henkilöt, jotka ovat syytteessä tämän artiklan 1 momentissa mainituista rikollisista teoista taikka sellaisista, jotka tuottavat virantoimituksesta erottamisen.

4. Valtakunnanduuman jäseniksi ei voi valita henkilöitä, jotka eivät osaa venäjän kieltä.

5. Eduskunnan vaaliasiakirjat (2 art.) ja samaten valitukset virheellisyyksistä, joita näissä vaaleissa on tehty, sekä Eduskunnan Puhemiehen selitykset näiden valitusten johdosta annetaan venäjänkielisinä yhden kuukauden kuluessa vaalitoimituksesta Suomen Kenraalikuvernöörille, joka antaa luettelon Valtakunnanduuman jäseniksi valituista henkilöistä Hallitsevalle Senaatille yleisön tietoon saatettavaksi sekä toimittaa vaaliasiakirjat, valitukset ja selitykset Valtakunnanduumaan.

III. Menot, jotka johtuvat säädetyn ylläpidon suorittamisesta ja matkakulujen korvaamisesta Suomen Suuriruhtinaanmaan väestön keskuudesta valituille Valtakunnanneuvoston ja Valtakunnanduuman jäsenille (Valtak.-neuvoston Ohjes., 1906 vuoden pain., 28 art.; Valtak. duuman Ohjes., 1909 vuoden pain., 23 art.), pannaan valtakunnanrahaston tiliin ja korvataan sille vastaavalla rahamäärällä Suomen kruunun varoista.

Julaistu Hallitsevan Senaatin painattamassa kokoelmassa Hallituksen säännöksiä ja määräyksiä 21 p:ltä kesäkuuta (4 p:ltä heinäkuuta) 1910 N:o 100.

Ylläoleva laki on myös julkaistu Suomenmaan Asetuskoelmassa n:o 45, v. 1910.

Eduskunnan alamainen kirjelmä Hänen Majesteetilleen Keisarille.

(Eduskunnan hyväksymä 23 p. syysk. 1910.)

Suurivaltaisn, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Siinä armollisessa avoimessa kirjeessä, jolla Teidän Keisarillinen Majesteettinne on kutsunut Eduskunnan ylimääräisille valtiopäiville kuluvan syyskuun 14 päiväksi, mainitaan Eduskunnan tehtävinä että Eduskunnan on:

1) laadittava »tarkemmat määräykset Valtakunnanneuvoston ja Valtakunnanduuman jäsenten valitsemisen järjestyksestä Suomen Suuriruhtinaanmaan väestöstä ja toimitettava sanottujen jäsenten vaalit;

2) annettava lausunto kahdesta lakiehdotuksesta, joista toinen koskee »muiden Venäjän alamaisten saattamista oikeuksiltaan yhdenveroisiksi Suomen kansalaisten kera», ja toinen »Suomen valtiovaraston Keisarikunnan valtionrahastoon tehtäviä maksuja Suomen kansalaisten personallisesti suorittavan asevelvollisuuden sijasta».

Perusteena näille tehtäville armollisessa valtiopäiväkutsumuksessa viitataan Valtakunnanneuvostoon ja Valtakunnanduuman hyväksymään sekä 17/30 päivänä kesäkuuta 1910 armollisesti vahvistettuun lakiin niiden Suomea koskevien lakien ja asetusten säätämisen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

Kun armollista esitystä edelläsanotusta vaalijärjestyksestä ei ole eduskunnalle annettu ja kun äskennäytetyssä Keisarikunnan laissa on sanottu, että Suomen Eduskunnan tulee vahvistaa mainittu vaalijärjestys, lienee edellytetty että Eduskunta, valtiopäiväkutsumuksen johdosta, ilman eri aloitetta valmistaisi tuon vaalijärjestyksen ja sen mukaisesti sitten toimittaisi vaalit.

Mitä tulee muihin valtiopäiväkutsumuksessa mainittuihin asioihin, on Keisarillisen Senaatin Talousosaston Varapuheenjohtaja Eduskunnan Puhemiehelle 16 päivänä tätä kuuta toimitetun kirjeen ohella edustajille jaeltaviksi lähettänyt painetut suomen- ja ruotsinkieliset käännökset Keisarikunnan Ministerineuvoston tekemistä lakiehdotuksista, joista Eduskunnan olisi annettava lausunto.

Eduskunnalle siten annettujen tehtävien täyttämiseen nähdä on ollut välttämätöntä ottaa huomioon, että 17/30 päivänä kesäkuuta 1910 annetulla Keisarikunnan lailla ei voi olla lainvoimaa Suomessa. Sen säännökset tarkoittavat tärkeissä kohdissa kumota Suomen lainsäädäntöjärjestystä ja Suomen kansan ikivanhaa itseverotusoikeutta. Ne tulisivat siten olennaisilta osiltaan muuttamaan Suomen perustuslakeja. Mutta sanotut säännökset eivät ole syntyneet siinä järjestyksessä kuin nämä perustuslait vaativat. 1772 vuoden Hallitusmuodon ja 1906 vuoden Valtiopäiväjärjestyksen mukaan Keisari ja Suuriruhtinas Suomen Eduskunnan suostumuksella säätää lakia Suomelle, minkä ohessa Hallitsijalla on oikeus hallinnollista tietä s. o. ilman valtiopäivien myötävaikutusta antaa asetuksia erällä aloilla voimassa olevien lakien rajoissa. Lakia perustuslain muuttamisesta voidaan senvuoksi säätää ainoastaan Eduskunnan suostumuksella siinä jär-

jestyksessä kuin Valtiopäiväjärjestys tarkemmin määrää. Säännökset 17/30 päivästä viime kesäkuuta sitä vastoin ovat syntyneet yksinomaan venäläisenä lainsäädäntötoimenpiteenä Keisarikunnan lainsäädäntölaitosten kautta. Nämä säännökset samoin kuin niihin perustuvat määräykset eivät siis ole velvoittavia Suomen kansalaisille, ei Suomen viranomaisille eikä Suomen Eduskunnalle. Niitä ei voida noudattaa Suomessa.

Tästä johtuu että Suomen Eduskunta ei voi, maan perustuslakeja rikkomatta, ryhtyä valtiopäiväkatsumuksessa annettujen tehtävien täyttämiseen.

Sitä paitsi edustajille jaeltaviksi lähetetyt lakiehdotukset eivät täytä niitä vaatimuksia, mitkä perustuslait asettavat lainmukaiselle alotteelle. Valtiopäiväjärjestyksen mukaan annetaan lakiehdotukset Eduskunnalle Keisarin ja Suuriruhtinaan armollisina esityksinä, joiden, Hallitusmuodon 21 §:n johdosta, pitää olla suomalaisen valtiosihteerin varmentamat. Keisarikunnan Ministerineuvosto ei voi antaa lakiehdotuksia Suomen Eduskunnalle.

Kaikista näistä syistä Eduskunnan Puhemies ei ole katsonut mahdolliseksi esitellä valtiopäiväkatsumuksessa mainittuja asioita Eduskunnan käsiteltäviksi.

Eduskunta on yksimielisesti hyväksynyt Puhemiehen Valtiopäiväjärjestyksen perustuvan menettelyn ja saa Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne alamaisuudessa ilmoittaa,

että Eduskunta edellä esitetyistä syistä ei ole voi-

nut ryhtyä käsittelemään armollisessa valtiopäiväkatsumuksessa mainittuja asioita.

Suomalaiset ulkomailla.

Seuraava taulu osoittaa suomalaisten lukumäärää ulkopuolella maataamme.

	1870—80	1897—1900
Siirtolaisia Amerikassa	—	n. 120,000
Venäjällä	302,907	„ 351,769
Ruotsissa	16,976	„ 22,138
Norjassa	9,444	„ 7,777
yhteensä	329,327	n. 501,684

Venäjällä oleviin suomalaisiin on laskettu myös karjalaiset ja aunukselaiset. Nykyään arvellaan Amerikassa olevan n. 250,000 suomalaista.

V. 1897 oli Venäjällä kaikkiaan suomensukuisia kansoja 3,501,700; v. 1908 alussa 3,502,147. Vuoden 1900 tienoilla oli suomalais-ugrilaisia kansoja maapallolla 14,924,988.

III. Tilastollinen käsikirja.

Suomen Kuntien pinta-ala, väkiluku 1. 1. 1909 sekä v:n 1910 vaaleissa annetut hyväksytyt vaaliliput ryhmitettyinä puolueiden mukaan.

sd = sosialidemokratinen puolue; sp = suomalainen puolue; ns = nuorsuomalainen puolue; rp = ruotsalainen kansanpuolue; ml = maalaisliittolaiset; kr = kristillinen työväenliitto; mp = muita puolueita (niihin joskus merkitty myöskin kr:n ja ml:n pieniä äänimääriä, joita ei ole voitu erikseen merkitä).

kunta	pinta-ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910.					
			sd	sp	ns	rp	kr	mp
Uudenmaan l.								
Helsinki ja Via-	33.1	111,907	12,813	5,925	2,428	15,598	576	44
Loviisa [pori]	21.5	3,227	165	23	36	893	10	—
Porvoo . . .	10.0	5,302	231	162	108	1,478	18	—
Tammisaari .	13.2	2,758	51	10	11	1,048	2	—
Hanko . . .	3.1	5,769	375	90	80	1,123	49	1
Bromarvi ..	214.5	4,600	182	28	16	1,170	14	—
Tenhola . . .	318.9	4,534	232	16	30	1,251	25	—
Tammisaaren	123.9	1,987	45	2	7	678	6	—
Pohja [mlk.]	226.9	5,982	919	42	39	723	51	—
Karja	184.8	4,337	362	21	16	961	17	—
Mustion ruuk.sk	6.0		65	—	2	94	2	—
Snappertuna	162.9	2,602	55	2	4	816	7	—
Inkoo y. Fager-	250.9	4,040	213	5	9	1,239	6	—
Degerby [vik]	82.4	1,511	148	2	3	360	14	—
Karjalohja ..	120.0	2,146	321	99	161	46	6	—
Sammatti . .	61.5	1,046	174	104	58	1	3	—
Nummi . . .	202.2	3,816	756	285	134	1	17	1

kunta	pinta- ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	rp	kr	mp
Pusula	273.4	3,782	910	284	71	3	19	—
Pyhäjärvi ..	237.2	4,741	1,188	178	132	16	48	—
Vihti	518.5	8,721	1,697	285	385	83	108	—
Lohja	258.9	7,602	1,290	138	198	320	72	—
Siuntio	258.9	4,319	424	14	26	858	43	2
Kirkkonummi	355.2	7,002	726	16	32	1,545	49	—
Espoo	304.8	7,648	797	35	61	1,360	15	—
Helsingin pitäjä	378.9	15,217	1,094	333	122	2,381	59	—
Nurmijärvi..	581.4	10,644	2,082	602	297	132	56	—
Tuusula	284.8	7,124	1,077	424	107	311	33	—
Sipoo	354.6	6,724	161	26	18	2,427	26	—
Pornainen ..	147.6	2,156	348	266	147	42	14	—
Mäntsälä ..	573.3	7,861	1,582	752	155	58	48	—
Pukkila	146.3	2,157	253	472	17	4	15	—
Askula	205.3	2,970	499	259	174	36	22	—
Porvoon maakl.	635.2	14,277	991	343	97	3,762	70	—
Pernaja	452.3	7,828	1,186	18	18	1,486	37	1
Liljendaali ..	109.4	1,769	53	28	6	580	—	—
Myrskylä ...	200.2	2,742	302	32	104	370	7	—
Orimattila ..	604.2	9,879	1,457	1,133	372	27	108	—
Iitti	688.4	12,393	1,864	958	391	55	49	2
Jaala	360.7	3,591	285	414	48	7	2	—
Artjärvi	179.0	2,718	408	351	118	6	4	1
Lapträski ..	331.4	4,937	345	163	95	1,176	20	—
Elimäki	369.5	5,859	753	392	109	43	22	—
Anjala	148.9	2,794	496	229	90	9	11	—
Ruotsinpyhtää	277.9	4,263	466	243	45	620	2	—
Koko lääni	11,272.0	337,282	39,841	15,204	577	45,197	1,788	52
Turun ja Po- rin lääni.								
Turku	28.0	40,446	3,464	3,547	1,863	3,908	723	3
Pori	32.6	14,131	1,964	1,421	1,026	—	107	2
Rauma	30.6	4,828	397	388	572	—	58	1
Uusikaupunki	15.1	3,501	216	332	272	171	61	—
Naantali	2.1	898	54	135	66	88	29	—
Maarianhamina	3.0	1,155	29	6	18	543	3	—
Eckerö	106.4	1,179	9	—	—	445	1	—

kunta	pinta- ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	rp	kr	mp
Hammarland	126.0	1,723	9	4	1	648	12	—
Jomala	147.0	2,789	9	1	4	854	2	—
Finström ..	115.1	2,213	22	2	7	782	3	8
Geta	80.8	1,030	2	—	—	399	—	—
Saltvik	137.9	2,640	84	8	1	696	2	—
Sund	103.7	1,785	42	3	4	502	—	—
Vårdö	101.4	1,122	3	—	—	346	4	—
Lumparland..	31.6	577	1	—	1	257	—	—
Lemland	98.7	1,686	10	2	2	556	1	—
Föglö	117.2	1,421	7	—	1	529	1	—
Köökari	60.5	863	30	—	—	238	—	—
Sottunga	21.3	373	1	—	—	127	—	—
Kumlinge ...	83.7	972	6	1	—	289	—	—
Brändö	91.8	1,189	3	1	—	441	1	—
Iniö	56.4	750	2	11	—	319	2	—
Velkua	32.8	521	14	90	29	—	36	—
Taivassalo ..	128.5	2,986	142	432	187	5	110	—
Kivimaa (Kusta-)	155.7	2,420	237	201	103	6	93	—
Lokalahti (vi)	87.8	1,833	136	155	117	2	184	—
Vehmaa	183.6	3,586	268	714	112	8	120	—
Uusikirkko ..	270.9	4,895	219	531	220	9	301	1
Uudenkaup. mlk	36.7	709	21	125	30	4	9	—
Raunan mlk.osa	—	—	8	57	20	—	1	—
Pyhäm. (Rohd.)	130.8	2,616	87	427	136	7	66	—
Pyhäm. Luoto	60.6	1,307	20	329	21	—	56	1
Laitila	531.7	8,465	823	1,026	127	7	431	—
Kodisjoki ..			76	31	28	2	9	—
Karjala	72.0	1,058	157	252	53	—	11	—
Mynämäki ..	321.8	4,594	403	656	252	9	147	—
Mietoinen ..	135.8	1,814	115	319	126	2	23	—
Lemu	36.0	785	95	139	30	6	46	—
Askainen ...	56.8	1,177	137	121	66	10	25	—
Merimasku ..	45.3	1,022	37	178	119	1	13	—
Rymättylä ..	141.8	2,665	122	294	145	10	91	—
Houtskari ..	99.2	1,937	5	4	2	662	1	—
Korpoo	161.3	2,550	31	19	4	892	1	—
Nauvo	230.1	3,471	70	21	32	1,142	6	—
Parainen	255.0	8,158	478	105	63	2,033	49	—
Kakskerta ..	31.2	555	20	64	38	5	7	—

kunta	pinta- ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	rp	kr	mp
Kaarina	70.4	6,101	932	323	138	122	230	—
Piikkiö	90.2	2,188	278	269	108	8	22	—
Kuusisto	18.1	454	67	20	26	11	9	—
Paimio	228.5	4,694	799	651	137	11	44	—
Sauvo	175.7	3,240	344	455	81	18	54	3
Karuna	83.2	1,752	195	113	98	60	16	—
Kemiö	323.1	6,346	379	40	61	1,238	25	1
Dragsfjärd ..	115.8	4,794	659	43	22	748	38	—
Vestanfjärd ..	92.9	1,707	53	6	9	622	7	—
Hiittinen ...	122.4	1,824	51	5	1	685	7	—
Finnby	81.6	1,769	103	26	149	212	24	—
Perniö y. Ylis-	380.5	7,316	1,094	700	300	72	75	—
Kisko [kylä]	231.3	3,011	626	224	55	5	44	—
Suomusjärvi	158.4	1,776	310	282	31	8	12	1
Kiikala	242.0	3,262	524	235	60	9	39	—
Pertteli	147.0	2,461	273	333	107	8	13	—
Kuusjoki	125.9	2,316	398	229	135	6	9	—
Muurla	76.7	1,582	240	227	13	1	17	1
Uskela	136.5	4,388	359	372	62	12	129	—
Salon kaupp.)		71	136	117	37	28	—	—
Angelniemi ..	65.0	1,050	200	76	44	17	8	—
Halikko	300.6	6,098	857	814	127	49	102	—
Marttila	193.6	2,840	323	531	126	5	22	—
Karinainen ...	83.0	1,583	233	256	72	2	22	—
Koski	189.3	3,268	567	232	324	6	13	—
Euran kappeli	92.2	1,723	179	204	123	3	45	—
Prunkkala ..	67.7	1,232	224	169	28	3	39	—
Lieto	214.7	4,200	614	520	157	23	98	—
Räntämäki ..	99.9	8,947	1,222	816	152	103	274	—
Paattinen ..	62.4	981	154	101	57	1	63	—
Raisio	65.0	2,024	136	295	191	19	36	—
Naantalin mlk.	49.6	941	51	197	47	2	15	—
Rusko	47.2	743	54	136	38	5	35	—
Masku	83.8	1,560	109	259	65	7	39	—
Vahto	81.9	929	57	185	75	2	24	—
Nousiainen ..	195.7	3,211	165	647	225	7	86	—
Pöytyä	335.7	5,147	957	679	37	7	136	—
Oripää	106.1	1,748	472	109	30	2	6	—

kunta	pinta- ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	rp	kr	mp
Yläne	335.3	2,920	586	292	148	4	48	—
Honkilahti ..	117.6	1,678	296	78	91	—	48	—
Hinnerjoki ..	108.1	1,906	296	43	133	—	62	—
Euran pitäjä	195.2	3,363	609	208	119	—	19	2
Kiukainen ..	169.7	4,193	539	237	126	—	41	1
Lappi	202.2	3,763	435	307	106	—	40	1
Rauman mlk.	226.2	4,180	313	250	235	—	44	—
Eurajoki	325.6	6,099	1,979	407	127	—	56	2
Luvia	153.1	2,993	252	338	114	—	46	1
Porin msk...	215.8	6,670	1,107	376	197	—	119	3
Ulvila	166.5	7,309	1,484	476	133	—	155	—
Nakkila	176.4	4,533	776	358	76	—	61	—
Kullaa	269.6	2,736	360	156	73	—	55	4
Noormarkku.	300.3	4,457	563	235	91	—	28	1
Pomarkku ..	286.1	4,605	602	248	127	—	40	2
Ahlainen	184.8	4,219	788	149	90	—	28	2
Merikarvia ..	417.5	8,152	1,237	498	367	—	32	3
Siikainen ...	424.0	4,883	575	119	205	—	8	3
Kankaanpää	714.4	8,682	1,363	335	69	—	14	2
Honkojoki ..	307.5	3,470	349	85	169	—	4	—
Karvia	443.6	4,093	232	538	29	—	8	1
Parkano	1,113.8	7,643	650	890	54	—	18	2
Jämijärvi ...	194.9	3,576	602	241	10	—	9	—
Ikaalinen ...	846.1	12,856	1,987	1,413	99	—	76	2
Viljakkala ..	203.5	2,746	342	270	58	—	19	1
Hämeenkyrö	486.6	8,518	1,686	629	152	—	60	—
Lavia	324.7	5,629	1,181	408	32	—	156	1
Suodenniemi	199.2	2,823	576	204	44	—	21	2
Mouhijärvi ..	260.2	4,351	794	349	99	—	29	1
Suoniemi ...	90.6	2,100	397	181	100	—	24	2
Karkku	177.6	3,813	643	325	112	—	44	—
Tyrvää	424.8	9,222	884	740	386	—	409	30

kunta	pinta- ala km ²	väkiluk. 1/1 00 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	rp	kr	mp
Kiikka	225.8	3,992	648	309	125	—	114	1
Kiikoinen	73.0	2,588	419	211	57	—	115	—
Kauvatsa	150.2	2,722	489	221	69	—	64	4
Harjavalta	88.4	1,789	257	241	77	—	43	1
Kokemäki	339.6	7,705	1,267	800	136	—	206	7
Huittinen	492.6	10,188	1,864	791	325	—	259	5
Köyliö	245.6	3,435	819	174	74	—	77	1
Säkylä	156.8	2,606	505	202	41	—	35	—
Vampula	141.6	2,818	602	262	25	—	12	—
Punkalaidun	340.7	6,350	1,638	184	495	—	107	3
Alastaro	273.9	4,448	804	384	86	—	59	—
Metsämaa	91.6	1,467	340	123	42	—	25	—
Loimaa	514.5	11,454	1,828	805	275	—	130	4
Loim.osa Ypäjä			276	89	28	—	10	1
Koko lääni	23,225.7	475,344	59,653	39,046	15,360	21,120	7,828	118
Hämeen l.								
Hämeenlinna	12.5	5,643	401	641	519	—	32	4
Tampere	10.0	37,800	5,157	2,789	1,973	—	1,128	7
Lahti	—	4,437	444	326	217	—	27	—
Somero	487.1	8,122	1,640	591	249	—	47	—
Somerniemi	158.5	1,857	444	42	120	—	8	—
Tammela	702.1	17,684	3,114	760	844	—	52	3
Jokioinen	178.2	4,344	1,123	119	145	—	33	—
Ypäjä	105.3	2,187	664	48	71	—	13	—
Humppila	138.0	2,690	832	75	75	—	14	2
Ujala	537.5	10,476	1,771	557	609	—	253	1
Kylmäkoski	96.0	1,710	293	117	47	—	54	—
Akaa	131.3	4,336	637	305	241	—	77	—
Kalvoila	341.0	3,978	839	273	70	—	42	—
Sääksmäki	243.2	7,286	1,274	544	358	—	47	—
Pälkäne	237.4	4,493	775	524	170	—	103	—
Lempäälä	257.0	5,612	829	523	192	—	100	1
Vesilahti	383.5	7,162	918	460	375	—	208	—
Tottijärvi	51.3	1,389	309	81	32	—	26	—
Pirkkala	212.5	10,488	1,779	500	289	—	186	2

kunta	pinta- ala km ²	väkiluk. 1/1 00 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	kr	ml	mp
Ylöjärvi	173.7	3,216	650	299	62	45	—	—
Messukylä	140.8	4,892	832	309	190	79	—	1
Kangasala	359.9	7,033	1,096	621	273	105	—	—
Sahalahti	114.1	1,813	157	216	67	22	—	—
Orihvesi	627.4	9,750	1,526	875	240	110	—	—
Teisko	375.3	4,630	704	491	95	97	—	—
Kuru	759.1	5,059	969	220	176	97	—	—
Ruovesi	1,034.4	14,185	2,740	771	383	311	—	—
Kuorehvesi	331.1	2,912	384	95	111	31	—	—
Korpilahi	826.9	10,171	2,210	509	292	102	—	—
Jämsä	1,045.0	13,379	2,622	747	249	140	—	—
Längelmäki	329.9	4,372	740	270	110	26	—	—
Eräjärvi	84.9	1,955	246	231	22	102	—	—
Kuhmoinen	727.7	7,013	1,031	395	422	102	—	—
Kuhmalahi	173.3	2,617	424	200	88	73	—	—
Luopioinen	292.1	4,243	911	280	282	34	—	—
Tuulos	149.6	2,059	294	203	122	8	—	—
Hauho	336.5	5,453	995	444	188	23	—	—
Tyrvöntö	88.0	1,755	363	124	78	13	—	—
Hattula	288.6	4,600	815	233	203	13	—	2
Hämeenlinnan	97.2	1,940	387	178	54	35	—	—
Vanaja lmsk.	257.9	3,117	472	264	107	19	—	1
Renko	201.0	2,970	525	327	45	4	—	—
Janakkala	403.8	7,691	1,753	591	202	34	—	—
Loppi	586.7	7,400	1,624	892	71	43	—	—
Hausjärvi	518.6	11,093	1,714	1,278	334	28	—	—
Kärkölä	250.5	4,558	604	324	132	42	—	—
Nastola	348.7	5,446	805	496	163	33	—	—
Hollola	518.9	11,631	1,688	713	613	63	—	—
Koski	185.7	3,164	502	294	103	3	—	—
Lammi	518.5	5,999	1,147	938	100	22	—	—
Asikkala	544.6	8,658	1,271	454	434	27	—	—
Padasjoki	484.5	5,314	840	98	295	15	—	1
Koko lääni	17,457.3	331,782	56,264	23,655	12,902	4,351	—	25
Viipurin l.								
Viipuri	10.3	19,864	1,625	932	2,514	—	152	2
Sortavalala	1.4	2,489	172	160	379	14	15	4
Käkisalmi	13.7	1,566	128	47	214	12	—	1

kunta	pinta-ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1909					
			sd	sp	ns	ml	kr	mp
Lappeenranta	9.0	2,691	250	131	276	9	—	1
Hamina	34.3	3,340	314	87	362	9	—	—
Kotka	10.0	7,820	1,188	620	391	20	—	—
Pyhää	278.6	4,068	526	209	422	24	—	—
Kymi	235.8	11,488	1,874	1,390	291	127	—	—
Sippula	460.0	7,287	1,159	629	562	179	—	—
Vehkalahti . . .	680.0	10,556	914	1,620	946	93	—	—
Miehikkälä . . .	391.1	4,210	530	211	593	23	—	—
Virolahti	471.0	8,199	1,285	241	1,570	25	—	—
Säkkijärvi . . .	873.0	12,603	1,178	388	1,070	1,008	—	—
Suursaari	20.6	836 *)	—	—	—	—	—	—
Tytärsaari . . .	8.2	481 *)	—	—	—	—	—	—
Lappee	591.7	15,342	2,229	837	1,045	784	—	1
Lemi	208.1	4,724	121	122	1,497	21	—	—
Luumäki	720.6	7,247	273	1,116	912	25	—	—
Valkeala	924.8	17,948	2,783	1,981	484	160	—	1
Suomenniemi . .	279.0	2,130	234	31	316	8	—	—
Savitaipale . . .	530.8	7,642	269	1,200	892	50	—	—
Taipalsaari . . .	340.7	4,292	265	105	885	41	—	—
Joutseno	283.5	4,874	453	404	304	264	10	—
Ruokolahti . . .	1,006.4	11,339	1,333	382	1,671	273	67	1
Rautjärvi	402.7	4,852	205	498	728	244	38	5
Kirvu	649.7	8,672	557	208	824	1,023	114	1
Jääski	400.6	9,493	949	1,446	317	67	113	2
Antrea	687.2	12,108	916	1,147	885	676	64	2
Nuijamaa	356.0	39,733	7,467	911	1,234	1,604	—	—
Viipurin msk.)	879.8	—	—	—	—	—	—	—
Johannes Joh.)	221.8	6,683	984	98	107	726	—	1
Koivisto	304.9	8,561	1,053	142	1,048	193	—	—
Seiskari	4.0	810	39	5	170	15	—	—
Lavansaari . . .	15.9	1,121	29	224	53	22	—	—
Kuolemajärvi . .	367.6	4,903	299	240	270	278	—	—
Uusikirkko . . .	820.0	14,059	1,692	472	1,786	195	—	—
Kivennapa	733.1	16,067	1,651	1,071	959	109	41	7
Muola	820.0	15,845	943	1,233	421	678	59	32
Heinjoki	310.0	3,490	214	488	196	233	11	4
Valkjärvi	453.2	8,093	299	964	819	184	16	3
Rautu	336.6	5,409	174	45	176	1,048	4	1
Sakkola	398.6	5,885	487	741	376	338	25	1
Metsäpirtti . . .	187.2	4,474	435	111	364	73	4	1

*) Jäsesteiden vuoksi eivät vaaliluput saapuneet aikanaan.

kunta	pinta-ala m ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	ml	kr	mp
Pyhäjärvi	521.6	6,497	437	202	125	1,188	66	4
Räisälä	363.3	6,219	890	59	170	786	44	3
Käkisalmen mlk. .	178.6	2,690	209	37	167	146	32	2
Kaukola	264.3	4,004	335	25	728	51	35	3
Hiitola	463.8	7,034	719	43	102	1,135	15	—
Kurkijoki	537.7	8,582	615	68	1,159	989	9	2
Parikkala	802.2	14,083	1,134	1,336	1,052	1,074	34	2
Jaakkima	776.8	12,458	949	56	575	1,950	46	—
Sortavalan mlk. .	806.6	18,061	1,671	143	386	2,662	59	3
Urkunniemi . . .	511.7	5,074	222	37	57	966	7	—
Ruskeala	405.8	5,274	746	17	113	508	7	1
Soanlahti	433.3	2,050	256	16	72	95	3	1
Suistamo	1,507.7	6,433	386	146	176	41	6	—
Korpiselkä	1,308.5	2,513	271	81	138	8	4	—
Suojärvi	3,433.2	5,344	86	182	54	6	1	1
Salmi	1,440.1	10,862	281	203	140	14	1	—
Mantsinsaari)	—	—	—	—	—	—	—	—
Kitelä	—	—	—	—	—	—	—	—
Impilahti	889.4	10,906	810	286	87	51	17	2
Koko lääni	31,376.1	471,378	47,518	25,824	33,630	22,686	978	95
Mikkelin l.								
Mikkeli	7.4	4,571	289	337	459	1	1	—
Heinola	27.0	1,642	227	112	149	2	20	1
Savonlinna	7.0	1,780	248	112	445	3	6	2
Heinolan mlk. . . .	577.8	6,270	974	138	167	4	53	1
Sysmä	690.6	8,997	1,376	449	363	4	79	—
Hartola	743.9	7,818	1,274	403	159	—	211	1
Luhanka	214.6	2,223	367	127	72	—	9	—
Leivonmäki	307.7	2,017	226	135	43	2	14	—
Joutsa	427.8	6,042	1,125	276	231	—	47	—
Mäntyharju	1,142.2	13,249	1,205	1,137	304	9	85	2
Ristiina	544.4	6,713	463	487	392	4	32	—
Anttola	236.6	2,768	268	447	68	1	18	—
Mikkelin mlk. . . .	1,008.7	14,085	1,369	823	602	9	16	1
Hirvensalmi	453.1	6,798	450	972	194	—	40	—
Kangasniemi	1,001.1	11,675	1,023	706	410	20	60	—
Haukivuori	389.2	4,170	209	378	85	—	18	1

kunta	pinta-ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	ml	kr	mp
Pieksämäki ..	960.7	9,185	1,033	1,918	282	6	43	—
Virtasalmi ..	250.0	2,978	—	—	—	—	—	—
Jäppilä	154.4	1,820	233	255	16	3	1	—
Joroinen	685.6	8,835	1,615	2,67	249	6	25	1
Juva	1,150.0	12,140	1,148	2,648	376	34	59	2
Puumala	774.6	6,109	495	1,57	578	10	22	—
Sulkava	578.3	6,082	1,033	354	287	3	14	—
Sääminki ...	963.5	9,361	1,043	176	851	114	43	—
Kerimäki ...	947.0	11,863	1,362	185	504	283	42	—
Enonkoski ..	105.2	1,533	303	28	214	56	7	1
Savonranta ..	225.8	2,720	355	76	161	9	5	1
Heinävesi ...	1,089.5	8,317	1,282	45	546	81	38	—
Kangaslampi	266.3	2,665	372	143	113	11	14	—
Rantasalmi ..	708.3	8,615	1,449	368	583	12	28	—
Koko lääni	16,638.3	193,041	22,816	11,659	8,903	687	1,050	14
Kuopion l.								
Kuopio	52.7	13,376	1,581	282	1,715	46	144	—
Joensuu	15.1	3,560	237	301	278	3	—	—
Iisalmi	10.7	2,256	223	44	369	3	15	—
Leppävirrat ..	1,119.3	15,684	3,258	281	691	417	40	2
Varkauden rks.								
Suonenjoki ..	668.2	7,290	913	275	335	365	15	1
Hankasalmi ..	552.9	7,007	793	134	422	62	14	1
Rautalampi ..	1,162.3	12,251	1,980	296	491	233	37	—
Vesanto	329.5	3,830	689	82	353	164	90	1
Karttula	777.3	9,481	1,527	67	369	538	45	1
Kuopion mlk.	1,216.9	16,941	2,165	123	923	815	38	—
Tuusniemi ..	610.9	7,420	1,394	71	228	122	22	—
Maaninka ...	424.1	6,112	735	19	681	147	31	1
Pielavesi	1,163.0	11,577	1,182	76	738	234	22	1
Keitele	463.7	4,059	573	40	218	134	29	—
Kiuruvesi ...	1,317.6	10,681	1,023	220	1,215	218	31	1
Iisalmi	2,780.6	23,287	2,672	100	2,106	378	27	3
Rutakko	204.8							
Lapinlahti ..	612.3	8,368	1,088	126	1,001	82	7	—
Nilsjä	1,638.0	13,942	821	101	976	142	31	1
Juvankoskenrk.	2.0	6,099	843	93	214	415	5	1
Muuruvesi ..	—							

kunta	pinta-ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	ml	kr	mp
Kaavi	864.3	8,876	603	74	204	463	—	—
Polvijärvi ..	780.4	6,268	469	203	253	90	—	—
Kuusjärvi ..	317.9	3,459	231	138	212	93	—	1
Liperi	753.7	10,262	862	336	620	40	—	—
Kontiolahti ..	879.3	10,630	1,358	249	550	73	—	—
Rääkkylä ..	442.9	6,921	760	235	509	15	—	—
Kiteen pitäjä	952.2	12,577	1,779	122	556	393	—	—
Kesälahti ...	371.9	3,535	248	27	442	117	—	1
Pälkjärvi ...	263.1	2,599	406	18	84	112	—	—
Tohmajärvi ..	903.8	9,578	1,579	284	372	70	—	—
Värtsilän rks.								
Kiihtelysvaara	752.4	7,935	597	153	399	103	—	—
Ilomantsi ...	4,135.8	9,851	1,296	101	461	23	—	—
Kovero	501.0	4,013	591	12	415	3	—	—
Eno	915.7	6,568	901	193	271	40	—	—
Pielisjärvi ..	3,328.8	14,129	1,496	833	441	25	—	3
Juuka	1,477.8	10,340	894	426	421	80	—	—
Rautavaara ..	1,092.8	2,228	270	9	216	38	—	—
Nurmes	2,335.0	12,781	839	378	698	27	—	—
Nurmeck. kaup.	—	—	67	51	54	—	—	—
Koko lääni	36,190.7	326,071	38,943	6,573	20,501	6,323	648	19
Vaasan lääni.						rp	ml	
Vaasa	39.8	16,361	1,137	671	294	2,905	19	—
Kaskinen ...	7.5	962	33	7	8	325	2	—
Kristiinankaup.	22.0	2,601	76	32	64	723	5	—
Uusikaarlepyy	21.3	1,164	19	2	1	401	1	—
Pietarsaari ..	28.0	5,528	548	13	21	930	5	—
Kokkola	33.0	2,694	117	108	60	622	11	—
Jyväskylän ..	6.1	2,925	209	233	358	—	2	kr. 4
Süppy	203.3	3,167	27	59	19	743	6	—
Isojoki	633.6	5,773	339	604	46	9	191	—
Lapväärti ...	380.4	6,996	73	143	16	1,439	22	—
Kristiinankaup.	90.7	1,457	9	9	—	498	1	—
Karijoki [mlk.	157.4	2,803	118	157	17	5	309	—
Närpö	562.6	11,457	23	4	8	3,596	—	—
Ylimarkku ..	183.6	3,989	2	—	5	1,074	1	—
Korsnäsi ...	264.2	4,914	2	1	—	1,479	—	—
Teuva	558.5	7,523	296	1,212	10	5	547	—

kunta	pinta- ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	ml	rp	mp
Oulun lääni.								
Oulu	48.1	14,754	1,528	485	1,178	43	—	2
Raahe	19.2	2,622	152	231	229	7	—	—
Kemi	5.8	1,863	166	43	181	2	—	—
Tornio	74.7	1,292	56	8	149	13	—	1
Kajaani	112.7	2,442	214	185	252	3	—	1
Sievi	752.8	4,154	118	626	10	261	—	—
Rautio	174.8	1,326	23	392	—	48	—	—
Ylivieska ...	573.2	6,945	437	362	157	1,069	—	—
Alavieska ...	266.0	2,978	127	206	18	484	—	—
Kalajoki	485.6	5,079	271	896	27	246	—	—
Merijärvi ...	207.3	1,672	27	359	20	49	—	—
Oulainen	579.3	4,876	231	911	104	157	—	—
Pyhäjoki	510.9	4,180	97	348	59	360	—	—
Salon kappeli	137.2	1,442	27	148	22	48	—	—
Saloinen	332.3	2,128	114	102	24	184	—	—
Vihanti	511.3	2,751	215	199	12	193	—	—
Rantsila	633.6	2,818	136	100	39	456	—	—
Paavola	540.9	4,711	316	130	92	419	—	1
Revolauti ..	229.0	1,181	104	49	4	144	—	—
Siikajoki	253.6	1,698	141	87	10	160	—	—
Luoto	169.5	1,869	122	45	17	270	—	—
Pyhäjärvi ...	1,341.0	5,510	132	212	493	287	—	—
Reisjärvi ...	445.8	3,241	104	13	8	612	—	—
Haapajärvi ..	722.1	5,290	314	170	23	685	—	1
Nivala	521.7	7,517	428	182	118	1,196	—	—
Kärsämäki ..	687.5	2,688	298	23	7	417	—	—
Haapavesi ..	1,078.5	5,895	266	517	85	411	—	1
Pulkkila	444.3	1,827	178	18	10	184	—	—
Piippola	1,113.3	3,399	159	103	14	392	—	—
Kestilä	526.6	2,441	83	35	12	453	—	—
Säräisniemi .	1,626.2	4,055	320	186	41	143	—	—
Paltamo	1,041.9	4,533	267	99	40	711	—	—
Kajaanin mlk.	1,191.1	3,269	234	137	67	44	—	1
Sotkamo	2,628.1	9,343	735	293	198	640	—	—
Kuhmoniemi	4,739.2	7,270	134	143	204	127	—	—
Ristijärvi ..	854.4	2,248	148	86	3	347	—	—
Hyrnsalmi .	1,441.0	2,283	93	200	31	55	—	—
Suomussalmi	5,424.6	6,648	204	207	20	393	—	—

kunta	pinta- ala km ²	väkiluk. 1/1 09 henkik.	vaalit v. 1910					
			sd	sp	ns	ml	rp	mp
Puolanka ...	2,462.5	4,474	68	96	45	578	—	—
Utajärvi	1,554.0	4,232	194	18	47	322	—	—
Muhos	1,016.6	4,135	253	94	90	375	—	—
Tyrnävä	389.4	3,040	129	21	47	206	—	—
Temmes	120.9	946	116	19	10	110	—	1
Lumijoki ...	308.4	2,098	77	100	11	251	—	—
Liminka	601.5	3,247	252	211	34	175	—	—
Kempele	126.8	1,317	157	14	18	134	—	—
Oulunsalo ..	78.5	1,515	202	34	16	99	—	—
Oulun maalk.	244.4	6,247	897	90	166	159	—	2
Ylikiihiminki..	885.4	2,773	11	231	6	139	—	—
Kiiminki	265.9	1,740	81	194	16	123	—	—
Haukipudas .	435.1	5,097	491	86	118	524	—	1
Ii	1,465.7	6,267	628	60	141	591	—	—
Kuivaniemi ..	1,039.3	1,887	178	46	59	105	—	—
Pudasjärvi ..	8,142.2	9,093	86	864	71	256	—	1
Taivalkoski .	3,204.8	3,047	14	252	45	145	—	—
Kuusamo ...	9,058.2	10,384	212	691	111	782	—	—
Kuolajärvi ..	11,854.0	4,336	369	172	15	161	—	1
Kemijärvi ...	3,466.0	4,948	299	517	138	123	—	1
Rovaniemi ..	8,251.8	9,926	224	272	553	290	—	—
Tervola	1,783.5	3,421	224	9	69	303	—	—
Simo	2,251.7	3,476	238	21	45	437	—	—
Kemin mlk..	573.3	6,311	570	47	285	246	—	—
Alatornio ...	867.5	6,972	500	39	313	541	—	1
Karunki	236.9	2,058	74	97	7	123	—	—
Ylitornio ...	2,734.0	4,256	62	249	159	182	—	—
Turtola	1,430.6	1,825	27	207	6	75	—	—
Kolari	2,281.1	1,890	37	31	41	33	—	—
Muonionniska .	1,792.3	1,350	1	75	53	—	—	5
Enontekiäinen.	8,068.3	747	—	45	7	—	—	4
Kittilä	8,056.2	3,618	61	246	279	—	—	1
Sodankylä ...	19,950.8	5,168	54	115	246	11	—	9
Inari	16,203.8	1,738	4	10	74	—	—	—
Utsjoki	4,902.9	487	—	15	25	—	—	—
Koko lääni	158,549.4	284,504	15,209	13,824	7,344	19,314	—	35
Koko maa	333,140.3	2900,315	312000	172344	111604	60,052	106002	kr 17296 mp 372

Maan hallinnollinen, kirkollinen, lainkäyttölinen y. m. jake.

(U. I. = Uudenmaan, T. P. I. = Turun ja Porin, H. I. = Hämeen, Vi. I. = Viipurin, M. I. = Mikkelin, K. I. = Kuopion, Va. I. = Vaasan, O. I. = Oulun lääni.)

	U. I.	T. P. I.	H. I.	Vi. I.	M. I.	K. I.	Va. I.	O. I.	Yht.
Kihlakuntia	4	10	6	9	4	6	6	6	51
Nimismiespiirejä	24	47	27	44	21	28	42	41	274
Luteril. rovastikuntia	5	8	5	6	4	4	6	6	44
Kreikkal. „	1	—	—	2	—	1	—	—	4
Yht. „	6	8	5	8	4	5	6	6	48
Luteril. kirkkohrakuntia	42	83	43	49	28	35	79	55	414
„ seurakuntia	51	126	52	58	30	42	92	75	526
Metodisti „	3	2	1	1	—	—	2	—	9
Baptisti „	1	—	—	—	—	1	9	—	11
Kreikkal. „	2	1	1	22	1	4	1	—	32
Roomal. katol. „	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Yhteensä „	58	129	54	82	31	47	104	75	580
Raastuvanoikeuksia	5	5	3	6	3	3	7	5	37
Tuomiokuntia	6	10	7	9	5	9	9	7	62
Käräjäkuntia	20	39	23	38	21	27	36	30	234
Piirilääkäriin piirejä	4	9	6	9	4	6	6	9	53
Eläin „	5	8	6	8	4	6	8	8	53
Kansak. tarkast. „	3	4	3	4	2	3	4	3	26
Vakaampiirejä	3	6	4	5	4	3	6	5	36
Vaalipiirejä	1	2	2	2	1	2	3	3	16
Äänestysalueita	231	427	285	394	163	267	425	277	2,469

Maan pinta-alasuhteet ja asuinpaikat.

läänit	maata		vettä		yhteen- sä ne- liökilo- metriä	o/o koko maa pint- alast.	asuinpaikat			asukkaita km ² alalla
	man- nerta neliöki- lomtr.	o/o	neliö- kilo- mtr.	o/o			kaup. ja kuntia	kyliä		
Uudenm.	11,272	95.0	600	5.0	11,872	3.2	5	39	1,298	31.9
Turun	23,226	96.1	945	3.9	24,171	6.5	8	120	3,386	21.1
Hämeen	17,457	80.9	4,127	19.1	21,584	5.8	3	49	1,258	19.1
Viipurin	31,376	72.9	11,679	27.1	43,055	11.5	6	56	1,828	15.8
Mikkelin	16,638	72.9	6,202	27.1	22,840	6.1	3	27	676	11.8
Kuopion	36,191	84.7	6,539	15.3	42,730	11.4	4	39	673	9.1
Vaasan	38,431	92.1	3,280	7.9	41,711	11.2	7	87	512	13.0
Oulun	158,549	95.7	7,092	4.3	165,641	44.3	5	69	354	2.0
Yht.	333,140	89.2	40,464	10.8	373,604	100	41	486	9,985	9.0

Siirtolaisuus.

Siirtolaisuus v. 1909. Yleisen seisauksen jäljestä oli maasta-
muutto tavattoman suuri v. 1909, kuten näemme:

lääni	meno 1909			paluu 1908		
	kaup.	maasentu	yhteensä	kaup.	maasentu	yhteensä
Uudenman	572	353	925	85	95	180
Turun ja Porin	374	3,213	3,587	—	327	327
Hämeen	208	547	755	22	77	99
Viipurin	184	1,443	1,627	—	65	65
Mikkelin	25	498	523	2	121	123
Kuopion	71	706	777	2	75	77
Vaasan	663	7,637	8,300	16	1,627	1,643
Oulun	224	2,426	2,650	1	668	669
Koko maa	2,321	18,823	19,144	128	3,055	3,183

Maasta muuttaneista oli v. 1909 13,163 eli 68,76 % maan-
viljelyväestöön kuuluvaa. Höyrylaivayhtiöiden antamien tie-
tojen mukaan lähti maastamme v. 1909 20,283 Suomen ala-
maista, 469 venäläistä ja ulkomaal. sekä palasi 4,880 suoma-
laista.

Siirtolaisten lukumäärä.

	miehiä	naisia	yht.
V. 1893—95	8,977	5,540	14,517
„ 1896—00	19,809	13,231	33,040
„ 1901	8,237	4,324	12,561
„ 1902	16,075	7,077	23,152
„ 1903	10,449	6,515	16,964
„ 1904	6,158	4,794	10,952
„ 1905	12,001	5,426	17,427
„ 1906	11,921	5,596	17,517
„ 1907	10,470	5,826	16,296
„ 1908	13,313	2,499	5,812

34,785 henkeä.

	lääni		meneviä palaavia	
	v. 1908	v. 1907	v. 1908	v. 1907
Taloudellinen liikepula, joka lopulla v. 1907 alkoi Amerikan Yhdysvalloissa ja jatkui vielä v. 1908, vaikutti tuntuvasti maamme siirtolaisuuteen. Menevien siirtolaisten v. 1908 ja palaavien v. 1907 ja 1906 lukumäärät jakautuivat eri läänien osalle sillä tavoin kuin oheen on merkitty.				
	Uudenmaan ..	231	184	63
	Turun ja Porin	1,087	396	164
	Hämeen	150	141	29
	Viipurin	425	56	21
	Mikkelin	120	100	47
	Kuopion	264	142	34
	Vaasan	2,567	2,002	973
	Oulun	968	762	271
	koko maa	5,812	3,783	1,602

Siirtolaisten yhteiskunnallinen asema.	talollisia	%	
		1908	1907
Ohella nähdään, mihin yhteiskuntaluokkiin v. 1908 maasta muuttaneet pääasiallisesti kuuluivat.	lampuoteja, »syytinkil.» y. m.	16	0,3
	talollisten poikia ja tyt-täriä	1,336	23,0
	torppareita	94	1,6
	torpparien poikia ja tyt-täriä	507	8,7
	loisia ja mäkitupalaisia	1,743	30,0
	palvelusväkeä	335	5,8
	muuta	1,617	27,8
	yhteensä	5,812	100

Siirtolaisten ikä.	Ohella	alle 16 v.	803	henk.	13,8	%
mainitaan siirtolaisten jakautuminen ikäluokittain v. 1908. Suurin osa siirtolaisista on, kuten näkyy, 16—30 vuoden ikäisiä.		16—20 v.	1,245	”	21,4	”
		21—25 v.	1,626	”	28,0	”
		26—30 v.	940	”	16,2	”
		yli 30 v.	1,198	”	20,6	”
		yhteensä	5,812		100	

Siirtolaisten päämäärä. Siirtolaisuus maastamme käy melkein yksinomaan Pohjois-Amerikkaan ja ainoastaan aivan pienessä määrässä Etelä-Afrikkaan, Australiaan ja Etelä-Amerikkaan.

Pohjois-Amerikassa lasketaan nykyään olevan noin neljännesmiljoonaa suomalaista, siihen luettuina Ruijasta ja pohjois-Ruotsista matkustaneet siirtolaiset. Suomalaisen suurimmat pesäpaikat Amerikassa ovat Michiganin pohjoisniemekkeellä, jossa m. m. ovat Calumet, Hancock ja Ishpeming. Michiganissa asunee nykyään noin 4,000 suomalaista. Saman verran lienee heitä Minnesotan valtiossa. Canadassa asuu heitä noin 20,000. Tyynen meren rantaseuduilla on heitä enimmäkseen Oregonissa. New-Yorkin kaupungissa lienee heitä ainakin 6,000.

Enimmät siirtolaiset ovat maanviljelijöitä ja kaivostöissä.

Maanomistus.

Maan jakautuminen. Tilattoman väestön alakomitean tutkimuksen mukaan jakautui v. 1901 Suomen maa laatunsa puolesta seuraavasti:

peltoa	1,568,072	ha eli	4,7	%	koko alasta
niittyä	1,281,232	” ”	3,9	”	”
metsää ja joutomaata	30,147,913	” ”	90,7	”	”
epämääräistä aluetta	233,426	” ”	0,7	”	”

koko pinta-ala 33,230,643

Maan omistajat. Yllämainitusta pinta-alasta, lukuunottamatta 233,426 ha epämääräistä aluetta, jota ei oltu maanomistajille jaettu, omisti:

valtio	13,093,461	ha eli	39,4	%	koko alasta
kunnat	79,191	” ”	0,2	”	”
seurakunnat	346,360	” ”	1,0	”	”
yhtiöt	983,952	” ”	3,0	”	”
yksityiset omistajat ..	18,494,253	” ”	55,7	”	”

Kaikkiaan oli v. 1901 maassamme 117,705 maanomistajaa, joista yksityisiä omistajia 116,834. Yksityiset omistajat ja heidän omistamansa maa ryhmittäytyivät seuraavasti:

maanviljelijöitä	109,557	omistajaa,	17,346,789	ha
teollisuuden harjoitt.	1,163	”	364,487	”
kauppiaita	1,274	”	303,386	”
virkamiehiä	1,272	”	309,098	”
muuta	3,568	”	170,493	”

yhteensä 116,834 omistajaa, 18,494,253 ha

Maaomaisuuksien suuruus. Suuruuteensa nähden jakaantuivat Suomen maaomaisuudet, valtion maaomaisuuksia lukuunottamatta, seuraavasti:

	luku	omaisuuksia		maa-ala	
		%	ha	%	ha
pienet maaomais. (alle 50 ha)	31,262	26,4	873,290	4,4	
keskik. ” (50—250 ha)	67,830	57,2	7,814,801	39,3	
suuret ” (250—1,000 ha)	17,811	15,0	7,709,921	38,7	
Suurimmat ” (yli 1,000 ha)	1,714	1,4	3,505,744	17,6	

yhteensä 118,617 19,903,756 ha.

Jos tarkastetaan kuinka suuri osa maaomaisuuksien alueesta on viljelty, huomataan että maa on sitä vähemmässä määrin viljeltyä, kuta suurempina alueina sitä omistetaan (pienistä maaomaisuuksista viljeltyä 25,1, %, suurimmista 9,7%).

Torpparit ja mäkitupalaiset. Tilattoman väestön alakoimitean tutkimuksen mukaan oli Suomessa v. 1901 kaikkiaan 160,525 vuokraviljelmää, joista 7,772 oli koko tilan (»lampuoti»-vilj.) ja 152,753 tilanosan vuokraviljelmää (»torppia ja mäkitupia»). Jos kiinnitämme huomion yksinomaan talonosain vuokraajiin ja vertaamme heidän lukuansa maanomistajain lukuun, saamme maanvuokraoloista maan eri osissa seuraavan kuvan:

läänit	talonos. vuokra- viljelm.	niistä »maa- torppia»	maan- omis- tajia	maanomistajia (%), joiden maalla vuokraviljelmiä		
				0	1—3	4 ja yli
Uudenm.	17,702	4,463	5,460	35.1	40.5	24.4
Turun ja Porin	38,800	16,080	11,420	24.0	43.9	32.1
Hämeen	22,192	8,827	6,733	28.2	46.7	25.1
Viipurin	7,648	3,906	34,345	86.8	12.7	0.5
Mikkelin	10,314	6,285	8,106	59.5	32.6	7.9
Kuopion	15,505	7,608	12,904	55.2	37.1	7.9
Vaasan	27,276	12,438	23,017	53.2	39.3	7.5
Oulun	12,316	7,746	15,720	69.9	27.1	3.0
koko maa	152,753	67,083	117,705	60.8	30.1	9.1

Talonosanvuokraukset ovat sekä ehdottomasti että suhteellisesti lukuisimmat maan kolmessa lounaisessa läänissä. Viipurin ja Oulun lääneissä on suhteellisesti enimmäkseen sellaisia maanomistajia, joilla ei ole talonosanvuokraajia. Silmännähtävä on yhteys suurviljelyksen ja talonvuokrauksen välillä. Yli 71,000 maanomistajalla eli n. 60 %:lla kaikista ei ollut sellaisia alustalaisia ensinkään. Noin 35,000 maanomistajalla (30%:lla) oli niitä vain vähäinen luku, mutta jäljellä olevilla 10,700:lla maanomistajalla oli yhteensä lähes 100,000 talonosanvuokralaista eli noin 2/3 koko talonosavuokr. luvusta.

Oma pelto ja vuokrapelto. Jos kysytään, kuinka suuri osa viljellyn maan alasta (= pellostä ja luonnonniitystä) on omassa hoidossa, kuinka suuri osa vuokralla, sekä minkälainen tämä suhde on eri suuruisilla tiloilla, saadaan seuraava vastaus.

	omassa hoidossa vuokralla	
	%	%
alle 3 ha:n viljelmän vilj. maan alasta	9.24	90.76
3—10 „ „ „ „ „	49.85	50.15
10—25 „ „ „ „ „	79.14	20.86
25—100 „ „ „ „ „	88.98	11.02
100 ha:n tai siitä yli „ „ „	89.07	10.93
koko viljellyn maan alasta	77.09	22.91

Näemme siis, että meidän maassamme vuokralla on lähes 1/4 viljelystä maasta sekä että pikkutiluksilla vuokra, suurtiloilla omistus on yleisin.

Maanviljelysväestö. Virallisen tilaston mukaan oli maanviljelyksestä ja sen sivuelinkeinoista elatuksensa saavan väestön lukumäärä % koko väestöstä.

v. 1865	1,431,024	79
„ 1890	1,779,083	75
„ 1900	1,555,357	57

Vuoden 1900 luvut eivät kuitenkaan ole edellisiin verrattavat, sillä niistä puuttuu metsästy- ja kalastusväestö, »syytinkiläiset» ynnä joukko irtainta väestöä, jotka kaikki ovat edellisinä vuosina luetut maanviljelysväestöön.

Pikkuviljelys ja suurviljelys. Jos jättämällä sikseen kysymyksen maan omistusmuodosta käännyimme tarkastamaan maan viljelysaloja, saamme seuraavasta taulukosta kuvan »viljelmien» suuruudesta v. 1901 (»viljelmä»=sellainen viljelty ala peltoa ja luonnonniitettä, jota yhden ruokakunnan puolesta hoidetaan yhteisenä maatalouskokonaisuutena).

	viljelmiä		viljeltyä maata	
	luku	%	ha	%
palstaviljelm. (0.05—3 ha)	106,462	39.3	95,734	3.4
pikkuviljelmät (3—10 ha)	78,778	29.0	450,015	15.8
keskikok.vilj. (10—100 ha)	84,059	31.0	1,983,382	69.7
suurviljelmät (yli 100 ha)	1,855	0.7	316,060	11.1
yhteensä	271,154	100.0	2,845,191	100.0

Pikkuviljelmien hallussa olevan viljellyn maan ala näyttää suhteellisesti pieneltä, vaikka ottaakin huomioon meillä vallitsevat verraten laajaperäiset viljelystavat. Jos keskikokoisista viljelmistä erotettaisiin ne, jotka ovat yli 25 ha, huomattaisiin, että näiden sekä yli 100 ha olevain viljelmien hallussa on noin puolet koko viljellyn maan alasta.

Jossain määrin erilaiset ovat olot eri lääneissä, kuten näkyy seuraavasta taulukosta:

lääni	kaikkiaan viljeltyä maata ha	siitä			
		palsta- viljel- millä o/o	pikku- viljel- millä o/o	keski- kok. viljelm. o/o	suur- viljel- millä o/o
Uudenmaan	264,051	3.1	7.7	66.5	22.7
Turun ja Porin ..	465,931	4.9	12.9	66.7	15.5
Hämeen	295,662	3.7	11.6	68.0	16.7
Viiipurin	324,905	2.9	36.8	53.4	6.9
Mikkelin	198,435	3.0	21.2	67.4	8.4
Kuopion	308,639	3.8	19.2	71.7	5.3
Vaasan	513,784	3.5	15.0	78.0	3.5
Oulun	473,784	1.1	7.8	77.6	13.5
Koko maa	2,845,191	3.4	15.8	69.7	11.1

Jos jättää syrjään Oulun läänin, jossa tavattomat luonnonniityt nostavat suurviljelysten prosentimäärät korkeiksi, huomaa, että varsinaisen suurviljelysalueen meidän maassamme muodostavat Uudenmaan, Turun ja Porin ynnä Hämeen läänit. Pikkuviljelmillä taas on suhteellisesti enimmän maata hallussaan Viipurin läänissä.

Palohaavoja vastaan. Jauhoja voi hyvin yksinkertaisena keinona käyttää apuna palohaavoja vastaan. Ripottakaa palaneelle kohdalle paksulta jauhoja ja sitokaa sitten palaneen kohdan ja jauhojen ympärille kääre. Palohaava lakkaa kirvelemästä eikä ihoon synny rakkoja. Antakaa jauho-kääreen olla paikoillaan joku päivä, niin huomaatte poissaessanne, että iho sen alla on ihan terve.

Maalaisväestön yhteiskunnalliset luokat. Esitämme tässä muutamia lukuja siitä kehityksestä, joka on tapahtunut eräiden maaseudun yhteiskuntaluokkain suuruussuhteissa viime vuosisadalla. Luvut käsittävät 15 v. täyttäneen, ansiotoiminnassa olevan maanviljelysväestön neljästä läänistä.

Näistä maanviljelysväestön »ansaitsevaisista» oli:

Talonomistajia:	v. 1815	v. 1850	v. 1875
Turun ja Porin läänissä.....	9,205	9,774	9,532
Hämeen ja Mikkelin „	13,068	13,948	13,080
Vaasan „	10,762	15,267	17,782

Aventimiehiä, kruununntalonpoikia ja uutistalollisia:

Turun ja Porin läänissä.....	1,779	1,452	1,161
Hämeen ja Mikkelin „	1,896	2,037	2,159
Vaasan „	376	462	291

Maatorppareita:

Turun ja Porin läänissä	7,437	13,946	15,630
Hämeen ja Mikkelin „	10,269	13,951	13,885
Vaasan „	3,876	9,374	12,051

Renkejä, palvelijattaria ja maanviljelijäin 15 v. täyttäneitä lapsia:

Turun ja Porin läänissä	42,853	56,394	60,864
Hämeen ja Mikkelin „	52,406	67,337	71,520
Vaasan „	30,803	45,294	61,702

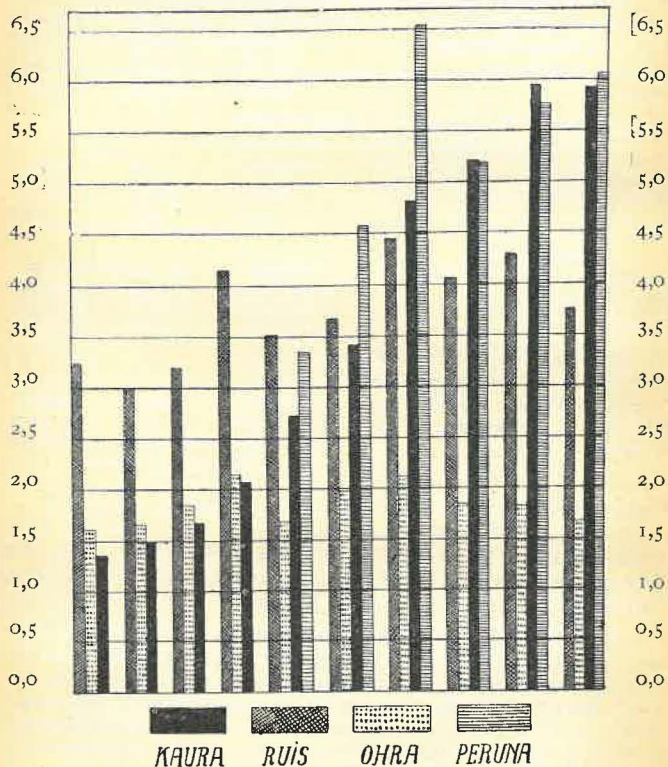
Loisia, mäkitupalaisia y. m. irtainta väestöä:

Turun ja Porin läänissä.....	10,330	17,768	23,122
Hämeen ja Mikkelin „	12,165	22,817	31,363
Vaasan „	7,445	21,466	28,674

Samantapaisia, edellisiin ei kuitenkaan täysin verrattavia lukuja on myöskin vuosilta 1880 ja 1890. Niissäkin näyttöytyy sama kehitystaipumus kuin ylläolevissa luvuissa: torppari- ja irtain väestö on lisääntynyt melkoisesti; maataomistavien lukumäärä sitävastoin on pysynyt kohtalallaan (Turun sekä Hämeen ja Mikkelin läänit) taikka lisääntynyt, vaan ei yhtä nopeasti kuin väkiluku (Vaasan lääni).

Viljain ja perunain keskimääräinen sato Suomessa viisi-vuotiskausina 1855—1900.

1855 1861 1866 1871 1876 1881 1886 1891 1896 1901
1860 1865 1870 1875 1880 1885 1890 1895 1900 1905

Tärkeimp. vilja- ja juurikasvien sato Suomessa vv. 1896—1908.

	vv. 1896/1905 keskimää- rin v. hl	v. 1906 hl	v. 1907 hl	v. 1908 hl
vehnä	48,613	53,309	49,287	39,259
rukiita	4,075,325	4,203,125	3,887,703	3,945,266
ohraa	1,763,880	1,894,717	1,805,730	1,808,250
kauraa	6,049,080	6,911,327	7,274,518	6,456,215
sekaviljaa	146,082	150,555	146,936	189,198
yhteensä korsiviljaa	12,082,980	13,213,033	13,164,174	12,438,188
herneitä ja papuja	123,727	110,343	96,046	99,554
perunoita	5,968,854	7,200,347	6,612,665	5,706,877
nauriita y. m. juur. reksia	916,436	1,944,582	2,084,032	2,382,400

Viljasadon suuruuteen nähden on kaura ensimmäisellä ja ruis toisella sijalla. Vehnän viljelys on maassamme viime aikoina yleensä taantunut, rukiinviljelys pysynyt aloillaan (v:n 1908 sato oli laadultaan erittäin hyvä). Perunasato oli v. 1908 hiukan vähempi kuin kahtena edellisenä vuonna ja juurikasvien, etupäässä rehunauriin viljelys suuresti edistynyt.

Sato verrattuna väkilukuun kutakin henkilöä kohden kunkin vuoden keskiarvoa seuraavat keskimääräluvut (hl):

	1896—1905 kes- kimäär. vuos.	1906	1907	1908
vehnä	0.02	0.02	0.02	0.01
ruista	1.50	1.44	1.32	1.32
ohraa	0.65	0.65	0.61	0.62
kauraa	2.23	2.37	2.46	2.16
sekaviljaa	0.05	0.05	0.05	0.06
hern. ja papuja ..	0.05	0.04	0.03	0.03
perunoita	2.20	2.47	2.24	1.91
nauriita y. m. juur.	0.34	0.67	0.71	0.80

Jyväluku. Eri viljalajien jyväluvut ovat aikajaksona 1896—1908 olleet seuraavat:

	1896—1905	v. 1906	v. 1907	v. 1908.
keskimäärin vuosittain				
vehnä	6.93	7.88	7.24	5.90
ruis	6.77	7.64	7.22	7.80
ohra	4.91	5.64	5.37	5.11
kaura	5.19	5.74	5.78	4.98
sekavilja	4.69	5.26	5.51	4.45
perunat	5.60	6.25	5.67	4.76

Sato maan eri seuduissa. Tärkeimpään viljelyskasvien sato v. 1908 jakautui eri lääneille seuraavasti (ilmoitettu tuhansin hl:n):

läänit	vehnää	ruista	ohraa	kauraa	papuja berneitä	perunoita	maurita y. m. jun- rikasveja
Uudenmaan	8	393	45	901	18	561	449
Turun ja Porin	25	764	200	1,574	30	915	539
Hämeen	4	553	120	939	22	588	435
Viipurin	1	669	174	1,136	13	934	184
Mikkelin	1	426	117	518	13	485	127
Kuopion	—	419	277	388	2	795	209
Vaasan	—	563	406	880	2	995	371
Oulun	—	158	469	123	—	434	68
koko maa	39	3,945	1,808	6,456	100	5,707	2,382

Tämän mukaan rajoittuu vehnän viljely Suomessa melkein yksinomaan maan kolmeen lounaiseen läänein. Ruista saadaan enin Turun, Viipurin, Vaasan ja Hämeen lääneistä, ohran viljelyn kotiseutu on edelleenkin maan kolmessa pohjoisessa läänissä, kauraa tuottavat enin Turun ja Viipurin läänit sekä niiden jälkeen Hämeen—Uudenmaan läänit. Perunarikkaimmat läänit ovat Vaasan, Viipurin ja Turun, ja muiden juurikasvien satomäärässä ovat muita edelle ehtineet kolme lounaista läänää.

Vuosien 1909 ja 1910 sato. Kahden viime vuoden sadosta on julaitu seuraavia maanviljelijäyhallituksen kokoomia tietoja:

läänit	sato v. 1909 (tuhan- siin hl:n)				sato v. 1910 tuhan- siin hl:n			
	ruis	ohra	kaura	perun.	ruis	ohra	kaura	perun.
Uudenmaan	375	46	1,004	702	335	47	1,025	597
Turun ja Porin	813	189	1,861	1,377	710	207	1,998	960
Hämeen	525	114	1,080	774	490	120	1,118	641
Viipurin	618	158	1,132	1,189	470	149	1,054	888
Mikkelin	403	104	532	655	395	99	456	541
Kuopion	440	220	349	1,246	270	235	320	957
Vaasan	466	341	802	1,233	406	395	782	746
Oulun	154	447	130	704	108	430	105	426
koko maa	3,794	1,619	6,890	7,880	3,184	1,682	6,858	5,756

Maanviljelyksen tuottavaisuus eri seuduilla. Hyvän kuvan maanviljelyksen voimasta ja merkityksestä maamme eri lääneissä antaa seuraava taulukko, jossa eri viljelyskasvien sato on määrättyjen laskuperusteiden mukaisesti muutettu *ruishehtolitroiksi* ja siten saatu satomäärä verrattu asianom. läänien *maalaisväestöön* (hl kutakin henkeä kohden läänin keskiväkiluvusta):

läänit	vv. 1896-1905 keskimää- rin vuod.	v. 1906	v. 1907	v. 1908
Uudenmaan	6,4	6,6	6,6	6,1
Turun ja Porin	5,4	5,9	5,4	5,3
Hämeen	5,8	6,0	5,7	5,3
Viipurin	4,5	4,1	4,1	4,0
Mikkelin	5,8	6,3	6,1	5,5
Kuopion	3,9	4,5	4,4	3,8
Vaasan	4,3	4,5	4,2	3,7
Oulun	2,3	2,6	2,4	2,8
koko maa	4,7	4,9	4,7	4,4

Sato on siis koko ajan ollut suhteellisesti suurin Uudenmaan läänissä ja sen jälkeen Mikkelin läänissä; heikoin Oulun läänissä.

Sadon raha-arvo. Vilja- ja juurikasvien sadon raha-arvo v. 1908 teki toimitettujen laskujen mukaan (milj. markkoissa):

läänit	vehnä	ruis	ohra	kaura	sekavilja	herneet, pavut	perunat	naurit y. m. juurik.	yhteensä
Uudenmaan ..	0,2	5,7	0,5	6,9	0,3	0,3	2,3	1,9	18,1
Turun ja Porin	0,4	10,7	2,1	11,0	0,4	0,5	3,7	2,1	30,9
Hämeen	0,1	8,6	1,3	7,5	0,3	0,4	2,6	1,9	22,7
Viipurin	—	10,1	1,8	9,1	0,1	0,2	4,0	0,8	26,1
Mikkelin	—	6,2	1,7	3,9	0,3	0,2	2,0	0,5	14,8
Kuopion	—	6,1	3,3	3,0	0,2	—	3,3	0,8	16,7
Vaasan	—	7,6	4,2	5,9	0,1	—	3,8	1,5	23,1
Oulun	—	2,1	5,4	1,0	0,1	—	1,7	0,3	10,6
koko maa	0,7	57,1	20,3	48,3	1,8	1,6	23,4	9,8	163,0
%	0,4	35,0	12,5	29,6	1,1	1,0	14,4	6,0	100,0

Tarkemmin merkittynä teki yllämainittujen satojen raha-arvo yhteensä 162.956.667 mk. Suomen kutakin asukasta kohden siitä tulee noin 54 mk. Raha-arvoltaan suurin oli rukiin sato (57.030.049 mk.) ja sen jälkeen kauran sato (48.264.353 mk.). Eri lääneistä oli sato suurimman arvoinen Turun ja sen jälkeen Viipurin läänissä. Vähemmän arvoinen oli sato Mikkelin ja Oulun lääneissä.

Viljan ja juureksien kulutus. Seuraavat mieltäkiinnittävät laskelmat osoittavat kuinka paljon tärkeimpiä vilja- ja juurihedelmiä v. 1908 jäi maassamme yhteistä kulutusta varten, kun sadon ja tuonnin summasta vähennetään kylvöön, viinanvalmistukseen ja vientiin käytetyt määrät (ilmoitet. milj. kil.)

	sato	tuonti	kylvö	viinan- valm.	vienti	jäännös kulutusta varten	kutakin asuk. koh- den kg
vehnä	3,0	157,3	0,5	—	—	159,8	53,5
ruis	284,1	262,9	36,4	2,0	1,1	507,5	169,5
ohra	108,5	19,3	20,9	2,8	—	104,1	34,8
kaura	296,9	21,1	64,9	0,1	3,4	249,6	83,4
perunat y. m. juurikasvit ..	566,2	12,1	83,9	—	0,6	493,8	164,9

Huomioionottamalla edellisten vuosien olot havaitaan, että ulkomaisen *vehnän* kulutus on maassamme suuresti kasvanut; kun kutakin asukasta kohden aikajaksona 1896—1905 kutakin 1 henkeä kohden keskiväkiluvusta tuli 37.3 kg vehnää, oli se määrä v. 1908 paisunut jo 53.5 kg:ksi. *Rukiin* kulutukseen on viime aikoina yleensä käytetty puoleksi ulkomaista ja puoleksi kotimaista viljaa. Vuosijaksona 1896—1905 vietiin maastamme vuosittain kauraa enemmän kuin sitä maahamme tuotiin; mutta vuosijaksona 1906—1908 on asianlaita ollut päinvastainen.

Heinänsato teki v. 1908 desitonneissa (à 100 kg):

läänit	kylvöhel- niä	luonnon- heiniä	yhteensä	% maan heinäsa- dosta	leh- yhtä koh- mää koh- den desil.
Uudenmaan ..	1,509, 25	392,382	1,902,107	9,3	19,3
Turun ja Porin	2,215,006	726,722	2,941,728	14,3	17,2
Hämeen	1,454,048	498,660	1,952,708	9,5	15,8
Viipurin	1,535,060	1,598,554	3,133,614	15,2	20,6
Mikkelin	422,818	679,309	1,102,127	5,4	10,8
Kuopion	751,637	1,854,169	2,605,806	12,7	17,0
Vaasan	1,903,336	1,809,686	3,713,022	18,1	20,4
Oulun	539,160	2,652,330	3,191,490	15,5	25,8
koko maa	10,330,790	10,211,812	20,542,602	100,0	18,6

Sadon runsauteen nähden oli siis Vaasan lääni ensi sijalla, Oulun lääni toisella ja Viipurin lääni kolmannella sijalla.

Suomen voinvienti v. 1850—1909 sekä hinnat vv. 1865—1909

V.	kg	arvo Smk	hint. k:lta	V.	kg	arvo Smk	hint. k:lta
1850	535,991	—	—	1905	15,937,000	38,047,000	2: 39
1865	2,301,000	5,056,000	2: 20	1906	15,056,000	37,485,000	2: 49
1880	6,544,000	13,201,000	2: 02	1907	12,712,000	31,500,000	2: 48
1890	8,016,000	13,628,000	1: 70	1908	12,032,000	31,479,000	2: 62
1896	13,010,000	28,374,000	2: 18	1909	11,632,000	29,390,000	2: 53
1900	9,824,000	23,455,000	2: 40				

Karjanhoito. Oheen liitettyä karjatilastoa v:ltä 1908 ei yleensä käy vertaaminen entiseen. V:n 1908 tilastossa ilmoitetaan tarkoin ikäraja täysikasvuiselle

	v. 1908	v. 1900	v. 1880
karjalle (3v. vanhemmat hevoset ja 2 vuotta vanhemmat nautaeläimet), jota vastoin entisessä ei ole olemassa mitään ikärajoitusta.	281,409	276,227	240,465
hevosiä	43,682	73,973	74,394
lehmiä	1,105,667	1,072,002	795,575

	v. 1905 Smk	v. 1908 Smk
Voinvienti. Ohella oleva taulukko osoittaa v. 1905 ja 1908 Suomesta eri maihin viedyin voim arvon tasaisissa luvuissa.		
Venäjälle ..	857,100	451,500
Ruotsiin ..	651,700	167,400
Tanskaan ..	6,974,500	836,800
Saksaan....	2,192,000	640,400
Suurbritann.	27,371,400	29,383,500
yhhteensä	38,046,700	31,479,300

Meijeriliike.

V. 1908 oli maassamme meijereitä kaikkiaan 869. Näistä sijaittivat suhteellisesti useimmat (19.4 %) Turun läänissä. Meijerien koko luvusta oli Vaasan läänissä 15.9 %, Kuopion läänissä 16.3 % sekä Oulun läänissä 13.5 %. Yhtä meijeriä kohti tuli asukkaita Kuopion läänissä 2,311, Turun läänissä 2,894, Mikkelin läänissä 2,968, Oulun läänissä 2,677, Vaasan läänissä 3,608 Hämeen läänissä 3,744, Uudenmaan läänissä 3,664 ja Viipurin läänissä 9,930. Viimemainitut läänit joutuvat huonoimpaan asemaan sen vuoksi, että niissä karjantuote myydään suureksi osaksi maitona. V. 1908 vietiin Suomesta, etupäässä Viipurin läänistä, Pietariin maitoa lähemmäs 7 miljoonaa litraa.

	meijerin omistajina		
	yksit. henkilö	osake-yhtiö	osuus-yht. kunta
Uudenmaan..	61	22	15
Turun—Porin	54	16	99
Hämeen	42	12	35
Viipurin	26	5	19
Mikkelin	35	5	26
Kuopion	60	23	77
Vaasan	17	38	98
Oulun	40	—	39
koko maa	335	126	408
			869

Maassamme oli mainittuna vuonna vielä 139 kuntaa, joissa ei ollut ollenkaan meijeriä. Niistä oli 31 Viipurin läänissä. Yleensä maan suurimpien kaupunkien lähikunnissa ei ole meijereitä. Leppävirroilla ja Nivalassa oli meijereitä 12 ja Tuusniemellä 20.

Ohella nähdään, miten meijerit ryhmittyvät omistajiensa mukaan.

Enempi kuin puolet meijereistä Uudenmaan läänissä oli siis yksityisen hallussa, samoin puolet Viipurin ja Mikkelin läänin meijereistä. Osakeyhtiömeijereitä oli suhteellisesti enimmäkseen Oulun, Uudenmaan ja Vaasan läänissä. Osuusmeijerit ovat kaikkein yleisimmät. Vaasan läänissä oli niitä kolme neljänestä kaikista meijereistä. Sen jälkeen oli niitä runsaimmin Turun ja Kuopion läänissä.

Useimmilla meijereillä oli käyttövoimana höyry. Sen jälkeen oli yleisin käsi- ja sitten hevosvoima. Vesivoimalla kävi vain 25 meijeriä.

Yksinomaan juustomeijereitä oli mainittuna vuonna ai-noastaan 11, niistä 9 yksityisen hallussa. Paitsi näitä valmistettiin vielä 84 voimeijerissä myös juustoa.

Vointuotannon määrä on v. 1908 ilmoitettu yhteensä 868 meijeristä ja nousi niiden tuotanto yhteensä 12,523,894,7 kiloon. Tämä määrä jakautui läänien ja meijeriryhmien mukaan seur.

	yksityis-meijerit	osakeyhtiö-meijerit	osuus-meijerit	koko valmis-tusmäärä kg
Uudenmaan	152,592,7	153,462,2	310,117,6	616,172,5
Turun ja Porin,	356,280,6	296,725,4	3,554,134,5	4,207,140,5
Hämeen	298,691,6	196,889,1	961,371,2	1,456,951,9
Viipurin	149,822,5	44,029,6	140,270,7	334,122,8
Mikkelin	97,519,0	28,345,3	561,742,8	687,607,1
Kuopion	234,439,8	54,523,5	1,516,310,1	1,805,273,4
Vaasan	148,509,4	205,573,5	1,999,087,0	2,353,169,9
Oulun	75,783,0	295,494,2	692,179,4	1,063,456,6

koko maassa 1,513,638,6 1,275,042,8 9,735,213,3 12,523,894,7

Kuten näkyy, tuli suurin osa vointuotannosta, 77,7 pros., osuusmeijerien osalle. Yksityismeijerien osalle tuli 12,1 pros. ja osakeyhtiömeijereille 10,2 pros. Turun läänissä valmistettiin enempi kuin kolmasosa, 33,6 pros., koko meijerivoim määräst.

Keskimääräisen vointuotannon suuruus yhtä meijeriä kohti oli: yksityismeijereissä 4,657,3 kg, osakeyhtiömeijereissä 10,282,6 kg ja osuusmeijereissä 23,860,8 kg. Suurimmat meijerit olivat Turun läänissä, sen jälkeen tulivat Vaasan, Hämeen ja Kuopion läänien meijerit. Suurin oli Huittisten osuusmeijeri, jonka vuotuinen vointuotanto oli 173,004 kiloa. Meijerivoita valmistettiin keskimäärin kutakin asukasta kohti: Uudenmaan läänissä 1,7 kg, Turun ja Porin läänissä 8,6 kg, Hämeen läänissä 4,4, Viipurin läänissä 0,7, Mikkelin läänissä 3,5, Kuopion läänissä 5,5, Vaasan läänissä 4,7 ja Oulun läänissä 3,4 kg. Kutakin maan asukasta kohti valmistettiin voita keskim. 4,2 kg.

Maittoa käytettiin maan meijereissä voinvalmistukseen yhteensä 305,515,238 kiloa. Yhteen voikiloon tarvittiin keskimäärin 24.39 kiloa maitoa. Rasvaisin oli maito Kuopion ja Mikkelin lääneissä (voikiloon tarvittava maitomäärä 23.10 ja 23.30) ja vähimmän rasvainen Vaasan läänissä, tarvitt. määrä 25.81 kg. Juustoa valmistettiin Suomen meijereissä v. 1908 kaikkiaan 1,624,240,2 kg. Kun juustoa vietiin mainittuna vuonna maasta 713,990 kg, teki vienti 43.6% maan koko juustontuotannosta. Suurin oli juustonvalmistus Uudenmaan läänissä, jonka osalle tuli lähemmäs $\frac{3}{5}$ maan koko juustontuotannosta, pientä taasen Oulun läänissä, 0.02%.

Keskimäärin olivat maan meijerit käynnissä vuoden aikana 299 päivää.

Maanviljelys- ja talousseurat.

Valtion kannatusta nauttien toimii Suomessa nykyään 19 maanviljelys- ja talousseuraa, nimittäin:

1. Nylands och Tavastehus läns Landtbrukssällskap (Uudenmaan ja Hämeen läänin maanviljelysseura) (perustettu 1856), alueena Uudenmaan läänin ruotsalaiset kunnat. Puheenjohtaja O. A. Wrede, sihteeri A. S. Lindholm, toimisto Helsingissä (Korkea vuorencatu 25).
2. Uudenmaan läänin Maanviljelysseura (per. 1897), alueena Uudenmaan läänin suomenkieliset kunnat. Puheenjohtaja Kaarle Ojanen, sihteeri I. J. Timonen ($\frac{1}{3}$ 09), toimisto Hyvinkäällä.
3. Kejserliga Finska Hushållningssällskapet (Keisarillinen Suomen Talousseura) (per. 1797), alueena Ahvenanmaa sekä ne Varsinais-Suomen kunnat, joissa väestön enemmistö on ruotsinkielinen. Seura toimii myös muilla seuduin maata. Puheenjohtaja V. M. von Born, sihteeri Arno Reuter, toimisto Turussa.
4. Satakunnan maanviljelysseura (per. 1862), alueena Ulvilan, Ikaalisten, Tyrvään ja Loimaan kihlakunnat, paitsi Loimaan ja Metsämaan kunnat. Puheenjohtaja R. Grönvall, sihteeri Jussi Puumala, toimisto Porissa.
5. Lonnais-Suomen Maanviljelysseura (ennen Varsinais-Suomen pienten maanviljelijäin seura) (per. 1891), alueena ne Varsinais-Suomen kunnat, joissa on suomenkielinen väestö enemmistönä, ynnä Loimaa ja Metsämaa Satakunnasta. Puheenjohtaja J. Kaskinen, sihteeri K. Setälä, toimisto Turussa (Iso-Hämeenk. 16 B).
6. Hämeen läänin maanviljelysseura (per. 1893), alueena Ruoveden, Pirkkalan, Tammelan ja Hauhon kihlakunnat ynnä Laitinin, Kuorehveden, Längelmäen, Eräjärven, Kuhmalahden

ja Luopioisten kunnat. Puheenjohtaja Kustaa Kiipula, sihteeri J. Karttunen (09), toimisto Hämeenlinnassa.

7. Itä-Hämeen Maanviljelysseura (per. 1881 ja 1904), alueena Heinolan, Sysmän, Hartolan, Joutsan, Luhangan ja Leivonmäen kunnat Mikkelin läänistä sekä Kärkölän, Kosken, Hollolan, Nastolan, Kuhmoisten, Padasjoen, Asikkalan, Jämsän ja Korpilahden kunnat Hämeen läänistä. Puheenjohtaja kunnallisneuvos K. Fieandt, sihteeri H. Niinivaara, toimisto Lahdessa.

8. Viipurin läänin Maanviljelysseura (per. 1847), alueena Jääsken, Rannan ja Äyräpään kihlakunnat, Lappeen kihlakunta, paitsi Valkeala, sekä Säkkijärven, Käkisalmen, Räisälän, Pyhäjärven, Sakkolan ja Metsäpirtin kunnat. Puheenjohtaja, Jonas Laitinen, sihteeri Erkki Pullinen, toimisto Viipurissa.

9. Itä-Karjalan Maanviljelysseura (per. 1893), alueena Kurkijoen, Sortavalan ja Salmin kihlakunnat sekä Kaupolan, Hiitolan ja Tiurulan kunnat Käkisalmen kihlakunnasta. Puheenjohtaja O. Nissinen, sihteeri J. Kurikka, toimisto Sortavalassa.

10. Läntisen Viipurin läänin Maanviljelysseura (per. 1895), alueena Kymin kihlakunta, paitsi Säkkijärveä, sekä Valkeala Lappeen kihlakunnasta. Puheenjohtaja M. Kykkling, sihteeri J. Lehtonen, toimisto Haminassa.

11. Mikkelin läänin Maanviljelysseura (per. 1861), alueena Mikkelin lääni, paitsi Heinolan, Sysmän, Hartolan, Joutsan, Luhangan ja Leivonmäen kunnat, jotka kuuluvat Itä-Hämeen Maanviljelysseuraan. Puheenjohtaja Hj. O. M. Sahlan, sihteeri J. V. Sipilä, toimisto Mikkelissä.

12. Kuopion läänin Maanviljelysseura (per. 1861), alueena Iisalmen, Kuopion ja Rautalammin kihlakunnat (Savon osa Kuopion lääninä). Puheenjohtaja Juho Snellman, sihteeri E. Y. Pehkonen, toimisto Kuopiossa.

13. Pohjois-Karjalan Maanviljelysseura (per. 1893), alueena Karjalan puoli Kuopion lääninä. Puheenjohtaja J. H. Hakulinen, sihteeri H. O. Reinola, toimisto Joensuussa.

14. Etelä-Pohjanmaan Maanviljelysseura (per. 1863), alueena Vaasan läänin suomalaiset kunnat, paitsi Laukaan kihlakunta sekä Keuruun, Multian, Pihlajaveden, Ätsärin ja Virtain kunnat. Puheenjohtaja E. Björkenheim, sihteeri A. A. Hannula, toimisto Seinäjoella.

15. Keski-Suomen Maanviljelysseura (per. 1894), alueena Laukaan kihlakunta sekä Keuruun, Multian, Pihlajaveden, Ätsärin ja Virtain kunnat Kuortaneen kihlakuntaa. Puheenjohtaja A. Schildt, sihteeri K. W. Koskelin, toimisto Jyväskylässä.

16. Österbottens Svenska Landtbrukssällskap (Pohjanmaan ruotsalainen mvs.) (per. 1902), alueena Vaasan läänin ruotsinkieli-

set kunnat. Puheenj. E. von Troil, siht. O. W. Slätis, toimisto Vaasassa.

17. Oulun läänin Talousseura (per. 1826), alueena Oulun, Salon ja Haapajärven kihlakunnat. Esimies Antti Tuomikoski, sihteeri F. Saalasti, toimisto Oulussa.

18. Perä-Pohjolan Maanviljelysseura (per. 1886), alueena Kemlin ja Iapin kihlakunnat. Puheenjohtaja Arvi Liakka, sihteeri V. Jaakkola, toimisto Torniossa.

19. Kajaanin kihlakunnan Maanviljelysseura (per. 1891), alueena Kajaanin kihlakunta. Puheenjohtaja I. Väyrynen, sihteeri H. J. Linna, toimisto Kajaanissa.

Suomen Maatalousseurojen Keskusliitto (per. 1906, toim. v. 1898 nimellä Maanviljelys- ja Talousseurain edusmiesten kokoukset). Valtuuskunnan puheenjoht. senaattori A. Osw. Kairamo, sihteeri Albin Alpolä, toimisto Helsingissä.

Maanviljelys- ja talousseurain toiminta v. 1907.

seurat	paikallis- seuroja	jäseniä	virkaikäinen luku	apurahaa valtiolta Smk.
1. Uudenmaan ja Hämeen l. mvs.	16	448	8	52,300: —
2. Uudenmaan läänin mvs.	25	153	14	46,026: 20
3. Keis. Suomen Talousseura ..	7	1,013	12	53,700: —
4. Satakunnan mvs.	43	84	18	74,510: 32
5. Lounais-Suomen mvs.	40	2,753	12	66,300: 16
6. Hämeen läänin mvs.	32	315	22	80,581: 25
7. Itä-Hämeen mvs.	15	2,111	14	46,759: 04
8. Viipurin läänin mvs.	29	1,078	21	112,931: 43
9. Itä-Karjalan mvs.	17	377	14	73,370: 10
10. Läntisen Viipurin l. mvs. ..	7	285	11	33,521: 60
11. Mikkelin l. mvs.	20	606	16	75,865: 20
12. Kuopion l. mvs.	37	163	18	83,891: 30
13. Pohjois-Karjalan mvs.	35	2,271	19	65,891: 23
14. Vaasan läänin mvs.	37	1,363	19	88,429: 45
15. Keski-Suomen mvs.	22	2,554	20	68,725: 99
16. Pohjanmaan ruotsal. mvs. ..	31	756	15	49,175: —
17. Oulun läänin talousseura....	38	686	34	105,743: 49
18. Perä-Pohjolan mvs.	—	—	13	52,100: —
19. Kajaanin kihlak. mvs.	18	416	37	44,752: 31
koko maa	416	18,287	334	1,284,119: 07

Maatalousopetus.

(Sulkujen sisällä koulujen postiosoitteita.)

Korkein maatalousopetus yliopiston maanviljelys-taloudellisesa tiedekunnan osastossa.

Maamiesopisto: Mustiala Tammelassa (Mustiala).

Ylempi maanviljelyskoulu: Kurkijoki (Kurkijoki).

Alemmat maanviljelyskoulut (2-vuotiset): Uudenmaan

1. Latokartano (Lappträsk); Söderkulla Sipoossa (Nickby) (ruots.). — Turun ja Porin l. Peksala Angelniemessä (Pernio es.) (ruots.); Haga Ahvenanmaalla (Saltvik) (ruots., 1-vuot.). — Hämeen l. Längsjö Somerolla (Pitkäjärvi); Elisenvaara Kurviipurin l. Harju Virolahdella (Hamina); Elisenvaara Kurkijoella (Elisenvaara); Soanlahti (Soanlahti) (1-vuot.). — Mikkelin l. Otava Mikkelin p:ssä (Otava). — Kuopion l. Peltosalmi Isalmella (Peltosalmi). — Vaasan l. Orismala Isossakyrössä (Orismala).

Kaksitalviset maamieskoulut: Harju Virolahdella (Hamina); Orismala Isossakyrössä (Orismala).

Yksitalviset maamieskoulut: Uudenmaan l. Vestankvarn (Inkoo) (ruots.). — Turun ja Porin l. Vrethalla (Kemio) (ruots.); Pohjan kartano (Yliskylän pys.); Vakka-Suomen mmk. (Vehmaa); Kokemäki (Kokemäki). — Hämeen l. Ahlmanin mmk. (Messukylä); Lahti (Lahti); Päivölä Sääksmäellä (Kuuri); Pohjois-Hämeen mmk. (Viipula). — Viipurin l. Uusikirkko (Uusikirkko Viip. l.); Konnitsa (Pyhäjärvi Viip. l.). — Kuopion l. Muuruvesi (Muuruvesi). — Vaasan l. Korsholma (Korsholma) (ruots.). — Oulun l. Seppälä (Kaajaani); Ylivieska (Ylivieska).

Kiertävät maamieskoulut: Viipurin l. Salmin (Salmi); Suistamon ja Korpiselän (Suistamo); Suojärven (Suojärvi); Ilomantsin (Ilomantsi). — Oulun l. Kajaanin kihlakunnan (Kaajaani); Kuusamon, Taivalkosken ja Pudasjärven.

Puutarhaopisto: Lepaa Hattulassa (Parola).

Puutarhakoulut: Uudenmaan l. Pinjainen (Billnäs) (ruots.). — Hämeen l. Längsjö Somerolla (Pitkäjärvi). — Viipurin l. Myllysaari Viipurin p:ssä (Viipuri). — Mikkelin l. Rantakylä Mikkelin p:ssä (Mikkeli). — Kuopion l. Niittytahti Kiihtelysvaaralla (Niittytahti).

Puutarha- ja talouskoulut: Uudenmaan l. Högvalla Karjalla (Karis) (ruots.). — Turun ja Porin l. Mynämäen (Mynämäki); Vakka-Suomen p. ja tk. (Vehmaa). — Hämeen l. Päivölä p. ja tk. Sääksmäellä (Kuuri); Tampereen tk. (Tampere); Ahlmanin emäntäkoulu (Messukylä). — Viipurin l. Reitkallin p. ja

tk. Vehkalahdella (Reitkalli); Järvenlinnan p. ja tk. Antreassa (Vuoksi); Sortavalan tk. (Sortavala). — Mikkelin l. Tuunansaaren p. ja tk. Kerimäellä (Punkaharju). — Kuopion l. Niittylahden p. ja tk. Kiihtelysvaaralla (Niittylahti); Kuopion tk. (Kuopio). — Vaasan l. Ätsärin tk. (Ostola); Haapaveden p. ja tk. (Haapavesi). — Oulun l. Pääskylän p. ja tk. (Kempele); Jolman p. ja tk. (Ylitornio).

Hevoshoitokoulut. Hindhår Porvoon p:ssä (Hindhår); Kurkijoki (Kurkijoki).

Hevoskengityskoulut: Helsingin kaupunki; Turun kaupunki; Lahden kaupunki; Viipurin kaupunki; Kuopion kaupunki.

Karjanhoitokoulut: Uudenmaan l. Vestankvarn (Inkoo) (ruots.); Vanhakylä Tuustulassa (Järvenpää); Lindnäs (Mäntsälä). — Turun ja Porin l. Yliskylä Perniössä (Yliskylä); Lehminen (Mietoinen); Sven (Tyrvää); Villilä (Nakkila); Vuojoki Euraajoella (Vuojoki); Haga Ahvenanmaalla (Saltvik). — Hämeen l. Långsjö Somerolla (Pitkärvi); Mustiala Tammelassa (Mustiala) (2-vuot.); Uotila (Urjala); Ljuksiala (Kangasala). — Mikkelin l. Hovila (Sysmä); Järvikylä (Joroinen); Otava Mikkelin p:ssä (Otava). — Viipurin l. Myllykylä Vehkalahdella (Hamina); Harju Virolahdella (Hamina) (2-vuot.); Rajaharju Viipurin p:ssä (Tali); Kurkijoki (Kurkijoki) (2-vuot.); Elisenvaara Kurkijoella (Elisenvaara); Soanlahti (Soanlahti); Kuopion l. Koivikko Kiteellä (Koivikko); Talasharju (Maaninka); Peltosalmi Iisalmella (Peltosalmi). — Vaasan l. Havusela (Ilmajoki); Korpi (Ilmajoki); Korsholm (Korsholma) (ruots.). — Oulun l. Seppälä (Kajaani); Koivikko (Muhos); Jurvala (Liminka). — Kristineström (Ylitornio).

Tietopuoliset Karjanhoitokurssit: Uudenmaan läänin mvs:n Vihdissä (Nummela); Hämeen l:n mvs:n ja Lounais-Suomen mvs:n Akaassa (Toijala); Mikkelin l:n mvs:n (Otava); Pohjois-Karjalan mvs:n (Joensuu).

Meijerikoulu. Kurkijoen osuusmeijeri (Kurkijoki).

Tietopuoliset meijeri- y. m. kurssit: Satakunnan mvs:n (Kokemäki); Kuopion l:n mvs:n (Kuopio); Kokkolan kaupunki (suom. ja ruots.).

Yhdistetyt meijeri- ja karjanhoitokoulut: Pekkala (Ruovesi); Niemellä (Sortavala); Orismala Isossakyrössä (Orismala).

Suomen maatalousoloista on lisätietoja Tietokalent. II 108—122 (m. m. graafillisia kuvia viljantuotannosta 1856—1907 ja karjakannasta 1865—1905). Maataloudell. koulut ovat niin suuresti muuttuneet, että kartat Tietokalent. II 118 ja 120 eivät enää pidä paikkaansa.

Yleiset olot. Maamme on pinta-alaansa nähden Euroopan metsärikkain maa. Metsien pinta-ala täällä nousee noin 20 milj. ha eli 61,1% koko maan pinta-alasta. Varsinaista metsämaata on laskettu löytyvän 47% eli 15,362,085 ha. Valtio on maamme suurin metsänomistaja. Sen hallussa oli v. 1907 12,827,164 ha metsämaata, kun sitä vastoin yksityisillä 9,875,471 ha ja 1 milj. ha metsää kasvavia soita. Yksityisten omistamasta metsästä ilmoitettiin v. 1901 puutavarayhtiöiden omistaneen 983,752 ha, mikä määrä kuitenkin lienee melkoisesti kasvanut, koskapa jo o. y. W. Gutzeit ja K:nit yksinäänsä omistaa lähes 500,000 ha maata.

Metsälaki on v:ltä 1886. Yleisen metsänhoidon edistämiseksi annetaan metsänhoito-opetusta yliopiston maanviljelys-taloudellisessa osastossa sekä 5 metsänvartijakoulussa. Metsänhoidon hyväksi työskentelevät myös useat maatalousseurat, Pellervo-seura ja Suomen Metsänhoitoyhdistys. Tapio, joiden käytettävänä on 250,000 mk:n suuruinen vuot. valtionavustus.

Puutavarain vienti Suomesta v. 1900—1909.

vientivuosi	puuaineita ja teoksia		puuvaruketta ja paperia		yhteensä	
	vienti-arvo 1,000 Smk.	% koko viennin arvosta	vienti-arvo 1,000 Smk.	% koko viennin arvosta	vienti-arvo 1,000 Smk.	% koko viennin arvosta
1900.....	113,859	57,58	21,578	10,91	135,437	68,49
1901.....	101,538	54,35	21,172	11,33	122,710	65,67
1902.....	116,061	57,27	22,427	11,07	138,488	68,34
1903.....	130,980	61,28	25,464	11,91	156,444	73,19
1904.....	120,207	55,76	31,002	14,38	151,209	70,14
1905.....	124,318	50,17	34,294	13,84	158,612	64,01
1906.....	143,758	51,32	38,490	13,74	178,944	65,06
1907.....	142,979	53,88	43,363	16,34	186,342	70,22
1908.....	130,036	53,52	42,541	17,51	172,577	71,03
1909.....	138,202	54,31	42,497	16,70	180,699	71,01

Arviolaskujen mukaan jakautui v. 1907 maasta vietyjen puutavarain vientiarvo seuraavalla tavalla:

metsätyömiehille noin 21 milj. mk.	} = 41,8 milj. mk. eli 38%
sahatyömiehille..... 18,6 „ „	
laivaustyömiehille .. 2,2 „ „	} = 43,5 „ „ „ 39,5%
maanomistajille:	
valtiolle	} = 43,5 „ „ „ 39,5%
yksityisille noin .. 36,5 „ „	
rahteihin	} = 6,5%
välttys- ja asiamiehet 6,6 „ „	
sahanomistajat.... 11,0 „ „	} = 6,0%
	} = 10,0%

Kruununmetsien tukkipuvarat alussa v. 1910.

tarkastuspiiri	pinta ala ha	hirsimetsää		
		puita (vält. 30 cm. 1,3 m. k.)	hoikempia puita	yhteensä
Turun-Hämeen l. ..	240,824	2,628,824	3,539,383	6,168,207
Evon-Vesijaon hoit. al.	9,303	78,192	319,914	398,106
Viipurin-Mikkelin l. Joroisten hoit. al.	281,072	2,701,818	4,803,933	7,505,751
Kuopion l.	6,488	41,520	352,270	393,790
Vaasan l. ja Tuo- marniemen hoit. al.	527,299	5,290,605	7,580,420	12,871,025
Oulunjärven	422,249	2,622,760	4,439,414	7,062,174
Iin	1,448,134	4,787,587	7,349,668	12,137,255
Kemin	1,888,668	5,887,168	10,438,643	16,325,811
Lapin	2,450,977	13,870,000	13,129,964	26,999,964
	5,513,276	13,457,133	17,974,086	31,431,219
Yhteensä	12,788,290	51,365,607	69,927,695	121,293,302

Kruununmetsät, niiden tuotanto ja hoitokustannukset.

v.	pinta-ala ha	tuloja val- tiolle Smk.	hoitokustan- nukset Smk.
1885	14,269,610	1,216,763	576,852
1890	14,187,864	2,170,089	578,763
1900	13,601,744	5,008,753	752,198
1905	13,129,376	4,792,696	1,306,970
1906	12,871,986	6,994,806	1,428,967
1907	12,827,164	9,898,316	1,678,162

Sahaliikkeen kehitys.

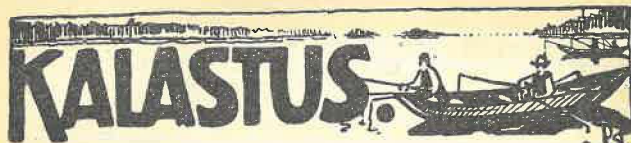
v.	sa- hoja	sahattuja tukkeja kpl.	tuotannon määrä m ³ .	tuotannon bruttoarvo mk.	työväkeä
1886	245	6,949,415	1,033,661	23,393,375	7,369
1890	341	11,344,517	1,460,028	33,913,429	10,578
1895	427	14,628,624	1,772,038	40,672,284	12,091
1900	604	25,318,626	2,775,678	79,549,606	22,426
1901	637	22,104,351	2,459,974	64,709,012	21,937
1903	684	26,512,515	2,761,805	79,200,200	20,963
1905	598	23,507,079	2,864,222	79,127,516	21,640
1907	611	31,988,319	3,101,415	101,372,600	25,821
1908	591	28,336,380	2,838,064	87,714,100	23,945

Enimmän on sahoja Vaasan ja Turun lääneissä. Tuotanto on suurin Viipurin, Turun ja Oulun lääneissä.

Ikävä kyllä on ruvettu sahaamaan yhä pienempiä puita. Yhden standertin (=4.672m³) valmistamiseen tarvittiin:
v. 1902 keskim. 42.8 sahatukk. v. 1905 keskim. 39.6 sahat.
v. 1903 „ 41.7 „ v. 1906 „ 43.8 „
v. 1904 „ 40.0 „ v. 1907 „ 48.1 „

Saimaan kanava. V. 1909 kulkeneiden alusten lukumäärä oli 331 eli 3,4% pienempi kuin edellisenä vuonna, jolloin kanavan liike oli suurempi kuin koskaan ennen. Sitävastoin oli kannettujen kanavamaksujen määrä v. 1909 suurempi kuin ed. v.; kuljetettu tavaramäärä oli 5,862 tonnia (= 6,8%) suurempi kuin v. 1908. — Puutavaroiden vienti on v. 1909 ollut 39,498 tonnia pienempi kuin edellisenä vuonna. Tako- ja valuraudan vienti on 1908 v. verraten alentunut 2,368 tonnia l. 2,751 tonnista 383:een, pääasiallisesti Varkauden tehtaan lakkaamisen johdosta. Paperin ja puuvanukkeen vienti on lisääntynyt 4,562:sta 8,670 tonniin. Tehtaiden raaka-ainneiden tuonti on myös melkoisesti lisääntynyt, kuten esim. kalkin 647:stä 1,322 tonniin.

Teräksen puhdistaminen ruosteesta. Teräs sivellään sulatetulla viinisuolalla, hangataan sitä hetken perästä villaisella kangaspalalla ja toistetaan, kunnes se on puhdas.

Nykyinen kalastustilastomme perustuu toistaiseksi suurimaksi osaksi enemmän tai vähemmän umpimähkäisiin ilmoituksiin. Tarkkoja tietoja on toistaiseksi mahdoton saada, sillä kalastajat eivät ole juuri halukkaita ilmaisemaan saaliinsa suuruutta eivätkä voisi sitä tehdä, kun ainoastaan aniharvat heistä pitävät kirjaa kalastuksestaan.

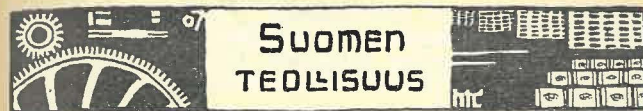
Kalansaaliin suuruutta koko Suomessa ilmaisevat seuraavat numerot (tuhansissa kiloissa):

vuonna	lohensukuista	silkoja, harreja	muikkuja, kuoreita	silakkoita	kilohaaleja	muuta kaloja	yhteensä
1877	444	976	2.292	9.596	11	2.381	15.060
1887	761	1.396	3.948	10.213	9	3.193	19.520
1897	587	711	2.898	8.373	30	5.195	17.795
1907	307	581	2.506	11.205	109	4.317	19.025
1908	290	478	2.530	14.671	84	3.694	21.748
keskim.	472	855	9.806	2.956	45	3.691	17.825

Kalain tuonti ja vienti Suomessa vv. 1881—1909. Arvo keskimäärin.

vuosina	tuonti Smk.	vienti Smk.
1881—1885	1.788.029	1.975.876
1886—1890	1.519.725	1.957.220
1891—1895	1.576.305	2.419.696
1896—1900	1.533.591	2.641.823
1901—1905	2.260.915	3.654.555
1906	2.021.447	5.108.669
1907	3.202.571	5.687.233
1908	3.247.774	5.477.911
1909	3.917.143	6.020.572

Huomattavin seikka viennin ja tuontimme suhteessa on se, että ero viennin vahingoksi on viime vuosina säännöllisesti pienentynyt. V. 1907 oli vienti 2,484,000 mk. tuontia isompi, seuraavana 2,230,000 mk. ja viime vuonna 2,103,000 mk. Pääasiallisimpana syyinä tähän ilmiöön lienee pidettävä kalastus- ja kalankauppatavoissamme vallitsevia epäkohtia.

Teollisuuden kehitys. Tehdaslaitosten vanhempaa kehitystä ilmaisevat seuraavat numerot:

vuosi	tehdaslaitoksia	työntekijöitä	valm. arvo Smk.
1845	103	2,058	2,508,748
1860	290	7,202	12,169,808
1875	521	13,939	49,202,306

Teollisuuden myöhempää kehitystä kuvaa seuraava taulukko, joka käsittää varsinaisen tehdasteollisuuden, kaupunkien käsityöläisliikkeet ja osan maaseutujenkin käsityöläisliikkeitä:

vuodet	työpaikkain	työntekij.	tuotann. brutto arvo Smk.
1886—1890	keski-luku	6,079	48,957
1891—1895	määrin	6,908	59,753
1896—1900	„	7,698	88,944
1901—1905	„	8,644	100,363
1906	„	8,827	113,518
1907	„	9,269	135,415
1908	„	9,165	127,075

Tärkeimmät teollisuudenhaarat. Eri teollisuudenhaarain suhteellista merkitystä v. 1908 niin valmistusarvoon kuin työntekijäin lukuisuuteen nähden valaisee seuraava taulukko:

	pääryhmät		järjest		työntekij.	
	tuotannon arvo Smk.	n:o	luku	n:o		
elanto- ja nautintoteoll.	102.525.900	1	14.034	3		
puuteollisuus	102.197.700	2	28.492	1		
kutomateollisuus	61.976.300	3	13.356	4		
metalliteollisuus	57.042.767	4	18.542	2		
paperiteollisuus	50.308.700	5	12.580	5		
rakennusteollisuus	30.488.500	6	12.351	6		
nahkateollisuus	19.771.200	7	3.507	10		
kiviteollisuus	17.099.600	8	11.023	7		
vaatet. ja puhdist. teoll.	14.701.300	9	6.297	8		
kemiall. teollisuus	13.499.200	10	3.204	11		
kuvaav. teollisuus	10.977.500	11	3.689	9		
koko teollisuus	480.588.667	—	127.075	—		

Suurteollisuus ja pienteollisuus. Työntekijäin luvun ja tuotannon arvon kasvaminen työpaikkain luvun pysyessä jokseenkin alalla osoittaa teollisuuden kehittymistä suurteollisuuteen päin. Tämä kehitys näkyy lähemmin ohella olevista numeroista:

Suurteollisuuden muoto	työntekij. v. keskimäär.	tuotantoarvo mk. työpaik. kohd.	työntek. työpaikk. kohden
on melkein pä yksinvaltiaskutoma-, paperi- ja sahaus-	1886—90	8	2.741 22.170
teollisuudessa sekä yleisim-	1891—95	9	2.876 24.959
min vallalla myös kiviteollisuudessa. Pienteollinen	1896—00	12	3.175 36.455
muoto on vallalla etenkin	1901—05	12	3.458 40.262
nahka-, ravinto- ja vaate-	1906	13	3.871 49.788
tusteollisuudessa.	1907	15	3.793 55.416
	1908	14	3.782 52.437

Teollisuuden työväki. V. 1908 työskenteli Suomen teollisuudessa 127.075 työntekijää, joista 95,472 (75.1 %) miehiä ja 31,603 (24.9 %) naisia. Naispuolisten työntekijäin lukumäärä teollisuudessa on kauemman aikaa sekä ehdottomasti että suhteellisesti kasvanut (ks. Naisten olot).

Alaikäisiä eli 18 vuotta nuorempia työntekijöitä työskenteli v. 1908 teollisuudessa 10,867 eli 8.6 % (edell. v. 9.2 %) työntekijäin koko luvusta. Alaikäisiä oli 1,700 (1.3 %, edell. v. 1.2 %) työntekijäin koko luvusta) alle 15 vuoden ikäisiä. Alaikäistä työvoimaa käytetään enimmänsä maamme kutoma-, puunjalostus- ja kiviteollisuudessa.

Konevoima. Tuotannon arvon nouseminen kutakin työntekijää kohden on varmaan johtunut osittain alaikäisen työväen suhteellisesta vähentymisestä, osittain konevoiman käyttämisen suhteellisesta kasvamisesta. Tätä muutosta valaisevat oheen liitetty numerot. Niissä ei ole otettu huomioon sähköstä eikä koskista saatua konevoimaa, joten työntekijäin lukuisuus kutakin hevosvoimaa kohden todellisuudessa on paljonkin pienempi kuin numeromme osoittavat. V. 1908 käytettiin vesivoimaa 89,037 hv, sähkövoimaa 2,954 hv ja polttomoottorien 1,213 hv; teollisuuden konevoiman yhteenlaskettu hevosvoimamäärä teki sinä vuonna siis 167,785.

vuodet	hevosvoim.	työntek. hv. kohden
1887—90	11.748	4.4
1891—95	18.636	3.3
1896—00	30.568	3.3
1901—05	46.689	2.1
1906	60.138	1.9
1907	69.612	1.9
1908	73.978	1.7

Teollisuusoloja. *Vientiteollisuutemme* suuri merkitys Suomen ulkomaisessa kaupassa näkyy ohella olevista v:n 1908 vientiä esittäivistä numeroista.

Teollisia *yhtymiä* (»trusteja», »renkaita») lienee Suomessa olemassa sahaus-, lasi-, paperi- ja metalliteollisuuden alalla. Luonteeltaan toisenlaisia ovat tehtaitten yhteiset välityskonttorit ja vakuutusyhtiöt. Työnantajain taistelujärjestö ammatillisia työväenjärjestöjä vastaan on v. 1906 perustettu *Suomen Yleinen Työnantajaliitto*, johon kuuluvat ammatilliset työnantajaliitot (S:n metalliteoll. harj. liitto, S:n kutomateoll. harj. liitto, S:n paperi ja puumassateoll. työnantajaliitto, S:n graafillisen teoll. työnantajaliitto y. m.) maksoivat v. 1909 työpaikkoja työväelle 29,233,444 mk. Liiton äänenkannattaja on »Työnantaja» niminen kuukausilehti. V. 1909 vahvistettiin Suomen työnantajain keskinäisen lakkovakuutusyhtiön säännöt.

Teollisuuden edistäminen. Teollisuuden edistämiseksi ja järjestämiseksi on annettu useita lakeja (elinkeinolaki 1879, laki tavaraleiman suojelemisesta 1889, osakeyhtiölaki 1895, patentt laki 1898, osuustoimintalaki 1901, laki alaikäisten käyttäm. teollisuudessa ja ammattien tarkastuksesta 1889, teoll. työväen tapaturmavakuutuksesta 1895, työväen apurahastoista 1897 ja leipomotyöstä 1907). Teollisuushallitus valvoo teollisuusopetusta, kaupparekisterin pitämistä, patenttien antamista, teollisuustilaston julkaisemista. Teollisuusopetusta annetaan teknillisessä korkeakoulussa, teollisuuskouluissa ja niiden iltakursseissa sekä käsityöläis- ja kotiteollisuuskouluissa, joita kaikkia valtio kannattaa. Valtion kustannukset maamme teollisuuden hyväksi tekivät v. 1908 kaikkiaan 5,393,473 mk. Teollisuuden edistämiseksi toimivista seuroista mainittakoon Suomenkielisten teknikkojen seura ja ruotsinkielinen Teknillinen yhdistys. Useat aikakauslehdet (Teknillisen yhdistyksen julkaisut, »Mercator», Suomen Teollisuuslehti liitteinen y. m.) ajavat samaa asiaa.

Lisätietoja Tietokalenterin edell. vuosikerroissa: Paperiteollisuus II 126, kotimaisen rautamalmin saanti II 126, kullanhoidonta Suomessa II 127, Suomen teollisuuden kannattavuus II 127, kosket teollisuuden palveluksessa II 128.

vientiava-	viennin ar-	pros. koko
rarityhmät	vo mlj. mk.	viennistä.
maatal. tavar.	49.6	20.4
paperi-	} tavar. 56.2	} 23.1
kutoma-		
kivi-		
metalli-		
puutavarat	131.1	54.0
muut tuotteet	6.1	2.5

Mistä valtio tullitulonsa kokoo.

Tullituloja kantoi valtio allamainittuina vuosina eri kantoryhmistä seuraavasti:

	Suomen markkaa				
	1900	1902	1905	1908	1909
Tuoduista tavaroista:					
Tullimaksua	33,412,510	27,906,037	33,946,096	42,797,759	42,361,446
Merenkulkumaksua . .	1,002,052	837,064	1,018,330	1,283,849	1,270,703
Tuontimaks. tupakasta	5,505,444	2,607,492	3,219,566	3,605,388	3,636,662
Vaadastoonpanomaksua	142,195	132,070	121,683	175,630	196,828
Kauppakulkuvar. maks.	3,274	2,294	1,318	2,491	3,094
Viedyistä tavaroista:					
Vientitullia	92,863	81,936	104,818	932,435	1,277,808
Sahausmaksua	400,780	436,468	445,133	351,199	374,168
Lajvojen tulo- ja lähtöklareransista:					
Majakkamaksua:					
tilhessa	341,587	959,045	1,187,769	1,278,486	1,291,631
illlähtinessä	548,803				
vuosi-	57,660				
toimitusmaksuja	331,895	336,867	418,167	435,327	443,174
Maa-ylöskanto	144,228	30,241	45,888	39,554	53,867
Yhteensä	41,983,291	33,329,514	40,508,768	50,902,118	50,909,371

Vientitullia kannetaan pääasiassa vain puutavaroista (75 penniä kuutiometriltä) ja eläimenluista (1 mk. 40 p. sadalta kilolta).

Tuontitulli on valtion paras tulolähde. V. 1909 maahan tuoduista tavaroista teki valtion hyväksi laskettu tullimaksu yhteensä 46,035,487 mk. (samana vuonna teki tuontitullin ylöskanto 42,361,446 mk.) Venäjältä tulleista tavaroista oli laskettu tullimaksu 17,773,238 mk. Tulli elintarpeista ja nautintoaineista teki 31,801,108 mk., tuoduista raaka-aineista tehtaiden ja maanviljelyksen tarpeeksi 3,254,306 mk. ja valmiista tehdas- ja käsityöteoksista 10,980,073 mk.

Maahan tuonti ja maasta vienti 1860—1909 (milj. markkoissa)

vuosi	tuonti			vienti		
	Venäjal	ulkoval-loista	yhteensä	Venäjal e	ulkoval-toihin	yhteensä
1860	15,3	28,1	43,4	12,7	10,0	22,7
1865	32,2	39,2	72,4	17,2	23,1	40,3
1870	22,0	44,6	66,6	20,7	23,5	44,2
1875	68,3	89,4	157,7	41,0	44,4	85,4
1880	57,5	81,3	138,8	51,0	72,1	123,1
1885	75,3	33,7	109,0	61,0	28,9	89,9
1890	46,5	94,1	140,6	36,4	56,0	92,4
1895	50,4	99,9	150,3	48,6	94,3	142,9
1899	85,1	165,9	251,0	54,9	130,0	184,9
1900	99,2	174,5	270,7	57,2	140,5	197,7
1901	86,7	128,9	215,6	55,3	131,5	186,8
1902	93,4	140,7	234,1	58,5	144,2	202,7
1903	102,1	165,4	267,5	53,4	160,3	213,7
1904	104,9	162,2	267,1	58,3	157,3	215,6
1905	94,5	173,7	268,2	67,9	179,9	247,8
1906	95,5	218,4	313,9	82,9	198,5	281,4
1907	110,8	268,3	379,1	72,5	194,7	267,2
1908	98,6	264,9	363,5	67,7	177,3	245,0
1909	116,8	250,3	367,1	71,8	185,3	257,1

Vienti v. 1909 jakautui elinkeinonhaarain mukaan ryhmitettyä seuraavalla tavalla:

maatalouselinkeinojen tuotteita	50,5	milj. mk.	19,9	%
metseen ja puutavarateollis. tuotteita	139,3	»	54,7	»
paperiteollisuuden tuotteita	42,7	»	16,8	»
kehruu-, kutomateollisuuden tuotteita	8,2	»	3,2	»
mineraaliteollisuuden tuotteita	3,0	»	1,2	»
metalliteollisuuden tuotteita	4,1	»	1,6	»
muita tuotteita	6,7	»	2,6	»
Yhteensä	254,5	milj. mk.	100	%

Suomen kauppavaihto eri maiden kanssa.

	Arvo miljoonin markoin.				
	1900	1902	1905	1908	1909
Saksa — koko kauppavaihto ..	106,7	103,4	127,9	171,3	176,2
siitä tuonti	89,9	84,7	101,3	146,0	144,6
» vienti	16,8	18,7	26,6	25,3	31,6
Venäjä — koko kauppavaihto..	156,4	151,9	162,4	165,8	189,0
siitä tuonti	99,2	93,4	94,5	98,6	117,2
» vienti	57,2	58,5	67,9	67,2	71,8
Englanti — koko kauppavaihto..	91,9	83,1	104,1	128,2	119,6
siitä tuonti	34,1	22,4	29,0	46,6	41,3
» vienti	57,8	60,7	75,1	81,6	78,3
Tanska — koko kauppavaihto..	29,7	19,3	25,4	31,8	27,8
siitä tuonti	14,8	7,3	12,4	25,6	19,2
» vienti	14,9	12,0	13,0	6,2	8,6
Ruotsi — koko kauppavaihto ..	20,4	17,2	20,7	28,0	28,2
siitä tuonti	13,1	10,8	13,1	19,5	18,5
» vienti	7,3	6,4	7,6	8,5	9,7
Ranska — koko kauppavaihto..	23,0	20,2	24,9	26,3	26,1
siitä tuonti	5,5	4,1	4,6	4,6	5,3
» vienti	17,5	16,1	20,3	21,7	20,8
Alamaat — koko kauppavaihto	8,8	11,7	16,5	17,1	17,0
siitä tuonti	0,6	0,6	0,3	5,1	6,5
» vienti	8,2	11,1	16,2	12,0	10,5
Belgia — koko kauppavaihto ..	12,8	15,2	18,5	16,3	19,5
siitä tuonti	5,6	4,6	6,5	7,1	6,4
» vienti	7,2	10,6	12,0	9,2	13,1
Espanja — koko kauppavaihto	12,3	8,2	7,2	10,1	9,2
siitä tuonti	2,3	1,7	1,7	3,1	1,9
» vienti	10,0	6,5	5,5	7,0	7,3
Norja — koko kauppavaihto ..	0,7	1,5	0,9	1,4	1,0
siitä tuonti	0,6	1,3	0,7	1,1	0,8
» vienti	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2
Muu Eurooppa — koko kauppav.	1,7	1,9	2,4	3,4	3,2
siitä tuonti	1,5	1,5	2,0	2,8	2,6
» vienti	0,2	0,4	0,4	0,6	0,6
Euroopan ulkopuolella olevat maat					
— koko kauppavaihto	2,4	2,7	4,7	6,4	7,4
siitä tuonti	1,9	1,2	1,7	3,0	2,9
» vienti	0,5	1,5	3,0	3,4	4,5

Valtion tullitulojen kasvaminen.

vuosi	tuonti-tulli Smk.	yhteensä tullituloja Smk.	vuosi	tuonti-tulli Smk.	yhteensä tullituloja Smk.
1830	536,499	803,325	1899	30,782,402	36,359,785
1840	1,330,499	1,912,434	1900	33,412,510	41,651,396
1850	3,937,951	4,187,772	1901	27,550,423	31,695,660
1860	5,212,448	5,721,353	1902	27,906,037	32,979,356
1870	5,516,041	6,323,030	1903	30,248,837	36,348,354
1880	10,614,921	12,980,338	1904	30,931,969	37,248,562
1890	19,801,057	21,632,469	1905	32,405,578	38,488,516
1895	20,485,789	24,879,803	1906	40,011,461	47,328,523
1896	23,941,325	28,792,289	1907	42,291,261	50,035,184
1897	27,382,681	32,601,747	1908	41,576,118	49,190,499
1898	31,520,429	37,166,723	1909	41,862,951	49,914,286

Tuonti, ryhmitettynä tavaralajien laadun mukaan.

V. 1909 tuoduista tavaroista oli arvossa ja prosenteissa:			
raaka-aineita ja puolivalmisteita	111,6 milj. mk.	30,4 %	
koneita, kuljetusneuvoja y. m.	31,1 » »	8,5 »	
muita teollisuustuotteita	71,7 » »	19,5 »	
elintarpeita	152,7 » »	41,6 »	
	yhteensä 367,1 milj. mk	100 %	

Vienti, ryhmitettynä tavaralajien laadun mukaan.

V. 1909 viedyistä tavaroista oli arvossa ja prosenteissa:			
raaka-aineita ja puolivalmisteita	168,7 milj. mk.	66,3 %	
koneita, kuljetusneuvoja y. m.	4,5 » »	1,8 »	
muita teollisuustuotteita	39,5 » »	15,5 »	
elintarpeita	41,8 » »	16,4 »	
	yhteensä 254,5 milj. mk.	100 %	

Suurimmat tuontikaupungit. V. 1909 kannettujen tuontitullimaksujen määrä oli markkoissa:

Helsinki	17,029,589	Kotka	699,515
Turku	7,576,518	Kokkola	567,565
Vaasa	5,298,585	Kuopio	467,980
Viipuri	4,779,909	Rauma	383,900
Pietarsaari	2,235,262	Porvoo	292,090
Tampere	1,402,672	Hämeenlinna	236,845
Hanko	1,216,586	Joensuu	222,634
Pori	852,976	Jyväskylä	207,329
Oulu	752,766	Iisalmi	184,817

Tärkeimmät tullitavarat. Erinäisistä vv. 1891—1909 tuoduista tavaralajeista laskettiin seuraavat tullitulot markkoissa:

	1891	1899	1908	1909
Sokeri	6,169,020	10,345,108	14,820,224	15,968,902
Kahvi	2,220,901	3,259,428	5,182,880	5,480,264
Tupakka	984,619	3,013,899	3,606,775	3,634,711
Konjakki ja rommi	865,092	1,378,637	2,333,410	2,155,528
Villakankaat	1,399,598	1,173,894	1,762,804	1,483,325
Koneet	536,230	1,975,490	1,600,528	1,245,135
Hedelmät	393,437	687,395	1,177,304	1,195,298
Rauta ja teräs ..	756,307	1,578,250	1,181,879	1,136,812
Viinit	795,194	834,356	1,007,546	971,509
Vaatteet	168,376	336,061	752,956	714,839
Puuvillakankaat ..	250,591	373,874	865,128	675,466
Lanka- ja rihmatav.	343,710	714,143	439,100	446,780
Öljyt	192,654	220,977	437,364	430,473
Tee	145,109	316,395	427,684	417,198
Kalat	202,291	195,164	359,847	409,467
Nahkateokset	66,790	108,073	339,245	371,100
Maanv. ja meij.kal.	63,201	311,979	458,459	353,881
Riisi	74,597	288,835	245,552	344,330
Paperi	79,415	175,292	312,229	289,379
Korutavarat	110,129	179,967	265,726	237,853
Ryynit	116,372	127,996	184,721	231,900
Tärkkel. ja perunaj.	12,570	83,031	196,655	227,340
Muokatut nahat ..	33,603	80,548	228,501	217,166
Silkkikankaat	15,888	81,876	189,136	206,878
Siikkinauhat	180,469	168,254	887,188	171,060
Kellot ja kellotarp.	101,380	91,290	202,166	167,262
Likööri	84,551	112,363	141,369	164,268
Siirappi	150,643	283,759	151,516	154,762
Sukankut. teokset	174,781	245,310	167,228	153,097
Suola	189,275	166,576	205,764	143,644
Ryydit	78,226	91,195	159,960	142,355
Hatut	64,345	67,409	140,899	136,370
Soittokalut	55,700	82,259	134,757	128,576
Piparikakut y. m.	8,176	21,620	81,852	95,573
Pitsit	31,058	34,174	86,229	81,556
Lasten lelut	20,959	39,545	90,498	77,340
Peilit	19,510	56,568	54,005	76,140
Turkikset	20,768	23,970	102,227	75,490
Hajuvedet y. m. ...	9,530	16,246	60,420	63,323

Rautatiet.

Suomen rautateitten pituus (n. s. liikennepituus) oli lopulla vuotta 1908 seuraava:

Valtion rautatiet:	pituus kilometriä.		
	pää-	haara-	yh-
	ratain.	ratain.	teensä.
Helsingin—Hämeenlinnan—Pietarin rautatie (avattu alkuosa $17/8$ 1862, kokonaisuudessaan $11/9$ 1870)	477,88	44,92	522,15
Hangon rautatie (ostettu valtiolle $1/9$ 1875)	149,65	3,95	153,60
Turun—Tampereen—Hämeenlinnan rautatie (avattu $29/8$ 1876)	207,68	3,95	211,68
Vaasan rautatie (avattu $29/9$ 1883)	306,75	6,51	313,21
Oulun rautatie („ $29/10$ 1886)	466,69	25,29	491,94
Savon rautatie („ $1/10$ 1889)	494,00	34,05	528,06
Karjalan rautatie („ $1/11$ 1894)	310,53	52,47	363,00
Porin rautatie („ $1/11$ 1895)	156,70	1,98	158,68
Jyväskylän rautatie (avattu $1/11$ 1898) ..	119,84	—	119,88
Helsingin—Turun rautatie (avattu $1/9$ 1903)	194,37	1,29	195,55
Savonlinnan rautatie (avattu $1/2$ 1903) ..	80,83	0,98	81,70

Yhteensä 2,964,75 174,74 3,139,498

V:n 1908 lopulla oli yleiselle liikenteelle luovutettujen rautateitten pituus Suomessa kaikkiaan 3,446,84 kilometriä. Myöhemmin on avattu liikenteelle valtionratoja Kemini—Rovaniemen rata (1909) 107 km ja Joensuun—Lieksan rata (1910) 104 km, sekä yksityisiä ratoja Lohjan—Lohjanjärven rata 4,5 km. Tekeillä on valtion ratoja Lieksan—Nurmek (57 km), Seinäjoen—Kristiinankaupungin (112 km) ja Perälän—Kaskisten (25 km) radat.

Kutakin lääninä kohden tuli v. 1908 valtion rautateitä: Viipurin l. 659, Vaasan l. 546,

Yleiselle liikenteelle luovutetut yksityiset radat:

normaaliraitaiset:	avattu km.
Porvoon rata	1874 33,13
Rauman rata	1897 48,59
Haminan rata	1899 27,52
Raahan rata	1899 33,61
kaperaiteiset:	
Fiskarin rata	1891 5,59
Mäntän rata	1899 7,79
Jokioisten rautatie	1898 22,40
U.kaarlebyn rata	1899 12,45
Äänekosken rata	1900 9,00
Karhulan rata	1900 7,33
Loviisan rata	1900 81,74
Karjalankosken rata	1906 3,50
Kytäjän rata	1909 14,50

yhteensä yksityisratoja 307,15

Hämeen 1. 392, Uudenmaan 1. 364, Oulun 1. 322, Kuopion 1. 322, Turun ja Porin 1. 298 ja Mikkelin 1. 202 km, minkä lisäksi Venäjän rajain sisällä oli 35 km Suomen valtion ratoja.

Valtion raitain perustamiskustannukset ovat tehneet kaikkiaan 236 milj. mk. (ratakilometriä kohden 75,200 mk.) Ottaen huomioon lisärakennukset ja liikkuva kalusto laskettiin valtion raitain pääoma-arvo v:n 1908 lopulla 366 milj. mk:ksi (116,500 mk. ratakm:ää kohden).

V. 1908 oli valtionradoilla 474 veturia, 1,022 henkilö-, 3,437 tavara- ja 40 postivaunua. Junat kulkiivat yhteensä 3,215,500 km. Matkustajain kulkema kilometrimäärä 495 milj.

Matkustajaliikenteeseen nähden olivat vilkkaimmat rautatieasemat (numerot sulkujen välissä osoittavat yhteensä lähteneitä ja saapuneita matkustajia tuhatluyuin): Pietari (3,925), Helsinki (2,340), Udelnaja (910), Viipuri (764), Shuvalovo (708), Oserki (564), Sockenbacka (515), Levashovo (487), Tampere (486), Pargala (475), Terijoki (441), Oulunkylä (403), Malm (381), Turku (356), Kuokkala (295), Valkeasaari (216), Raivola (178). Hämeenlinna (173), Lahti (155) ja Espoo (149).

Kaikilla valtion rautateilla v. 1908 kuljetetun tavaran paino oli 3,547,600 tonnia. Tästä oli maanviljelykseen luettavia tavaralajeja 532,300 tonnia, puutavaroita 1,841,600 t., muihin teollisuuksiin luettavia tavaralajeja 901,200 t., ravinto- ja nautintoaineita 129,600 t. sekä pikatavaraa 28,100 tonnia.

Tärkeimmät tavaraliikennekeskustat ovat (numerot sulkujen välillä osoittavat miljoonaa v. 1908 lähetetyn ja saapuneen tavarann tonnikilometriä): Pietari (125,0), Helsinki (55,9), Hanko (37,1), Turku (36,3), Viipuri (35,0), Tampere (28,2), Harju (23,1), Vaasa (18,8), Kotka (16,6), Sörnäinen (13,8), Kymintehdas (13,6), Oulu (13,0), Antrea (11,4), Kuopio (11,2), Hämeenlinna (9,6), Suolahti (9,6) ja Kajaani (9,5).

Rahallinen tulos valtionrautateidemme liikenteestä, joka jo v. 1907 oli huonompi kuin edell. vuonna, laskentui edelleen v. 1908. V:n 1908 bruttotulot nousivat yhteensä 40,837,791 mk:ajaan (edell. v. 39,6 milj. mk.), menot 35,676,757 (edell. v. 33,5 milj.), joten puhdas tulo teki 5,161,034 (ed. v. 6,1 milj.) mk

Henkilöliikenteen osalle tuli mainitun vuoden tuloista 17,6 milj. mk. (43,11 % kaikista liikennetuloista) ja tavaraliikenteen osaksi 22, 3milj. mk. (54,69 %) sekä muiden tulojen 0,9 milj. mk. (2,20 %). V. 1907 olivat vastaavat prosenttiluvut 43,20 55,62 % ja 1,18 %.

Tulojen ja menojen jakautumista eri rataosille osoittaa seuraava taulu:

radat	Kokonaistulot milj. mk:oin	pros. kaikista tuloista	menot milj. mk:oin	brutto- tuloista	pros. korkoa pääomalle
H:gin—H:linnan—Pietarin	19,16	46,9	16,34	85,3	+2,37
Hangon	1,42	3,5	1,57	110,7	—0,91
Turun—T:reen—H:linnan	3,36	8,2	2,47	73,6	+2,76
Vaasan	2,98	7,3	2,73	91,7	+1,07
Oulun	2,43	5,9	2,56	105,5	—0,32
Savon	4,15	10,2	3,13	75,6	+2,49
Karjalan	3,82	9,4	3,22	84,2	+1,94
Porin	1,01	2,5	1,16	115,2	—0,98
Jyväskylän	0,48	1,2	0,63	131,5	—1,61
H:gin—Turun	1,89	4,6	1,57	83,3	+1,23
Savonlinnan	0,16	0,4	0,29	184,0	—1,21

Menot v. 1908 tekivät bruttotulosta 87,36 % ja puhdas tulo vastaa 1,41 % korkoa valtion rautateihin kiinnitetylle pääomalle.

Valtion raitain palveluksessa oli v. 1908 8,811 vak. ja 6,381 ylimäär. eli yhteensä 15,192 henkilöä, niistä liikenneosastossa 5,541, rataos. 5,340, koneos. 3,798 ja päähallinnossa ja toim. osast. 513.

Valtionraitain tavarankuljetustaksa julaistu Tietokalent. II siv. 140—144.

Suomen maantiet v. 1900.

	valta- maanteitä	yleisiä kyläiteitä	yht. 1 km. kohti km ² maata
Uudenmaan 1.	2,116 km.	1,764 km.	3,880 km. 2.9
Turun ja Porin „	3,289 „	2,973 „	2,262 „ 3.7
Hämeen „	2,905 „	1,955 „	4,860 „ 3.7
Viipurin „	4,076 „	4,902 „	8,978 „ 3.5
Mikkelin „	2,252 „	1,229 „	3,481 „ 5.0
Kuopion „	3,283 „	1,876 „	5,159 „ 6.9
Vaasan „	4,356 „	2,865 „	7,221 „ 5.3
Oulun „	3,987 „	949 „	4,936 „ 31.8

kaikkiaan 26,264 km. 18,513 km. 44,777 km. 7.4 km²

Kanavat. Suomen kanavista kulki v. 1865 9,669 alusta. Kanavaliikenteestä oli tuloja 751,040 mk. ja menoja 88,710 mk. V. 1874 oli kanavista kulkeneiden alusten luku 8,604, tuloja 895,306 ja menoja 96,346 mk. V. 1880 olivat vastaavat luvut 15,848, 812,360 ja 204,672; v. 1890 19,020, 475,781 ja 204,285; v. 1900 31,770, 618,324 ja 64,462; v. 1908 45,273, 925,971 ja 545,011 sekä v. 1909 45,225, 929,493 ja 602,549.

kanavaliike v. 1909	aluksia	tuloja mk.	menoja mk.	enemmän tuloja (+) tai menoja (-) mk.
Saimaan	9,505	736,574	302,138	+ 434,436
Pielisjoen	2,827	31,264	135,437	- 104,173
Nerkkoon	1,235	4,494	5,531	- 1,037
Ahkionlahden	519	6,931	3,267	+ 3,664
Ruokovirran	1,294	5,245	2,759	+ 2,486
Konnuksen	3,136	61,336	10,970	+ 50,366
Taipaleen	2,900			
Karvion	1,630	2,900	3,219	+ 13,052
Vesijärven	5,323	16,271	6,807	+ 24,162
Kalkkisten	1,522	30,969	8,071	- 5,292
Kolon	662	2,779	3,002	- 1,657
Herraskosken	655	759	3,312	- 2,553
Muroleen	3,368	6,136	4,093	+ 2,043
Lempoisten	1,160	1,607	2,319	- 712
Valkikosken	2,703	4,269	3,588	+ 731
Paakkolan	3,765	12,092	14,350	- 2,258
Ämmän ja Koivukosken	630	501	3,640	- 3,139
Pilpan	1,170	1,271	5,152	- 119
Saarikosken	933	1,117	28,596	- 27,479
Lastukosken	438	527	2,450	- 1,923
Pikkukanavain y. m. ...	—	6	53,898	- 53,892

Kyytilaitokset ja kyyditys.

vuosi	kestikievareja	postital.	reservi asem.	kyytihev. vuorok.	reservihev. vuorok.	kyytejä vuod.
1885	1,384	—	—	2,441	2,291	242,671
1890	946	7	271	1,834	1,950	194,255
1900	1,040	8	192	1,676	1,708	303,130
1908	1,081	2	163	1,767	1,740	469,398

Suomen kauppalaivaston kehitys.

Tilastoon on otettu kaikki höyrylaivat sekä yli 10 rekisteritonna kantavat purjelaivat.

vuosi	laivoja	r.-tonnia	vuosi	laivoja	r.-tonnia
1886	2,153	268,200	1901	3,190	345,958
1892	2,193	257,854	1902	3,189	341,531
1894	2,368	265,646	1903	3,255	349,559
1895	2,373	265,698	1904	3,358	355,165
1896	2,368	272,509	1905	3,413	360,857
1897	2,484	290,553	1906	3,502	366,665
1898	2,666	319,826	1907	3,572	373,817
1899	2,822	326,155	1908	3,830	401,011
1900	2,999	340,715	1909	3,225	391,206

Enemmän laivoja oli $\frac{1}{1}$ 1909 seuraavilla kaupungeilla:

	laivoja	r.-tonnia		laivoja	r.-tonnia
Helsinki	150	19,632	Rauma	150	41,761
Viipuri	418	37,213	Uusikaupunki	31	18,204

Luotsilaitos. Maamme on jaettu 8 luotsauspiiriin. Luotsien luku on seuraava:

Seuraavat sisävesistöjemme väylät ovat luotsilaitoksen toimesta mitatut ja kartoitetut: Saimaa ja Kallavesi (1859—79), Pielisen väylä (1876—87), Päijänne ja Vesijärvi (1879—86), Puulavesi 1889. Keiteleen vesistöissä aloitettiin työt 1898, joka retkikunta nykyisin on saanut Oulunjärven kartoitetuksi. Saimaan vesistöllä aloitettiin kartoitus 1907. Majakoita on kaikkiaan 33, johtoloistoja 347, majakkalaivoja 11 ja höyrylaivoja luotsilaitoksella 14.

vuonna	luotsauspaikkoja	majakka-paikkoja	miehistö kaikkiaan	luotsausten luku	kertyneitä luotsausraha.
1883	113	35	[850	11,476	214,363
1890	123	126	982	11,201	222,295
1900	132	221	1,114	12,965	293,790
1905	134	334	1,167	16,128	606,869
1909	137	391	1,208	15,556	639,533

Suomalaiset merimiehet. Suomalaisilla purje- ja höyrylaivoilla lasketaan olevan merimiehiä, laivanpäälliköitä ja kone-työmiehiä n. 15,000. Suomalaisia merimiehiä on työssä ulkomaalaisissa laivoissa ehkä saman verran kuin oman maamme laivoissa. Amerikan länsirannikolla on lähes parituhatta suo-

malaista merimiestä. Suuret joukot on heitä Amerikan itäran-
nikolla, Australiassa sekä englantilaisilla, saksalaisilla ja skan-
dinavialaisilla laivoilla. Suomalaisen merimiesten pesäpaikkoja
ovat Europassa Hampuri, Antwerpen, Lontoo ja Hull sekä Ame-
rikassa New York ja SanFrancisco.

Suomen Höyrylaiva-Osakeyhtiö vv. 1884—1909.

(25-vuotisen toiminnan johdosta.)

Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön ensimmäinen höyrylaiva
Sivius suoritti koematkinsa toukok. 31 p:nä 1884, joten yhtiö
vastaavaan aikaan 1909 tuli toimineeksi 25 vuotta. Tällä ajalla
on se hankkinut itselleen kaikkiaan 42 suurta höyrylaivaa, 1 hi-
naajalaivan ja 4 tavaraproomua, jotka yhteensä ovat brutto
52,054 rek. tonnin vetoiset, mutta samalla ajalla on menetetty
haaksirikkojen kautta 3 höyrylaivaa (yht. 3,462 rek. ton.) ja
myyty 13 (yht. 14,223 rek. ton.), niin että yhtiön laivastoon 1908
v:n lopulla kuului 26 höyrylaivaa, 1 hinaajalaiva ja 4 tava-
roomua (yht. 34,369 tonnin vetoiset ja edustaan lähemmäs 13
milj. mk:n pääomaa). Näistä laivoista on 9 rakennettu
talvilaivaliikennettä varten. Yhtiön tunnetuimmat matkustaja-
laivat ovat tätä nykyä sisarlaivat *Arcturus* ja *Polaris* (2,022 br.
rek. ton. kumpikin), 1908 hankittu yhtiön suurin laiva *Titania*
(3,490 br. rek. ton.), joka Arcturuksen sijaan asetettiin toiseksi
Hangon—Köpenhaminan—Hullin linjalle, yhteyttä Stettiniin
ylläpitävät *Vellamo* (1,050 br. rek. ton.) ja *Oihonna* (1,076 br.
rek. ton.) sekä yhtiön uusin, Turun—Tukholman linjalle han-
kittu matkustaja-laiva *Prinsessan Margareta* (1442 br. rek. ton.)

Yhtiön bruttopurjehdustulot sen kaikista laivoista ovat 25-
vuotiskautena yhteensä nousseet 103,056,167 mk:aan, josta
81,739,486 mk:aa rahtia ja 21,316,680 mk:aa matkustajamaksuja.
Suurimpaan määräänsä, 7,878,266 mk:aan nousivat bruttotulot
v. 1907. — Yhtiön osakepääoma on 600,000 mk:asta kohonnut
5 milj. mk:aan. Veen 1901 mennessä oli yhtiö kuolettanut vv.
1884—1893 valtiolta saamiensa lainoja yhteensä 1,247,500 mk:aa,
josta summasta 360,000 mk:aa v. 1901 oli myönnetty yhtiölle
anteeksi korvauksena liikenteen ylläpidosta Hullin linjalla 10
vuoden ajan. Paitsi tätä summaa on yhtiö valtiolta saanut avus-
tusta 200,000 mk:aa v. 1889 säännöllisen liikenteen ylläpitämistä
varten Espanjaan. V. 1905 yhtiölle myönnettiin uusi 1,500,000
mk:n suuruinen valtiolaina. Yhtiön voitto-osinko on vaihdellut
0—8 %:in välillä, ollen keskimäärin vähää yli 4 % vuodessa. —
Yhtiön toimitusjohtajana oli vv. 1884—1890 hovineuvos *Lars*
Krogius v:pi, yksi sen perustajia, sekä hänen kuoltuansa v:sta
1890 alkaen hänen poikansa, konsuli *Lars Krogius n:pi*.

Merenkulku. Laiyanklarerauksia tapahtui v. 1909 Suomen
satamissa kaikkiaan 31,196 (ed. v. 29,397), vastaten yhteensä
9,068,833 (8,420,534) rekisteritonnin kantavuusmäärää. Kla-
rerattu tonnimäärä tämän mukaan lisääntynyt 7.7 %.

Kantavuusmäärän mukaan oli saapuneista laivoista noin
48.6 % (ed. v. 48.4 %) lastissa ja 51.4 % (51.6 %) painolastissa.
Lähteneistä laivoista taas oli v. 1909 89.8 % (91.4 %) lastissa ja
10.2 % (8.6 %) painolastissa. Näistä luvuista näkyy, että mel-
koinen määrä laivoja vuosittain saapuu tyhjinä Suomeen ottamaan
lastia ulkomaille vietäväksi, mikä johtuu pääasiallisesti siitä,
että meritse Suomesta tapahtuva tavarankuljetus vaatii suurem-
man tonnimäärän kuin ulkomailta tuotavain tavarain kuljetus.

Meriliikkeessä kuljetetusta tonniluvusta oli 38.8 % (ed. v.
37.1 %) suomalaisten, 12.3 % (10.5 %) norjalaisten, 11.9 % (13 %)
ruotsalaisten, 9.4 % (11.1 %) brittiläisten ja loput muihin kans-
sallisuuksiin kuuluvain laivain kuljettamia

Suomen merisatamista oli suurin luke Helsingissä, tehden
12.4 % (ed. v. 12.6 %) koko tonnimäärästä. Melkein yhtä suuri
oli Viipurin meriliike, nim. 11.7 % (12.3 %), sekä Turun, nim.
10.2 % (8.8 %).

Purjehdusajan keskipituus Suomen satamissa oli 1909 220
päivää. Koko kymmenvuotiskauden 1900—1909 keskiluku on
227 päivää. Kautta vuoden 1909 avoinna merenkululle olivat
Turun, Maarianhaminan ja Hangon satamat.

Haaksirikkoja ja karilleajoja tapahtui v. 1909 Suomen ve-
sillä kaikkiaan 69 (edell. v. 30). Suomalaisia laivoja joutui niiden
uhriksi 46 (ed. v. 15). Ihmishenkiä haaksirikoissa hukkuu 13.

Postilaitoksen kautta kulkeneiden arvolähetysten arvo vv. 1890—1909.

vuosi	lähetyksiä, ilmoitet. arvo	postiosoi- tuksia	postietuanti- osoit.	yhteensä
1890	137,306,121	108,268	159,328	137,573,717
1895	154,292,414	196,991	548,730	155,038,135
1900	231,905,849	1,184,480	1,404,394	234,494,723
1903	242,461,595	3,673,559	1,813,713	247,948,867
1904	219,395,201	4,786,291	2,087,254	226,268,746
1905	246,041,735	11,642,408	2,438,547	260,122,690
1906	300,885,451	18,848,354	3,211,357	322,945,162
1907	285,33,564	33,654,962	3,881,765	322,873,291
1908	296,866,384	38,695,630	4,542,093	340,104,107
1909	315,163,857	64,192,962	4,824,515	384,181,334

Suomen postilaitos.

Miten tavatonta vauhtia Suomen postilaitos ja sen liike parin viimeisen vuosikymmenen kuluessa on kehittynyt, näkyy seuraavista numeroista:

	v. 1887	v. 1897	v. 1908	v. 1909
kuljetettu kirjeitä	5,015,752	11,700,323	25,407,584	26,827,796
„ postikortteja	596,030	1,550,926	10,067,459	9,631,141
„ ristositeitä	906,431	2,488,200	6,654,382	7,407,943
„ sanomal.-num.	5,427,778	13,330,810	55,770,233	50,924,624
postipaikkain luku	305	787	1,850	1,954
postissa palvelevain henkilöitten luku	—	2,014	5,385	5,685
postilinjain pituus	18,135 km.	26,378 km.	59,845 km.	61,670 km.
postilait rahalliset tuloks (—häviötä, +voittoa)				
	+ 4,331:20	+ 366,701:28	+ 588,576:64	+ 534,672:6:

Kaiken kaikkiaan kuljetti Suomen postilaitos v. 1909 kotija ulkomaisia postilähetyksiä 106,221,267 kpl., mikä tekee 35 postilähetystä kutakin maamme asukasta kohden.

Postiliikkeen vilkkautta maamme eri osissa kuvaavat seuraavat tiedot v:lta 1909:

läänit	lähetettyjä postilähetyksiä		postipaikkaa kohden	
	yhteensä	kutakin asuk. kohden	asukkaita	aluetta km ²
Uudenmaan	32,730,301	91.2	1,694	56.0
Turun ja Porin	9,611,765	19.7	1,911	94.4
Hämeen	9,588,923	28.8	1,430	92.6
Viipurin	13,459,354	27.1	1,514	106.8
Mikkelin	4,072,880.	20.8	1,451	169.2
Kuopion	4,864,917	14.8	1,512	196.9
Vaasan	7,988,561	16.0	1,648	138.1
Oulun	5,958,487	19.0	1,278	676.1
Postivaununpiiri	2,819,282	—	—	—
Yhteensä	91,094,470	30.2	1,563	189.6

Valtion tärkeimmät tulo- ja menoerät v. 1909.

Tulot.

Valtio kantoi v. 1909 tuloja maataloistaan 1,515,232 mk., vuokraamista kalastusalueista 85,614 mk. sekä kruununmetsistä 9,300,400 mk.

Rautatiet antoivat tuloja 41,880,123 mk. ja kanavat 914,089 mk.

Maaverot tuottivat 3,565,523 mk. ja elinkeinoverot 566,600 mk. Henkiveroja kannettiin 2,239,726 mk.

Tullituloja sai valtio 49,058,533 mk. sekä maksuja palo- ja vahingonkorvauksista, suostuntaveroa mallasjuomista ja pelikorteista 11,840,364 mk.

Leimasuostuntaveroa kertyi 3,085,831 mk., senttonaalialta 171,701 mk., kuoliinpesäprosentteja, yleisistä huveista, kontrollileimamaksua ja tavaraleimain rekisteröimisestä 322,021 mk.

Postimaksut tuottivat 6,509,252 mk., majakkamaksut 1,290,078 mk., sairasmaksut yleisissä sairashuoneissa 835,243 mk., oppilasmaksut kouluista 440,947 mk.

Kruununsakkorahoja kertyi 396,065 mk., perinnöksiostomaksuja, viralliset sanomalehdet, Keis. Senaatin kirjapaino, apumaksuja kunnilta y. m. 1,570,204 mk., korvausta kruunun ennakolta maksamista kustannuksista 696,252 mk., tuloja työtoiminnasta erinäisissä valtion laitoksissa 813,647 mk., kontrollimaksuja tisluslaitoksista ja denaturioimismaksuja 104,637 mk., osuutta vähittäismyynti- ja anniskeluyhtiöiden nettovoitosta 1,272,398 mk.

Satunnaisia tuloja oli 1,973,523 mk. ja korkoja 2,566,084 mk. Ylimääräisistä tuloista mainittakoon: valtiolaina 40,516,650 mk.

Valtion vakinaiset tulot tekivät kaikkiaan 143,589,265 mk. 68 penniä. Sen lisäksi oli valtiolla ylimääräistä tuloa 40,577,068 mk. 61 p, tuloja vuosirahasäännön ulkopuolelta 799,498 mk. 05 p. sekä lisäystä ennakkoarvion ulkopuolella olevista rahastoista 88,000 mk. Kaikkiaan oli siis v. 1909 valtiotaloudessa tulopuolella 185,053,832 mk. 34 p.

Menoja

Keisarillisen Majesteetin käyttövarat sekä keisarill. rakennusten ja laitosten ylläpito 375,900 mk.

Valtiopäiväkustannuksia: yleisiä kustannuksia, valtiosääntöjen arkisto ja säätöalo 715,175 mk.

Kenraalikuvernöörinvirka ja kenraalikuvernöörin kanslia 562,117 mk., Keisarillinen Senaatti 1,597,746 mk., valtiosihteerinvirasto 342,779 mk.

Hovioikeudet 913,016 mk., kihlakunnanoikeudet 480,621 mk., Viipurin läänin maanjako-oikeus 18,031 mk., Naantalin pormestarin palkka-apu 343: 20, lainvalmistelukunta 44,696 mk., vankeinhoito 3,310,694 mk.

Kuvernöörit ja lääninvirakunta 3,689,247 mk., apumaksua poliisilaitokselle 3,535,579 mk., lääkintölaitos 5,176,163 mk., yleiset rakennukset 218,023 mk., tilastoll. päätoimisto 48,493 mk., painoasiain ylläpito ja asiamiehet 42,370 mk., vaivahoidon tarkastus 42,155 mk., apumaksut vaivahoittoon 148,949 mk., Suomen passitoimisto 119,415 mk.

Valtiokonttori 124,002 mk., tullilaitos 2,847,185 mk., rahapaja 46,447 mk., kruununjyvästöt 23,727 mk., leimakonttori 150,640 mk., säästöpankkien ja panttilainauslaitosten tarkastus 20,895 mk.

Valtiovarain tarkastus 118,240 mk., metsänhoitolaitos 3,480,244 mk., sotilas- ja siviilivirkakunnan virkatalojen hoito 162,470 mk.

Ylisotaoikeus 13,966 mk., menoja Suomeen sijoitetusta venäläisestä sotaväestä 23,695 mk.

Luterilaiset seurakunnat 419,845 mk., muita kirkollisia yhdyskuntia 132,014 mk., yliopisto 1,654,499 mk., koulutoimen ylläpito, alkeisopetuslaitokset, apumaksut koululaitokselle 5,324,678 mk., seminaarit ja kansakoululaitos 7,561,141 mk., aistivalliskoulut 677,098 mk., määrärahoja yhteiskunnallista valistustyötä varten 445,000 mk., arkeologinen toimisto 124,400 mk., meteorologinen keskuslaitos 62,700 mk., määrärahoja tieteiden ja taiteiden kannattamiseksi 542,550 mk.

Maanmittauslaitos 426,955 mk., maanmittaus- ja verollepäätöksien kustannuksia 1,646,770 mk., maanviljelyshallitus, maataloudelliset oppilaitokset ja koulutilat, maanviljelystaloudellinen koelaitos, maanviljelys- ja kauppaKemialliset laboratoriot, maanviljelysinsinöörit ja agronomit, karjanhoito- ja meijeritalouskonsulentit, hevoshoidon, eläinlääkintälaitos, kalastus ja maataloudelliset seurakunnat 4,365,498 mk.

Tie- ja vesirakennukset 1,354,975 mk., kanavat 607,525 mk., valtiotiet 35,904,240 mk., postilaitos 5,977,694 mk., postisäästöpankki 5,308 mk., erinäisiä määrärahoja kulkulaitosta varten 474,889 mk.

Luotsilaitos 2,099,421 mk., merenmittaukset 102,447 mk., teollisuushallitus 138,686 mk., teknillinen korkeakoulu 410,842 mk., teollisuuskoulut 312,550 mk., käsityö- ja ammattikoulut 168,341 mk., kauppakoulut 440,663 mk., merikoulut 156,274 mk., ammattitarkastajat 51,316 mk., merenkuluntarkastajat 11,535 mk., vakuutustarkastajat 8,750 mk., geologinen toimisto 67,196 mk., Suomen kauppa-asiamiehet 13,443 mk., viinapolttimien ja väkiviinätehdästen sekä mallasjuomien valmistuksen ylläpito 936,185 mk., erin. määrärahoja kauppaa ja teollisuutta varten 510,048 mk.

Suomen valtioarkisto, Suomen viralliset sanomalehdet, Keisarill. Senaatin kirjapaino 522,122 mk.

Kenraalikuvernöörin ja Keisarillisen Senaatin käyttövarat 242,694 mk., korjaus- ja uutisrakennuskustannuksia 2,760,662 mk., kuntain osuus viinanpolttoveroista 400,000 mk., matka- ja komiteakustannuksia, erinäisiä määrärahoja 2,485,268 mk.

Siviili-, tulli- sekä postilaitosvirkakunnan eläkkeitä, eläkkeitä sotilashuonekassasta, suostuntavaroista ja kulkulaitosrahastosta sekä mieskohtaisia määrärahoja, lahjapalkkioita nuhteettomasta palveluksesta, hautausapua, apumaksua leskijä orpokasvoille 5,170,623 mk.

Valtiovelka 8,261,915 mk.

Ylimääräisiä menoja vaativat: valtiovaraintoimituskuntaan kohdistuvat hallintohaarat 20,455,715 mk., kulkulaitostoimituskuntaan kohdistuvat hallintohaarat 30,062,551 mk. ja muihin kohdistuvat 3,590,357 mk.

Valtion vakinaiset menot tekivät kaikkiaan 122,760,186 mk. 12 p. Tämän lisäksi oli valtion vuosirasahasäätöissä ylimääräisiä menoja 54,108,622 mk. 09 p. sekä menoja ulkopuolella vuosirasahasäätönsä ulkopuolella oleviin rahastoihin 555,160 mk.

Näin ollen teki menopuoli v. 1909 valtioaloudessa 177,650,169 mk. 11 p. Kun saman vuoden tulot olivat 185,053,832 mk. 34 p., osoittaa valtioalouden ylijäämää 7,403,663 mk. 23 penniä.

Suomen valtiovelka vv. 1907—1909.

ulkomaisia lainoja	v. 1907 mk.	v. 1908 mk.	v. 1909 mk.
1868 vuoden rautatielaina palkinto-obligat. vastaan; maksamatta oleva määrä	666,022.5	480,397.5	309,993.75
1889 vuoden 3 1/2 % laina lainain jäännösten maksamiseksi ja kulkulait. rahaston vahvistamiseksi; m. o. m.	35,363,355	34,974,645	34,571,744
1895 vuoden 3 1/2 % rautatielaina; m. o. m.	16,445,500	16,284,500	16,117,500
1898 vuoden 3 % laina; m. o. m.	51,381,500	50,937,500	50,480,500
1901 vuoden 3 1/2 % laina uusien rautateitten rakentamiseksi; m. o. m. . .	23,943,000	23,758,000	23,566,500
1903 vuoden 3 1/2 % laina kulkulait. rahaston vahvistamiseksi; m. o. m.	9,717,500	9,648,500	9,577,000
1908 vuoden lyhytaikainen 5 1/2 % laina; m. o. m.	—	16,000,000	—
1909 vuoden 4 1/2 % laina kulkulait. rahaston vahvistamiseksi; m. o. m.	—	—	45,080,872
yhteensä	137,516,877.5	152,083,542.5	179,704,109.75

Suomen Pankki. Rahaliikkeen keskuksena Suomessa on valtionpankki, Suomen Pankki. Sillä on 14 haarakonttoria (Turussa, Porissa, Hämeenlinnassa, Tampereella, Mikkelissä, Viipurissa, Kotkassa, Sortavalassa, Kuopiossa, Joensuussa, Vaasassa, Jyväskylässä, Oulussa ja Pietarissa). Pankin pohjarahasto on 25 milj. ja vararahasto 45 milj. mk. V:n 1909 lopussa olivat pankin vastaavat Smk. 209,252,207. Pankin seteleitä oli samaan aikaan liikkeessä Smk. 111,625,212.

Suomen Pankin diskonttomäärä on vaihdellut:

3/2 1902—27/2 1907 5 0/0	8/8 1908—20/9 1908 6 0/0
27/2 1907—6/11 1907 5 1/2 »	30/9 1908—24/4 1909 5 1/2 »
6/11 1907—27/11 1907 6 »	24/4 1909— 1910 5 3/4 »
27/11 1907—8/8 1908 6 1/2 »	

Suomen Pankin koko liikevaihto oli:

1878 910,000,000 mk.	1898 2,255,000,000 mk.
1888 1,007,000,000 »	1908 4,922,000,000 »

Suomen Pankin toiminnasta v. 1909 annettakoon seuraavat tiedot:

Toimintavuosi kului yleensä erikoisemmista häiriöistä ja lujittui pankin asema vuoden aikana yhä. Puhdas voitto oli 6,369,526 mk. (ed. v. 7,896,406 mk.) Voiton väheneminen johtuu siitä että pankki on soveltanut melkoista alhaisempia korkomääriä, jota paitsi maksamattomat kotimaiset saatavat olivat melkoista pienemmät kuin v. 1908. Kotimaisten lainojen korot olivat 4,030,504 mk. vastaten 5,260,730:74 mk. v. 1908. — Huomattava on varsinkin se suuri kohoaminen, jota ulkomaisten konttokuranttien tilin saldo osoittaa.

Suomen Pankin tila jouluk. 31 p:nä 1909 osoitti vastaavaa 209,252,207 mk., joista setelinannon metallivastinetta 134,089,509, tilittämättä olevia saatavia 1,963,774 ja muita varoja 3,198,924. Pankin setelinanto-oikeutta vastaavan metallivaraston muodostivat: kultaa kassassa 24,594,276 mk., suomalaista hopearahaa 2,853,729, obligatsioneja ulkomaisessa rahassa 23,071,345, ulkomaisia konttokurantteja 80,676,618, ulkomaisia seteleitä ja rahaa 449,684, ulkomaisia vekseleitä

2,243,855 mk. Pankilla oli maksamatta olevia saatavia: 48,002,402 kotimaisia vekseleitä, 20,270,525 hypoteekkilainoja 3,691,147 mk. kassakreditiiveinä.

Vastattavien puolella oli kaikkiaan 133,273,862 mk, näistä liikkeellä olevaa setelirahaa 111,625,212. Liikkeellä olevan setelmäärän runsaus aiheutui n. s. sotilasmiljoonien maksamisesta.

Liikkeessä olevan rahan paljous.

Vuosi	kultaa mk.	seteleitä mk.	hopeaa mk.	vaskea mk.	yhteensä mk.	asuk. kohti mk.
1895	7,947,970	56,402,357	7,946,843	1,079,823	73,376,993	29,05
1900	8,668,340	71,154,549	8,503,512	1,416,400	89,742,801	33,08
1905	15,817,910	92,742,433	9,642,133	1,631,361	119,803,837	41,45
1907	14,847,880	95,057,615	11,060,162	1,858,512	122,824,169	41,34
1908	14,873,280	86,020,093	10,907,009	1,927,241	113,727,623	37,75
1909	15,120,490	111,655,492	15,120,490	1,976,195	139,636,455	45,74

Rahanlyönti. V. 1909 tehtiin valtion rahapajassa 25 pennin rahoja 816,000 kpl., 10 pennin rahoja 275,000 ja 1 pennin 3,120,000 kappaletta. Kaikkiaan on v:sta 1864 vuoden 1909 loppuun saakka lyöty Suomen kultarahaa 31,150,000 mkn, hopearahaa 19,491,800 mkn sekä kuparirahaa 2,102,730 mkn arvosta.

Yksityispankkien osingot prosentteina osakepääomasta:

	1900	1902	1905	1908	1909
Yhdyspankki	24	27	16 ¹⁾	10 ¹⁾	10
Pohjoism. pankki	11	12	11	12	12 1/2
Vaasan »	10	11	12	13	14
Uudenmaan »	10	10	19	11	11
Kansallispankki	9	11	11	13 1/2	15
Turun pankki	6	6	6	6	7
Privaattipankki	10	10	10	11	12
Tampereen pankki	4	4 1/2	4 1/2	6 1/2	6 1/2
Uudenkaarlebyn p:kki	0	0	5	5	7
Suomen Kauppapankki	—	—	—	3	3 1/2

1) Pohjapääoma lisätty kaksinkertaiseksi.

Yksityispankkien tilaa v:n 1909 lopussa kuvaa seuraava taulu:

pankin nimi	perustamis- vuosi	osake- pääom. milj. Smk.	talletuksia Smk.	pankin vastaavat kaikkiaan Smk.
Yhdyspankki	1862	24	151,006,158	202,584,779
Pohjoism. pankki ..	1872	12.5	104,162,260	150,539,624
Vaasan „ ..	1879	5	47,514,652	62,763,049
Uudenmaan „ ..	1887	1	8,727,574	11,229,122
Kansallispankki ..	1889	9	132,870,129	169,757,137
Turun pankki	1896	3	12,855,411	21,232,370
Privaattipankki ..	1896	6	34,215,585	32,527,017
Tampereen pankki	1898	3	10,542,435	10,899,190
Uudenkaarlebyn ..	1900	0.3	3,461,626	4,049,200
Suomen Kauppap.	1907	4	10,886,704	17,236,221
Säästö-p. Keski-O.P.	1908	0.5	631,085	1,165,967
11 pankkia	—	68.3	516,873,623	710,983,686

Erityisiä tarkoituksia varten perustettujen pankkilaitosten tilasta v:n 1909 lopulla on seuraavia tietoja:

pankin nimi.	perustamis- vuosi.	osake- pääom. milj. Smk.	annettuja lainoja Smk.	otettuja obligationsi- lainoja Smk.
Suomen hypoteekki- yhd. kassa	1860	keski- näinen	58,226,454	64,092,500
Suomen kaupunkien hypoteekikassa .	1895	5	55,667,993	52,653,000
Yhdyspankin hyp- osasto	1895	—	10,200,762	9,335,210
Pohjoispankin hyp- osasto	1895	—	9,933,179	9,146,000
Suomen kiinteistö- pankki	1907	1	4,673,288	3,421,000
5 pankkia	—	6	138,701,676	138,647,710

Osakeyhtiöitä oli maassamme 1/1 1904 1,251, joilla oli omaa pääomaa 332,814,274 mk. Osakeyhtiöitä, joiden pääoma oli vähintään 100,000 markkaa, löytyi 1/1 1908 567, joilla oli omaa pääomaa 451,480,292 mk.

Säästöpankit. Seuraavasta taulusta näkyy, kuinka Suomen säästöpankkiliike on kehittynyt:

vuosi	säästöpankkien luku	säästöpannijain saamiset		
		kaupungeissa Smk.	maaseudulla Smk.	yhteensä Smk.
81/12 1830	2	152,753	—	152,753
„ 1840	2	763,018	—	763,018
„ 1850	11	1,945,667	8,709	1,954,376
„ 1860	24	3,367,979	28,153	3,396,132
„ 1870	35	6,278,893	102,144	6,381,037
„ 1880	107	13,009,405	1,435,820	14,445,225
„ 1890	138	34,299,674	7,049,860	41,349,534
„ 1900	193	54,625,721	22,991,242	77,616,963
„ 1905	309	87,460,318	51,574,291	139,034,609
„ 1906	317	103,167,736	66,107,272	169,275,008
„ 1907	327	112,890,007	79,816,160	192,706,167
„ 1908	341	118,673,604	88,051,672	206,725,276
„ 1909	361	124,173,745	91,497,142	215,670,887

Keskimäärin tuli v. 1908 yksi säästöpankki 1,072 neliökilometrin alaa kohti. Tiheimmässä oli säästöpankkeja pinta-alaan nähden Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Hämeen läänissä, ja väkilukuun nähden Oulun, Turun ja Porin sekä Mikkelin lääneissä.

Obligationsilainoja Suomessa 1908 ja 1909 vuosien lopulla.

liikkeeseen päästänyt:	alkuper. suuruus	jäljellä oleva pääom. määrä	
		v. 1908	v. 1909
Valtio	227,188,699	152,083,543	179,704,110
Kaupungit	71,408,000	39,662,800	64,688,500
Kirkoll. seurakunnat	1,800,000	771,500	1,328,000
Luottolaitokset	157,489,237	113,174,802	138,647,710
Yht. kulkun. varten	4,580,000	4,019,200	3,883,600
Yht. teoll. varten . .	49,365,000	30,103,500	41,168,000
Yhteensä	511,835,936	339,815,345	429,419,920

Postisäästöpankki.

Postisäästöpankin konttorien luku v. 1909 lopussa oli 851, asiamiehiä tehtaisissa 6 ja asiamiehiä kouluissa 85; yhteensä 942. Postisäästöpankkiliikkeen kehitystä osoittaa seuraava:

vuosi	säästöpanoja		ulosottoja		Erotus + —
	luku	Smk	luku	Smk	
1887	21,859	433,684	1,147	100,995	+ 332,689
1890	28,536	769,645	6,225	596,226	+ 173,419
1895	17,462	519,453	5,272	401,341	+ 118,112
1900	52,467	2,167,276	14,226	1,615,967	+ 551,309
1905	58,724	2,368,422	26,590	2,728,170	— 359,748
1906	61,252	3,181,526	21,505	2,306,559	+ 874,967
1907	66,291	3,704,059	25,584	2,942,810	+ 761,249
1908	57,943	3,451,632	30,119	8,616,838	— 165,206
1909	52,013	2,823,073	29,016	3,413,817	— 590,744
1887— 1909	908,666	37,177,095	305,655	32,590,425	+ 4,586,670

Postisäästöpankin osakkaitten luku v. 1909 lopussa oli 56,367 ja heidän säästönsä 7,106,598 mk. Osakkaista oli 41,923:lla eli 74,4 %:lla säästöä korkeintaan 100 mk., 10,400 eli 18,4 % säästöä 100—500 mk. välillä ja 4,044 eli 7,2 % säästöä yli 500 mk. Säästömerkkejä myytiin vuoden 1909 lopussa 1,118 ja yleisön hallussa olevien säästömerkkien arvo oli samaan aikaan 9,670 mk.

Kansallis-Osake-Pankki 1890—1910.

(20-vuotisen toiminnan johdosta).

KOP:n säännöt vahvistettiin 12 p. syysk. 1889 ja toimensa se aloitti 8 p. helmik. 1890. Ensimmäisinä toimivuosina, jolloin johtajana oli *Otto Hjelt*, oli pankilla vaikeuksia, mutta uuden johtajan *F. K. Nybomin* ryhdyttyä toimeensa 1892, alkoi pankille kuulumattoman ripeä nousuaika. Pankki oli aloittanut toimintansa 2 1/2 milj. mkan pääomalla, mutta jo ennen ensimmäisen toimintavuoden päättymistä korotettiin se 4 milj. mkaksi (uudet osakkeet myytiin 106 %:n hinnasta) ja v. 1898 annettiin uusia osakkeita 1 milj. mkan nimellisarvosta ja 150 %:n hinnasta. V. 1902 annettiin 5,000 uutta osaketta, jotka lisäsivät pankin omia varoja 1,850,000 mkaa, ja kahden vuoden päästä

sama määrä uusia osakkeita, jotka tuottivat 1,900,000 mkaa lisää. Vihdoin 1907 tarjottiin 10,000 uutta osaketta 200 %:n hinnasta, ja niitä tilattiin 36,889 kpl. Tämä emissioni lisäsi pankin omia varoja kokonaista 4 milj. mkaa. Osakepääoma on tämän jälkeen ollut 9 milj. mkaa ja vararahastot v. 1908 lopussa 7,390,000 mkaa (v. 1909 lopussa 8,340,000 mkaa).

Sitä myöten kuin osingot ovat kasvaneet on myöskin pankin osakkeitten hinta markkinoilla noussut. Pörssihuutokau-
poissa on niistä viime aikoina maksettu melkoisesti yli 300 %:n. Haarakonttoreita on pankilla tätä nykyä 36 paikkakunnalla.

Nykyisen johtokunnan muodostavat herrat *F. K. Nybom*,
pääjohtaja, *Anders Wikström*, *Wilho Soini*, *J. A. Levonius* ja
W. Hjelmmann.

Tulokset pankin liikkeestä näkyvät seuraavasta taulusta
johon summat on merkitty tuhansissa markoissa:

vuonna	talletukset	omat varat	kokonais- liike	voitto	osinko
1890	6,912	2,500	221,747	72	2 %
1891	12,030	4,097	393,194	148	3 „
1892	14,278	4,115	452,921	120	3 „
1893	16,684	4,004	472,195	—	—
1894	18,333	4,004	574,839	52	—
1895	25,562	4,010	836,762	151	4 „
1896	32,037	4,025	996,133	227	4 1/4 „
1897	37,518	4,048	1,142,379	384	5 „
1898	47,563	5,724	1,517,885	545	7 „
1899	57,353	5,822	1,728,160	744	8 „
1900	63,246	6,042	1,742,459	846	9 „
1901	72,072	6,262	1,790,068	814	10 „
1902	72,440	8,342	1,892,338	919	11 „
1903	77,419	8,522	2,110,460	1,112	11 „
1904	79,958	10,652	2,082,371	1,121	11 „
1905	81,834	10,882	2,206,804	1,451	11 „
1906	92,825	11,420	2,636,298	1,541	12 „
1907	119,273	15,850	3,295,587	1,675	12 „
1908	130,623	16,390	3,692,787	2,751	13 1/2 „
1909	132,870	17,343	4,019,446	2,979	15 „

**Henkivakuutustoimintaa Suomessa v. 1908 saavutettujen
tulosten mukaan kuvaa seuraava taulu:**

henkivakuutusyhtiöt	perust- vuosi	vakuu- tettujen luku	vakuutus- kanta Smk.	maksettu korvauk- sia 1908 Smk.
Kaleva, H:ki	1874	24,471	76,065,987	1,288,104
Suomi, H:ki	1890	65,637	224,991,407	1,545,946
Fennia, Turku	1906	15,627	29,209,244	66,607
Kaikki kotim. yhtiöt	—	102,735	330,266,638	2,900,657
Ulkom. yhtiöt	—	11,838	76,329,835	1,640,034
Kaikkiaan	—	114,573	406,596,473	4,540,691

Maamme vakuutuskantaan on oikeittain vielä luettava
venäläisten yhtiöitten täällä ottamat henkivakuutukset, jotka
v:n 1908 lopulla nousivat noin 10 milj. mk:aan, joten koko va-
kuutuskanta tekisi n. 417 milj. mk. Kutakin maan asukasta
kohden tuli henkivakuutuksia Smk. 140: 21 (venäl. vakuutusten
kanssa 143: 65). Kymmentä vuotta aikaisemmin oli vastaava
määrä Smk. 69: 85 (73: 94). V. 1908 toimi 3 suomalaista ja
14 ulkomaalaista yhtiötä; suomalaisten vakuutuskanta oli kai-
kesta 79,3 % ja ulkomaalaisten 20,7 %.

Henkivakuutusyhtiö Suomi vv. 1890—1910.

(20-vuotisen toiminnan johdosta.)

Henkivakuutusosalalla oli maassamme ennen Suomen perus-
tamista jo v:sta 1874 saakka toiminut kotimainen yhtiö, Kaleva.
Se ei kuitenkaan jaksanut ehkäistä yhä laajenevaa ulkomaista
kilpailua ja sen toiminta kohdistui pääasiassa varakkaisiin kans-
sankerroksiin. — Suomi-yhtiö perustettiin v. 1890 osakeyhtiönä,
mutta sillä tavoin, että yhtiö vähitellen oli muodostuva vakuu-
tettujen omistamaksi keskinäiseksi yhtiöksi. Myöskin vakuutus-
ehdot olivat laaditut vähävaraisempien kansanluokkien tarpeita
erityisesti silmällä pitäen. Yhtiön keskinäiseksi muuttuminen
saattoi toteutua jo v. 1900. Yhtiön tarmokkaana johtajana oli
sen 15:nä ensimmäisenä elinvuotena *Edvin Kaslin*. Hänen kuole-
mansa jälkeen huomattiin yhtiökokouksien runsaslukuisuuden

takia välttämättömäksi luoda uusi muoto vakuutettujen edustukselle, ja sellaisena syntyi v. 1908 vakuutusosittajain eduskunta. Yhtiö, jossa v:n 1900 päätyessä oli vakuutettuja 25,993 yhteensä 84,503,112 Smkasta, laski v. 1905 vakuutettujensa luvun 44,036 henkilöksi, jotka yhteensä olivat vakuutetut 146,659,154 mkasta, ja huhtikuussa 1910 sen vakuutettujen lukumäärä oli kohonnut n. 76,000 henkilöön, jotka yhteensä ovat vakuutetut 260 milj. markasta, s. o. enemmästä kuin neljännesmiljardista.

»Suomi»-yhtiön osuus maamme henkivakuutusliikkeessä:

(miljoonissa markkoissa)

vuonna	vakuutus- kanta maas- sa venäläisiä yhtiöitä lu- kuunotta- matta	siitä joutui Suomi-yhti- ön osalle	Suomi-yhti- ön osa %:ssa maan koko vakuutus- kannasta
1850	2.0	—	—
1870	4.0	—	—
1881	20.0	—	—
1888	55.0	—	—
1892	105.9	23.7	22.4
1893	115.7	30.2	26.1
1894	126.1	36.4	28.9
1895	138.6	44.5	32.1
1896	154.4	52.7	34.1
1897	168.4	59.7	35.5
1898	183.7	67.0	36.5
1899	195.0	75.3	38.6
1900	206.3	84.5	41.0
1901	217.3	93.8	43.1
1902	228.7	102.6	44.9
1903	242.6	114.2	47.1
1904	260.1	129.6	49.8
1905	279.3	146.6	52.5
1906	315.1	169.4	53.8
1907	355.8	195.6	55.0
1908	—	225.3	—
1909	—	260.8	—

Elinkorkolaitokset. Varsinaisen henkivakuutuksen ohella harjoittavat useimmat henkivakuutusyhtiöt n. s. korkovakuutusta (heti tai määräaikana maksettavia vuotuisia elinkorkoja tai jälkelelorkorkoja). Sitä paitsi on maassa muutamia säästöpankin tavoin toimivia elinkorko- ja pääomalaitoksia. Tällaisten laitosten tilasta v:n 1908 lopulla on seuraavia tietoja:

laitokset	osak- kaita	vastattavat Smk.	maksettu korkoja 1908 Smk.
A. Henkivak.-laitokset			
Kaleva	1,054	394,799	174,528
Suomi	513	181,799	162,475
Ulkomaiset yhtiöt	68	58,111	12,855
Yhteensä	1,635	634,709	349,858
B. Elinkorkolaitokset			
Turun elinkorkolaitos....	—	7,000,338	389,349
Helsingin „	—	1,489,869	80,481
Vaasan „	—	648,226	36,256
Korko-japääom.-l. Turussa	—	1,038,248	57,128
Tampereen elinkorkol. ..	—	107,226	5,384
Hereditas	—	81,823	3,068
Yhteensä	—	10,365,730	571,666

Hautausapurenkaat Suomessa ovat rakennetut siten, että joku määrä perustajia keskenään muodostaa yhdistyksen hautausavun kokoonkeräämiseksi jäsenen kuoltua. Renkaaseen liittyessään jäsenet suorittavat pienemmän sisäänkirjoitusmaksun, tavallisesti 1 mk. 50 p. Jäsenen kuoltua kannetaan kultakin renkaan eloon jääneeltä jäseneltä määrätty maksu, tavallisesti 1 mk. Renkaan jäsenluku on määrätty niin, että esim. renkaassa, joka suorittaa hautausapua 100 mk., on 120 tai 130 jäsentä; ylijäämä pannaan pohjarahastoon tai käytetään muihin tarpeisiin.

V. 1909 toimitetussa yleisessä tarkastuksessa todettiin, että hautausapurenkaitten hoidossa oli sattunut lukuisasti väärinkäytöksiä; yleisissä hautausapurenkaissa ja etupäässä niissä, joissa maksettava apuraha on suurin, oli yritetty saada kuolemansairaita henkilöitä kirjoitetuksi jäseneksi ja olipa suoranaista petosyrityksiäkin sattunut. Kuitenkin huomattiin tarkastuksessa, että varsinaisten ammattilaisten keskuudessa tai määrättyssä tehtaanväestössä perustetut hautausapurenkaat ovat toimineet ilman häiriötä ja hyödyllisesti.

V:n 1908 lopussa tekivät hautausapurenkaitten omat varat 134,775 mk. V. 1909 oli hautausapurenkaita 257, joista Helsingissä ja sen esikaupungeissa 213, Tampereella 9, Viipurissa 4, Turussa 2, Porvoossa 2, j. n. e.

Suomen hautausapurenkaitten toiminta 1899—1908.

vuosi	renkait- ten luku	maksettujen apu- jen		tulot Smk	menot Smk	jäsenien luku
		luku	määrä mk			
1899	18	21	1,863	2,586	1,903	—
1900	25	34	3,224	6,415	3,787	—
1905	105	294	35,708	48,742	40,677	—
1908	235	1,281	252,397	350,638	277,716	43,782

Tapaturmavakuutuksesta (vapaaehtoisesta) Suomessa v. 1908 saadaan tietoja seuraavasta taulusta:

vakuutuslaitokset	perust- vuosi	vakuu- tettujen luku	vakuu- tuskau- sua Smk.	vahingon korvauk- sia Smk.
Patria	1888	4,584	133,205	64,363
Kullervo	1895	8,603	202,561	114,191
Turun työv. tap.-vak.	1897	5,802	137,824	68,008
yhteensä kotim. yht.	—	18,989	473,590	246,562
5 ulkom. yht.	—	1,178	60,633	6,516
kaikkiaan	—	20,167	534,223	253,078

Työväen tapaturmavakuutus (pakollinen ja vapaaehtoinen) osoittaa v. 1908 seuraavat tulokset:

V:n 1908 kuluessa on 3,003 vakuutusvelvollista liikettä suorittanut 93,694 vuosityöntekijän puolesta vakuutusmaksuna erinäisille yhtiöille sekä suoranaista vahingonkorvauksena ohimenevistä vammoista kaikkiaan Smk. 1,194,241, mikä tekee Smk. 12,75 kutakin työntekijää kohden.

Eläinvakuutus Suomessa on vasta vähän kehittynyt. Sitä harjoittavat ainoastaan Turun hevოსvakuutusyhtiö (per. 1890) ja Suomen eläinvakuutusyhtiö (1896). Näiden liike saavutti v. 1908 seuraavat määrät:

	vakuutettuja eläimiä	vakuutuskanta Smk.	korvauksia Smk.
hevosenia	15,440	6,915,510	112,062
nautaeläimiä	10,927	1,570,595	9,363

Sitä paitsi oli v. 1908 alussa 81 paikallista eläinvakuutusyhdistystä, joiden toiminta oli:

	vakuut. eläim.	vakuut.kanta Smk.	korvauksia Smk.
hevosenia	25,796	8,531,500	76,105
nautaeläimiä	41,370	3,805,866	36,980

Palovakuutus. V:n 1908 toiminta esiintyy seuraavista numerotiedoista:

vakuutuslaitokset	vakuutus- kanta Smk.	vahingonkorvauk- set Smk.
Suuremmat keskin. yhtiöt	1,348,505,499	2,629,649
Kihlak. ja pitäjän yhdist. (liikim.)	645,000,000	(v. 1907) 725,852
Kotim. osakeyhtiöt	615,598,521	1,744,744
Ulkom. „	255,823,948	686,890
Venäl. „ (liikim.)	100,000,000	—
Yhteensä	2,964,927,968	

Muunlainen vakuutustoimi. Kuljetus- ja merivakuutusta harjoittavat Suomessa Triton yhtiö (1889), Suomen merivakuutusosakeyhtiö (1898) ja Providentia (1902) sekä suuri joukko ulkomaalaisia yhtiöitä. V. 1908 kaikki nämä yhtiöt kantoiivat vakuutusmaksuja 1,194,450 mk. ja suorittivat korvauksia 675,850 mk.

Lasivakuutusta harjoittaa Suomen lasivakuutusyhtiö sekä jotkut ulkolaiset yhtiöt. V. 1908 teki lasivakuutuskanta 759,514 mk. ja korvaukset 7,003 mk.

Murtovarkautta vastaan vakuuttaa omaisuus Providencea yhtiö (1902). Vakuutuskanta v. 1908 Suomessa teki 6,912,559 mk. ja vahingonkorvauksia maksettiin 5,059 mk.

Jälleenvakuutuksen alalla toimii kaksi kotimaista yhtiötä, Osmo ja Verdandi, joiden kantamat tulot v. 1908 tekivät 1,709,501 mk. ja suorittamat korvaukset 827,139 mk.

Takuvakuutusta on Providentia alkanut harjoittaa v. 1907. Vakuutussumma vuoden lopussa 84,500, vakuutusmaksuja kan- nettu 1,589 mk. Vahinkoja ei ollut.

Osuuskunnat. Kaupparekisteriin oli merkitty osuuskuntia lokakuun lopulla 1910:

lääni	osnus-meijeriä	osnus-kassoja	osnus-kauppoja	leima-koncos.	sammal-kuivikoes.	muuta	yhteensä
Uudenmaan ..	16	12	50	21	10	56	165
Turun ja Porin	92	24	83	19	27	59	304
Hämeen	38	8	55	12	8	30	151
Viipurin	18	135	114	11	11	82	371
Mikkelin	25	36	20	8	2	17	108
Kuopion	81	118	44	63	9	27	342
Vaasan	70	34	102	24	12	56	298
Oulun	23	46	45	28	—	33	175
yhteensä	363	413	513	186	79	360	1,914

Osuuskaupat v. 1909.

lääni	rekisteröit. 31/12 09 luku	niistä (ynnä 10 rekisteröimätt.)			
		jäsenmäär.		liikevaiht.	
		ilmoittaneiden	ilmoittaneiden	ilmoittaneiden	ilmoittaneiden
		luku	jäsenmäärä	luku	liikevaihto mk.
Uudenmaan ..	50	36	5,411	38	3,415,624
Turun ja Porin	85	71	14,394	70	7,015,564
Hämeen	53	43	8,222	44	4,432,632
Viipurin	109	93	16,851	91	10,347,984
Mikkelin	18	11	3,089	10	1,294,894
Kuopion	44	26	6,215	25	2,563,522
Vaasan	101	81	15,161	84	7,675,638
Oulun	46	32	9,318	31	5,542,239
koko maa	506	393	78,661	393	42,288,097
v. 1907	389	353	66,438	343	32,093,538
v. 1908	495	431	85,725		

Arvion mukaan nousi kaikkien yhteinen jäsenmäärä n. 103,000:een ja liikevaihto n. 55 milj. mk.

362:n tietoja antaneen osuuskaupan varat olivat 18,278,836 mk. Näistä 362 osuuskaupasta oli 316 tuottanut yht. 1,048,013 mk. puhdasta voittoa eli 3,316: 53 kauppaa kohti; 46 kauppaa oli tuottanut tappiota yht. 202,761 mk. eli keskimäärin 4,407: 85 kukin.

Osuuskassat v. 1909.

lääni	rekisteröit. luku	Ilmoitt. osuuskauppoja			
		luku	jäsenmäärä	lainoja	
				luku	mk.
Uudenmaan ..	12	10	344	251	96,028
Turun ja Porin	23	17	594	537	128,371
Hämeen	7	5	213	255	43,641
Viipurin	127	115	5,927	5,226	740,521
Mikkelin	32	29	860	613	125,938
Kuopion	108	101	5,393	4,647	722,369
Vaasan	33	26	897	1,149	188,406
Oulun	42	39	1,612	1,153	155,227
koko maa	384	342	15,840	13,831	2,200,501
v. 1908	308	269	11,911	11,777	2,181,165

Sen nojalla, että ilmoittaneissa osuusmeijereissä jäsenten keskimäärä oli 108, voinee olettaa että ilmoittamattomat meijerit olisivat keskimäärin yhtä suuret, päättää koko jäsenmäärän v. 1909 olleen n. 38,000. Samaten voinee ilmoittaneiden meijerien keskimääräisestä liikevaihdosta, joka oli 91,859 mk., päättää kaikkien meijerien liikevaihdon olleen v. 1909 n. 32 milj. mk.

Niinikään oli v. 1909:

	ilmoitt. meijerien keskimääräinen	kaikkien meijerien yhteinen arvioitu
lehmäluku	737 kpl.	noin 261,000 kpl.
maitomäärä	783,683 kg	„ 277,500,000 kg.
voimäärä	32,099 „	„ 11,000,000 „

V. 1909 julkaisi tilinsä 238 osuusmeijeriä. Näiden omaisuuden arvo oli yhteensä 7,468,588 mk., josta oli velkaa 78,3 %.

Osuusmeijerit v. 1909.

lääni	rekis- rereröit. luku	niistä			
		jäsenmäär.		liikevaiht. ilmoittaneiden	
		luku	jäsen- määrä	luku	liikevaihto mk.
Uudenmaan ..	16	9	508	9	1,031,916
Turun ja Porin	91	79	8,888	78	9,648,574
Hämeen	37	28	2,779	30	2,920,722
Viipurin	16	8	494	8	231,835
Mikkelin	26	21	1,956	20	1,331,073
Kuopion	81	61	7,336	62	4,296,417
Vaasan	68	44	5,452	44	3,644,644
Oulun	19	18	1,589	14	1,237,443
koko maa	354	268	29,002	265	24,342,624
v. 1907	330	248	24,521	218	16,469,528
v. 1908	343	246	25,203	—	—

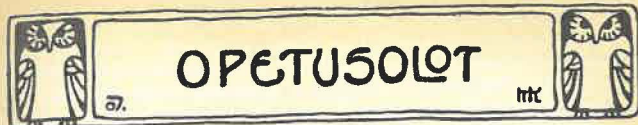
Laajempia tietoja osuustoiminnasta ks. Tietokalent. II 173—78.

Kotimaan Kauppa.

Maakauppiaita oli maassamme vv. 1865—1908:

l ä ä n i	1865	1880	1890	1900	1905	1907	1908
Uudenmaan	64	261	364	553	566	625	623
Turun ja Porin ..	91	335	630	709	742	783	805
Hämeen	47	234	402	553	590	573	583
Viipurin	117	347	603	939	1,248	1,271	1,366
Mikkelin	51	119	197	228	268	265	273
Kuopion	97	224	246	368	423	461	460
Vaasan	117	416	549	735	706	718	719
Oulun	28	158	179	306	302	336	371
yhteensä	612	2,096	3,170	4,391	4,845	5,032	5,200

Vararikkoja tapahtui v. 1908 440, joista 246 kauppiaitten.

Suomen kansakoulut 1874—1909.

luku- vuosi	kaupunkien kansak.			maalaiskansakoulut			
	opet- taria	oppi- laita	päästöt- saan. o/o	kou- luja	opet- taria	oppi- laita	päästöt- saan. o/o
1874—75	167	5,924	—	251	272	9,304	—
1879—80	282	9,687	—	422	432	16,864	—
1889—90	523	17,270	—	825	852	32,057	9
1899—00	852	27,483	16	1,757	2,022	76,552	14
1904—05	975	30,452	17	2,297	2,703	95,424	16
1905—06	1,036	31,613	9	2,400	2,831	100,406	15
1906—07	1,083	33,323	8	2,518	2,989	107,630	15
1907—08	1,150	34,628	8	2,663	3,197	112,362	15
1908—09	1,270	36,504	8	2,788	3,379	121,353	—

Lukuvuonna 1908—1909 oli maamme kansakouluissa kaik-
kiaan 4,649 opettajaa ja 157,857 oppilasta, joista 81,093 poika-
ja 76,764 tyttöoppilasta. Oppilaista sai 134,260 opetusta suo-
men- ja 23,527 ruotsinkielellä.

Kaupunkien kansakoulujen 36,504 oppilaasta sai 28,469
oppilasta (78 %) opetuksensa suomeksi ja 8,035 (22 %) ruotsiksi.

Maalaiskansakoulujen oloja lukuvuonna 1908—1909 esit-
tävät seuraavat numerot:

lääni	kouluja	opettajia	oppilaita yht.
Uudenmaan	329	399	14,071
Turun ja Porin	455	548	18,534
Hämeen	352	443	16,088
Viipurin	473	642	24,374
Mikkelin	176	195	6,894
Kuopion	350	397	14,699
Vaasan	431	508	18,405
Oulun	222	247	8,288

yhteensä 2,788 3,379 121,353

Edellämainitut 2,788 koulua jakautuivat 478 maalaiskun-
nalle siten, että 68 kunnalla oli kullakin 1, 216 kunn. 2—5,
121 kunn. 6—10, 54 kunn. 11—15, 14 kunn. 16—19, 1 kunn.

(Ruovedellä) 20, 2 kunn. (Porvoon ja Iisalmen maalaisk.) 26 ja 2 kunn. (Viipurin ja Kuopion maalaisk.) 29 koulua. Nykyään on jo kaikissa Suomen kunnissa kansakoulut.

Kutakin koulua kohden maalla tuli keskimäärin 44 ja kutakin opettajaa kohden keskimäärin 36 (kaupungeissa 29) oppilasta. Maalaiskansakoulujen 3,379 opettajasta oli 1,767 mies- ja 1,612 naisopettajaa. Maalla oli siis miesopettajia enemmän kuin naisopettajia; kaupungeissa oli laita päinvastainen. Maalla käykin kansakoulussa poikia (63,148) enemmän kuin tyttöjä (58,205), mutta kaupungeissa on asianlaita päinvastainen (17,945 poika- ja 18,559 tyttöoppilasta).

Kaikkien kansakoulujen oppilasmäärästä sai 85 % opetusta suomen- ja 15 % ruotsinkielellä. Suomalaiset, joita on noin 87 % maamme väestöstä, olivat siis vielä hiukan veltompia kouluttamaan lapsiansa kansakoulussa kuin ruotsalaiset, joita on vain noin 13 % maamme väestöstä. Tarkemmin katsoen huomataan, että ruotsinkielinen maaseuturahvas oli kansakoulunopin harrastuksessa edellä suomalaista. Kaupungeissa oli laita päinvastainen.

Kansakouluntarkastajat. Tarkastamista varten ovat maalaiskansakoulut jaetut 26 tarkastuspiiriin. Piirit ja niiden tarkastajat ovat seuraavat: Helsingin piiri: K. G. Aminoff (Helsinki) — Porvoon piiri: A. L. Bishop (Porvoo). — Lohjan piiri: Fr. Heiskanen (Helsinki). — Turun piiri: Alb. Järvinen (Turku). — Rauman piiri: M. Knaapinen (Rauma). — Porin piiri: Juh. Reini (Karkku). — Ahvenanmaan piiri: (avoinna). — Hämeenlinnan piiri: K. K. Mäkinen (Forssa). — Tampereen piiri: K. Levón (Tampere). — Lahden piiri: A. A. Lähteenkorva (Heinola). — Kotkan piiri: v. t. R. Roine — Lappeenrannan piiri: Em. Suhonen (Jääski) — Viipurin piiri: K. E. Ruohonen (Viipuri). — Sortavalan piiri: T. G. Saarnio (Jaakkima). — Mikkelin piiri: A. Kilpeläinen (Mikkeli). — Savonlinnan piiri: A. Karvonen (Savonlinna). — Joensuun piiri: V. I. Jacobson (Joensuu). — Kuopion piiri: A. G. Hovilainen (Kuopio). — Jyväskylän piiri: v. t. K. Kunelius. — Alavuden piiri: K. V. Vaulo (Keuruu) — Kaskisten piiri: K. V. Forsman (Vaasa). — Vaasan piiri: H. L. Appelberg (Vaasa). — Kannuksen piiri: Vihtori Lähde (Kannus). — Kajaanin piiri: O. Vuorisalmi (Iisalmi). — Oulun piiri: O. Rauhamaa (Oulu) — Lapin piiri: K. Kerkkonen (Tornio). — Kreikanuskoiset kansakoulut: A. S. downikow (Sortavala).

Suomen opettajayhdistys. Lukuvuonna 1908—1909 kuului suomalaisten kansakoulunopettajain liittoon (Suomen opettajayhdistykseen) seuraavat 78 opettajayhdistystä:

Artjärven, Elimäen, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Saimaan, Etelä-Suupohjan, Haminan ja Vehkalahden, Hyvinkään ympäristön, Hämeenkyrön ja Viljakkalan, Hämeenlinnan ja sen ymp., Iisalmen seudun, Ikaalisten, Itä-Karjalan, Joroisten, Jyväskylän ymp., Jämsän, Jääsken kihlak., Kaakkoiskulman, Kainuun, Karstulan, Kemin-Tornion, Kerisaloon, Keski-Karjalan, Keski-Pohjanmaan, Keskusyhdistys Helsingissä, Keittiöseuran, Kiteen, Kiuruveden, Koiviston, Kotkan, Kouvolan ymp., Kristiinank., Kuopion seudun, Kymin, Kyrön piirin, Käkisalmen seudun, Lahden ja ymp., Lammin, Laukaan, Lavian, Lopen, Länsi-Päijänteen, Marttilan, Merikarvian, Mikkelin seudun, Mäntsälän, Mäntyharjun, Nilsin, Nurmeksen ja Rautadun, Oripään, Oriveden, Oulun seudun, Pielisjärven, Pohjois-Karjalan, Porvoon seudun, Rauman ja ymp., Rautalammien, Saarijärven, Salon piirin, Saimaan, Saimaan lähiseudun, Savonlinnan seudun, Sippolan, Someron, Suupohjan, Suvannon laakson, Sydän-Hämeen, Sysmän, Tammelan, Tampereen ja ymp., Turun suomal., Turun seudun «Liitto», Tyrvään ja sen seudun, Urjalan, Uudenkirkon ja Kuolemanjärven, Viipurin seudun, Viitasaaren, Virolahden ja Miehikkälän, Virtain, Värttilän ja Äyräpään.

Opettajayhdistyksen keskushallitukseen kuuluvat v. 1911 opettajat A. Kohonen, O. V. Pellinen, K. Ahtiala, A. Juntto, Olga Karlstedt, A. Noponen ja Heikki Karvonen vakinaisina sekä Anni Koljonen, J. Kivikoski ja R. Hietala varajäseninä.

Seminaarit. Maassamme on 8 kansakoulunopettajaseminaaria, nim. suomalaiset Jyväskylän (per. 1863) ja Sortavalan (1880) yhdistetyt, Raahan (1896) ja Heinolan (1899) nais- ja Rauman (1896) ja Kajaanin (1900) miesseminaarit sekä ruotsalaiset Tammisaaren (1871) nais- ja Uudenkaarlebyn (1872) miesseminari. Lukuvuonna 1908—1909 oli seminaareissa 1,099 (edell. lukuvuonna 1,132) oppilasta, joista suomalaisissa seminaareissa 928 (971) ja ruotsalaisissa 171 (156) oppilasta. Kuten näkyy, osoittaa suomenkielisten seminaarien oppilasmäärä vähentymistä.

Suomal. kansanopistojen luettelo. Suomalaisia kansanopistoja on nykyään 27, niihin luettuna Sörnäisten kristill. kansanopisto Helsingissä. Luettelemme opistot ikäjärjestyksessä:

1. Länsi-Suomen eli Huittisten kansanopisto (os. Lauttakylä), per. 1892, joht. maist. Sakari Loimaranta 85; 10.
2. Keski-Savon kansanopisto, Mikkelin pitäjässä (os. Otava), per. 1892, joht. maist. Armas Nuolivaara 77; 08.

3. Etelä-Pohjanmaan suomalainen kansanopisto (os. Ilmajoki), per. 1892, joht. maist. Niilo Liakka 64; 92.
4. Pohjois-Pohjanmaan esim. kansanopisto (os. Liminka), per. 1892, joht. maist. Onni Tolvanen 81; 07.
5. Lahden kansanopisto, Lahden kaupungissa, per. 1893, joht. maist. Rope Kojonen 74; 02.
6. Hämeen kansanopisto, Sääksmäellä (os. Kuurila), per. 1894, joht. maist. Rufus Saikku 66; 98.
7. Uudenkirkon kansanopisto (os. Uusikirkko, Viip. I.), per. 1894, joht. maist. Juho Hurmalainen 67; 98.
8. Keski-Suomen kansanopisto, Laukaassa, per. 1894, joht. past. Frans Niemi 70; 00.
9. Pohjois-Savon kansanopisto, Kuopion pitäjässä (os. Pitkälähti), per. 1895, joht. maist. Hjalmar Mikander 62; 92.
10. Pohjois-Karjalan kansanopisto, Kiihtelysvaarassa (os. Niittytahti), per. 1895, joht. maist. J. H. Hakulinen 66; 95.
11. Lounais-Karjalan kansanopisto, Virolahdella, per. 1895, joht. maist. Konrad Vento 72; 09.
12. Keski-Pohjanmaan kansanopisto, Haapavedellä, per. 1896, joht. maist. Leino Pentzin 81; 09.
13. Kymenlaakson kansanopisto, Sippulassa (os. Inkeroinen), per. 1896, joht. past. A. V. Leikkonen 74; 03.
14. Länsi-Uudenmaan kansanopisto, Vihdissä (os. Nummela), per. 1897, joht. past. Kalle Kahiluoto 81; 07.
15. Varsinais-Suomen kansanopisto, Paimiossa, per. 1899, joht. past. Juho Päiviö 69; 99.
16. Perä-Pohjolan kansanopisto, Alatorniolla (os. Tornio as.), per. 1901, joht. op. J. E. Tuompo 79; 08.
17. Itä-Karjalan kansanopisto, Impilahdella (os. Impilahti), per. 1906, joht. maist. Otto Gunnar Neovius 83; 08.
18. Tuusulan kansanopisto (os. Järvenpää), per. 1907, joht. op. O. W. Sirkka 69; 07.
19. Puhoksen kansanopisto, Kiteellä (os. Puhos), per. 1907, joht. maist. Esa Eetu Takala 64; 07.
20. Räisälän kansanopisto (os. Räisälä), per. 1908, joht. maist. Antti Arvi Niskala 79; 08.
21. Itä-Hämeen kansanopisto, Hartolassa (os. Hartola), per. 1908, v. t. joht. Em. J. Tiinus.
22. Keski-Hämeen kansanopisto (os. Orihvesi), per. 1909, joht. maist. Aarne Laaksovirta 81; 09.
23. Jämsän kansanopisto (os. Jämsä), per. 1909, joht. maist. Yrjö Leivo 84; 09.
24. Pohjois-Satakunnan kansanopisto, Kankaanpäässä (os. Kankaanpää), per. 1909, joht. op. Juho Torvelainen 68; 06.

25. Kainuun kansanopisto, Paltamossa, per. 1909, joht. maist. Väinö Malmivaara 79; 09.

26. Itä-Pohjanmaan kansanopisto, Kuusamossa, per. 1909, joht. maist. K. Sovijärvi 79; 09.

29. Sörnäisten kristillinen kansanopisto, Helsingissä, joht. Edv. Einiö.

Kansanopistojen etua valvoo *Kansanopistonopettajain yhdistys* (puheenjoht. joht. Hj. Mikander, Pitkälähti, siht. joht. R. Kojonen, Lahti).

Ruotsalaisia kansanopistoja on Porvoossa (1889), Kruunubyssä (1891), Espoossa (1891), Paraisissa (1893), Finströmissä Ahvenanmaalla (1895), Inkoossa (1895), Närpöössä (1901), Pernajassa (1905), Pohjan pitäjässä (1905), Lapväärtissä (1907), Vöyrissä (1907), Ruotsalainen kansanakatemia Malmilla H:gin lähellä (1908), Breidablick Maalahdella (1908) ja Keski-Pohjanmaalla (kiertävä; nyk. Pietarsaaressa) (1908).

Kansanopistot. Suomalaisten ja ruotsalaisten kansanopistojen yleinen kehitysuunta tulee selvästi näkyville seuraavista kolmea viime työvuotta koskevista numeroista:

	lukuvuosi 1907-08	lukuvuosi 1908-09	lukuvuosi 1909-10
<i>suomalaiset opistot:</i> ¹⁾			
opistojen luku	19	21	26
oppilaita	1,074	1,067	1,211
oppilaita kutakin opistoa kohden	56	51	45
oppilaista naispuolisia %	61	61	60
„ tilattom. lapsia %	22	25	22
„ kansakoul. läpikäyn. %	65	71	64

<i>ruotsalaiset opistot:</i>			
opistojen luku	11	14	14
oppilaita	337	430	421
oppilaita kutakin opist. kohden	31	31	30
oppilaista naispuolisia %	57	53	58
„ tilattom. lapsia %	32	29	26
„ kansakoul. läpikäyn. %	72	71	75

Suomalaisissa opistoissa on suhteellisesti enemmän talollisten lapsia, naisoppilaita ja kansakoulun käymättömiä, ruotsalaisissa taas suhteellisesti enemmän tilattomain lapsia, miesoppilaita ja kansakoulun käyneitä.

¹⁾ Opistoihin ei näissä laskuissa ole luettu Sörnäisten suomalaista kristillistä kansanopistoa Helsingissä.

Suomalaisten kansanopistojen oppilaat talvikautena
1909—1910.

opistot (järjestetyt maa- kunnittain)	miesoppilaita	naisoppilaita	yhteensä oppil.	kansakoulun käyneitä	kansak. ai- van käymätt.	tilallisten lapsia	tilattomain lapsia	muuta luokk.
Paimion	22	22	44	41	2	31	10	3
Huittisten	21	20	41	33	5	26	9	6
Kankaanpään	23	43	66	46	9	48	11	7
Vihdin	12	19	31	21	4	20	8	3
Tuusulan	28	42	70	58	10	40	20	10
Sörnäisten krist.	18	34	52	40	3	26	22	4
Sääksmäen	25	36	61	54	1	49	8	4
Lahden	26	74	100	63	19	66	19	15
Längelmäen	14	21	35	21	8	21	11	3
Jämsän	10	21	31	18	8	22	6	3
Hartolan	20	17	37	22	4	24	10	3
Äänekosken	12	18	30	20	3	15	8	7
Otavan	25	36	61	27	21	41	15	5
Pitkänlahden	39	43	82	43	22	57	25	—
Inkeröisten	13	20	33	27	2	30	2	1
Virolahden	7	27	34	22	4	22	12	—
Uudenkirkon	20	46	66	37	15	40	14	12
Räisälän	20	32	52	33	13	46	6	—
Puhoksen	12	14	26	11	9	15	7	4
Impilahden	22	32	54	35	10	42	8	4
Niittylahden	21	31	52	31	10	40	10	2
Ilmajoen	18	32	50	42	4	43	3	4
Haapaveden	8	11	19	11	7	13	4	2
Limingan	21	18	39	20	6	27	11	1
Tornion	17	16	33	18	13	23	8	2
Kajaanin	12	14	26	7	13	19	7	—
Kuusamon	16	22	38	16	13	19	16	3
suomal. opistot	502	761	1.263	817	238	865	293	105
ruotsal. opistot . .	175	246	421	317	32	286	108	27
kaikkiaan	677	1,007	1,684	1,134	270	1,151	401	132

Suomal. kansanopistojen oppilaiden taloudellisia oloja talvi-
 kautena 1909—1910.

opistot	oppilasmäärä		oppilas- maksut		apurahat			opistossa asuvia			
	vuosimaksu Fm ^g	vapaa- oppilaita	vapaaop. pros. kaikista	luku	yhteensä Smk.	kutakin saajaa kohden Smk	poikia	tyttöjä	yhteensä	pros. kaikista oppilaita	
Paimion	44	30	1	2	3	140	46	17	20	37	84
Huittisten	41	30	30	73	12	430	35	8	13	21	51
Kankaanpään	66	—	16	24	—	—	—	5	24	29	43
Vihdin	31	30	9	25	10	330	33	12	19	31	100
Tuusulan	70	25	15	21	7	650	92	—	27	27	38
Sörnäisten kr.	52	—	2	38	5	250	50	18	33	51	98
Sääksmäen	61	25	4	65	1	100	100	—	35	35	57
Lahden	100	25	37	37	26	1,614	62	—	3	3	3
Längelmäen	35	—	12	34	4	100	25	—	—	—	—
Jämsän	31	—	6	19	—	—	—	—	—	—	—
Hartolan	37	20	13	35	11	115	8,5	14	8	22	59
Äänekosken	30	30	11	36	9	500	55	4	10	14	46
Otavan	61	20	14	23	14	555	39	—	32	32	52
Pitkänlahden	82	20	22	26	15	390	26	39	43	82	100
Inkeröisten	33	25	5	15	2	43	21	—	—	—	—
Virolahden	34	—	16	47	16	406	25	6	13	19	55
Uudenkirkon	66	15	21	31	10	500	50	—	—	—	—
Räisälän	52	15	12	23	15	388	25,5	—	—	—	—
Puhoksen	26	20	14	53	10	330	33	—	7	7	26
Impilahden	54	20	20	37	19	876	46	—	14	14	25
Niittylahden	52	20	11	21	8	320	40	17	19	36	69
Ilmajoen	50	20	5	10	5	291	58	—	32	32	64
Haapaveden	19	20	8	42	5	250	50	—	—	—	—
Limingan	39	20	8	20	7	490	70	—	15	15	38
Tornion	33	20	4	12	6	300	50	14	15	29	87
Kajaanin	26	—	11	42	12	570	47	—	—	—	—
Kuusamon	38	—	38	100	19	774	40	—	—	—	—
suom. opistot	1,263	—	346	27	251	10,712	43	154	382	536	43
ruots. opistot	421	—	98	23	103	6,844	66	42	87	129	31
kaikkiaan	1,684	—	444	26	354	17,556	50	196	469	665	39

Oppikoulut. Oppikoulujen oppilasmäärästä lukuvuonna 1908—1909 antaa tilasto seuraavia tietoja:

koulujen laatu	valtion laitokset			yksityis. laitokset			kaikkiaan		
	suom.	ruots.	yht.	suom.	ruots.	yht.	suom.	ruots.	yht.
lukiot ja yhteislukiot ..	4,756	1,771	6,527	5,233	2,534	7,767	9,989	4,305	14,292
valt. 5-luokk. yhteiskoul., yksit. alkeis- ja realkoul.	249	449	698	2,516	129	2,645	2,765	578	3,343
tyttökoulut ja jatko-op. valmist.koul.	2,483	1,042	3,525	1,442	825	1,967	3,625	1,867	5,492
	—	—	—	1,251	1,261	2,512	1,251	1,261	2,512
yhteensä	7,488	3,262	10,750	10,142	4,749	14,891	17,630	8,011	25,641
prosentteina	69,6	30,4	100	68,1	31,9	100	68,7	31,3	100
prosentteina	—	—	41,9	—	—	58,1	—	—	100

Oppikoulujen oppilasmäärä lukuvuonna 1908/09 oli hiukan suurempi kuin edell. vuonna (24,416). Yksityisissä kouluissa on tätä nykyä enemmän oppilaita kuin valtion kouluissa. Lukuvuonna 1908/09 oli valtion kouluissa suhteellisesti pienempi oppilasmäärä (41,9 % kaikista oppilaista) kuin edellisenä vuonna (42,8 %). Mitä opetuskielen tulee, niin kävi suomalaisissa kouluissa 68,7 % kaikista oppilaista (ed. luv. 66,7 %) Melkoisesti on lisääntynyt suomalaisten alempien yhteiskoulujen oppilasmäärä, joka oli 2,516 (ed. luv. 1,983). Suomal. maaseutuyhteiskouluja oli 19, nim.: Salossa, Kokemäellä, Tyrväällä, Ikaalisissa, Haapamäellä, Forssassa, Toijalassa, Riihimäellä, Jämsässä, Saarijärvellä, Viitasaarella, Kouvolassa, Säkkijärvellä, Terijoella, Imatralla, Parikkalassa, Nurmeksessa, Lapualla ja Rovaniemellä. Suomalaisten koulujen oppilasmäärä verrattuna ruotsal. koulujen oppilasmäärään osoittaa kasvamisesta: kaikista oppilaista oli näet suom. koulujen oppilaita 68,7 % (ed. luv. 66,7 %).

Ylioppilasosakunnat. Syksyllä 1910 jakautuivat yliopiston 3,095 sisäänkirj. ylioppilasta osakuntien kesken seuraavasti: Unsmal. 423, Etelä-Suomal. 293, Savol. 311, Karjal. 192, Hämäl.

457, Turkul. 173, Varsinaissuomal. 205, Satakuntal. 157, Viipuril. 266, Eteläpohjal. 161, Vaasal. 189, Pohjoispohjal. 266; muita yliopp. 2. Ylioppilasosakunnat viettävät vuosijuhlinsa seuraavina päivinä: Uusmaalainen osakunta huhtik. 9 p:nä (Mikael Agricolan kuolin- ja Elias Lönnrotin syntymäpäivänä), Eteläsuomalainen osak. lokak. 10 p:nä (Aleksis Kiven syntymäpäivänä), Savolainen osak. marrask. 6 p:nä (Marraskuun manifestin vuosipäivänä), Karjalainen osak. helmik. 28 p:nä (Kalevalan ensimmäisen painoksen ilmestymisen vuosipäivänä), Hämäläisosakunta lokak. 1 p:nä (ensim. suomenkielisen alkeisopiston avaamisen johdosta), Turkulainen osak. lokak. 24 p:nä (Y. A. Wallinin syntymäpäivänä), Varsinaissuomalainen osak. maalisk. 26 p:nä (jolloin Turun akatemian perustuskirja annettiin), Satakuntalainen osak. maalisk. 24 p:nä (Suomen kansanopetuksen alkuunpanon muistoksi), Viipurilainen osakunta maalisk. 5 p:nä (jona päivänä Viipurin läänin jälleen yhdistämistä varten asetettu järjestyskomitea ensi kerran kokoontui), Eteläpohjalainen osak. maalisk. 21 p:nä (jolloin J. V. Snellman ja G. Z. Yrjö-Koskinen samana päivänä, 1863, nimitettiin edellinen maan hallituksen jäseneksi, jälkimäinen professoriksi yliopistoon), Vaasalainen osak. helmik. 26 p:nä (Antti Chydeniuksen syntymäpäivänä), Pohjois-Pohjalainen osak. helmik. 5 p:nä (J. L. Runebergin syntymän ja J. V. Snellmanin Pohjalaisen osakunnan kuraattoriksi valitsemisen johdosta v. 1834).

Yliopistoon sisäänkirjoitettujen luku syksyllä 1910 oli 3,095, joista saapuvilla oli 2,610. Eri tiedekuntiin jakautuivat sisäänkirj. ylioppilaat seuraavasti: Jumaluusopill. 140, Lainopill. 712, Lääketieteell. 221, Hist.-kielitiet. 958, Fys.-mat. 747, Maanvilj.-taloudell. 265, Voimist. 52.

Teknillisessä korkeakoulussa oli lukuvuonna 1909—1910 kaikkiaan 376 oppilasta, joista 7 naista. Oppilaita oli 53 insinööri-, 187 koneinsinööri-, 63 arkkitehti-, 23 kemisti- ja 50 maanmittari-osastolla. Äidinkielenä oli 218 oppilaalla suomi, 155 ruotsi ja 3 joku muu kieli.

Opettajia oli teknillisessä korkeakoulussa 18 professoria, 4 lehtoria, 4 ylimääräistä lehtoria, 19 ylimääräistä opettajaa ja 10 assistenttia.

Teollinen opetus. Teollisen opetuksen tilastoa työvuonna 1908—09 esittää seuraava yleiskatsaus:

koulujen laatu	koulujen luku	opettajain luku	oppilaita	oppilaita kouluja kohden
mieskotiteollisuuskoulu	47	56	1.034	22
naiskotiteollisuuskoulu	56	89	1.778	32
alemmat käsiammattilaiskoulut	38	142	1.129	30
valmistavat ammattikoulut	6	45	295	39
ylemmät ”	12	157	505	42
taideteollisuuskeskuskoulu	1	36	472	472
teollisuuskoulu	8	92	1.062	133
yhteensä	168	617	6.275	36

Kotiteollisuuskouluja ylläpitävät kotiteollisuusyhdistykset, maanviljelysseurat sekä erinäiset yhdistykset ja laitokset. Useimpain naiskotiteollisuuskoulujen tarkoituksena on etupäässä kotitarpeitten valmistaminen, useimpain mieskoulujen taas elinkeinollisen kotiteollisuuden opettaminen. Laatunsa puolesta jalkautuivat puheena olevat koulut kiinteisiin, joita oli 55 (nissä 1,184 oppilasta) ja kiertäviin, joita oli 48 (1628 oppil.).

Käsiammattilaiskouluja on kahta päälaatua, nim. alempia, jotka ovat alempaa käsityöläisopetusta varten, ja ylempii, joiden tarkoitus on valmistaa taitavampia ja mikäli mahdollista taiteellisen aistin omaavia käsityöharjoittajia. Ylempiin käsityöläisoppilaitoksiin kuuluvista kouluista mainittakoon erityisesti valmistavat ammattikoulut, joihin otetaan kansakoulun suorittaneita oppilaita ja joita nykyisin on Helsingissä (koulu poikia ja tyttöjä varten), Porissa (poikia ja tyttöjä varten), Porvoossa (poikak.) ja Kotkassa (poikak.). Korkein käsiammattillinen oppilaitos on taideteollisuusyhdistyksen ylläpitämä taideteollisuuskeskuskoulu Helsingissä (Ateneumissa.) Käsiammattilaiskoulujen ylläpitämiseksi suorittivat lukuvuonna 1908—09 kunnat 201,876 ja valtio 153,466 mk.

Teollisuuskouluja on nykyisin 8, nim. suomalaisia Tampereella, Kuopiossa, Viipurissa, Oulussa ja Porissa, suomalais-ruotsal. Helsingissä ja Turussa ja ruotsal. Vaasassa. Teollisuuskouluissa on konerakennus-, huonerakennus-, kulkulaitos- y. m. ammattiosastoja ja sitäpaitsi on niihin liitetty monenlaisia erikois- ja iltakursseja.

Työttömyys v. 1909. Ammattiyhdistysten välityksellä toimeenpantu työväenolojen tiedustelu, josta kalenterimme viime vuosikerrassa mainittiin, on tuottanut huonot tulokset, kun käyttökelpoisia kuukausi-tiedonantoja, joita helmikuussa saatiin 13.896, saatiin joulukuussa enää vain 3.873, s. o. kun tiedot helmikuussa käsittivät 58% ammattijärjestön jäsenluvusta, käsittivät ne joulukuussa enää vain 16% main. jäsenluvusta.

Seuraavassa taulussa näkyy työttömien prosentti (s. o. kuinka monta kustakin 100 työntekijästä oli työttömiä) kunkin kuukauden viimeisenä päivänä sekä työttömyydensyy-prosentti (s. o. kuinka monta päivää kustakin 100 arkipäivästä oli työttömyyspäiviä sekä mistä syystä kunakin kuukautena). Tiedot koskevat *hoko maata*.

Näistä numeroista näkyy selvästi työttömyyden tapa meidän maasamme.

Työttömyys on suurin talvikuukausina ja työnpuute on silloin työttömyyden suurimpana syynä. Lakkosten ja sulkujen sarakkeessa alkuvuodesta näkyvät korkeat prosenttimäärät johtuvat ilmeisesti Helsingin konepajain ja erinäisten paperitehtaiden työnseisauksista. Vuoden loppu-aika oli siinä suhteessa taas aivan hiljainen aika.

Kaupunkien työttömyyskysymys. Seuraavassa esitetään ammattiyhdistysten keräämän, osittain sangen vaillinaisen tilaston mukaan v. 1909 Helsingistä, Tampereelta ja maan kaikista kaupungeista työttömien prosentti (s. o. kuinka monta kustakin 100 työntekijästä oli työttömiä) kunkin kuukauden viimeisenä päivänä, työttömyydensyy-prosentti (s. o. kuinka monta päivää kustakin 100 arkipäivästä oli työttömyyspäiviä sekä mistäkin syystä), kunakin kuukautena.

	työttö- mäin pros.	työn- puute	tauti lakko	tyt. syyt (%)	yht sulk.
tammik.	22.6	15.4	1.7	8.8	25.9
helmik.	20.8	12.6	1.7	8.1	22.4
maalisk.	20.8	12.8	1.7	8.3	22.8
huhtik.	23.0	16.0	1.6	8.0	25.6
toukok.	10.4	10.8	1.5	1.8	14.1
kesäk.	6.4	6.9	1.5	0.7	9.1
heinäk.	7.6	6.3	1.5	0.5	8.3
elok.	7.8	6.5	1.4	0.3	8.2
syysk.	9.4	8.6	1.5	0.3	10.4
lokak.	12.3	10.0	1.4	0.1	11.5
marrask.	14.4	12.0	1.7	0.1	13.8
jouluk.	20.8	15.8	2.0	0.0	17.8

	tammik.	helmik.	maalisk.	huhtik.	toukok.	kesäk.	heinäk.	elok.	syysk.	lokak.	marrask.	jouluk.
<i>Helsinki:</i>												
työttöm. %	32.8	32.0	31.4	23.0	6.6	6.1	6.5	5.8	6.9	5.8	8.5	15.2
tyött. p.vät:												
työnpuut. %	14.9	11.5	10.5	10.2	7.4	4.9	6.0	4.7	5.9	6.0	6.4	11.5
tauti. . . . »	1.1	1.2	1.3	1.0	0.9	1.4	1.6	1.0	1.4	1.0	0.9	2.3
lakko t. sul-												
ku. . . . %	21.3	21.7	22.7	16.7	4.8	1.6	1.5	1.0	0.6	0.3	0.3	—
yhteensä ..	37.3	34.4	34.5	27.9	13.1	7.9	9.1	6.7	7.9	7.3	7.6	13.8
<i>Tampere:</i>												
työttöm. %	13.0	14.4	6.0	5.8	7.5	2.6	10.8	9.9	3.5	7.8	6.5	17.9
tyött. p.vät:												
työnpuut. %	13.1	11.3	7.7	6.9	4.8	4.4	5.3	5.4	3.9	4.9	4.9	8.8
tauti. . . . »	2.1	2.6	1.8	1.5	1.5	1.4	1.2	0.9	0.9	1.0	1.4	1.7
lakko t. sul-												
ku. . . . %	0.2	0.3	—	0.1	0.1	—	—	0.3	0.0	—	—	—
yhteensä ..	15.4	14.2	9.5	8.5	6.4	5.8	6.5	6.6	4.8	5.9	6.3	10.5
<i>Kaikki kaupungit:</i>												
työttöm. %	21.3	19.8	16.4	15.6	8.5	6.0	6.9	7.3	7.7	9.9	14.4	23.1
tyött. p.vät:												
työnpuut. %	17.0	13.5	12.3	11.8	8.1	6.2	5.6	5.7	6.7	8.0	11.3	17.0
tauti. . . . »	1.6	1.9	1.7	1.3	1.4	1.5	1.6	1.5	1.4	1.5	1.7	1.8
lakko t. sul-												
ku. . . . %	6.9	6.0	5.8	5.1	2.2	0.8	0.8	0.5	0.2	0.1	0.1	0.0
yhteensä ..	25.5	21.4	19.8	18.2	11.7	8.5	8.0	7.7	8.5	9.6	13.1	18.8

Helsingissä on työttömyys ollut sangan suuri ja ovat siihen vaikuttaneet paitsi työnpuutetta etenkin suuret konepajain työttäisyydet. Tampereella taas on työnpuute ollut melkein pä yksinänsä työttömyyden aiheuttajana. Samaa on sanottava kaikista kaupungeista yleensäkin, vaikka Helsingin työttäisyyden vaikutus on niidenkin numeroissa selvästi näkyvissä.

Työaika ja työpalkat kaupungeissa. Ammattiyhdistysten keräämän vaillinaisen tilaston mukaan annettakoon tässä tietoja Helsingin ja Tampereen sekä kaikkien kaupunkien työlläisten työajasta ja työpalkoista v:n 1909 eri kuukausina:

	tammik.	helmik.	maalisk.	huhtik.	toukok.	kesäk.	heinäk.	elok.	syysk.	lokak.	marrask.	jouluk.
<i>Helsinki:</i>												
(keskiluvuin)												
työaika p:ssä t.	8.7	8.8	9.0	9.1	9.0	9.1	9.0	9.1	9.0	9.1	9.0	8.8
päiväpalkka p.	463	479	478	516	524	521	529	470	500	499	493	480
tunti » »	53	54	53	56	57	58	58	51	55	54	54	54
<i>Tampere:</i>												
(keskiluvuin)												
työaika p:ssä t.	9.0	9.0	9.1	9.2	9.3	9.2	9.4	9.4	9.4	9.3	9.2	9.2
päiväpalkka p.	371	367	378	400	415	409	406	403	404	395	383	379
tunti » »	41	40	41	43	44	44	44	43	43	42	41	41
<i>Kaikki kaupungit:</i>												
(keskiluvuin)												
työaika p:ssä t.	8.9	9.0	9.2	9.3	9.3	9.3	9.4	9.3	9.3	9.2	9.0	8.9
päiväpalkka p.	398	403	406	439	446	452	459	443	442	434	424	414
tunti » »	44	44	44	47	47	48	49	47	47	47	46	46

Pitäjänmakasiinit vv. 1879—1908.

vuosi	säätö vuoden lopulla				rahassa mk.
	viljaa, hehtolitraa				
	rukiita	ohraa	kauroja	herneitä	
1880	307,739	177,548	27,797	77	291,079
1890	347,189	208,624	57,619	59	450,553
1900	353,735	222,053	94,646	49	940,061
1908	340,469	205,943	129,554	—	1,707,828

Väkiluku kaupungeissamme vuosina 1815—1908.

Vuosisiluku kaupungin nimen jäljessä osoittaa perustamisvuotta.

	1815	1860	1880	1900	1905	1908
Helsinki (1550)....	4,801	22,228	43,334	93,576	117,317	137,346
Porvoo (1346)	2,223	3,188	3,876	5,035	5,266	5,511
Loviisa (1745)	2,382	2,571	1,791	2,536	2,920	3,176
Tammisaari (1528)	1,095	1,353	1,679	2,501	2,620	2,776
Hanko (1878)	—	—	708	4,908	6,175	7,006
Turku (n. 1200) ..	12,550	16,870	22,701	38,235	43,680	48,089
Naantali (1443) ..	668	531	541	907	923	903
Maarianham. (1861)	—	—	416	1,047	1,190	1,234
Uusikaup. (1617) ..	1,291	3,081	3,837	4,182	4,218	4,446
Rauma (1442)	1,701	2,825	3,442	5,005	5,591	5,850
Pori (1558)	2,750	7,130	8,718	14,953	16,269	16,599
Tampere (1779) ..	793	5,232	13,645	36,344	41,307	44,423
Hämeenlinna (1650)	1,668	2,915	3,923	5,357	5,626	6,035
Lahti (1905)	—	—	—	—	2,961	3,694
Viipuri (1403)	2,746	5,421	14,055	32,312	35,065	33,525
Hamina (1653)	860	2,647	2,566	3,040	3,248	3,358
Kotka (1879)	—	—	—	6,417	8,130	9,833
Lappeenranta(1649)	235	1,030	1,324	2,339	2,414	2,694
Käkisalmi (n. 1300)	464	1,181	1,184	1,626	1,696	1,835
Sortavala (1643) ..	172	589	890	2,041	2,500	2,811
Mikkeli (1838)	—	692	1,432	3,677	4,022	4,403
Heinola (1839)	586	973	1,152	1,599	1,664	1,659
Savonlinna (1639) ..	277	1,046	1,424	2,551	2,852	3,523
Kuopio (1782)	1,087	4,066	6,871	11,797	14,021	15,166
Joensuu (1848)	—	598	1,614	5,617	4,067	4,655
Iisalmi (1891)	—	—	—	1,527	1,953	2,207
Vaasa (1606)	2,602	3,966	6,263	15,252	18,600	19,852
Kaskinen (1785) ..	432	851	797	916	973	1,092
Kristiinank. (1649)	1,165	2,495	2,720	2,815	3,079	3,106
Uusikaarlep. (1620)	712	1,101	1,220	1,230	1,203	1,224
Pietarsaari (1653) ..	1,103	1,884	2,140	2,870	4,368	5,465
Kokkola (1620)	1,799	2,231	2,170	2,648	3,058	3,466
Jyväskylä (1837) ..	—	858	2,060	3,077	3,262	3,330
Oulu (1605)	3,543	7,018	9,705	16,306	17,869	18,682
Raahе (1649)	1,127	2,512	3,003	3,257	3,380	3,611
Tornio (1621)	692	693	968	1,523	1,600	1,619
Kajaani (1651)	317	563	890	1,264	1,867	2,312
Kemi (1869)	—	—	342	1,335	1,843	2,048
yhteensä 38 kaup.	51,841	110,339	173,401	341,602	398,797	438,564

Kaupunkien tulot, menot, omaisuus ja velat v. 1908 sekä taksoitetut tulot v. 1909.

kaupungit	tulot	menot	omaisuus	velat	taks. tul. 1000 mk.
Helsinki ...	11,947,151	12,917,727	54,078,802	19,108,900	101,388.4
Loviisa	238,012	246,325	2,471,010	1,606,100	1,582.7
Porvoo	264,821	231,950	1,157,340	133,154	3,892.2
Tammisaari .	174,256	174,256	962,365	243,156	2,182.6
Hanko	360,304	351,491	1,808,960	1,046,761	4,693.4
Turku	3,746,091	3,485,682	14,456,000	7,173,166	32,468.0
Pori	1,003,289	974,576	3,495,000	2,612,927	8,949.6
Rauma	441,791	445,852	4,689,348	1,309,211	2,435.7
Uusikaup. . .	201,426	206,605	796,628	146,587	1,690.4
Naantali ..	32,646	36,250	281,448	—	691.7
Maarianham. .	54,591	65,273	530,000	152,159	966.4
Hämeenl.	464,224	383,246	1,972,000	29,059	3,589.8
Tampere ..	3,617,707	3,244,093	12,235,461	6,328,591	23,053.2
Lahti	285,080	233,393	898,207	388,352	3,376.2
Viipuri	4,349,309	4,349,309	8,620,312	4,093,588	23,763.6
Sortavala ..	178,619	217,725	1,206,615	273,460	2,025.7
Käkisalmi ..	135,735	134,663	913,180	73,573	702.4
Lappeenr. . .	174,904	381,115	1,227,557	368,231	1,748.0
Hamina	181,097	196,327	1,604,150	967,047	1,713.5
Kotka	658,985	692,738	3,499,050	1,404,215	8,877.1
Mikkeli	134,155	176,934	1,128,400	165,351	2,265.2
Heinola	45,826	41,573	432,634	9,810	648.2
Savonlinna ..	275,942	282,231	1,086,156	423,009	1,879.4
Kuopio	584,873	616,663	2,537,838	986,611	7,225.6
Joensuu ..	205,220	264,293	827,963	163,326	2,686.8
Iisalmi	82,355	137,966	570,352	39,888	1,572.6
Vaasa	1,514,688	1,212,658	3,171,027	1,815,468	13,168.4
Kaskinen	53,853	49,988	511,282	8,010	5,725.5
Kristiinank. .	118,197	125,550	967,000	—	1,621.4
Uusikaarlep. .	47,900	45,393	675,489	165,781	650.8
Pietarsaari .	476,652	599,023	1,357,898	201,116	5,191.2
Kokkola ..	217,669	264,469	1,335,000	63,000	2,139.6
Jyväskylä	144,188	101,264	1,285,687	444,139	2,764.6
Oulu	926,985	932,205	4,442,600	1,889,700	9,056.5
Raahе	149,590	131,359	1,895,646	660,639	1,695.2
Kemi	206,531	173,059	942,141	134,237	2,273.5
Tornio	91,112	74,657	653,806	34,188	771.2
Kajaani	137,054	108,810	2,916,000	180,000	1,207.3
yhteensä	33,892,828	34,306,691	143,640,365	54,842,510	287,079.6

		vuotuinen keskian io mk.	vuotuinen keskivuokra mk.	vuokra pros. ansiosta
Vuokran suhde tuloihin.	Helsinki . . .	1.499: 70	270: 90	18.1
Ammattiyhdistysten kokooman tilaston perusteella, jonka vaillinaisuudesta jo ennen olemme huomauttaneet, annetaan tässä joitakuuta tietoja työntekijäin vuokran suhteesta heidän tuloihinsa maan eri seuduilla v. 1909.	Turku . . .	1.261: 80	158: 70	12.6
	Pori	1.128: 90	113: 80	10.1
	Tampere . .	1.189: 50	156: 30	13.1
	Viipuri . . .	1.379: —	184: 90	13.4
	Kotka	1.349: 20	160: 80	12.0
	Kuopio	1.408: 10	199: 10	14.1
	Vaasa	1.281: 90	153: 60	12.0
	Oulu	1.272: —	145: 80	11.6
	muut kaup.	1.208: 60	142: 40	11.8
	kaikki »	1.300: 60	183: 50	14.1
	maaseutu . .	1.122: 10	81: 20	7.2
	koko maa . .	1.226: 80	148: 20	12.1

Paikkakunnalliset rahastot yleishyödyllisiä tarkoituksia varten tekivät v. 1908 kaikkiaan 57,190,930 mk. Siitä kirkolliset rahastot 955,048 mk., koulu ja kirjastorahastot 7,118,095 mk., rahastot varattomain lasten kouluttamista, vaatettamista ja auttamista varten 4,158,281 mk., eläkerahastot 11,594,160 mk., merimieshuonekassat 1,212,300 mk., vaivais- ja avunantorahastot 11,302,153 mk., hätäapu- ja katovuosien-rahastot 3,112,378 mk., sairashuone- ja sairashoitorahastot 5,845,863 mk., sairasa- ja hautausapurahastot 944,932 mk., rahastot käsityö- taidon kohottamista varten 213,220 mk., maanviljelys-, suon- kuivatus-, makasiini- ja lainamakasiini- sekä tilatoman väestön lainarahastot 5,181,433 mk., tie- ja siltarakennus-, istutus- y. m. rahastot 1,194,758, metsärahastot 723,902, kunnalliset ja paloapurahastot 1,161,582 mk. ja muut rahastot 2,472,555 mk. Siitä tuli kaupunkien osalle 39,263,732 mk. ja maaseudun 17,927,198 mk.

Läänittäin jakautuivat rahastot: Uudenmaan 9,082,613 mk., Turun ja Porin 17,007,107 mk., Hämeen 4,181,996 mk., Viipurin 6,024,806 mk., Mikkelin 1,203,695 mk., Kuopion 5,240,944 mk., Vaasan 7,127,387 mk. ja Oulun 7,322,382 mk.

Raitioiteitä. Helsingin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiö perustettiin 1890 ja harjoitettiin kymmenenä ensimmäisenä vuonna hevosomnibus-liikettä. Syysk. 4 p:nä 1900 saatiin kuntoon väli- aikainen liikenne sähkömoottorivaunuilla ja vv. 1908—09 raken- nettiin koko raideverkko uudelleen kaksoisraiteiseksi. Yhtiön pääoma on tätä nykyä 1,875,000 mk. Obligationsilainoita on yh-

tiöllä kaikkiaan 2,300,000 mk. V. 1908 uudistettiin Helsingin kaupungin ja raitiotieosakeyhtiön välinen sitoumus v:teen 1945.

Seuraavassa muutamia tilastoll. tietoja yhtiön toiminnasta vv. 1891—1909.

vuosi	raiteid. pit. 1,000 km.	matkust. luku	tuloja yht. mk.	tuloa 100 vau- nukm:ää kohti	jaettu osinko
1891	8,46	1,392,339	200,375	39 mk.	— %
1895	8,50	1,299,651	183,322	32 „	— %
1900	12,30	1,956,646	278,676	39 „	2 1/2 %
1905	13,45	3,734,984	529,178	34 „	— %
1909	15,14	6,337,677	898,479	41 „	6 %

Suomen maalaiskuntain talous v. 1904.

läänit	tulot			menot					kuntain velat	
	yhteensä milj. mk	kut. asuk. kohden mk	kunnallisvero- tus asukasta kohden mk	yhteensä milj. mk	asukastra kohden mk	sivistysme- not prosent. menoista	kydyt, tiet prosenttia menoista	köyhäinhil, prosenttia menoista	kuntain velat milj. mk	
Uudenmaan .	2,2	11: 26	7: 57	2,0	10: 44	30,8	34,8	17,4	1,8	
Turun-Porin .	3,9	9: 93	5: 98	3,7	9: 22	31,7	30,6	20,4	2,8	
Hämeen . . .	2,6	9: 72	6: 39	2,5	9: 49	35,1	23,9	21,2	2,2	
Viipurin . . .	3,3	8: 22	5: 70	3,2	8: 02	36,1	29,7	15,6	2,4	
Mikkelin . . .	1,7	9: 27	6: 39	1,6	8: 68	24,3	30,0	27,4	1,2	
Kuopion . . .	3,0	9: 92	6: 10	2,6	8: 86	25,6	26,1	24,2	2,5	
Vaasan	4,5	10: 27	6: 39	3,8	8: 53	20,8	46,3	18,1	3,1	
Oulun	3,1	11: 59	8: 04	2,9	10: 86	16,1	47,8	19,3	2,8	
koko maa	24,3	9: 93	6: 45	22,3	9: 12	27,5	34,4	20,0	18,8	

Suomen maalaiskuntain talous vv. 1880—1907.

vuodet	tulot			menot					kuntain velat	
	yhteensä milj. mk	kut. asuk. kohden mk	kunnallistakso- tus kut asuk. kohden mk	yhteensä milj. mk	kutak. asu- kasta koh- den mk	sivistysme- not prosent. menoista	kydyt, kes- kiev. tiet pros. men.	terv. ja sai- rash. pros. menoista,	kuntain velat milj. mk	
1880	2,2	1: 20	—: 95	2,5	1: 31	13,9	15,7	?	?	
1885	3,3	1: 65	1: 28	3,1	1: 57	15,7	17,0	?	?	
1890	3,9	1: 82	1: 46	3,7	1: 77	15,5	18,1	5,6	1,5	
1895	5,2	2: 36	1: 86	5,1	2: 29	17,4	16,7	7,5	5,9	
1900	7,2	3: 07	2: 32	7,0	2: 96	30,7	20,9	6,3	6,1	
1905	9,1	3: 69	2: 90	9,0	3: 65	34,4	17,8	7,7	10,8	
1907	10,7	4: 25	3: 34	10,7	4: 25	38,8	16,6	6,5	14,5	

Kansamme varallisuusolot.

Virall. ilmoit. kuolinpesäin ja niiden omaisuuden arvo teki v. 1902 kuolinpesiä 8.538, omaisuutta 45.9 milj. mk.
 „ 1906 „ 7.816, „ 54.3 milj. mk.
 „ 1907 „ 9.076, „ 75.9 milj. mk.
 Kuolinpesäoloja viimeain. vuonna ilmaisee lähemmin seuraava taulukko:

Kuolinpesät Suomessa v. 1907:

läänit	kuolinpesäin luku	kuolinpesäin yhteenlask. suuruus mk	kuolinpesäin keskimäär. suuruus mk	jätetyn omais. arvo mk			
				kutakin asukasta kohden		kutakin täysikasv. kuol- lutta kohden	
				kaup.	maal.	kaup.	maalla
Uudenmaan	1,211	24,414,072	20,160	137	20	15,416	1,949
Turun ja Por.	2,025	14,931,721	7,385	51	27	5,345	2,824
Hämeen . . .	1,330	8,606,193	6,471	78	17	9,263	1,754
Viipurin . . .	1,582	11,572,484	7,324	116	12	14,098	1,270
Mikkelin . . .	381	2,118,368	5,560	29	12	2,661	815
Kuopion . . .	527	3,476,246	6,609	30	8	3,246	881
Vaasan . . .	1,385	7,315,486	5,282	55	12	6,589	1,201
Oulun . . .	635	3,291,744	5,200	31	9	3,596	933
koko maa	9,076	75,726,314	8,352	90	15	10,184	1,481

Varallisuuden epätasaisuus tulee taulukon viimeisistä sarakkeista hyvin näkyviin. Jätetyn omaisuuden arvo kutakin asukasta ja kutakin täysikasvanutta kuollutta kohden on kaupungeissa noin 6 kertaa suurempi kuin maalla. Kaupungeista taas ovat kummassakin suhteessa Uudenmaan läänin kaupungit rikkaimmat ja Mikkelin läänin köyhimmät. Maaseuduista taasen on kummassakin suhteessa Turun ja Porin lääni ensimmäisellä ja Mikkelin lääni viimeisellä sijalla. Yleensä ovat näissä suhteissa maan läntiset ja eteläiset läänit itäisiä ja pohjoisia edellä. Kuolinpesäin yksityiskohtainen vertailu osoittaa hyvin suuria epätasaisuuksia yhteiskunnan eri luokkain varallisuusoloissa.

Kun yhden sukupolven pituutena yleensä voitaneen pitää 36 vuotta, joutuu siis vuosittain $\frac{1}{36}$ kansan koko omaisuudesta perittäväksi. Kun kuolinpesien yhteenlaskettu suuruus v. 1902 teki 45.9 milj., v. 1906 54.3 ja v. 1907 75.7 milj. mk., olisi kansan koko omaisuus näiden mukaan laskettuna tehnyt 1,652 tai 1,955 tai 2,725 milj. mk. eli, jos otamme näiden summain keskimäärän, 2,111 milj. mk.

Köyhäinhuolto vv. 1890—1908.

Vuosijaksot	kustannukset		avunsaajat	
	kaikkiaan milj. mk.	kutakin maan asuk. kohti Smk.	luku	% koko maan väestöstä
1890—1894	4,8	1,80	93,700	3,85
1895—1899	4,3	1,65	74,138	2,44
1900—1904	5,1	1,89	74,577	2,77
1905	4,5	1,57	79,225	2,74
1906	4,7	1,60	77,718	2,65
1907	5,1	1,72	79,332	2,67
1908	5,7	1,88	83,101	2,76

Kaupungeissa elätettiin ja avustettiin v. 1908 12,956 henkilöä (2,95 %), joista kustannukset olivat 1,534,292 mk., kutakin kaup. asuk. kohti keskimäärin 3,50 mk. Halvimmaksiksi tuli köyhäinhuolto Lahdessa, asuk. kohti 1,06 mk. ja kalleimmaksi Toriossa, asuk. kohti 7,10 mk.

Eri osissa maata tekivät köyhäinhuoltokustannukset kutakin asukasta kohden v. 1908:

Uudenmaan läänissä	2,87 mk.	Mikkelin läänissä	2,01 mk.
Turun „	2,11 „	Kuopion „	1,90 „
Hämeen „	1,89 „	Vaasan „	1,57 „
Viipurin „	1,45 „	Oulun „	2,05 „

Tapaturmiin kuolleet. Tapaturmista tai ulkonaisesta väkivallasta johtuvain kuolemantapausten luku maassamme oli vuosina 1901—1908 seuraava:

vuonna	miehiä	naisia	kaupungeissa	maaseudulla	yhteensä
1901	1,097	293	188	1,202	1,390
1907	1,237	287	205	1,319	1,524
1908	1,205	307	200	1,312	1,512

Aistivalliset. V. 1908 oli maamme aistivalliskouluissa oppilaita yhteensä 774, niistä kuuromyökkäin kouluissa 551, sokeainkouluissa 163 ja tylsämielisten kasvatuslaitoksessa 60. Valtion menot aistivall. opetuksesta tekivät 642,513 mk. Aistivallisten opetusolot on järjestetty asetuksilla 30 p:ltä kesäk. 1892 ja 27 p:ltä maalisk. 1904.

Lisätietoja aistivallisista ks. Tietokal. II 199—201.

Itsemurhat vv. 1891—1908.

	1891— 1900	1902	1904	1906	1908
K a u p u n g i t.					
miehiä	27	41	37	47	45
naisia	5	5	3	9	15
yhteensä	32	46	40	56	60
M a a s e t u.					
miehiä	71	86	85	97	131
naisia	18	18	25	27	36
yhteensä	89	104	110	124	167
K o k o m a a.					
miehiä	98	127	122	144	176
naisia	23	23	28	36	51
yhteensä	121	150	150	180	227

Itsemurhia 1 miljoonaa asukasta kohti on vuosittain tapahtunut ajanjaksona 1751—1800 11—16, ajanjaks. 1801—1850 16—37, ajanjaks. 1851—1900 37—50 ja vuonna 1908 75.8.

Itselaisuus ja kuljeskelu vv. 1895—1908.

vuosi	vangittuja			tuomittu yleis. työhön.			vapaaksi laskettuja		
	miehiä	naisia	yh-teensä	miehiä	naisia	yh-teensä	miehiä	naisia	yh-teensä
1895	1,345	682	2,027	212	189	401	1,044	482	1,526
1898	1,191	533	1,724	154	181	335	935	339	1,274
1900	1,140	420	1,560	123	128	251	936	277	1,213
1902	1,544	552	2,096	180	158	338	1,259	379	1,638
1905	1,705	415	2,120	71	96	167	1,544	314	1,858
1908	2,310	685	2,995	213	177	390	1,702	461	2,163

Rikollisuus. Rikoksista syytänsä alioikeuksissa tuomittujen henkilöiden luku oli allamainittuina vuosina:

vuosi	kaupungeissa			maaseudulla			koko maassa		
	miehiä	naisia	yhteensä	miehiä	naisia	yhteensä	miehiä	naisia	yhteensä
1893	3,951	703	4,654	7,396	1,314	8,710	11,347	2,017	13,364
1895	6,202	647	6,849	5,559	1,139	6,698	11,761	1,786	13,547
1900	12,830	472	13,302	6,307	770	7,077	19,137	1,242	20,379
1906	10,626	455	11,081	5,933	723	6,656	16,559	11,78	17,737
1907	18,328	723	19,051	5,875	728	6,603	24,203	1,451	25,654
1908	19,346	857	20,203	6,889	841	7,730	26,235	1,698	27,933

Rikollisuus on v:n 1906 jälkeen alkanut suuresti lisääntyä. Erinäisistä rikoksista tuomittuja alioikeuksissa v. 1908.

lääni	erityisistä rikoksista tuomittuja											
	murf. tai tahall. taposta	taposta	taposta varom. kautta	lapsenmurh. ja sik. sal.	rääkkäämisestä	ryöstöstä	varkauksesta	väärennyksestä	avikoroiks. ja muista rikoks. siveell. vastaan	väärästä ilmoitannosta ja kunnianloukkauksesta	juopumuksesta	henkilöitä, joita yhfäikaa on tuomittu erilaatuista rikoksista
Uudenmaan	24	30	3	10	259	22	391	20	35	209	10,998	3,077
Tur. ja Porin	9	16	4	23	297	2	233	20	5	157	1,639	1,260
Hämeen ...	5	8	2	14	195	3	159	14	17	150	1,059	780
Viipurin ...	13	25	5	12	338	12	235	24	39	272	832	930
Mikkelin ...	2	6	1	3	62	2	53	4	6	71	79	82
Kuopion ..	5	5	1	11	50	9	59	13	12	91	479	113
Vaasan	5	9	3	5	128	3	130	9	11	103	408	423
Oulun	4	10	1	4	71	7	85	8	7	48	365	263
Kok. maassa	67	115	20	82	1,400	60	1,345	112	132	1,101	15,859	6,928
Siitä:												
kaupung. ...	24	18	8	8	598	32	738	57	55	476	15,069	5,930
maaseudulla	43	97	12	74	802	28	607	55	77	625	763	998

Vankeinhoito vv. 1885—1908.

vuosina	kaikkiaan vankeja vuodessa	vankeuspäivien luku	suhte maan väkiluvun ja keskim. päivässä löytyvän vankien luvun välillä
1885—1889	9,370	784,645	1,117 : 1
1890—1894	10,324	789,066	1,115 : 1
1900	11,355	932,433	1,046 : 1
1905	10,007	784,505	1,329 : 1
1906	11,614	904,618	1,167 : 1
1907	13,365	1,016,143	1,054 : 1
1908	16,075	1,151,821	943 : 1

Vankeinhoitohallituksen silmälläpidon ja määräämisvallan alaisiksi kuuluvat myös pahantapaisten lasten pakkokasvatustaitokset. Niitä oli v. 1908 3, joissa oli yhteensä oppilaita 408. Vankeinhoito ja kasvatustaitokset tulivat valtiolle maksamaan v. 1902 1,486,908 ja v. 1908 2,807,168 mk.

Pahantapaisten lasten kasvatustyöstä ks. Tietokal. II, 205.

Rikkomukset paloviina-asetuksia vastaan vv. 1882—1908.

lääni	asiain luku				henkil. luku	
	polttota koskev.	myyntiä koskevia	muunl. rikkom.	yhteensä	syyttees. pantuina	tuomit. tuja
1908						
Uudenmaan	2	123	58	183	195	135
Turun ja Porin	6	100	20	126	142	88
Hämeen	1	117	10	128	140	75
Viipurin	13	488	108	609	618	341
Mikkelin	82	196	26	304	301	137
Kuopion	18	255	36	309	312	137
Vaasan	53	111	19	183	197	95
Oulun	2	178	33	213	215	96
yhteensä	177	1,568	310	2,055	2,120	1,104
v. 1907	122	1,181	193	1,496	1,672	854
v. 1898	276	1,391	286	1,953	2,322	1,119
v. 1888	430	2,872	804	4,106	5,152	2,333
v. 1882	244	3,233	502	3,979	5,354	2,460

Sairashoito vv. 1880—1908.

vuonna	sairas-huoneita	sairaita		hoitopäiviä	
		yhteensä	keskimäärin päivässä	koko luku	keskimäärin henkeä kohti
1880	67	13,355	1,461	533,263	40
1907	229	51,360	5,172	1,887,979	36,8
1908	236	54,623	5,432	1,988,152	36,4

Valtion menot varsinaisesta sairashoidosta olivat v. 1908 2,419,065 mk.

V. 1909 oli Suomessa 512 laillistettua lääkäriä sekä 79 laillistettua hammaslääkäriä.

Mielisairaat. Mielisairaita oli maassamme v. 1903 7,601 ja v. 1908 7,865.

Jos mielisairaitten lukua vuosina 1880, 1890, 1900 ja 1908 verrataan maamme väestön koko lukuun mainittuina aikoina, osoittautuu, että eri lääneissä, koko maassa, kaupungeissa ja maaseudulla oli seuraavat määrät mielipuolia jokaista 100,000 asukasta kohti:

Läänit	v. 1880	v. 1890	v. 1900	v. 1908
Uudenmaan	164	216	311	254
Turun ja Porin	247	310	324	272
Hämeen	197	269	316	239
Viipurin	152	192	206	184
Mikkelin	231	307	356	311
Kuopion	224	266	315	243
Vaasan	194	290	351	315
Oulun	266	327	346	300
koko maassa	208	271	311	261
kaupungeissa	176	221	304	
maaseudulla	211	277	313	

Mielisairaat ovat siis lisääntyneet vuoteen 1900 asti, mutta siitä vähentyneet. Enemmän on mielisairaita Vaasan, Mikkelin ja Oulun lääneissä, vähemmän Viipurin ja Hämeen lääneissä.

Spitalitautisia oli Suomessa vuoden 1908 lopulla 87, joista 61 kotona ja 26 Oriveden sairaalassa. Enin oli Turun ja Porin läänissä 37, Hämeen 20 ja Uudenmaan 18

Veneriset taudit. Sairashuoneitten venerisillä osastoilla sekä ylimääräisissä venerisissä sairashuoneissa hoidettiin v. 1908 kaikkiaan 6,369 henkilöä. Vastaava luku vuodelta 1907 on 6,261 ja v. 1900 4,366. Taudin laatu v. 1908 oli: syfilis 2,151, ulcus molle 218, urethritis gonorrhoeica 2,219 ja ihotauti y. m. 1,781. Hoitopäivien yhteinen lukumäärä oli 230,032. Terveinä tai paremmaksi tulleina laskettiin pois 5,392 (84,88 %).

Veneriset tarkastusasemat. Helsingin tarkastusaseman kirjoissa oli $\frac{21}{5}$ 08 56 naista; tilapäisesti tarkastettiin 368 naista. Tarkastusten yhteinen lukumäärä oli 1,639. Turussa oli kirjoissa 33 naista; tilapäisesti tarkastettiin 17 miestä ja 76 naista. Tarkastusten yhteinen lukumäärä 554.

Väkijuomat ja itsemurhat.

maat	paloviinan kulutus- vuosi	väkijuomien kulutus lit- raa henkeä ja vuotta kohti			itse- mur- t milj. henkeä kohti
		viiniä	olutta	palo- viinaa 100pros.	
Tanska	1890	1	192.9	6.2	257
Sveitsi	1891	61	40.0	3.2	220
Ranska	1883/87	94	22.5	3.8	210
Saksa	1891	6	105.8	4.4	207
Itävalta-Unkari	1892	22	32.0	n. 4.3	163
Belgia	1889	3	177.5	4.4	114
Ruotsi	1889	1	27.2	3.2	107
Iso-Britannia	1882/84	2	136.2	2.7	78
Norja	1891	1	37.5	1.8	66
Hollanti	1888/92	2	34.0	4.5	52
Italia	1884	95	0.9	1.4	47
Suomi	1888	—	—	2.1	41
Venäjä	1886	3	4.6	3.4(?)	29(?)

Suomen Kansallinen Terveysliitto. Tämän liiton syntysanat lausui toht. Konr. ReijoWaara yliopistollisilla lomakursseilla $\frac{21}{8}$ 1906. Sen jälkeen valmisteli väliaikainen keskuustoimikunta asiaa: lentokirjasia levitettiin, esitelmiä pidettiin, neuvoja annettiin. Ja niinpä voitiin liitto perustaa yliopistollisilla lomakursseilla $\frac{4}{8}$ 1908.

Terveysliittoasia on ollut esillä raittiuskokouksissa Haminassa v. 1908, Jyväskylässä v. 1909 ja Helsingissä v. 1910. Toht. Konr. ReijoWaara on kirjoittanut 20 kpl. 5 pennin hintaisia »Kyläläisten terveysliittokirjasia». Liiton ensimmäinen yleinen vuosikokous pidettiin 1910 Helsingissä. Keskuustoimikuntaan kuuluu nykyään: prof. Taav. Laitinen (puheenjohtaja), rva Laura Harmaja, toht. K. F. Hirvisalo, kirk.hra K. V. Hurmerinta, rva Alma Jalava, tohtorit A. Koskimies, M. Oker-Blom, V. Parviainen, Konr. ReijoWaara, lääk. kand. A. Ruotsalainen ja toht. K. Tasinen.

Suomen Kansallisen Terveysliiton tarkoitus on herättää eri paikkakunnilla kaikki kansankerrokset tietoperäiseen, omintakeiseen työhön ja yhteistoimintaan kansalaisten terveyden suojaamiseksi sekä kansan yleisen terveydentilan kohottamiseksi.

Tämän terveysliiton muodostavat paikalliset terveysliitot. Niitä on perustettu: Elimäelle (1906), Viipuriin »Karjalan haaraosasto» ($\frac{8}{5}$ 1907), Kymiin (1908), Pornaisiin (1907), Askulaan (1907), Äänekoskelle (1907), Impilahden Kokkoselän kylään (1907), Haminaan (1907), Kauhavalle (1910), Karttulaan (1908), Parikkalaan (1907), Tyrvännölle (1907), Tervakoskelle (1908), Naantaliin (1909), Längelmäelle (1909), Sysmään (1909), Alavieskaan (1910), ja Maariaan (1910).

Kyseessä on taasen ollut seuraaviin paikkoihin: Mäntsään, Pielavedelle, Tuusulaan, Nastolaan, Jyväskylän seminaariin, Virolahdelle ja Säkkipjärvelle sekä Turkuun maakuntaliittoa.

Elpyköön tämä Suomen Kansallinen Terveysliitto yhä enemmän työhön ja toimintaan!

Kylpylät. Lääkintöhallituksen vuosikertomuksessa v. 1908 tavataan muutamia tietoja terveyslähde- ja kylpylaitoksista.

Loviisan kylmävesiparannuslaitos, perustettu v. 1869, avoimna $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{9}$, sisäänk. kylpyvieraita 269, valtion apuraha, 1,200 mk., vapaapaikkoja 8.

Naantalin kylmävesiparannuslaitos, 46:s kylpykausi, avoinna $\frac{10}{6}$ — $\frac{5}{9}$, sisäänk. kylpyvieraita 645, vapaapaikkoja 20.

Maarianhaminan merikylpylaitos, perustettu v. 1889, avoinna $\frac{10}{6}$ — $\frac{26}{8}$, sisäänk. kylpyvieraita 173, valtioapu 1,500 mk., vapaapaikkoja 10.

Heinolan kylpylaitos, avoinna $\frac{6}{6}$ — $\frac{1}{9}$, sisäänk. kylpyv. 333, vapaap. 10.

Olavin kylpylaitos Savonlinnassa, perust. 1896, avoinna $\frac{3}{6}$ — $\frac{21}{8}$, sisäänk. kylpyv. 384, vapaap. 10.

Ylitalon kylpylaitos Ylivieskassa, 4:s kylpykausi, avoinna $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{9}$, kylpyv. 83, valtioap. 1,000 mk., vapaap. 5.

Iisalmen Runni-lähde, juomavieraita 951, valtioap. 3,000 mk., vapaap. 15.

Paitsi näitä on vielä:

Hangon merikylpylaitos, ensimmäinen varsinainen laatuaan, perustettu v. 1879, se sai alussa valtioapua 70,000 mk., sen loisto-aika oli 1888—98.

Käkisalmen kylpylaitos, perustettu v. 1897, vastaa melkein merikylpylaitosta.

Vaanilan ilma- ja vesiparannuslaitos, perustettu v. 1894.

Lappeenrannan kylmävesi parannuslaitos.

Kuopion kylmävesi parannuslaitos.

Aviottomat lapset.

Vv. 1901—05 aikana elävänä syntyneet aviottomat lapset tekivät prosenteissa koko elävänä syntyneiden lukumäärästä seuraavissa maissa:

Itävalta	12.83	Belgia	6.78
Ruotsi	11.91	Suomi	6.50
Portukali	11.61	Italia	5.63
Tanska	10.13	Espanja	4.43
Rumania	9.79	Sveitsi	4.40
Unkari	9.36	Iso Britannia	4.06
Ranska	8.78	Hollanti	2.28
Saksa	8.37	Serbia	1.10
Norja	7.09	Bulgaria	0.44

Työväen tilasto

»Työväenluokka.» Jos katsomme kunkin teollisuuden työntekijäin elätettävänä olevan 2 perheenjäsentä, eli siis teollisuuden työntekijäin edustavan $\frac{1}{3}$ teollisuudella elävästä väestöstä, syntyy oheeniitetty taulukko työväenluokan suuruudesta verrattuna koko väestön suuruuteen. Toisesta aista laskutapaa käyttäen ilmoitettiin v. 1886—90 1900 koko teolliseen elinkeinoluokkaan (sihen luettuna varsinaiset työntekijät ynnä heidän perheittensä jäsenet ja muut elätettävät) kuuluneen 288,343 henkeä eli 10.4 % maamme silloisesta väestöstä.

vuodet	keskim. % koko väestöstä
1886—90	6.4
1891—95	7.3
1896—00	9.9
1901—05	10.7
1906	11.8
1907	13.9

Työaika. Työajasta teollisuudessa antaa äskettäin (v. 1910) suoritettu tiedustelu valaisevia tietoja. Ne käsittävät 3.020 työpaikkaa ja 83,571 työntekijää. Suurin osa (80.6 %) työntekijöitä suoritti 1-vuoroista päivätyötä. Työaika viikossa teki 14 %:lle työntekijöistä alle 54 tuntia, 74.5 %:lle 54—60 tuntia ja 13.5 %:lle yli 60 tuntia viikossa. Kaksivuoroisessa vuorotyössä työskenteli 16.2 % ja kolmivuoroisessa 1.8 % työntekijöistä. Edellisen laatuista vuorotyötä käytettiin suuremmissa määrässä vain paperi- ja puuteollisuudessa, 3-vuoroista paperi- ja valaisuteollisuudessa.

Työnvälitys. Kunnallisten työnvälitystoimistojen liikettä v. 1909 osoittaa seuraava taulu:

kaupunki	miesosasto			naisosasto			yht. 100 avon. paikkaa kohden		
	työnhakijoita	tarjoittuja paikkoja	täytettyjä paikkoja	työnhakijoita	tarjoittuja paikkoja	täytettyjä paikkoja	työnhakijoita	työnhakemaks.	täytettyjä paikkoja
Helsinki . .	7,930	2,977	2,804	3,883	2,794	2,143	11,813	205	86
Turku . . .	2,812	541	524	86	28	7	2,898	509	93
Tampere . .	2,400	1,369	1,153	605	320	265	3,005	178	84
Vaasa . . .	1,293	689	653	260	201	114	1,553	174	86
Viipuri . . .	999	239	176	2,173	1,081	627	3,172	240	61
Oulu	221	376	262	57	33	18	778	190	68
yht. v. 1909	16,155	6,191	5,572	7,064	4,457	3,174	22,219	218	82
» v. 1908	13,840	6,903	6,022	6,080	4,084	2,854	19,920	181	81

Työnantajaliitto. »Suomen Yleisen Työnantajaliittoon» kuuluivat v:n 1909 lopussa seuraavat liitot ja vapaat jäsenet: Suomen Metalliteollisuuden Työnantajaliitto (37 jäsentä), Suomen Kutomateollisuuden Työnantajaliitto (19 jäs.), Suomen Lasiteollisuuden Liitto (6 jäs.), Suomen Paperi- ja Puumassateollisuuden Työnantajaliitto (21 jäs.), Nahka- ja Kenkätehtaiden Työnantajaliitto (5 jäs.), Suomen Graafillisen Teollisuuden Työnantajaliitto (73 jäs.), Suomen Kirjansitomo-omistajain Liitto (12 jäs.), Suomen Nahkuriammattin Työnantajaliitto (25 jäs.) ja Turun Työnantajaliiton Tehdasosasto (23 jäs.) sekä vapaana olevia jäseniä Arabian Osaketehdas, Auran Sokeritehdas O. Y., Itä-Suomen Graniitti O. Y., Suomen Kiviteollisuus Osake-Yhtiö, Åström & C:o Harja- ja Sivellintehdas, ynnä Paraisten Kalkkivuori O. Y. Kaikkien jäsenten suorittamat työpalkat tekivät v. 1908 29,233,444 mkk.

Valtiollinen työväenliike (Suomen Sosialidemokratinen puolue).

Puolueilias o. v. lta 1909 vaalipiirittään.

vaalipiiri	järjest. työväen edust. kunnallishallinnoissa		kassatili markoissa		kirjasto	talojen arvo mk.	omia taloja	jäsenluku	yhdistyksiä
	puhdas omaisuus	säästö	tuloja	menoja					
Uudenmaan I.	590,159	547,103	590,159	547,103	20,342	1,598,956	68	41,097	161
Turun I. etel.	179,346	145,688	179,346	145,688	7,876	362,855	41	4,147	102
Turun I. pohj.	117,449	125,886 ²⁾	117,449	125,886	8,592	360,472	75	5,223	144
Hämeen I. etel.	140,840	128,818	140,840	128,818	5,469	344,079	5,469	6,073	156
Hämeen I. pohj.	140,832	125,937	140,832	125,937	9,569	436,894	35	5,219	85
Viipurin I. länt.	271,425	246,158	271,425	246,158	18,035	519,844	50	8,251	135
Viipurin I. it.	124,352	110,358	124,352	110,358	8,929	171,702	34	2,627	80
Mikkelin I.	40,185	6,056	40,185	6,056	1,107	113,896	1,107	1,658	63
Kuopion I. länt.	59,844	59,844	59,844	59,844	4,763	144,253	22	2,271	92
Kuopion I. it.	48,185	9,759	48,185	9,759	1,746	37,515	15	1,518	70
Vaasan I. it.	46,385	7,021	46,385	7,021	3,692	147,464	28	1,893	69
Vaasan I. etel.	50,160	5,050	50,160	5,050	3,761	308,450	14	1,806	26
Vaasan I. pohj.	44,877	10,332	44,877	10,332	845	117,692	12	1,832	20
Oulun I. etel.	81,533	13,260	81,533	13,260	4,928	392,609	27	3,129	88
Oulun I. pohj.	69,579	5,196	69,579	5,196	3,380	174,888	25	1,549	39
Koko maa 1909 ¹⁾	2,065,593	1,870,696	2,065,593	1,870,696	121,220	60,572	421,220	5,293	1,277
» » 1908	1,870,696	1,392,130	1,870,696	1,392,130	98,615	52,084,481	2,392	3,170	1,127
» » 1905	1,392,130	75,153	1,392,130	75,153	30,239	—	—	—	1,277

¹⁾ 399 yhdistyksestä ei ole tilastotietoja saatu.

²⁾ — säästösarekkeessa merkitsee tappiota.

Suomen ammattijärjestö v. 1908.

Liittoja	osastoja	jäseniä	tuloja Smk.	menoja Smk.	varoja Smk.
1. lasityöläisten	6	137	2,712	2,193	2,313
2. nahkityöläisten	15	200	3,298	2,745	1,944
3. tie- ja vesirak. työläisten	27	965	28,803	23,851	30,338
4. kirjansitojain	12	393	4,029	2,834	4,260
5. puutyöntekijäin	70	2,190	25,473	20,062	17,142
6. räätälytyöntekijäin	24	634	9,886	14,061	3,020
7. satulasepp. ja verhoilijain	4	52	4,636	4,636	1,020
8. sukeltajain	1	16	274	301	276
9. sahatyöläisten	70	2,121	18,913	27,359	7,803
10. paperityöläisten	35	1,558	74,450	22,316	6,982
11. jalkineityöläisten	10	207	3,844	3,775	1,986
12. kulta- ja hopeatyöläisten	5	104	12,317	1,054	13,074
13. leipurityöläisten	13	313	7,122	4,816	4,762
14. kivityöläisten	36	1,156	12,443	10,226	6,197
15. satamatyöläisten	30	2,025	20,134	17,009	8,884
16. kutomatyöläisten	12	878	9,531	8,686	11,483
17. ompelijattarien	9	134	685	859	174
18. kaakeli-, fajanssi- y. m.	11	178	1,255	1,292	1,318
19. metallityöläisten	75	2,080	55,876	66,335	16,878
20. putkityöläisten	2	80	6,263	6,219	441
21. sanomalehtimiesten	1	54	—	—	1,476
22. lääkki-, levy- ja vaskisepp.	9	161	5,258	8,406	1,704
23. kirjaltajain	32	1,626	64,061	67,028	100,080
24. tehdas- ja ulkotyöntekij.	56	1,297	12,308	9,502	7,199
25. muurarien	28	950	12,072	10,804	26,696
26. valtionrat. konepajatyönt.	8	419	—	—	—
Yhteensä	601	19,928	395,640	396,369	276,450

Ammattijärjestö perustettiin v. 1907. Tähänastinen kehitys näkyy seuraavista numeroista:

	v. 1907	v. 1908	v. 1909
liittoja	23	32	26
jäseniä yhteensä	25,197	23,909	19,928
tuloja Smk.	144,704: 82	364,180: 26	395,640: 38
menoja »	101,862: 33	292,741: 56	396,369: 08
varoja »	66,669: 06	247,558: 90	276,450: 41

Jos liittojen lisäksi otetaan huomioon niiden osastojenkin omaisuus, joka v. 1909 oli 245,304: 51, tekisi ammattijärjestön liittojen ja osastojen omaisuus yhteensä 521,754: 92; huomioon ottamalla myöskin ammattijärjestön omat varat (15,357: 06) tekisivät koko ammattijärjestön varat yhteensä 527,211: 98.

Työväenopistot. Työväenopistoja on maassamme nykyin Tampereella (per. 1899), Oulussa (1907), Turussa (suomal. ja ruotsal. 1908), Viipurissa (1908) ja Vaasassa. Työkaudelta 1909—10 voimme antaa seuraavia tietoja:

Tampereen t. o:ssa on luentojen pitämisen ohella annettu opetusta ruotsissa, laulussa, oikein- ja ainekirjoituksessa, kavnoluvussa ja kirjanpidossa sekä käyty taidenäyttelyssä. Kirjastossa 258 sidosta. Oppilaista suurin osa tehdas- ja käsitöyläisiä. Johtaja maist. J. A. Pärnänen.

Turun t. o:ssa on pidetty luentoja ja yliopistollisia luentoja, toimeenpantu museokäyntejä ja perustettu kirjasto. Johtaja maist. Severi Nuormaa.

Oulun t. o:ssa on luentoaineiden lisäksi annettu opetusta laskennossa, aine- ja oikeinkirjoituksessa ja kirjanpidossa, järjestetty konserttikäyntejä j. n. e. Kirjasto on. Johtaja se-naattori J. K. Kari (virka avoinna).

Suom. työväenopistojen toiminta työkaudena 1909—10.

opistot	opettajat (vakit. ja tilap.)	oppilaita			työkauden pituus kuuk.	opetuspäiviä viikossa	menosääntö Smk
		miehiä	naisia	yht.			
Tampereen	8	86	144	230	6 ¹ / ₂	5	8,368
Turun	15	248	301	549	—	4	9,000
Oulun	12	42	20	62	7	5	5,706

Palkolliset. Palvelusväen lukumäärästä vv. 1880 ja 1890 on seuraavat tiedot:

	miespalkoll.	naispalkoll.	yhteensä	% koko väestöstä.
1880	81.370	102.195	183.565	17.8
1890	73.487	99.292	172.779	14.5

Palkollisuuska tämän mukaan on ollut vähenemään päin ja vähenemistä todennäköisesti jatkaa yhä.

Suurin osa palkollisuusluokasta on maanviljelijäin palveluksessa ja on luettava maanviljelystyöväkeen. V. 1890 oli sillä tavoin 144.295 palkollista (83,5 + kaikista palkollisista) maanviljelyksen palveluksessa.

Varsinaisia »palvelijoita» (s. o. henkilöisiä ja kotitalouspalvelijoita) oli v. 1900 kaikkiaan 35,827 (maan koko väestöstä 1,3 %), joista kaupungeissa palveli 25,953 (kaupunkien koko väestöstä 7,6 %) ja maalla 9,874 (maaseudun koko väestöstä 0,4 %). Maalla on siis maatalouspalkollisia sangen paljon, mutta kotipalvelijoita sangen vähän. Sen sijaan on kotipalvelijain luku kaupungeissa suuri. Suhteellisesti useimmat palvelijat niin maalla kuin kaupungeissa olivat kauppias- ja virkamiesluokkain palveluksessa.

Tilaton väestö. Tilattomalla väestöllä tarkoitetaan yleensä »vakinaiseen työhön sitomatonta väestöä» maaseuduilla, jolloin torpparit, käsityöläiset ja teollisuustyöväestö jätetään laskusta pois. Viereen on merkitty tällä tavoin rajoitetun väestön suuruus eri ajankohtina. Lasvuosi henkeä % maaseutu-
 kut eivät kuitenkaan ole tarkat. 1880 514.891 27,6
 Eräitten toisien laskujen mukaan il- 1885 592.541 29,7
 moitettiin puheenaolevia ryhmiä 1890 693.385 92,6
 käsittävän tilattoman väestön lu- 1895 773.676 34,8
 vun olleen v. 1880 noin 402,000, 1900 875.095 36,8
 v. 1890 noin 505,000, v. 1901 noin
 640,000, ja v. 1908 892,263 henkeä (35,6 % koko maaseutu-
 väestöstä).

Tilattomasta väestöstä v. 1908 oli 470,918 henkeä s. o. koko 52,8 % omaa asuntoakin vaille; Mikkelin läänissä oli mainitusta väestöstä asunnotta 77,2 %, Kuopion läänissä 68,8 %, Viipurin läänissä 61,7 % ja Hämeen läänissä 56,4 %.

Valtion asutustoiminta. »Tilattoman väestön lainarahasto», johon yhdistettiin pari erinäisrahastoa ja jota myöhemmin on useasti lisätty, alkoi toimintansa v. 1899. Rahastosta myönnetään 200—2,000 mk:n suuruisia lainoja etupäässä oman maan hankkimiseksi torppareille ja mäkitupalaisille tavallisesti kunnallisten »tilattoman väestön lainakassain» välityksellä. Tilattoman väestön lainarahaston liikkeen tulokset näkyvät seuraavasta taulukosta.

vuoden lopussa	rahaston varat Smk.	kunnallisia lainakassoja	lainattu määrä Smk.
1899	525.521	1	28.500
1900	515.898	24	316.562
1905	1.423.997	102	1.276.692
1908	4.652.923	181	3.900.916

Kun v. 1909 rahastoon siirrettiin vielä eräs 5.373.490 mk:n suuruinen rahasto, nousevat Tilatt. väest. lainarahaston varat nykyisin noin 10 milj. mk:aan. V:n 1907 lopulla oli lainakassoista myönnetty lainoja 4.430 tilattomalle, joista itsellisiä, mäkitupalaisia ja työmiehiä 1.546 ja torppareita, lampuoteja ja mökkiläisiä 1584.

Valtion myötävaikutuksella on sen lisäksi viime aikoina ositettu suurtiloja ja ositettu näitä tilattomalle väestölle. Kaikkiaan lienee valtion asutustoiminnan kautta v:n 1888 jälkeen 129.569 ha maata joutunut tilattomain omaksi.

Valtion asutustyö vv. 1888—1909 (keskiarh.).

avustustapa	maan ostohinta Smk	valtionva- rojalainassa v:n 1909 alussa Smk	uusja pikkuti- loja perustettu	
			mant. tiloja	palsta- tiloja
1) tilattoman väestön lainakassat	5.202.048*	3.193.026	1.570*	1.374*
2) valtion maanostot 1892—94 (Vaasan l.)	107.900	65.000*	81	—
3) valtion maanostot 1888—1908	5.444.911	5.150.000*	1.163	334
4) kuntain maanostot	2.252.000	1.372.000	190	48
5) maanosto-osuuskun- nat.....	485.000	285.250	117	19
6) muut välittäjät	—	5.775	12	—
yhhteensä	13.491.859	10.071.051	3.133	1.511

*) Arviolaskelma.

Kirjastot. V. 1906 oli kansankirjastokomitean mietinnön mukaan maassamme kirjastoja, jotka eivät olleet seurojen omia, 1,470. Nuoriso-, raittiusseurain ja työväenyhdistysten kirjastoja oli vuosikertomusten mukaan v. 1907 yhteensä 972. Kun monilla muillakin seuroilla on kirjastoja ja kun uusia kirjastoja on tietenkin taas perustettu, lienee nykyään seurojen kirjastoja maassamme ainakin 1,000. Myös muita kirjastoja lienee enemmän kuin 1,470, vähintään 1,500, sillä komitean mietintö on eräissä kohden puutteellinen ja uusiakin kirjastoja on perustettu. Näin ollen on todennäköistä että maassamme on kirjastoja nykyään ainakin 2,500. Noin v. 1903 oli 1,709 kirjastossa yhteensä 525,928 nidosta. Sidosten luku lienee siis nykyisissä ainakin 2,500 kirjastossa yhteensä ainakin 700,000 ja kussakin kirjastossa siis ainakin 280 sidosta. Kirjastokomitean mietinnön mukaan v. 1905 saivat maalaiskirjastot kunnilta kannatusta Smk. 49,814.—, kaupunkien kirjastot Smk. 136,920: 99, yhteensä Smk. 186,734: 99. Valtiolta kirjastot saivat vuosina 1903—5 ja 1908 kunakin vuonna 5,000 mk., muulloin eivät mitään. Virallista kirjallisuutta on päätetty ruveta ilmaiseksi jakamaan kantakirjastoille, mutta toistaiseksi ovat kirjastot saaneet vain jonkun verran valtopäivä-asiakirjoja.

Kirjastojen hyväksi työskentelevät *Kansanvalistusseura* ja *Suomen Kirjastoseura* (per. 1909, osoite Helsinki, Kansanvalistusseura).

Kansanvalistusseura. Seura perustettu 1874. Esimies prof. Arvi Grotenfelt, toimikunnan muut jäsenet toht. Zach. Castrén (varaesimies), toht. F. O. Lilius (rahastonhoitaja), toht:t J. Forsman ja Tekla Hultin, opett. A. H. Karvonen ja toht. H. Ojansuu, sihteeri toht. Väinö Voionmaa, toimistonjohtaja Vihtori Suomalainen, kirjastos sihteeri maist. Arvi Kemiläinen. Haaraosastoja 11. Juhlakokous Hämeenlinnassa 1911. Toimisto Helsingissä (Eerikink. 3. Puh. 632.)

Luentotoimi. Kansanvalistusseuran asettaman luentolautakunnan jäsenet: esimies prof. Arvi Grotenfelt, toht. Väinö Voionmaa, joht. A. Kohonen ja maist. Väinö Vuolijoki, sihteeri yliopp. Arvo Inkilä. Toimisto Helsingissä (Eerikinkatu 3. Kansanvalistusseura).

Valistusjärjestöjen yhteistoimikunta. Tässä toimikunnassa ovat v. 1911 edustettuina Kansanvalistusseuran toimikunta (ed. V. Voionmaa), KVS:n kirjastovaliokunta (Arvi Kemiläinen), KVS:n luentolautakunta, Raittiuden Ystävät (E. Kunnas), Suomen Nuorison Liitto (J. H. Kala), Kansallismielinen Nuorisoliitto, Nuoren Suomen Liitto, Suomen kansanopistoyhdistys (N. Liakka), Ylioppilasosakuntain kansanvalistuskomiteat (Antti Komonen), Suomen Ammattijärjestö, Suomen Naisyhdistys, Suomalainen Naisliitto, Sosialidemokratinen Naisliitto, Suomen Eläinsuojeluyhdistys (eversti T. K. Forstén). Sihteeri Arvo Inkilä. Toimisto Helsingissä (Eerikink. 3. Kansanvalistusseura).

Kansalaisopinnot. Toinen yleinen kansanvalistuskokous (Lahdessa 1910) päätti ryhtyä järjestämään monella taholla maata alkuun päässeitä kansalaisopintoja. Siihen nähdén, että näiden opintojen edistämiseksi on meillä yritetty kahta muotoa, nimittäin opintopiirejä (vapaita opintoja varten) ja tutkinto-opintoja, katsoi kokous, että näitä molempia muotoja on kehoituksen saamiseksi edelleen käytettävä ja kehitettävä. Niinikään kehoitettiin Valistusjärjestöjen Yhteistoimikuntaa asettamaan erityinen *Kansalaisopintojen Johtokunta*, jonka tehtävänä on: seurata, edistää ja ohjata kansalaisopintoliikettä; laatia mallisääntöjä opintopiirejä varten sekä tarkastaa ja vahvistaa sen tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi jätettyjä sääntöjä;

laatia mallikirjaryhmitelmiä (mallikursseja) eri tiedonaloilta niin hyvin vapaita opiskeluita kuin tutkintoja varten, sekä tarkastaa ja vahvistaa sellaisia kursseja, joita sen tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi jätetään;

valtuuttaa tutkijoita toimeen määrättyksi ajaksi; suorite-tusta tutkinnosta antaa Kansalaisopintojen Johtokunnan valtuuttama tutkija johtokunnan nimessä todistuksen tutkinnon suorittaneelle;

antaa kaikkia tarpeellisia tutkintoihin kuuluvia ohjeita ja määräyksiä.

Kansalaisopintojen Johtokunnan toimeenpanevaan valiokuntaan kuuluvat toht. Erkki Kaila (puheenjoht.), toht:t J. Forsman ja V. Voionmaa, tuomari Onni Karhunen ja johtaja A. Ruokosalmi (sihteeri). Johtokunnan osoite Helsinki, Kansanvalistusseura.

Sanomalehtiä ja aikakauskirjoja
(Marraskuussa 1909 ja edellisinä vuosina).

	yhteensä	kielen mukaan:					
		suom. kiel.	ruotsin- kiel.	suom. ja ruotsk. kiel.	saksan kiel.	venäjän kiel.	
<i>Valtiollisia sanomalehtiä</i>	125	95	29	—	—	1	
<i>Aikakauskirjoja:</i>							
uskonn. ja kasvatustaloudellisia	15	10	3	2	—	—	
tiiteellisiä	12	7	2	1	2	—	
taiteell., kirjallisia ja yhteiskunnall. taloudellisia	11	8	3	—	—	—	
teknill. ja ammatillisia	16	8	7	1	—	—	
urheilua, metsäst. ja kalast. kosk...	50	30	16	4	—	—	
urheilua, metsäst. ja kalast. kosk...	9	3	6	—	—	—	
yhteensä	113	66	37	8	2	1	
<i>Yleistajuisia aikakauslehtiä:</i>							
uskonnollisia	49	32	17	—	—	—	
yhteiskunn., siveell. ja kaunokirjall. taloudellisia	27	21	6	—	—	—	
taloudellisia	9	6	3	—	—	—	
yhteensä	85	59	26	—	—	—	
<i>Kvallisissa sanomalehtiä</i>	12	9	3	—	—	—	
<i>Lasten sanomalehtiä</i>	12	8	4	—	—	—	
<i>Muita</i>	5	2	2	—	—	1	
koko luku	352	239	101	8	2	2	
v. 1908	328	223	92	9	2	2	
„ 1905	246	153	80	9	2	2	
„ 1900	229	145	77	6	—	1	
„ 1894	154	84	65	5	—	—	
„ 1886	94	53	41	—	—	—	

V. 1909 ilmestyi 2 lehteä 7 kertaa viikossa, 22 l. 6 k. vi. 4 l. 4 k. vi., 63 l. 3 k. vi., 20 l. 2 k. vi., 45 l. 1 k. vi.; 39 l. 2 k. kuussa, 124 l. 1 k. k.; 9 l. 9—10 k. vuodessa, 41. 7—8 k. vuo., 12 l. 5—6 k. vuo., 5 l. 3—4 k. vuo. ja 3 l. epämäär.

V. 1911 postilaitoksen tilausnettelon mukaan ilmestyy maassamme kaikkiaan 404 aikakautista julkaisua. Näistä on 282 suomenkiel., 109 ruotsinkiel., 7 suomal.—ruotsal., 3 saksankiel., 2 venäjänkiel. ja 1 englanninkielinen.

Maamme suomenkieliset sanomalehdet
ja aikakauskirjat.

Ilmestymispaikka, numerojen luku vuodessa ja vuosikerran tilaushinta postissa. — *sm.* = suomenmielinen; *ns.* = nuorsuomalainen; *sd.* = sosialidemokratinen; *ml.* = maalaisliittolainen.

Helsinki.		Kansanvalistusseuran toimituksia (A-sarja).	
	num. hinta.		
Aika (sivistysl.) ..	24 8: 64	5	3: —
Aikain Vartija (adv.)	12 1: 90	52	8: —
s. ynnä lisäl.	24 2: 90	12	7: —
Aikakauslehti Koneenkäyttäjille ja Veturimiehille Suomessa	12 5: 70	6	1: 25
Äempi Kansanopetus	12 2: 50	12	2: 50
Antuus Pakanoille	12 1: 22	24	5: —
Betania (uskonn.) ..	12 1: 65	12	3: 50
Duodecim (lääket.) ..	12 10: 80	12	2: 90
Eläinsuojelus	12 2: 34	12	5: 90
Eläinten Ystävä ..	12 2: 30	24	2: 50
Emäntälehti	12 1: 56	21	2: 50
Epione	12 3: 80	24	4: —
Helsingin Kaiku (kuv.)	43 6: —	12	2: 50
Helsingin Kuvalehti, liitteineen	24 4: —	12	2: 50
Helsingin Sanomat (ns.)	303 15: 90	12	2: 50
sn sunnuntainum. ..	52 3: 40	12	2: 50
Hengellinen Kuukauslehti	12 2: 40	12	2: 30
Hermes (liikel.) ..	12 1: 50	12	3: —
Historiallinen Aikakauskirja (tiet.) ..	6 4: 32	12	3: —
Hyvätuuli (pilal.) ..	24 3: 50	12	3: —
Ihanne (sd., lastenl.) ..	12 1: 50	12	3: —
Jokamiehen Viikokolehti	52 6: 50	12	3: —
Juna (sd. ammatil.) ..	52 4: —	12	3: —
Kansakoulun Lehti ..	12 5: 40	12	3: —
		12	2: 30
		12	3: —
		12	3: —
		12	3: —
		12	6: 48
		12	—: 94
		12	—: 75
		4	—: 80
		52	5: —
		24	3: 50
		6	5: —
		24	4: 32

Maanviljelijä	12	3:—	Suomen ammatti-		
Maatalous (am.)	21	5:—	järjestö (ammat.)	12	2:—
Merimiehen Ystävä	12	1: 15	Suomen Asetusko-		
sama ynnä lisälehti	12	1: 65	koelma	—	3: 40
Naisten Ääni	27	4:—	Suomen Kalastus-		
Nuorison Ystävä . .	12	1: 78	lehti	12	2: 90
Nuorison Eläinten			Suomen Kirkon		
Ystävä	12	1: 30	Julkisia Sanomia		
Nuorten Airut	12	1: 75	(usk.)	12	2: 34
Näyttämötaide . .	00	0: 00	Suomen Kristillinen		
Ohjelma lähetys			Raittiuslehti	12	1: 50
hetkeä varten	12	—: 75	Suomen Lähetys-		
Opettajain Lehti	52	5:—	sanomia	12	1: 25
Palotorvi	12	3: 30	sama ynnä lisälehti	12	2:—
Nuori Sotilas (usk.)	52	2: 94	Suomen Maanmit-		
Pellervo (maatal.)	24	1: 50	tariyhdistyksen ai-		
Pellervo ynnä Yh-			kakauskirja	12	5:—
teistyö	24	3: 15	Suomen Metsästy-		
Peruskivi (ammat.)	12	1: 50	lehti	12	5: 40
Pikakirjoituslehti .	12	3: 90	Suomen Museo . .	4	2: 50
Pohjantähti (rait.)	12	1: 50	Suomen Nahkuri-		
Pohjoismaiden mat-			lehti	12	6:—
kailija	24	5: 40	Suomen Osuustoim-		
Postilainen (am.)	12	4:—	intalehti	12	3:—
Postimies (ammat.)	24	5:—	Suomen Puntavara-		
Purjehtija	12	6:—	lehti (am.)	18	10: 80
Puutarha	12	3: 50	Suomen Teollisuus-		
Päivä (radikal.) . .	48	8:—	lehti erikoisosast.	24	16:—
Pääkaupungin Sa-			sama Seppo-, Säh-		
nomat	40	2: 50	kö ja Voima-osast.	24	6: 50
Pääskynen(lastenl.)	12	2: 50	Suomen Urheilui-		
Pääskynen kirjasto	12	1: 80	lehti	12	7:—
molemmat yhdessä	24	4: 30	Säveletär (soitann.)	24	7:—
Rakennustaito(am.)	24	8:—	Säästöpankki (am.)	9	3:—
Rautatieläislehti .	21	5: 90	Tapio (metsänhoit.)	12	3:—
Saarnoja (uskonn.)	14	1: 25	Teologinen Aika-		
Sanansaattaja(usk.)	24	2: 43	kauskirja (kaksik.)	10	6: 48
Sotahuuto (pel.arm.)	52	4: 90	Terveystoimilehti	12	2: 40
Suomalainen Kan-			Tietäjä (teosof.) . .	12	5:—
sa (ns.)	302	10:—	Tuulispää (pilal.) . .	52	8:—
Suomalainen Vi-			Työläisnainen (sd.)	52	4:—
rallinen Lehti ynnä			Työmies (sd.)	302	12:—
Suomen Asetus-			sama viikkopainos	52	3:—
Kokoelma	303	10: 42	Työnantaja (am.)	12	4: 9

Työtilastollinen			Hämetär (ns.)	150	4: 57
Aikakauslehti	4	à 6	1: 22	Lasten Pyhäkoulu-	
Työväenliitto (suom.				lehti	12 —: 65
työv.)	303	10:—		Pyhäkoululehti . .	12 1: 20
s:a, viikkop.	52	3:—		Vankeinhoitolehti	
Uusi Aika	52	3:—		(amm.)	12 2: 06
Uusi Rautatielehti	48	4: 32			
Uusi Suometar(sm.)	303	18:—		Iisalmi.	
Uusmaalainen (ns.)	150	5:—		Salmetar (ns.)	150 4: 60
Vaatturi (ammat.)	12	3:—		Jaakkima.	
Vakuuttaja (am.)	24	8:—		Jaakkiman Sano-	
Vakuutussan. (am.)	12	5:—		mat (ml.)	52 2: 90
Valistuksen Lasten				Joensuu.	
Lehti	24	1: 20		Karjalan Sanomat	
Valkonauha (si-				(ns.)	150 5: 25
veell.)	12	1: 25		Karjalatar (sm.) . .	148 5: 24
Valtiopäivät,Asiak.	—	4: 32		Nuori Karjala (nuo-	
„ Pöyt.	—	4: 32		risos.)	12 2:—
„ Liitt.	—	4: 32		Jyväskylä.	
Valvoja (yleissiv.)	12	10: 80		Keski-Suomi (ns.) .	200 5:—
Vartiija (uskonn.) .	12	5: 70		Kyläkirjasto(sivist.)	4 1: 90
Velikulka (pilalehti)	26	5:—		Kyläkirjaston Ku-	
Virittäjä (kielitiet.)	8	3: 50		val. A-sarja (sivist.)	12 2: 40
Yhteishyvä (osuus-				molemmat yhdessä	16 3: 40
kaup.)	52	2: 30		Nuorten Nuija(sm.)	
Yhteiskuntatalou-				nuorisol.)	12 2:—
dell. Aikakauskirja	6	5:—		Sorretun Voima(sd.)	150 4: 95
				Suomalainen (sm.)	150 3: 90
				Kajaani.	
Hamina.				Kalkuja Kajaanis-	
Haminan Lehti(sm)	150	5:—		ta (sm.)	150 3: 75
Haminan Sanomat				Kajaanin Lehti(ns.)	150 3: 75
(ns.)	150	5:—		Kemi.	
				Armonsanoma(usk)	12 1: 78
Hanko.				Perä-Pohjalainen	
Suomen Meijeri-				(ns.)	150 4:—
lehti	52	5:—		Kokkola.	
				Keski-Pohjalainen	
Heinola.				(ns.)	150 4:—
Heinolan Sanomat				Kokkola (sm.)	148 4: 50
(ns.)	100	3:—			
Hämeenlinna.					
Hämeen Sanomat					
(sm.)	150	4: 75			
HämeenVoima(sd.)	150	4: 95			

Suomen Hevosystävä	24	5:—
Kotka.		
Eteenpäin (sd.) ..	148	4: 64
Etelä Suomi (sm.) ..	148	4: 54
Kyminlaakso (ns.) ..	102	4: 18
Kouvola.		
Kouvolan Sanomat	52	2: 50
Kristiina.		
Etelä-Pohjanmaa (sm.) ..	102	4: 20
Suupohjan Kaiku (ns.) ..	150	3: 90
Kuopio.		
Kananhoitaja (am.)	24	1: 30
Kotia Kohti (N. M. Kr. Y.) ..	12	1: 80
Maitotalous (amm.)	52	3: 50
Savo (ns.) ..	152	5: 70
Savon Sanom.(ml.)	150	5: 25
Savon Työmies(sd.)	150	5:—
Savotar (sm.) ..	150	4: 88
Toivon Tähti ..	12	2: 50
Käkisalmi.		
Käkisalmen Sanomat (ns) ..	150	4: 50
Käkisalmen Suomalainen (sm.) ..	100	3:—
Lahti.		
Lahden Sanomat (ns.) ..	150	4:—
Lahti (sm.) ..	200	4:—
Metsämies (amm.)	12	1: 50
Raivaaja (sd.) ..	300	7:—
Satamatyömies(sd.)	52	3: 30
Laihia.		
Pyrkijä (nuoris.) ..	21	2: 50

Lappeenranta.

Itä-Suomen Sanomat (ns.) ..	150	5:—
Kansan Ääni (sd.)	150	4: 50
Lappeenranta (sm.)	150	5:—
Mikkeli.		
Kunnallislehti (yh-teisk.) ..	24	3: 55
Mikkelin Sanomat (sm.) ..	150	4:—
Sana (sivistysl.) ..	24	3: 30
Suur-Savo (ns.) ..	150	4:—
Vapaus (sd.) ..	147	3: 99
Vipunen (yleissiv.)	52	1: 75
Vipusen Kirjasto ..	12	6: 48
Oulu.		
Kaiku (sm.) ..	152	4:—
Kaleva (ns.) ..	303	6:—
Kansan Tahto (sd.)	303	8:—
sama 3-päiv. pain.	152	5:—
Kolkuttaja (laes-tad.) ..	24	3: 30
Kotikasvatus ..	12	2:—
Liitto (ml.) ..	150	5:—
Nyyrikki (yleissiv.)	52	2: 50
Rauhan Tervehdys	52	—: 80
Pori.		
Joutolehti ..	26	1: 50
Kansalainen (ns.)	150	4:—
Satakunnan Sanomat (ns.) ..	152	5: 51
Satakunta (sm.) ..	150	5: 68
Sosiaalidemokraatti	150	5: 80
Ylhäältä apua(usk.)	12	1: 50
Porvoo.		
Nuori Voima (kou-lunuorisonl.) ..	20	3:—
sama, kirjall. liite	20	3:—
sama, nuoris. liite	10	1:—
sama molemp. liitt.	50	6:—

Työläinen (sd.) ..	150	4: 50
Uusimaa (sm.) ..	150	4: 90
Raahe.		
Raahe (ns.) ..	104	3:—
Raahen Sanomat (sm.) ..	150	3: 50
Rauma.		
Länsi-Suomi (sm.)	149	4: 75
Rauman Lehti(ns.)	150	4: 75
Rovaniemi.		
Rovaniemen Sanomat ..	150	4:—
Savonlinna.		
Juttu-Tupa ..	52	2:—
Keski-Savo (ns.) ..	150	5: 12
Parikkala ..	52	2:—
Parikkalan Sanomat ..	52	2: 80
Savolainen (sm.) ..	150	4: 75
Seinäjoki.		
Sanomia Armosta (uskonn.) ..	24	2: 50
Sortavala.		
Kaikille (kuv., usk.)	24	1: 31
Kasvatusopillisten Sanomain Lastenl.	12	—: 66
Koti ja Kirkko ..	26	1: 25
sama lisälehdellä ..	32	2:—
Laatokka (ns.) ..	150	5:—
Omahinen (paikall. sivistysl.) ..	52	2:—
Raja-Karjala (sm.)	154	4: 77
Rajavahti (sd.) ..	150	5:—
Tampere.		
Aamulehti (sm.) ..	302	12:—
sama 4-päiv. pain.	204	8:—
sama 3-päiv. pain.	151	6:—
sama sunnunt.pain.	51	2:—
Ajuri (ammattil.) ..	12	3:—
Isäntä (am.) ..	52	2: 80
Kansan Lehti(sd.)	300	10:—
sama 3-päiv. pain.	150	5:—
s. ynnä kuuk. julk.		
»Uusi Aika» ..	312	10: 50
Kiertolainen(mustal.)	12	1: 75
Kutomaja paperiteollisuus ..	12	2: 50
Lasten Ystävä(krist.)	12	1:—
Punkalaitumen Sanomat ..	26	2: 30
Puutarha (ammatt.)	12	3: 30
Rauhan Sanomia (metod.) ynnä Valon Säteitä Nuorisolle ..	12	2: 30
s:t y. Lasten Ystävä	12	3:—
Sanomia Armosta	24	2: 50
Spiritisti ..	12	5:—
Sunnuntaivervehdys (usk.) ..	52	1: 50
Suomen Viikkolehti	52	3: 30
Tampereen Sanomat (ns.) ..	302	11:—
sama, 3 päiv. pain.	151	5: 50
sama, sunnuntaip.	52	2:—
Työkansa (kr. työv.) 3 päiv. painos..	152	5: 60
sama viikkopainos	52	2: 50
Työläisnuorisoo ..	52	3:—
Väinämöinen (rauhanl.) ..	12	1: 80
Terijoki.		
Rajaseudun Sanomat ..	104	8:—
Tornio.		
Tornion Lehti (ns.)	100	3:—
Tornion Uutiset (ns.) ..	100	3: 60
Turku.		
Elämän Kevät ..	12	1: 50
Herättäjä (kirkollis-yhteisk.) ..	52	3:—

Länsi-Suomen Kristilliset Sanomat ..	12	2: 50
Kirkollinen Sisälähetys (usk.)	12	1: 40
Kodin Kuvasto ..	26	3: 50
Lepopäivä	53	1: 90
Sampo (vakuutusl.)	12	4: —
Siipikarjan ja Mehiläishoitolehti ..	12	3: 40
Sosialisti (sd.)	303	10: —
sama 3 päiv. painos	152	4: —
Säde	12	1: 50
Totuuden Ystävä ..	12	1: 50
Tullimiesten lehti ..	12	4: 58
Turun Lehti (ns.)		
ynnä kuval. Suomi	150	4: —
Turun Sanomat (ns.)	304	10: —
sama 3 päiv. painos	153	4: —
sama viikkopainos	52	2: 30
Tähti (krist. työv.)	52	2: 50
Uusi Aura (sm.) ..	304	10: —
sama 3 päiv. painos	150	4: 90

Tyrvää.

Tyrvään Sanomat (ns.) 52 3: 15

Uusikaupunki.			
Uudenkaupungin Sanomat (sm.)	148	4: —	
Vakka-Suomi (ns.)	150	4: —	

Vaasa.

Ilkka (ml.)	151	5: —
Pohjalainen (ns.) ..	200	5: —
Pohjanmaa (ns.) ..	150	5: —
Totuuden Kaiku (adv)	12	1: 40
Vaasa (sm.)	148	5: —
Vapaa Sana (sd.) ..	152	5: 80

Viipuri.

Ampiainen	26	5: 81
Inkeri	104	8: —
Karjala (ns.)	304	11: 89
Maakansa	152	4: 76
Neva	52	8: 64
Rauhan Toverit ..	12	1: 30
Työ (sd.)	304	10: —
sama 2 päiv. painos	104	3: 96
Viipuri (sm.)	304	11: —
sama 3 päiv. painos	152	4: 50
Viipurin Sanomat (ns.)	151	5: 02

Lauselmia.

Kirjakokoelma on yliopisto.

Carlyle.

*
Yksi ainoa kirja on usein ihmisen elinjäkseen kehittänyt tai turmellut.

Herder.

*
Se seikka, että Englannissa on ravintolaelämä vähäisempi ja perhe-elämän harrastus suurempi kuin Saksassa, johtuu mielestäni ensi sijassa yleisistä kirjastoista (public libraries).

Goeschen.

*
Tietämättömyys on kaiken pahan alkulähde. *Spinoza.*

*
Tieto on valtaa.

Bacon.**Raittiusliike.**

Raittiuden Ystävien asema v. 1909.

piirit	paikal-lisyh-distyk-siä	jäsen-luku yh-teensä	omien ta-lojen arvo Smk.	menot vuoden kuluessa
1. Etelä-Pohjanmaan	14	601	12.000	3.711
2. Turun	48	1.640	120.365	15.798
3. Tampereen	15	470	50.000	5.147
4. Helsingin	17	1.795	44.498	51.942
5. Oulun	24	838	43.982	27.025
6. Pohjois-Savon	35	1.324	51.785	29.993
7. Viipurin	43	1.463	192.371	48.055
8. Joensuun	7	260	—	731
9. Keski-Suomen	13	429	—	1.057
10. Kokkolan	24	1.005	28.975	12.092
11. Kymenlaakson	31	1.683	59.500	16.767
12. Hämeenlinnan	32	1.284	67.690	11.655
13. Suur-Savon	15	495	460	1.600
14. Lounais-Karjalan	6	254	—	751
15. Heinolan	19	642	—	2.067
16. Satakunnan	14	644	22.500	5.154
17. Lahden	25	938	—	6.643
18. Etelä-Saimaan	11	373	—	2.498
19. Itä-Karjalan	26	800	1.750	4.105
20. Savonlinnan	21	683	—	2.096
21. Kajaanin	3	191	—	758
22. Tornion	7	223	21.500	3.335
23. Lapin	2	57	5.616	606
24. Länsi-Uudenmaan	14	463	1.000	3.354
liitot	469	18.555	724.892	256.940
	4	518	—	376
yhteensä	473	19.073	724.892	257.316

Raittiuden Ystävät. Suurin osa maamme suomalaisia raittiusseuroja on liittynyt »Raittiuden Ystävät» nimiseksi liitoksi (säännöt vahvistettu 8. 4. 1884, uudet säännöt hyväk-

sytty Oulun kokouksessa 1906), joka toimintaansa varten on jakautunut 24 alueelliseen piiriin. R. Y:n järjestöön kuuluu myöskin neljä »liittoa», joiden toimintapiirinä on koko maa. R. Y:n keskushallitukseen kuuluvat 1911 johtaja R. Kojonen, opett. E. Kunnas, maist. A. Kuusi, opett. Fanni Luukkonen, opettajatar Martta Pohjanpalo, toimittaja M. Sillanpää, opett. Maiju Seppälä, opett. W:m Sippola, maist. O. W. Louhivuori, kauppias J. Tuominen ja kirjakaupp. A. Kuhanen, sekä sihteerinä toht. M. Helenius-Seppälä. R. Y:n toimisto on Helsingissä (Annankatu 29). Raittiusliikkeen äänenkannattaja on »Kylväjä».

Raittiuden Ystävien toiminta v. 1909.

piirit	ko- kouksia ja iltam- pidetty	esitel- miä pidetty	jäseniä laulu- ja soitto- osast.	tupak- karait- uita	nidok- sia kir- jastos- sa	lehtiä luku- sal.
1. Etelä-Pohjanmaan	212	82	10	72	1.007	—
2. Turun	476	282	75	27	2.209	59
3. Tampereen	137	135	46	5	795	10
4. Helsingin	502	130	80	24	1.948	34
5. Oulun	435	182	38	84	1.957	13
6. Pohjois-Savon ...	335	265	138	81	1.077	9
7. Viipurin	754	229	249	197	1.776	40
8. Joensuun	61	49	—	10	252	3
9. Keski-Suomen ...	94	130	23	72	49	—
10. Kokkolan	304	170	137	277	638	28
11. Kymenlaakson ...	387	133	59	98	921	34
12. Hämeenlinnan ...	239	182	73	83	1.069	4
13. Suur-Savon	124	78	24	41	95	—
14. Lounais-Karjalan .	44	43	—	19	63	—
15. Heinolan	172	129	35	50	635	1
16. Satakunnan	118	79	30	—	568	—
17. Lahden	261	186	30	163	430	5
18. Etelä-Saimaan ...	88	102	45	62	238	2
19. Itä-Karjalan ...	259	190	135	142	1.205	8
20. Savonlinnan	148	171	12	198	398	11
21. Kajaanan	33	38	—	—	34	—
22. Tornion	102	11	—	—	158	3
23. Lapin	16	5	—	3	192	3
24. Länsi-Uudenmaan	133	77	37	18	569	—
liitot	10	17	—	—	143	—
yhhteensä	5.544	3.095	1.276	1.726	18.426	267

Raittiuden Ystävien jäsenluku on ollut:

v. 1884	210	v. 1905	34,288
v. 1885	2,304	v. 1906	30,896
v. 1890	8,058	v. 1907	25,573
v. 1895	8,572	v. 1908	20,932
v. 1900	10,277	v. 1909	19,073
v. 1903	26,200		

Vaikka yleisön osanotto raittiustyöhön suurlakon jälkeen on suuresti laimentunut ja R. Y:n jäsenmäärä tuntuvasti alentunut, ei raittiusjärjestön sivistystoiminta ole sen ajan kuluessa kuitenkaan pahemmin kärsinyt, kuten tarkemmin näkyy seuraavasta vertauksesta:

	v. 1905	v. 1908	v. 1909
R. Y:n piirejä	20	21	24
Paikallisyhdistyksiä ja liittoja	517	481	473
Koko jäsenluku vuoden lopussa ...	34,288	20,932	19,073
Raittiusyhdistyksen kokouksia ja iltamia	9,043	5,917	5,444
Paikallisyhdistyksissä pidettyjä puheita ja esitelmää	4,652	2,516	3,095
Jäseniä paikallisyhdistysten laulu- ja soitto-osast.	2,550	1,253	1,276
Jäseniä voimisteluseuroissa	1,019	569	647
Jäseniä puhuja- ja lausujaliitoissa ..	519	449	229
Jäseniä tupakkalakoissa	601	3,166	1,726
Sanomalehtiä lukusaleissa	451	352	267
Sidoksia kirjastoissa	15,403	17,165	18,426
Jäseniä R. Y:n raittiuskouluissa ja toivonliitoissa	13,783	10,340	8,514
Jäseniä muissa raittiuskouluissa ja toivonliitoissa	—	6,794	5,152

Raittiustutkintoja on v:sta 1902 alkaen R. Y:n järjestössä suoritettu yhteensä n. 1,000.

V. 1908 alkaneessa R. Y:n raittiusopistossa (kurssi tammi-huhtik.) oli oppilaita v:n 1908 kursseissa 16 ja v:n 1909 kursseissa 17.

Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliitto. Maamme yhteiskouluissa, tyttökouluissa, jatko-opistoissa, lukioissa, esiseminaareissa, seminaareissa, kaupakkouluissa ja -opistoissa sekä ylioppilaitten keskuudessa toimivat raittiusyhdistykset muodostavat keskenään Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliiton. V:n 1908 lopulla oli liitolla 69 paikallisyhdistystä, joihin kuu-

lui 7,222 jäsentä. Liiton toimisto on Helsingissä ja äänenkannattajana »Pohjantähti».

Ruotsalaiset raittiusjärjestöt. V 1905 muodostivat maamme useimmat ruotsinkieliset raittiusyhdistykset keskusjärjestön nimellä »Suomen ruotsalainen raittiusliitto». Se on mennyt eteenpäin aimo askelin, sillä sen jäsenluku oli:

v. 1905 4,751, v. 1906 7,387 ja v. 1907 10,817.

Nykyisin (1908) kuuluu liittoon 122 paikallisyhdistystä ja noin 13,500 jäsentä. Ruotsalaisissa toivonliitoissa on 70 osastoa. Äänenkannattaja »Balder».

V. 1907 perustivat ruotsalaiset ylioppilaat oman opiskelevan nuorison raittiusjärjestön.

Muita raittiusseuroja on maassamme: »Valkonauha»; muutamissa kaupungeissa, kuten Porvoossa, Tampereella, Uudessa-kaupungissa, toimivat yksinäiset yhdistykset; muutamia itsenäisiä yhdistyksiä Helsingissä; joitakuita sosialidemokratiseen puolueeseen liittyneitä raittiusseuroja sekä nuorisoseurain raittiusosastot.

Raittiusarmeija. Jos laskemme yhteen eri raittiusjärjestöjen jäsenluvut v. 1908, saamme seuraavat summat:

Raittiuden Ystävät	20,932
Toivonliitot	17,134
S:n Opiskelevan Nuorison Raittiusliitto	7,222
Ruotsalaiset raittius- ja toivonliitot	13,401
Muut raittiusseurat (arviolta)	5,300

Yhteensä 63,989

Nuorisoseuraliike.

Suomen Nuorison Liitto. Liitto on saanut alkunsa 24 p. kesäk. 1881 ja hyväksyi uudet säännöt 1907. Liiton asioita hoitaa Helsingissä kokoontuva toimikunta, johon kuuluu puheenjohtaja sekä 8 vakinaista ja 2 varajäsentä. V. 1911 on puheenjohtajana kirjailija Santeri Alkio (osoite Laihia) ja toimikunnan jäsenenä vakin. maist. J. H. Kala (varapuheenj.), prof. Arvi Grotenfelt, toht. F. A. Hästesko, yliopp. Arvo Inkilä, maist. Rope Kojonen, johtajatar Tilda Löthman, yliopp. Viljo Peltolainen ja maist. Joos. Sajaniemi sekä varajäs. toim. neiti Helmi Jalovaara ja yliopp. Anni Haarala. Liiton sihteeri yliopp. J. G. Toivonen. Toimisto Helsingissä. Äänenkannattajia Laihialla kahdesti kuussa ilmestyvä »Pyrkijä» sekä Värttilässä ilmestyvä »Nuori Karjala». Tuleva vuosikokous pidetään Etelä-Karjalassa.

Suomen Nuorison Liittoon kuuluvat seuraavat 15 keskusseuraa:

Varsinais-Suomen Nuorisoseurainliitto, toimikeskus Turku. — Satakunnan Nuorisoseurain Liitto, Eura p. (postios. Eura p.; rautatieos. Kiukainen). — Pohjois-Satakunnan Nuorisoseurain Keskuseura, Noormarkku. — Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseura, Laihia. — Keski-Suomen Nuorisoseura, Jyväskylällä. — Oulun Läänin Nuorisoseurain Liitto, Liminka. — Pohjois-Hämeen Nuorisoseurain Liitto, Tampere. — Lahden Seudun Nuorisoseurain Liitto, Lahti. — Uudenmaan Nuorisoseura, Helsinki. — Kymenlaakson Nuorisoyhdistys, Kotka, Jyväskylä. — Suur-Savon Nuorisoseurain Keskuseura, Mikkeli. — Pohjois-Savon Nuorisoseurain Liitto, Pitkälähti as. — Pohjois-Karjalan Nuorisoseura, Kallimo. — Etelä-Karjalan Nuorisoseura, Viipuri (Braahenkatu 10). — Perä-Pohjolan Nuorisoseurain Liitto, Tornio as. — Itä-Savon Nuorisoseurain keskuustoimikunta, Savonlinna. — Vakka-Suomen Nuorisoseurain Liitto, Vehmaa.

Suomen Nuorison Liiton asema v. 1909.

keskusseurat	paikkalis-seuroja	jäsenluku	omain tulojen arvo Smk.	tulojen ja menojen erotus *) Smk.
Uudenmaan N. s.	21	925	22,500	+ 2,931
Keski-Suomen ”	13	665	—	+ 42
Perä-Pohjolan ”	10	478	21,000	— 2,983
Pohj. Satakunnan ”	10	395	22,000	+ 769
Lahden seudun ”	30	1,974	99,120	— 15,225
Pohjois-Karjalan ”	44	1,820	34,810	+ 1,285
Pohjois-Hämeen ”	38	2,309	120,880	+ 4,344
Pohjois-Savon ”	63	3,271	96,441	+ 1,142
Etelä-Karjalan ”	182	8,856	251,255	+ 19,416
Varsinais-Suomen ”	23	1,533	41,670	+ 8,822
Suur-Savon ”	17	631	6,258	— 4,441
Etelä-Pohjanmaan ”	85	6,957	426,441	— 8,829
Kymenlaakson ”	38	2,234	78,201	+ 9,113
Satakunnan ”	27	1,370	76,321	+ 1,040
Oulun läänin ”	35	2,500	160,100	+ 2,348
yht.	636	35,943	1,456,997	+ 19,774

*) + merkitsee tulojen, — menojen enemmyyttä.

S N L:n paikallisyhdistyst. luku ja yht. jäsenmäärä 1907—1909

vuosi	n-seurojen luku		jäsen- määrä yhteensä	siitä	
	vuosikert. lähettänyt	jättänyt lähettä- mättä		miehiä	naisia
1907	544	140	32,177	18,436	13,741
1908	628	215	36,291	20,172	16,119
1909	636	269	35,943	20,788	15,155

Ylläoleva taulu osoittaa, että ulkonaiset voimasuhteet ovat v:sta 1908 v:teen 1909 siirryttäessä jonkun verran heikonneet. Mutta sisäinen työ on lujittunut, se käy ilmi seuraavista:

S N L:n kokoukset, huvit, näytelmät, puheet vv. 1907—1909.

vuosi	johtok., kes- kust. ja kuu- kausiko- kouksia	perhe-, va- paa- ja mak- suiltamia	näytelmiä ja kuvaelmia	puheita ja esitelmiä
1907	6,909	4,426	3,400	5,209
1908	7,876	5,547	3,610	5,898
1909	9,985	7,252	5,785	6,792
		v. 1907	v. 1908	v. 1909
	Kirjastojen nidosluku	43,639	49,673	52,458
	Lainausten luku . . .	37,661	38,088	43,805
	Lukutupia ylläpidetty	104	80	95

S N L:n paikallisyhdist. alaosastojen jäseniä vv. 1907—1909.

vuosi	laulus.	soitto-os.	keskus- telnos.	raitinuos.	voimis- telnos.	ompeluos.
1907	3,056	360	724	2,190	1,313	2,201
1908	2,601	375	739	2,408	1,425	2,110
1909	3,074	435	890	2,422	1,901	2,523

Oma talo on v:n 1909 tilaston mukaan 239 nuorisoseu-
ralla ja tekee niiden yhteinen arvo n. 1 1/2 milj. markkaa.

Kansallismielinen Nuorisoliitto. Liitto perustettu 1 p. marrask. 1908. Helsingissä kokoontuvaan keskushallitukseen kuuluvat v. 1911 puheenjohtajana toht. Erkki Kaila sekä jäseninä rouva Tilma Hainari (Helsinki), maist. K. Kaira (Helsinki), leht. Väinö Kivilinna (Jyväskylä), prof. U. Lehtonen (Helsinki), toim. J. Oksanen (Tampere), toim. V. Valanne (Raahe), rautat. virkam. A. Vantala (Turku) sekä neiti Sanni Viljamaa (Kotka). Toimisto Helsingissä, Mariankatu 28. Äänenkannattaja »Nuorten Nuija» (Jyväskylä).

V:n 1909 lopussa kuului liittoon 73 paikallisyhdistystä (5,517 jäsentä), jotka jakautuivat maan eri osiin seuraavasti:

	paik. jäse- yhdist. niä.	jäse- niä.	paik. jäse- yhdist. niä.	jäse- niä.
Varsinais-Suomi . . .	4	198	Savo	6 253
Satakunta	14	904	Karjala	9 447
Uusimaa	2	1,437	Etelä Pohjanmaa	23 1,365
Etelä-Häme	8	514	Pohj.- „	2 123
Pohjois-Häme	3	168	Pietari	1 108

Liiton toiminnasta v. 1909 on annettu seuraavia tietoja:

paikallisyhdistyksiä	73
jäsenluku	5,517
kokouksia ja iltamia	923
puheita ja esitelmiä	267
sävelosast. jäseniä	553
menot suuremmat kuin tulot Smk.	256
omain talojen arvo Smk.	22,999

Suom. Sosialidemokratinen Nuorisoliitto. Liitto perustettu 9 p. jouluk. 1909. Huhtikuun lopussa 1910 oli liiton 61 ker-
tomuksen antaneessa paikallisosastossa jäseniä 2,573. Piiri-
järjestöjä 10. V:n 1909 aikana pitivät osastot 1,229 kokousta
ja panivat toimeen 480 iltamaa, 441 esitelmätilaisuutta ja 271
näytelmäesitystä. Äänenkannattaja viikkolehti »Työläisnuoris-
Tampere. Liittotoimikunnan vakinaiset jäsenet Vilho Viitanen,
Hugo Juvela, Vihtori Katajapuro, Joosua Järvinen, J. V.
Holm, Saima Mellin ja Artur Ohman (varajäsenet Matti Väi-
sänen, Viljami Ventola, Antti Räsänen, Väinö Vesa, Antti
Kali, Helena Katajisto ja Hannes Stolt). Seuraava liittoko-
kous on Hämeenlinnassa syysk. 1912.

Ensimmäisellä ikävuo­della kuolleet v. 1908.

l ä ä n i t	molemmat sukupuolet			pros. elävänä syntyneisiä		
	aviolapsia	aviotomia	yhteensä	aviolapsia	aviotomia	yhteensä
Uudenmaan.....	1,171	303	1,474	12.48	23.60	13.82
Turun ja Porin.....	1,330	224	1,554	10.39	18.62	11.09
Hämeen.....	1,071	207	1,278	11.36	22.48	12.35
Viipurin.....	2,312	134	2,446	14.28	20.30	14.52
Mikkelin.....	645	70	715	12.38	15.42	12.63
Kuopion.....	1,032	66	1,098	10.10	13.07	10.24
Vaasan.....	1,620	121	1,741	12.38	16.15	12.59
Oulun.....	1,123	95	1,218	11.88	15.65	12.11
koko maa	10,304	1,220	11,524	12.01	19.11	12.51
kaupungeissa	1,458	389	1,847	14.17	29.03	15.88
maaseudulla	8,846	831	9,677	11.72	16.48	12.02
v. 1907.....	9,236	1,621	10,357	10.74	17.32	11.20

Näistä v. 1908 ensimmäisellä ikävuo­della kuolleista oli poikia 6,504 (13.69 % elävänä syntyneistä) ja tyttöjä 5,020 (11.24 %). Poikalasten kuolleisuus on siis ollut suurempi kuin tyttölasten; samoin äpärälasten melkoisesti suurempi kuin aviolaisten.

Ensimmäisellä ikävuo­della kuoli siis 11,524 eli 20.84 % kaikista kuolleista, toisella ikävuo­della kuoli 3,732 eli 6.75 %, kolmannella 1,743 eli 3.15 %, neljännellä 1,309 eli 2.37 %, viidennellä 902 eli 1.63 % ja kymmenennellä 390 eli 0.75 %.

Kuullen syntyi v. 1908 yhteensä 2,266 eli 2.40 % kaikista syntyneistä. Niistä oli aviolapsia 2,010 ja aviottomia 256; miespuolisia oli 1,239 ja naispuolisia 1,027.

Aviottomia lapsia syntyi v. 1908 6,383 (6.98 % koko syn­tyneiden lukumäärästä), v. 1907 6,744 (7.00 %), v. 1898 5,989 (6.72 %), v. 1888 5,332 (6.65 %), v. 1878 5,223 (7.48) ja v. 1868 3,216 (7.35 %). Kaikkiaan syntyi 1751—55 1,501 (1.50 %), 1801—05 8,703 (5.24 %), 1851—55 21,765 (7.1 %), 1871—75 29,023 (8.50 %), 1896—1900 28,387 (6.64 %) ja 1901—05 28,625 (6.105 %).

Lasten suojelu- ja kasvatuslaitokset.

Maitopisara-yhdistys Helsingissä on järjestänyt 3 asemaa, joista jaetaan tarkastettua maitoa rintalapsia varten köyhille äideille, jotka eivät voi imettää lapsiaan. Yhdistyksen tarkoituk­senä on vastustaa suurta lastenkuolevaisuutta.

Yhdistys lastenhoidon edistämiseksi Helsingissä valvoo »Pip-pingsköldin kotia turvattomille äideille». Kodissa voivat nai-mattomat äidit lyhemmän tai pitemmän aikaa synnyttämisen jälkeen hoitaa pienokaisiaan.

Lastenseimiä on muutamissa suuremmissa kaupungeissamme; Helsingissä on 3. Nämä laitokset ottavat hoidettavakseen ja kasvatettavakseen lapsia kuuden viikon vanhoista aina kolme-vuotisiin asti päivisin, jolloin äidit ovat ansiotöillä.

Lastentarhoja on perustettu useimpiin maamme kaupun-keihin; Helsingissä on 17. Ne ottavat 3—7 vuotisia pienokaisia lyhemmäksi tai pitemmäksi ajaksi päivistä.

Lastenkoteja on maassamme n. 35. Ne ovat tarkoitettut etu-päässä kodittomille, hyljätyille, köyhäinhuoltoon ja suojeluskasvat­tuksen huostaan otetuille lapsille.

Koulukeittoyhdistys on suurin niistä monista yhdistyksistä, joiden tehtävänä on työskennellä köyhäin koululasten ravitsemiseksi. Lukuvuonna 1908—09 järjestettiin koulukeittoyhdis­tyksen välityksellä ja avulla ravitsemisia 133 kansakoulussa maalla, joissa 2,360 lasta sai kouluaterian vapaasti ja 1,930 maksua vastaan.

Ruokaa köyhille kansakoulunoppilaille on paikallinen yhdistys Helsingissä varten.

Högsandin parantola lähellä Lappvikin asemaa Hangon ra-dalla on keuhkotautisia lapsia varten.

Älyllisesti takapajulla olevia lapsia varten on olemassa apu-kouluja muutamissa maamme kaupungeissa.

Kesäsiirtoloihin maalle on jo useina vuosina johdatettu kan-sakoululapsia virkistymään.

Koivulan kasvatuslaitos poikia varten Tuusulassa, perust. v. 1891. V. 1908 oli 9—18 vuoden ikäisiä oppilaita 165.

Vuorelan kasvatuslaitos tyttöjä varten Vihdissä, perust. v. 1891. V. 1908 oli 10—20 vuoden ikäisiä oppilaita 49.

Kotiniemen kasvatuslaitos poikia varten Ruovedellä, perust. v. 1905. V. 1908 oli 8—17 vuoden ikäisiä oppilaita 194.

Sippulan kasvatuslaitos poikia varten Sippulassa, perust. v. 1909.

»Turvattomien lasten kasvatusyhdistyksen» (perust. v. 1870, hajonnut v. 1904) perustamista suojelulaitoksista lapsille on

vielä jäljellä 3, jotka ottavat vastaan siveellisessä suhteessa lainlyötyjä ja pahantapaisia poikia, jotka ovat 7—15 vuoden ikäisiä. Nämä ovat: *Käyrän turvakoti* Prunkkalassa, *Koivikon turvakoti* Mikkelissä ja *Östensön turvakoti* Pietarsaaressa.

Kylliälän kasvatuslaitos pojille Viipurin läheisyydessä on syntynyt lahjoitusvarojen kautta.

Seimelän yksityinen kasvatuslaitos tyttöjä varten Viidissä.

Kunnalliset kasvatuslaitokset, kunnallishallintojen asettamat, ovat Helsingissä, Turussa, Pöörissa, Tampereella ja Viipurissa.

Bengtsärvin kasvatuslaitos Bromarvissa on yksi Helsingin kasvatuslautakunnan maalle sijoittamista yhdeksästä hyvin järjestetystä koulusirtolasta ja kasvatuslaitoksesta.

Eri tautien vaikutus kuolevaisuuteen Europan suurkaupungeissa v. 1908. Suhdelukuja 100,000 asukasta kohti.

kaupunki	isorokko	lavantauti	kurkkumätä	tulirotko	keuhkotuberkuloosi	muu tuberkuloosi	keuhkotulehdus	muu tauti hengityselim.	infiteussa
Berlin	0.05	3.5	26.6	13.1	182.8	33.6	113.1	80.8	20.2
München	—	3.0	17.5	11.9	229.4	53.5	112.3	62.6	14.3
Hampuri	—	4.2	16.2	12.1	133.4	37.7	137.4	76.9	11.2
Wien	0.5	4.3	16.8	12.9	275.3	84.6	187.8	58.6	0.8
Budapest	—	15.5	14.3	32.1	343.5	50.8	165.9	79.4	14.5
Rooma	0.2	23.5	16.0	5.6	163.9	87.1	223.5	83.7	10.8
Milano	—	38.8	14.5	5.3	222.3	72.5	224.6	79.0	1.7
Pariisi (1907)	1.7	9.8	8.0	12.7	397.0	71.1	69.3	226.7	21.7
Marseille (1907)	366.4	81.7	11.0	6.8	252.0	32.1	92.5	314.4	40.0
Lontoo	—	5.1	15.6	11.4	138.6	52.7	140.8	131.3	28.1
Brysseli	—	17.6	2.5	8.1	204.4	31.2	238.7	97.2	4.0
Antwerpen	0.3	7.2	7.5	5.0	107.8	26.5	150.2	66.4	1.9
Amsterdam	—	12.4	6.5	1.4	129.4	35.4	88.2	29.7	5.8
Kööpenhamina	—	7.0	11.9	8.8	147.8	40.4	43.6	190.8	24.5
Tukholma	—	1.5	11.2	14.2	249.3	59.1	149.5	77.7	20.1
Kristiania	7.3	2.6	28.5	2.6	216.7	55.2	115.7	98.8	7.8
Moskova	35.6	12.3	33.9	39.6	271.8	42.4	72.1	449.2	26.9
Warsova	34.9	18.6	16.2	45.4	235.1	31.0	303.5	73.4	4.0
Ateena	0.6	58.5	9.0	20.3	324.2	52.5	213.2	74.6	13.7
Madrid	4.6	27.5	17.0	10.8	236.9	73.0	68.4	352.3	35.2

Kotitalousopetus. Kotitalousopetukseen luemme kasvi-
tarhanhoidon, keittotaidon, kotikäsitöiden ja muun kotitalou-
den opetuksen. Tätä opetusta, jonka tarpeellisuus päivä päi-
vältä tulee ilmeisemmäksi ja jonka järjestämistä erityinen
valtion komitea parhaillaan harkitsee, annetaan maassamme
vastaiseksi pääasiallisesti ainoastaan kasvitarha- ja talouskou-
luissa, kansanopistoissa, seminaareissa ja parin suuremman
kaupungin jatkokouluissa, n. s. emäntökouluissa ja erinäisten
yhdistysten toimeenpanemissa kurseissa.

Kasvitarha- ja talouskouluja, kesäkauden kestäviä, oli v.
1908 Haapavedellä, Pääskylässä Kempeleessä, Toivolassa Mu-
hoksella, Päivölässä Sääksmäen kansanopistolla (Kuurila),
Reitkallissa Vehkalahdella (n. s. Sippolan puutarha- ja maa-
talouskoulu), Niittylahden kansanopistolla Kiihtelysvaarassa ja
Högvallassa Karjan pitäjässä (ruots.). Näissä 7 koulussa oli
yhteensä 179 oppilasta.

Lyhyempiaikaista keitto-opetusta antoivat v. 1908 Tampereen
talouskoulu, Suomen Naisyhdistyksen keittokurssit ja Martta-
yhdistyksen ruuanlaittokurssit (v. 1909 niitä pidettiin 129,
joista 68 oli kauemmin kuin viikon kestäviä ja joihin otti
osaa kaikkiaan 1,467 naista).

Emäntäkouluja oli 1908/09 toimesta Orimattilan emäntä-
koulu (Orimattila), Laihian emäntä- ja käsityökoulu (Laihia),
Elias Lönnrotin emännyskoulu (Sammatti), Paimion Jokelan
emäntä-, käsityö- ja kasvitarhakoulu (Paimio) sekä Lapuan
emäntä-, käsityö- ja kasvitarhakoulu (Lapua). Näissä kou-
luissa oli yhteensä 14 opettajaa ja 139 oppilasta.

Oppikoulujen naisoppilaat. Lukuvuonna 1908/09 kävi
valtion oppikouluissa 3,885 ja yksityisissä oppikouluissa 9,216
eli siis yhteensä 13,101 tyttöoppilasta. Valtion koulujen op-
pilaista oli 64 % poikia ja ainoastaan 36 % tyttöjä. Yksi-
tyiskouluissa oli laita melkein päivänsä: niiden oppilaista
oli vain 38 % poikia, mutta 62 % tyttöjä.

Suomenkielisissä oppikouluissa kävi samaan aikaan 8,949
ja ruotsinkielisissä 4,152 tyttöoppilasta; tyttöoppilasten koko
luvusta (13,101) kävi 64 % suom. ja 36 % ruotsal. kouluissa.
Kaikkien suomal. oppikoulujen oppilaista oli 51 % tyttöjä;
ruotsal. koulujen oppilaista oli tyttöoppilaita 52 %.

Keskimääräinen vuosikustannus kutakin oppilasta kohden
valtion oppikouluissa teki lyseoissa 340, yhteiskouluissa 382 ja
tyttökouluissa 203 mk.

Naiset virka-aloilla.

(Tiedot kerätyt Suomen Valtiokalenterista v. 1910.)

Vankeinhoitolaitoksen palveluksessa	8	Postisäästöpankin palveluksessa	1
Lääninhallituksissa	8	Teollisuushallituksen palveluksessa	2
Kaupunkien toimissa	37	Teknillisen korkeakoulun palveluksessa ..	1
Poliisilaitoksissa	6	Antellin valtuuskunn.	1
Suomen passivirastossa ..	3	Suomen hypoteekkiyhdistyksen palveluksessa	1
Lääkintölaitoksen palveluksessa	23	Yksityisillä rautateillä	4
Tilastollisessa päätoimistossa	1	Yhdistyksissä kansanv. ja hyvät. varten ..	3
Suomen Pankissa	7	Maanviljelysseur. palveluksessa	62
Tullilaitoksessa	3	Suomen Talousseuran palveluksessa	1
Metsänhoitolaitoksen palveluksessa	6	Taloudellisten seurojen palveluksessa	1
Yliopiston palveluksessa ..	4	Yhdistyksissä teknill. tark. varten	2
Koululaitoksen ..	395	Lennätinlaitoksen palveluksessa	85
Maanviljelyslaitoksen palveluksessa	22		
Maanmittauslaitoksen palveluksessa	1		
Tie- ja vesirakennusten palveluksessa	1		
Valtionrautateilla	75		
Postilaitoksen palveluks.	396		
		yhteensä	1,160

Valtiokalenteri ei kuitenkaan anna oikeata kuvaa julkisissa toimissa olevien naisten koko lukumäärästä, koska se jättää mainitsematta m. m. useimpien yhteiskoulujen opettajakunnan, valtionrautateiden sähköttäjät, kansakoulunopettajat ja pankkien henkilökunnan.

Naiset opettajina. Lukuvuonna 1908/09 oli seminaareissa ja niihin yhdistetyissä harjoituskouluissa 66 mies- ja 50 naisopettajaa. Miesopettajia näissä kouluissa oli 57 % kaikista opettajista ja miesoppilaita 49 % kaikista oppilaista; naisopettajia 43 % ja naisoppilaita 51 %.

Kansakouluissa oli 2,098 mies- ja 2,551 naisopettajaa. Miesopettajia kansakouluissa oli 45 % kaikista opettajista ja poikaoppilaita 51 % kaikista oppilaista; naisopettajia 55 % ja naisoppilaita 49 %. Naisopettajat siis suhteelliseen lukuisuuteensa nähden hiukan edullisemmassa asemassa.!

Oppikoulujen opettajistosta ei tässä suhteessa ole käytettävissä riittävästi tietoja.

Naiset yliopistossa. Naisylioppilaita oli syksyllä 1910 yliopiston kirjoissa 729 (= 23.6 % koko ylioppilasmäärästä). Eri tiedekuntiin jakautuivat naisylioppilait seuraavasti: Jumalusiopill. 1, Lainopill. 90, Lääketiet. 26, Hist.-kielit. 375, Fys.-mat. 208, Maanvilj.-taloud. 8, Voimist. 21.

Naistyö teollisuudessa. Naisten työn kasvaminen teollisuudessa ilmenee ohella olevista numeroista. Kutomateollisuudessa suorittivat naiset v. 1907 verrattomasti enimmänsä työn (13,319 työntekijästä 9,710 naista). Niinkään oli työntekijäin enemmistö naisia tulitikkutehtaissa, tupakkatehtaissa, paita- ja hattutehtaissa sekä pesulaitoksissa. Enemmäksi kuin kolmanneksi osaksi oli naisia puuhiomoissa, leipomoissa, virvoitusjuomatehtaissa, rääätälinliikkeissä sekä yleensä vaatetus- ja puhdistus- vieläpä kuvaavassakin teollisuudessa. Tarkempia tietoja Tietokal. II, 231.

vuodet	naisia keskimäär. %	kaikista työntekijäistä
1886—90	19.8	
1891—95	23.8	
1896—00	21.8	
1901—05	23.6	
1906	24.6	
1907	23.6	
1908	24.9	

Naiset eduskuntavaaleissa v. 1910.

l ä ä n i t	äänioikeutetu- tuja	äänestäneitä	äänest. % äänioik:sta	% kaikista äänestäneistä	
Uudenmaan	91,080	56,916	62,5	51,5	
Turun ja Porin	117,281	74,456	63,5	51,0	
Hämeen	78,625	47,585	60,5	47,7	
Viipurin	114,453	61,595	53,8	46,1	
Mikkelin	46,137	20,072	43,5	43,1	
Kuopion	71,264	32,617	45,8	43,3	
Vaasan	112,975	67,459	59,7	52,7	
Oulun	61,501	25,983	42,2	45,7	
	koko maa	693,316	386,683	55,8	48,5
	kaupungit	109,834	63,394	57,7	56,1
	maaseutu	583,482	323,289	55,4	47,3
v. 1909	681,888	412,780	60,5	48,4	
v. 1908	664,862	401,194	60,3	49,1	
v. 1907	666,071				

Naisedustajia oli: v. 1907 19, v. 1908 25, v. 1909 21 ja v. 1910 17.

Naisjärjestöt. Suomen Naisyhdistyksen (ensim. säännöt vahvistettu 25 p. toukok. 1884) muodostavat keskusyhdistys ja paikallisyhdistykset. SNY:n asioita hoitaa keskuskomitea, johon kuuluvat keskusyhdistyksen viranomaiset ja yksi jäsen kustakin yhdistyksen vakinaisesta valiokunnasta. Yhdistyksen puheenjohtajana on neiti Alexandra Gripenberg, sihteerinä neiti A. Bruun. Yhdistyksen äänenkannattaja on »Koti ja Yhteiskunta» niminen kuukauslehti, jota neiti Alexandra Gripenberg on julaissut v:sta 1889 alkaen.

V:n 1909 kuluessa ovat keskusyhdistys ja paikallisyhdistykset entiseen tapaan toimeenpanneet keskustelu- ja esitelmätilaisuuksia, alkeis- ja käsityö- ja talouskursseja, »kodinpäiviä» ja puutarhakilpailuja, ylläpitäneet kiertäviä ruuanlaittokursseja, kasvatihanhoidon neuvvoja, talous- ja emäntäkouluja, kesäsiirtolaita, sairastupia, nuorisokirjastoja j. n. e. Hämeenlinnan yhdistys on perustanut keuhkotautishoitolan.

Keskusyhdistyksessä ja 20 toimintakertomuksen antaneissa paikallisyhdistyksessä (kaikkiaan oli kertom. antaneita yhdistyksiä 22) oli 842 jäsentä. SNY:seen liittyneet yhdistykset olivat: keskusyhd. 131, Kuopion yhd. 33, Viipurin 39, Lapuan 25, Tampereen (ei ilm.), Joroisten 47, Iimajoen 50, Karttulan 34, Jyväskylän 26, Jämsän 30, Äänekosken 17, Lappeenrannan 85, Teiskon 23, Limingan 27, Virolahden 48, Vesannon (ei ilm.), Mäntän 28, Huittisten 10, Litmaniemen (Kuopion pit.) 32, Ikaalisten 23, Hämeenlinnan 32, Lopen 10 ja Pirkkalan yhd. 40 jäsentä.

Naisasialiitto Unioni (per. 1872) on harjoittanut monipuolista toimintaa. Jäseniä v. 1908 pääyhdistyksissä Helsingissä 157 ja Turun haaraosastossa 80.

Suomalainen Naisliitto (per. 1907) on puolittain valtiollinen järjestö, joka toimii »perustuslaillisessa, kansanvaltaisessa ja edistysmielisessä hengessä». Liitolla on (1908) osastoja ympäri maata 42 (jäsenluku 1,076). Puheenjohtaja neiti Lucina Hagman. Samaan suuntaan kuin tämä naisjärjestö toimii toht. Maikk. Fribergin toimittama lehti »Naisten Ääni».

Sosiaalidemokratinen Naisliitto on puoluepohjalla seisova, mutta monipuolista herätys- ja valistustyötä harjoittava naisjärjestö, johon v. 1908 kuului 147 osastoa (2,772 jäsentä). Työvuonna 1909—10 on liitto toimeenpannut luento- ja keskustelukokouksia, jatkanut »Ihanneliitto»-työtä (lasten valistusta), levittänyt julkaisuja j. n. e. Liitto on saanut Längmanin rahoista varoja (3,000 mk.) pienten lasten terveydenhoidon edistämiseksi. Äänenkannattaja »Työläisnainen». Puheenjohtaja rouva Hilja Pärssinen. Toimisto Helsingissä.

Puhtaita puoluejärj. Yksinomaisemmin puoluejärjestöjä ovat *Suomalaisen puolueen Naisjärjestö*, *Svenska Kvinnoförbundet i Finland* ja *Suomen Kristillisen Työväen Naisliitto*.

Martta-yhdistys (per. 1899) työskentelee kotitaloudellisen edistyksen ja valistuksen hyväksi ja lienee se sillä alalla nykyisin maamme huomattavin järjestö. V. 1909 kuului yhdistykseen 108 paikallisyhdistystä. Lähempiä tietoja toiminnastaan antoi 82 paikallisyhdistystä, joihin kuului kaikkiaan 6,354 jäsentä (niistä 3,011 suomalaisilla maaseuduilla, 1,351 ruotsalaisilla maaseuduilla ja 1,992 kaupungeissa). Marttayhdistyksen toimesta pidettiin vuoden kuluessa 445 esitelmää parhaasta päästä käytännölliseltä alalta, järjestettiin 129 ruuanlaittokurssit, joista 68 oli kauemmin kuin viikon kestäviä ja joihin otti osaa kaikkiaan 1,467 naista, perustettiin puolisen tubhatta puutarhaa ja myytiin munia yhteistoimin noin 400,000 kpl.

Avioeroja, laillisen eron kautta, tapahtui Suomessa v. 1908 173, v. 1907 126, v. 1898 142, v. 1888 65 ja v. 1881 28. Kaikkiaan tapahtui niitä 1881—85 185, 1886—90 364, 1891—95 418, 1896—1900 607 ja 1901—05 620.

Silitysrautojen vapauttaminen ruosteesta. Voidellaan, kun ne ovat hyvin kuumia, kuumalla vahalla tahi steariiniilla ja hangataan villaisella kangaspalalla.

Lamppujen puhdistaminen. Petroleumilampuissa on pääasiallisesti poltin joskus puhdistettava kuumassa soodavedessä ja on niiden seulantapaisesti reijitetyt aukeamat neulan avulla vapautettava hienosta noesta.

Kiillotettujen huonekalujen puhdistaminen. Villaisella vaatekappaleella sivellään huonekaluja petroleumi-vesiseoksella siksi kunnes ne ovat puhtaat ja kiiltävät.

Hopeaseineiden puhdistaminen. Litraliiseen haileta vettä pannaan 2 ruokalusikallista salmiakkia ja vähän saippuaa. Tällä pestään ja harjataan hopeata, ja saa se kauniin kiillon. Kun hopeaa hankaa hienolla liutupulverilla pehmeän nahan avulla, niin tulee se samoin hyvin kauniiksi.

Pyhäkoulut. V. 1910 on pyhäkouluista julaistu seuraava tilasto:

	kouluja	opettajia	oppilaita
Turun hiippakunnassa	1.674	3.022	36.798
Porvoon „	1.531	2.874	31.914
Savonlinnan „	3.372	6.704	66.408
Kuopion „	1.619	2.972	30.145
Eriuskolaisilla „	161	712	9.395

Yhteensä kirkollisten pyhäkoulujen kanssa koko maassa 8,310 koulua, 16,284 opettajaa ja 174,660 oppilasta.

Pikkukoulut. V. 1909 oli maassamme kaikkiaan 1,366 pikkukoulua, joissa on 1,380 opettajaa ja 188,813 oppilasta. Koulut jakautuvat eri hiippakunnissa seuraavasti: Turun hiippakunnassa 624 koulua, 632 opettajaa ja 35,000 oppilasta, Porvoon hiippakunnassa 258 koulua ja opettajaa sekä 36,451 oppilasta, Savonlinnan hiippakunnassa 312 koulua ja opettajaa sekä 62,920 oppilasta sekä Kuopion hiippakunnassa 172 koulua ja opettajaa sekä 36,442 oppilasta.

Suomen Merimieslähetyksen vv. 1875—1910. (35-vuotisen toiminnan johdosta.)

Suomalaisissa laivoissa on aina käytetty etupäässä suomalaisia merimiehiä (päinvastoin kuin esim. englantilaisissa, joissa viime aikoihin saakka on ollut runsaasti puolet miehistöstä muukalaisia). V. 1853 oli merimieshuoneissa kirjoitettuna 6,249 miestä. V. 1860 oli heitä kaupunkien ja maalaislaivoilla n. 11,000. Nykyään on heidän lukunsa n. 15,000. Vieraislaivoissa purjehtivien suomalaisten luku lienee tätä nykyä myös n. 15,000. Heidän lukuaan on vaikea täsmälleen määrittellä sen vuoksi, että useat heistä milloin oleskelevat siirtolaisina eri osissa maailmaa, milloin taas kulkevat merimiehinä. (Viime aikojen valtiolliset olot kotimaassamme ovat suuressa määrässä lisänneet ulkolaisilla laivoilla kulkevien maanmiestemme lukua. Yksin Hampurissa kävi v. 1902 kaikkiaan 1,985 suomalaista, ulkolaisilla laivoilla kulkevaa merimiestä.)

Merimieslähetyksen loonherättäjä Suomessakin oli norjalainen pastori Johan Cort Storjohann (* 1832), pohjoismaisen merimieslähetyksen isä, joka kesäkuussa 1874 oli Suomessa käymässä ja antoi aloitteen erityisen seuran perustamiseen sielunhoi-

don hankkimiseksi merimiehillemme vieraisla satamissa. »Suomalaisen merimiesten ulkomaan satamissa sielunhoito yhtiön» säännöt vahvistettiin kesäk. 22 p:nä 1875.

V. 1880 lähetettiin seuran toimesta ensimmäinen merimiespappi Grimsbyhyn Englantiin. Tätä nykyä on seuralla merimieslähetyksensä Englannissa: Lontoossa (perust. 1882), Hullissa (1883) ja Liverpoolissa (1900); Amerikassa: New Yorkissa (1887), San Franciscossa Cal. (1890) ja Seattlessa Wash. (1908); Saksassa: Hampurissa (1901) ja Lyypekiissä 1909, sekä Belgiassa: Antwerpenissä (1905). V. 1880 pidettiin ulkomailla n. 75 hartauskokousta, v. 1890 n. 575, v. 1900 1,574 ja v. 1909 2,270, ja kaikkiaan on seuran toimesta pidetty n. 31,700 hartauskokousta. Seuralla on koko toimiaikanaan ollut tuloja yhteensä n. 1,620,000 ja menoja n. 1,540,000 mk. Merimiesten ansioita on Suomeen koko aikana lähetetty yhteensä n. 3,650,000 markkaa, useimpiin köyhiin koteihin.

Seuraava taulu antaa yksityiskohtaisempia tietoja saarujen luvusta, kuulijoista sekä pappien kautta kotiin lähetetyistä varoista:

Suomen Merimieslähetyksen toiminta 1880—1909.

toimivuodet	asemien eli työalojen luku	saarvoja pidetty yhteensä	kuulijoi- ta yhteensä	kotiinlähetetty yhteensä Smk
1880 — 30/4 1885	1—2	1,000	8,250	41,200
1/5 1885 — 30/4 1890	3	2,546	40,518	213,600
1/5 1890 — 30/4 1895	4—5	3,850	109,007	545,800
1/5 1895 — 31/12 1899	5—6	5,651	156,464	580,900
1900—1904	7	8,185	301,194	873,900
1905—1909	8—9	10,465	361,716	1,394,040
yhteensä		31,707	977,149	3,648,540

Kirkolliset seurat ja laitokset.

Suomen Lähetykseura perustettiin 19/7 1859. Työvainiot ovat: Ambo-maalla Afrikassa v. 1908 26 lähettä, 35 maalaisopettajaa, 7 asemaa, 16 sivuasemaa, seurakuntien jäsenmäärä 1,772 ja 23 koulussa 1,458 lasta; Hunanin maakunnassa Kiinassa v. 1908 15 lähettä, 40 maalaisopettajaa, 3 asemaa, 23 sivuasemaa, seurakuntien jäsenluku 150 ja 12 koulussa 200 lasta. Ambo-maalla on

lähetylääkäri. Sisälähetystyöhön otti osaa 36 työntek., saarnaten 1,350 paikassa. Jäseniä haaraosastoissa oli n. 2,500. Seura kustantaa 5 sanomal. ja uskonnoll. kirjallisuutta; se saa lahjoja, kolehteja y. m. yli 300 tuh. mk. vuosittain. Tuloja ^{19/1} 1859—^{31/12} 1908 6,940,730 mk. (niistä lahjatuloja pakanalähetysraha-
toon 4,385,067 mk.) ja menoja 6,191,022 mk.

Helsingin Diakonissalaitos avattiin v. 1867, sai nykyisen talonsa sairaaloiheen v. 1897. Valmistaa diakonissoja sairasa- ja seurakuntahoitoon.

Suomen Kirkon Sisälähetysseura perust. v. 1905. Levittää uskonnollista kirjallisuutta, harjoittaa kristillistä avustustoimintaa ja valmistaa seurakuntapalvelijoita.

Suomen Ev.-Lutherilainen Pyhäkouluyhdistys, perust. v. 1888, pitää valtiokirkon piirissä huolta pyhäkoulutyöstä. Sen ohjauksessa pyhäkouluissa oli v. 1908 15,590 opettajaa ja 165,813 oppilasta.

Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys perustettiin v. 1889 ja oli siinä v. 1908 5,803 jäsentä. *Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys* perust. v. 1896.

Suomen Lutherilainen Evankeliumiyhdistys perust. ^{13/11} 1873. Jäsenluku v. 1908 oli n. 2,700; nuorisoliitoissa oli 156 osastoa ja lähes 9,000 jäsentä. Sisälähetystyössä oli useita pappeja ja 67 kolportööriä. Yhdistys levitti v. 1908 152,753 kirjaa ja kustansi 8 sanomalehteä. Se harjoittaa pakanalähetystyötä Japanissa, jossa 6 lähettiä ja 4 maalaisapulaista; 3 asemaa ja 3 sivuasemaa.

N. s. *kaupunkilähetykset*, joista Helsingin kaupunkilähetys on huomatuin, harjoittavat sisälähetystyötä tehokkaalla tavalla. **Vapaakirkollisilla** oli v. 1909 58 seurakuntaa ja niissä n. 1,650 jäsentä. Harjoittavat pakanalähetystyötä Kiinassa ja Himalajan seuduilla.

Pelastusarmeijan toiminta alkoi v. 1889. V. 1910 alussa oli sillä 70 osastoa, joissa oli 246 upseeria, 330 alapäällikköä ja 3,780 vakinaista jäsentä. Lasten osastoja oli 69 ja niissä 132 johtajaa sekä 2,248 lasta. Heidän pakanalähetysalansa on Intiassa. Kotimaassa harjoittaa pelastusarmeija laajaa hyväntekeväisyystyötä yhteiskunnan kovaosaisten keskuudessa.

Suomen Pelastusarmeija on edellistä jäljittelevä laitos.

Evangelisluterilaiseen kirkkoon kuulumattomia protestanttisia uskontokuntia on:

Metodistiepiskopaallinen kirkko. Toiminut täällä neljännesvuosisadan. Jäseniä oli virallisen tilaston mukaan v. 1895 225 ja v. 1908 8 seurakunnassa 585. Todellisuudessa oli v. 1909 21 seurakunnassa 1,290 jäsentä ja 444 koejäsentä. Harjoittaa pakanalähetystä Afrikassa.

Baptistit. Virall. tilaston mukaan oli heitä v. 1895 1,924 ja v. 1908 13 seurakunnassa 4,167, joista suuri osa Pohjanmaan ruotsal. pitäjissä.

Seitsemännen päivän adventistit viettävät lauantain pyhäpäivänä. Heitä oli v. 1909 5 seurakunnassa 165.

Kreikkalais-katoliset. V. 1810 oli »Vanhassa Suomessa» 21 kirkkoa ja n. 34,000 tunnustajaa. Virallisen tilaston mukaan oli v. 1860 kreikkalaiskatol. 40,037 ja v. 1908 31 seurakunnassa 50,497. Luostareja on 3, 1 arkkikiispa ja n. 60 pappia. Jumalanpalvelukset ovat suomenkielisiä v. 1858 jälkeen. Uskonnollisen suvaitsevaisuuden periaatteet ovat hyväksytyt ^{17/4} 1905.

Roomalais-katolisilla on seurakunnat Helsingissä ja Viipurissa. Virallisen tilaston mukaan oli heitä v. 1860 14, v. 1880 2,330 ja v. 1908 1,004.

Juutalaisilla on muutama synagoga maassamme. Heidän lukumäärästään ei ole tarkempaa tietoa.

Syntyneet Suomessa vuonna 1907.

lääni	avio- lapsia	aviot- tomia	yhteensä.			aviot tom. pros.
			mp.	vp.	m.sp.	
Uudenmaan	9,098	1,111	5,236	4,973	10,209	10,88
Turun ja Porin . .	13,060	1,127	7,346	6,911	14,257	8,61
Hämeen	9,782	977	5,597	5,162	10,759	9,08
Viipurin	16,334	673	8,637	8,370	17,007	3,96
Mikkelin	5,373	497	3,011	2,859	5,870	8,47
Kuopion	10,257	611	5,472	5,396	10,868	5,62
Vaasan	12,996	780	7,078	6,698	13,776	5,66
Oulun	9,113	598	5,039	4,672	9,711	6,16
Koko maa	85,983	6,474	47,416	45,041	92,457	7,00

Lauselma.

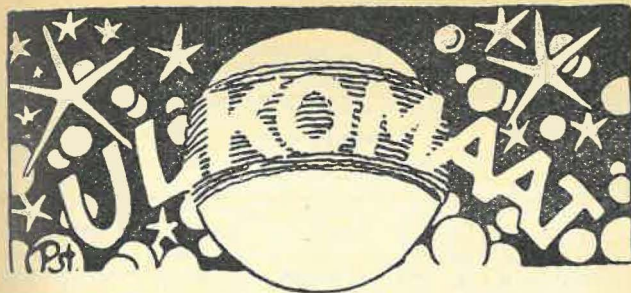
Siitä kansasta, joka alimpia kerroksiaan myöten omistaa syvimmän ja monipuolisimman sivistyksen, tulee samalla mahdavan ja onnellisin aikansa kansoista, naapuriensa kesken voittamaton, aikalaistensa kadehtima ja heidän esikuvansa.

Fichte.

Maan väkiluku kaupungeissa ja maalla 1751—1908.

vuosi.	koko väkiluku		kaupun- kien väestö.	maalais- väestö.	kaup.	maat.
	yhteensä.	km ² ohd.			väestö	väestö
					%	
1751	429,912	1.8	—	—	—	—
1800	832,659	2.9	—	—	—	—
1805	898,364	3.2	49,447	848,917	5.50	94.50
1810	863,301	2.9	40,874	822,427	4.73	95.27
1815	1,095,957	3.3	51,841	1,044,116	4.73	95.27
1820	1,177,546	3.5	63,358	1,114,188	5.38	94.62
1825	1,259,151	3.8	66,278	1,192,873	5.27	94.73
1830	1,372,077	4.1	76,489	1,295,588	5.58	94.42
1835	1,393,727	4.2	80,618	1,313,109	5.78	94.22
1840	1,445,626	4.4	84,599	1,361,027	5.85	94.15
1845	1,547,724	4.7	95,628	1,452,096	6.18	93.82
1850	1,636,915	4.9	105,496	1,531,419	6.37	93.63
1855	1,688,705	5.1	101,031	1,587,674	5.98	94.02
1860	1,746,725	5.3	110,339	1,636,386	6.32	93.68
1865	1,843,245	5.6	123,119	1,720,126	6.68	93.32
1870	1,768,769	5.3	131,603	1,637,166	7.44	92.56
1875	1,912,647	5.8	148,355	1,764,292	7.76	92.24
1880	2,060,782	6.2	173,401	1,887,381	8.41	91.59
1885	2,208,518	6.7	199,751	2,008,767	9.04	90.96
1890	2,380,140	7.2	235,227	2,144,913	9.89	90.11
1895	2,525,558	7.6	279,517	2,246,041	11.07	88.93
1900	2,712,562	8.2	341,602	2,370,960	12.59	87.41
1901	2,744,952	8.3	349,159	2,395,793	12.72	87.28
1902	2,781,017	8.4	359,646	2,421,371	12.93	87.07
1903	2,816,298	8.5	370,950	2,445,348	13.17	86.83
1904	2,857,038	8.6	383,837	2,473,201	13.43	86.57
1905	2,892,088	8.7	398,797	2,493,291	13.79	86.21
1906	2,933,856	8.8	410,807	2,523,049	14.00	86.00
1907	2,974,804	8.9	425,087	2,549,717	14.29	85.71
1908	3,012,849	9.0	438,564	2,574,285	14.56	85.44

Puolen vuosisadan kuluessa on Suomen kaupunkilaisväestö, kasvanut nelinkertaiseksi ja on se nyt seitsemäs osa koko väestöstä. Ruotsin väestöstä asuu kaupungeissa 24.35 % (08), Norjan väestöstä 28 %, Tanskan 39 % (Kööpenhaminassa 16 %), Saksan 54 % ja Ranskan väestöstä 59 %.

(Aa. = Aasia. Af. = Afrikka. Am. = Amerikka. E. = Eurooppa. Keis.k. = Keisarikunta. Kun.k. = Kuningaskunta. Ruh.k. = Ruhtinaskunta. Sult.k. = Sulttaanikunta. Tas. = Tasavalta. Tul. = Tulot. Men. = Menot. Val.vel. = Valtiovelka. Kaup.laiv. = Kauppalaivasto. Tuon. = Tuonti. Vien. = Vienti. Raut. = Rautatiet. Sähköl. = Sähkölennätin. Puh. = Puhelin. Postias. = Postiasemia. Sotav. = Sotaväki. Pääk. = Pääkaupunki. Kaup. = Kaupunki. Hallits. = Hallitsija. Pres. = Presidentti. Siirtom. = Siirtomaat.)

Abessinian (Af.).

Keis.k. 540.000 km². 8 milj. as. Tuon. (05): 13,9 milj. m. Vien. (05): 16,6 milj. m. Raut. (04): 376 km. Sähköl.: 1.690 km. Raha: taleri = 5: 19. Sotav.: 200 tuh. m. Pääk.: Addis-Ababa n. 50 tuh. as. Hallits.: Menelik II (44; 89).

Afghanistan (Aa.).

Ruh.k. 558.000 km². 5 milj. as. Tuon. (06/07): 18,8 milj. m. Vien. (06/07): 16,2 milj. m. Raha: toman = 8: 77. Sotav.: n. 60 tuh. m. Pääk.: Kabul n. 60 tuh. as. Hallits.: Habib Ullah Chan (72; 01).

Amerikan Yhdysvallat (Am.).

Liittotas., johon kuuluu 47 valtiota, 3 territoria ja 1 yhdyspiiri. 9.386.093 km². 84.216.433 as. (06). 9 km²:llä. Tul. (07/08): 4.092,6 milj. m. Men. (07/08): 4.392,5 milj. m. Val.vel. (09): 13.676,2 milj. m. Kaup.laiv. (08): 25.425 (7.365.445 t.). Tuon. (07/08): 6.167,0 milj. m. Vien. (07/08): 9.608,2 milj. m. Raut. (08): 370.318 km. Sähköl. (02): 2.121.641 km. Puh. (09): 13.034.081 km. Postias. (06/07): 63.663. Raha: dollari = 5: 25. Sotav. (09): rauhanaik. 82.549 m., sodanaik. 193.554 m. Sotalaiv. (09): 137; 41,085 m. Värit: puna-valko-sininen. Kaup.: New-York (09) 4.564.792 as., Chicago (08) 2.166.055 as. ja Philadelphia (08) 1.491.082 as. Pääkaup.: Washington (08) 317.380 as. Pres.: William Howard Taft (09—13). Siirtom.: 307.569 km². 8.602.345 as.

Andorra (E.).

Tas. 452 km². 5.231 as. *Raha:* peseta = 1: 00. *Pääk.:* Andorra la Viella. 600 as. *Esimies:* P. Moles.

Argentina (Am.)

Tas. 2.806.400 km². 6.130.000 as. (07). *Tul.* (09): 581,2 milj. m. *Men.* (09): 615,6 milj. m. *Val.vel.* (08): 3.482,7 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 335 (123.124 t.). *Tuon.* (08): 1.484 milj. m. *Vien.* (08): 1.801 milj. m. *Raut.* (08): 24.906 km. *Sähköl.* (07): 56.312 km. *Postias.* (07): 2.527. *Raha:* peso = 4: 98. *Sotav.* (08): rauhanaik. 18.136 m., sodanaik. 170.000 m. *Sotalaiv.* (08): 48; 5.184 m. *Värit:* sini-valkoinen. *Pääk.:* Buenos Aires 1.209.536 as. (09). *Pres.:* J. Figueroa Alcorta (06—10).

Belgia (E.).

Kun.h. 29.456 km². 7.386.444 as. (08). 251 km²:llä. *Tul.* (09): 616,9 milj. m. *Men.* (09): 616,8 milj. m. *Val.vel.* (09): 3.424,2 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 88 (152.325 t.). *Tuon.* (08): 3.315,1 milj. m. *Vien.* (08): 2.497,1 milj. m. *Raut.* (08) 4.648 km. *Sähköl.* (08): 7.280 km. *Puh.* (08): 204.370 km. *Postias.* (08): 1.485. *Raha:* franc = 1: 00. *Sotav.:* rauhanaik. (09) 46.445 m., sodanaik. (06) 179.829 m. *Värit:* musta-kelta-punainen. *Pääk.:* Brüssel 196.882 as. (09). *Hallits.:* Albert (75; 09). *Siirtom.:* 2.382.800 km². 15,5 milj. as.

Bhutan (Aa.).

Ruh.k. 34.000 km². 400 tuh. as. *Tuon.:* 0,432 milj. m. *Vien.:* 1,9 milj. m. *Pääk.:* Tassisudon ja Panaka. *Hallits.:* Ngyen Wang Chuk (07).

Bolivia (Am.).

Tas. 1.470.196 km². 2.267.935 as. (08). *Tul.* (09): 25,8 milj. m. *Men.* (09): 28,1 milj. m. *Val.vel.* (07): 26,7 milj. m. *Kaup.laiv.* (03): 1 (606 t.). *Tuon.* (05): 42,4 milj. m. *Vien.* (05): 61,8 milj. m. *Raut.* (08): 1.129 km. *Sähköl.* (08): 6.087 km. *Postias.* (07): 198. *Raha:* boliviano = 4: 98. *Sotav.* (97): 2.975 m. *Värit:* puna-kelta-viheriä. *Pääk.:* Sucre 20.907 as. (06). *Pres.:* Eliodoro Villazon (09—12).

Brasilian Yhdysvallat (Am.).

Liittotas., johon kuuluu 21 valtiota. 8.550.000 km². 21.115.000 as. (08). *Tul.* (09): 636 milj. m. *Men.* (09): 627,5 milj. m. *Val.vel.* (08) 5.052,4 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 522. (183.285 t.). *Tuon.* (08): 891,8 milj. m. *Vien.* (08): 1.109,6 milj. m. *Raut.* (09): 19.103 km. *Sähköl.* (08): 58.257 km. *Puh.* (07): 5.008 km. *Postias.* (08): 3.246. *Raha:* milreis = 2: 82. *Sotav.* (09): 28.160 m. *Sotalaiv.* (10): 30; 5,220 m. *Värit:* viheriä-keltainen. *Pääk.:* Rio de Janeiro 858.000 as. (08). *Pres.:* Nilo Pecanha (09—13).

Bukhara (Aa.).

Ruh.k. Venäl. vasallival. 205.000 km². 1,5 milj. as. *Raha:* tanga = 0: 76. *Sotav.* (00): 11.000 m. *Värit:* valko-sini-punainen. *Pääk.:* Bochara 70 tuh. as. *Hallits.:* Seid-Abd-ul-Ahad-Khan (59; 85).

Bulgaria (E.).

Kun.h. 96.345 km². 4.035.575 as. (05). 42 km²:llä. *Tul.* (09): 152,6 milj. m. *Men.* (09): 152,4 milj. m. *Val.vel.* (09): 482,7 milj. m. *Kaup.laiv.* (07): 99 (5.350 t.). *Tuon.* (08): 129,7 milj. m. *Vien.* (08): 111,9 milj. m. *Raut.* (09): 1.695 km. *Sähköl.* (08): 5.900 km. *Puh.* (08): 1.854 km. *Postias.* (08): 2.053. *Raha:* lew = 1: 00. *Sotav.* (09): rauhanaik. 59.441 m., sodanaik. 190.452 m. *Sotalaiv.* (09): 5; 1.134 m. *Värit:* valko-vihreä-punainen. *Pääk.:* Sofia 82.621 as. (05). *Hallits.:* Ferdinand I (61; 87).

Chile (Am.).

Tas. 758.206 km². 3.249.279 as. (07). *Men.* (09): 512,5 milj. m. *Val.vel.* (08): 1.032,5 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 175 (116.812 t.). *Tuon.* (08): 667,3 milj. m. *Vien.* (08) 796,9 milj. m. *Raut.* (07): 5.295 km. *Sähköl.* (07): 36.024 km. *Puh.* (05): 12.767 km. *Postias.* (07): 942. *Raha:* peso = 2: 50. *Sotav.* (06): rauhanaik. 9.052 m., sodanaik. 150 tuh. m. *Sotalaiv.* (09): 22; 6.839 m. *Värit:* sini-valko-punainen. *Pääk.:* Santiago 332.724 as. (07). *Pres.:* Pedro Montt (06—11).

Domingo (Am.).

Tas. 48.557 km². 610 tuh. as. *Tul.* (08/09): 20,6 milj. m. *Men.* (08/09): 21,8 milj. m. *Val.vel.* (09): 103,3 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 10 (1.465 t.). *Tuon.* (08): 26,5 milj. m. *Vien.* (08): 49 milj. *Raut.* (96): 188 km. *Sähköl.* (97): 690 km. *Postias.* (05): 73. *Raha:* peso = 4: 98. *Sotav.:* 4 tuh. m. *Sotalaiv.:* 3. *Värit:* sini-valko-punainen. *Pääk.:* Santo Domingo 18.626 as. *Pres.:* Ramon Caceres (08—14).

Egypti (Af.).

Turkille veronalainen. 994.300 km². 11.287.359 as. (07). *Tul.* (08): 379,2 milj. m. *Men.* (08): 371,6 milj. m. *Val.vel.* (08): 2.400,1 milj. m. *Vero Turkille:* 16,78 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 16 (4.621 t.). *Tuon.* (08): 747,6 milj. m. *Vien.* (08): 668 milj. m. *Raut.* (07): 5.638 km. *Sähköl.* (08): 4.681 km. *Puh.* (08): 307 km. *Postias.* (08): 1.457. *Raha:* piaster = 0:26 ja sequin = 25: 52. *Sotav.* (07): 19.213 m. *Sotalaiv.:* 33. *Värit:* puna-valkoinen. *Pääk.:* Kairo 654.476 as. (07). *Hallits.:* Abbas II Hilmi (74; 92).

Ekvador (Am.).

Tas. 307.243 km². 1.272.000 as. Tul. (08): 31,5 milj. m. Men. (08): 31,2 milj. m. Val.vel. (09): 106,1 milj. m. Kaup.laiv. 4 (1.731 t.). Tuon. (08): 50,6 milj. m. Vien. (08): 65,3 milj. m. Raut. (08): 521 km. Sähköl.: 4.130 km. Postias.: 81. Raha: sucre eli peso = 4: 98. Sotav.: 8.500 m. Sotalaiv.: 3; 180 m. Värät: puna-kelta-sininen. Pääk.: Quito 50.841 as. (06). Pres.: Eloy Alfaro (06—11).

Espanja (E.).

Kun.k. 497.244 km². 19.308.677 as. (07), 39 km²:llä. Tul. (09): 1.045,6 milj. m. Men. (09): 1.039,9 milj. m. Val.vel. (08): 9.431 milj. m. Kaup.laiv. (09): 1.007 (512.309 t.). Tuon. (08): 963 milj. m. Vien. (08): 907,9 milj. m. Raut. (09): 14.520 km. Sähköl. (07): 35.840 km. Puh. (05): 7.996 km. Postias. (07): 4.626. Raha: peseta = 1: 00. Sotav.: rauhanaik. (08) 91.833 m., sodanaik. (93) 337.680 m. Sotalaiv.: 32 (09); 9.264 m. (05). Värät: puna-keltainen. Pääk.: Madrid 573.674 as. (08). Hallits.: Alfonso XIII (86; 86). Siirtom.: 220.003 km². 704.908 as.

Guatemala (Am.).

Tas. 113.030 km². 1.882.992 as. (06). Men. (09/10): 72 milj. m. Val.vel. (08): 246,9 milj. m. Kaup.laiv. (09): 5 (1.270 t.). Tuon. (08): 29 milj. m. Vien. (08): 33,7 milj. m. Raut. (08): 623 km. Sähköl. (08): 665 km. Puh. (08): 665 km. Postias. (08): 281. Raha: peso = 4: 98. Sotav. (06): rauhanaik. 56.915 m., sodanaik. 86.354 m. Värät: puna-valko-kelta-sininen. Pääk.: Guatemala 125 tuh. as. (06). Pres.: M. Estrada Cabrera (05—11).

Haiti (Am.).

Tas. 28.676 km². 1,8 milj. as. (08). Tul. (08/09): 26,8 milj. m. Men. (08/09): 30,6 milj. m. Val.vel. (09): 159,1 milj. m. Kaup.laiv. (09): 14 (2948 t.). Tuon. (07/08): 23,7 milj. m. Vien (07/08): 11,3 milj. m. Raut. (08): 45 km. Postias. (04) 31. Raha gourde = 4: 98. Sotav. (09): 14.060 m. Sotalaiv. (09): 5. Värät: sini-punainen. Pääk.: Port-au-Prince 80 tuh. as. (08). Pres.: A. F. Simon (08—15).

Hollanti (E.).

Kun.k. 33.000 km². 5.825.198 as. (08). 176 km²:llä. Tul. (10): 390,8 milj. m. Men. (10) 429,9 milj. m. Val.vel. (10): 2.329,1 milj. m. Kaup.laiv. (08): 727 (447.197 t.). Tuon. (08): 5.859,2 milj. m. Vien. (08): 4.525,6 milj. m. Raut. (08): 3.114 km. Sähköl. (07): 7.216 km. Puh. (07): 151.287 km. Postias.

(07): 1.445. Raha: gulden = 2: 08. Sotav.: rauhanaik. (09) 35.171 m., sodanaik. (93) 184.361 m. Sotalaiv. (09): 71; 6.697 m. Värät: puna-valko-sininen. Pääk.: Amsterdam 566.665 as. (09). Hallits.: Wilhelmiina (80; 90). Siirtom.: 2.045.647 km². 39.075.000 as.

Honduras (Am.).

Tas. 114.670 km². 500.136 as. (05). Tul. (08/09): 18,4 milj. m. Men. (08/09): 18,4 milj. m. Val.vel. (06/07): 550,3 milj. m. Kaup.laiv. (09): 6 (1.488 t.). Tuon. (06/07): 12 milj. m. Vien. (06/07): 10,4 milj. m. Raut.: 92 km. Sähköl. (08): 4.576 km. Postias. (06): 268. Raha: peso = 4: 98. Sotav.: rauhanaik. 500 m., sodanaik. (02) 50.672 m. Sotalaiv. 2. Värät: sini-valko-sininen. Pääk.: Tegucigalpa 22.923 as. (05). Pres.: M. R. Davila. (08).

Iso Britannia ja Irlanti (E.).

Kun.k. 314.339 km². 45.526.000 as. (09). 145 km²:llä. Tul. (08/09): 5.154,9 milj. m. Men. (08/09): 5.154,9 milj. m. Val.vel. (09): 17.856,9 milj. m. Kaup.laiv. (08): 21.168 (11.542.000 t.). Tuon. (08): 14.900,3 milj. m. Vien. (08): 11.477,1 milj. m. Raut. (08): 37.344 km. Sähköl. (07): 92.043 km. Puh. (07/08): 117.460 km. Postias. (08): 23.728. Raha: punta = 25: 13. Sotav. (09/10): rauhanaik. 255.007 m., sen lisäksi Intiassa 173.750 m., sodan aik. 1.069.054 m. Sotalaiv. (09): 545; 178.071 m. Värät: puna-valko-sininen. Pääk.: Lontoo 4.833.938 as. (09), esikaupunkineen 7.537.196 as. (09). Irlannin pääk. Dublin. 373.179 as. (01). Skotlannin pääk. Edinburgh 355.621 as. (09). Hallits.: Yrjö V (65; 10). Siirtomaat: 29.682.000 km². 351.065.000 as. (01—09). Kaup.laiv. (08): 17.440 (1.722.000 t.). Raut. (07): 137.198 km. Sähköl. (07): 311.525 km. Postias. (06/08): 39.048. Kaup.: Calcutta 847.796 as. (01), Kapkaupunki 169.641 as. (04), Montreal 267.730 as. (01) ja Sidney 577.180 as. (07).

Italia²⁴ (E.).

Kun.k. 286.682 km². 34.269.764 as. (09). 120 km²:llä. Tul. (09/10): 2.336,8 milj. m. Men. (09/10): 2.281 milj. m. Val.vel. (08): 12.429,2 milj. m. Kaup.laiv. (08): 5.463 (995.260 t.). Tuon. (08): 2.930,4 milj. m. Vien. (08): 1.743,8 milj. m. Raut. (09): 16.816 km. Sähköl. (07): 50.160 km. Puh. (06/07): 19.311 km. Postias. (07): 9.772. Raha: lira = 1: 00. Sotav. (09): rauhanaik. 288.409 m., sodanaik. 802.208 m. Sotalaiv. (09): 300; 30.543 m. Värät: vihəriä-valko-punainen. Pääk.: Rooma 574.666 as. (09). Hallits.: Viktor Emanuel III (69; 00). Siirtom.: 454.650 km². 680 tuh. as.

Itävalta-Unkari (E.).

Itävalta: keis.k. *Unkari:* kun.k. *Bosnia* ja *Herzegovina:* yhteisesti hallittavia. 676.545 km². 50.293.432 as. (06/08). 74 km²:llä *Yhteiset tul.* (09): 437,2 milj. m. *Y. men.* (09): 437,2 milj. m. *Y. val. vel.* (09): 5.478,4 milj. m. *Kaup. laiv.* (08): 14.994 (493.079 t.). *Tuon.* (07): 2.661,6 milj. m. *Vien.* (07): 2.651,5 milj. m. *Raha:* kruunu = 1: 05. *Sotav.:* rauhanaik. 382.898 m. (09), sodanaik. 1.872.178 m. (96) *Sotalaiv.* (09): 166; 14.631 m. *Hallits.:* Frans Josef I (30; 48).

a) Itävalta.

300.193 km². 27.995.896 as. (07). 93 km²:llä. *Tul.* (09): 2.514,1 milj. m. *Men.* (09): 2.516,1 milj. m. *Val.vel.* (09): 4.949,4 milj. m. *Raut.* (08): 24.180 km. *Sähköl.* (07): 43.475 km. *Puh.* (07): 339.691 km. *Postias.* (07): 9.062. *Värit:* musta-keltainen *Pääk.:* Wien 2.085.888 as. (09).

b) Unkari.

325.325 km². 20.469.157 as. (06). 63 km²:llä. *Tul.* (09): 1.626,57 milj. m. *Men.* (09): 1.626,52 milj. m. *Val.vel.* (07): 5.904,8 milj. m. *Raut.* (08): 21.830 km. *Sähköl.* (07): 24.639 km. *Puh.* (07): 24.392 km. *Postias.* (07): 5.618. *Värit:* puna-valko-vihreäinen. *Pääk.:* Budapest 891.066 as. (07).

c) Bosnia ja Herzegovina.

51.027 km². 1.828.379 as. (08). 36 km²:llä. *Tul.* (09): 74,57 milj. m. *Men.* (09): 74,54 milj. m. *Tuon.* (08): 127,2 milj. m. *Vient.* (08): 113,9 milj. m. *Raut.* (09): 1.260 km. *Sähköl.* (08): 3.108 km. *Puh.* (08): 298 km. *Postias.* (08): 137. *Värit:* punakeltainen. *Pääk.:* Sarajewo 41.543 as. (95) ja Mostar 17'010 as. (95).

Japani (Aa.).

Keis.k. 452.922 km². 53.355.333 as. (09). 118 km²:llä. *Tul.* (09/10): 1.318,95 milj. m. *Men.* (09/10): 1.318,93 milj. m. *Val.vel.* (09): 5.719,5 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 7.628 (1.543.827 t.), lisäksi japanil. aluks. 21.460 (2.804.585 t.). *Tuon.* (08): 1.153,7 milj. m. *Vien.* (08): 971 milj. m. *Raut.* (08): 8.322 km. *Sähköl.* (07/08): 36.496 km. *Puh.* (07/08): 8.719 km. *Postias.* (07/08): 7.261. *Raha:* yen = 2: 57. *Sotav.:* rauhanaik. 250 tuh. m., sodanaik. 600 tuh. m. *Sotalaiv.:* 115 (09); 57.116 m. (07). *Värit:* valko-punainen. *Pääk.:* Tokio 1.818.655 as. (03). *Hallits.:* Mut-suhito (52; 67).

Khiva (Aa.).

Kaanik. Venäl. vasallival. 60.000 km². 800 tuh. as. *Tul.* ja *Men.:* n. 31,9 milj. m. *Raha:* tanga = 0: 76. *Pääk.:* Khiva n. 30 tuh. as. *Hallits.:* Seid Muhammed Rahim Khan (45; 65).

Kiina (Aa.).

Keis.k. 11.081.000 km². 426.447.305 as. (02). 39 km²:llä. *Tul.*: 364,5 milj. m. *Men.:* 417,9 milj. m. *Val.vel.* (08): 3.737,7 milj. m. *Kaup.laiv.:* n. 8.000 purjeal. (616.000 t.), lisäksi (09) europ. aluks. 46 (42.548 t.). *Tuon.* (08): 1.615,9 milj. m. *Vien.* (08): 1.133,2 milj. m. *Raut.* (07): 6.698 km. *Sähköl.* (05): 37.792 km. *Postias.* (08): 3.493. *Raha:* Haikuan tael = 5: 93. *Sotav.:* rauhanaik. (08) 106.500 m., sodanaik. 1.038.000 m. *Sotalaiv.* 16 (09); 4.146 m (01). *Väri:* keltainen. *Pääk.:* Peking 1.650.000 as. *Kaup.:* Siangtan, Tshantshau, Singan 1 milj. as. *Hallits.:* Pu-yi Hsyang-Tung. (06; 08).

Kolumbia (Am.).

Tas. 1.127.372 km². 4.320.000 as. *Tul.* (09): 82,7 milj. m. *Men.* (09): 82,7 milj. m. *Val.vel.* (06): 120,1 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 8 (2.065 t.). *Tuon.* (08): 67,3 milj. m. *Vien.* (08): 74,7 milj. m. *Raut.* (08): 754 km. *Sähköl.* (08): 16.673 km. *Raha:* peso = 4: 98. *Sotav.:* rauhanaik. (09) 6.528 m., sodanaik. n. 30 tuh. m. *Sotalaiv.* (09): 2. *Värit:* kelta-sini-punainen. *Pääk.:* Bogotá 85 tuh. as. *Pres.:* Ramón Gonzales Valencia (09/10).

Kongo (Af.).

Belgian vallan alainen. 2.382.800 km². 15,5 milj. as. *Tul.* (10): 54,6 milj. m. *Men.* (10): 50 milj. m. *Val.vel.* (08): 103,7 milj. m. *Tuon.* (08): 26,5 milj. m. *Vien.* (08): 43,2 milj. m. *Raut.* (09): 738 km. *Postias.* (08): 60. *Sotav.:* 13.661 m. *Pääk.:* Roma.

Korea (Aa.).

Japanin vallan alainen. 218.650 km². 9.781.671 as. (06). *Tul.* (09/10): 54,6 milj. m. *Men.* (09/10): 56,6 milj. m. *Val.vel.* (08): 36,5 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 5 (4.666 t.). *Tuon.* (08): 104,5 milj. m. *Vien.* (08): 41,7 milj. m. *Raut.* (07): 1.108 km. *Sähköl.* (08): 5.137 km. *Puh.* (07/08): 253 km. *Postias.* (08): 486. *Raha:* yang = 1: 23. *Pääk.:* Söul 193.606 as. (02).

Kostarika (Am.).

Tas. 48.410 km². 360.326 as. (08). *Tul.* (07/08): 18,08 milj. m. *Men.* (07/08): 18,04 milj. m. *Val.vel.* (08): 85,3 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 2 (551 t.). *Tuon.* (08): 29 milj. m. *Vien.* (08): 40 milj. m. *Raut.* (08): 645 km. *Sähköl.* (07): 2.020 km. *Puh.* 327 km. *Postias.* (00): 85. *Raha:* colon = 2: 40. *Sotav.:* n. 1.000 m. *Sotalaiv.:* 1. *Värit:* sini-valko-puna-valko-sininen. *Pääk.:* San José 27.532 as. (08). *Pres.:* C. Gonzales Viquez (06—10).

Kreikka (E.).

Kun.k. 64.657 km.² 2.631.952 as. (07). 41 km²:llä. *Tul.* (08): 136,1 milj. m. *Men.* (08): 1.133,5 milj. m. *Val.vel.* (08): 872,9 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 1.143 (457.474 t.). *Tuon.* (08): 152,1 milj. m. *Vien.* (08): 108,8 milj. m. *Raut.* (06): 1.421 km. *Sähköl.* (07): 8.969 km. *Puh.* (07): 1.246 km. *Postias.* (06): 706. *Raha:* drakma = 1: 00. *Sotav.:* rauhanaik. (08): 21.294 m., sodanaik. (09): 200 tuh. m. *Sotalaiv.* (08): 11; 4.930 m. *Värit:* sini-valkoinen. *Pääk.:* Ateena 167.479 as. (07). *Hallits.:* Yrjö I (45; 63).

Kreta (E.).

Turkin suojeluksen alainen. 8.618 km.² 310.386 as. (00). *Tul.* (07/08): 5,91 milj. m. *Men.* (07/08): 5,88 milj. m. *Val.vel.* (07/08): 5,3 milj. m. *Tuon.* (08): 21,6 milj. m. *Vien.* (08): 18,3 milj. m. *Sähköl.* (04): 368 km. *Postias.* (07/08): 26. *Sotav.* (07): 2.342 m. *Värit:* sini-valkoinen. *Pääk.:* Kanea 21.001 as. :

Kuba (Am.).

Tas. 118.833 km.² 2.048.980 as. (07). *Tul.* (09/10): 174,7 milj. m. *Men.* (09/10): 160,5 milj. m. *Val.vel.* (08): 254,9 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 169 (48.518 t.). *Tuon.* (08): 452,1 milj. m. *Vien.* (08): 532,6 milj. m. *Raut.* (09): 3.748 km. *Sähköl.* (09): 8.151 km. *Postias.* (09): 418. *Raha:* peso = 4: 78. *Sotav.* (09): 6.110 m. *Värit:* sini-valko-punainen. *Pääk.:* La Havana 297.159 as. (07). *Pres.:* José Mig. Gomez (09—13).

Liberia (Af.).

Tas. 95.400 km.² 1,5 milj. as. *Tul.* (07/08): 1,9 milj. m. *Men.* (05/06): 1,75 milj. m. *Val.vel.* (07): 5,8 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 2 (686 t.). *Tuon.* (08): 4,9 milj. m. *Vien.* (08): 3,65 milj. m. *Raha:* eri maiden. *Sotav.:* n. 2.000 m. *Värit:* puna-valko-sininen. *Pääk.:* Monrovia. 5 tuh. as. *Pres.:* Arthur Barclay (04).

Liechtenstein (E.).

Ruh.k. 159 km.² 9.650 as. (06). *Tul.* (08): 971.028 m. *Men.* (08): 772.868 m. *Val.vel.* (08): ei ollut. *Kauppa:* tulliyhteydessä Itävalta-Unkarin kanssa. *Raha:* kruunu = 1: 05. *Sotav.:* ei ole. *Värit:* puna-sininen. *Pääk.:* Vaduz 1.206 as. (01). *Hallits.:* Johann II (40; 58).

Luksemburg (E.).

Suurhert.k. 2.586 km.² 246.555 as. (05). 95 km²:llä. *Tul.* (09): 17,75 milj. m. *Men.* (09): 18,3 milj. m. *Val.vel.* (07): 23,8 milj. m. *Kauppa:* saksal. tulliliitossa. *Raut.* (09): 525 km. *Säh-*

köl. (07): 1.099 km. *Puh.* (07): 1.736 km. *Postias.* (07): 116. *Raha:* ranskal. ja saksal. *Sotav.* (05): 323 m. *Värit:* puna-valko-sininen. *Pääk.:* Luksenburg 21.024 as. (05). *Hallits.:* Wilhelm (52; 05).

Marokko (Af.).

Sult.k. 439.240 km.². N. 8 milj. as. *Kaup.laiv.* 400 (n. 18.800 t.). *Tuon.* (08): 61,3 milj. m. *Vien.* (08): 51,7 milj. m. *Raha:* mitskal = 0: 87. *Sotav.:* rauhanaik. n. 60—70 tuh. m., sodanaik. n. 200 tuh. m. *Sotalaiv.* (09): 4. *Värit:* viheriä-kelta-viheriäinen. *Pääk.:* Fez 150 tuh. as. *Hallits.:* Abdul Hafid (08).

Meksiko (Am.).

Lüittotas., johon kuuluu 27 valtiota, 3 territoriota ja 1 yhdyspiiri. 1.987.201 km.². 13.607.259 as. (00). *Tul.* (09/10): 255,7 milj. m. *Men.* (09/10): 252,8 milj. m. *Val.vel.* (09): 1.140,6 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 85 (26.649 t.). *Tuon.* (08/09): 404,2 milj. m. *Vien.* (08/09): 598,5 milj. m. *Raut.* (09): 24.161 km. *Sähköl.* (09): 74.182 km. *Puh.* (09): 1.380 km. *Postias.* (08/09): 2.964. *Raha:* peso = 2: 58. *Sotav.* (09): rauhanaik. 28.586 m., sodanaik. 84.494 m. *Sotalaiv.* (09): 9; 1.380 m. *Värit:* viheriä-valko-punainen. *Pääk.:* Meksiko 530.723 as. (00). *Pres.:* Porfirio Diaz (04—10).

Monako (E.).

Ruh.k. 1,5 km.². 19.121 as. 12.747 km²:llä. *Tul.* (04): 1.272.818 m. *Men.* (04): 1.247.504 m. *Val.vel.* (04): ei ollut. *Kauppa:* tulliyhteydessä Ranskan kanssa. *Raha:* italial. ja ranskal. *Sotav.:* 86 m. *Värit:* puna-sininen. *Pääk.:* Monako 2.410 as. *Hallits.:* Albert I (48; 89).

Montenegro (E.).

Kun.k. 9.080 km.². 250 tuh. as. *Tul.* (07): 3,12 milj. m. *Men.* (07): 2,97 milj. m. *Val.vel.* (07): 1,73 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 23 (5.243 t.). *Tuon.* (06): 5,44 milj. m. *Vien.* (06): 1,78 milj. m. *Raut.* (09): 18 km. *Sähköl.* (05): 850 km. *Postias.* (05): 21. *Raha:* itäval., turkkil. ja venäl. *Sotav.:* sodanaik. 37.200 m. *Värit:* puna-sini-valkoinen. *Pääk.:* Cetinje 4.355 as. *Hallits.:* Nikolaus I (41; 60).

Nepal (Aa.).

Suuriruuh.k. 154.000 km.². N. 3 milj. as. *Tul.* n. 24,6 milj. m. *Tuon.* (08/09): 26,1 milj. m. *Vien.* (08/09): 52,9 milj. m. *Sotav.:* n. 26 tuh. m. *Pääk.:* Katmandau 50 tuh. as. *Hallits.:* Prithvi Bir Bikram Shamsher (75; 81).

Nikaragua (Am.).

Tas. 128.340 km.². 600 tuh. as. *Tul.* (07): 8,55 milj. m. *Men.* (07): 8,60 milj. m. *Val.vel.* (09): 35 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 8

(4.641 t). *Tuon.* (08): 15,5 milj. m. *Vien.* (08): 23,2 milj. m. *Raut.* (08): 320 km. *Sähköl.* (05): 5.072 km. *Postias.* (08): 135. *Raha:* peso = 4: 98. *Sotav.:* rauhanaik. 4 tuh. m., sodanaik. 40 tuh. m. *Sotalaiv.:* 10. *Värit:* sini-valko-sininen. *Pääk.:* Managua 40 tuh. as. *Pres.:* J. Santos Zelaya (06—12).

Norja (E.).

Kun.k. 322.987 km². 2.352.786 äs. (08). 7 km²:llä. *Tul.* (07/08): 159 milj. m. *Men.* (07/08): 159 milj. m. *Val.vel.* (08) 454,4 milj. m. *Kaup.laiv.* (03): 7.835 (1.569.646 t.). *Tuon.* (08) 520,5 milj. m. *Vien.* (08): 332,2 milj. m. *Raut.* (09): 2.629 km. *Sähköl.* (07): 10.470 km. *Puh.* (07): 35.015 km. *Postias.* (08): 184. *Raha:* kruunu = 1: 38. *Sotav.* (09): rauhanaik. 30.900 m., sodanaik. n. 110 tuh. m. *Sotalaiv.* (09): 54; 1.297 m. *Värit:* puna-valko-sininen. *Pääk.:* Kristiania 235.674 as. (09). *Hallits.:* Haakon VII (72; 05).

Oman (Aa.).

Sult.k. 194.200 km². 500 tuh. as. *Tuon.* (07/08): 16,5 milj. m. *Vien.* (07/08): 7,1 milj. m. *Raha:* arab., pers., int. *Sotav.:* n. 10 tuh. m. *Väri:* punainen. *Pääkaup.:* Maskat 25 tuh. as. *Hallits.:* Seyid Feysal ben Turki (65; 88).

Panama (Am.).

Tas. 87.480 km². 419.029 as. *Tul.* (08): 12,15 milj. m. *Men.* (08): 12,12 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 1 (454 t.). *Tuon.* (07): 43,4 milj. m. *Vien.* (07): 4,8 milj. m. *Raut.:* 80 km. *Raha:* balboa = 10: 33 ja peso = 5: 16. *Sotav.:* 400 m. *Värit:* sini-valko-punainen. *Pääk.:* Panama 30 tuh. as. *Pres.:* J. Domingo de Obaldia (08).

Paraguay (Am.).

Tas. 253.100 km². 636 tuh. as. (08). *Tul.* (08): 15,65 milj. m. *Men.* (08): 15,61 milj. m. *Val.vel.* (07): 151,9 milj. m. *Tuon.* (08): 20,3 milj. m. *Vien.* (08): 19,3 milj. m. *Raut.* (08): 247 km. *Sähköl.* (07): 3.165 km. *Postias.* (07): 221. *Raha:* peso = 4: 98. *Sotav.:* n. 2.600 m. *Sotalaiv.* (09): 1. *Värit:* puna-valko-sininen. *Pääk.:* Asuncion 60.259 as. (05). *Varapres.:* Em. Gonzalez Naveiro.

Persia (Aa.).

Keis.k. 1.645.000 km². N. 9 milj. as. *Tul.* (06/07): 36,9 milj. m. *Val.vel.* (02): 129,5 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 1 (107 t.). *Tuon.* (07/08): 185,9 milj. m. *Vien.* (07/08): 144,3 milj. m. *Raut.:* 13 km. *Sähköl.:* 10.670 km. *Postias.:* 140. *Raha:* toman =

8: 76. *Sotav.:* rauhanaik. 24.500 m., sodanaik. (08) 91.334 m. *Sotalaiv.:* 2. *Värit:* viheriä-kelta-valkoinen. *Pääk.:* Teheran 280 tuh. as. *Hallits.:* Ahmed Shah Kadshar (98; 09).

Peru (Am.).

Tas. 1.769.804 km². 4.559.550 as. (96). *Tul.* (09/10): 77,3 milj. m. *Men.* (09/10): 80,4 milj. m. *Val.vel.* (08): 894,8 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 67 (36.429 t.). *Tuon.* (07): 138,7 milj. m. *Vien.* (07): 144,4 milj. m. *Raut.* (08): 2.367 km. *Sähköl.* (06): 7.308 km. *Postias.* (06): 416. *Raha:* sol = 4: 98. *Sotav.:* rauhanaik. 6.307 m., sodanaik. 89.423 m. *Sotalaiv.* (09): 4. *Värit:* puna-valko-punainen. *Pääk.:* Lima 140.884 as. (08). *Pres.:* Aug. B. Leguia (08—12).

Portukali (E.).

Tas. 91.943 km². 5.423.132 as. (00). 59 km²:llä. *Tul.* (09/10): 306,7 milj. m. *Men.* (09/10): 330,4 milj. m. *Val.vel.* (08/09): 3.546,6 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 327 (89.154 t.). *Tuon.* (06): 267,4 milj. m. *Vien.* (06): 135,5 milj. m. *Raut.* (08): 2.698 km. *Sähköl.* (06): 8.801 km. *Puh.* (06): 591 km. *Postias.* (07): 3.682. *Raha:* milreis = 5: 58. *Sotav.* (08/09): rauhanaik 30 tuh. m., sodanaik. 149.115 m. *Sotalaiv.:* 50 (09); 6.377 m. (07). *Pääk.:* Lissabon 356.009 (00). *Siirtom.:* 2.092.806 km². 7.256.000 as.

Ranska (E.).

Tas. 536.464 km². 39.252.267 as. (06). 73 km²:llä. *Tul.* (10): 4.137,1 milj. m. *Men.* (10): 4.136,9 milj. m. *Val.vel.* (09): 30.287,2 milj. m. *Kaup.laiv.* (08): 17.193 (1.402.647 t.). *Tuon.* (08): 4.856 milj. m. *Vien.* (08): 4.201,2 milj. m. *Raut.* (08): 48.356 km. *Sähköl.* (07): 172.405 km. *Puh.* (07): 118.851 km. *Postias.* (07): 12.827. *Raha:* franc = 1: 00. *Sotav.* rauhanaik. (08): 600.986 m., sodanaik. (94) 4.372.000 m. *Sotalaiv.* (09): 530; 55.362 m. *Värit:* sini-valko-punainen. *Pääk.:* Paris 2.722.731 as. (09). *Pres.:* Armand Fallières (06—13). *Siirtom. ja suojelusval.:* 10.984.700 km². 40.211.000 as.

Rumania (E.).

Kun.k. 131.353 km². 6.771.722 as. (08). 54 km²:llä. *Tul.* (09/10): 446,4 milj. m. *Men.* (09/10): 446,4 milj. m. *Val.vel.* (09): 1.445,3 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 495 (145.166 t.). *Tuon.* (07): 428,9 milj. m. *Vien.* (07): 552 milj. m. *Raut.* (09): 3.309 km. *Sähköl.* (07/08): 7.760 km. *Puh.* (07/08): 31.120 km. *Postias.* (07/08): 3.280. *Raha:* lli = 1: 00. *Sotav.* (09): rauhanaik. 93.649 m., sodanaik. 287.600 m. *Sotalaiv.* (09): 31; 2.412 m. *Värit:*

sini-kelta-punainen. *Pääk.*: Bukarest 290.616 as. (08). *Hallits.*: Karol I (39; 66).

Ruotsi (E.).

Kun.k. 447.864 km². 5.429.600 as. (08). 12 km²:llä. *Tul.* (09): 300,2 milj. m. *Men.* (09): 300,2 milj. m. *Val.vel.* (09): 713,2 milj. m. *Kaup.laiv.* (08): 2,968 (771.257 t.). *Tuon.* (07): 943,9 milj. m. *Vien.* (07): 726 milj. m. *Raut.* (08): 13.395 km. *Sähköl.* (07): 18.332 km. *Puh.* (07): 209.370 km. *Postias.* (07): 3.947. *Raha:* kruunu = 1: 38. *Sotav.* (09): rauhanaik. 60.492 m., sodanaik. 363.342 m. *Sotalaiv.* (09): 90; 4.651 m. *Värit:* sini-keltainen. *Pääk.*: Tukholma 339.582 as. (08). *Hallits.*: Kustaa V (58; 07).

Saksa (E.).

Keis.k. Iiittovalt., johon kuuluu 22 valtiota, 3 vapaakaup. ja 1 valtiomaa. 540.777 km². 60.641.278 as. (05). 112 km²:llä. *Tul.* (09/10): 3.505,5 milj. m. *Men.* (09/10): 3.505,5 milj. m. *Val.vel.* (07): 5.654,9 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 4.638 (2.825.404 t.). *Tuon.* (08): 9.934,8 milj. m. *Vien.* (08): 7.972,2 milj. m. *Raut.* (09): 59.696 km. *Sähköl.* (08): 210.458 km. *Puh.* (08): 106.714 km. *Postias.* (08): 40.566. *Raha:* Reichsmark = 1: 23. *Sotav.* (09): rauhanaik. 621.112 m., sodanaik. 4.350.000 m. *Sotalaiv.* (09): 131; 57.068 m. *Värit:* musta-valko-punainen. *Pääk.*: Berlin 2.102.303 as. (09), etukaupunkeineen 3.255.000. *Hallits.*: Wilhelm II (59; 88). *Siirtom.*: 2.637.000 km². 14.674.000 as. *Tul.* (09/10): 121,7 milj. m. *Men.* (09/10): 121,7 milj. m. *Tuon.* (07): 177,3 milj. m. *Vien.* (07): 90,7 milj. m.

Salvador (Am.).

Tas. 21.160 km². 1.707.000 as (08). *Tul.* (06/07): 18,1 milj. m. *Men.* (06/07): 21,3 milj. m. *Val.vel.* (07): 23,6 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 2 (326 t.). *Tuon.* (07): 17,1 milj. m. *Vien.* (07): 31,7 milj. m. *Raut.* (05): 167 km. *Sähköl.* (07): 3.860 km. *Puh.* (07): 3.100 km. *Postias.* (07): 82. *Raha:* sucre = 4: 98. *Sotav.*: 3 tuh. m. *Sotalaiv.*: 1. *Värit:* puna-valko-sininen. *Pääk.*: San Salvador 59.136 as. (05). *Pres.*: Fernando Figueroa (07—11).

Samos (Aa.).

Ruh.k. Turkille veronalainen. 468 km². 53.424 as. (02). 114 km²:llä. *Tul.* (08): 822,936 m. *Men.* (08): 811,406 m. *Val.vel.*: 569,108 m. *Kaup.laiv.*: 368 (3.691 t.). *Tuon.* (08): 5,48 milj. m. *Vien.* (08): 5,82 milj. m. *Raha:* turkkil., kreikkal. *Värit:* puna-sininen. *Pääk.*: Vathi 2.400 as. *Hallits.*: Kopassis Effendi (07).

San Marino (E.).

Tas. 61 km². 10.316 as. 169 km²:llä. *Tul.* (09/10): 695,971 m. *Men.* (09/10): 677,730 m. *Val.vel.* (07): 12,45 milj. m. *Raha:*

italial. *Sotav.*: 989 m. *Värit:* sini-valkoinen. *Pääk.*: Marino 1.600 as. *Esimiehet:* M. Borbiconi, G. Morucci (09—10).

Serbia (E.).

Kun.k. 48.303 km². 2.824.844 as. (08). 59 km²:llä. *Tul.* (09): 103,3 milj. m. *Men.* (09): 102,9 milj. m. *Val.vel.* (09): 539,1 milj. m. *Tuon.* (08): 75,4 milj. m. *Vien.* (08): 77,5 milj. m. *Raut.* (08): 676 km. *Sähköl.* (08): 3.439 km. *Puh.* (08): 2.126 km. *Postias.* (08): 1.493. *Raha:* dinari = 1: 00. *Sotav.* (07): rauhanaik. 35.587 m., sodanaik. 352.922 m. *Värit:* puna-sini-valkoinen. *Pääk.*: Belgrad 77.816 as. (05). *Hallits.*: Pietari I (44; 03).

Siam (Aa.).

Kun.k. 600.000 km². 6,5 milj. as. *Tul.* (08/09): 110,7 milj. m. *Men.* (08/09): 124,5 milj. m. *Val.vel.* (09): 128,2 milj. m. *Kaup.laiv.* (08): 68 (6.736 t.). *Tuon.* (08): 143,6 milj. m. *Vien.* (08): 192,1 milj. m. *Raut.* (08): 951 km. *Sähköl.* (08): 10.021 km. *Postias.* (08): 113. *Raha:* tikal eli bat = 3: 14. *Sotav.*: rauhanaik. 26.200 m., sodanaik. n. 30 tuh. m. *Sotalaiv.* (09): 6; 5.000 m. *Värit:* valko-punainen. *Pääk.*: Bangkok 400 tuh. as. *Hallits.*: Wa jirawudh (81;10).

Sveitsi (E.).

Liittotas., johon kuuluu 25 kanttonia. 41.419 km². 3.525.256 as. (07). 85 km²:llä. *Tul.* (09): 148,6 milj. m. *Men.* (09): 153,75 milj. m. *Val.vel.* (09): 100,5 milj. m. *Tuon.* (08): 1,548,4 milj. m. *Vien.* (08): 1,123,9 milj. m. *Raut.* (08): 4,819 km. *Sähköl.* (08): 3.974 km. *Puh.* (08): 19.722 km. *Postias.* (08): 1.823. *Raha:* frank = 1: 00. *Sotav.*: rauhanaik. ei ole, sodanaik. (09) 206.325 m. *Värit:* puna-valkoinen. *Pääk.*: Bern 78.500 as. (08). *Pres.*: Robert Comtesse (10).

Tanska (E.)]

Kun.k. 40.384 km². 2.605.268 as. (06). 66 km²:llä. *Tul.* (09/10): 129,3 milj. m. *Men.* (09/10): 141,5 milj. m. *Val.vel.* (09): 351,4 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 3.832 (517.900 t.). *Tuon.* (08): 850,4 milj. m. *Vien.* (08): 608,2 milj. m. *Raut.* (07): 3.365 km. *Sähköl.* (08): 3.733 km. *Puh.* (08): 271.179 km. *Postias.* (09): 1.058. *Raha:* kruunu = 1: 38. *Sotav.* (09): rauhanaik. 10.595 m., sodanaik. 61.582 m. *Sotalaiv.* (09): 64; 1.430 m. *Värit:* puna-valko-punainen. *Pääk.*: Köpenhamina 451.000 as (09), esikaupunkeineen 514.134 as. *Hallits.*: Fredrik VIII (43; 06). *Siirtom.* (01): 193.244 km². 120.892 as.

Turkki (E., Aa., Af.).

Suursultt.k. *Europ. puol.*: 169.300 km². 6.130.200 as. 36 km²:llä. *Koko val.*: 2.987.100 km². 24.028.900 as. *Tul.* (09/10): 568,8 milj. m. *Men.* (09/10): 692,7 milj. m. *Val.vel.* (08): 2.946 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 1.046 (272.049 t.). *Tuon.* (05/06): 711,4 milj. m. *Vien.* (05/06): 446,2 milj. m. *Raut.* (08): E. 1.994 km, Aa. 4.464 km. *Sähköl.* (06): 46.522 km. *Postias.* (07): 1.312. *Raha:* piaster = 0: 23. *Sotav.*: rauhanaik. (01) 360 t. m., sodanaik. (07) 1.683.000 m. *Sotalaiv.* (07): 78; 14.369 m. *Värit:* tummanviheriä-punainen. *Pääk.*: Konstantinopoli 1.106.000 as. *Hallits.*: Mohammed V (44; 09).

Uruguay (Am.).

Tas. 178.700 km². 1.042.668 as. (08). *Tul.* (08/09): 122,5 milj. m. *Men.* (08/09): 112,8 milj. m. *Val.vel.* (08): 696,4 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 94 (52.514 t.). *Tuon.* (08): 185,2 milj. m. *Vien.* (08): 199,5 milj. m. *Raut.* (09): 2.220 km. *Sähköl.* (09): 7.804 km. *Puh.* (08): 26.584 km. *Postias.* (08): 972. *Raha:* peso = 5: 35. *Sotav.* (08/09): 6.996 m. *Sotalaiv.* (08): 3. *Värit:* valko-sininen. *Pääk.*: Montevideo 291.465 as. (08). *Pres.*: Cl. Williman (07—11).

Venetsuelan Yhdysvallat (Am.).

Liittotas., johon kuuluu 13 valtiota, 1 yhdyspiiri, 5 terri-
toriota ja 2 siirtolaia. 942.300 km². 2.661.569 as. (09). *Tul.* (08/09): 43,9 milj. m. *Men.* (08/09): 37,1 milj. m. *Val.vel.* (07): 230 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 26 (4.882 t.). *Tuon.* (07/08): 54,2 milj. m. *Vien.* (07/08): 77,9 milj. m. *Raut.* (08): 786 km. *Sähköl.* (08): 7.654 km. *Postias.* (08): 229. *Raha:* venezuelano = 1: 00. *Sotav.* (04): rauhanaik. 7.600 m., sodanaik. 250 tuh. m. *Sotalaiv.* (07): 3; 360 m. *Värit:* kelta-sini-punainen. *Pääk.*: Caracas 72.449 as. (91). *Pres.*: J. V. Gomez (09—10).

Venäjä (E.).

Keis.k. *Europ. puol.*: 5.003.840 km². 125.201.900 as (08). 25 km²:llä. *Koko val.* (08): 22.840.800 km². 157.739.504 as. 7 km²:llä. *Tul.* (ilman Suomea) (09): 6.926,4 milj. m. *Men.* (09): 6.926,4 milj. m. *Val.vel.* (09): 23.583,9 milj. m. *Kaup.laiv.* (09): 3.363 (700.959 t.). *Tuon.* (07): 2.290,9 milj. m. *Vien.* (07): 2.845,6 milj. m. *Raut.* (09): E. 54.899 km. Aa. 16.881 km. *Sähköl.* (07): 190.440 km. *Puh.* (07): 10.985 km. *Postias.* (07): 13.983. *Raha:* rupla = 2: 67. *Sotav.* (06): rauhanaik. 1.384.000 m., sodanaik. 3.615.400 m. *Sotalaiv.* (09): 413; 43.023 m. *Värit:* valko-sini-punainen. *Pääk.*: Pietari 1.573.000 as (09); *Kaup.*: Moskova 1.452.100 as (09). *Hallits.*: Nikolai II (68; 94).

Avioliitot, syntyneet, kuolleet, Suomessa ja muissa maissa.

Tuhatta asukasta kohti.

	avioliit- toja sol- mittu	elävänä synty- neitä	kuol- leita	väkilu- vun li- säänty- mineu- synt. kautta	kuol- leina synty- neitä 100 synt. kohti
<i>Suomi</i> (1908).....	6.7	30.6	18.4	12.2	2.3
<i>Saksa</i> (1908).....	7.9	32.0	18.0	14.0	3.0
<i>Itävalta</i> (1907).....	7.6	34.0	22.7	11.3	2.5
<i>Unkari</i> (1908).....	9.1	36.3	24.8	11.5	2.0
<i>Venäjä</i> (1903).....	8.7	47.1	29.4	17.7	—
<i>Serbia</i> (1908).....	9.2	37.0	23.9	13.1	—
<i>Rumania</i> (1908).....	9.1	40.6	27.6	13.0	2.5
<i>Bulgaria</i> (1907).....	9.9	43.6	22.3	21.3	—
<i>Italia</i> (1908).....	8.3	33.4	22.6	10.8	4.3
<i>Espanja</i> (1908).....	7.2	33.2	23.3	9.9	2.4
<i>Portukali</i> (1905).....	6.9	32.2	20.1	12.1	2.1
<i>Sveitsi</i> (1908).....	7.8	27.1	16.2	10.8	3.2
<i>Ranska</i> (1908).....	8.1	20.2	19.0	1.2	4.5
<i>Belgia</i> (1907).....	8.0	25.3	15.8	9.5	4.3
<i>Hollanti</i> (1908).....	7.3	29.7	15.0	14.7	3.9
<i>Tanska</i> (1908).....	7.5	28.7	14.7	14.0	2.4
<i>Ruotsi</i> (1908).....	6.1	25.7	14.9	10.8	—
<i>Norja</i> (1908).....	5.9	26.7	13.6	13.1	—
<i>Englanti</i> (1908).....	7.5	26.5	14.7	11.8	—
<i>Skotlanti</i> (1908).....	6.5	27.2	16.1	11.1	—
<i>Irlanti</i> (1908).....	5.2	23.3	17.6	5.8	—
Yhdysvallat:					
<i>Massachusetts</i> (1905) ..	9.0	24.9	16.8	8.2	3.4
<i>Michigan</i> (1908).....	10.3	18.2	13.5	4.7	5.2
<i>Meksiko</i> (1904).....	4.5	36.3	32.7	3.6	—
<i>Uruguay</i> (1907).....	5.7	30.0	13.9	16.1	3.4
<i>Argentina</i> (1907).....	6.8	35.2	17.9	17.3	—
<i>Chile</i> (1907).....	6.5	38.7	29.6	9.1	2.2
<i>Algeria</i> (1907).....	8.1	28.0	21.1	6.0	1.6
<i>Kapmaa</i> (1908).....	8	23.7	13.3	10.4	—
<i>Japani</i> (1907).....	8.8	32.9	20.7	12.2	9.0
<i>Uusi Etelä-Wales</i> (1908) ..	8.0	26.8	10.1	16.6	—
<i>Uusi Seelanti</i> (1908).....	8.8	27.5	9.6	17.9	—

Lasten kuolevaisuus Suomessa ja muissa maissa sekä suurkaupungeissa.

	elävänä syntyi lapsia	kuoli ensi ikävuodellaan		
		yhteensä	aviotto- mia	100 eläv. synt. k.
Suomi (1908).....	92,446	11,524	4,220	12.5
Saksa (1908).....	2,015,052	359,022	50,342	17.8
Berlin (1908).....	49,185	8,250	2,171	16.8
Itävalta (1906).....	961,258	194,210	30,248	20.2
Wien (1908).....	47,321	8,638	2,834	18.3
Unkari (1908).....	755,888	150,472	—	19.9
Budapest (1906).....	21,382	3,063	981	14.3
Venäjä, europ. (1901)...	4,801,190	1,304,072	—	27.2
Moskova (1908).....	45,299	16,126	—	35.6
Serbia (1906).....	112,973	16,109	—	14.3
Rumania (1900).....	234,863	46,356	—	19.7
Bulgaria (1907).....	167,263	23,681	—	14.2
Italia (1908).....	1,062,333	165,623	12,954	15.6
Rooma (1908).....	13,908	1,709	477	12.2
Sveitsi (1908).....	96,245	10,352	—	10.8
Ranska (1906).....	806,847	115,752	17,633	14.3
Pariisi (1907).....	50,811	5,326	—	10.5
Belgia (1907).....	185,138	24,522	—	13.2
Hollanti (1908).....	171,861	21,447	737	12.5
Antwerpen (1908).....	6,773	1,177	221	17.4
Tanska (1907).....	74,324	8,057	—	10.8
Kööpenhamina (1908)..	12,793	1,924	692	15.0
Ruotsi (1907).....	136,793	10,508	2,186	7.7
Tukholma (1908).....	8,478	774	359	9.1
Norja (1907).....	60,722	4,045	—	6.7
Kristiania (1908).....	5,753	731	—	12.7
Englanti (1908).....	940,383	113,646	—	12.1
Lontoo (1908).....	122,898	13,943	—	11.3
Skotlanti (1907).....	128,840	14,140	—	11.0
Irlandi (1908).....	102,039	9,895	—	9.7
Yhdysvallat:				
Massachusetts (1905) ..	75,022	10,400	—	13.9
Meksiko (1902).....	494,519	132,160	—	26.7
Chile (1907).....	126,104	37,529	—	29.8
Japani (1907).....	1,614,472	244,300	31,935	15.1
Algeria (1907).....	143,074	15,655	307	10.9
Uusi Etelä Wales (1908)...	42,525	3,223	567	7.6
Uusi Seelanti (1908).....	25,940	1,761	—	6.8

Itsemurhat.

Lukumäärä oli eri maissa:

m a a t	keskimäärin vuodessa		1 milj. asukas. kohti kesk. v.		100 miestä kohti naisia	
	1896 1900	1901 05	1896 1900	1901 05	1896 1900	1901 05
	Sveitsi	711	787	222	232	20.4
Ranska	9,186	8,926	232	228	30.0	30.2
Tanska	2,645	2,861	221	227	26.3	28.1
Saksa	10,975	12,437	202	212	26.9	27.3
Japani	8,122	9,355	185	201	64.2	63.1
Unkari (Emämaa Kuning.k.).....	2,906	3,340	177	191	—	32.7
Itävalta	3,047	3,491	163	176	—	32.5
Ruotsi	4,028	4,626	156	173	27.9	29.1
Amerikan Yhd.v. Australia	650	738	129	142	22.3	21.8
Belgia	—	4,548	—	140	—	—
Englanti, Wales Rumania	450	487	124	125	22.3	18.5
Norja	790	869	119	124	21.6	21.3
Hollanti	2,813	3,385	89	103	33.7	33.0
Italia	406	—	70	—	37.0	—
Skotlanti	119	144	55	64	23.8	22.2
Espanja	276	347	55	64	25.2	30.5
Suomi	2,003	2,095	63	63	26.2	26.5
Serbia	261	273	60	60	35.0	34.7
Bosnia ja He zeg. Bulgaria	1,808	1,200	92	56	24.2	27.0
Irlandi	124	153	47	55	26.7	20.4
	97	133	40	51	43.9	48.6
	61	68	37	40	—	—
	123	147	35	38	33.4	34.1
	130	145	29	33	32.5	29.1

Maanosien suuruus ja väestö.

	km ²	As.	As. 1 km ²
Europa	9,897,010	430,088,000	43
Aasia	44,284,784	828,676,000	19
Afrikka	30,051,673	129,552,000	4.3
Amerikka	38,995,152	165,249,000	4.2
Australia	8,954,421	6,849,000	0.8
Napamaat	12,669,510	13,000	—
Yht. 144,852,550	1,560,425,000	11	

Siirtolaisuus Europasta merentakaisiin maihin.

kotimaa ja tilastovuosi	siirtolaisia	p ä ä m ä ä r ä					10000 asuk. kohd.
		Europ- pa	Ame- rikka	Afrik- ka	Aasia	Austra- lia	
Saksa (1909)...	24,924	164	24,553	26	—	170	3.9
Itävalta (1908)...	59,370	—	—	—	—	—	21.1
Unkari (1908) ..	49,365	—	—	—	—	—	23.7
Venäjä *) (1909)	89,718	2,696	86,875	137	—	10	—
Suomi (1909) ..	19,144	—	19,117	11	2	14	62.6
Rumania (1909)	985	26	959	—	—	—	—
Italia (1909)...	625,637	219,623	397,666	7,098	420	830	182.6
Espanja (1907) ..	130,640	4,125	101,464	22,165	214	2,672	66.8
Portukali (1907)	41,944	107	40,145	636	13	1,043	74.2
Sveitsi (1908) ..	3,656	—	3,563	24	31	38	10.3
Belgia (1907) ..	18,103	13,729	4,091	129	71	19	24.6
Hollanti (1908) ..	3,030	—	3,024	6	—	—	5.2
Tanska (1908) ..	4,558	—	4,384	16	48	110	17.1
Ruotsi (1908) ..	12,499	3,253	9,160	27	27	32	23.1
Norja (1908)....	8,497	—	8,478	10	—	9	36.3
Suurbritannia ja Irlanti (1910)	263,199	—	178,190	19,568	8,773	33,569	74.4

Amerikan Yhdysvaltoihin saapui sikäläisen tilaston mukaan tilivuonna 1908—09 (heinäk. 1 p:stä kesäk. 30 p:ään) siirtolaisia kaikkiaan 751,717.

Maailman työväen ammattiyhdistysliike.

Kansainväliseen amm. sihteeristöön liittyneitä jäseniä v. 1903.			
Saksa	1,831,731	Hollanti	36,893
Suurbritannia	700,937	Tanska	97,231
Itävalta	447,217	Norja	47,212
Ruotsi	169,776	Suomi	24,009
Unkari	102,054	Bulgaria	2,474
Sveitsi	67,348	Serbia	3,238

Kansainväl. sihteeristöön liittymättä olivat m. m. Yhdysvaltain (1,588,000), Ranskan (944,761), Italian (546,650), Belgian (147,058), Espanjan (44,912) ja Australian sekä uuden Seelannin (213,136) amm. järjestöt. Yhteensä oli maailman amm. liitoissa 9,458,862 jäs., joista 3,633,237 oli yhtynyt Kansainväl. liittoon.

*) Saksan satamien kautta kulkeneet.

IV. Oppi-osasto.

Yhteiskunnallinen sanasto.

(Jälkipainos kielletty.)

Aistivalliset. Sokeita Suomessa 2,297 (1901); kouluja Helsingissä ja Kuopiossa. Kuuromykkiä 3,011 (1901); kouluja Turussa, Kuopiossa, Oulussa, Mikkelissä, J. kylässä, P. saaresa, Porvoossa, Kurikassa ja Pieksämällä.

Aksiiseiksi kutsutaan eräitä kulutuksen ja liikkeen verottamisesta saatuja valtiontuloja, kuten väkijoumoin valmistusveroja ja pelikorttisuostuntaa.

Alaikäiset työntekijät. 18 vuotta nuorempia työntekijöitä Suomen teollisuudessa v. 1908 10,867 (8.6 % työntek. koko luvusta); niistä 1,700 (1.3 % työntek. koko luvusta) alle 15 v:n ikäisiä. 12 vuotta nuorempia ei saa käyttää teoll. työssä. Työaika 12—15 vuotislapsille ei saa olla 6 ½ eikä 15—18 vuotislapsille nuorille työntekijöille 12 tuntia pitempi päivässä; sitäpaitsi on yötyö alaikäisiltä kielletty. Laki 15. 4. 1889 teoll. työntek. suojelusta.

Ammattientarkastus. V:n 1889 työväensuojelulain toimeenpanemista varten on Suomi jaettu 5 ammatintarkastajapiiriin, joissa toimii 5 miespuolista amm. tarkastajaa ja 2 naispuol. apulaistarkastajaa.

Ammattiyhdistysliike. Liikkeen tarkoitus työväen työolojen parantaminen järjestetyllä

toiminnalla. Pohjana ovat paikalliset amm. yhdistykset (ammattiosastot). Saman ammatin amm. yhdistykset muodostavat koko maan käsittäviä amm. liittoja. Useimmat amm. liitot perustivat 1907 yhteisen keskusjärjestön »Suomen ammattijärjestön» (v. 1909 jäseniä 19,928).

Anarkismi. Äärimäiseen yksilöllisyyteen perustuvan yhteiskuntajärjestelmän nimi. Anarkistisilla murhayrityksillä ei ole mitään tekemistä anarkismin aatteellisen käsityksen kanssa. Anarkistisia pääkirjailijoita Mikael Bakunin (1818—76) ja P. Krapotkin (* 1842).

Anniskelu-yhtiöt. »Gööteporin järjestelmän» mukaisia useissa kaupungeissa toimivia yhtiöitä, joilla on poltettujen (joskus muunlaistenkin) väkijoumoin myynti ja anniskelu enemmän tai vähemmän monopolinaan. Annisk. yhtiöiden puhtaasta voitosta menee 3/5 kaupungille yleishyödyllisiin tarkoituksiin ja 2/5 valtiolle.

Apukassat. Asetus 2. 9. 1897 työntekijäin apukassoista. Toimipiiriinsä nähden ne jakautuvat käsityöläiskassoihin, tehtaankassoihin ja yleisiin työväenkassoihin. Laatunsa puolesta ne ovat sairaskassoja, hautauskassoja tai kumppakin samalla haavaa tai eläkekassoja.

Apukassoja oli v. 1906 328, niistä useimmat sairas- ja hautausapukassoja. Apukassoilla oli jäseniä 68,406 ja varoja 5,437,087 mk.

Arvo on hyödykkeen tunnettu tai oletettu käyttökelpoisuus. »Käyttöarvoa» on kaikilla hyödykkeillä, »vaihtoarvoa» vain taloudellisilla hyödykkeillä. »Subjektiiivisella» arvolla on merkitystä vain yksilölle, »objektiiivisella» kyky synnyttää ulkonaisia seurauksia. »Rajavarvoa» tarkoitetaan subjektiiivisen arvon erilaisuutta erilaisissa elämänoloissa.

Asutuskokysymys. Suomen maaseuduilla asui v. 1901 kussakin huoneessa keskimäärin 2.4 asukasta. 147,467 ruokakuntaa (30.9% kaikista) asui vuokratuissa asunnoissa ja 86,192 ruokak. (18%) oli ilman vakin. asuntoa (Itä-Suomen »loiset»). Kaupungeissa asui viimeisten tiedustelujen mukaan kussakin huoneessa H:gisissä keskimäärin 3.4, Turussa 3, Treella 2.5, H:linnassa 1.6 asukasta. Suurin osa näistä asukkaista eli terveydelle vahingollisissa asunnoissa. Kaupunkien asunto-oloja voidaan parantaa myöntämällä lainoja työv. asuntoyhtiölle, vuokraamalla ja luovuttamalla asuntotontteja edullisilla ehdoilla, parantamalla rakennusjärjestyksiä ja kulkuneuvoja, rakentamalla kunnan vuokrataloja, järjestämällä vuokrausväilystä j. n. e.

Asutustoiminta. V. u. 1909 puoliväliin saakka oli Suomen

valtion myötävaikutuksella ostettu ja tilattomille jaettu 129,569 ha maata, joista oli muodostettu 3,133 manttaalija 1,511 palstatilaa. Valtionvaroja oli näillä tiloilla lainassa n. 10 milj. mk.

Avioliitot. Naimaikä on Suomessa miehelle 21 v. (eräissä tapauksissa 18 v.) ja naiselle 17 v. Jos nainen on alle 21 v:n ikäinen, vaaditaan hänen avioliittoonsa »naittajan» suostumus. Laillinen avioliitto on solmittava kirkollisella vihkimisellä. Avioliitossa on mies vaimon edusmies ja osittain holhooja. Vaimolla on yleensä omistusoikeus (»naimaosa») puoleen pesän irtaimen ja kiinteään omaisuuteen (maalla vain avioliiton aikana hankittuun kiint. omaisuuteen); eräissä tapauksissa voivat puoliset saada »pesäeron» s. o. kumpikin omaisuutensa erilleen pesästä. »Avioehdon» (paktumin) kautta voivat puoliset ennen avioliittoa vapaasti järjestää omaisuusolonsa. Avioeron antaa tuomioistuin. Laki aviopuolisoiden omaisuus- ja velkasuhteista 15. 4. 1889.

Diskontto. Toinen nimitys yleiselle pankkikorolle. Kohotamalla tai alentamalla diskonttoa voivat pankit osittain vaikuttaa tuotanto-oloihin. Korkeata diskonttoa pidetään huonona taloudellisenä merkkinä.

Eduskunta. Suomen yksikamarinen eduskunta kokoontuu lakimääräisille valtiopäiville joka vuosi 1 p. helmik. Edustajat,

joita on 200, valitaan joka kolmas vuosi yleisellä äänioikeudella ja suhteellisella vaalitalalla. Valtiopäiväjärjestys 20 p:ltä heinäk. 1906 ja vaalilaki sam. p:ltä.

Elinkeinolainsäädäntö. Elinkeinolaki 31. 3. 1879 julisti Suomessa elinkeinovapauden. Kaupan alalla ovat ainoastaan kirjakauppa, lääke- ja myrkyaineiden kauppa sekä väkijuomien myynti ja anniskelu, teollisuuden alalla väkijuomien, tulitikkujen, ruudin ja dynamiitin valmistaminen, kirjapainoteollisuus, vuorityö ja mineraliviesien valmistaminen erinäissäännösten alaisia.

Elinkeinoluokat. V. 1900 jakautui koko Suomen väestö elinkeinoryhmiin seuraavasti: maatalous sivuelinkeinoineen ynnä metsästyks ja kalastus 58%, teollisuus 10.7%, kulkulaitokset 2.7%, kauppa 2%, virat, vapaat elinkeinot, koroilla eläjät 5.5% ja muut 21.1%. V. 1901 laskettiin maaseutuväestöstä tulevan maanviljelykselle sivuelinkeinoineen 71.2%, teollisuudelle 11.1% ja määräämätt. elinkeinoille 10.3%.

Eläinvakuutus. Yhtiöissä ja paikall. vak. yhdistyksissä v. 1908 vakuutettu n. 93,500 eläintä n. 21 milj. mk:sta; korvauksia maksettu n. 229,000 mk.

Eläkekassa (työväen) v. 1906 Suomessa 43 (jäseniä 12,533).

Eläkelaitoksista (Suom. virkamiesten y. m.) ovat suurimmat Siviiliviraston leski- ja orpo-

kassa (v. 1907 varoja lähes 19 milj. mk.), Valtion rautateitten eläkelaitos (v. 1907 varoja n. 7 1/2 milj. mk.), Kirkollisviraston leski- ja orpokassa, Sotaväen leski- ja orpokassa.

Eriuskolaiset. Eriuskolaislain mukaan 11. 11. 1889 saavat valtiokirkosta erota ainoastaan ne, jotka siirtyvät toiseen raamatun ja apostolisen uskontunnustuksen pohjalla olevaan protestanttiseen uskontokuntaan.

Fysiokratismi. 1700-luvulla levinnyt taloudellinen oppi, joka katsoi, että kaikki tulo lähtee maasta, ja että kukin valvoo itse parhaiten etunsa, koska hän ne parhaiten ymmärtää. Opin edustaja Quesnay (1694—1774).

Georgeismi on niiden uudistusvaatimusten nimenä, joita amerikkalaisen Henry Georgen (1839—1897) kannattajat ovat esittäneet ja jotka tarkoittavat »maakoron» hävittämistä verotuksella.

»Gööteporin järjestelmä». Sen mukaan on kaupunkien otettava juovutusjuomalike pois yksityisiltä ja annettava se n. s. yleishyödyllisten yhtiöitten monopoliksi.

Hallinnollinen jako. Suomessa oli v. 1909 8 läänin, 51 kihlakuntaa, 274 nimismiespiiriä, 62 tuomiokuntaa, 37 raastuvanoikeutta, 344 luteril. provvankuntaa, 524 luteril. seurakuntaa (kaikkia seurakuntia 577).

Hallitus. Suomen hallitsijan neuvonantajana on ministerivaltiosihtööri Pietarissa. Ylin hallintomies Suomessa on kenraalikuvernööri. Varsinaisena hallituslaitoksena on senaatin talousosasto toimituskuntainen (oikeus-, siviili-, valtionvarain-, kamari-, maanviljelys-, kauppa- ja teollisuus-, kulkulaitos- ja kirkollisasiaintoimituskunnat). Näiden toimituskuntain alaisia ovat ammatilliset keskusvirastot (ylihallitukset). Läänienvuorokunnat ovat osittain senaatin, osittain kenraalikuvernöörin alaisia.

Hautausapukassoja on tavallisesti sairaskassain yhteydessä. Erityisiä hautapukassoja v. 1906 Suomessa 89.

Hautausapurenkaissa on määrätty luku jäseniä, joita verotetaan kuolemantapauksen satuessa jäsenen piirissä. Näitä renkaita oli v. 1908 Suomessa 235 (jäseniä 43,782).

Henkivakuutus. V. 1908 oli henkivakuutettuja maassamme kaikkiaan 114,573 ja vakuutuskanta n. 406.6 milj. mk. (Suomi-yhtiössä v. 1909 n. 260.4 milj.).

Hopea. Maailmantuotanto v. 1908 6.3 milj. kg. Hopean arvo on suuresti laskenut: v. 1875 16 kg. hopeaa vastasi 1 kg:aa kultaa, nyt vastaa 33 kg. hopeata 1 kg:n kultaa.

Hypoteekki on jonkun saamisen varmuudeksi pantiksi luovutettu omaisuus. Usein käytetään hypoteekkina kiinteää omaisuutta, esim. maatiloja.

»Suomen hypoteekkiyhdistys» lainaa maanviljelijöille varoja sellaista vakuutta vastaan (v. 1909 lainaksi annettu 58.2 milj. mk.).

Hyväntekeväisyys. Mainittava on »rouvasväenyhdistysten» ja muitten naisyhdistysten, Suomen vankeusyhdistyksen (vapautettujen vankien hyväksi), »Maitopisaran», »Pelastusarmeijan» y. m. yhdistysten työ. Yhdistys hyväntekeväisyyden järjestämiseksi Helsingissä sekä hyväntekeväisyystoimistot parissa muussa kaupungissa työskentelevät paremman järjestyksen aikaansaamiseksi tällä alalla.

Hyödyke on tarpeiden tyydyttämisen väline. Hyödykkeet ovat vapaita, kuten ilma, vesi, valo, tai taloudellisia, joita voidaan käyttää ainoastaan taloudellisella tavalla; taloudelliset hyödykkeet jakautuvat nautinto- eli kulutushyödykkeisiin ja tuotantovälineisiin.

Irtoalaiset. Suomen lain mukaan on irto lainen vain se, joka ilman elatusta omista varoistaan tai toisen huolenpidon kautta työttömänä kuljeksi, harjoittaen siveetöntä ja säädytöntä elämää (aset. 2. 4. 1883). Vv. 1901—05 vangittiin irtoalaisuudesta vuositt. keskimäär. 2,047 (v. 1908 2,995) henkeä, joista 248 (v. 1908 390) tuomittiin yleiseen työhön ja muut päästettiin vapaaksi.

Jatko-opetus. Kansakoulujen jatkokursseja pidettiin luvuvuonna 1907—08 384, joista

valtio suoritti korvausta 90,000 mk.

Juutalaisyksitys. Suomessa on n. 1,200 juutalaista, joiden asumisoikeus täällä riippuu viirastojen mielivallasta. Juutalaisviivohollinen liike on tunnettu »antisemitismim» nimellä.

Kalastus. Kalastussääntö 23. 7. 1902. Kaloja viedään Suomesta vuositt. 1½—3 milj. mk:n arvosta enemmän kuin kaloja tänne tuodaan.

Kanavat. Sulkukanavia on Suomessa 64. V. 1906 kuljetettiin kanavista tavaroita 1½ milj. tonnia (rautateilla samaan aikaan 3 milj. tonnia).

Kansakoulut. Asetukset k. k. toimen järjestämisestä 11. 5. 1866 ja kuntain k. k. piireistä 24. 5. 1898. Maalaiskansakouluja lukuv. 1908—09 2,788, joissa 3,379 opettajaa ja 121,353 oppilasta; kaupungeissa samaan aikaan 1,270 opettajaa ja 36,504 oppilasta. Kouluikäisistä lapsista maaseuduilla oli v. 1905 ainoastaan 46 % kouluikäisiä.

Kansallisuus. Yksityisomaisuuden arvo laskettiin v. 1903 Suomessa 5,105 milj. mk:ksi, mikä teki asukasta kohden n. 1,800 mk (Englannissa n. 8,000, Saksassa ja Ranskassa n. 7,000, Yhdysvalloissa n. 6,000 mk). Suomen valtion koko omaisuus on laskettu n. 1,000 milj. mk:ksi.

Kansanopistot. Suomessa v. 1909—10 yhteensä 41 opistoa, joista 27 opistoa (1,684 oppilasta) suomalaisia ja 14 opist. (421

oppil.) ruotsal. Tanskassa v. 1909 77 opistoa (6,600 oppil.).

Kansanvalistustyö. Vapaata suomalaista kansanvalistustyötä harjoittavat Suomessa pääasiallisesti erinäiset yhdistykset ja kansanjärjestöt, kuten »Kansanvalistusseura», raittiusyhdistykset, nuorisoseurat, naisyhdistykset, ylioppilassoskunnat, jotka ovat edustettuna yhteisessä »Valistusjärjestöjen yhteistoimikunnassa». Tällaisimmat työmuodot ovat luennot ja luentokurssit, työväenluennot ja kansalaisopinnot (tutkintoineen), joita järjestää valist. järjest. yhteistöimik:n asettama »Kansalaisopinnot johtokunta», Yliopistossa pidetään »lomakursseja».

Karjaa. Suomessa (1908) hevosia 281,409, sonneja 43,682, lehmäiä 1,105,667.

Karjalan kannas. Suomenlahden ja Laatokan välisessä Viipurin läänin osassa ovat suuret maa-alat joutuneet venäläisten käsiin ja suomalainen väestö vaaraan joutua taloudelliseen, kansalliseen ja siveelliseen rappioon. Sitä vastaan on Viipurin läänin maatalouskomitea (1907—09) esittänyt keinoja.

Kauppa. V. 1909 Suomen viennin arvo 367 milj., tuonnin 257 milj., tuonti siis 110 milj. mk. vientiä suurempi. Tärkein vientierä puutavarat (139 milj. mk. eli 55 % koko viennin arvosta); tärkein tuontierä elintarpeet (153 milj. mk. eli 42 %

koko tuonnin arvosta). Tärkein vientimaa Englanti, tärkein tuontimaa Saksa.

Kauppabalanssi. Oston ja myynnin, tuonnin ja viennin suhdetta sanotaan kauppabalanssiksi tai kauppatasapainoksi.

Kauppalaivasto. V. 1909 Suomessa 3,225 laivaa, yhteensä 391,206 rekisteritonnia. Enimmän laivoja Helsingillä ja Viipurilla.

Keuhkotautiin eli »tuberkuuloosiin» kuolee Suomessa vuosittain n. 8,500 henkeä s. o. jokaisesta sadasta kuolleesta on 14 kuollut tähän tautiin. Keuhkotaudin vastustamiseksi toimii m. m. »Keräystoimikunta vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi» Helsingissä.

Kielikysymys. Suomen ja ruotsinkielen käyttäminen Suomen tuomioistuimissa ja virastoissa on järjestetty v:n 1902 hallinnollisella asetuksella. Se pitää yleensä kunnalliskielitä ohjeena jättäen kaksikielisillä alueilla asianomaisille valintavapautta. Viranomaisten keskinäisessä kirjeenvaihdossa pidetään yleensä kiinni kunnan tai alemman viranomaisen kielestä, mutta korkeammassa hallinnossa on viranomaisten mielivallalle jätetty paljon tilaa. Eduskunnan asioissa pidetään suomenkieltä alkuperäiskielenä.

Kieltolaki. Suomen eduskunta on v. 1907 ja 1909 hyväksynyt kielitolain, joka supistaa enemmän kuin 2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältä-

vän aineiden valmistuksen, maahantuonnin ja myynnin ainoastaan lääkinnöllisiin, teknillisiin ja tieteellisiin tarkoituksiin. Lakia ei hallitsija ole hyväksynyt.

Kirjastoja lienee Suomessa nykyisin n. 2,500 (vv. 1906—07 kuntain y. m. kansankirjastoja 1,470, yhdistysten kirjast. 972). Kirjastojen sidosten luku n. 700,000. V. 1905 kuntain kannatus kirjastoille 186,735 mk (josta maalaiskuntain 49,814 mk).

Konevoima. Teollisuudessa käytettyjen höyrykoneitten hevosvoima Suomessa v:n 1887 jälkeen paisunut 7-kertaiseksi. V. 1908 teollisuuden konevoima 167,785 hv, josta 89,037 vesi-, 73,978 höyrykone- ja 4,167 muista voimalähteistä.

Kotiteollisuus. Suomessa lasketaan (1903) n. 57,000 hengen harjoittavan kotiteollisuutta myytäväksi. Suomeen tuodaan vuosittain vähintään 10 milj. mk:n arvosta ulkomaisia käsi- ja kotiteollisuuden tuotteita; kotiteollisuustuotteiden vienti Suomesta on vähäinen. Kotiteollisuuskouluja oli v. 1908 105 (2,265 oppilasta). Yhdistyksiä: »Suomen Yl. Käsiteoll. yhdistys», »Käsityön Ystävät» ja »Suomen Käsityönopettajain Liitto».

Kristillinen sosialismi. »Suomen kristillinen työväenliitto» perustettiin 1906 kristill. sosialismin pohjalle. Järjestyön kuuluu toista sataa paikallisyhdistystä. V:n 1907 edustakunta-

vaaleissa saivat krist. työväen vaaliliitot 13,801 ja v:n 1910 vaaleissa 17,296 ääntä.

Kulutus. Kutakin maamme asukasta kohden laskettiin v. 1908 kulutuksen tehneen vähänsä 53.5 kg, ruista 169.5, ohraa 34.8, kauroja 83.4, perunoita ja juureksia 164.9 kg.

Kunnallishallinto. Asetus maalaiskuntain kunnallishallinnosta 15. 6. 1898. Asetus kunnallishallituksesta kaupungeissa 8. 12. 1873. V. 1908 hyväksyi eduskunta maalais- ja kaupunkikuntia varten uudet kunnallislait, joissa kunn. äänioikeutta on suuresti laajennettu ja ääniasteikko poistettu. Näitä lakeja ei ole vielä vahvistettu.

Kunnallissosialismi. Meidän aikamme kunnat, varsinkin suuremmat kaupungit, ovat yhä suuremmassa määrässä ruvenneet sosialismin vaatimusten mukaisesti ottamaan tuotantovälineitä yhteiskunnan haltuun (siitä nimi »kunnallissosialismi»). Niinpä on monella Suomenkin kaupungilla hallussaan viljelysmaita, kalavesiä, myllyjä, vesijohtoja, kaasua ja sähkölaitoksia, kauppahalleja, puhdistuslaitoksia y. m. s., joita ainakin osaksi hoidetaan liikkeen tavoin kunnan hyödyksi.

Kuolleisuus Suomessa teki v. 1907 kutakin 10,000 asukasta kohden 178; Europan pienin kuolleisuus (137) Ruotsissa, suurin (273) Venäjällä.

Käsityö. V:n 1879 elinkeinolaki kumosi muinaiset »ammattikunnat», jättäen niiden mes-

tari-, käsillä- ja oppipoikalaitokset vapaaehtoisuuden ja yleisten elinkeinosäännösten varaan. Omistamalla tehdasteollisuuden tapoja on käsityö ruvennut uudelleen elpymään. Tampereella oli v. 1885 329 käsityöntekijää (2.2 kutakin työpaikkaa kohden, 8 % kaup. kaikista teoll. työntekijöistä), mutta v. 1900 1,541 käsityöntek. (5.9 kutakin työpaikkaa kohden, 14 % kaup. kaikista teoll. työntekijöistä).

Käsityöläisjärjestöjä. Etujensa valvomiseksi ovat käsityöläiset perustaneet »käsityöläis- ja teollisuusklubeja». Muutamain ammattien alalla on perustettu koko maata käsittäviä työnantajain liittoja, kuten Suomen puusepäntyönantajain, räätälien, kultaseppäin liitot. Yleisissä teollisuudenharjoittajain kokouksissa, joissa käsityöläiset ovat olleet määräävinä, valitaan jäseniä »Suomen teollisuusvaliokunnan keskuskomiteaan». Tämä komitea kutsuu koolle »Suomen teollisuusvaliokunnan», johon kaupunkien viralliset »käsityö- ja tehdasyhdistykset» valitsevat jäseniä. Keskusjärjestön äänenkannattaja on »Käsityö- ja Teollisuuslehti».

Köyhäinhoito. V. 1908 Suomessa vaivahoidon avunsaajia 83,101 (2,76 % maan väestöstä), joiden kustannukset 5,7 milj. mk. (1,88 mk asukasta kohden). Vaivahoidonasetus 17. 3. 1879.

Lahjoitusmaat ovat Viipurin läänissä olevia alueita, joiden verot ja vihdoin omistusoikeudenkin hallitus venäläisaikana mielivaltaisesti antoi ylimyksille ja pohatoille. V. 1826 Suomen hallitus julisti lahjoitusmaat rällissuuntoisiksi. Vn 1867 jälkeen on Suomen valtio lunastanut lahjoitusmaita takaisin ja luovuttanut niitä kuuletusmaksua vastaan alkupe-raisille verotaloille.

Lakko (»striikki», engl. »strike») on jonkun työväenryhmän puolelta yhteisesti ja vapaaehtoisesti tapahtuva työn keskeyttäminen, jonka tarkoituksena on saada voimassa olevat työehdot parannetuiksi tai estää niitä huonontumasta. Muita lakkomuotoja ovat »myötätuntoisuuslakot», joiden tarkoitus on tukea toisten työläisten pyrkimyksiä, ja valtiolliset lakot, joilla on valtiollisia tarkoituksia. »Suurlakot» ovat tavallisesti olleet valtiollisia lakkoja. Ks. lisäksi **Työnseisaukset**.

Lappi. Pohjoisimman Suomen, Lapin kihlakunnan, asukkaat ovat vanhastaan vapautetut henkirahain ja leimasuostunnan maksusta ja asevelvollisuudesta. Väkijuomain kuljetus ja myynti on kokonaan kielletty. Useimpia yleisiä laitoksia ja virkoja ylläpidetään valtion varoilla. Kuitenkin kappaa Lappi vielä enemmän muun Suomen apua.

Lastenhoito. N. s. Maitopisara-yhdistykset, joita on Suo-

menkin suuremmissa kaupungeissa, työskentelevät rintalasten suuren kuolevaisuuden estämiseksi. Äpärälästen suunnattoman kuolevaisuuden estämiseksi toimivat jotkut turvatomain äitien kodit. »Lastensaimissa» hoidetaan työssä käyvien äitien pikkulapsia kuuden viikon iästä kolmeen vuoteen. »Lastentarhoissa» kasvatetaan ja opetetaan 3—7 vuotiaita lapsia. Helsingissä on lastentarhoja 17. Yleinen lastenhoitotyö on enimmäkseen vapaitten yhdistysten hallussa. Köyhäin kansakoululasten ravitsemisesta pitää huolta »Koulukeittoyhdistys» ja koululasten työkojeita ja kesäsiirtoloita on viime aikoina perustettu useita.

Limiitit ks **Tulli**.

Luottolaitokset. Luotolla eli »kreditillä» tarkoitetaan maksun suorituksen lykkäämistä luottamuksen nojalla takausta tai esineellistä vakuutta vastaan tai ilman niitä. Nykyajan liike-elämässä on luotolla suunnaton merkitys. Luottolaitoksista ovat tärkeimmät pankit, joita Suomessakin on monenlaisia kuten valtion pankki, talletus- eli kauppapankit, kiinteistö- eli hypoteekkipankit, erityiset luottokassat, osuuskassat ja panttilaitokset. Luotto- liikkeeseen perustuu myöskin säästöpankkien ja kaikenlaisten rahastojen toiminta. Luoton välineitä ovat myöskin shekit, postilähetysvekselit, postiosoitukset y. m. s. liikepaperit.

Maakorko. Milloin maanviljelykseen tai teollisuuteen tai rakennusalaksi käytetty maa tuottaa suurempia tuloja kuin muu samanlainen mutta huonommalla seudulla tai muuten vaikeammassa oloissa käytetty maa, katsotaan sellaista lisätuloa »maakoroksi», jonka on tuottanut yhteiskunta, vaan eivät yksityiset, ja joka siis »ansaitsemattomana arvonnousuna» oikeastaan on kuuluva yhteiskunnalle. »Maareformin» harraistajain mielestä olisi maakorko poistettava verotuksella. Ks **Georgeismi**.

Maalaiskuntain talous. Suomen maalaiskuntain tulot v. 1907 tekivät 10.7 milj. mk. (kuntain kutakin asukasta kohden Smk 4: 25, kunnallistaksoitus kutakin asukasta kohden Smk. 3: 34). Menot tekivät 10.7 milj. mk., josta sivistysmenot 38.8 %, kulkulaitosmenot 16.6 % ja terveys- ja sairashoitomenot 6.5 %. Maalaiskuntain velat tekivät 14.5 milj. mk.

Maanmittaus. V. 1908 syntyi Suomessa »isojaoissa», »järjestelyissä» y. m. 1,065 taloja ja »halkomisissa» 2,900 tilaa, »tiluslohkomisissa» 2,586 tilaa ja maaneroittamisissa 4,074 »palsatillaa». Maanmittausta valvoo ylinnä senaatin maanviljelystoimituskunta, jonka alaisena maanmittauksen ylläpito johtaa ja valvoo maanmittarikunnan töitä. Tärkeimmät maanmittausasetukset ovat v: lta 1848 ja 1895.

Maanvuokraus. V. 1901 oli Suomen maaseuduilla 271,154 viljelmää, joista 110,629 omistajansa hoidossa ja 160,525 vuokramaalla. Viimemainituista oli 7,772 kokotilaa ja 152,753 tilanosaa (joista 67,083 »torppaa»). Suhteellisesti enimminkin levinnyt on maanvuokraus maan lounaisissa lääneissä, vähimmin Viipurin ja Oulun lääneissä. Voimassa oleva maanvuokralaki 12. 3. 1909.

Maarekisteri. Jokaisessa Suomen läänissä on lääninmaanimittauskonttori, jota lääninmaanimittari hoitaa ja jossa pidetään kunnittain maarekisteriä kaikista läänissä olevista tiloista. Maarekisteriin merkitään kaikki tilojen ositteluissa tapahtuneet muutokset.

Maatalous ks **Karja**, **Pintaala**, **Sato**.

Mallasjuomavero on eduskunnan vuosittain myöntämä väkijuomavero, jota kannetaan oluttehtailta niiden käyttämän mallas määrän mukaan. Tämä vero, joka nykyisin tekee 8 mk. 10 kg:lta maltaita pienellä asteittaisella korotuksella, tuottaa vuosittain n. 1 milj. mk.

Malthusianismi, englantilaisen Malthuksen (1766—1834) mukaan nimensä saanut oppi yhteiskunnallisen kurjuuden lisääntymisestä, minkä vuoksi hän vaati siveellistä pidättyväisyyttä. Suunnalla on suuri joukko puolustajia ja vastustajia.

Marx, Karl, (1818—83), tunnetuimpia sosialistisia kirjaili-

joita, jonka teosta »Das Kapital» (1867) sosialistien kesken pidetään ylen korkeassa arvossa.

Merimiehet. Suomalaisilla laivoilla lasketaan palvelevan n. 15,000 merimiestä, minkä lisäksi ulkomaisilla aluksilla palvelee useampia tuhansia suomalaisia merimiehiä. Merimiesten oloja valvovat »merimieshuoneet», joita on tärkeimmissä satamapaikoissa. Merimieshuoneistolaitokseen on yhdistetty merimieseläkelaitos (varat v. 1909 lähes 5 milj. mk., merimiehen vuosieläke 130 mk.). Merimiesten ruokajärjestyksestä on annettu asetus 1892 ja merimiesten tapaturmavakuutuksesta 1902. Kapteenien ja perämiesten kehittämistä varten on 7 merikoulua. Koneenkäyttäjät ja sisämaan laivurit saavat opetuksensa teollisuuskouluissa. Merimiesten hyväksi toimii »Suomen merimieslähetys».

Merkantilismi. Taloudellinen oppi, joka oli vallassa 17. ja 18. vuosis. Se vaati valtion sekaantumista kaikkiin elinkeinoasioihin ja opetti, että mitä enemmän kultaa ja hopeata maa saattoi itselleen hankkia, sitä rikkaampi se oli. Se pani sen vuoksi erityistä painoa suotuisaan kauppabalanssiin.

Metsät. Suomessa nykyisin n. 15 milj. ha kasvullista metsämaata, josta 10—11 milj. yksityisten hallussa ja loput valtion omia (valtion kasvuttomat »metsämaat» paljon laajemmat). Puutavarayhtiöiden hallussa v. 1901 lähes 1 milj. ha, nykyisin

luultavasti paljon enemmän. Metsälaki 3. 9. 1886.

Mustalaisia lienee maailmassa n. 400,000, niistä Suomessa n. 2,000. Suomen mustalaisten eli »romanien» hyväksi työskentelee Mustalaislähetys Tampereella (äänenkannattaja »Kiertolainen»).

Mäkitupalaiset. »Mäkituviksi» kutsutaan vuokramaalla olevia pieniä asumuksia, joiden asukkaat elävät pääasiallisesti ansioista töllin ulkopuolella. V. 1901 laskettiin yli 20,000 mäkitupalaisen kuuluneen teollisuuden (käsityön) ja kulku- ja kulkuneuvojen alalla toimivaan väestöön ja noin 50—55,000 mäkitupalaisen elävän maa- ja sekätyöläisinä, jopa elinkeinoa vailla.

Naisjärjestöjä: Suomen Naisyhdistys (per. 1884), Naisasiainliitto Unioni (1892), Suomalainen Naisliitto (1907), Sosialidemokratinen naisliitto (1900), Suomalaisen puolueen Naisjärjestö (1906), Svenska Kvinnoförbundet i Finland (1907), Suomen Krist. Työväen Naisliitto (1909), Nuorten Naisten Krist. Yhdistys, Naisylioppilaiden krist. yhdistys, Konkordia (naisstipendiliitto, 1885), Valkonauha (raittius- ja siveyliitto), kotitaloudellinen Martta-yhdistys (1899).

Naisten asema. Naidun naisen oikeudet Suomessa ovat ahtaammat kuin naimattoman naisen tai lesken. Niinpä on naidun naisen elinkeino-oikeus rajoitettu. Naimaton nainen

on täysivaltainen 21 v:n iässä ja saa ottaa osaa kirkollisiin vaaleihin, kunnankokouksiin ja kunnallisvaaleihin. Kaikilla 24 v. täyttäneillä naisilla on oikeus ottaa osaa valtiollisiin vaaleihin. Opetuslaitoksissa ovat naiset yleensä yhtä oikeutettuja kuin miehet. Naiset voivat tulla valituiksi valtiopäiville, mutta ainoastaan harvoihin kunnallisiin eivätkä mihinkään kirkollisiin luottamustoimiin ja ainoastaan harvat valtionvirat ovat heille avoinna.

Naisten työ. Suomen teollisuuden koko työväestä oli naisia vv. 1886—90 keskimäärin 19.8 %, v. 1908 24.9 %.

Nuorisoseurat. »Suomen Nuorison Liiton» 11 keskusseurassa v. 1909 636 paikallisseuraa ja 35,943 jäsentä »Kansallismielisessä Nuorisoliitossa» 73 paikall. yhd. ja 5,517 jäsentä (1909). »Suomen Sosialidemokratissa Nuorisoliitossa» 61 paikall.osast. ja 2,573 jäsentä (1910).

Oikeuslaitos. Alioikeuksina ovat maaseuduilla tuomiokunnissa ja käräjäkunnissa toimivat kihlakunnanoikeudet ja kaupunkien raastuvanoikeudet. Ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan ja Viipurin hovioikeudet sekä ylimpänä oikeusasteena senaatin oikeusosasto.

Oppikoulu. V:n 1872 koulusasetuksen mukaan jakautuvat valtion koulut klassillisiin ja reaali-lukioihin, 5-luokk. alkeiskouluihin sekä tyttökouluihin. Lisäksi on yksityisten perusta-

mia yhteiskouluja, täydellisiä ja 5-luokkaisia. Oppikoulun pääsyyvaatimukset vastaavat ylemaan kansakoulun toisen vuosiosaston oppimäärää. Lukuvuonna 1908—09 oli valtion oppikouluissa 10,750 ja yksityiskouluissa 14,891 oppilasta.

Oppilaskysymys ks Käsityö.

Osuustoiminta. Osuustoiminta on vapaehtoista taloudellista yhteistoimintaa siihen liittyneiden henkilöiden taloudellisen tilan parantamiseksi yhteisvoimin kunkin osan ja toimen mukaan. Rekisteröityjä osuuskuntia oli Suomessa v. 1909 1,816, joista 354 meijeriä, 384 kassaa, 506 kauppa- ja 568 muuta osuuskuntaa ja 4 keskusliikettä (Osuuskassain keskuslainarahasto, S:n Osuuskaupain Keskusosuuskunta, Keskusliike Hankkija ja Vainventiliike Valio). Maanviljelijäin osuustoiminnan edistämiseksi toimii »Pellervo-Seura» (äänenkannattaja »Pellervo»). Osuustoimintalaki 10. 7. 1901.

Palkkaustavat. Palkkaesineiden mukaan jakautuu palkka »luontais-» ja »rahapalkkaan». Entisiä aikoina yleinen »luontaispalkka» (palkan maksaminen tavaroissa) on vielä yleinen Suomen maataloudessa. Teollisissa ja kaupunkilaiselinkeinoissa on »rahapalkka» vallitseva. Palkka on »aikapalkkaa», kun palkka maksetaan aikayksiköltä (vuodelta, kuukaudelta, päivältä tai tunnilta) tai »kappale- tai urakkipalkka», kun palkka maksetaan suoritettun työmää-

rän perusteella. »Ryhmäurakassa» ottaa joukko työntekijöitä suorittaakseen urakkatyön. »Väliurakassa» ottaa yksityinen työn urakalle, mutta suorittaa sen palkattujen apulaisten avulla. »Palkintojärjestelmällä» koettavat työnantajat lisätä työntekijäin harrastusta työhön. Kehittyneempiä palkkaustapoja »voitto-osuus» eli »tantiemijärjestelmä» sekä »liik kuvat palkka-asteikot», jotka seuraavat tuotteiden hintain vaihteluja. Ks. myös **Työpalkka**.

Palkolliset. Suurin osa Suomen maanviljelysväestä on »vuosipalkollisia», jotka ovat v:n 1865 palkkaussäännön alaisia. V. 1890 oli palkollisia Suomessa kaikkiaan 172,779 (14.5 % koko väestöstä). Pieni osa palkollisia on henkilöllisiä ja kotitalouspalvelijoita (v. 1900 kaikkiaan 35,827, joista 25,953 kaupungeissa).

Palovakuutus. Vakuutetun omaisuuden arvo (1908) 2,964,927,968 mk., vahingonkorvausta lähes 6 milj. mk.

Paloviinaverot ks **Viinaverot**.
Pankit, ks **Suomen pankki Yksityspankit**.

Panttilaitokset ovat luottolaitoksia, jotka myöntävät lainoja käsipanttia vastaan. Näitä laitoksia on Suomessa 5, nim. Helsingissä 2 sekä Turussa, Viipurissa ja Hämeenlinnassa kussakin 1. Asetus panttilainausliikkeestä 19. 4. 1898.

Perintövero. Suomessa kan-
netaan perintöveroa (leimasuos-

tuntana) 0.2--6.6 % omaisuudesta asteittain ylenevän kaavan mukaan. Tätä taksoa käytetään, jos perijänä on rintaperillinen; jos perijänä on puoliso, on taksa halvempi, jos kaukaisempi sukulainen, on taksa korkeampi.

Perustuslait. Suomen voimassa olevat perustuslait ovat Hallitusmuoto v:lta 1772, Yhdistys- ja vakuuskirja v:lta 1789, Valtioapäiväjärjestys v:lta 1906, Asetus eruskolaisten oikeuksista v:lta 1889, Laki lausunto-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaudesta v:lta 1906, eräät v:n 1878 asevelvollisuuslain säännökset sekä säätyeriöoikeudet v:lta 1723 ja 1789. Perustuslakia voidaan säätää, muuttaa, selittää tai kumota ainoastaan hallitsijan alotteesta ja eduskunnan $\frac{2}{3}$ enemmistön päätöksellä.

Pinta-ala. Suomen p:ä 373,604 km², josta 40,464 (10.8 %) vettä. V. 1901 arvioitiin Suomen p:ä 33,230,643 ha:ksi, josta peltoa ja puutarhamaata 1,568,072 ha (4.7 %), luonnonniittyä 1,281,232 ha (3.9 %), mets. ja joutomaata 30,147,913 ha (90.7 %) ja epämääräistä aluetta 233,426 ha (0.7 %).

Poliisilaitos. V. 1903 annettiin hallinnollinen asetus poliisin järjestämisestä niissä kaupungeissa, joissa on täydellinen poliisilaitos. Muissa kaupungeissa ovat maistraatit ja kaupunginviskaalit poliisiviranomaisia. Maaseutujen poliisilaitos on järjestetty v. 1898 annetuilla hal-

linnollisilla asetuksilla. Korkeimpia poliisiviranomaisia ovat kuvernöörit ja kenraalikuvernööri.

Posti. V. 1909 kuljetti Suomen postilaitos 27 milj. (v. 1887 5 milj.) kirjettä ja 57 milj. (v. 1887 5 milj.) sanomalehtinumeroa. Kaikista postilähetyksistä (91 milj.) tuli kutakin asukasta kohden 30 lähetystä (Uudenm. läänissä 91, Kuopion läänissä 15 lähetystä).

Postisäästöpankki ks **Säästöpankit**.

Pulat. Aika ajoin ilmeneviä taloudellisen elämän ja maailmantalouden taantumuksia. Viimeksi oli pula 1907—08.

Puustellit. Puustelleiksi kutsutaan valtion tai seurakuntain omistamia tiloja, joita käytetään erinäisten virkamiesten ylläpitämiseksi (nykyisin tavallisesti välillisesti vuokrauksen kautta). »Kirkollisia puustelleja» (pappiloita y. m.) oli v. 1901 788, joista 191 vuokralla hoidettua. »Valtion virkataloja» oli 872, kaikki vuokralla.

Pääomaa on jokainen tuotettu tuotantoväline. On tehtävä ero yksityispääoman ja yhteiskunnallisen pääoman välillä. Jälkimmäisessä voidaan erottaa seisova pääoma (kuten maa, työkalut) ja liikkuva pääoma (kuten raaka-aineet, raha).

Pääoma- ja elinkorkolaitokset (Turussa, H:gissä, Vaasassa ja Treella) järjestävät osakkailleen pääomasäästöjä tai eläkkeitä »perintövoittojen» kautta y. m. keinoin.

Pörssit ovat määräaikaisia lailla säännösteltyjä kauppalaisuuksia erityisten tavarain tai arvonpaperien kauppausta varten. Kaupanalaiisten tavara ei tarvitse olla nähtävissä eikä maksun tarvitse kohta tapahtua. Helsingissä on kauemman aikaa pidetty säännöllisiä arvopaperien pörssihuuto-kauppoja ja varsinainen pörssilaitos on puuhassa.

Raha. »Hinta», joka on erotettava objektiivisesta arvosta, on se määrä toisia hyödykkeitä, mitä vaihtaessa jostakin hyödykkeestä vaaditaan tai tohdella saadaan. »Raha» on se määrätty hyödyke, johon vaihdettavia hyödykkeitä verrataan ja jossa niiden hinta laskeaan.

Rahakanta tarkoittaa sitä metallia, josta maan päärahat ovat lyödyt. Suomessa on »skultakanta», Kiinassa »hopeakanta».

Rahalaadut. »Päärahana» on Suomessa kultamarkka, jota lyödään vain 10 ja 20 mk:n kappaleissa. »Vaihtorahana» käytetään Suomessa hopeasta ja kuparista lyötyjä lantteja. »Setelirahaa» eli »pankkiseteleitä» ja muita arvopapereita käytetään yleisessä liikkeessä rahavastikkeena.

Raittiusjärjestöt. »Raittiuuden Ystäviin» kuului v. 1909 24 piiriä, 473 paikallisyhdistystä ja 19,073 jäsentä (sen lisäksi R. Y:n »toivonliitoissa» 8,514 ja muissa »toivonliitoissa» 5,152 jäsentä). Muita raittiusjärjes-

töjä ovat »Suomen ruotsal. raittiusliitto» (n. 15,000 jäs.), »Rautatieläisten raittiusyhdistys» (n. 1,000 jäs.), »Suomen opiskeluvan nuorison raittiusliitto» (n. 7,500 jäs.) ja »Valkonauha» (n. 1,000 jäs.). Yhteenlaskemalla näiden seurain, itsenäisten raittiusyhdistysten ja nuorisosastojen jäsenmäärät saadaan Suomen raittiusjärjestöjen koko jäsenmääräksi n. 50—60,000 henkeä.

Rikollisuus. Suomen alioikeuksissa tuomittiin v. 1908 rikoksista 27,933 henkilöä s. o. 1,422 henkeä kutakin 100,000 15 v. vanhempaa asukasta kohden. V. 1907 oli tuo suhdeluksi 1,324 ja v. 1906 929. V. 1906 on siis tapahtunut huomattava käännerikoksellisuuden lisääntymisen päin.

Sairaskassoja (yksityisiä) v. 1906 Suomessa 180 (jäseniä 42,919). Saksassa yleinen työv. sairausvakuutus v:sta 1883.

Sato Suomessa v. 1908: vehnää 39,259 hl, rukiita 3,945,266, ohraa 1,808,250, kauraa 6,456,215, sekaviljaa 189,198, herneitä ja papuja 99,554, perunoita 5,706,877, nauriita y. m. juureksia 2,382,400 hl. Yllämain. satojen raha-arvo nousi 162,956,667 mk:aan; josta rukiin 57,1, ohran 20,3, kauran 48.3 ja perunain 23.4 milj. mk. — Heinänsato 1908 teki 20,542,602 desitonnia (à 100 kg)

Siirtolaisuus. Vv. 1883—1909 muutti Suomesta pois 221,983 ihmistä, joista kuitenkin puolet on palannut takaisin. V.

1909 lähti maasta 19,144 siirtolaista, joista 69 % maanviljelysväestöön kuuluvaa. Höyrylaivayhtiöiden tiedonantojen mukaan läksi v. 1909 20,283 ja palasi 4,880 siirtolaista.

Siveellisyysskysymys. Siveellisyytyö tarkoittaa sukupuolielämän saattamista terveydelliselle ja yhteiskuntasiveelliselle kannalle. Vv. 1901—04 sairastui Helsingissä 15—30 v:n ikäisistä henkilöistä joka 12:s mies ja joka 50:s nainen sukupuolitauteihin. Ohjesääntöinen hau-reus lakkautettiin Suomessa v. 1907 ja venerisen tartunnan vastustaminen siirrettiin kunnallisten terveydenhoitoviranomaisten haltuun. Langenneitten naisten parantamiseksi on perustettu turvakoteja. Siveellisyyden hyväksi toimivista seuroista mainittakoon »Valkonauha».

Sosialidemokrateiksi sanotaan kansanvaltaisen ja sosialismin oppien mukaisen yhteiskuntajärjestyksen vaatiojoita ja sen puolesta taistelijoina.

Sosialistit ovat sosialismin kannattajia. On olemassa vanhoillisia, vapaamielisiä, radikaaleja ja vallankumouksellisia sosialisteja samoinkuin vapaaajattelijia- ja kristillisiä sosialisteja.

Sosialismi tarkoittaa yhteiskunnallista uudistustoimintaa, jonka tarkoituksena on yhteistoiminnan kautta, osaksi järjestöjen, osaksi valtion ja kuntien avulla rajoittaa vapaata

kilpailua työn ja omaisuudet-töiden eduksi.

Suojeluskasvatus. Tällä nimellä tarkoitetaan yhteiskunnan toimintaa laiminlyötyjen ja pahantapaisten lasten suojelemiseksi rikollisuudelta ja rikollisten lasten pelastamiseksi. Valtion kasvatuslaitoksia alaikäisiä rikoksellisia varten on Tuusulassa (Koivula), Ruovedellä (Kotiniemi), Sippulassa ja Vihdissä (Vuorela). Laiminlyötyjä ja pahantapaisia lapsia varten on laitoksia Prunkkalahassa (Käyrä), Mikkelissä (Koivikko), Pietarsaareessa (Östensö), Viipurissa (Kylliälä) ja Vihdissä (Seimelä). Suurimmilla kaupungeilla on omat kasvatuslaitoksensa. Suojeluskasvatusta ei Suomessa vielä ole.

Suomen pankki on valtion pankki, joka laskee liikkeelle seteleitä pankin hallussa olevan metallivaraston vakuudella. Seteleitä oli v. 1909 liikkeessä 111,625,212 mk. Pankin kantarahasto on 25 ja vararahasto 45 milj. mk. Pankin voittovarot, jotka ovat eduskunnan käytettävät, tekevät v. 1909 5,915,456 mk. Eduskunta valvoo pankin toimintaa valitsemainsa 6 pankkivaltuusmiehen kautta.

Suot. Suomessa lasketaan olevan soita 102,228 km² (30.8 % maan koko pinta-alasta), josta »mutasoita» 36,450 km² (11 %) ja »rahkasoita» 65,778 km² (19.8 %).

Syntyneisyys Suomessa teki v. 1907 kutakin 10,000 asukasta

kohden 311; Euroopan pienin syntyneisyys (202) Ranskassa, suurin (438) Venäjällä.

Säästöpankit. V. 1909 tekivät Suomen säästöpankkien talletukset 215,670,887 mk. (v. 1908 206,725,276 mk.). Postisäästöpankkeihin oli v. 1909 talletettu 7,106,598 mk.

Tapaturmavakuutus. Vapaaehtoisessa tapaturmavakuutuksessa Suomessa v. 1908 20,167 vakuutettua (vahingonkorvauksia 253,078 mk.). Työväentapat. vak. v. 1908 93,694 vakuutettua (vakuutusmaksut ja korvaukset 1,194,241 mk.).

Tariffisopimus ks Työsopimus.

Teollisuus. V. 1908 Suomessa 9,165 työpaikkaa, joiden työntekijöitä 127,075 ja valmistusarvo 480,588,667 mk. Suurin työntekijäluku puu- ja metalliteollisuudella, suurin valmistusarvo elanto- ja puuteollisuudella.

Tilaston tarkoituksena on suurten joukkoimiöiden tutkiminen lukujen avulla saattaakseen ilmi niissä vallitsevaa yhtenäisyyttä ja säännöllisyyttä sekä selvittääkseen niiden syyt. Tällaista työtä Suomessa harjoittaa etupäässä Tilastollinen päätoimisto, joka julkaisee suurimman osan »Suomen virallista tilastoa», »Tilastollisen vuosikirjan» y. m. tietolähteitä.

Tilaton väestö. Vakinaiseen työhön ei kiinnitettyä väestöä» (torppareita ja teollisuustyöväkeä lukuunottamatta) oli Suomessa maaseuduilla v. 1908

892,263 henkeä (35.6 % koko maalaisväestöstä); niistä oli omaa asuntoa vällä 470,918 henkeä (52.8 % tilattomain koko luvusta). Oman maan hankkimiseksi tilattomille muodosti valtio 1899 »Tilattoman väestön lainarahaston», jonka varoja v:n 1908 lopulla oli siihen tarkoitukseen käytetty n. 4 milj. mk.

Torpparit ks Maanvuokraus.

Tulli. Suomen valtion tullitulot v. 1909 49,914,286 mk. Tullitaksaa v:ltä 1886 lievästi suojelujärjestelmän perusteella. Asetus Suomen ja Venäjän kauppasulhteista v:ltä 1897 Suomelle kovin epäedullinen (Suomen teollisuustuotteiden korkeat tullit ja vientimäärien rajoitus eli »limitit»).

Työ taloudellisessa merkityksessä on toimintaa taloudellisten hyödykkeiden hankkimiseksi. Työ on henkistä tai ruumiillista, ammatillista tai ammatitonta laatua.

Työaika. V:n 1910 tiedustelun mukaan, joka koski 83,571 teollis. työntekijää, suoritti 81 % työväestä 1-vuoroista päivätyötä. Työaika viikossa oli 14 %:lle 54 tuntia, 74%:lle 54—60 tuntia ja 14%:lle yli 60 tuntia. Eduskuntamme hyväksyi v. 1909 työväensuojelulain, jonka mukaan teollisuuden ja rakennustöiden työntekijää saisi pitää työssä keskimäärin korkeintaan 60 tuntia viikossa ja 10 tuntia vuorokaudessa. Ulkomailla on monessa seudussa ja

ammattissa voimassa 8-tunnin työpäivä.

Työnantajajärjestöt ovat taistelujärjestöjä työväenjärjestöjä vastaan. V. 1906 perustettiin »Suomen Yleinen Työnantajaliitto», mihin kuuluu useita ammatillisia työnantajaliittoja (kuten S:n kutomateoll. harj. liitto, S:n graafill. teoll. työnantajaliitto y. m.), jotka v. 1909 maksoivat työväelleen työpalkkoja yhteensä yli 29 milj. mk. V. 1909 perustettiin lisäksi »Suomen työnantajain keskinäinen lakkovakuutusyhtiö».

Työnseisaukset. V. 1909 sattui Suomessa 51 (edell. v. 128) työnseisausta, jotka kestivät yhteensä 1,348 (3,747) päivää ja joihin otti osaa 3,903 (11,425) työntekijää. Menetettyjen työpäiväin luku oli 251,960 (435,970). Tuloksena oli sopimus 15.4 (48.1) %:lle, työnantajain voitto 79.4 (44.3) %:lle ja työntekijäin voitto 5.2 (7.6) %:lle työnseisauksen alaisista työntekijöistä. Ks myös **Lakko**, **Työnsulku**.

Työnsulku (engl. »lockout») on työnantajain puolelta tapahtuva liikkeen seisauttaminen, jonka tarkoituksena on pakottaa työväki alistumaan työnantajan tarjoamiin työehtoihin. Ks. lisäksi **Työnantajajärjestöt**, **Työnseisaukset**.

Työttömyysvakuutus. V. 1909 oli Suomessa työtönä kaikkina kuukausina keskimäärin 14.7 % (jouluukuussa 20.8 %) niistä

työntekijöistä, joiden työoloja pidettiin silmällä. Tampereella on laadittu Gentin kaupungin työttömyysvakuutuksen mukainen ohjesääntökunnall. työttömyysrahastoa varten (1909).

Työnvälitystä harjoittavat Suomessa etupäässä kunnalliset työnvälitystoimistot Helsingissä, Turussa, Tampereella, Vaasassa, Viipurissa ja Oulussa. V. 1909 tuli näihin toimistoihin yhteensä 23,219 työnhakemusta ja täytettiin niiden välityksellä 8,746 työpaikkaa.

Työpalkka on korvaus, jonka työvoimansa luovuttaja saapi. Työn, niinkuin tavarankin, hinta mukautuu suuresti valitsevain taloudellis-teknillisten ja yhteiskunnallisten olojen sekä työväen ammatillisen järjestymisen mukaan. »Nimellisellä» työpalkalla tarkoitetaan saadun palkan nimellistä arvoa, »todellisella» työpalkalla niitä hyödykkeitä, joita palkalla voidaan hankkia. Elinkeinolain ja leipomolain mukaan on teollisuuden työntekijäin palkka maksettava rahassa.

Työsopimukset. »Urakatyössä» määrätään sopimuksella vain työntulo jättämällä itse työnsuoritus työntekijästä riippuvaksi. Sen vastakohta on »palvelussopimus», joka jättää työntekijäin työvoiman kokonaan tai määrätyn ehdoin työnantajan käytettäväksi. »Tariffisopimus» on joukkosopimus, jolla työntekijät ja työnantaja tai työnantajat te-

kevät välipuheita tulevain työ-sopimusten ehdoista.

Työväenopistot. Varsinaisia työväenopistoja on Tampereella (per. 1898), Oulussa, Turussa, Viipurissa ja Kotkassa; Vaasassa ja Helsingissä on pysyvät työväenluentokurssit.

Työväensuojelus. Säännöksiä työväensuojeluksesta ja työväen oikeuksista sisältävät v:n 1879 elinkeinolaki (alaikäisistä, työajasta, palkanmaksusta), v:n 1879 terveydenhoitoasetus (terveydenhoitolautakunnan velvollisuuksista), v:n 1889 asetus teollisuusammattissa olevain työntekijäin suojelemisesta (muutoksia v. 1893), v:n 1895 taturmavakuutuslaki, v:n 1897 asetus työntekijäin apukassoista ja v:n 1908 laki työstä leipoissa.

Vaalit. V:n 1910 valtiollisissa vaaleissa sai sosialidemokratinen puolue 312,000 (v. 1907 329,946) ääntä, suomalainen puolue 172,344 (243,573), nuor-suomalainen puolue 111,604 (121,604), ruotsalainen puolue 106,002 (112,267), maalaisliitto 60,052 (51,242), kristill. työväki 17,296 (13,801) ja muut listat 372 (18,557) ääntä. Kaikkiaan annettiin v:n 1910 vaaleissa 779,670 (890,990) ääntä.

Valtion talous. Suomen valtiolla oli v. 1909 tuloja valtion tiluksista ja muusta valtion omaisuudesta (m. m. rautateistä) n. 56.3 milj. mk., välitömistä veroista 6.4, välillistä veroista (pääasiassa tullista) 60.9,

sekaluontoisista veroista 4.1, valtionlaitosten käyttämismaksuista 9.0 ja muusta 6.8 milj. mk., yhteensä 143.6 milj. mk., mihin tulee lisäksi uusi valtiolaina 40.5 milj. mk. Valtion varsinaiset menot tekivät 122.8 ja ylimääräiset menot 54.1 milj. mk. eli yhteensä 179.8 milj. mk.

Valtionvelka, Suomen (1909) 179,704,110 mk.

Valtiopäivät ks **Eduskunta**.

Vankeinhoito. »Kuritushuonetta» käytetään ankarimpana vapausrangaistuksena (joko elinkautisena tai määräaikaisena, 6 kuuk:sta 12 vuoteen). »Vankeus» on lievempi vapausrangaistus, jota voidaan määrätä 14 p:stä 4 vuoteen. Kumpikin järjestelmä perustuu »edistysperiaatteeseen», jonka mukaan vangin kohtelu hänen käyttöksensä perusteella muuttuu ankarammasta lievemmäksi, vihdoin »ehdonalaiseksi vapaudeksi».

Vapaakauppa. Tullijärjestelmä, joka ei vaikuta suojelevasti. Vapaakauppaan voi kyllä sisältyä korkea tulli tuotteista, joita ei valmisteta omassa maassa.

Varallisuusolot. V. 1907 ilmoitettiin viranomaisille 9,076 kuolinpesää, joiden omaisuus nousi 75.9 milj. mk:aan. Jos katsotaan yhden vuoden kuolinpesäin edustavan $\frac{1}{36}$ koko kansan varallisuudesta, olisi koko kansan varallisuus v. 1907 nousut 2,725 milj. mk:aan. Kuolinpesätalaston mukaan oli va-

rallisuus kaupungeissa keskimäärin 6 kertaa suurempi kuin maalla. Maaseudulla oli keskimäär. varallisuus suurin Turun ja Porin ja pienin Mikkelin läänissä.

Viinavero. Tämä vero, joka on suostuntaveroja, siis kansaneduskunnasta riippuva, määrätään erityisellä lailla jokaiseksi vuodeksi. Sitä maksavat viinantehtaat valmistamansa viinamäärän mukaan; nykyisin se on 2 mk. litralta. Viinavero tuottaa vuodessa n. 7 milj. mk.

Väkiluku. Suomen väkiluku v. 1908 3,012,849 henkeä, s. o. 9.0 asukasta km²:ia kohden. Suomen asukkaista elää maalla n. 86 % ja kaupungeissa n. 14 %, suomenkielisiä on n. 87 %, ruotsinkielisiä n. 13 %, muunkielisiä n. 0.3 %.

Väkijuomat. Asetus paloviiinan valmistamisesta ja myymisestä 9.6.1892 (laaja kunnallishallinnoll. kieltovalta). As. miedompain väkijuomain (viinin, punssin) myymisestä 2. 5. 1892. As. mallasjuomain myymisestä ja anniskelemisestä 15. 1. 1883. Laki mallasjuomain tehdasmaisesta valmistuksesta 28. 12. 1907.

Yhteiskunnallisia keskusseuroja (Suomessa): Kansantaloudellinen Yhdistys (per. 1885), Taloustieteellinen seura (1895, ruots.), Työväensuojelus- ja sosiaalivakuutusyhdistys (per. 1909), Yhdistys yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi (1910), Yhteiskunnalli-

nen keskusliitto (1910, kirjasto- ja tietotoimisto).

Yhtiöt. »Avoimessa» eli »kauppayhtiössä» on yhtiön osallisilla rajaton vastuuvelvollisuus yhtiön sitoumuksista. »Kommandiittiyhtiössä» vastaavat toiset jäsenet koko omaisuudellaan, toiset (äänettömät yhtiömiehet) ainoastaan yhtiöön sijoittamallaan pääomalla. »Osakeyhtiössä» kukin osakas vastaa ainoastaan panoksellaan, mutta on oikeutettu käyttämään äänioikeutta yhtiökokouksissa.

Yksityispankit. Niiden toiminta perustuu enimmäkseen yleisöltä korkoa vastaan lainaksi saatuihin varoihin, »talletuksiin». Siten saatuja varoja

pankit antavat lainaksi kauppan, teollisuuden y. m. elinkeinojen tarpeisiin. Suomen vanhin ja suurin yksityispankki on Yhdyspankki (per. 1862). Tällaisia pankkeja on Suomessa kaikkiaan 10, joilla v. 1909 oli omia varoja lähes 102 milj. ja talletuksia lähes 562 milj. mk. Yksityispankkeja ovat myöskin kiinteistöpankit (Suomen Hypoteekkiyhdistys, Suomen kaupunkien hypoteekki-kassa, Yhdyspankin ja Pohjoismaiden pankin hypoteekki-osastot) ja Suomen kiinteistöpankki, Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain keskuslainakassa, Säästöpankit, Osuuskassat, Panttilaitokset y. m.

Yhteiskunnallisia valistuslaitoksia ulkomailla.

Saksa. *Die Centralstelle für Volkswohlfahrt* (Kansan edistykseen keskuspaikka) Berliinissä. Perustettu 1891. Julkaisee laajaa kirjoitussarjaa ja aikakauslehteä *Concordia*. — Alaosastoja v. 1896 perustettu *Deutscher Verein für ländliche Wohlfahrts- und Heimatspflege* (maalaisedistysyhdistys; aikakauslehti *Das Land*) ja v. 1898 perustettu *Abteilung für Armenpflege und Wohltätigkeit* (köyhäinhuolto-osasto; aikakauslehti *Zeitschrift für das Armenwesen*).

Institut für Gemeinwohl (Yhteishyvän laitos) Frankfurt a. M:ssä. Laitoksella (per. 1891) on suuret pääomat. Pitää v:sta 1903 alkaen yllä *Das Soziale Museum* nimistä yhteiskunnallista toimistoa. Samanlaisia laitoksia on myöhemmin perustettu Bremeniin ja Müncheniin.

V. 1900 perustettu *Gesellschaft für Soziale Reform* (Yhteiskunnallinen reformiseura) Berliinissä ylläpitää *Bureau für Sozialpolitik* nimistä toimistoa ja julkaisee tunnettua viikko-lehteä *Soziale Praxis*.

Verein für Socialpolitik (Sosialipolittinen yhdistys) Berliinissä (n jo 1870-luvulla perustettu tieteellinen seura, joka julkaisee

arvokkaita tutkimuksia ja pitää keskustelukongresseja, niin kuin muutkin Saksan yhteiskunnalliset seurat.

Muista yhteiskunnallisista keskuslaitoksista mainittakoon Evankelis-sosiaalinen kongressi (per. 1890) ja Katolinen Kansanyhdistys (per. 1890).

Ranska. *Musée Social* (Sosiaalinen museo) Parisissa. Laitoksen perusti kreivi Chambrun lahjoittaen pohjarahaksi 2 milj. mk. Museo ylläpitää toimistoa ja julkaisee aikakauslehteä *Le Musée Social* ja tutkimussarjoja.

Italia. *Società Umanitaria* (Humaninen seura) Milanossa, jonka pohjaksi kauppias Loria v. 1892 lahjoitti 10 milj. mkaa, alkoi toimensa 1902 ja harjoittaa laajaa käytännöllistä avustus-, opetus- ja valistustyötä Italiassa.

Englanti. *Fabian Society* (Fabius-seura) Lontoossa. per. 1894, julkaisee kuuluisaa lentokirjasarjaa *Fabian Tracts* ja ottaa tehokkaasti osaa kunnalliseen ja valtiolliseen elämään.

The British Institute of Social Service (Brittiläinen yhteiskunnallinen toimisto) Lontoossa, per. 1904 samanlaisen amerikalaisen laitoksen mukaan, jakaantuu kymmeneen eri osastoon; julkaisee aikakauslehteä *Progress*.

Amerikka. *The American Institute of Social Service* (Amerikan yhteiskunnallinen tietolaitos) New-Yorkissa, alkoi v. 1898, toimii monessa osastossa, joista mainittakoon *Departement of international social information*, ja julkaisee *Social Service* nimistä äänenkannattajaa.

Tanska. *Det sociale Sekretariat of Bibliotek* (Yhteiskunnallinen sihteeri-toimisto ja kirjasto) Köpenhaminassa on perustettu 1898, omistaa hyvän kirjaston, julkaisee pientä kuukauslehteä *Samfundets Krav*. toimeenpanee oppikursseja j. n. e.

Ruotsi. *Centralförbundet för Socialt Arbete* (Yhteiskunnallisen työn keskusliitto) Tukholmassa, perustettiin 1907, ylläpitää yhteiskunnallista tietotoimistoa ja näyttelyä, toimii a. tutkimuksia, julkaisee meilläkin tunnettua aikakauslehteä *Social Tidsskrift*.

Samantapaisia laitoksia on vielä Hollannissa, Belgiassa Sveitsissä, Unkarissa, Venäjällä ja Suomessa (edellä sivu 238—39).

Filosofian historia.

Oppijärjestelmänä, joka käsittelee kaikkia tietoja, joita tiede meille antaa, on filosofia korkein tiede, kaikkein tieteiden sielu. Filosofit ovat laatineet erityisiä »järjestelmiä», joita on tärkeä tuntea.

Filosofia. — Ensimmäiset filosofit.

Paljastaessaan meille ilmiöiden syyt antaa tiede meidän sekä ennustaa että palauttaa niitä ja sen tarkoituksena on pohjaltaan niiden lakien selville-saanti, jotka maailmaa hallitsevat; mutta se ei opeta meille kaikkeuden olemusta, sen perusuuntoa ja alkuaihetta, sen alkua ja loppua; nekään tiedeet, joiden tarkoitusperänä on ihmisen tutkiminen, eivät voi hänelle neuvoa mikä hän on itse ja mitä varten olemassa. Näiden, kaikkein yleisinten mutta myöskin pulmallisinten kysymysten ratkaisu on filosofian erikoistehtävä: ajan alusta ja tähän päivään saakka tarkalleen onnistumatta ovat filosofit (kreikkalaisista sanoista *filo*, rakastan, ja *sofia*, viisaus) koettaneet tunkeutua aineen, sielun ja Jumalan kolminaisen arvoituksen ytimeen.

Selitys, jonka Joonian viisaat kreikkalaisen muinaisuudesta, on mitä yksipuolisin. Yksi ainoa alkuaine synnytti eri muodostumiensa kautta maailman kaikkine ilmiöineen: Miletolaisen *Thaleen* mukaan oli se vesi, *Anaksimeneen* mukaan ilma. *Herakleiton* mukaan tuli.

j. n. e. Mutta heillä on jo nerokkaitakin käsityksiä: *Anaksimandros* ja *Empedokles* eivät ole vieraita kehkeytymis-aatteelle, joka meidän päivinämme ilmestyy kehitysoopin muodossa.

Sokrates. — *Elämä ja toimet.* Sokrates eli Atenassa viidenkellä vuosisadalla ennen meidän ajanlaskuamme. Oli kätilön poika, eli köyhissä oloissa, äkäisen, Ksantippa-nimisen vaimonsa ja oppilaidensa parissa. Hänen opetuksensa menestys — yksinomaan suullisen; Sokrates ei ole jättänyt jälkeensä yhtään kirjallista teosta — herätti vallanpitäjäin epäluuloja: syytettynä nuorison turmelemisesta tuomittiin tämä viisas, viattomasti, tyhjentämään myrkkypikarin; hän odotti sankarillisesti kuolemaa puhellen sielun kuolemattomuudesta.

Filosofia. Sen oppi on siveys-filosofiaa, joka ei pyri tunkeutumaan kaikkeuden olemukseen, vaan tarkoittaa yksistään ihmisen tutkimista. Sokrateen kuuluisa menettely — vuoropuhelussa luontevasti juontuvain johtopäätelmien sarja — ilmaisee järjen itsellensä ja pakotta sen jollakin tavoin totuuteen. Sokrates johtaa täten yleiset aatteet, jotka ovat tiedon pyrkimysperänä, joka tietoa

itse on hyveen välttämätön ja riittävä ehto.

Eräs Sokrateen ajatus. Gnooti seauton, tunne itsesi! Tämä periaate on alkuna psykologiaan (kreikkalaisista sanoista *psychee*, sielu ja *logos*, tieto) samalla kun se on siveyden, moraalin, perustana; niinpä onkin Sokrates sielutieteen suuri edeltäjä.

Plato. — *Elämä ja toimet.* Syntynyt Atenassa v. 430 e. Kr. ylhäisestä perheestä; oli Sokrateen oppilas ja suosittu ystävä. Palattuaan matkoilta, joiden vaiheissa Syrakusan tyranni Dionysos vanhempi möi hänet orjaksi, perusti hän koulun Atenassa Akademoksen puutarhassa, mistä nimi *Akalemia*. Hän kuoli 80-vuotiaana. Häneltä on jäljellä kolmisenkymmentä vucropuhelua, joissa Sokrates melkein aina esittää pääkyselijän osaa; nämä ovat, kirjalliselta kannalta, hänen pääteoksensa, joista kuuluisimmat ovat *Valtio*, *Faidoni* ja *Pidot*.

Filosofia. Se liikkuu pääasiallisesti aatteiden teoriassa. Aatteet eivät ole Platosta, kuten sanan nykyisessä mielessä, asioiden, esineiden edustajia; ne ovat päinvastoin todellinen olevaisuus, jota tämän maailman asiat edustavat ja edustavat vain vaillinaisesti; ne ovat perusmuodot, aistimin tunnettavain ilmiöiden mallit ja kaikkeuden ydin. Aatteet muodostavat yhdyskunnan, jossa ylinä on Hyvän aate; siveellisesti on siis viisaan ihanne lähesty-

minen tätä ylintä ynnä Kauneiden aatetta, joka on siitä erottamaton.

Luolavertaus. Plato, joka on suuri runoilija, käyttää mielellään vertauksuvia. *Valtion* VI:ssa kirjassa vertaa hän viisaita, jotka filosofia asettaa tuntemaan ja mietiskelemään aatteita, vankeihin, jotka kauan oltuaan teljettyinä pimeään luolaan, äkkiä tuodaan päivänvaloon.

Aristoteles. — *Elämä ja toimet.* Aristoteles syntyi Stageirassa v. 384 e. Kr. Oli 20 vuotta Platon oppilaana ja tuli omittuisen sattuman kautta Aleksanteri Suuren opettajaksi. Hän piti koulua Lykeos Apollon temppeleihin kuuluvalla maalla (mistä nimi *lyseo*) ja kun hänen oppilaansa kävelivät siellä poikki ja pitkin keskustellen, saivat he kokkanimen *peripateetikot* (sanasta *peripatetikos*, kävelevä). Hän kuoli 322. Hän oli yleisnero; hänen teoksensa käsittelevät tosiaan miltei kaikkia aloja: niitä ovat *Organon* eli logiikka (oikean ajattelemisen oppi), *Politiikka*, *Moraali*, *Fysiikka*, *Metafysiikka* (sanoista *meta*, jälkeen, ja *fysis*, luonto); viimeksi mainittu teos on antanut nimen sille filosofisen tieteen osalle, joka erikoisesti tutkii kaiken olemusta ja alkusyytä.

Filosofia. Kaikkeuden perusaineksina ovat aine ja muoto. Aine, se on aines, *mahdollisuuksien* olio, jonka muoto panee toimintaan, jonka kautta ai-

nes muovaantuu valmeudeksi. Tämän mahdollisuuden, voiman, toiminnassa-olona on vaihtelu; jokainen muoto, joka asteella, muuttuu aineeksi korkeampaa muotoa varten. Mistä sitte tulee tämä pyrkimys, tämä edistyminen parempaa kohti? Alkusuystä, muuttumattomasta ja täydellisestä, aineesta täysin vapaasta muodosta, joka on vain toimintaa, on Jumala.

Ajatuksia: Anangkee stenai: pakko pysähtyä (syiden sarsassa); ei saata nousta korkeammalle kuin alkusyyhyn. *Mainitkaamme* myöskin sattuva ja runollinen syödytyksen määritelmä: »Se on se, joka liittyy työhön kuin viehkeys nuoruuteen.»

Epikuros. — *Elämä ja toimet.* Atenalainen, syntyi v. 342 e. Kr. Perusti 35-vuotiaana koulun, johon heti tulvasi oppilaita, joihin hänellä oli suuri vaikutusvoima ja jotka jumaloivat häntä. Hän kirjoitti pieniä tutkielmia, kirjeitä, siveysohjeiden kokoelmia, joista on jäljellä muutamia katkelmia.

Filosofia. Sen muodostaa fysiikka ja siveysoppi. Fysiikka on *atomistinen*, jo filosofi Demokritoksen miettämä; atomit ovat äärettömän pieniä, muuttumattomia, jakaumattomia, kuten nimikin osoittaa (a, kielteinen, *tome*, jako, leikkaus), ovat alkuaineksia, joiden yhtymät muodostavat ne eri kappaleet, joista kaikkeus

on kokoonpantu; se on kuten näkyy puhdasta materialismia.

Siveysopissa ei epikurolaisuus ole kuten useinkin luullaan, nautinnon ja aistillisten halujen tyydytyksen oppia mistä hinnasta hyvänsä; se on *eudaimonismia* eli onnellisuuden siveysoppia. Niinpä on epikurolainen onni ihan kielteinen; ihminen saavuttaa sen levon, kieltämyksen, kohtuuden kautta, on kohtalon suosikki, jos hän pääsee siihen *ataraksion* (häiriön poissaolon) tilaan, joka on viisaan päämaali.

Eräs ajatelma. »Miksikä pelkäsimme kuolemaa kun emme ole kuolleet niinkauvan kuin sitä pelkäämme, ja kun keran kuolemme kokonaan?»

Zeno ja stoalaisuus. — *Elämä ja toimet.* Noin v. 300 e. Kr. Zeno, joka oli kotoisin Kitiumista, avasi koulun lähellä Poikile-nimistä pylväskäytävää Atenassa, josta tämän oppikunnan nimi (*stoa*, pylväskäytävä). Zeno lopetti elämänsä, kun tunsii vanhuuden auttamattomasti tulleeaksi. Hänen seuraajiansa olivat *Kleanos* ja *Krysippos*, joilla myöskin on suuri osuus tämän opin muodostamisessa.

Filosofia. Se on materialismia, kuten epikurolaisten oppi. Kaikki maailmassa, ilmiöt, ilmiöiden ominaisuudet, itse sielukin, on ainetta. Tämä aine saa muodostumansa ja liikuntansa niinkään aineellisesta voimasta, joka on hen-

käys, taiteellinen tuli: se on maailman sielu, on Jumala. Mutta stoalainen siveysoppi luo tämän opinsuunnan kun- nian ja kauneuden. Valtia- hyvä asuu järjessä; hyve, joka on järjen lakienmukaisuus, on ainoa onni, kuten taas pahe ai- noa paha filosofin silmissä. Vii- saan tulee tehdä itsensä riip- pumattomaksi ulkonaisista ta- pahtumista ja kärsiä valitta- matta, *stoalaisesti*, vastoin- käymiset ja kohtalon kuten ih- mistenkin vääryyden.

Stoalaisia ajatuksia. »Siedä ja pidätä itseäsi.» »Eläkääm- me luonnon mukaan.»

Keskiajan suuret tohtorit.

Keskiajalla muuttui filosofia etupäässä *teologian palvelijaksi*; kirkko-isien ja raamatun vaikutus liittyy siinä Aristoteleelta saatuihin oppeihin, joista tut- kitaan varsinkin *sylogismin* (järjestyksen ankan muodon) teoriaa ja jonka kirjaimen kiin- nytään enemmän kuin sisällyk- sen henkeen. Se on *skolastiik- kan* (latinan sanasta *skola*, koulu) aikaa, muotojen ja jou- tavan järjelyyn filosofiaa il- man yleistä ja elävää kä- sitystä maailmasta. Se on aikaa, jolloin tohtorit kil- van väittelevät maailmoitten tai yleisten aatteiden ongel- masta: toiset (*realistit*) pitävät niitä, kuten muinoin Plato, todellisina olioina, toiset (*no- minalistit*) eivät niissä näe

muuta kuin nimiä, kolmas koulu vihdoin (*konseptualistit*) asettuu välittävälle kannalle.

Uudemman ajan filosofia.

Bacon. — *Elämä ja teokset.* Syntyneenä Lontoossa 1561, Elisabethin ministerin poikana, tuli tästä filosofista yksi maail- man mahtavia; loordina, kun- ningas Jaakko I:n suurkansle- rina, Verulamin paroonina oli hän saavuttanut mitä suurim- man luottamuksen ja vallan, kunnes syytös lahjusten otta- misesta ja kiristyksestä lopetti hänen virkauransa ja pakoitti hänet palaamaan yksityiselä- mään. Hänen pääteoksensa on *Novum organum* (uusi järjes- telmä), näin nimetty Aristote- leen vanhan *Organonin* vas- takohdaksi.

Filosofia. Baconin kuolema- ton kunnia on, että hän on ollut, XVI vuosisadalta, sen *kokeeli- sen menettelytavan* alkuunpa- nija ja luoja, jota XX vuosi- sadan tiede saa kiittää usko- mattomista edistyksistään ja satumaisista saavutuksistaan. Hänen työtänsä on varsinkin *johtopäätelmän* laaja oppi, sel- lainen ajattelemisen tapa, jonka kautta tehtyjen huomioiden moninaisuudesta päätetään mikä laki niistä johtuu, etsitään *synn ja seurauksen* suhde. Tä- män vuoksi on tämä englantil- lainen ajattelija Descartesin rinnalla luettava uudemman filosofian perustajiksi.

Ajatelma: »Todellinen tieto on syiden tieto.»

Descartes. — *Elämä ja teokset.* Syntyi Tourainessa v. 1596 ja käytti osan nuoruuttaan sen iän kevyihin huvituksiin, mutta myöskin syvälliseen matema- tiikan opiskeluun. Hyvinä aatelmiehinä meni sitten so- tapalvelukseen. 23 vuoden iäs- sä kävi läpi henkisen kamppai- lun, josta kääntyi ajattelijaksi ja lähti samoamaan Europpaa; asettui vihdoin Hollantiin, ja siitä pitäen on hänen historian- sa hänen aatteidensa historiaa. Kutsuttuna myöhemmin Ruot- siin filosofiaa harrastavan Kri- stiina-kuningattaren hoviin, kuoli hän Tukholmassa v. 1650. Hänen pääteoksensa — yksi kaikkien aikain kuuluisimpia kirjoja — on *Mietelmiä menet- telytavasta*; hän julkaisi sitten *Mietelmiä ja Filosofian perus- aatteet*.

Filosofia. Lähtien *väliaikai- sesta epäilystä* Descartes päätti noudattaa asettamaansa *il- meisyyssääntöä* ja havaitsi en- simäisenä ilmeisenä totuutena oman ajatuksensa ja siitä oman itsensä olemassa-olon. Hän sommitteli hänen luonnon, joka on ajatusta, eikä mitään muuta kuin *ajatusta*, sitten aineellisten olioiden luonnon, jotka ovat ulottuvaisuutta, eivätkä mitään muuta kuin *ulottuvaisuutta*; ja näiden kahden alkuisuuden avulla — ajatuksen ja ulottu- vaisuuden — rakensi hän maail- man. Jumala ilmenee hänelle *Jumalan aatteen* kautta, joka

ilmeisesti meissä on, äärettö- män ja täydellisen olennon aate, jonka asumista meidän mieles- sämme ei voi selittää muutoin kuin äärettömän ja täydellisen synn olemassa-olon kautta.

Ajatelma. »*Cogito ergo sum*»: ajattelen, siis olen olemassa. Tästä ensimmäisestä totuudesta, joka selkeästi vaikuttaa mie- leen, on Descartes, joka oli sekä geometrian oppinut että filosofi, johtanut kaikkeuden: nuo kolme sanaa muodostavatkin todella koko uudemman filosofian läh- tökohdan.

Spinoza. — *Elämä ja teokset.* Baruch Spinoza syntyi juuta- laisista vanhemmista Amster- damissa v. 1632, asettui pian asumaan Haagiin ja kuoli siellä rintatautiin 44 vuoden iässä. Kun hänen oli pakko ansaita leipänsä oli hän opetellut optil- lisiin koneihin tarvittavien las- sien hionnan ammattin, ja hänen ulkonaisen elämänsä suurin ta- pahtuma oli hänen riitaantu- misensa synagoogan kanssa, jonka opit hän hylkäsi. Hänen pääteoksensa, joka ilmestyi vasta hänen kuoltuansa, on lat- tinaksi kirjoitettu *etiikka* (si- veysoppi).

Filosofia. [Descartesin ete- vimpänä oppilaana ja hänen ajatustapaansa syventyneenä käyttäen hän määritelmiä, väit- tämiä ja johtopäätöksiä. Hä- nen filosofiansa on eräänlaista *pantheismia* (kreikan sanoista *pan*, kaikki, ja *theos*, Jumala): Spinozasta kaikkeudessa on vain yksi aine ja yksi aihe: Ju-

mala. Jumala ilmenee rajattomassa määrässä *attribuutteja* (tunnusmerkkejä) jotka yhteensä muodostavat maailman: Jumalan ja maailman välillä ei siis ole kuin näennäinen ero; mutta näistä Jumalan tunnusmerkeistä me emme tunne kuin kaksi: ulottuvaisuuden ja ajatuksen. Spinozasta sanottiinkin, että hän on »Jumalasta juopunut».

Ajatelmaa. Tämän opin mukaan ei sopinut olla kysymystä ihmistahdon vapaudesta: »Ihminen ei ole mikään valtio valtiossa, vaan järjellinen automaatti.» Toisaalta, kun kaikki oli Jumalaa, katoaa ero kauniin ja ruman, hyvän ja pahan välillä: »Ei mitään ole huonoa Jupiterin talossa.»

Leibniz. — *Elämä ja teokset.* Syntyi Leipzigiä 1646, kuoli Hannoverissa 1716. Saaden toimekseen useaan kertaan tärkeitä diplomaattisia tehtäviä, tuli hän tekemisiin kuuluisinten aikalaistensa ja aikansa suurten tapahtumain kanssa. Suurena matemaatikkona keksi hän samaan aikaan kuin Newton n. s. differentiaalilaskuun. Hänen teoksensa ovat kirjoitetut joko latinaksi tai ranskaksi ja ovat niistä tärkeimmät *Uusia tutkimuksia ihmisymmärryksestä*, *Monadologia* ja *Theodikea* (kreikan sanoista *theos*, Jumala ja *dike*, oikeus).

Filosofia. Se perustuu voiman olettamukseen. Leibnizin mielestä kaikkeus on kokoonpantu luhemattomasta mää-

rästä voimia, joita hän käsittää henkiseksi: ne ovat *monadit*. Monadit eivät voi vaikuttaa toinen toiseensa ja oletettu hengen, johtavan monadin, vaikutus alemmista monadeista kokoonpantuun ruumiiseen on mielikuvitusta: Jumala on kaikki järjestyntä ajan alusta sillä tavoin että luomakunnan oliot näyttävät olevan toisiinsa sidotut keskinäisten vuorovaikutusten kautta, kun heidän kehityksensä ei ole rinnakkainen. Tämä on kuuluisa *ennakolta määrätty sopusointu*. Ylin järki ja ylin hyvyys, Jumala, on luhemattomista mahdollisista maailmoista välttämättömästi valinnut parhaan; sellainen on sen *optimismin* pohja, jota Voltaire ivailee *Candidessa*.

Ajatelmaa: »Jokaista aineen osaa voi ajatella puutarhaksi täynnä kasveja tai altaaksi täynnä kaloja. Mutta jokainen kasvin osa, jokainen kalan evä, jokainen niiden pieninkin ki-pene, on vielä tällainen puutarha tai allas.»

Locke. — *Elämä ja teokset.* Tämä englantilainen filosofi joka eli 1632—1704 ja oli useissa yleisissä toimissa, oli vapaamielinen valtiollinen kirjailija, mutta hänen kuuluisin teoksensa on *tutkimus ihmisymmärryksestä*.

Filosofia. Se on *empirismiä* (kreikkal.sana, joka merkitsee kokemusoppia), oppi, jonka mukaan järki, joka aluksi on vain kirjoittamaton taulu, saa *kokemuksesta* ja ainostaan ko-

kemuksesta sisällyksensä s. o. mielteensä. Siispä ei ole synnynnäisiä mielteitä eli aatteita, vaan kaikki syntyvät *aistimien* (näön, kuulon, kosketuksen j. n. e.) kokemuksesta, josta *mietiskely* (refleksioni) sitten muodostaa ylimmätkin ja abstraktisimmatkin mielteet.

Ylevä rajoitus. — »Ei mitään ole järjessä — sanoo Locke — joka ei ensin ole kulkenut aistinten kanavan kautta». »Ei mitään, päisi järki itse», vastasi Leibniz *uusissa tutkimuksissaan* ja tätä rajoitusta, joka samalla kumoaa empirismin, ovat eräät filosofian historian kirjoittajat nimittäneet »yleväksi» (subliimiksi).

Kant. — *Elämä ja teokset.* Syntyi Königsbergissä Preussissa 1724 ja kuoli samassa paikassa 1804 oltuaan monta vuotta yliopiston opettajana. Mainittiin nimellä »Königsbergin viisas». Hänen kaksi tärkeintä teostaan ovat *Puhtaan järjen arvostelu* (yksi ihmis-ajatuksen suurimpia saavutuksia) ja *Käytöllisen järjen arvostelu* (siveysoppi).

Filosofia. Se on ennen kaikkea arvostelua, toisin sanoen järkiperaistä tietämisen arvon punnitsemista. Sen sijaan että olisi olettanut, kuten ennen häntä tehtiin, että kaikki meidän tietämismme järjestyyn sen esineiden mukaan, Kant on ajatellut että tietämisen esineiden päinvastoin täytyy järjestyä tietämisen mukaan. Aivan niinkuin siniset silmälasit

näyttävät meille maailman sinisenä, meidän järkemme, joka välttämättömästi tekee ilmiöitä huomiota, liittää näihin huomioihin *muotonsa* (paikan, ajan) ja arvostelunne *kategoriat* eli aateluokat (laadun, laajuuden j. n. e.). Kaikkeus esiintyy siis meille *ilmiönä* ja se on vain suhteellista tietoa, koskahan se ehdottomasti on meidän huomiokykymme edellytysten alais-ta. Se onkin muuten ainoa tieto, mikä meillä voi olla: todellinen todellisuus, *nuumen* (lat. sanasta *numen*, jumalalais-olento) ei ole meidän ymmärryksemme muotojen ja aateluokkien piirissä ja on siis mahdoton tuntea. Meidän järkemme ei siis voi johtaa meitä ehdottomaan totuuteen; mutta sydämemme saavuttaa sen velvollisuudentunnon kautta, joka säätää meille lakinsa, joka ei kaipaa todistamista, ja jota Kant tästä syystä kutsuu *ehdottomaksi käskyohjeeksi* (kategoriseksi imperatiiviksi).

Ohje: »Menettele niin, että toimesi perustelum voisi määrätä yleiseksi laiksi.»

Hegel. — *Elämä ja teokset.* Syntyi Stuttgartissa 1770, kuoli Berlinissä koleraan 1831, opetti filosofiaansa suurella menestyksellä ja saavutti siinä suuren vaikutusvallan varsinkin Saksassa ja Ranskassa. Hänen pääteoksensa ovat *Ilmiöoppi* (Phänomenologia) ja *järki, Logiikan oppi*, *Filosofisten oppien koelma*.

Filosofia. Hegelistä ovat oleminen ja ajattelevainen yhtä; ei ole olemassa kuin yksi perusaate, yksi todellisuus: se on *idea*, aate. Filosofia on oppi aatteen loogillisesta kehityksestä, jonka asteettaiset totutumiset muodostavat kaikkuiden ilmiöt, kolmessa asteessa. Ensín on *teesi* (väite), sitä vastassa *antiteesi* (vastaväite) ja vihdoin näiden yhtymä *synteesi*. Tällä tavoin ehdoton todellisuus, alkuaan yhdysta ja aineetonta ajatusta, toteutuu sitten ajassa ja paikassa julkakseen luontoon ja palaten ajatukseksi, mutta ajatukseksi, joka tuntee itsensä ja on olemassa itseänsä varten: se on järki. Tässä opissa on pantheismin suuri piirre havaittavissa.

Siveys ja oikeus. Tämän, ehdottoman todellisuuden loogilisen kehityksen välttämättömyyden edessä häviää kaikki oikean ja väärän ero; Hegelin mukaan muoto käy edellä oikeutta, ja voi voitettuita!

Aug. Comte. — *Elämä ja teokset.* Syntyi Montpellierissä 1798, kuoli Parisissa 1857, oli opettajana Polyteknillisessä opistossa. Aug. Comte, etevä matematikko ja nerokas filosofi, sairasti monta kertaa hulluudenkohtauksia. Elämänsä lopulla johti ihanteellinen rakkaus rva Clotilde de Vauxiin hänet *mystisismiin* (pyrkimykseen asettaa ylluonnollista järjen ulkopuolelle jonkunlaisen välittömän kokemuksen kautta) ja

teki tieteellisten todellisuksien ajattelijasta uskonnon perustajan. Hänen pääteoksensa on *Positiivisen filosofian kurssi*, jonka vaikutus on ollut tavattoman suuri.

Filosofia. Comte kieltää filosofian mahdollisuuden löytää asioiden olemusta ja alkusyytä; ainoastaan tosiasiat (faktumit) ja niiden keskeiset suhteet ovat tunnettavissa, kun faktumit ovat ilmiöitä, joita voi kokemuksen kautta todeta. Tämä on *positivismin* oppi. Kääntymen turhulta tieltään ehdotonta totuutta kohti pitää filosofin tyytyä rinnastamaan ja *yleistämään* positiivisten tieteiden tuloksia, joista Comte on laatinut kiitetyn *luokituksen*. Siveyden tulee olla puhtaasti inhimillisen ja kohdistua *altruismiin* (lähimmäisen-rakkauteen).

Inhimillisyyden uskonto. Aug. Comte (eikä positiivistinen koulu, joka tässä kohden kieltää perustajansa aatteen) etsii maan päällä uskontoa, jonka paikka ei ole saavuttamattomassa taivaassa. Hänen uskontonsa esiinena on *inhimillisuus*, joka on ihmissuvun yleismerkki vuosisatojen sarjassa ja jota hän jumaloi *Suur-olion* nimellä.

Schopenhauer. — *Elämä ja teokset.* Arthur Schopenhauer ei rakastanut filosofian professoreita; syntyi Danzigissa 1788, kuoli Frankfurtissa 1864 ja sai vasta myöhemmin suuren kuuluisuutensa, joka sittemmin ei ole vähennyt. Hänen suuren

teoksensa nimenä on *Maailma tahtona ja edustuksena*.

Filosofia. Maailma on *eduskunta* s. o. sitä ei voi käsittää muutoin kuin järjessä edustettuna. Tämän ilmiömaailman tuki, olemus, on olio, voima, jota Schopenhauer kutsuu *tahdoksi*; tämä voima ilmenee luonnossa ja meissä *elämäntahottomuksen* muodossa. Mutta onnettomuus ja kärsimys seuraavat ehdottomasti kaikkea elämän tahtoa ja ponnistusta; rakkkaus on vain petollinen ansa, jonka kautta luonto koettaa säilyttää luomiensa laatuja ja samalla tietuään myöskin suvun jatkuvaisuutta. Hänen filosofiansa neuvoo meitä vetäytymään *pidättämykseen*, lepoon ja hupenemaan, *asketismin* (kieltämyksen) kautta *nirvanaan* (mitättömyyteen), jota Intian filosofit saarnaavat. Tämä on *pessimismin* oppi.

Ajattelma. »Elämä on vain taistelu olemassa-olosta, jossa tappio jo ennakkolta on varma.»

Herbert Spencer. — *Elämä ja teokset.* Tämä yhdeksännentoista vuosisadan suuri englantilainen filosofi kuoli v. 1903 pitkän ja kunniaakkaan elämän jälkeen, jonka historia on sen töiden historia. Hänen oppinsa sisältyy hänen teoksiinsa *Alkeisperiaatteet, Biologian perusaatteet, Psykologia* y. m.

Filosofia. Spencerin elämäntöiden johtavana aatteena on

kehkeytymis-oppi, luontainen kehkeytyminen (evoluutioni) yhtäläisen täytymystä yhtyä erilaiseen, rajoittamattoman rajoitettuun, yksinkertaisen moninkertaiseen. Olevaisen ydintä ei voi tuntea ja Spencer vastustaa kaikkea metafysiikkaa, kaikkea ainokaislaatuista ja yhtenäistä olevaisen ydintä, jota muka edellyttävät kaikki luonnon ilmiöt, jotka järjestyvät yhteen sarjaan yhtenäisyyden katkeamatta: henkisen tai yhteiskunnallisen järjestyksen ilmiöt astuvat näkyviin *biologisista* (sanoista *bios*, elämä, *logos* tieto: elävän aineen lakien tiede) ilmiöistä, kuten nämä itse johtuvat fysikaalis-kemiallisista ilmiöistä ja ne taas vihdoin astronomian ja matemaattisten tieteiden sangen yleisestä piiristä, kaikki *erilaistumisen* ja vastakkaistumisen yhteenkietoumisen kautta. Kehkeytymisen laki on edistystä.

Kaksinaisuuden oppi. Tähän oppiin perustaa Spencer selityksensä uskontojen synnystä: joka asian kaksinaainen ilmeneminen, itsessään ja kuvassaan, kasvoissa, jotka kuvastuvat lähteessä, varjossa, joka seuraa kappaletta, kaussa, joka vastaa ääntä, kaikki nämä ilmiöt ja *unennäkö* johtavat alkuis-kansoja olettamaan ylluonnollisen olion olemassa-oloa, *järjen* joka helposti muuttuu *Jumalaksi*.

V. Käytännön osasto.

Julkiset huvit.

Yksityisistä, jonkun yhdistyksen keskinäisistä, suljetuista huveista ei tarvitse ilmoitusta tehdä eikä maksuja suorittaa.

Arpajaisten viettoon on lupa pyydyttävä maan kenraalikuvernööriltä (Asetus 12 p:ltä helmik. 1900).

Julkisten huvien, niinkuin teatterinäytäntöjen, konserttien, kansanhuvien y. m. toimeenpanemiseen vaaditaan viranomaisen eli paikallisen poliisin lupa (Asetus 26 p:ltä maalisk. 1903). Lupa voidaan hakea joko suullisesti tai kirjallisesti, mutta vaadittaessa on viimeksi mainittua ehdottomasti käytettävä. Lupapäätös on kirjallisesti annettava.

Maksua näytelmistä, konserteista, iltamista, tanssiaisista, arpajaisista ja kaikista muista huveista, joita annetaan yleisölle, on suoritettava sekä maalla että kaupungissa 3 markkaa 44 penniä, jotka menevät rahastoon vaivais- ja työhuoneita varten (Julistus 5 p:ltä toukok. 1818). Kaupungeissa on lisäksi suoritettava edellämainituista huveista kehruuhuonemaksua 1 markka 92 penniä (Kauppakollegion Julistus 12 p:ltä jouluk. 1782).

Leimamaksua menee sirkus-, varietee- ja akrobaattinäytännöistä, positivisoitosta ja muusta katusoitosta, karuselleista, vahakuvien, kinematografikuvien, eläinkokoelmien näyttelemisestä määrätyn perusteen mukaan ks. s. 52 ja 59 Leimasuostuntaasetus. Vapaiksi jäävät siis tanssi-illamat, konsertit, kansanjuhlat y. m.

Luvan antamisesta saa poliisikamari tahi kruununnimismies ottaa lanastusmaksua 2 markkaa (Asetus 15 p:ltä tammik. 1883).

Huvien pitäjien kaupungeissa tulee vielä suorittaa järjestystä pitämään määrättyjen poliisien palkkio. Helsingissä on maksu 3 mk. vähemmistä ja 6 mk. suuremmista pitotilaisuuksista (Senaatin kirje 2 p:ltä helmik. 1876).

Maalla ovat kruununnimismies tahi poliisit velvolliset olemaan läsnä yleisissä väenkokouksissa (Johtosääntö 28 p:ltä marrask. 1898).

Huveja ei voida toimeenpanna ennenkuin mainitut maksut ovat suoritetut.

Jos enemmän maksuja vaaditaan kuin on laillista, niin ovat ne maksettavat, mutta voi ne takaisinsaada, kun kolmen vuoden kuluessa valittaa kuvernööriin, joka oman lausuntonsa ohella lähettää asian senaatin ratkaistavaksi.

Mille alalle antaudun.

Elämänuran valitseminen on nuorelle miehelle ja naiselle monesti varsin vaikea tehtävä, vaikea ainakin silloin kun ei valitsemaan joutunut huomaa itessään erityisempää taipumusta jollekin määrätylle uralle, tai jos huomaakin, ei ole varoja eikä tilaisuutta päästä tuolle mieleiselle uralle. Joka tapauksessa on erinomaisen tärkeätä tämän vaalin niin suorittaminen, ettei se tapahdu pelkän sattuman, vaan vakavan harkinnan perustuksella. Onnistumaton vaali, joka johtaa väärälle uralle, voi turmella koko ihmisen elämän.

Elämänuran yleissuunnittelu tehdään tavallaan jo ennenkuin asianomainen nuori henkilö pystyy vielä itse tähän melkein mitään vaikuttamaan. Kun on poika tai tyttö ehtinyt ensimmäisen kymmenkunnan ikävnuosia täyttää, silloin on se ratkaisu edessä, jääkö hän alkeellisimman yleissivistyksen varaan vai pannaanko hän oppikouluun. Jos hänelle valitaan oppikoulu-ura, on hänellä myöhemmin laajempi kilpailutilaisuus moninlaisilla toimialoilla. Tämä kaikai vaikuttanee sen, että oppikouluihin pyrkiväin lukumäärä on maassamme niin suunnattomasti kasvanut.

Kuitenkin myös kansakoulutiedot pohjatieloina on kansamme tärkeimpien elinkeinojen alalla melkein rajaton tilaisuus pyrkiä edistymään ja korkeammalle kohoamaan. Vaikeamassa asemassa on se, joka ei ole saanut kansakouluakaan käydä. Tosin nykyään vielä kansamme vanhempi sukupolvi on suurimmaksi osaksi mitään kouluja käymätöntä ja on näinkin saattanut yleensä tulla verrattain hyvin toimeen, mutta nuorempaan sukupolveen nähden on jo toiset vaatimukset. Kilpailun kasvaessa eivät yleisetkään elinkeinot oikein menesty, ellei asianomainen ole oppia saanut tai ainakin ole kehittynyt pystyväksi tietoja itselleen hankkimaan ja niitä hyväkseen käyttämään. Nykyään kasvavan polven, joka ei edes kansakouluopetusta saa hyväkseen, on entisestään paljon vaikeampi yleisen kilpailun lisääntyessä edistyä ja tulla muiden rinnalla toimeen.

Vanhempien tärkeä velvollisuus olisi saattaa lapsensa alkuvalmistuksen puolesta pystyväksi mahdollisimman monille toimialoille, jotta varsinaisen elämänuran valinnan tilaisuutta olisi nuorukaisella silloin kun hänen on lopulta tämä vaali tehtävä.

Tuo ajan hetki, jolloin ratkaisun täytyy tapahtua, kohtaa nuorukaista eri olotiloissa eri ikävuotena. Joka on saanut kansakouluvalmistuksen, hänen täytyy olla vastaisesta toimialastaan pääasiassa selvillä jo koulusta päästyään. Jos hän haluaa m a a n-

viljelijäksi, voi hän vielä muutamia vuosia käytännöllisessä harjoittelussa hankkia kehitystä, mutta on sittemmin noin 18-vuotiaana jo hänenkin lähdeittävä oppia muualta hankkimaan ja henkeään terästämään.

Hänellä on kaksi valtatietä, joista on valinta tehtävä. Hän voi mennä joko *kansanopistoon* tai *maamieskouluun*. Säästeliäs nuorukainen voi näissä kouluissa tulla opintovuoden toimeen noin 250—300 markalla. Jos nuorukaisella on suinkin tilaisuutta, olisi hänen käytävä ensin kansanopisto ja sitte maamieskoulu. Kansanopistossa hengenvoimat teroitetaan, joten paremmin voi sen jälkeen hyötyä maamieskoulusta. Varsinkin silloin on kansanopistossa käynti maanviljelijäksi valmistautuvalle välttämätön, jos hänessä ei ole tähän eikä muuhunkaan toimialaan mitään harastusta. Kansanopisto herättää elämisen intoa ja pyrkimisen halua.

Maamieskoulujen varsinaisena tehtävänä on kehittää maamiestä ammattiinsa. Niissä kouluissa annetaan opetusta maataloudellisten ammattiaineiden alkeissa, kuten varsinaisessa, maanviljelyksessä, kotieläinten hoidossa, maitotaloudessa, metsänhoidossa ja kasvitarihviljelyksessä, sekä järjestetään harjoituksia laskennossa, kirjanpidossa, asioimiskirjoituksessa, piirustuksessa ja käsitöissä. Myöskin opetetaan jonkun verran yhteiskuntaoppia, kansantaloutta, maanviljelyshistoriaa ja maatalousmaantietoa. Yksitalvisia maamieskouluja on maassamme nykyään suomenkielisiä noin puoletosta kymmestä. Ne, jotka voivat uhrata kaksi talvea ammattikoulussa käyntiin, ovat tähän tilaisuudessa Orismalan ja Harjun kouluissa. Yksitalvisen maamieskoulun käynyt voi, välillä käytännöllistä maanviljelystä harjoiteltuaan, jatkaa opintojaan Mustialan 2-talvisessa *maamiesopistossa*. Samoin voi kansanopistossa käynyt, harjoiteltuaan ja suoritettuaan tutkinnon luonnontieteissä ja matematiikassa, jatkaa opintojaan *Kurkijoen 2-talvisessa maamiesopistossa*. Vielä on olemassa noita vanhastaan tuttuja 2-vuotisia käytännöllis-tietopuolisia *maanviljelyskouluja*, joissa oppilaan on työskenneltävä palkkaussäännön alaisena. On niinkään olemassa uusia erikoislaitoksia karjanhoidon, meijeritoimen y. m. opettamista varten. *Karjanhoito-opetuksen harjoittelulaitos* antaa karjanhoitoalalle antauneille miehille ja naisille harjoittelua karjan, sikojen ja mikäli mahdollista myös siipikarjan hoitoon kuuluvissa töissä. Harjoittelija saa tilanomistajalta ruuan, asunon, vuoteen, valaistuksen ja asianomaisen maanviljelys-seuran määräämän palkan. Harjoittelu kestää 1—2 vuotta riippuen siitä, miten on työhön perehtynyt.

Harjoittelulaitoksen täydennyksenä ovat *kurssit*, joilla har-

joittelija hankkii lisää tietopuolista opetusta. Nämä kestävät 5 kuukautta ja niiltä annetaan päästötodistus. Sillä, joka näin on karjanhoitajaksi, karjakoksi, päässyt, on tilaisuus vielä kartuttaa ammattitietojaan *jatkokursseilla*, jotka kestävät 2 1/2 kuukautta. Nämä jatkokurssit valmistavat erityisesti kiertäviä karjakkoja ja tarkastuskarjakkoja.

Meijerialalla on samanlaiset laitokset: harjoittelulaitos, meijerikurssi (enintään 6 kuukautta) sekä erityiset kurssit meijeri-isännöitsijöiden valmistamista varten.

Metsänhoito-alalla erityistä kehittymistä varten on metsänvartijakouluja, joissa on 2-vuotinen oppikurssi. Tällaisen kurssin suorittaminen vaaditaan kruununmetsäin työnohtajilta, jotka metsähallitus ottaa toimeensa. Näillä työnohtajilla on vaki-naista vuosipalkkaa 600 mk sekä palkkiota useimmilla 400 mk ja vielä vuokratrahoja 100 mk. Jokaisen 5 vuoden kuluttua nousee palkka 100 markalla.

Puu- ja kasvitarhanhoitoon voi perehtyä *puutarhakouluissa*. Laajempaa tietopuolista ja käytännöllistä puutarhaopetusta annetaan Lepaan puutarhaopistossa Hämeenlinnan lähellä. *Kalastaja-ammattiin* perehtymistä varten on erikoinen harjoittelulaitos. *Siipikarjan ja mehiläisten hoitoon* voidaan toistaiseksi perehtyä ainoastaan käytännöllisesti ja itse hankkimalla tietopuolista opetusta. Mehiläishoitokursseja kuitenkin jo annetaan kesäisin, samoin joskus siipikarjanhoitokurssejakin.

Tavallinen maanviljelijä yleisemmin koettaa perehtyä kaikkiin maatalouden eri haaroihin, pitäen varsinaista maanviljelystä ja karjanhoitoa pääelinkeinonaan, muita sivuelinkeinoina. Sen, joka aikoo *neuvojaksi* jollakin erikoisalalla, on tähän erityiseen alaan syvemmin perehdyttävä. Sellaisissa oloiloissa, kuin kaupunkien lähistöissä ja hyvien kulkuteitten varsilla voi joku tehdä tavallisen sivuelinkeinon, kuten puu- ja kasvitarihviljelyksen, siipikarjanhoidon, jopa mehiläishoidonkin päälinkeinokseen ja ansaita koko toimeentulonsa sillä. Kalastuskin voi tulla kannattavaksi ammatiksi muallakin eikä ainoastaan suurien vesien ääriellä. Mutta tällöin on harjoitettava järkiperaista kalojenkasvatusta ja sitä varten tarvitsee elinkeinon harjoittaja muilta suljettua vesistöä.

Olemme maanviljelyksen ja sen nykyisten sivuelinkeinosten alalla viipyneet verrattain kauan, koska kansamme suurin enemmistö sillä alalla toimii. Mainittuihin oppi- ja harjoittelulaitoksiin pääsee yleensä kansakoulun käynyt, useihin myös kouluaikymätön, jos laitoksessa on tilaa.

Joka aikoo teollisuuden alalle, hänen on edullisinta jo heti kansakoulusta päästyään käydä jatkamaan jossakin ammattikoulussa tai pyrkiä harjoittelemaan sillä teollisuuden alalla, johon pyrkii. Usein esim. jos pyrkii rautatien konepajaan valmistuakseen m. m. junankuljettajaksi, täytyy odottaa muutamia vuosia ennen kuin oppiin pääsee. Tämä väli aika on kuitenkin käytettävä mahdollisimman mukaisesti tavalla tai toisella sillä alalla tutustumiseen, jonka itselleen valitsee. *Teollisuuskoulussa* pääsee valmistumaan monelle sellaiselle ammattialalle, joilla on menestymisen mahdollisuuksia. Tästä koulusta tulee koneenkäyttäjiä, rakennusmestareita, valureja, sähköteknikkoja, laivanrakentajia y. m. työnjohtajia eri aloille. Teollisuuskoulujen yhteydessä ja muutenkin on järjestettynä ammatillisia *kurseja* niitä varten, jotka eivät ole tilaisuudessa varsinaista teollisuuskoulukurssia käymään.

On monta teollisuusammattialaa, joita varten ei ole mitään koulua tai tietopuolista harjoittelulaitosta, mutta joihin on perehdyttävä käytännöllisen työn avulla, ensin oppilaana teollisuus- tai käsityölaitoksessa. Näillä aloilla on paljon valinnan varaa, ja taipumuksien mukaan olisi niillekin antauduttava eikä sattuman nojalla. Maassamme ovat vielä monet käsityöammatit ja teollisuusalat aivan kehittyttömässä tilassa. Niissä olisi äärettömästi nostamisen tilaisuutta. Tietopuolinen yleinen ammattiopetus on hyväksi, antautuipa mille erikoisalalle tahansa. Jos mieli edistyä ammatissa, on melkein välttämätöntä käydä ulkomailla, työskennellä sikäläisissä etevissä työpaikoissa sekä käyttää hyväkseen sikäläisiä kehittyneitä erikoisammattikouluja. Joka käyttää aikansa ulkomailla ammatinsa kunnolliseen oppimiseen, hänellä on tuosta matkasta, jonka kustannukset työllä ansaitaan, suurta etua ja voi hän toivoa hyvää menestystä omaa liikettään täällä kotona avatessa.

Jos on vilkas, huomaavainen luonne sekä jos on kyky rahaasioiden hoitamiseen, silloin voi olla hyvä tulevaisuus liiketoiminnalla. Joka antautuu tälle alalle, hänelle ovat kaikki käytännölliset tiedot tarpeen. Erittäinkin on hänen tunnettava ajan liikekehitys ja mahdollisimman mukaan sen vastainen suunta, jotta hän voisi laskelmansa tehdä.

Tosi on, että liikealalla toisen palveluksessa voi tulla toimeen ilman omintakeisuutta ja perusteellisia liiketietoja. *Kauppa-apulaiskurssit* ja *kirjanpito-kurssit* ovat kuitenkin ensimmäiset tarpeelliset. Ja nykyään jo vaaditaan kauppakoulun käymistä silkinäkin, joka toisen palveluksessa toivoo voivansa menestyä. Liikemiesalalle antautujalla täytyy kuitenkin olla pyrkimys — joka

tosin ei aina voi toteutua — itsenäiseksi liikemieheksi, toimimaan omintakeisesti. Sellainen toisenkin palveluksessa parhaiten edistyy.

Monen mieliteot johtavat opetusaloille silloinkin, kun on päässyt osalliseksi ainoastaan kansakouluopetuksesta. Käytännöllisiä opettaja-aloja on monia, joihin valmistuu varsinaisissa ammattikouluissa. *Kutoma- ja käsityökouluista* päässyt voi pyrkiä noiden aineiden opettajaksi. *Talous- ja emäntäkoulut* antavat hyödyllisiä tietoja tytöille. *Keittokouluissa* ei aika yleensä hukkaan kulu. Helsingin keittokoulussa on erityinen opettajatarasasto.

Kierto- ja pikkukoulun opettajantoimi ei suinkaan ole nykyään kadettava, kun on palkka aivan pieni ja olot muutenkin järjestymättömät. Toivottavasti näissä oloissa kuitenkin saadaan ennen pitkää aikaan tarpeellisia parannuksia. Puheena-olevia opettajia valmistetaan *pikkukouluseminaa-reissa*. Samoissa laitoksissa valmistetaan oppilaita *kansakoulunopettajaseminaareihin*. Kuten tunnettua vaaditaan näihin opettajaseminaareihin pyrkijältä, paitsi esitietoja, että hän on täyttänyt 18 vuotta ja on ruumiinrakennukseltaan terve. Jonkunlainen lauluäänikin on valnan tarpeellinen. Jos on voimakas, hyvä lauluääni ja taipumusta lauluun, silloin on syytä pyrkiä *lukkarikouluun* tai *musiikkio-pistoon*.

Kuten jo aikaisemmin on sanottu, on oppikoulu käyneellä, erittäinkin jos hän on ylioppilaaksi lukenut, monta vertaa enemmän valinnan mahdollisuutta. Yleensä on hänen helpompi kilpailla kansakoulun käyneen kanssa niilläkin aloilla, joita varten vaaditaan vain kansakoulukurssi. *Lyseoon* pyrkivän tulee olla 10 vuotta täyttänyt sekä vaaditaan häneltä ne tiedot, jotka saavutetaan ylempään kansakoulun toisella vuosiosastolla. Lyseon kurssi on 8-vuotinen. Yksityisillä oppikouluilla, kuten esim. eräillä yhteiskouluilla, on hiukan eroavat pääsyaatimukset sekä myös erilaiset vuosikurssit.

On olemassa yksi lyseo, *maanviljelyslyseo*, johon lyseon 5 alaluokkaa käynyt pääsee vanhempanakin ja jossa erityisesti voi valmistua harjoittamaan opintoja yliopiston maanviljelystiedekuntaosastossa.

Oppikoulun viiden ensimmäisen luokan kurssi avaa pääsymahdollisuuksia erinäisille aloille. Palveluskuntaan rautatie-, posti- y. m. aloilla voi päästä ilman lyseossa käyntiäkin, mutta n. s. virkamiesalajon alimmille asteille pääsemiseen jo vaaditaan lyseon tai yhteiskoulun 5 luokan kurssi. Niinikään aukeaa tässä apteekki-

ala ja monet muut, sekä on tämän kurssin suorittaneella tilaisuus päästä jo korkeampiin ammattiopistoihin, kuten kauppaopistoon j. n. e.

Ylioppilastutkinnon suorittanut on oikeutettu harjoittamaan opintoja *yliopistossa* sekä *teknillisessä korkeakoulussa*. Hänelle ovat melkein kaikki korkeammat oppilaitokset avoinna ja voi hän valita minkä virkamies- tai käytännöllisen johtaja-alan tahansa.

Ylioppilas itsessään ei ole vielä pätevä moneenkaan toimeen ilman lisätutkintoja tai harjoitteluja. Mutta esim. *rautatiellä* ja *postissa* hän jo voi korkeammillekin virka-aloille päästä palvele-malla. Varsinainen virkamiestutkinto on *hallintotutkinto* yliopistossa sekä *oikeustutkinto*. Viime mainittu oikeuttaa, jo tuomarialalle. Nämä lainopilliset tutkinnot oikeuttavat laajemmille aloille kuin mitkään muut tutkinnot maassamme. Hallinnollisilla aloilla on melkein mahdotonta edistyä, ellei ole toista tai toista näistä tutkinnoista suorittanut. Eri valmistusta yliopistossa vaativat *papin, koulunopettajan, lääkärin, agronomin, metsänhoitajan* j. n. e. tutkinnot. Teknillisessä korkeakoulussa tehdään *maanmittareja, kone- ja vuori-insinöörejä, arkkitehtejä* j. n. e. Nämä ovat käytännöllisiä aloja, joilla voi useinkin saavuttaa verrattomasti paremman tulevaisuuden kuin virkamiestutkinnoilla.

Nuurukainen, joka on jo ehtinyt ylioppilaaksi saakka, voi helpommin ratkaista tärkeän kysymyksen: mille alalle antaudun? Hänelle ovat melkein lukemattomat alat avoinna, mutta hänen on antauduttava sille alalle, mihin hänellä on taipumuksia. Luonto johtaa ihmistä enemmän toiselle kuin toiselle alalle. Jos nuurukainen ryhtyy yrittämään yhtä ja toista ja hapuilee sinne tänne, hän kuluttaa turhaan aikaa ja rahaa sekä usein kuitenkin lopullisessa vaalissaan erehtyy ja pettyy. Nykyään jo vaaditaan täydellistä antautumista ja syventymistä jollekin erikoiselle alalle eikä ole eduksi koettaa saada tietopiiriinsä ahdatuksi jotakin monella eri alalla. Nyky- ja tulevaisuusajan ihmiset ovat erikoisalojen tuntijoita eivätkä pyrikään kaikkia aloja tuntemaan.

Nimipäivien luettelo.

(Ensimmäinen luku merkitsee päivää, toinen kuukautta.)

Aaake	8 5	Antonius	17 1	Eevert	9 9
Aallotar	24 10	Antti	30 11	Eino	17 11
Aapeli	2 1	Armas	28 3	Eleonora	11 7
Aapraham	18 12	Armi	5 2	Elias	17 4
Aapo	18 12	Artturi	31 10	Elina	10 2
Aarne	16 11	Arvi(d)	31 8	Elisabet	17 9
Aaro	1 7	Arvo	3 7	Elma	12 2
Aatami	24 12	Astrid	27 11	Elsa	14 10
Aatos	8 11	Atanasius	2 5	Elviira	27 6
Aatto	23 6	Augustinus	28 8	Emilia	19 5
Adele	16 12	Aukusta	20 9	Engelbrekt	27 4
Adolf	23 6	Aukusti	7 1	Ensio	9 6
Adrian	4 3	Aulis	16 8	Eriika	30 7
Agaton	7 12	Aune	21 1	Erkki	18 5
Agata	5 2	Aura	10 3	Erland	3 11
Agda	5 2	Auvo	23 8	Ernesti	13 3
Ahti	21 6	Basilius	30 5	Esaias	6 7
Aili	19 11	Barbara	4 12	Esko	12 6
Aimo	29 11	Beata	2 12	Ester	16 5
Aino	10 5	Bernhard	19 4	Eufrosyne	11 2
Aira	4 12	Berta	1 2	Eugen	7 11
Akseli	23 3	Birger	21 10	Faabian	20 1
Alarik	24 5	Birgitta	7 10	Fanny	2 3
Albert	24 4	Björn	11 10	Feeliks	14 1
Aleksandra	6 5	Bonifacius	5 6	Feerdinand	3 4
Aleksanteri	12 9	Bror	9 1	Floora	13 5
Aleksei	18 10	Bruno	6 10	Frans	4 10
Alf	21 2	Brynolf	16 8	Fredrika	19 9
Alfonso	13 8	Cecilia	22 11	Freedrik	18 7
Alfred	29 10	Cyprianus	26 9	Friida	29 12
Aliina	22 4	Dagmar	26 11	Friidolf	22 1
Aliisa	14 7	Dagny	11 9	Fritjof	19 2
Allan	7 4	Dorothea	6 2	Gaabriel	24 3
Alli	31 1	Ebba	13 10	Gottfrid	1 9
Alma	28 5	Eedit	14 5	Gregorius	12 3
Alpo	1 3	Eedla	13 6	Gunilla	30 1
Alvar	24 9	Eedvard	18 3	Gunnar	8 1
Amalia	20 4	Eedvin	9 3	Gurli	5 8
Amanda	26 10	Eelis	14 6	Gustaf	6 6
Ambrosius	4 4	Eemil	30 8	Gustava	30 10
Anna	9 12	Eenokki	3 1	Göta	8 9
Anselmi	21 4	Etel	13 4	Haakon	28 7
Ansgarius	4 2	Eeva	24 12	Haarald	1 4
Anton	17 1	Eevald	3 10	Hanna	21 7

Heikki	19	1	Jalo	16	4	Laura	18	1
Heimo	15	12	Jarl	24	1	Lauri	10	8
Helge	30	9	Jenny	5	5	Leea	5	1
Helena	31	7	Jeremias	26	6	Lemmitty	18	8
Helka	31	5	Joel	13	7	Lempi	24	11
Hellin	27	10	Johanna	21	7	Lennart	28	9
Hellä	27	10	Johannes	24	6	Leo	28	6
Helmi	7	5	Joonas	29	3	Leonard	28	9
Helvi	15	10	Jooseppi	19	3	Leopold	15	11
Hemminki	22	5	Jorma	13	9	Linda	15	4
Herbert	16	3	Josefiina	10	10	Linnea	2	7
Herman	12	7	Jouko	14	12	Lotta	12	5
Hertta	4	11	Juhana	24	6	Loviisa	25	8
Hesekiel	10	4	Julius	12	4	Ludvig	2	10
Hilda	25	10	Justiina	16	6	Lusia	13	12
Hilja	8	10	Juudit	10	12	Luuukas	17	10
Hilkka	27	11	Juulia	16	2	Lyyli	23	5
Hilma	21	11	Kaarlo	28	1	Magdalena	22	7
Hjalmar	20	11	Kaino	27	9	Mainio	5	9
Hjördis	11	6	Kaleva	10	9	Maire	1	8
Holger	2	8	Kalervo	11	3	Maks	18	11
Hulda	20	2	Karoliina	20	5	Malakias	5	11
Hungo	3	2	Kasper	20	10	Margareta	20	7
Hyväneuvo	3	10	Katri	25	11	Maria	4	8
Thalempi	27	5	Kauko	3	3	Marjatta	15	8
Iida	14	9	Kaukovalta	24	1	Markus	25	4
Iines	29	8	Kauppo	19	2	Martta	26	7
Iisak	20	12	Keijo	21	2	Martti	11	11
Iisrael	23	12	Kerttu	17	3	M. Luther	10	11
Iivari	22	8	Kirsti	24	7	Matilda	14	3
Ikäheimo	19	4	Klaara	12	8	Matteus	21	9
Ilma	26	8	Klaus	7	7	Matti	24	2
Ihnari	16	1	Klemetti	23	11	Mauuu	19	8
Ilona	9	10	Kuut	13	1	Mauri	22	9
Iltta	9	7	Konrad	12	11	Meri	23	1
Immanuel	26	3	Konstantinus	21	5	Mielikki	16	9
Impi	11	6	Kotivalo	10	1	Mielipäivä	13	10
Ingeborg	27	5	Kristian	13	11	Miina	26	5
Inkeri	5	10	Kullervo	25	9	Mikael	29	9
Into	20	6	Kustaa	6	6	Mirjammi	30	4
Irene	5	4	Kust. Adolf	6	11	Mooses	4	9
Irja	22	10	Kustaava	30	10	Naima	9	2
Irma	31	3	Kyllikki	8	12	Natalia	9	8
Jaakkima	20	3	Lahja	7	8	Nestor	26	2
Jaakko	25	7	Laila	5	3	Niilo	6	12
Jalmari	20	11	Laina	8	2	Nikodemus	1	6

Nikolai	19	12	Sakari	6	9	Toivo	4	6
Nuutti	13	1	Salme	5	8	Toora	2	9
Nyyrikki	30	9	Salome	5	8	Topias	2	11
Oihonna	14	11	Salomo	8	6	Torsti	27	2
Oiva	29	5	Samuli	20	8	Tuomas	21	12
Olavi	29	7	Selma	5	12	Tuovi	12	12
Olga	23	7	Seppo	10	6	Turo	8	7
Onerva	14	8	Serafiina	3	9	Tuulikki	22	2
Onni	28	2	Set	2	1	Tuure	28	4
Orvokki	3	6	Severi	23	10	Tyyko	29	4
Oskari	1	12	Signe	23	8	Tyyne	18	9
Osmo	11	5	Sigurd	10	1	Tyyra	18	2
Ossian	17	7	Siiri	19	6	Uljas	19	10
Osvald	11	1	Sikstus	6	8	Ulrika	4	7
Otso	11	10	Simo	28	10	Unto	5	7
Otto	9	4	Sipri	15	2	Urho	17	6
Paavali	25	1	Sirkka	16	10	Urpo	25	5
Pasi	30	5	Sirkku	16	10	Usko	30	3
Pauliina	22	6	Sivriä	15	1	Uuno	25	6
Pentti	21	3	Sofia	15	5	Valdemar	18	4
Perpetua	7	3	Soini	27	3	Valentin	14	2
Pellervo	2	4	Steen	28	11	Valfrid	12	10
Pietari	29	6	Sulho	21	8	Valio	1	10
Polykarpus	26	1	Sulo	13	2	Valma	11	9
Pärttyli	24	8	Suoma	8	4	Valtteri	29	1
Päiviö	30	6	Susanna	11	8	Vappu	1	5
Raakel	17	12	Svante	10	6	Veera	3	8
Rafael	22	12	Svea	14	8	Veikko	9	1
Ragnar	1	10	Sven	21	8	Veli	2	8
Rauha	29	12	Sylvester	31	12	Vellamo	3	12
Rauni	15	7	Sylvia	8	8	Venla	2	6
Regina	7	9	Taavetti	30	12	Verna	11	4
Reino	16	7	Taimi	8	9	Verner	17	8
Repekka	17	5	Taneli	11	12	Vieno	15	6
Richard	7	2	Tapio	18	6	Vihtori	22	3
Risto	15	3	Tauno	28	8	Viktoria	25	2
Rolf	27	8	Tekla	23	9	Vilho	6	4
Roobert	7	6	Tellervo	13	4	Vilhelmiina	26	5
Roosa	4	5	Teodor	9	11	Viljo	27	1
Runo	15	9	Teresia	26	4	Vilppu	8	3
Rusko	18	2	Tertullianus	23	2	Vinsentti	22	1
Ruudolf	6	3	Tiera	22	1	Viola	3	6
Ruut	4	1	Timo	9	5	Vuokko	2	5
Saara	19	7	Tipurtius	14	4	Väinö	17	2
Saga	16	10	Toimi	27	8	Yrjö	23	4
Saima	10	7	Toini	12	1			

Tammikuu.

14 p. venäläismallisten postimerkkien käytäntöön ottaminen 10 v. sitten. — 14 p. Sakari Topeliuksen syntymäpäivä. — 22 p. englantilaisen valtiomiehen ja filosofin Francis Bacon'in syntymästä 350 v. — 28 p. U. Cygnæuksen nimittämisestä Suomen kansakoulujen tarkastajaksi kulunut 50 vuotta (1861). — 31 p. Vaasan kaupungin ensimmäisten erioikeuksien myöntämisestä 300 v.

Helmikuu.

2 p. Itävaltalaisen valtiokanslerin ruhtinas von Kaunitz'in syntymästä 200 v. — 5 p. Runebergin päivä. — 13 p. ranskalaisen marsalkan Bazaine'n syntymästä 100 v. — 20 p. ranskalaisen porvarillisen huvinäytelmän luoja Scribe'n kuolemasta 50 v. — 28 p. Kalevalan päivä.

Maaliskuu.

2 p. Jaakko De la Gardie valloitti Käkisalmen Ruotsille 300 v. sitten. — 12 p. vakuutti keisari Aleksanteri III Suomen oikeuksien pysyttämistä 20 v. sitten. — 14 p. Aleksanteri III antoi hallitsijavakuutuksensa Suomelle v. 1881. — 17 p. Viktor Emanuelin julistamisesta Italian kuninkaaksi 50 v. — 18 p. Käsikirje Suomenkielen virallisesta käyttämisestä annettu 25 vuotta sitten (1886). — 31 p. saksalaisen kemistin R. W. Bunsen'in syntymisestä 100 v.

Huhtikuu.

9 p. Elias Lönnrotin päivä. — 10 p. Tammikuun valiokunnan kokoontumis-manifestin antamisesta 50 v. — 12 p. Pohjois-Amerikan liittolaissodan alkamisesta 50 v. — 22 p. Valtiollinen mielenosoitus Helsingissä 50 v. sitten. — 27 p. tiedemies Kustavi Grotenfeltin syntymisestä 50 v.

Toukokuu.

11 p. ranskalaisen kenraalin J. V. Moreau'n syntymästä
150 v. — 12 p. J. W. Snellmanin päivä, sukunimien suoma-
laistuttamispäivä. — 16 p. englantilaiset voittivat ranskalaiset
La Albuera luona 100 v. sitten.

Kesäkuu.

6 p. Cavour'in, Italian yhtenäisyyden luoja, kuolemasta
50 v. — 13 p. 75 v. kulunut ensimmäisen merihöyrylaivan »Soli-
den» saapumisesta Suomeen (Turkuun).

Heinäkuu.

10 p. Osuustoimintalain vahvistamisesta 10 v. — 12 p. lait-
toman asevelvollisuuslain antamisesta 10 v. — 15 p. Herännäi-
syysjohtajan F. G. Hedbergin syntymästä 100 v. — 16 p.
Kosciuskon taistelutoverin Czartoryskin ruhtinaan Yrjön
kuolemasta 50 v. — 18 p. Manassas'in taistelusta Virginiassa 50 v.
— 19 p. maurit voittivat länsigootit Jeres de la Fronteran luona
1200 v. sitten.

Elokuu.

12 p. 100 v. englantilaisen kirjailijan William Thackeray'n
syntymästä. — 17 p. Naiskirjailija Fredrika Bremerin synty-
mästä 100 v. — 24 p. Mustialan maanviljelysopiston perusta-
misesta 75 v.

Syyskuu.

11 p. kirjailija Juhani Ahon syntymästä 50 v. — 11 p. ranskalaisen marsalkan Turenne'n syntymästä 300 v. — 23 p. saksalaisen historioitsijan F. C. Schlosser'in kuolemasta 50 v. — 27 p. ruotsalaisen kasvientutkijan Johan Arrheniuksen syntymästä 100 v. — 30 p. Toisen suuren adressin jättämisestä Suomen senaattiin 10 v.

Lokakuu.

10 p. pohjoisnaparetkelijän Fridtjof Nansen'in syntymästä 50 v. — 10 p. Aleksis Kiven päivä (1834). »Kirjastojen päivä.» — 22 p. säveltäjä Franz von Liszt'in syntymästä 100 v. — 24 p. tutkimusretkeilijä Y. A. Wallin'in syntymästä 100 v. — 26 p. runoilija Lauri Stenbäckin syntymästä 100 v. — 30 p. »Hyvän kuninkaan» Kaarle IX:n kuolemasta 300 v. — 30 p. »Suurlakon» alkamisesta kulunut 6 v.

Marraskuu.

6 p. Suomen asiain komitean asettamisesta Pietariin 100 v.
— 13 p. englantilaisen kenraalin John Moor'en syntymästä 150 v.
— 16 p. kirjailija Arvid Järnefeltin syntymästä 50 v. — 26 p. Collegium Medicum'in (Lääkintöhallituksen) perustamiskäskystä Suomeen 100 v.

Joulukuu.

10 p. uskonnollisen haaveksijan Kaspar von Schwenkfeld'in kuolemasta 350 v. — 12 p. Suomen Pankin perustamisesta 100 v. — 23 p. Moldaun ja Walakian yhdistämisestä Rumaniaan 50 v. — 23 p. Käskykirje Viipurin läänin yhdistämisestä Suomeen annetaan 100 v. sitten.

Syötäviä sieniä.

(*Selitys Tietokalenterin sienikarttaan*).

1. **Punikkitatti** (*Boletus versipellis*). Hyvä.
2. **Kultarousku** (*Lactarius volemus*). Erinomaisen hyvä.
3. **Leppärousku** (*Lactarius deliciosus*). Erinomaisen hyvä.
4. **Vaalistuva hapero** (*Russula decolorans*). Hyvä. Ennen käyttöä kiehautettava.
5. **Tavallinen pulkkosieni** (*Paxillus involutus*). Maukas.
6. **Keltavahvero eli keltasieni** (*Cantharellus cibarius*). Erittäin maukas.
7. **Haaparousku** (*Lactarius flexuosus*). Hyvä. Ennen käyttämistä kiehautettava.
8. **Sinirousku** (*Lactarius uvidus*). Syötävä. Ennen käyttämistä hyvin kiehautettava.
9. **Metsärousku** (*Lactarius trivialis*). Hyvä. Ennen käyttämistä kiehautettava.
10. **Kangasrousku** (*Lactarius rufus*). Hyvä, mutta ennen valmistamista kiehautettava ja vesi pois kaadettava.
11. **Tavallinen vinosieni** (*Pleurotus ostreatus*). Maukas.
12. **Korvasieni** (*Gyromitra*). Erinomaisen maukas, vaan ennen käyttämistä kiehautettava.
13. **Karvalaukku eli Karvarousku** (*Lactarius torminosus*). Hyvä, mutta ennen käyttämistä kiehautettava. Meillä yleisimmin käytetty sieni.
- 14 ja 15. **Herkkutatti** (*Boletus bulbosus*). Erinomaisen hyvä. (Hiukan n:o 14 näköinen Sappitatti on myrkyllinen).
16. **Ukonsieni** (*Lepiota*). Erittäin maukas.
17. **Hapero** (*Russula vesca*). Erinomaisen hyvä.
18. **Haarakas** (*Clavaria*). Hyvä
19. **Typäskääpä** (*Polyporus confluens*). Hyvä.

Opi syömään sieniä!

:: Kansalaisen Kotiopisto ::

- Rudolf Eucken, *Elämän tarkoitus ja arvo*. 3 mk.; sid. 3: 75.
R. W. Emerson, *Ihmiskunnan edustajia*. 3: 50.
A. K. Ottelin, *Kasvatusopin historia*. Kuvitettu. Nid. 4: 25;
sid. 5 mk.
Mikael Soininen, *Yleinen Kasvatusoppi*. 3 mk. *Opetusoppi*, I, osa
3: 50, II osa 3: 50. *Nuori maamies*, oppi- ja lukukirja.
Kuvitettu. Sid. 1: 85.
Gustaf F. Lönnbeck, *Uno Cygnæus*. Kuvitettu. 2: 50.
-
- P. Munch, *Yhteiskunta-oppi*. 1: 25.
Georg Adler, *Yhteiskunnallinen kysymys*. Muotokuvilla. 2: 25.
Charles Gide, *Taloustieteen pääpiirteet*. Nid. 9: 25; sid. 10: 50.
Werner Sombart, *Sosialismi ja sosialinen liike*. Nid. 3: 75;
sid. 4: 75.
N. R. af Ursin, *Saksan sosialidemokratia*. 2: 50.
-
- Yleinen kirjallisuuden historia*. 4 osaa. Koko teos vaatekansissa
45 mk. Saadaan vähittäismaksuilla.
Eino Leino, *Suomalaisia kirjailijoita*. Nid. 4: 25; vaatekans.
5: 75.
J. J. Tikkanen, *Kuvaamataiteet*. Runsaasti kuvitettu, kaunis
taidehistoria. Korukansissa 16 mk.
Torsten ja Werner Söderhjelm, *Italian renessanssia*. 42 kuvaa.
Nid. 8 mk.; korukans. 11 mk.
W. Söderhjelm, *J. L. Runeberg*. I—II nid. 15 mk.; sid. 19 mk.
Th. Rein, *J. W. Snellmanin elämä*. I—II nid. 15 mk.; sid. 19 mk.
-
- Svante Arrhenius, *Maailmojen kehitys*. 60 kuvaa. 4 mk. *Maa-
ilman arvoitusta rathkaisemassa*. 24 kuvaa. 3: 50.
Paul la Cour ja Jacob Appel, *Maailman rakenne ja luonnon
voimat*. 790 kuvaa ja tähtikartta. I—II nid. 16 mk.;
sid. 19 mk.
Wilhelm Ramsay, *Geologian perusteet*. 332 kuvaa ja karttaliite.
Nid. 14 mk.; vaatekans. 16: 50.
-

Maahenki. Suurisuuntainen maataloudellinen tietokirja. Run-
saasti kuvitettu. 2 osaa. Sid. 32 mk.

Kustannusosakeyhtiö OTAVA, Helsinki.

Nykyaikaisia valistuskirjoja.

Helppotajuista tiedettä.

Kustantanut Werner Söderström Osakeyhtiö Porvoossa.

Filosofian alkeet. Esittänyt professori Wilhelm Jerusalem. Hinta 3: 50.

Sielutieteen pääpiirteet. Harald Höfdingin etevä teos. 4 nidettä à 2: 25.

Kasvatus. Herbert Spencerin teos. Kaikkien kasvattajain luettava. Hinta 2: 50.

Koulu ja luonteenkasvatus. Fr. W. Foersterin teos, parhaita alallaan. 3: —

Osaatko elää? ja Elämänohjeita. Fr. W. Foersterin kirjoittamia käytännöllisiä kasvatustoppaita. 1: 80 ja 3: —.

Maailman uskonnot. Kirjoittanut Allan Menzies. Hinta 4: 50.

Kristus ja nykyaika ja Persoonallisuus. E. Piennigsdorfin uskonnonfilosofisia teoksia. 2: 75 ja 5: 50.

Kristus ja hänen miehensä. Olfert Ricardin kuvaamana. 3: 50.

Onni. C. Hiltyn elämänfilosofisia tutkimuksia. 2 osaa, 3: — ja 3: 50.

Jeesus ja kevätelämä. Paavo Virkusen teos. Hinta 3: 50.

Suomen historia. Kirjoittanut K. O. Lindeqvist. Kuvitettu. 8: —

Suomen valtiopäivän historia. E. G. Palménin esittämä. 1: 75.

Elämää Suomessa 1700-luvulla. Gunnar Suolahden kuvaamana. 3: 50.

Talstelu Suomesta 1808—1809. Kirjoittanut Hugo Schulman. 9: —

Yleinen historia. K. O. Lindeqvistin teos. Kuvitettu. 26: —

Taidehistoria. Carl G. Laurinin kirjoittama. 240 kuvaa. 6: 50.

Euroopan sivistyshistoria ja Nykyaika. Esittänyt Gustav Bang. 14: — ja 11: 75.

Herödotoksen historioteos. Unohtumaton merkkiteos. 10: —.

Oma maa. Tietokirja Suomen kodille. 6 osaa. (Valmistumaisillaan).

Karjalan kirja. Karjalan luonto, kansa ja sivistys. Loistoteos. 13: —. **Sosiaalidemokratian vuosisata.** V. Voionmaan kirjoittama. 17: —.

Kansantaloustieteen pääpiirteet. Harald Westergaardin teos. 3: 25.

Talouspolitiikka. J. Conradin etevä teos. (Ilmestyy vihkoina.)

Naisasian kehitys. Alexandra Gripenbergin teos. 15: —.

Lainopin alkeet. Allan Serlachiuksen teos. 5: 75.

Kansantajuinen lakiasian käsikirja. J. B. Sarasteen, J. K. Paasikiven y. m. (6 nidettä à 2: 50.)

Yleisen valtiotiedon opas. Kirjoittanut Aug. Hjelt. 4: 25.

Maa ja kansat. J. E. Rosbergin kirjoittama. Kuvitettu. 20: 50.

Venäjä. Mackenzie Wallacen teos. 12: —.

Aasian erämaissa, Seikkailuja Tibetissä, Luoteisväylä, Amerikan salomailla, Hedinin, Amundsenin ja Rooseveltin teoksia. 3: 85, 6: 50, 10: — ja 3: 50.

Luonto tieteen valossa. G. Melanderin y. m. toimittama loistoteos. 4 osaa à 9: —.

Koulun eläinoppi. K. E. Kivirikon uusi oppikirja. 6: 25.

Suomen luurankoiset. A. J. Meän teos. K. E. Kivirikon uudistama. Kolmattasataa kuvaa. 8: —.

Biologian alkeet. Kirjoittanut Karl Kraepelin. 306 kuv. Hinta 6: 25.

Keksintöjen kirja. Vihtori Peltosen toimittama. 2200 kuvaa. 35: —.

Puhetaito. Kirjoittanut Vihtori Peltosen. 3: 50.

Puhetaito. Kirjoittanut Vihtori Peltosen. 3: 50.

KARJALAN KIRJA.

Vuoden suuri merkkiteos. Tällaisella kirjallisuudella vahvistetaan kansallisen yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Yleisö, joka pitää kunnianaan tutustua isänmaahan ja varsinkin siihen, mikä Suomen maassa ja kansassa on mielenkiintoisinta ja erikoisinta, saa tässä teoksessa paljon miellyttävää tutkimisen aihetta. Teos on lukuisain Karjalan ystäväin, suureksi osaksi eteväin tiedemiesten kirjoittama. Sen suurenmoinen kuvakoelma (452 kuvaa) tekee sen loistoteoksen veroiseksi lahjakirjaksi. 830 suurta siv. Korukans. 17: —, nid. 13: —.

Suomen valtiopäivän historia: prof. E. G. Palménin kirj. Historiamme tärkeimpiä aineita kansalaisten luettavaksi. Helppotajuinen, sujuva esitys. 1: 75. Lyhennetty esitys (32 siv.) 10 p.

Lainopin alkeet: prof. Allan Serlachiuksen kirj. yleissivistysteos lakitieteen tehtävistä, sen yleisistä johtoaatteista ja se eri alojen pääpiirteistä. Tällainen teos kuuluu kaikkein tärkeimpiin niistä, joita toivoisi järkevään kansalaisten lukevan. 5: 75, sid. 7: —.

Tietokirja ihmiskunnan uskonnoista:

Maailman uskonnot: prof. Allan Menziesin kirjoittama teos kaikkien uskontojen sisäilyksestä, merkityksestä ja suhteesta toisiinsa. Aineeltaan niin tärkeä, harrastuksia kiinnostava ja helposti luettava teos saanee paljon lukijoita. 5: 75, sid. 7: —

Kasvatus: Herbert Spencerin mestarillinen teos. Uusi, tarkastettu painos. 2: 50, sid. 3: 75.

Naisen asema: John Stuart Millin teos. Yhä vieläkin aktiivinen. 2: 50.

Tietokirja elämästä luonnosta:

Biologian alkeet: prof. Karl Kraepelinin kirj., Selma Hällströmin suoment. Ne lukemattomat yksityistiedot, joita sekä koulunkäyneellä että kouluikäikäyttömällä on luonnosta, esitetään tässä kirjassa uudessa valossa ja yhteydessä, niin että kirjaa tutkittuaan katselee luontoa kuin toisilla silmillä. 349 siv. 306 kuvaa ja 2 karttaa. 6: 25.

Puhetaito: Vihtori Peltosen kirj. kaunoluvun, puhe- ja esitustaidon opas. Jokainen puhe- ja esitustaidolle arvoa antava henkilö hyötyy tämän monipuolisen ja terävästi kokoonpanun teoksen ohjeista. 3: 75, sid. 4: 50.

Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo.

Täydellinen luettelo antaa tarkempia tietoja.

Yhteiskunnallinen valistus.

Yhteiskunnallinen valistus on tullut aikamme tunnussanaksi. Opettajalta, kunnallismieheltä, äänestäjältä, kokouksissa kävi-joiltä, edistysseurain jäseniltä, sanalla sanoen jokaiselta kansalaiselta vaaditaan nyt ennen kaikkea *oikeita tietoja ja selviä käsityksiä* yhteiskunnasta ja sen monimutkaisesta elämästä. Ainoastaan järjestelmällinen yhteiskunnallinen kirjallisuus voi noita tietoja ja käsityksiä antaa. Sellaisia kirjoja ovat seuraavat Kansanvalistusseuran äskettäin julkaisemat teokset:

Kansantalouspolitiikka, kirj. *R. van der Borcht*, suom. *Eino Kuusi*. 142 siv. 1: 50. — »Suomenkielisessä kirjallisuudessa ainoa laatuaan. — on täysiarvoista ja tieteen korkeimmalla tasolla olevaa.» (U. Suometar).

Teollisuus ja työväki, kirj. *Eli F. Heckscher*, suom. *J. Forsman*. 75 siv. 1: —. — Helppotajuinen esitys työväenkysymyksen ydinasioista.

Kansantaloutta rahvaalle, kirj. *Juho Torvelainen*. 2. painos. 96 siv. Sid. 1: —. — Herättävänä, helppotajuisena oppaana alallaan verraton. Kansalaisopintojen pohjakirjoja

Siirtolaisemme ja kotimaa, kirj. *Yrjö Alanen*. 70 siv. 75 p. — Suurella asiantuntemuksella kirjoitettu, perinpohjainen ja lämminhenkinen esitys kansallemme niin tärkeästä elinkysymyksestä.

Maanviljelijän Opintokirja. 92 siv. 1: —. »Käsittelee 16 eri luvussa, joista kukin on ammattimiehen kirjoittama, maatalouden *kaikkia* tärkeimpiä puolia.» (Pellervo).

Robert Owen, kirj. *Laura Harmaja*. 154 siv. Sid. 2: —. Kuuluisan englantilaisen monien eri yhteiskunnallisten uudistuspyrintöjen tienraivaajan elämäkerta.

Antti Chydenius, kirj. *E. G. Palmén*. 172 siv. Sid. 2: —. Erittäin pirteästi ja lennokkaasti kirjoitettu 18. vuosisadan maamme valtiollisyhteiskunnallisen toiminnan etevimmän edustajan ja työn vapauden esitaistelijan elämäkertomus.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Valmistunut merkkiteos!

Yhteiskunnallinen Käsikirja.

Yli 600 suurta sivua. Hinta 7: —, sid. 8: 50.

Kahden vuoden työn jälkeen on Kansanvalistusseura saanut valmiiksi yhteiskunnallisen merkkiteoksen, jota suomalainen yleisö on ilmielin tervehtivä.

Tämä teos sisältää **toista sataa** parhaiten asiantuntijain laatimaa, aakkosellisten hakusanain mukaan järjestettyä kirjoitusta yhteiskunnan tärkeimmistä tietopuolisista ja käytännöllisistä, taloudellisista, oikeudellisista, valtiollisista, kansaisista, kasvatuksellisista, siveellisistä, terveydellisistä y. m. kysymyksistä.

Teoksen kirjoitukset muodostavat oivallisia yleiskatsauksia *työväenkysymyksestä*, kaikista tärkeimmistä *elinkeinoista*, parhaillaan tekeillä olevista *yhteiskunnallisista uudistuksista* ja kaikista huomattavista *kansan edistysliikkeistä*.

Kirja on näillä aloilla *paras saatavissa oleva* tieto- ja käsikirja. Tarjoo suomalaiselle yleisölle ensi kerran *yhteen paikkaan* koottuina perustavat tiedot kaikilta yhteiskunnallisen elämän eri puolilta. Laaja ja tarkka *hakemisto* tekee teoksen helposti ja mukavasti käytettäväksi kaikille tietojen etsijöille.

Toimituskuntana: maist. *Oskari Autere*, tuomari *Einar Böök*, fil. toht. *J. Forsman*, lakitiet. toht. *F. O. Lilius*, valtiotiet. toht. *Matti Helenius-Seppälä* ja fil. toht. *Väinö Voionmaa*.

Avustajina: S. Alkio, A. v. Bonsdorff, Jalm. Castrén, K. Castrén, Z. Castrén, R. Erich, T. K. Forstén, A. Gripenberg, K. Grotenfelt, E. Gylling, Y. Hagan-Harvia, J. Hagelberg, M. Harmaja, A. B. Helander, A. Heliä, H. Helminen, T. Helo, Aug. Hjelt, O. Honkavaara, V. Hytönen, I. Härkönen, H. Jaloaara, K. Kallio, T. Kallio, O. Karhunen, A. H. Karvonen, A. Kemiläinen, I. Killinen, R. Kojonen, P. Korpisaari, I. Kovero, K. Kytömaa, U. Lindelöf, A. Listo, O. W. Louhivuori, V. Malinen, L. Mäkinen, E. Nevanlinna, Hj. Oker-Blom, H. Paavilainen, M. Pesonen, E. A. Piponius, A. Pulkkinen, K. N. Rantakari, A. Rauanheimo, A. E. Rautavaara, A. Renvall, Th. Schwindt, A. Serlachius, V. K. Simelius, W. Sippola, Y. Sirola, S. A. Sohlman, K. J. Ståhlberg, J. E. Sunila, O. Tarlas, A. J. Tarjanne, K. Taskinen, A. Teräksinen ja T. Valtari.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Maantieteellinen **Saksanmaa.** Kirjoittanut
 - - suurteos - - I. K. Inha.

276 suurta 2-palstaista sivua, vastaten 828 tavallista kirjansivua. 252 kuvaa, toiset hyvinkin suuria. Neljä osaa à 2 mk., yhtenä loistositeenä 10 mk.

I. K. Inha on suosituimpia kirjailijoitamme Hän on maan- ja luonnontieteellinen löytöretkeilijä sanan täydessä merkityksessä, mutta samalla myös pirteä, lennokas kaunokirjailija, jonka teoksia kasvavalla mielenkiinnolla lukevat sekä vanhat että nuoret. Hänen parin viime vuoden aikana valmistamansa suurenmoinen Saksanmaa-teos vie kieltämättä voiton kaikista entisistä. Matkakirjana mainio. Kuvitus kerrasaan loistava ja ensiluokkainen. Saanut osakseen mitä suosittelevimmat arvostelut.

Lukuisien maantieteellisten kirjailijain yhteistoiminnalla vuosikymmenien kuluessa aikaansaatu jättiläisteoksemme muodostaa seikkaperäisen esityksen koko Euroopasta valtioittain siten, että maantieteelliset suhteet, luonto, historia, asutusseikat, kansa, tavat, sivistysolot y. m. kansantajuisella tavalla kerrotaan ja satojen kuvien ja karttapiirrelmien avulla esitetään.

Nyt kaupassa neljänä suurena loistositeenä:

Itä- ja Pohjois-Eurooppa <i>Smk. 13: 50.</i> Suomalainen ja Päivärinta, <i>Venäjä</i> 5: 10 Melander, <i>Ruotsi</i> 2: 75 Päivärinta, <i>Norja</i> 3: 75 Nervander, <i>Tanska</i> 1: 50	Keski-Eurooppa <i>Smk. 15: 50.</i> Inha, <i>Saksanmaa</i> 8: — Rosberg, <i>Itävalta</i> 3: 50 Jalava-Stenbäck, <i>Unkari</i> 2: 50 Draba Verna, <i>Sveitsi</i> 1: 50
Länsi-Eurooppa <i>Smk. 13: 50.</i> Favorin, <i>Alankomaat</i> 1: 50 » <i>Belgia</i> 3: — Hertzberg, <i>Ranska</i> 3: — Gripenberg, <i>Englanti</i> 3: — » <i>Skotlantija Irlanti</i> 3: —	Etelä-Eurooppa <i>Smk. 13: 50.</i> Hertzberg, <i>Pyreneitten niemimaa</i> 2: 75 Nervander, <i>Italia</i> 4: 25 Inha, <i>Balkanin maat</i> 3: 25 » <i>Kreikka</i> 3: 25

Kansanvalistusseura, Helsinki.

KALEVALAN LAULUMAILTA.
Elias Lönnrotin poluilla Vienan Karjalassa.

Kirjoittanut I. K. Inha.

»Suomen maisemissa» on kirjailija I. K. Inha erinomaisella tavalla osoittanut, miten jokaisella on omassa maassa tilaisuus mitä mielenkiintoisimpiin ja opettavimpiin retkeilyihin. Ei ennen tiedettykään, että tämä suosittu maantieteellisten kirjain tekijä samalla on suuri kaunokirjailija, joka loistavalla esityksellään syyttää palavimman innon tutustu- maan tähän todella merkilliseen maahan.

Nyt on kirjailija Inha taas viimeistelemässä teosta, josta tulee kirjallisuutemme merkillisimpiä ja viehättävimpiä. Kuvauksien Vienan Karjalasta ja sen kansasta, rajantakaisen Karjalan kansan alueesta, josta Lönnrot sai ainekset Kalevalaan ja lisäksi aatteen ja kehysten runojen yhdistämiseen suureksi kokonaisuudeksi, on niin perinpohjaiselle ja henkeväälle kirjailijalle kuin Inha on, antanut aiheen laajan kultturiteoksen luomiseen seudusta, joka suomalaisille on hyvin vähän tuttu, vaikka he sieltä ovat saaneet kirjallisuutensa kulmakiven.

V. 1894 teki kirjoittaja matkan Vienan Karjalaan ollen matkan tarkoituksena runonkeräyksen ohella sanakirja-ainesten kokoaminen ja valokuvien ottaminen tästä mielenkiintoisesta maasta. »Kalevalan laulumailta» ei ole vain hauska kirjaitettu matkakertomus, vaan antaa se samalla tarkat tiedot Lönnrotin ja myöhempienkin runonkerääjien työstä ja vaiheista matkoillaan. Siinä mielenkiintoisesti esitetään, miten Karjalan kansan runostossa on olemassa kaikki ne kauneusneuvot, mitkä ovat Kalevalassakin ja että eepoksemme siis on kauttaaltaan kansanrunoa ja Lönnrotin työ tosiaan vain kokoojan ja järjestäjän eikä runoilijan työtä. Kertomus viivähtää joka paikassa, missä Lönnrotkin aikoinaan kävi ja selostelee hänen vaivojaan talvipakkasessa, viheliäisissä pirtteissä ja huonoissa varustuksissa Lönnrotin oman päiväkirjan mukaan. Siinä esitetään sanoin ja kuvin oikeat karjalaiset häät monine eri puolineen, kihlajaistavat, suuret helluntaijuhlat, vanhat uhrivat, loitsut ja taikaluulot, simpukan pyynnit, karhunpeijaiset, karjalaisia kotieläimiä y. m.

Kirja on myös kuvallisessa suhteessa kerrassaan arvokas. Siihen tulee yli puolentoista sataa oivallista ennen julkaisematonta tekijän ottamaa kuvaa. — Hinta n. 6 mk.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Suomen maakuntakertomukset.

Suuri suomalainen kuvateos muodostaa seikkaperäisen esityksen maastamme maakunnittain siten, että maantieteelliset suhteet, luonto, historialliset paikat, kansa, kansantavat, sivistysolot y. m. kansantajuisella tavalla kerrotaan ja lukuisien kuvien ja karttojenkin avulla esitetään. Ilmestyneet:

Varsinais-Suomi ja Ahvenanmaa, kirj. *Väinö Voionmaa*. 3: 40.

Pohjois- ja Itä-Karjala, kirj. *Osk. Relander*. 5: 10.

Savo, kirj. *O. A. Kallio*. 4: 25.

Häme, kirj. *F. O. Rapola*. 6: 25, sid. 7: 50.

Uusimmat heimokirjat.

Unkari, kirj. *Antti Jalava*, uudist. *Matti Kivekäs-Stenbäck*. 158 suurta sivua. 64 kuvaa. 2: 50, korukans. 3: 50.

Suurimman Unkarin-ystävämme lehtori Jalava-vainajan tunnetulla lämmöllä ja pirteydellä kirjoittama, ajanmukaisesti uudistettu esitys Unkarin mahtavista luonnonkauneuksista, monivaiheisesta historiasta, hurmaavasta kansanelämästä, erikoista mielenkiintoa herättävistä yhteiskunnallisista ja kirjallisista oloista on sellainen loistoteos kaukaisesta heimokansastamme, jota kenenkään suomalaisen ei pitäisi jättää lukematta. Kuvitus aivan uusi ja suurenmoinen.

Suomenlahden takaa. **Kuvauksia Virosta**, kirj. *Hilma Räsänen*. 150 sivua. 33 kuvaa ja kartta. 1: 50.

Suurella asiantuntemuksella, syvällä myötätunnolla ja tempaavalla tyyllillä kirjoitettu esitys läheisimmän heimokansamme asuinsijoilta, virolaisveljiemme sitkeästä ja rohkaisevasta kansallisuustaistelusta, josta meidän juuri nykyhetkinä olisi niin paljon oppimista. Tämä runsaskuvainen, Viron kartalla varustettu teos on saanut mitä parhaimpia arvosteluja ja lämpöisimpiä suositteluja niin suomalaisissa kuin virolaisissakin lehdissä.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Kotiseutukuvaukset.

Ominaisimpia ja ilahduttavimpia ilmiöitä aikamme nuorison keskuudessa on kotiseutuharrastus. Edistääkseen tätä sivistystyönalaa ja kun suuri osa kotiseutututkimuksen hyväksi tehtyä työtä hajoaa ja hukkuu, ellei sitä koota ja järjestetä, on Kansanvalistusseura äskettäin alkanut uuden julkaisusarjan nimellä **Kansanvalistusseuran Kotiseutukuvauksia**. Se on kansanomainen, halpahintainen kirjasarja, jossa helpotajuisessa, kuvailevassa ja herättävässä muodossa esitetään pienempään seutukuntaan, kuten luontaisten ja historiallisten maakuntaosain, yksityisten pitäjien tai vieläkin pienempään piiriin luontoa ja luonnonelämää, kansaa, elinkeinoja ja sivistysoloja.

Valmistuneet ovat:

Pielisen varrelta, kirj. *P. Puhakka*. 50 p. — Kesäinen, taru- ja kuvarikas esitys Pielisen vesiseuduilta.

Muistelmia Kuhmoniemieltä, kirj. *K. A. Pfaler*. 50 p. — Kansanvalistusseuran julkaisusarjan jaksokirja, joka käsittelee Kuhmoniemen kirkon rakennus- ja edistyshistoria vanhimmissa ajoista nykyhetkeen saakka.

Pohjois-Karjalan vierasnimiset suvut, kirj. *A. Saarensenppä*. 50 p. — Kappale talonpoikaista sukuhistoriaa, jolla on yleisempääkin merkitystä.

Salon seutu, kirj. *Väinö Kallio*. 75 p. — Asiantuntijan ja harrastajan viehättävä runsaskuvallinen esitys erään vanhimman viljelysseudun rikkaista muistoista.

Huittinen ja huittislaiset entisaikoina, kirkkoherra Efr. Carentyneen teoksen pohjalla esittänyt *Arvo Inkilä*. 1 mk. — Monipuolisin pitäjänkertomus »hyödyn aikakaudelta» katsottuna nykyajan kannalta ja täydennettynä nykyajan tiedoilla.

HUOM.! KVS:n kotiseutukuvaukset ovat kaikkialla luettavia!

Aikaisemmin olemme julkaisseet:

Kuvia Raja-Karjalasta, kirj. *O. A. Hainari*. Kuvit. 1: 50. Jos mikään niin juuri tämä kirja kasvattaa Karjala-rakkautta.

Itä-suomalaisten vanhoista tavoista, kirj. *J. Häyhä*. I. Joulu- ja tammikuun. 1: 25. — II. Maahanpaniaiset. 50 p. — III. Talvitoimet. 1: 25. — IV. Keisäskareet. 1: 50. — V. Naimistavat. 2: —. Koko teos 6: 50, sid. 8: —.

Laajin ja monipuolisin kansantapain kuvaus, mitä suomeksi on kirjoitettu. Huviittaa sekä nuoria että vanhoja.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Edistys-

Laulukirjat.

Kansanopiston laulukirja, toimitt. *Dagmar Klemetti, Tilda Löthman ja Juho Päiviö*. 324 laulua. Nuottipainos. 430 siv. Sid. 2 mk. Sanapainos 176 siv. Sid. 60 p.

PYRKIJÄ: »Ei mikään entinen laulukirja vedä vertoja laulujen monipuolisuudessa ja arvossa tälle uudelle kirjalle». — Ensi painos nuottikirjaa loppunmyytiin vajaan vuodessa. Uusi melkoisesti parannettu painos tekeillä.

Kansan laulukirja, toimitt. *Vilho Reima*. 261 laulua. Nuottipainos. 215 siv. Sid. 1: 50. Sanapainos. 124 siv. Sid. 50 p.

On Kansanopiston laulukirjan jälkeen ehdottomasti suosituin laulukirja. Sanakirjasta otettu jo *seitsemän* painosta ja nuottikirjasta *kaksi*.

Lausuntokirjat.

Lausunto-opas, kirj. *Naemi Päiviö*. 50 p.

Lausuntorunoja, toimitt. *Naemi Päiviö*. 251 siv. Sid. 1: 50.

Aivan yksimielisesti ja täydellä syyllä arvostelijat ovat sanoneet näillä kirjoilla voitavan tehdä niin syvällistä sivistystyötä, että ainoastaan parhaat puheet ja esitelmät vetävät sille vetoja.

Suosituimpia suomalaisia runokirjoja on

Vänrikki Stoolin tarinat, Paavo Cajanderin suomennos.

Suomennosta tarkastaneet leht. O. Favén, E. Genetz ja B. F. Godenhjelm, maist. V. Löfgren, kunnallisneuvos A. Meurman, asessori Slöör, maist. A. Törneröos ja toht. V. Vasenius.

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI
Painettu jo 23 painosta yhteensä 198,722 kappaletta.

Turun Yliopisto Hinta sid. 75 p.

29500 Turku 50153 17580
Kansanvalistusseura, Helsinki.

seuratyö.

Näytelmä-opas.

Näytelmätaide on viime aikoina saanut pysyvän sijan kansaisten sivistysrienteiden joukossa. Tilaston mukaan esitettiin v. 1908 yksin Suomen Nuorison Liiton paikallisyhdistysten iltamissa 3,610 kuvaelmaa ja näytelmää. Valitettavasti ovat kuitenkin monet näytämöesitykset jokseenkin ala-arvoisia sekä sisällykseltään että suoritukseltaan. Jotta tälläkin alalla päästäisiin uusille paremmille urille, on Kansanvalistusseura julaissut erityisen näytelmäoppaan. Tämä edistysseuratyössä itse mukana olevan tunnetun nuorisonopettajan — maisteri Rope Kojosen — suurella lämmöllä ja asiantuntemuksella toimittama opas esittää **viidettäsataa** näytelmää ja kuvaelmaa, antaen tarkkoja tietoja niiden sisällöstä ja sopivaisuudesta eri tilaisuuksiin, ohjeita näyttämölle asettamiseen y. m. Kirjassa on 260 sivua. Hinta sid. 2: 25.

Seuranäytelmiä, toimitt. *mais V. Tarkainen y. m.* 1: —. Tarjoutuu käytännölliseksi oppaaksi niille, jotka haluavat näytelmiä eri tilaisuuksiin valitessa etupäässä pitää silmällä kappaleen tekemää *taiteellista* vaikutusta. Arvosteltu 175 eri näytelmää.

Leikki- ja Kansantanssi-opas.

Kansanvalistusseuran Kilpakisat, toimittanut voimistelunopettaja *Anni Collan*. 1: —. Tämä liikunto- ja laulu-leikkejä sekä kansantanssien sisältävä, Hämeenlinnan ensikesäisiä urheilun ja leikkijuhlia varten toimitettu, sävelmällä, kuvilla ja ohjauksilla varustettu hilpeän leikin opas tulee varmaan yhtä suosituksi kuin tekijän aikaisemminkin julkaisemat leikkikirjat.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Kirjastojen edistystä valvomaan!

Viimeisinä aikoina on vihdoin meidänkin maassamme alettu käsittää, miten suuriarvoinen kasvatuslaitos on hyvä yleinen kirjasto. Epäilemättä huomattavasti on tähän käsityksemme selvenemiseen vaikuttanut se kirjastokirja, joka tänä jouluksi on kustannuksellamme suomeksi ilmestynyt. Tämä ruotsalaisen tohtorin, Tukholman kunink. kirjaston amanuenssin *Valfrid Palmgrenin* kirjoittama

Kirjastot ja Kansankasvatus

niminen kirja on nimittäin sillä tavalla kirjoitettu, että se väkisinikin tempaa mukaansa. Jokainen kansalainen, joka haluaa itselleen kasvattajan nimeä, on mielestämme suorastaan *velvollinen* tutustumaan tähän teokseen, sillä siinä kosketellaan kaikkein huomattavimpia epäkohtia, mitä meidän kasvatusjärjestelmässämme on, ja esitetään varmaan kokemukseen perustuen, miten nuo epäkohdat olisivat poistettavissa. Mutta tämä kirja ei ole ainoastaan jokaisen kasvattajan kirja; se on myös jokaisen edistystä harrastavan kansalaisen kirja, sillä se näyttää, mitä tietä kansamme voi varmasti edistyä. Jokaisen kirjaston on luonnollisesti jo oman etunsa vuoksi hankittava tämä kirja. Kuvitettu. 143-sivuinen. Hinta 2:—.

Kirjastolehti,

jota tänä vuonna on ilmestynyt kolmas vuosikerra, koettaa voimiansa mukaan taistella kirjastojen edistyksen puolesta. Tuskin löytynee sitä kansalaista, joka luettuana yllämainitun toht. Palmgrenin kirjan ei tahtisi seurata, millä tavoin tämä suuri asia omassa maassamme kehittyy. Kirjastolehti maksaa vain Smk. 1:25. Sopivinta on tilata se lähimmän postitoimiston kautta. Suomen Kirjastoseuran jäsenet saavat sen ilmaiseksi.

Kirjastojen edistystä valvoen on julaistu myös

Lyhyt kirjastojen kuntoonpanon opas,

jossa annetaan neuvoja kirjastojen järjestäjille. Maksaa 25 p.

Uudenlaisia kirjastovälineitä

saadaan myös parhaiten Kansanvalistusseuralta. Oppaassa on tarjottu esityksiä viinikellarista.

Kansanvalistusseura, Helsinki

Käsieteollisuuskirjasto.

Harrastus kotoisten käsitöitten, kotiteollisuuden ja ammattikäsitöiden kohottamiseksi on viimeisinä vuosina kansamme keskuudessa huomattavasti vilkastunut. Samalla kuitenkin on näitä käsiteollisen tekniikan aloja koskettava suomenkielisten oppi- ja käsikirjojen puute havaittu mitä tuntuvimaksi. Semmoisia kansamme talouselämälle mitä tärkeimpiä tietokirjoja on Kansanvalistusseura nyt uudessa **Käsieteollisuuskirjasto**-sarjassa alkanut julkaista.

Kun sarjaa toimittaa etevä ja innokas kotiteollisuustarkastaja *Lauri Mäkinen*, joka toimensa puolesta joutuu tekemisiin kaikkien käsiteollisuus-työlaatujemme kanssa, ja kun hänelle avustajiksi ovat lupautuneet etevimmät ammattihenkilömme eri käsityöaloilta, on todennäköistä, että kysymyksessä olevat julkaisut tulevat olemaan täysin tarkoitustaan vastaavia.

Jo tämän vuoden kuluessa tulevat ilmestymään ainakin seuraavat teokset:

Käsieteollisuus kunniaansa, tarkastaja *Lauri Mäkinen* esitys käsiteollisuuden kasvattavasta, yhteiskunnallisesta ja kansantaloudellisesta merkityksestä; 75 p.

Olkityöt, insinööri *Einar Puustisen* mukailen suomentama runsaasti kuvitettu olkitöiden opas; hinta 75 p.

Maalaus, maalarin *Svante Lehtosen* alkeellisimpiä ohjeita antava opas; hinta 50 p.

Puu raaka-aineena, arkkitehti *Jalmari Kekkonen* mukailen suomentama; runsaskuvainen; 1:50.

Ladottavana on arkkitehti *Armas Lindgrenin* muodostelma **Tyylioppi** sekä käsikirjoituksena valmiina johtaja *O. W. Coranderin* kirjoittama **Puusepän työkalut**, teknikko *Kaarlo Stenbäckin* suomentaen muodostelma **Kirjain sitominen** sekä insinööri *Emil J. Simolan* kutojia varten laatima **Sitousoppi**. Useita muita samansuuntaisia teoksia m. m. naisten käsitöiden alalta on myös jo työn alla.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

157-1980

Uusi sarja lasten ja nuorten kirjoja.

Kansanvalistusseura on viime aikoina ryhtynyt julkaisemaan lapsille ja nuorisolle, etupäässä *kansakoulujen ja muitten koulujen oppilaille* sovitettua *halpahintaista* kertomuskirjasarjaa, johon kootaan valittuja *kansansatuja* omasta ja vieraista maista, maailmankirjallisuuden klassillisista *lastenkertomuksista*, historiallisia ja maantieteellisiä kuvaelmia ja *opettavia seikkailuja*. Seuraavassa luetellaan sarjassa ilmestyneet kirjat, joista neljä ensimmäistä on ilmestynyt tänä joulukuksi.

Virolaisia kansansatuja, suom. *Aino Kallas*. 141 siv. Kuvit. Sid. 1: 50.

Unkarilaisia kansansatuja, suom. *Matti Kivekäs*. 115 siv. Kuvit. Sid. 1: 25. — Heimokansojemme suurista satukokoelmista asiantuntemuksella käännetty sadut tulevat varmaan olemaan Suomen lapsien halutuimpia lukukirjoja.

Sven Hedinin seikkailut Aasiassa, suomeksi mukailut *F. V. Härmä*. Noin 150 sivua. Kuvitettu. Hinta 1: 50. — Tämä taitavasti toimitettu yhteenvedo kuuluisan Aasia-tutkijan merkillisistä vaiheista ja seikkailuista on viehättävimpiä ja samalla opettavimpia nuorisokirjoja, mitä saattaa ajatella.

Sidsel Pitkäpaita, kirj. *Hans Aanrud*. 115 siv. Kuvit. Sid. 1: 25. — Norjan tunturi- ja paimenelämää kuvaava kertomus. Paljon yläpuolella tavallisten nuorisokirjain. Aiheiltansa ja suuren taiteellisen arvonsa vuoksi erittäin hieno kirja etenkin tytöille.

Topeliuksen Satuja Suomen lapsille. 98 siv. Sid. 50 p. — 16 isänmaallista satua sisältävä halpahintaisin Topelius-satukirja. Joukkolevitettäväksi sopiva.

Kolmisoinnun Tarinoita lapsille. 87 siv. Sid. 75 p. — 15 alkuperäistä suomalaista satua. Jokaisen kirjaston peruskirja.

Suomalaisia satuja, 131 siv. Yli 40 kuv. Sid. 1: — Suunta elämäntutkimukseen sovellettava runsaskuvainen valikoima paikallista kansansatuja me

Venäläisiä kansansatuja, suom. *Onni Toikka*, tarkast. *Albin Nordberg*. 117 siv. Sid. 1: 25. — 11 aito venäläistä, perinpohjaisen hauskaa satua.

Erämiehet, kirj. *Väinö Voionmaa*. 110 siv. Kuvit. Sid. 1: 25. — Oman maan sivistyshistorian pohjalla kirjoitettu oikea kotimaisen nuorisokirjallisuuden helmi.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

P. SIDOROW SUOMALAINEN KALUSTOKAUPPA OSAKEYHTIÖ Aleksanterink. 7 Helsingissä.

myy erikoisalana kaikkea mitä maanviljelijä tarvitsee.

Meijerikoneita

ajanmukaisinta ja enimmin tarkoitustaan vastaavia malleja, ja näiden joukossa se kone, joka on saattanut meijeritalouden siihen kehitykseen, missä se nyt on, **Alfa Laval separaattori**. Jokaisen asiantuntijan täytyy totuudenmukaisesti tunnustaa **Alfa Laval** erinomaisimmaksi kaikista separaattoreista. Jäljittelijöitä on paljon, mutta **Alfa Laval**, jota jo on myyty toista miljoonaa ympäri maailman, pysyy ehdottomasti ensimmäisenä.

Myllykoneita

parhaita kotimaisia ja ulkomaisia tuotteita, kannattavia ja sopivia myöskin pienissä oloissa. **Hellerin patenttikiviä** jotka jauhavat enimmin ja kestävät kauimmin. **Rautaisia suurto- ja kotitarve-jauhomyllyjä Hellerin kivillä**. Kysykää hintoja.

Sahalaitoskoneita

sekä kauppasahausta että kotitarvetta varten. Moni maanviljelijä on omalla sahallaan saanut metsistään kaksinkertaisen hinnan.

Tiilitehdaskoneita

myöskin pieniä tarpeita varten, mutta varsinkin hyvää korkoa kantavia tehdaslaitoksia varten. Suuret tehtaat erityisesti sovelletut suomalaista savea varten.

Vesiturpiineja

vettä säästäviä, voimakkaita, halpoja.

Höyrykoneita

pystyisiä ja makuavia sekä lokomopileja kaiken hintaisia.

Maanviljelyskoneita

uusimpia malleja, halvimpiin hintoihin.

Siemeniä, lannoitusaineita, väkirehuja

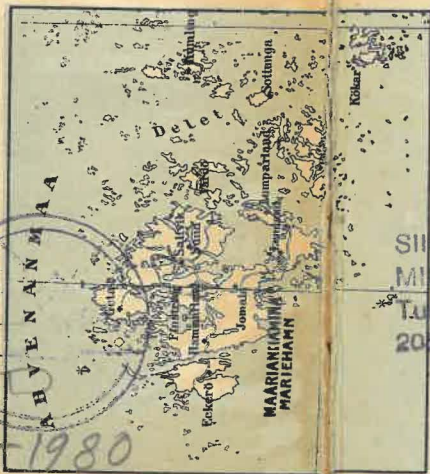
ainoastaan parhaita, taattuja, alkuperäisiä lajeja.

Tehkää ostoksenne aina kautta maan tunnetulta erikoisliikkeeltä. Silloin saatte parhaan tavaran edullisimmilla hinnoilla.

157-1980

SIIRTOLAIUUSINSTITUUTTI
 MIGRATIONSINSTITUTET
 Turun Yliopisto
 20500 Turku 50 ☎ 17536

157-1980

SIIRTOLAIUUSINSTITUUTTI
 MIGRATIONSINSTITUTET
 Turun Yliopisto
 20500 Turku 50 ☎ 17536

